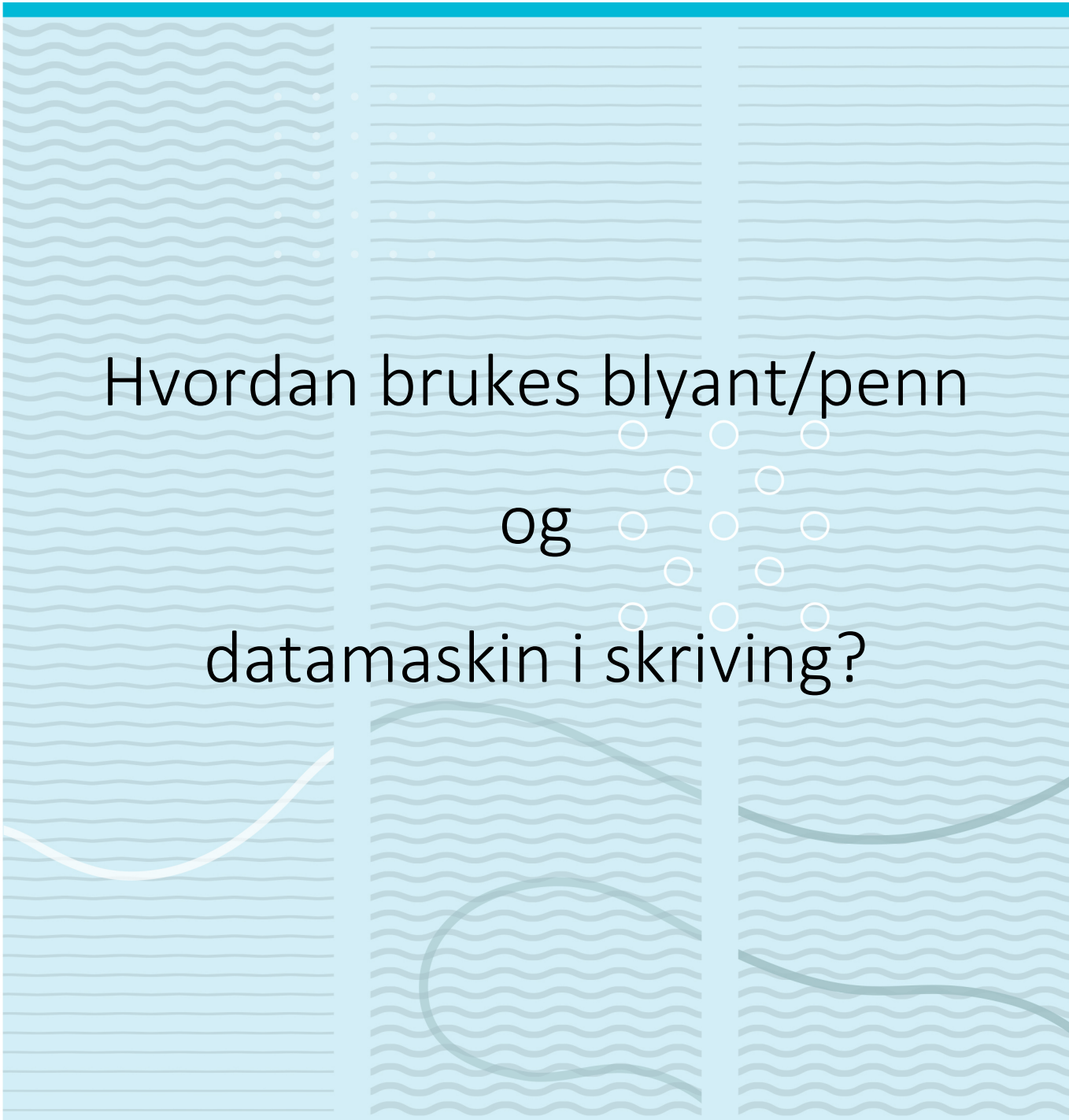

Vlora Gjonbalaj

Hvordan brukes blyant/penn og datamaskin i skriving?

Høgskolen i Sørøst-Norge
Fakultet for humaniora, idretts- og utdanningsvitenskap
Institutt for estetiske fag
Borre

<http://www.usn.no>

© 2017 Vlora Gjonbalaj

Denne avhandlingen representerer 60 studiepoeng

Sammendrag

Denne studien som utgjør min masteroppgave handler først og fremst om en ja, takk, begge deler – holdning til bruk av blyant/penn og datamaskin i skriving. Deretter handler denne studien om at jeg ikke helt klarer å slå meg til ro med en slik likegyldig og lite fruktbar holdning. Denne urovekkelsen har utgangspunkt i mine egne erfaringer med skriveredskapene. For det første bruker jeg dem begge, men for ulike formål. Noen ganger skriver jeg for hånd i begynnelsen av en skriveprosess, før jeg går over til dataskriving der jeg produserer den endelige teksten. Andre ganger kan jeg i løpet av skriveprosessen på datamaskinen, skrive for hånd, der jeg i større grad lager tankekart, lister og disposisjoner. Med tiden har jeg innsett at det er noe mønster i måten jeg bruker håndskrift og datamaskinen på, men jeg var usikker på hva mønsteret er.

Hovedformålet med denne studien er da at jeg forsøker å finne svar på spørsmål om hvordan andre bruker skriveredskapene og ikke minst når og hvorfor de brukes? Gjennom å samle inn primærdata fra dybdeintervjuer med ni informanter, og sekundærdata fra relevante bøker, artikler og diverse forskningsrapporter, forsøker jeg gjennom SDI-modellen å komme fram til noen konkrete konsepter om hvordan, eventuelt når og hvorfor blyant og datamaskin brukes i skriving.

Jeg mener det er viktig å sette lys på de materielle sidene ved skriving av flere grunner. For det første er det som Haas (2009) framhever at mye av skriveforskningen ignorerer tematikken, andre erkjenner den, men utdyper det lite. Som det belyses nærmere senere i oppgaven ser det ut til at både Skrivehjulet og Kunnskapsløftet erkjenner at håndskrift og dataskriving er begge sentrale, men gir ingen metodiske føringer for hvordan disse skal anvendes. For det andre opplever jeg at skriveredskapene er en såpass innlysende del av skrivingen at det er vanskelig å overse dem, tross det ofte gjøres. Den tredje årsaker og kanskje den største, til hvorfor jeg mener det er relevant å undersøke materielle sider ved skrivingen er at jeg er overbevist om at å skrive for hånd og skrive på data ikke er samme skrivehandling med samme formål. Med andre ord, jeg tror vi skriver andre tekster på data og andre tekster for hånd.

Innholdsfortegnelse

1 Innledning	8
1.1 Introduksjon.....	8
1.2 Hvorfor fokusere på materielle sider ved skriving?	9
1.3 Tidligere forskning	11
1.4 Problemstilling og forskningsspørsmål.....	14
1.5 Avgrensninger	15
1.6 Videre disposisjon	17
2 Teoretisk rammeverk og litteratur review	18
2.1 Introduksjon.....	18
2.2 Bruk av materielle redskaper	18
2.3 Skriving i et bredt perspektiv	23
2.4 Å skrive med blyant /penn	30
2.5 Å skrive på data.....	37
3 Metode	51
3.1 Introduksjon.....	51
3.2 Utvalg.....	51
3.3 Datainnsamling	54
3.4 Datamaterialet.....	58
3.5 Analyse	62
3.5.1 Analysedel I: Bearbeiding av transskripter og koding	63
3.5.2 Analysedel II: Temaer og kodegrupper	65
3.5.3 Analysedel III: Konsepter	65
3.6 Pålitelighet, gyldighet og etikk	66
3.6.1 Forskerrolle	68
4 Resultater	76
4.1 Introduksjon.....	76
4.2 Informantene forteller	76
4.2.1 Når brukes håndskrift og hvorfor?.....	85
4.2.2 Når brukes datamaskin og hvorfor?	89
4.2.3 Finnes det unntak?.....	91

5	Diskusjon.....	94
5.1	Introduksjon	94
5.2	Når og hvorfor brukes håndskrift?	95
5.2.1	<i>Konkrete tilfeller når håndskrift brukes</i>	95
5.2.2	<i>Erfarer utfordringer med data</i>	96
5.2.3	<i>Håndskriftens muligheter</i>	100
5.2.4	<i>Konkrete formål med bruk av håndskrift</i>	103
5.3	Når og hvorfor brukes data?	115
5.3.1	<i>Konkrete tilfeller når data brukes</i>	115
5.3.2	<i>Erfarer utfordringer med håndskrift</i>	116
5.3.3	<i>Dataens muligheter</i>	119
5.3.4	<i>Konkrete formål med bruk av data</i>	123
6	Konklusjon.....	131
6.1	Hva har informantene fortalt?	131
6.2	Hvilke konkrete brukskonsepter finner jeg?	138
7	Litteraturliste.....	141
8	Vedlegg.....	146
9	Sluttnoter.....	273

Forord

Først og fremst vil jeg takke alle kolleger og elever som bidro i undersøkelsen denne masterstudien bygger på. Det var flott og rørende at mange ønsket å bidra, og ikke minst at de brukte egen fritid.

I neste omgang ville denne masteroppgaven aldri sett dagens lys om det ikke hadde vært for min tålmodige veileder Biljana Culibrk Fredriksen, som har måttet lese gjennom mange uferdige og forvirrede utkast, fram til jeg fant min vei. Takk for mange gode råd underveis og ikke minst forslag til litteratur.

Til slutt er det ingen tvil om at jeg aldri ville klart meg uten hjelp fra min familie. Jeg er takknemlig for at de har bidratt på hver sin måte. Pappa som har lånt ut bil, og selv heller tatt bussen fram og tilbake til jobb, de gangene jeg har reist til Norge for studiesamlinger. Mamma som har passet på at jeg spiser godt, og ofte kommet bort med noe jeg kan knaske på. Sist, men ikke minst søstrene, Shqipe, Valbona og Besa som har heiet på meg, og Rrezarta, Resmije og Nora som i tillegg har måttet hente og ta med diverse litteratur til meg, noe jeg ikke hadde klart meg foruten.

Altea, Spania 20.05.2017

Vlora Gjonbalaj

1 Innledning

1.1 Introduksjon

Gjennom Skrivesenteret.no minnes jeg om Ole Brumm sin leveregel ”Ja takk, begge deler”, som godt beskriver hovedtemaet for denne studien (Skrivesenteret.no, 2016). Uttrykket bidrar til å beskrive flere ledd i studien. For det første er det i tråd med min intensjon. Jeg ønsker ikke å velge mellom blyant og datamaskin når det gjelder skriving. Det jeg heller vil er å drøfte mer konkret hvordan blyant/penn og datamaskin brukes i konkrete skrivesituasjoner. For det andre uttrykker flere av informantene som deltar i denne studien en ja takk, begge deler – holdning knyttet til blyant/penn og datamaskin, uten at de nødvendigvis blir spurt om å velge mellom dem. Det faller naturlig for informantene å snakke om blyant og datamaskin når vi snakket om skriving, og helhetlig gir de alle inntrykk av at de bruker både og. For det tredje er det også mulig å finne en ja takk, begge deler – holdning til blyant/penn og datamaskin i Kunnskapsløftet. I norsk etter 1.og 2.trinn skal det for eksempel elever kunne skrive setninger med store og små bokstaver og punktum i egen håndskrift og på tastatur, og etter 3.og 4. trinn kreves det at elever skal skrive med sammenhengende og funksjonell håndskrift og bruke tastatur i egen skriving (LK06, 2013). Som vi ser nevnes håndskrift og tastatur, men det gis ingen føringer for hvordan disse skal anvendes til fordel for skrivingen. Først etter 7.trinn heter det at elever skal skrive sammenhengende med personlig og funksjonell håndskrift, og bruke tastatur på en hensiktsmessig måte (LK06, 2013). Her indikeres det at bruken av redskaper kan ha en viss hensikt, men det sies ikke noe om hvilke. Det anerkjennes at redskaper som blyant og tastatur er begge viktige og bør anvendes, men det gis ingen metodiske føringer for hvordan disse kan brukes. K06 i likhet med Skrivehjulet, som jeg vil belyse senere i oppgaven, framstiller skriving som upåvirket av de fysiske redskapene, noe jeg tviler på. Jeg tror nemlig det ikke er det samme å skrive for hånd som å skrive på data. Jeg tror det er enkelte skrivehandlinger og formål som bedre imøtekommes av den ene redskapen fremfor den andre. Foreløpig er jeg usikker på hvilke og har store forhåpninger til at denne undersøkelsen skal bidra til at jeg øker innsikt.

1.2 Hvorfor fokusere på materielle sider ved skriving?

Egen bruk av blyant og datamaskin i skriving, mitt ambivalente forhold til hvordan jeg synes andre skal bruke blyant og datamaskin og ikke minst forskningens begrensede forhold til dem, har ført til at jeg har ønsket å undersøke det som etter hvert er blitt studiens problemstilling; Hvordan brukes blyant/penn og datamaskin i skriving?

For min del har bruken av datamaskin vært knyttet til skolereglement ved skolen jeg underviser i, der lærer bestemmer når pcen skal tas frem og brukes i undervisning. Dette som et tiltak for å forebygge bruk av sosiale medier og internett irrelevant i undervisningstiden. I mitt tilfelle har spørsmålet etter hvert spisset seg til mer konkrete spørsmål slik som; I hvilke skriveaktiviteter skal vi bruke datamaskin? Når er det bedre å skrive for hånd? Oppdraget med å finne svar på disse spørsmål startet med at jeg begynte å reflektere over hvordan jeg selv bruker blyant og datamaskin i skriving. Når jeg nå ser over mine notater eller skriveprosjekter underveis i arbeid med denne masteroppgaven, finner jeg både håndskrevne og dataskrevne tekster i ulike former. Det er vanskelig å lage en konkret oversikt over hvordan jeg selv bruker redskapene, når jeg opplever at jeg bruker dem gjerne om hverandre i mange tilfeller. Jeg er nysgjerrig på hvordan andre bruker dem, slik at jeg kan bedre forstå, først og fremst mitt eget bruk, og deretter kanskje kunne veilede elever i deres.

I undersøkelsen som er gjort i denne studien opplevde jeg at informantene snakket om bruk av blyant og datamaskin i skriving, lenge før jeg hadde planer om å spørre direkte om det. Jeg hadde i utgangspunktet planlagt at intervjuene skulle varmes opp med generelle spørsmål om deres skriveerfaringer. Åse svarer allerede fra første åpningsspørsmål, at skriving for henne er først og fremst å skrive for hånd. Med andre ord er poenget mitt, at siden jeg har valgt å studere skriving, kommer jeg ikke foruten spørsmål om de materielle redskapene for skriving, tross mye av skriveforskningen overser dem. Jeg vil tro at spørsmål om de materielle redskapene som blyant og datamaskin dukker uansett opp, dersom en studerer skriving i ulike kontekster. Dette kommer blant annet fram i masterstudien til Myran (2015) der hun undersøker nærmere svak presenterende skriveres opplevelse av skriving. Videre forteller Myran (2015) at hun hadde ingen planer om at oppgaven skulle omhandle håndskrift, men det ble etter hvert et sentralt tema fordi informantene selv løftet fram at de syntes det var

viktig å kunne skrive fint slik at andre kunne lese det de skrev. Det viste seg også at tre av fire av disse guttene ikke hadde et godt utviklet funksjonell håndskrift. Dette var ungdommer som strevde både med å skrive fint og forme skriften så raskt at det ikke tok fokuset bort fra den skapende siden av skriving. Til tross for at de strevde, så de på det å ha en funksjonell håndskrift som viktig (Myran, 2015). Haas (2009) på sin side skiller i grunn ikke mellom skriving og skriveteknologien, der hun blant annet mener at skriving er språk som er blitt formet materielt, *writing is language made material* (Haas, 2009, s. vii). Det teknologiske spørsmålet Haas (2009) tar for seg i boka handler nettopp om *what does it mean for language to become material?* (Haas, 2009, s. 2). Med andre ord, hva innebærer det at språket formes materielt? En ting er sikkert, og det er at mediumet er en del av budskapet. Skriving og skriveredskaper er da ikke distinkte adskilte fenomener, siden skriving aldri har vært og kan aldri være separert fra skriveredskaper, uavhengig om vi skriver med pinne i sanden, maler på fjellvegg, spikker på tre, pensler i papyrus, skriver med blyant eller på tastatur. I alle disse ulike aktiviteter er det noen fellestrekk som går igjen. Uavhengig av hvilke skrivehandling vil enhver av skrivemåtene innebære en form for prosess. Alle skriveprosesser har en start og en slutt, tross de ikke nødvendigvis er lineære. Valget av skriveredskap tror jeg ikke er tilfeldig. På den ene siden tror jeg redskapet blir valgt i sammenheng med formål med skrivingen. Videre tror jeg også bruken av redskapen gir sine preg på skrivingen. Haas (2009) forteller videre at majoriteten av skriveforskningen mener skriveproduktet er uavhengig eller upåvirket av blyant, penn, pc eller ipad. Mer konkret forteller hun at mange ser ut til å mene at overgangen til dataskriving fra håndskrift har kun gitt fordeler fordi det er tidsbesparende og effektivt. Likevel ser det ikke ut til at byttet av redskaper, fra blyant til datamaskin har endret selve skriveaktiviteten eller skrivingen. Mer konkret forteller Haas (2009) at det er utbredt å tro at; *writers can compose, revise, edit and produce texts more quickly and with less effort with computers; therefore, using computers increases writers' efficiency, but makes no profound difference in how writing gets done* (Haas, 2009, s. 31). Tross det er lite forskning som tar for seg akkurat det denne studien søker, er det likevel en god del relevant litteratur og forskning som kan trekkes inn og brukes som analyseredskaper. Nettopp fordi slik Haas (2009) framhever er noe av skriveforskningen allerede bevisst på at det å skrive for hånd og det å skrive på data ikke er det samme; *Many of them already have a sense*

that writing with pen and paper and with computer are very different activities (Haas, 2009, s. 99).

Det er ingen tvil om at skrivingen er ytterligere komplisert når vi trekker inn redskapene, men samtidig vil en slik tenkning ifølge Haas (2009) være å misforstå forholdet mellom skriving og skriveteknologier. Mer konkret forteller hun at; Writing has always been dependent on technology; indeed, in a very literal sense, writing is technology, for “[...] without the crayon or the stylus or the laptop, writing simply is not possible.” (Haas, 1996; preface) (Mangen & Velay, 2010, s. 396). Redskapene blir da ikke lagt til, men synliggjort, for de er nemlig alltid der når det gjelder skriving. Med andre ord gjøres ikke skrivingen ytterligere komplisert ved å trekke inn de materielle redskapene, fordi skriving i seg selv er komplisert og alltid avhengig av det materielle. Haas (2009) mener tvert imot at det er heller en utfordring og er svært kritisk til diverse skriveforskning som har et transparent forhold til redskapene, fordi hun mener at de oppmuntrer en tro på at bruken av skriveredskaper ikke vil gjøre noe forskjell på skrivingen. Mer konkret forteller Haas (2009) at mye av skriveforskningen encourages a belief that writers can use computer technology without being shaped by it, and therefore discourages any examination of how technology shapes discourse and how, in turn, is shaped by discourse (Haas, 2009, s. 18). Selv om det kanskje ikke er den eksisterende forskningens intensjon, nærmest påstår mange likevel at det å skrive for hånd med blyant på papir, pinne i sanden eller på tastatur er det samme og har ingen virkning på verken oss eller skrivingen, noe som jeg i grunn tviler sterkt på i denne studien.

1.3 Tidligere forskning

Som nevnt foreligger det ikke tilstrekkelig mengde med forskning og litteratur som kan bidra til å gi full forståelse for de materielle sidene ved skrivingen, siden disse er lite utforsket. Likevel har jeg funnet fram til noen studier jeg anser relevant for denne masteroppgaven, og i det følgende beskrives kort noen av dem.

Sjaastad, Wollscheid og Tømte (2015) bidrar med et kvasi-eksperimentell studie av skrivehastighet i tidlig skriveopplæring med og uten digitale verktøy. De forteller at studiets mål har vært å sammenligne skriveopplæring og elevers skrivehastighet ved to skoler, der den ene bruker et spesifikt digitalt verktøy, og den andre bruker blyant og

papir (Sjaastad, Wollscheid og Tømte, 2015:9). Forskerne rekker ikke å undersøke nærmere om hvilke rolle redskapene kan se ut til å spille inn i læringen eller når og hvordan redskapene ble anvendt, og framhever innledningsvis at studien kan anses som pilotstudie for fremtidige undersøkelser. Med et begrenset utvalg opplever forskerne at de ikke kan generalisere resultatene, dermed konkluderer de med at tross det digitale verktøyet viser mange fordeler i hastighetsskriving, er det mangel på dokumentert synlige effekter av hvorvidt elever lærer mer av å bruke digitale verktøy. Den endelige konklusjonen til Sjaastad, Wollscheid og Tømte (2015) blir en ja takk, begge deler holdning, som i grunnen ikke blir nærmere utdypet. Sjaastad, Wollscheid og Tømte (2015) konkluderer videre med at det er et stort behov for ytterligere effektstudier av bruk av digitale verktøy i skrivingen. Forskerne framhever at behovet for studiet er knyttet til at stadig flere skoler i Norden gir digitale verktøy større plass. Ved en slik endring framhever de videre at man bør kunne ha kunnskap om ikke bare hva den nye strategien kan bidra med, men hva som kan gå tapt i skiftet (Sjaastad, Wollscheid og Tømte, 2015:36). Tross Sjaastad, Wollscheid og Tømte (2015) konkluderer med en ja takk til bruk av digitale verktøy samt blyant og papir i skriveopplæringen, synes jeg at ved å legge vekt på hastigheten, dømmes bruk av blyant og papir urettferdig, særlig med tanke på de fordelene som kan ligge i langsom skriving som belyst nærmere i teoridelen.

På oppdrag fra Senter for IKT i Utdanning har det blitt samlet inn informasjon om erfaring fra utvalgte skoler som benytter nettbrett og / eller pc på tidlig innsats i skrive – og leseopplæringen. Siden det etter hvert er blitt stadig flere skoler som tar i bruk digitale verktøy i den grunnleggende opplæringen, har det oppstått et behov for å kartlegge effekten av dem. Innsamlingen kan også sees i sammenheng med at det finnes lite forskning om effekter av skrive - og leseopplæring ved bruk av digitale hjelpemidler (Berrum, Halmrast, Helle, & Lønvik, 2016, s. 5). Temaet bestående av Berrum, Halmrast, Helle og Lønvik har samlet inn mange erfarte fordeler med bruk av digitale verktøy både for elever, lærere, undervisning og klassemiljø. Trageton har også belyst mange av de samme positive fordelene med bruk av digitale hjelpemidler i grunnleggende skrive - og leseopplæring, noe som belyses nærmere i teoridelen.

Når det gjelder studier som tar for seg håndskrift har jeg funnet fram til uttalelser om dem fremfor konkrete studierapporter som jeg selv har lest. En sentral årsak til hvorfor

slike rapporter ikke er lest er knyttet til forskningsfeltene som ser ut til å ha skrevet dem. Ofte er slike undersøkelser gjort innen hjerneforskning, noe som der i dag går langt forbi mine kunnskaper. Haugen (2014) er blant flere som forteller om diverse studier som nærmere studerer bruk av håndskrift. Diverse kilder som gjør dette belyses nærmere i teoridelen. Haugen (2014) på sin side skriver i tek.no at Mueller og Oppenheimer har kommet fram til konkret tips om at man bør som student ta notater for hånd, fordi det ser ut til at studenter husker mindre når de bruker bærbar pc. Haugen (2014) forteller videre at funnene til Mueller og Oppenheimer viser at en prosesserer bedre det en skriver når man skriver for hånd. Studien gikk blant annet ut på at testpersonene skulle se en TED Talk, og så ta notater for hånd eller på en bærbar PC. Så ble de bedt om å gjøre hjernetrim i en halvtime, før de skulle svare på spørsmål om videoforedraget. De som tok notater for hånd scoret betydelig høyere enn de som tok notater på PC-en sin. Forskerne mener altså at det henger sammen med at vi prosesserer informasjonen ved å ta håndskrevne notater, mens notater på bærbar PC ikke gjorde samme nytte. Ifølge Haugen (2014) spekulerer Mueller om nettbrett kan være et gunstig alternativ, ettersom du ikke får tatt notater i samme tempo som på en bærbar PC, og at du derfor tenker mer bevisst over hvilke ord du skriver ned (Haugen, 2014).

Etter å ha gjennomført undersøkelsen som denne masteroppgaven bygger på er jeg blitt bevisst på noe som jeg dessverre ikke har rukket å undersøke nærmere. Jeg opplever at konklusjonen om at man lærer mer av håndskrift fremfor skriving på data er noe jeg personlig kan si meg enig i, siden det er noe jeg selv erfarer. Men etter samtale med blant annet Sofie, som er en av ni informanter, er jeg blitt bevisst på at det kan være relevant å undersøke nærmere hva slags type notater studenter skriver for hånd og hva slags notater de skriver på data. Sofie sier hun husker sine dataskrevne notater fordi det ofte er korte sammendrag av det en forelesning handler om, samt egne spørsmål eller kommentarer. Sofie skriver da mest med egne ord. Lucas, som er en av to mannlige informanter forteller at han husker lite av det han noterer på datamaskinen i undervisning. Lucas forteller også at han enten skriver ordrett av presentasjonen til læreren, eller at han skriver nærmest et manus av det læreren sier. Lucas opplever at han skriver raskt og får med seg mye av det som blir sagt. Når han derimot skal bruke notatene sine forteller han at han ikke husker mye, fordi det er lite av hans egne ord.

1.4 Problemstilling og forskningsspørsmål

Gjennom både intervjuguide og nye spørsmål under intervjuene, har jeg vært opptatt av å samle inn konkret informasjon om når informantene bruker blyant og datamaskin i skriving, og ikke minst hvorfor de mener at de bruker dem. Det er ifølge Tjora (2017) vanlig at en samler koder etter undersøkelsens interesser og skille ut koder som vi anser som irrelevante, i en restgruppe (Tjora, 2017, s. 207). Mye av det som faller i restgruppe er data som ikke anvendes i analysen. Denne gruppen kan likevel inneholde analytiske potensialer som går forbi mine kunnskaper og ferdigheter. Transskriptene som legges ved gir mulighet for leseren å selv vurdere materialet. Ved å utforske når ulike skrivere bruker håndskrift eller data i skriving og ikke minst hvorfor, vil jeg kunne danne meg et bilde av hvordan redskapene brukes i skriving. Spørreordet hvordan søker etter å beskrive, fremfor å bekrefte. Problemstillingen søker å sette lys på noe som er lite utforsket. Ved bruk av egne erfaringer og refleksjoner, relevant forskning og litteratur og en empirisk studie er det håp om å oppdage relevante funn knyttet til bruk av blyant og datamaskin i skriving. Problemstillingen søker ikke å konkludere med fasitsvar om når det ene skriveredskapet bør brukes fremfor det andre. Studien søker heller mot å oppdage noen brukskonsepter som støttes av teori. For eksempel er det noe likhet mellom informantenes argumenter for hvorfor de velger å bruke et bestemt redskap i en bestemt skrivesituasjon? Dersom det har seg slik at konseptene som oppdages er teoretisk forsvarlige, kan en da tenke seg at problemstillingen er relevant utover denne studien, men selvsagt ikke for alle i alle kontekster. Jeg opplever at for å kunne besvare studiens problemstilling, må jeg ta i bruk mer konkrete og avgrensede spørsmål. Gjennom disse fem forskningsspørsmål opplever jeg å samle inn informasjon som vil bidra til å besvare problemstillingen;

1. Når brukes kun blyant/penn i skriving?
2. Hvorfor brukes kun blyant/penn i skriving?
3. Når brukes kun datamaskin i skriving?
4. Hvorfor brukes kun datamaskin i skriving?
5. Finnes det unntak?

Studien søker å se om det finnes noen svar som går igjen hos de ulike informantene. Mer konkret er det de svarene som flere gir, uten at de blir ledet til det eller at de kjenner til hverandres svar som blir sentrale koder i analysearbeidet. Som nevnt er ikke målet med denne studien å framheve at det ene redskapet eller bruken av redskapet er bedre eller dårligere, men det er verdt å understreke at de er forskjellige, og at de dermed vil kunne tjene ulike formål og funksjoner. Mer konkret mener for eksempel Mangen og Säljö (2016) at Alle teknologier har sine definerte egenskaper som vil kunne oppleves som styrker og svakheter, muligheter og begrensninger, avhengig av leseformål, teksttype, situasjon og kontekst, leserens bakgrunnskunnskap, motivasjon, erfaringer med teknologiske grensesnitt, preferanser, etc. Slike forskjeller gjør at digitale teknologier kan være bedre egnet i forhold til noen leseformål og for noen typer tekster, mens det trykte mediet (papiret; boka) kan være bedre egnet for andre (Mangen & Säljö, 2016). (Mangen & Säljö, 2016).

1.5 Avgrensninger

Avgrensningene som er blitt gjort i denne undersøkelsen er av ulik art. Det er ingen tvil om at mine avgrensninger også bidrar til å si noe om denne studien, eller kanskje i større grad om mine evner. Først og fremst er det gjort en del avgrensninger i det som har vært tilgjengelig av sekundærdata. På jakt etter relevante kilder i et emne jeg opplevde var lite utforsket ble jeg kjent med diverse data om mitt tema, men som tilhører ulike forskingsfelt. Blant annet innenfor hjerneforskningen ser det ut til at det er blitt nærmere studert hvordan hjernen viser ulik grad av aktivitet når en bruker blyant eller datamaskin i skriving. Siden tematikken berører flere forskningsfelt er det en utfordring for meg å sette meg inn i alt, dermed skapes et sterkt behov for avgrensning. Jeg leser i grunn artikler, bøker og studier fra ulike felt, og tar med meg det jeg opplever er relevant. Det jeg forsøker å skyve fra meg er litteratur som i større grad tar for seg forholdet mellom mennesker og redskaper. Jeg opplever at det er relevant for studiens tema, men ikke mulig å inkludere og bruke i studiens omfang. Ytterligere litteratur drar meg inn i det jeg etter hvert kom til å bli kjent med som teknologiforståelse. Gjennom å lese litt om TEKU-modellen, innså jeg at relasjonen mellom mennesker og redskapene eller teknologiene er langt mer omfattende enn hva jeg

rekker å bli kjent med. Hasse (2015) forteller for eksempel at teknologi påvirker en profesjon ved at det påvirker spesielle arbeidsoppgaver, samtidig som teknologi krever en formell kompetanse for å kunne anvendes (Hasse, 2015, s. 12).

Som nevnt drøfter Haas (2009) det transparente forholdet en kan ha til skriveredskaper, eller som hun kaller dem *writing technologies*, som jeg da oversetter til skrive-teknologier. Jeg forsøker konsekvent å ikke begrepet teknologi i denne oppgaven nettopp fordi teknologibegrepet blir for omfattende å ta i bruk, sett i lys av TEKU-modellen. Fremfor skrive-teknologi velger jeg å bruke begrepet skriveredskap, som i grunn er relatert til de fysiske redskapene som blyant, penn og datamaskin, deretter til et bredere perspektiv der redskaper er artefakter, noe som belyses nærmere i teoridelen. Andre avgrensninger som er gjort i studien er knyttet til det jeg har møtt i egen undersøkelse. Flere av informantene har fortalt at de skriver i langt flere medier enn det jeg har tatt for meg i denne studien. Jeg har flere ganger blitt fristet til å høre mer om hvordan de opplever at de skriver annerledes i de ulike mediene og hva de selv mener det gjør med dem, men tiden og omfanget har ikke strukket til. Informantene har delt mange interessante emner, som jeg ikke har inkludert i analysen fordi jeg har ansett dem som irrelevante, tross de har bidratt til at det har blitt en god flyt i samtalen. Lucas snakker for eksempel om at han synes å skrive fagtekst på data er litt kjedelig bruk av datamaskin, når man kan bruke datamaskinen også mye til å kommunisere med andre. Han sier blant annet at forskjellen mellom å skrive på data fordi man har en oppgave, og skrive på data når man for eksempel chatter med venner på Facebook er at under skrivingen av oppgaven så holder man på med en ting hele tiden der han heller ikke får noe respons. Mens når han chatter skriver han ulike ting, og ofte får rask respons. Videre forteller flere informanter om erfaringer fra skriving i meldinger, chatting på nett og ikke minst bildemeldinger gjennom Snap. Maria var inne på det med at elever tok med seg chat og sms språk i større grad inn i dataskriving enn håndskrift. For eksempel med at D kommer fremfor Det, noe som har trigget min nysgjerrighet for fullt, men dessverre ikke noe jeg har undersøkt nærmere her. Et annet svært spennende tema jeg er blitt bevisst på under denne studien, men ikke hatt mulighet til å undersøke nærmere har vært det informantene har fortalt om bruk av blyant eller datamaskin når de skriver for å lære. Selv gjennom å bli kjent med esktern forskning har jeg ikke mestret å bli klokere på om en lærer mer ved å skrive på data eller

ved håndskrift. Etter hvert har jeg innsett at man kanskje lærer med begge, men på ulike måter. Når det gjelder dataskriving i skolen generelt er et lite utforsket felt, men aldri så spennende.

1.6 Videre disposisjon

Alle tabeller er plassert som vedlegg. De som får papirutgaven har en fordel med at de kan rive ut sidene med tabeller og bruke dem mens de leser. Spiralpermen har fått en egen lomme der tabellene kan lagres. De som leser denne masteroppgaven i digital form, får mest sannsynlig en annen opplevelse.¹ Med andre ord tror jeg papirutgaven og den digitale utgaven vil gi to ulike erfaringer av denne masteroppgaven.

Videre følger det først en litteratur review der jeg viser det jeg så langt har kjennskap til av litteratur og forskning som på hver sin måte framhever fordelene med bruk av blyant og datamaskin i skriving. Deretter følger et kapittel der jeg går nærmere inn i metoden som anvendes for datainnsamling og beskriver datamaterialet nærmere. Her tar jeg også for meg reliabilitet, validitet og etikk, der jeg diskuterer forskerrollen. Framstillingen av resultater er den delen av studien hvor jeg sikter på å oppfylle første formål med denne studien, nemlig å få fram informantenes egne erfaringer, refleksjoner og ytringer. Denne studien avslutter med diskusjon av funn og konklusjon, som sikter etter å oppfylle det andre formålet, nemlig å utvikle teoretisk baserte konsepter om bruk av blyant og datamaskin i skriving. Tross teoribegrepet er tatt med en klype salt.

¹ Den digitale utgaven av oppgaven har ikke fordelen med at en kan se tabeller samtidig med lesing. Løsningen er enten å stole på at jeg beskriver tabellenes innhold godt nok underveis, eller skrolle ned og sjekke hver gang jeg nevner noe av tabellenes innhold. Dersom en er litt kreativ kan vedleggene kopieres og limes inn i et nytt dokument som leses parallelt med denne oppgaven.

2 Teoretisk rammeverk og litteratur review

2.1 Introduksjon

På den ene siden virker det logisk å undersøke nærmere noe som er så sentralt ved skrivingen som de materielle sidene, nettopp fordi de er lite utforsket. På den andre siden møter jeg på store utfordringer når jeg skal finne teoretiske perspektiver for når og hvorfor blyant og datamaskin brukes i konkrete skrivesituasjoner. Ikke nok med at mye av skriveforskningen ignorerer tematikken totalt, eller delvis, eller at noen erkjenner dens verdi, men utdyper ikke noe særlig. Ikke nok med at den forskningen som tar for seg redskapenes betydning for literacy, er som regel knyttet til lesing. Men i tillegg har mye av litteraturen som er å finne hengt seg opp i en debatt om hvorvidt det er bedre å skrive for hånd eller på tastatur. I denne studien bruker jeg det som er å finne av litteratur og tidligere forskning jeg anser relevant for de spørsmål jeg stiller, tross jeg har en annen intensjon med min framstilling. Jeg stiller nemlig ikke spørsmål om hvorvidt den ene er bedre enn den andre, men heller om hvordan de brukes og eventuelt er annerledes. Ifølge Tjora (2017) vil SDI-tilnærmingen, som anvendes i denne studien, ligge tett opp mot en abduktiv strategi når det gjelder bruk av teori. De første stegene i undersøkelsen med innsamling av datamateriale og bearbeiding av det er inspirert av Grounded Theory, som har et teorifritt utgangspunkt som ideal. Mens den teoretiske formingen av analysen blir mer tydelig utover i forskningsprosjektet (Tjora, 2017, s. 33).

Siden denne studien er beskrivende og kvalitativ tas det utgangspunkt i teoretiske tradisjoner for å definere rammen av problemstillingen, noe som presenteres først i teoridelen. Deretter har jeg samlet diverse litteratur og tidligere forskning jeg anser relevante redskaper for å bedre forstå funn i egen undersøkelse.

2.2 Bruk av materielle redskaper

Når jeg nå studerer nærmere blyanten/penn og datamaskinen i skriving opplever jeg å treffe på to store teoretiske tradisjoner som er betydelig ulike. På den ene siden

opplever jeg at sosiokulturelle perspektiver er svært sentrale, siden det å skrive i seg selv innebærer å anvende flere artefakter, både fysiske og intellektuelle. Når jeg i denne studien studerer nærmere hvordan blyant/ penn og datamaskin brukes i skriving er jeg i grunn i ferd med å skape en bedre forståelse for menneskelig interaksjon med diverse redskaper i egen kultur, og der vil de sosiokulturelle perspektivene komme til nytte. På den andre siden opplever jeg at det å bruke disse fysiske redskapene i skriving ikke nødvendigvis behøver å handle om redskapene i seg selv, men heller om de kroppslige bevegelsene og erfaringene bruken av disse gir. Jeg er usikker på hvilke samlebetegnelse jeg skal anvende for å beskrive de teoretiske perspektivene som bygger på kroppen, fordi det for meg kan det inkludere noe fra hjerneforskning og noe fra estetisk forskning. I denne studien vil jeg for øvrig ikke gå dypt inn i disse kroppslige perspektivene, siden det måtte jeg gjennomført en egen undersøkelse for. Jeg tviholder likevel på tanken om at undersøkelsen som gjøres i denne studien ikke kun handler om selve blyanten, pennen eller datamaskinen som redskaper, og hvordan disse rent fysisk brukes, men også hvordan de erfares i ulike skrivesituasjoner.

Säljö (2015) forteller at den store forskjellen mellom oss og mennesker som levde i steinalderen, består ikke i at vi har en bedre og mer utviklet hjerne, eller at vi har noen andre fysiske fortrinn, tross vi lever lenger i dag. Likevel er det den kulturelle revolusjonen fremfor den biologiske, som har forandret vår verden og våre måter å tenke og lære på (Säljö, 2015, s. 70). Säljö (2015) forteller videre at mennesket er svært fleksibelt, og for at det skal kunne være det, må dets stadig voksende ferdigheter, atferd og tankeverden i stor grad være et resultat av sosiokulturelle erfaringer og ikke av genetisk programmering (Säljö, 2015, s. 20). Det virker for eksempel helt usannsynlig at menneskets evne til å bruke internett, kjøre bil eller organisere en fotballturnering for 5000 deltakere skal være lagret i genene våre. Disse fenomenene er så ferske i menneskets historie at det ikke er rimelig at den biologiske evolusjonen har hatt en betydning (Säljö, 2015, s. 18).

Videre forteller Säljö (2015) at dersom en tenker etter, er det tydelig at mennesket benytter ulike redskaper som hjelpemidler i interaksjon med sine omgivelser. Våre muligheter til å for eksempel huske, er ikke i vår tid begrenset til vår egen svært beskjedne biologiske evne. Den menneskelige evnen til å huske er nærmest latterlig i forhold til den mengden av data som er lagret i bibliotek eller databaser (Säljö, 2015, s.

23). Eksemplene på hvordan vi overvinner de begrensningene naturen har gitt oss, er mange. Men det som er prinsipielt viktig her, mener Säljö (2015) er det Vygotsky opprinnelig mente, nemlig at i alt vi mennesker gjør, benytter vi oss av redskaper eller verktøy (Säljö, 2015, s. 24). Säljö (2015) forklarer mer konkret at mennesket er et kulturskapende og kulturbyggende vesen, og det er ved hjelp av kulturelle ressurser at det forstår og handler i verden. (Säljö, 2015, s. 27).

Gjennom begrepene mediering, affordance og kultur kan vi ifølge Säljö (2009) få et bedre bilde av hvordan vi anvender artefakter i vår individuelle og kulturelle praksis. I et sosiokulturelt perspektiv er det grunnleggende at fysiske, liksom intellektuelle / språklige, redskaper medierer virkeligheten for mennesker i konkrete virksomheter (Säljö, 2009, s. 83). Den grunnleggende ideen om mediering gjennom redskaper ble opprinnelig utviklet av Vygotsky som en kritikk av den tidligere rådende behaviorismens forsøk på å forklare læring som enkelte forbindelser mellom stimulus og respons (Säljö, 2015, s. 25). Vygotsky mente da heller at mennesket skapte mening gjennom redskaper de selv utviklet. Tradisjonelt pleier en å skille mellom fysiske og språklige redskapet. Fysiske redskaper kalles gjerne artefakter, som vil si gjenstander produsert av mennesker (Säljö, 2015, s. 27). De medierende redskapene er tegn eller symboler som gjør at vi ikke bare reagerer på signaler, de innebærer at vi også kan tolke omverdenen, ta stilling til den og handle på ulike måter (Säljö, 2015, s. 26). Det som særpreger artefakter, er at de er laget av mennesker som har utformet dem i en bestemt hensikt. Når mennesket forsøker å gi redskapen bestemte egenskaper transformeres gjenstanden fra en tilstand til en annen gjennom å legge menneskelige kunnskaper og erfaringer inn i det objektet som produseres (Säljö, 2015, s. 31). Et viktig utgangspunkt i denne sammenhengen mener Säljö (2015) er at det i praktiske sammenhenger ikke er mulig å skille fysiske og intellektuelle artefakter fra hverandre. Artefaktenes fysiske og språklige aspekter, går hånd i hånd og forutsetter hverandre. Sammen utgjør de kulturelle redskaper (Säljö, 2015, s. 33). Videre mener Säljö (2015) at vi bør også ha et sosiogenetisk syn på kommunikasjon, som innebærer at en betrakter kommunikasjon som noe materielt, noe som vi har for å kunne utføre handlinger og sette verden i bevegelse. Kommunikasjon og språk skiller seg likevel ut fra andre kulturelle redskaper. Med utgangspunkt i Vygotsky forteller Säljö (2015) videre at i det sosiokulturelle perspektivet har språket en sentral plass først og fremst ved at Vygotsky kalte det for

”redskapenes redskap”. Språket er også sentralt i relasjon til menneskelig tenkning, siden språkets natur og utvikling er nært knyttet til utviklingen av våre kognitive ferdigheter (Säljö, 2015, s. 77). Säljö (2015) forteller videre at en konsekvens av denne bruken av medierende redskaper er at vi ikke opplever verden direkte i egentlig forstand. I stedet ser vi den og agerer i den slik den blir mediert for oss gjennom redskapene som beskriver farge, form, funksjon osv. (Säljö, 2015, s. 26).

Et annet begrep for å forstå møtet mellom teknologien og brukeren, er det engelske ordet ”affordance” som på norsk kan oversettes til handlingsmuligheter.ⁱ Disse handlingsmulighetene eksisterer mellom objekt og aktør, tross aktøren ikke benytter seg av alle. Begrepet er blitt populær for å forstå hvordan digitale teknologier tilbyr ulike handlingsmuligheter (Hannemyr, Lirstøl, Lüders, & Rasmussen, 2015, s. 199). Handlingsmulighetene hjelper oss å holde fast ved og understreke de teknologiske imperativenes betydning for bruk, samtidig som de først realiseres i møte med mennesker som bruker teknologien (Hannemyr et al., 2015, s. 201). Redskapene har en hjelpende funksjon for oss. Ved bruk av redskaper i sosiale sammenhenger blir også de sosiale omgivelsene endret. Dette mener Jensen (2014) er teknologiens to perspektiver (Jensen, 2014, s. 39). Nemlig at redskapene gjør noe både med oss og omgivelsene våre. Når vi bruker disse redskapene, foregår ikke tenkningen i apparatet, men det foregår heller ikke i bare brukerens hode (Säljö, 2009, s. 77). Dersom en skal forstå hvordan mennesker benytter kognitive ressurser, hvordan de lærer og mestrer situasjoner, kan man ikke se bort fra at vi fungerer i samspill med artefakter. Vi håndterer situasjoner gjennom å ta i bruk fysiske og intellektuelle redskaper. Gjennom dem kan vi løse problemer og beherske sosiale praksiser på en måte som ellers ville vært umulig (Säljö, 2009, s. 78). Videre forteller Säljö (2015) at dersom en vil forstå hvordan mennesker lærer og utvikler seg, må en relatere individets kunnskaper og ferdigheter til dets omgivelser, og til de ressursene og utfordringene som finnes der (Säljö, 2015, s. 19). For å forstå læring, tenking og ferdighetsutvikling i et sosiokulturelt perspektiv, må en ta i betraktning at mennesker ikke trenger kun basere seg på det naturen har tildelt dem. Vi kan skrive ned det vi trenger å huske, og på den måten mer eller mindre oppveie manglene i det naturen har gitt oss på dette området (Säljö, 2015, s. 23). Säljö (2015) forteller at tross det sosiokulturelle perspektivet er utviklet på bakgrunn av sin kritikk på de tradisjonelle læringsteoriene, er det heller ikke selv

uproblematisk. For det første er ikke det sosiokulturelle perspektivet en teori om modning eller stadieteori der en ser på utvikling som grunnleggende. Sett fra et sosiokulturelt perspektiv skjer læring før utvikling. Å lære er å tilgodegjøre seg deler av samfunnets samlede kunnskaper og feridgheter, og det er nettopp ved å gjøre det at individet utvikles til å bli et kulturelt vesen med bestemte kapasiteter (Säljö, 2015, s. 22). Videre forteller Säljö (2015) at den viktigste avgrensingen i det sosiokulturelle perspektivet ikke er universalistisk, det studerer ikke læring og utvikling rent generelt. Antakelsen er at læringsprosessene ser ulike ut i ulike samfunn og kulturer, fordi de opererer med ulike kulturelle redskaper (Säljö, 2015, s. 21). Også innenfor kompelske samfunn gjør mennesker delvis ulike erfaringer. Jenter og gutter blir for eksempel oppdratt på ulike måter, og ulike sosiale grupper har ulik tilgang på kunnskap og andre ressurser (Säljö, 2015, s. 22).

Säljö (2015) mener at gjennom historien har artefakter endret våre måter å lære på. Videre skiller Säljö (2015) mellom primære og sekundære artefakter, der mennesket gjennom det sekundære har et mer indirekte forhold til sine fysiske omgivelsene. Gjennom massemedia kan vi for eksempel få kunnskaper om lokale nyheter et fjernt sted fra oss, der vi ellers måtte vært i nærheten av for å kunne lese en avis, høre det på radionen eller tven, eller i verste fall hørt det fra andre mennesker. Videre forteller Säljö (2015) at når teknikken endres, blir også mange aspekter ved læringen vår endret (Säljö, 2015, s. 157). Hvordan læringen endres i takt med nye artefakter og teknikker er ikke enkelt å forklare i detaljer, først og fremst fordi det er lite forsket på det. Säljö (2015) gir noen konkrete eksempler for hvordan læring har endret seg i takt med redskapene.ⁱⁱ I en studie forteller Säljö (2015) var det tydelige forskjeller i resultatene mellom når barn befant seg i situasjoner der de fikk benytte fysiske artefakter som en globus eller et kart, og når de ble intervjuet uten å ha tilgang til slike artefakter. De som brukte artefakter viste en større evne til å forklare hva de tenkte, og ikke minst benyttet seg av de fysiske artefaktene til å illustrere (Säljö, 2015, s. 169). For å kunne forstå hvordan læring endrer seg i takt med nye redskaper, er det ifølge Säljö (2015) ikke fruktbart å opprettholde distinksjonen mellom fysiske og språklige eller intellektuelle artefakter (Säljö, 2015, s. 168). Ofte er de intellektuelle og språklige artefaktene en forutsetning for utviklingen av de fysiske. Samtidig kan erfaring med nye fysiske artefakter også utvikle intellektuelle og språklige artefakter. Med den digitale teknologien har det jo også dukket opp mange

nye begreper og kunnskaper. Fredriksen (2013) forteller at både Dewey og mange forskere i dag understreker hvor stor betydning fysisk aktivitet og personlig engasjement har for kognitiv utvikling. Begrepet kroppslighet som Fredriksen (2013) oversetter fra Deweys begrep "body-mind", forsøker å forene ulike sider ved det å være menneske, at vi nemlig både bruker kropp og hjerne i interaksjon med våre omgivelser. Hvordan vi både fysisk og mentalt samhandler med våre omgivelser er ikke en enkel sak, og Fredriksen (2013) mener at en må utvide forståelse av begrepene kunnskap og læring dersom en bedre skal forstå kroppslighet (Fredriksen, 2013 s. 25). Mer konkret forteller Fredriksen (2013) at å anerkjenne kroppslighet betyr å anerkjenne læring gjennom sanser, aktiviteter og erfaringer (Fredriksen, 2013 s. 27). Å kunne erfare er ifølge henne avhengig av kroppens evner til å sanse, bevege seg og til å handle. Samtidig mener hun at en aktiv oppmerksomhet og vilje til interaksjon er vesentlig for at erfaringene skal kunne finne sted (Fredriksen, 2013 s. 22). Det er nærmest slik at både kropp og hjerne/oppmerksomhet/interesse må være "pålogget" for at læring skal skje. En kan for eksempel tenke seg mange tilfeller hvor vi er kroppslig til stede i en konkret plass, men mentalt et annet sted, kanskje i en dyp fantasi eller planlegging av noe slag. Fredriksen (2013) forteller at Dewey beskriver hvordan den erfaringsbaserte og den "intellektuelle" prosessen gjensidig påvirker hverandre. Den kroppslige prosessen er en ytre fysisk prosess hvor for eksempel hendene griper i materialet, mens den andre mer mentale prosessen er indre, hvor man begriper noe nytt. Ifølge Fredriksen (2013) er det i forbindelsene mellom de ytre og indre prosessene som er kjernen i det å begripe med kroppen (Fredriksen, 2013 s. 30).

2.3 Skrivning i et bredt perspektiv

Skriving er et kompleks fenomen som kan defineres på ulike måter. Dersom en bruker Læreplanen som ledetråd kan en finne et sammensatt bilde av skrivning. Bakke (2014) forteller at K06 har blitt kalt for literacy-reform fordi den vektlegger skriftkyndighetens betydning for læring i alle fag. Videre forteller Bakke (2014) at termen er forankret i grunnleggende ideer om demokrati, rettferdighet og personlig utvikling. Et formål med skrivning ifølge Læreplanen er læring, der elevene ikke bare skal skrive for å tilegne seg faglige kunnskaper, men gjennom skrivning skal de også lære å uttrykke seg skriftlig på en

måte som oppfattes som faglig relevant (Bakke, 2014, s. 58). Gjennom å skrive tilegner elevene seg gradvis bedre skrivekompetanse (Bakke, 2014, s. 56). Bakke (2014) forteller videre at i praksis har det vist seg gjennom flere undersøkelser at lærere ikke oppfattet dette komplekse bildet av skriving, og slet med å utøve disse i praksis. Derfor ble det et hovedmål med revisjonen av Kunnskapsløftet i 2013 å beskrive en mer systematisk utvikling av grunnleggende ferdigheter med hovedvekt på språkferdighetene. Revisjonen omtaler skriving i fagene på tre vis: hva faglig skriving innenfor det konkrete faget er, hva som kjennetegner skriveprosessen og hvilke ferdigheter elevene skal oppøve (Bakke, 2014, s. 61).

En eldre kilde og ikke minst inspirasjonskilde til Kunnskapsløftet, som beriker forståelsen av skriving er Skrivehjulet.² Skrivehjulet som modell kan anvendes til flere formål. På den ene siden kan en bruke modellen til å definere skrivebegrepet der det komplekse kommer tydelig fram i modellen. På den andre siden kan modellen anvendes som et hjelperedskap i arbeid med, samt planlegging og vurdering av skriving. Evensen (Evensen, 2009) framhever at for å kunne vurdere skrivekompetanse på en gyldig måte, er den første forutsetning at vi presenterer hva vi forstår med skriving (Evensen, 2009). Modellenⁱⁱⁱ må forstås i lys av de kontekstene skrivingen er en del av. Derfor er begrepene kulturkontekst og situasjonskontekst plassert i modellen og utenfor selve hjulet. Fremfor en fast modell, må Skrivehjulet heller sees som en tankemodell og et forsøk på å systematisere komplekse sammenhenger i skriving. Ofte vil flere skrivehandlinger presenteres i en og samme tekst.^{iv}

Modellen kan dreies i alle retninger og ulike kombinasjoner av skrivehandlinger og formål kan komme fram. Når Skrivehjulet er framstilt i grunnstilling, som modellen i vedlegg 1 viser kan vi slik som Solheim og Matre (Solheim & Matre, 2014, s. 78) framhever, få øye på de kommunikative aspektene ved skrivingen. Sektorene som utgjør øvre halvdel av sirkelen deles i to kommunikative grupper, der på den ene siden skrivehandlingen å reflektere er jeg-orientert som tar utgangspunkt i egne erfaringer, følelser og tanker. På den andre siden er skrivehandlingene å samhandle og overbevise du-orienterte, siden en i begge tilfeller går i dialog med en mottaker, enten for å veksle informasjon eller opprettholde kontakt, og ikke minst for å kunne overbevise om egne argumenterende synspunkter. Sektoren som utgjør nedre del av hjulet rommer tre det-

² Se vedlegg 1.

orienterte skrivehandlinger. Disse kan det andre ord sies å være rettet mot verden utenfor skriveren. I disse skrivehandlingene er ikke skriveren nødvendigvis i kommunikasjon med noen (2014). Den "kommunikasjonen" som kan tenkes her er mellom skriver og egen tekst, der ny innsikt kan utvikles underveis i skrivingen eller ved lesing og bearbeiding av teksten i etterkant. Jeg – og du-orienteringen minner om det Dysthe, Hertzberg og Hoel (2010) kaller tenkeskriving og presentasjonskriving. I tenkeskriving skriver man i større grad til seg selv og tenker ikke så mye over hvordan teksten skal presenteres. Skrivingen i tenkeskriving brukes slik det ligger i navnet i større grad til å tenke, fremfor å produsere. Presentasjonsskrivingen på den andre siden er i tillegg til innhold også opptatt av hvordan teksten blir framstilt eller presenteres for lesere (Dysthe, Hertzberg, & Hoel, 2010).

Videre kommer det fram i diverse litteratur knyttet til Skrivehjulet at bruk av semiotiske verktøy er svært sentrale sider ved skrivingen, siden de alltid må være til stede for at skrivingen skal realiseres. Blant de fire semiotiske ressursene finnes de materielle redskapene. Modellen vist i vedlegg 2 inneholder den samme ytre sirkelen som den første modellen av Skrivehjulet, men den indre sirkelen er erstattet med fire ulike medieringsressurser. Disse uttrykksressursene deler seg i fire deler, der det ikke er gitt at alle er like relevante i enhver skrivehandling (Skrivesenteret.no, 2013). I den indre sirkelen finnes den språklige verktøykassa som rommer slik figuren ovenfor viser modaliteter^v, tekstoppbygging^{vi}, grammatikk og ordforråd^{vii} og de materielle redskapene man trenger for å gjøre skrivingen tilgjengelig for skriveren. Disse ressursene kan brukes på tvers av skrivehandlingene på en slik måte at de best mulig kobler mellom handling og formål (Solheim & Matre, 2014, s. 81). Ifølge Evensen (2009) ville det vært opplagt å tro at manuelle redskaper for skriving slik som blyant og penn blir mindre relevant etter hvert som skriving i økende grad foregår ved bruk av elektroniske redskaper eller medier. Men slik er det ikke. Videre framhever Evensen (2009) at tastaturferdighet vektlegger andre motoriske aspekter enn manuell skriftforming (2009). Og begge former for skriving kan være like krevende og fysisk belastende. Evensen (2009) forteller videre at gjennom en historisk utvikling kan vi se at mennesker har brukt skriving med formål om dokumentasjon eller kommunikasjon. Samtidig kan vi se at det har vært brukt ulike redskaper for å realisere skrift. Fra stylus og papyrus, hammer og spiker, blyant, penn og tastatur til interaktive tastaturer hvor du

ikke taster så mye lenger, men kun berører. Vi kan se at redskapene med tiden er blitt mer effektive slik at hastigheten i skrivingen øker. Tross det kan virke som skriving er stadig blitt en mer hastig aktivitet, er det likevel mer krevende enn å snakke. Vi snakker fremdeles mer flytende enn vi skriver. Hastigheten har mange fordeler, men Evensen (2009) framhever at langsom skriving og bestandige ytringer inviterer i større grad til ettertenksomhet og metaperspektiv (Evensen, s. 3). Den langsomme prosessen ved bruk av de manuelle redskapene fremfor de elektroniske eller interaktive, gir noen fordeler med skrivingen, slik som identitetsdanning gjennom selvrefleksjon eller læringsutvikling. Hva skjer med disse effektene når hastigheten øker? Det er ingen tvil om at hastighet ved skriving er svært sentral dersom en har mye i tankene og vil få ordene ned på papiret før de forsvinner ut av tankene. Men hva med de tilfellene vi skriver om noe vi ikke har så mange tanker om?

Berge, Evensen og Thygesen (Berge et al., 2016) på sin side forstår skriving som en kroppslig aktivitet der en tar i bruk ulike redskaper for å realisere skriften. Videre framhever de at we need to account for the physical tools that we use in the activity, as well as for their accompanying motor and mental requisites. Which material tool do we use – a pencil, a pen, a keyboard or a mouse? And what are our skill in using them? (Berge et al., 2016). Blant den litteraturen jeg hittil er blitt kjent med knyttet til Skrivehjulet, er det Berge, Evensen og Thygesen (2016) som framhever viktigheten av å gi oppmerksomhet til de materielle sidene ved skriving. Ellers sier verken Solheim og Matre (2014) eller andre forfattere som skriver om Skrivehjulet ikke noe særlig om forskjellen mellom de ulike materielle redskapene i skriving.

I løpet av det 13-årige skoleløpet skal elevene skrive mange ulike tekster, forteller Kverndokken (2015) og tilbyr 101 ulike skriveaktiviteter for en allsidig og variert skriveundervisning. Samtidig forteller Kverndokken (2015) at skriving er i dag for mange barn og ungdommer hastige tastetrykk på mobilen, korte Twitter – meldinger og oppdateringer på Facebook, og avstanden mellom skolens skriveoppgaver og elevenes fritidsskriving i ulike medier kan oppleves som stort (Kverndokken, 2015, s. 5). Ellers skriver ikke Kverndokken (2015) mer om sammenhengen mellom medium og skriving. Andersen (2008) på sin side har av de 705 sidene som handler om skriving, dedisert en halv side på side 507 om skriveredskaper. Her forteller hun at skriving kan realiseres på mange måter. En kan for eksempel skrive med leppestift på speilet eller med fingeren i

duggen på vinduet. For meg ser det ut som hun har et ambivalent forhold til hvorvidt redskapene er like, nemlig at skrijving er det samme uavhengig av hva med skriver med, på og til hvilke formål. Hun nevner for eksempel videre at det kan være et personlig valg om å bruke hånda, og nevner at enkelte kan oppleve at de får mer kontakt med tankene sine når de skriver for hånd, for eksempel de som skriver poesi (Andersen, 2008, s. 507). Hun utdyper ikke noe ytterligere om bruk av skriveredskaper, annet enn at det kan være personlige preferanser av hva en velger å bruke. Eller gis det inntrykk av at Andersen (2008) ikke har noe mening om hvorvidt redskapene muliggjør ulike skrivehandlinger. Jeg er enig i at en kan realisere skrijving på mange måter, men er alle skrivehandlinger eller formål med skrijving mulig å realisere gjennom alle redskapene? Kan jeg skrive en novelle med leppestift i et speil? Eller med pinne i sanden? Kan jeg skrive en masteroppgave for hånd?

Det samme kan sies om "synet" på skrijving i både Skrivehjulet og Kunnskapsløftet når det gjelder de fysiske materielle redskapene. Skriveprøven som er utarbeidet på bakgrunn av Skrivehjulet og som skal bidra til at en kan kartlegge skrivekompetanse etter fjerde og syvende trinn, slik at en enklere kan vurdere og veilede skrijving. Smemo og Solem (2015) forteller at skriveoppgavene til skriveprøvene er laget av en egen gruppe grunnskolelærere som har lang erfaring fra praksisfeltet og er medlemmer av det nasjonale vurderingspanelet (Smemo & Solen, 2015, s. 66). Skriveprøvene som vist i vedlegg 3 gir fritt valg mellom bruk av håndskrift og datamaskin i besvarelsen. I veiledningen til læreren som skal gjennomføre Skriveprøven står det ikke noen føringer for hvordan elevene skal bruke blyant/ penn og datamaskin i skrijvingen. Er det å skrive for hånd det samme som å skrive på data? Hvis de er ulike, er det da rettferdig å gi dem like oppgaver eller i neste omgang vurdere dem etter samme kriterier?

Siden denne studien tar for seg bruk av blyant/penn og datamaskin i skrijving, anser jeg det nødvendig å nærmere beskrive hva som ligger i de materielle sidene ved skrijvingen, før jeg går nærmere inn på hvilke argumenter som er brukt for å fremme bruk av blyant og datamaskin i skrijving av ulike kilder. Ifølge Säljö (2015) er skriften et utmerket eksempel på samspillet mellom teknisk utvikling og nye innsikter. Den er en kunstig medium for kommunikasjon, og den forutsetter både fysiske artefakter (noe å skrive på og med), intellektuelle artefakter (symboler, tall og bokstaver) og tolkningsfellesskap. Slik som mye av litteraturen knyttet til Skrivehjulet forteller Säljö (2015) at skriften

opprinnelig vokste fram som et svar på administrative behov for å dokumentere og registrere. Fram til vår tid har materialene for skriving variert i like stor grad som formål med skrivingen. Vi skriver fremdeles mye i vår tid for å registrere og dokumentere. Säljö (2015) forteller videre at forsøkene på å finne nye materialer å skrive på og skrive med har vært viktige faktorer i den tekniske utviklingen og ikke minst en motor i økonomien som helhet (Säljö, 2015, s. 104). Säljö (2015) sier ingenting om hvordan skriving har endret seg i takt med redskapene, men viser forståelse for at det å skrive på leire, siv, papyrus, pergament eller papir og med risseverktøy, blyant/penn, skrivemaskin eller tekstbehandlingsutstyr, er ikke det samme.

Yagelski (2016) mener derimot at mediet eller redskapene vi bruker i skriving, er en sentral del av den skrevne teksten. Dette er et aktuelt tema i vår tid mer enn tidligere, siden vi lever i en del av verden der unge mennesker er i interaksjon med stadig nye teknologier som åpner opp for utallige muligheter for skriving. I dag kan vi lett kommunisere gjennom sosiale medier, sende og motta tekstmeldinger og bilder gjennom mobiltelefon, oppdatere websider, delta i diverse diskusjoner på forum og ikke minst skrive sofistikerte dokumenter som en for noen tiår siden krevde spesiell ekspertise til (Yagelski, 2016, s. 31). Videre forteller Yagelski (2016) at uavhengig av hvilke redskap eller medium som anvendes, vil ethvert medium forme skrivingen og påvirke "budskapet" på sentrale måter. Mediet kan for eksempel påvirke forholdet til leserne. Han forteller blant annet at han selv benytter ulike medium når han skriver tekster som skal deles til de samme studentene. Når han for eksempel lager en webside for klassen, skriver han på en annen måte enn når han lager pensumliste for den samme klassen. Han mener videre at han organiserer og skriver websiden på en annen måte enn pensumlista først og fremst fordi studentene leser pensumlista på en annen måte enn websiden. For det andre opplever han at de ulike kravene ved bruk av medium også endrer hans skrivestil (Yagelski, 2016, s. 32). I en webside vil en gjerne ofte benytte seg av ferdigstilte maler, hvor man legger inn tekst, bilder, videoer, lenker og andre ønskede ting, som samlet blir en helhet. Når man på den andre siden lager pensumliste er man kanskje avhengig av en form for oversikt over hva som skal med, og skriver dette ned i alfabetisk rekkefølge og ofte i punkter. Det ene punktet har ikke nødvendigvis en sammenheng med den neste. Jewitt (2016) forteller at Sherry Turkle med utgangspunkt i flere undersøkelser kommer fram til at teknologier påvirker måten vi mennesker

forholder oss til hverandre og ikke minst hvordan vi forstår oss selv. Vi lever i en teknologisk verden og er konstant i kommunikasjon, hjemme, på jobb, skole eller andre aktiviteter. Med nye teknologier endrer vi vår væremåte, kanskje sittestilling og etter hvert også mer sofistikerte evner. Turkle forteller Yagelski (2016) at hun er blitt fortalt av sine studenter at en sentral evne i skriving av tekstmeldinger er å holde øyekontakt med den personen du sitter med, mens du skriver tekstmelding til en annen. Det er litt vanskelig, men ikke umulig (Yagelski, 2016, s. 157).

Skriving i denne studien blir dermed forstått i en sammensetting av det Skrivehjulet, Læreplanen framhever som sentrale sider, i tillegg til de materielle sidene, tross det finnes knapt med litteratur på det. Dette i seg selv er et enormt syn på skriving, jeg har likevel utelatt en sentral side, som her beskrives kort, nemlig skriveprosessen. Skriving er mer enn resultatet eller produktet, noe som kun kan komme til gjennom en skriveprosess. Uavhengig av hvilke redskaper vi bruker, er skriveprosessen krevende og tar tid. Når jeg i neste omgang skal forstå skriving som en prosess, møter jeg igjen på litt utfordringer med å finne litteratur som omtaler prosess slik som revisjonen av Kunnskapsløftet fra 2013 gjør. Som Bakke (2014) var nærmere inn på, er nå skrivekompetansen konkretisert innenfor hvert fag. I denne omgangen blir det vanskelig å inkludere alle fagenes prosesser, men Bakke (2014) viser tre eksempler fra fagene norsk, samfunnsfag og naturfag der prosessene er beskrevet på ulike måter, som vedlegg 4 viser. Naturfag legger mer opp til bruk av multimodale tekster der en i tillegg til begreper og tekst også anvender figurer og symboler. Norsk og samfunnsfag ser ut til å rette prosessen mot egenvurdering, eller selvkorrigerings der man stadig blir en bedre skriver. Både norsk og naturfag krever oppmerksomhet til formål og mottaker, mens samfunnsfag ser ut til å være mer jeg – orientert (Bakke, 2014, s. 62).

Likevel kan en tenke seg at enhver skriveprosess går gjennom enkelte faser, speiselt dersom det er samme type tekst, for eksempel noe som skal skrives knyttet til skolearbeid eller studier. Andersen (2008) gjør en flott beskrivelse av slike faser som mange skrivere av ulike slag kan kjenne seg igjen i. Hun presenterer fasene i form av fem muser for skriving, eller med andre ord fem roller en skriver må innta gjennom en skriveprosess (Andersen, 2008, s. 11). Andersen (2008) har videre gitt disse fem musene ulike navn, figurer og tydelige beskrivelser av hvordan de oppfører seg og hva deres oppdrag ofte er, nærmest personifisert dem. Hun starter med å beskrive samleren, men

hun sier ingenting om at det er den første rollen i en skriveprosess. Hun beskriver for eksempel samleren som en mindre målrettet, men svært nysgjerrig og effektiv samler. Hun forteller at en kan gå i lange perioder og være en samler, og enkelte ganger ikke være bevisst på det selv. Siden samleren er mindre målrettet kan det hende at det samleren har samlet inn ikke er brukbart for skrivingen, og da må samleren ut på ny samlerunde (Andersen, 2008, s. 50). Opplevelsen av å ikke ha tilstrekkelig med materiell kommer an på selve skriveoppdraget. Dersom en for eksempel slik jeg gjør nå, skriver en masteroppgave, er det mange ganger i løpet av den lange prosessen at jeg blir en samler. Hver gang jeg kommer forbi ting jeg synes er relevant og som jeg har lite kjennskap til, må jeg ut og finne litteratur som kan hjelpe meg å gjøre det ubegripelige begripelig. Samtidig er det ikke gitt at jeg starter med å være samler i alle skriveprosesser. Dersom jeg skriver en tekst om et tema som jeg føler jeg har mye kunnskaper om, kan jeg heller starte med å planlegge skrivingen.

2.4 Å skrive med blyant /penn

Trageton (2003) forteller om håndskriftas plass i den norske skolen fra sent 1800 – tallet og fram mot vår tid. Opprinnelig ble skriving satt inn som et eget fag, med tysk skoleskrift som forbilde med sammenhengende løkkeskrift (Trageton, 2003, s. 195). Utover 1900 – tallet forteller Trageton (2003) om Danielsen som mener at det skjedde en modernisering av den tradisjonelle løkkeskrifta der en begynte å ta i bruk en mye friere og raskere håndskrift, med mindre spenninger i handmuskulaturen (Trageton, 2003, s. 198). Håndskriften har lenge vært den dominerende formen for skriftlig kommunikasjon i skolen, men med L97 vil datamaskinen for alvor overta som den mest effektive skriveredskapen (Trageton, 2003, s. 201). Det er nå 20 år siden L97 kom ut og det er trygt å påstå at datamaskinbruken har ekspandert enormt. Rønberg (2016) diskuterer hva vi skal med håndskriving i vår århundre. Videre tar hun for seg forskningsbaserte argumenter for at undervisning i håndskrift har en sentral plass i skolen, samt gir relevante anbefalinger til undervisning i håndskrift. I vår tid foregår det mye kommunikasjon via digitale medier. Selv om det kan se ut som håndskriften ikke blir brukt like ofte eller at det drives med like systematisk undervisning i håndskrift som tidligere, er den dog stadig en plads i vores hverdagsskriverier samt krav knyttet til

læreplanen (Rønberg, 2016, s. 4). Trageton (2003) forteller at også Hekneby stiller spørsmål om hvorvidt håndskriften er nødvendig i en tid der datamaskinen har overtatt de fleste skriveoppgaver. Tross datamaskinen vil fortsette å dominere som skriveredskap er det ingen tvil om at vi også har behov for håndskriften (Trageton, 2003, s. 201).

Toft (2010) går rett på sak og stiller relevante spørsmålet som Lærer vi mer med blyant? Og ikke minst Mister vi noe når vi skriver på tastatur i stedet? (Toft, 2010). Disse spørsmålene stiller han med utgangspunkt i Anne Mangen og Jean-Luc Velay's refleksjoner ut ifra et nevrofysiologisk perspektiv om forskjeller på å skrive for hånd og skrive på tastatur. Toft (2010) trekker inn flere sentrale argumenter fra Mangen og Velay (2010), som ansees relevante for håndskriften. For eksempel er gjentatt skriving for hånd et hjelpemiddel som ofte brukes i skolen for å hjelpe japanske barn til å huske kanji-tegn. På samme måte rapporterer japanske voksne at de ofte skriver med fingeren i luften for identifisere komplekse tegn, som ifølge Mangen og Velay (2010) også er et kjent fenomen kalt Ku Sho (Mangen & Velay, 2010, s. 395). Gjennom å se hvordan en fysisk bruker blyant og datamaskin på ulike måter, belyser Mangen og Velay (2010) videre ulikhetene som oppstår i hjernen vår. Dette kan bidra til å sette ord på eller forstå potensialene med å lære ved bruk av den ene fremfor den andre. Ulikhetene med å skrive med blyant og tastatur er nettopp knyttet til graden av aktivitet som vises i bestemte deler i hjernen, som igjen er knyttet til graden av fysisk bevegelse i kroppen. De framhever at i begge former for skriving, både med blyant og tastatur, kreves det noe fysisk. Videre forteller Mangen og Velay (2010) at det er stor forskjell mellom bevegelsene som er involvert i håndskrift og skriving på datamaskin, spesielt når det gjelder hastighet. Håndskriften er vanligvis langsommere og mer arbeidskrevende enn skriving på data. Videre forteller de at håndskrift foregår i svært begrenset plass, bokstavelig talt, i pennens endepunkt, hvor blekk strømmer ut av pennen. Forfatterens oppmerksomhet er konsentrert på dette punktet i rom og tid. Til sammenligning er skriving på datamaskinen inndelt i to forskjellige rom; motorrommet, for eksempel tastaturet, hvor forfatteren virker. Og det visuelle rommet, for eksempel skjermen, hvor forfatteren oppfatter resultatene av sin innskriftsprosess (Mangen & Velay, 2010, s. 396). Med andre ord mener Mangen og Velay (2010) at å skrive på datamaskin har noen forutsetninger. Skriving er en kompleks prosess og det er vanskelig å sette alle dets

sider i lys samtidig. Mangen og Velay (2010) forklarer videre at når man lærer å skrive på data, skapes det en tilknytning mellom en pekefinger og et tegn. Men siden fingerens bane til en gitt bokstav eller knapp i stor grad avhenger av sin posisjon på tastaturet, snarere enn på bevegelsen av hånden, kan forholdet mellom pekingen og tegnet ikke være veldig spesifikt. Samme bokstav kan bli skapt med forskjellige bevegelser, forskjellige fingre og til og med en annen hånd (Mangen & Velay, 2010, s. 396-397).

Audrey van der Meer og Ruud van der Weel har gjennom intervjuer framstilt av ulike mediekkanaler, framhevet at vi lærer mer med blyanten. Valmot (2016) skriver i Teknisk Ukeblad at van der Meer og van der Weel har sammen med Microsoft i Norge undersøkt hvordan studenter fungerer når de tar notater med tastatur eller penn, og i dette tilfellet en elektronisk penn. I Microsoft nyheter kommer det fram at 20 master og bachelor studenter fra NTNU har i løpet av mars og mai 2016 deltatt i undersøkelsen (NewsMicrosoft, 2016). Studentene blir vist korte videoklipper av konkrete temaer, som kalles TED-talks, samtidig som de blir bedt om å skrive notater med penn eller tastatur. Det viser seg at de som skriver med penn viser større aktivitet i hjernen, og Valmot (2016) forteller videre at konklusjonen forskerne trekker er man lærer mer av å bruke penn enn tastatur (Valmot, 2016). Verdien av håndskrift ser ikke ut til å ligge i selve pennen eller blyanten, men heller i den kroppslige erfaringen av å bruke hånden. Valmot (2016) siterer van der Weel som argumenterer for bruk av elektronisk penn, Ved å bruke penn utløser håndbevegelsene sterkere, såkalte thetabølger i hjernen. Egentlig er det naturlig at det er slik. Vi er utviklet for å bruke bevegelser og hjernen er bygget for å dra nytte av det og koble det til det vi hører og ser (Valmot, 2016). Til Microsoft forteller van der Meer og van der Weel at vi lærer ulikt gjennom bruk av penn og tastatur. De forteller videre hvordan vi lærer mer av penn gjennom den større hjerneaktiviteten, men sier ikke noe konkret om hvordan man lærer gjennom bruk av tastatur. I det News Microsoft (2016) skriver ser det mer ut til at forskerne ønsker å overtale om bruk av håndskrift, uavhengig om det er vanlig manuell blyant eller elektronisk penn. Microsoft siterer, While we may have been forgiven for believing the pen would soon be retired in our increasingly digital world, it is in fact as important and relevant now as it has been throughout the ages. Instead of seeing the pen as part of an analogue world, it can be embraced as a component of our digital learning experiences

(NewsMicrosoft, 2016). Blant de ulike artiklene er det forskning.no som skriver mer konkret hvordan van der Meer og van der Weel mener at vi lærer mer ved bruk av penn. Her forteller de at studentene nesten mekanisk skrev ordene de fikk beskjed om å skrive på tastatur, mens pennbruk ga mer hjerneaktivitet, Så snart det er bevegelse involvert, blir flere sanser involvert. Det skaper aktivitet og kontakt mellom ulike deler av hjernen. Det blir lettere å huske, og vi lærer bedre, sier forskerne (Forskning.no, 2016). Til Tv2 og Venæs forteller van der Meer at når man skriver med penn bruker man i større grad de sensomotoriske områdene til hjernen, og forteller at det går fra øre til øre, og hjernen jobber på en måte som gjør at den er mer mottakelig for læring. Van der Weel henger seg på og forteller at det er liksom som om det er flere knagger i hjernen som blir tatt i bruk, og derfor er det enklere å huske (Venæs, 2016). Videre forteller Venæs (2016) at forskerne mener at når man på den andre siden bruker tastatur vil bare den frontale delen av hjernen jobbe. Venæs (2016) forteller videre at forskerne bygger på amerikansk forskning, men er de første til å forklare forskjellene. Også ovenfor Tv2 og Venæs framhever van der Meer og van der Weel at det er høyest anbefalt å verne om håndskriften og er kritiske til at stadig flere barn mister muligheten til å lære seg håndskrift, noe som de mener er å gjøre barn en bjørnetjeneste (Venæs, 2016). Samtidig er det viktig å framheve at forskerne ikke mener at studenter nå skal helt og holdent gå over til bare å bruke blyant og papir. Til AbcNyheter forteller forskerne at Vi mener det spiller liten rolle om notatene blir gjort med en blyant eller digital penn. Dersom skolene tar i bruk notatskriving med digital penn kan de få det beste ut av begge verdener. Kombinasjonen av PC og digital penn ser ut til å være spesielt godt egnet fordi man både kan lagre notatene elektronisk og samtidig utnytte fordelene man ser ved å skrive og notere for hand (AbcNyheter, 2016).

Konnikova (2014) går nærmere inn på studiene til James og Berninger enn Klass (2016) gjør. Konnikova (2014) forteller om studiene til James er gjort med små barn. I studien er barn blitt vist bestemte bokstaver og i etterkant blitt bedt om å skrive av bokstaven i et hvit ark eller å taste det inn på datamaskinen. De som skrev for hånd skulle enten skrive fritt etter hukommelsen eller spore bokstaven etter prikker. I studien fant James ut at når barna skrev av fri hånd, viste de økt aktivitet i tre av hjernens områder som ofte aktiviteres hos voksne når de leser og skriver. Til motsetning viste barn som sporet eller skrev på datamaskin ingen slik effekt, og aktiveringen var betydelig svakere

(Konnikova, 2014). Konnikova (2014) forteller videre at Berninger studerer barn som bruker håndskrift og helst i løkkeskrift form og barn som skriver på elektroniske teknologier. Det Berninger blant annet konkluderer med er at ikke bare produserte barna flere ord raskere enn de gjorde på et tastatur, men det bemerkelsesverdige var at barna også uttrykte flere ideer. Videre viser Berninger at sammenhengen mellom skriving og ideer gikk enda lenger da barna ble bedt om å komme med ideer til sammensetning. De barna som hadde skrevet for hånd, uavhengig om det var løkkeskrift eller ikke, så viste det en større hjerneaktivitet i områder som er knyttet til arbeidsminne (Konnikova, 2014).

Mengden på teksten kan også spille en rolle for hukommelsen. Blant norske fagpersoner Henriksen (2014) trekker fram er Randi Hobøl ved Norges Kreative Høyskole som mener at håndskrift gjør noe med kroppen, som mener at det er noe kroppen husker, som igjen har innvirkning på hjernen. Når du former et ord eller tegner en figur, fanger du samtidig formene med kroppen. Det er noe du husker du gjør. Derfor er både håndskrift og tegning i skolen viktig, fordi de også bidrar til å styrke barnas analytiske og observasjonsevne (i tillegg til motorisk) (Henriksen, 2014: 1). Christopher Haanes, Norges ledende kalligraf, viser at kinetikken, selve bevegelsesdynamikken eller muskelminnet som skal til å for å skrive blir direkte koblet til evnen til å stave (Henriksen, 2014: 2). Videre mener Haanes at bokstavformingen er videre viktig for hånd-øye koordinasjon, samtidig som håndskrift utvikler visuell hukommelse og vurderingsevne (Henriksen, 2014: 2). James og Engelhardt viser at å skrive bokstaver for hånd aktiverer visse hjerneområder, mer enn andre former for semiotisk trening, som det å skrive bokstaver på tastatur (Henriksen, 2014: 3). Forfatterne konkluderer med at det å skrive for hånd ser ut til å støtte opp under leseopplæringen (Henriksen, 2014). Thompson (2015) som selv er en erfaren og profesjonell skriver forteller at hver gang han skriver en artikkel, en bok eller noe form for kommentar på noe innlegg, inkludert presentasjon av dette foredraget, må han starte med å planlegge sitt mål og sin vei dit for hånd. Enten om det handler om å skrive korte sammenhengende tekster for å finne rett synsvinkel, eller gjennom å tegne og lage egne figurer (Thompson, 2015). Mangen og Säljö (2016) forteller at det i lesing, skriving og læring er kanskje hender og fingre spesielt viktige, og forskning på typisk marginaliserte aspekter slik som ergonomi og sammenhengen mellom motorikk,

persepsjon og kognisjon, kunne med fordel hatt en langt større plass i lese- og skrivepedagogikken enn det som er tilfellet i dag. For eksempel er det en stadig tilbakevendende diskusjon om elever skal skrive for hånd eller på tastatur i begynnende skriveopplæring. Spørsmålet er svært sentralt, men likevel har vi få studier innen norsk og nordisk skrive- og literacyforskning som kan gi noen forskningsbaserte innspill til diskusjonen (jf. Balsvik & Mangen 2016; Sjaastad, Wollscheid & Tømte 2015). Internasjonalt finnes det for eksempel en del empirisk forskning innen både nevrovitenskap (Kiefer mfl. 2015; Longcamp, Anton, Roth & Velay 2005; Longcamp mfl., 2008; Longcamp, Boucard, Gilhodes & Velay 2006; Mangen, Anda, Oxborough & Brønnick 2015; Smoker, Murphy & Rockwell 2009) som har funnet sammenhenger mellom skrive teknologi og -modalitet (dvs. skriving for hånd med penn og papir versus skriving på tastatur) og sentrale kognitive funksjoner som hukommelse og gjenkjenning. Oppsummert har denne forskningen funnet at skriving for hånd etterlater et sterkere, og delvis motorisk, minne som fører til at man blant annet husker det man har skrevet for hånd, bedre enn det man har skrevet på tastatur. Den visuelle gjenkjenningen av for eksempel bokstaver blir lettere da man forbinder en spesiell bevegelse med den enkelte bokstaven, og dette motoriske minnet er til hjelp når man skal lese bokstaven (for en metastudie, se Wollscheid, Sjaastad & Tømte 2016) (Mangen & Säljö, 2016).

En sentral årsak som de fleste kan si seg enig i med erstattingen av blyant/penn med datamaskin er hastigheten. Det er ingen tvil om at dersom man allerede er en "skriver" så vil en mestre å produsere mer tekst på kortere tid når en skriver på data fremfor for hånd. Langsomheten i håndskriving kan i enkelte tilfeller oppleves som en ulempe. Rask (2016) tar dette alvorlig og forteller om hennes studie der hun prøver ut undervisningsopplegg som hun kaller "Rask håndskriving". Hun forteller at hun gjerne vil vise at håndskriften er like sentral i dag som tidligere, tross datamaskinen har fått en dominerende plass (Rask, 2016, s. 104). Videre mener hun at det er grunnleggende at håndskrivningen ikke handler om å kopiere bokstaver, men om trening av bevegelser som fører til håndskriving. Derfor mener hun er det viktig å korrigere på bevegelsene, for det er de som ofte skiller bokstaver fra hverandre. Videre mener Rask (2016) at håndskriften bør trenes separat fra bokstavenes lyd og betydning. Det er viktig at bevegelse og form knyttes sammensiden det er med på å tydeliggjøre bokstavenes form i bevisstheten og dermed også understøtter lesingen (Rask, 2016, s. 105). Målet med

undervisningsopplegget "Rask håndskrivning" er ikke at en skal utvikle penskrift, men at elevene får automatisert de riktige bevegelsene og oppnår ensartethet og tempo, slik at håndskriften blir et godt verktøy for dem, en naturlig funksjon, samt at den skal kunne leses (Rask, 2016, s. 109). Rask (2016) mener at resultatene fra hennes studie viser det tidligere forskning har vist, at dersom elever har en svak utviklet håndskrift, kan dette i større grad skyldes opplæringen fremfor barnets naturlige evner. Når barn får trene bevegelsene som forutsetter håndskrift i god tid fritt på papiret, slik at de selv bestemmer størrelse og plassering, ser det ut til at de mestrer å lære mange bokstaver av gangen og skriver ord ned raskt (Rask, 2016, s. 110).

En annen årsak til at en tar i bruk datamaskin i skriving i større grad enn hånda, kan være selve håndskriften. Rask (2016) mener det er noen forutsetninger som kreves for å kunne skrive for hånd. En sentral forutsetning er visuell hukommelse, der en for eksempel husker hvordan ting ser ut. Rask (2016) forteller at hun en gang forklarte for en av elevene at o-en så ut som en fotball, og da var det veldig fort gjort av elevene å få det ned på papiret (Rask, 2016, s. 105). Videre er det ingen tvil om at håndskrift krever finmotoriske evner som mange barn kan slite med når de begynner på skolen. Bare det å holde i en blyant kan være en utfordring, derfor er det viktig mener Rask (2016) at elevene først skriver med tykkere blyanter og helst unngå tynne, lange og glatte blyanter (Rask, 2016, s. 106).

Wilson (1998) på sin side studerer menneskets hender i videre forstand enn hva jeg rekker å undersøke i denne studien. Innledningvis i boka *The hand: how its use shapes the brain* forteller Wilson (1998) at vi ofte tar våre henders arbeidsoppgaver for gitt. Vi er ikke alltid bevisst på hvor avhengig vi er av våre hender for å i det hele tatt fungere i våre dagligdagse gjøremål. Videre forteller Wilson (1998) at han har studert forholdet mellom håndbevegelse, persepsjon og læring i flere tiår først og fremst som en nevrolog (Wilson, 1998). Å gå nærmere inn på hvordan hendene er knyttet til hjernen og hvordan vi lærer gjennom å bruke våre hender blir for omfattende for denne gang. Poenget med å dra inn noen av Wilson (1998) sine tanker er å framheve at håndskriftens fordeler behøver ikke nødvendigvis å bero på blyanten eller pennen, men kanskje på hånda og håndbevegelsen.

2.5 Å skrive på data

I de siste årene har det vært mange nasjonale satsinger på innføring av digitale hjelpemidler i skolen nettopp fordi at man anser mange gevinster med å digitalisere undervisningen. Men hva er det som egentlig skjer i praksis, hva gjør lærere og hva gjør elever? Hvor ligger utfordringene? Gjennom empiriske undersøkelser forsøker Vindum (2014) å besvare disse spørsmålene (Vindum, 2014, s. 28). På individuell plan er det mulig at digital undervisning kan gi elever større handlefrihet og elevaktivitet, og til en viss grad se forbi svakheter i egne evner. Samtidig gjør datamaskinen også noe med skriving på kollektiv plan. Først og fremst endres dialogen i klasserommet, som for eksempel kan handle om tekniske problemer. Samtidig har lærere med innføringen av datamaskiner opplevd at deres kompetanse ikke alltid strekker til i bruk av teknologiene i undervisning. Nasjonale kursinger har vært et ytterligere følge av innføringen av det digitale. Etter hvert er det også blitt stadig flere etterutdanninger som tar for seg deler av det digitale, kanskje innenfor ulike fagområder. Et poeng i artikkelen til Vindum (2014) er at Det fysiske klasserum må ikke nedprioriteres til fordel for det digitale. Det er i det dialogiske, fysiske klasserum, at elevenes agency især kan utfoldes med utgangspunkt i arbeidet i det digitale (Vindum, 2014, s. 36). Sammen har Brok og Christensen (2014) gjennom flere år deltatt i forskningsprosjekter med på fokus på hvordan digitale teknologier påvirker hverdagen i familie og skoler. I artikkelen publisert i tidsskriftet Viden om Læsning, gjennomfører forfatterne en metalog, hvor de snakker og spør hverandre om hverandres forskningsarbeid og sammen reflekterer de over perspektiver som reiser seg om teknologiforståelse og medialisering (Brok & Christensen, 2014, s. 116). På bakgrunn av dette oppleves det nærmest som uunngåelig å stille spørsmålet som Juul (2012) begir seg ut på å besvare, hvor mye hjelper egentlig de digitale verktøyene? Innledningsvis belyser han at det er mange som har beskrevet digitale teknologier som gode hjelpemidler for læring, Men indtil videre er dokumentationen for reelle effekter ganske sparsom (Juul, 2012, s. 43). Gjennom artikkelen advarer Juul (2012) mot at en skal utvikle en alt for hurra-aktig holdning til digitale teknologier fordi Undersøgelser har vist, at de kan hjelpe – men de gjør det ikke alltid, og nogle gange er effekten ret lille eller helt fraværende (Juul, 2012, s. 48). Jewitt (2008) på sin side mener at dersom en vil studere nærmere hvordan en lærer gjennom

datamaskinen, er det sentralt å være bevisst på at den som lærer er ikke i interaksjon kun med datamaskinens skjerm. Videre forteller Jewitt (2008) at den lærendes aktivitet er et komplekst resultat av interaksjon med andre mennesker rundt seg, ofte en lærer eller medstudent. Med andre ord må en forstå læring som situert og mediert gjennom kulturelle redskaper som kan være både eldre og nye redskaper og teknologier (Jewitt, 2008, s. 76).

Säljö (2015) forteller at i pedagogikkens sammenheng har en ofte hevdet at nye "interaktive" og "dynamiske" ressurser vil revolusjonere læring ved å bygge bro over kløften mellom representasjoner og det som blir presentert. Det at objekter og hendelser i virtuelle miljøer blir presentert multimodalt, skal på en måte føre til at vi føler oss mer involvert fordi vi opplever dem som mer eller mindre virkelige (Säljö, 2009, s. 169). Säljö (2015) forteller videre at informasjonsmengden og de rikholdige visuelle inntrykkene som kan komme med multimodale tekster, animasjonsfilmer eller diverse interaktive program, gjør at vi får problemer med å avgjøre hva som ville gjelde i den fysiske verdenen. Men kanskje vil den nå oppvoksende generasjonen håndtere disse sterke illustrasjonene på en annen måte (Säljö, 2009, s. 171). Den digitale teknikken er en av de viktigste endringene av medierende redskaper siden trykkekunsten ble oppfunnet og en begynte å spre tekster. Den nye multimodale teknikken med dens muligheter til animasjon og til simulering av prosesser og dens stadig mer utviklede former for interaktivitet mellom mennesker og artefakter, er den arenaer der mange ungdommer i dag skaffer seg erfaringer med hvordan medierende redskaper fungerer. Dette er den nye generasjonens teknikk, og den er radikalt annerledes enn den skrevne teksten og det statiske bildet (Säljö, 2009, s. 174). Säljö (2015) mener at det er imidlertid viktig å bemerke seg at artefaktene ikke hjelper oss med alle ledd i prosessen der vi bruker artefaktene. Når en for eksempel benytter en kalkulator får en ikke trent på alle de ferdighetene som er interessante i denne sammenheng. Det er også enkelte ting artefaktene ikke kan håndtere, slik som kalkulatoren som ikke vet hva tallene som trykkes på den er en løsning for (Säljö, 2009, s. 167).

I siste del av tidsskriftet nummer 16 skriver Brok (2014) noen perspektiver for hvorfor digital skriving er viktig, why it matters. Artikkelen sammenfatter det boken *Because digital writing matters* belyser. I hovedsak deles fokuset på det digitale i to grupper. På

den ene siden er teknologi en kulturforandrende kraft både i skole, familie og samfunn, og både på individ og kollektivt nivå. På den andre siden legges det stor vekt på den digitale teknologiens betydning for skriving og Brok (2014) framhever at De digitale teknologier gjør en forskjell for den måte, man kan uttrykke sig på, da teknologier med strøm på har skabt adgang til multimodale tekstproduksjoner. Elevernes skriveprosesser styres blant annet af den teknologi, de sidder med i hænderne (Brok, 2014, s. 132). Dersom en skal kunne utbygge et moderne digitalt skrivemiljø i skolen, bør man ta utgangspunkt i de praksiser, hvor elever skriver i skolen, og hvor lærere arbeider med å udnerstøtte faglig læring gjennom skriving. Det er lærere selv som må skape et slikt miljø. Forfattere av Because digital writing matters legger vekt på at hvis elever skal "lære å skrive" og skal "skrive for å lære", så skal denne prosessen utspringe av lærerens praksis. Med andre ord; Lærerne lærer at utvikle "digital writing" ved selv at gjøre sig erfaringer som skrivere og ved at tage de nye digitale teknologier i brug – også i undervisning (Brok, 2014, s. 134). En slik handling vil invitere elever til å følge en mester-lærling modell av læring. Det skapes en dialog rundt bruk av teknologi i skriving. I tidsskriftets presentasjon av det 21. nummeret argumenterer Lund (2017) for at det kan virke rart for noen at det er viet et helt tidsskrift til multimodale tekster, eller som det helst kalles sammensatte tekster. Videre forteller hun at kombinasjonen av illustrasjoner og skrift er ikke noe nytt, og framhever at I Vikingetiden var man, dermed sagt, ikke bleg for at lade forskjellige udtryksformer spille sammen (Lund, 2017).

Som nevnt har datamaskinen overtatt som det dominerende skriveredskapet også i skolen i de fleste trinn. Det er blitt mer og mer vanlig at en skriver på data i ungdomsskolen og videregående. Etter hvert har flere skoler begynte med bruk av datamaskin eller ipad i den første skriveopplæringen. Trageton (2003) forteller at bruk av pc i den første skriveopplæringen har vist å være en svært effektiv metode, ikke bare for innlæringen av skriving og tekstskaping, men også til stor hjelp for den senere håndskriftsutviklingen (Trageton, 2003, s. 194). En av årsakene til at en gjerne kan vente med håndskriften til 3.trinn og heller bruke pc, er at utviklingsprosessen er mye raskere i pcskriving. Trageton (2003) forteller at det for øvrig mangler både nordisk og internasjonal forskning som dekker den spontane dataskrivingsutviklingen, mens håndskriftsutviklingen på den andre siden er bedre kjent for oss (Trageton, 2003, s. 86).

Med utgangspunkt i Sulzbys og Clays studier framstiller Trageton (2003) prosess for utviklingen av håndskrift som vist i vedlegg 5 (Trageton, 2003, s. 87).

Av de få som har studert utviklingsprosessen i dataskriving forteller Trageton (2003) er Schrader, som kommer fram til at dataskriving har mye av de samme punktene som håndskriftsutvikling, bortsett fra punkt 4, 5 og 6. Siden disse punktene ikke eksisterer ved dataskriving går prosessen langt raskere enn å skrive for hånd. Samtidig viste det seg også at punkt 8 ble enklere på data enn gjennom håndskrift, fordi det er enklere å lage mellomrom (Trageton, 2003, s. 87). Videre forteller Trageton (2003) at forskning på bruk av PC-skriving i skolen er nærmest ikkeeksisterende (Trageton, 2003, s. 43). Videre forteller Trageton (2003) at i skolen tar den enorme datasatsingen tid og penger fra bibilote, praktisk – estetiske fag, lek og andre viktige områder i skolen for øvrig (Trageton, 2003, s. 46). IT-satsinga på 90-tallet var dominert av programvare av tradisjonell behaviouristisk type, der programmet ga belønning dersom eleven gjennomfører oppgavene riktig, og eventuelt negativ respons dersom det ikke var gjennomført godt nok. Videre forteller Trageton (2003) at det rådet en overbevisning om at bare man fikk nok datamaskiner og programvarer, ville informasjonsstyringa få flest mulig elever til å lære mest mulig (Trageton, 2003, s. 47). Generelt vet vi likevel lite om læringseffekten av datasatsingen både i Norge og andre land. Internasjonale studier er ofte sponset av IBM eller Microsoft (Trageton, 2003, s. 44).

Berrum, Halmrast, Helle og Lønvik (2016) redegjør for deres mange funn fra undersøkelsen som viser hvilke effekter bruken av digitale verktøy har hatt for skrive – og leseopplæringen. For det første ser det ut til at læringseffektene i småskolen ser ut til å være mange. Flere elever leser tidligere, raskere og forstår mer enn tidligere da de brukte tradisjonelle undervisningsmetoder med blyant, papir og bøker. Noen av forklaringene til at elevene leser raskere og bedre enn tidligere, handler ifølge informantene om bruk av STL+ metoden, og at elevene får lettere tilgang til å ta i bruk læring med repetisjonsmuligheter, en slags prøve-, feile- og korrigerende-tilnærming de digitale verktøyene muliggjør (Berrum et al., 2016, s. 19). Videre forteller informantene at flere elever skriver raskere og bedre, der de blir mer bevisste egen tegnsetting og bedre i rettskriving og frammatikk, samt at de får et større ordforråd og et mer variert språk. Ellers forteller informantene at de opplever at bruk av pc eller nettbrett bidrar til mer og bedre læring generelt, utover selve lese – og skriveopplæringen (Berrum et al.,

2016, s. 20). Flere av informantene forteller at redskapene i seg selv behøver ikke nødvendigvis å ha en sammenheng med læringseffektene, nettopp fordi at det er så mye annet som kommer med bruken av for eksempel digitale hjelpemidler. For eksempel er det flere som opplever at elever blir mer motivert av å skrive på data, for det gir dem en større frihet til å skape egne tekster raskere enn ved håndskrift. Videre er det flere som opplever at elevene samlet sett skriver mer og produserer et større antall elevarbeid enn hva som var tilfelle før (Berrum et al., 2016, s. 21).

Jewitt (2008) forteller at når studenter bruker multimodale dataprogrammer er de ofte i interaksjon med mer enn bare ord og tale. De beveger seg gjerne gjennom en tekst visuelt og multimodalt i stedet for språklig. Det kan se ut som en i større grad bestemmer "leseretningen" selv, der en beveger musen, klikker på ikoner og får stadig nye innblikk i det som da blir rammetemaet for alle modalitetene (Jewitt, 2008, s. 76). Videre forteller Jewitt (2008) at utvalget av modaliteter nye teknologier gjør tilgjengelig for brukeren, påvirker læringen med hensyn til de "nye" potensialene som disse tekstene formidler. Når studentene engasjerer seg med et multimodalt dataprogram, lærer de fra alle modusene som er til stede på skjermen, og det kan se ut som de er mer opptatt av ikonene enn tekstene (Jewitt, 2008, s. 80). Videre forteller Jewitt (2008) av sine erfaringer at hvordan elever lærer, er formet av deres engasjement med den nye teknologiens multimodale karakter. Tilgjengeligheten av multimodale ressurser kan både forandre representasjonene og tolkningsarbeidet.

(Jewitt, 2008, s. 105). Jewitt (2008) mener videre at multimodale tekster eller diverse dataprogrammer krever en annen type forpliktelse fra leseren, der en forsøker å fange opp læringsburdskapet i både bilde, lyd og bevegelse, og ikke minst hvor man må kunne se sammenhengen mellom disse. Det er ingen vil om at de spesielle former for struktur, hyperkoblinger, tekstforbindelser og frakoblinger av en tekst har innvirkning på læring (Jewitt, 2008, s. 106). Å sette fokus på sammensatte tekster nå, er da ikke fordi det har oppstått nye kommunikasjonsformer. Snarere mener Lund (2017) skyldes det vår økende adgang til internett hvor vi i stor grad møter på multimodale tekster og ikke minst diverse programmer som gjør det enklere å ytre seg multimodalt. Tønnessen (2017) reflekterer over hvordan det multimodale har fungert i den norske skolen de ti siste årene, siden begrepet sammensatte tekster først ble etablert med Kunnskapsløftet. Tønnessen (2017) forteller videre at opprettelsen av begrepet førte til

et utvidet tekstbegrep, der tekst kan være sammensatt av skrift, lyd og bilder i et samlet uttrykk (Tønnessen, 2017, s. 14). Det utvidete tekstbegrepet har i praksis betydd at elever og lærere har både måttet uttrykke seg gjennom tekst, lyd og bilder, men også kunne lese av dem. Videre mener Tønnessen (2017) bærer de digitale teknologiene med seg et kulturelt meningslag, som lærere også må være oppmerksom på når hun veileder sine elever om tekstproduksjon i digitale medier (Tønnessen, 2017, s. 18).

Juul (2012) slik som Bladt (2012) konkludere i grunn at det er ingen tvil om at det ligger mange muligheter i digitale tekster fremfor papirformede tekster. De multimodale digitale tekstene ser ut til å i større grad involvere eleven i lesing, og det er ingen tvil om at det er mye å hente i slike tekster rent pedagogisk og bør trekkes inn i undervisning. Likevel er det lite effekt å finne i teknologien alene. Det kan tvert imot sies at det ligger større potensialer i bruken av teknologien fremfor teknologien alene (Bladt, 2012).

Levinsen (2012) viser at de digitale teknologiene kan i større grad enn de manuelle imøtekommer elevers funksjonelle begrensninger og innleder med en kort historie om eleven Anders. Anders er en svært utfordret dyslektiker og har valgt å skjule sine vansker for klassen med å utagere i ulike reaksjoner, som kan gjøre det vanskelig for læreren å inkludere han i det faglige – og sosiale miljøet i klassen. En dag opplever Anders mestring på flere områder, slik som å delta faglig i gruppepresentasjon, svare på spørsmål knyttet til sin presentasjon, laget hjelpemidler for presentasjon, vise lærer hvordan hun skulle finne fram en digital lenke (Levinsen, 2012). Historien til Anders mener Levinsen (2012) er en gjengivelse av to relevante aspekter. På den ene siden en utfordring alle som arbeider med å ivareta inkludering kan stå ovenfor, altså hvorvidt teknologiske hjelpemidler kan bidra positivt i inkluderingsprosessen. På den andre siden også en historien om at intentionen om inklusion kan lykkes (Levinsen, 2012, s. 29). Og ikke minst at den kan lykkes ved hjelp av teknologiske hjelpemidler, manuelle så vel som digitale.³ Når det gjelder implementering av digitale teknologier enten det rettet mot å være et spesifikt hjelperedskap i forhold til elever i lese – og skrivevanskeligheter, eller om de gjelder allmennundervisningen generelt. Forteller Levinsen (2012) at ved International Conference on ICT & Accessibility opererte Kotsik og Tokareva (2007) med

³ Levinsen (2012) ser på forholdet til teknologiene fra et høyere perspektiv enn det jeg gjør, siden jeg forholder meg til teknologier for skriving. Men det hun skriver om holdninger knyttet til teknologi er sentralt også for skrivingen.

tre sentrale holdninger knyttet til bruk av digitale teknologier. For det første et kompensierende forhold, der teknologien erstatter en manglende funksjon og muliggjør aktiv deltagelse i likhet med andre. For det andre teknologier ment til pedagogisk bruk. Levinsen (2012) framhever i dette tilfellet at It er et læringsredskap, der kan forandre pædagogik og didaktiske tilgange (Levinsen, 2012, s. 29). For det tredje kan en anvende digitale teknologier som kommunikasjonsverktøy. Også her kan teknologien bidra til å endre mulighetene for kommunikasjon, for de som lider av funksjonelle begrensinger. Et praktfullt eksempel på hvordan diverse teknologi kan bidra til å forlenge individets evnemuligheter, er selveste Stephen Hawking. Ved hjelp av en spesiell språkdatamaskin som han selv har utviklet, som blir styrt av hans øyne og enkelte muskler i ansiktet, kan han holde lange foredrag, føre samtaler og kommunisere ut fra. Den norske 22 år gamle lederen for Senterungdom Torstein Lerhol er et annet eksempel på hvordan teknologi kan bidra til å inkludere også de med manglende funksjoner. Levinsen (2012) introduserer et fjerde aspekt ved holdninger rundt digitale teknologier. Fremfor å tenke kompensasjon, som tradisjonelt sett er oppfattet som erstatning for en mangel, kan en ifølge Levinsen (2012) anvende begrepet substitusjon, som er hentet fra Tetler (2000). Levinsen (2012) forklarer videre at Lige som briller ikke erstatter øjne, men kan siges at forlænge en person, bliver it i denne forståelse til en forebyggende og substituerende teknologi, der forlænger sin bruger (Levinsen, 2012, s. 30).

Olsen (2012) på sin side belyser at flere studier har dokumentert at den beste måten å anvende digitale teknologier på er dersom en tenker på dem som krykker.⁴ Ifølge Olsen (2012) er det naturlig å tenke at Krykker har naturligvis deres begrænsninger og kan langt fra altid erstatte normalfunktionen, men de kan være overordentlige effektive her og nu (og i nogle tilfælde eneste mulighed) (Olsen, 2012, s. 14). Her refererer Olsen (2012) til alle med nedsatte funksjoner, enten sanselige eller kroppslige som får mulighet til å delta i fellesskapet ved hjelp av teknologier og disse såkalte krykkene. Olsen (2012), framhever videre at flere fagfolk er enig om at kompensierende it-hjælpemidler er en uundværlig del af den basale værktøjkasse, som man bør tilbyde elever (Olsen, 2012, s. 14), i tilfeller hvor språklige vanskeligheter kan føre til risiko for faglig etterslep (Olsen, 2012). Arendal (2012) viser også til at leseteknologier i

⁴ Olsen (2012) skriver i grunn i dette tilfellet om lesekrykker, men siden jeg tar utgangspunkt i skrivekrykker, og skrivning og lesing er sammen knyttet til literacy, tenkte jeg at det er relevant å tenke "skrivekrykker" eller "lærekykker" generelt (Olsen, 2012:14).

utgangspunktet var ment for å støtte lesing, men har etter hvert også blitt anvendt til andre formål, slik som informasjonssøking. Dermed konkluderer Arendal (2012) med at det ikke er teknologien som i seg selv er løsningen, men den pedagogiske og didaktiske anvendelsen av teknologiene. Han framhever at det foreligger mange potensialer i digitale teknologier som ikke er blitt oppdaget i opplæringssammenheng. Helhetlig mener Arendal (2012) at den faglige utviklingen bør prioritere utvikling av holdninger til anvendelse av teknologiske redskaper for læring (Arendal, 2012, s. 10).

Tilgjengeligheten er en sentral forskjell mellom digitale tekster og papirformtekster (Arendal, 2012, s. 7). Arendal (2012) ser videre store potensialer i digitale tekster sammenlignet med de i papirform, men framhever at dersom teknologien skal unyttes optimalt kan vi ikke bare nøye oss med at materialet er digitalt og kan hentes til en ipad eller data. Som underviser og dermed kunde og forbruker skal vi stille krav om tilgjengelighet til diverse lese – og skriveteknologier (Arendal, 2012, s. 6). Videre viser Arendal (2012) at det å ta i bruk lese – og skriveteknologier i skolen ikke bare inkluderer brukeren og teknologien, men her er det mange parametere i spill slik som det organisatoriske, den pedagogiske grunnholdningen eller synet på lesing og skriving. Det er den grunnleggende pedagogiske holdningen til mennesker og utdanning, som avspeiler didaktikken og den praksis vi utfører, og ikke minst hvordan lese – og skriveteknologier utnyttes best mulig. Sees teknologien som en treningsredskap til helbredelse av en funksjonsnedsettelse, sees det som en kulturteknikk til optimal utnyttelse av borgerens potensialer, eller er det både – og ? (Arendal, 2012, s. 8). På det organisatoriske plan er det ingen tvil om at det endrer arbeidskultur eller skolekultur. Fra tiden da det for eksempel ikke eksisterte noen digitale eller elektroniske lese – og skriveteknologier hadde heller ikke noen ansvar for det. Bruk av slike teknologier i skolen viser Arendal (2012) forutsetter et godt samarbeid med en god kommunikasjon gjennom flere parter i tillegg til læreren, eleven og teknologien.

Gjennom sin gjennomgang av ulike empiriske studier av hvordan lese – og skriveteknologier kan være et supplement til lese – og skriveferdigheter, oppdager Arendal (2012) noe som forteller mye om forholdet som kan foreligge mellom oss og teknologien, hva vi gjør med den og hva den gjør med oss. En ting som blir oppdaget er at det å kun overlevere teknologien over til elever med manglende lese- og skrivekompetanse er ikke tilstrekkelig. Med andre ord er det ikke teknologien i seg selv

som er løsningen, men den pedagogiske og didaktiske anvendelsen av teknologien. En annen ting som kommer fram er at de som bruker teknologien, både lærere og elever mangler forståelse og kjennskap til teknologiens potensialer (Arendal, 2012, s. 5).

Sjaastad, Wollscheid og Tømte (2015) har sammenlignet tre barneskoleklasser i skriveopplæring med blyant og papir kontra skriveopplæring med digitale hjelpemidler og framhever funn om at elever skriver raskere når en test blir gjennomført ved bruk av nettbrett enn når elevene skriver for hånd (Sjaastad, Wollscheid og Tømte, 2015:7). På den andre siden konkluderer Sjaastad, Wollscheid og Tømte (2015) med at dette har tydelig betydning for testformatet og konkluderer med Vi ser altså at elever som har hatt (delvis) skriveopplæring på nettbrett og som gjennomfører testen på nettbrett, skriver signifikant flere ord (Sjaastad, Wollscheid og Tømte, 2015:32). Funnet bekrefter ikke nødvendigvis hvorvidt å skrive på nettbrett er raskere enn å skrive på tastatur og for hånd hver gang, men i testformat kan det se ut som det. Kan en tenke at funnene bekrefter at kombinert bruk av skriveteknologier gir bedre læring? Siden disse elevene som viste best resultater har hatt en delvis opplæring på nettbrett, som indikerer at andre skriveteknologier er anvendt.

Christensen (2013) skriver i forskning.no om et svensk pilotprosjekt der førsteklasinger lærte å lese og skrive på data før de lærte håndskrift. Christensen (2013) forteller videre at tanken er at håndskrift krever en motorikk som mange 5-6 åringer ikke ennå har, noe som derfor utsettes til andre klasse. Elever får den grunnleggende lese – og skriveopplæringen ser ut til å lære å lese og skrive mye raskere enn ved tradisjonell ved vanlig undervisning. Tekstene var lengre, hadde klarere historiefortelling med en mer logisk flyt, heter det i en fagartikkel publisert i tidsskriftet Computers&Education, ifølge Christensen (2013). Metoden har mer konkret gått ut på at man skriver før man leser, og gjennom datamaskinen forenkler man de motoriske kravene som forutsettes for å lære å skrive. Metoden har blitt kalt Write to read, eller slik Arne Trageton heller kaller det, å skrive seg til lesing. Trageton mener at tastatur og data er den beste måten å møte skriftspråket på, også for de svakeste. Hvis elever blir presset til å skrive for hånd før de er motorisk moden, opplever de nederlag allerede i første klasse. Dette rammer særlig gutter, sier han, ifølge Christensen (2013).

Hellesøy (2011) forteller mer konkret at Tragetons strategi går ut på å lære barna å

skrive før de lærer å lese – og det skal gjøres på PC. Tragetons «skrive seg til lesing»-metode er prøvd ut på skoler i Norge, Sverige og Finland siden 1998 og det er blant annet dokumentert at barna både lærer å skrive og lese raskere når de begynner å skrive på PC, samt at håndskriften er penere når de lærer den i tredje klasse – ikke i første. De siste årene forteller Hellesøy (2011) har stadig flere barnehager også begynt å ta i bruk hans metoder. De aller fleste femåringene som har prøvd ut metoden lærer å skrive og lese på 5 uker. Og metoden er som følger: Trinn 1: To og to barn sitter foran en PC og skriver vilkårlige bokstaver. Siden printes ut og de går på bokstavjakt på arket. Trinn 2: De setter sammen bokstavene til ord, ord de har et forhold til, som «mamma». Trinn 3: Ordene settes sammen til setninger/historier. Hellesøy (2001) forteller videre at Trageton er av enkelte blitt kritisert for ikke å ha tilstrekkelig med forskning i ryggen, noe som endrer seg nå: Universitetet i Helsingfors har søkt om EU-støtte til et omfattende prosjekt i ni land, hvor man skal forske videre på Tragetons erfaringer (Hellesøy, 2011). Björkvall (2014) framhever at i et ekologisk perspektiv på skriving legges det vekt i at skriving alltid står i relasjon til andre literacyhendelser och meningsskapande sker aldrig isolerat (Björkvall, 2014, s. 19). Gjennom en datamaskin kan man i større grad operere med flere literacy parallelt. Først og fremst ved at man taster på tastaturet mens en samtidig leser sin egen tekst på skjermen. Denne måten å skrive på til gjengjeld fra utfordring av enkeltbokstaver, ord og setninger, der blikket er konsentrert i mikrodeler av teksten, endrer vårt forhold til skriving. Når vi mestrer å taste uten å se på tastaturet, har oppnådd et godt transparent forhold til redskapet, og i større grad leser utviklingen av teksten på skjermen, skjer det noe annet med oss. Ikke fordi datamaskinen direkte gjør noe med oss, men gjennom å skrive på den måten stimuleres vi annerledes enn når vi skriver for hånd. Ikke minst fordi datamaskinen i tillegg er blitt utstyrt med lagrede kunnskaper åpner det opp for at en kan produsere tekst uten hemninger av for eksempel rettstaving. Samtidig fører datamaskinen til at vi endrer våre omgivelser og etter hvert også våre handlinger.^{viii}

Vindum (2014) tar for seg en annen endring vi kan se i overgangen ved bruk av datamaskiner i skolen. I de siste årene har det vært mange nasjonale satsinger på innføring av digitale hjelpemidler i skolen nettopp fordi at man anser mange gevinster med å digitalisere undervisningen. Men hva er det som egentlig skjer i praksis, hva gjør lærere og hva gjør elever? Hvor ligger utfordringene? Gjennom empiriske undersøkelser

forsøker Vindum (2014) å besvare disse spørsmålene (Vindum, 2014, s. 28). På individuell plan er det mulig at digital undervisning kan gi elever større handlefrihet og elevaktivitet, og til en viss grad se forbi svakheter i egne evner. Samtidig gjør datamaskinen også noe med skriving på kollektiv plan. Først og fremst endres dialogen i klasserommet, som for eksempel kan handle om tekniske problemer. Samtidig har lærere med innføringen av datamaskiner opplevd at deres kompetanse ikke alltid strekker til i bruk av teknologiene i undervisning. nasjonale satsinger og kursinger har vært et ytterligere følge av innføringen av det digitale. Etter hvert er det også blitt stadig flere etterutdanninger som tar for seg deler av det digitale, kanskje innenfor ulike fagområder. Et poeng i artikkelen til Vindum (2014) er at Det fysiske klasserum må ikke nedprioriteres til fordel for det digitale. Det er i det dialogiske, fysiske klasserum, at elevenes agency især kan utfoldes med utgangspunkt i arbeidet i det digitale (Vindum, 2014, s. 36).

Juul (2012) diskuterer i sin artikkel hvorvidt det er reelt å advare mot alt for "hurra-aktig rop" holdning til it-hjelpemidler i lese – og skriveferdigheter (Juul, 2012, s. 48). Juul (2012) argumenterer først fremst ved at alle er enige om de store mulighetene som ligger i lese – og skriveteknologier. Samtidig er mange brukere slik som ordblinde selv overbevist om at teknologien som støtte hjelper. Men inntil videre mener Juul (2012) er dokumentasjonen for slike effekter ganske sparsom (Juul, 2012, s. 43).

Videre viser Juul (2012) til to studier som han bygger sine argumenter på at brukere selv opplever at teknologi hjelper, samtidig som det er lite dokumentert effekt på at det faktisk hjelper. Den første undersøkelsen studerer hvorvidt ordblinde er ved hjelp av teknologi i stand til å skrive uten at deres kommunikasjon ble hemmet av manglende staveferdigheter. Her benytter de rettskrivingprogram som foreslår ord mens du skriver som en it-støtte, som jeg kaller teknologi. Juul (2012) forteller at resultatene ble ikke helt som forventet. Ja det viste seg at elever skriver med langt færre stavefeil når de skriver med it-støtte fremfor uten. Men når en så nærmere på kvaliteten av teksten som en vurdering på høyere nivå (tekstens forståelse, struktur, sematiske præcision og formuleringsmessige korrekthet), kunne en ikke finne noen effekter i forhold til tekster skrevet uten it-støtte (Juul, 2012, s. 45). Det viste seg også at en av forutsetningene for å bruke it-støtten var dessverre at en måtte ha en grad av stavekompetanse slik at støtten foreslår realistiske begreper. En må blant annet kunne stave minst de tre første

bokstavene for at programmet skal kunne finne fram til ordet du tenker på, men som du ikke helt klarer å stave (Juul, 2012, s. 46). Juul (2012) slik som Bladt (2012) Her konkluderes det i grunn at det er ingen tvil om at det ligger mange muligheter i digitale tekster fremfor papirformede tekster. De multimodale digitale tekstene ser ut til å i større grad involvere eleven i lesing, og det er ingen tvil om at det er mye å hente i slike tekster rent pedagogisk og bør trekkes inn i undervisning. Likevel er det lite effekt å finne i teknologien alene. Det kan tvert imot sies at det ligger større potensialer i bruken av teknologien fremfor teknologien alene (Bladt, 2012). Sandstad (2012) viser til andre holdninger knyttet til digitale hjelpemidler, der diverse faglitteratur og ikke minst hans eget studie, viser at norske elever i liten grad benytter digitale hjelpemidler på en hensiktsmessig måte i matematikkfaget. Det ser ut til at elever velger matematikkoppgaver utfra de allerede nevnte triggerordene, men også ut fra vane. Intervjuene Sandstad (2012) har med elevene, viser at elever i større grad velger rene regneoppgaver der de både kjenner algoritmer og de kan bruke hjelpemidler for å spare tid. Sandstad (2012) foreslår at dette kan skyldes at man bruker lite tid på å diskutere strategier for problemløsning i norsk matematikkundervisning, selv om forskning viser at utforskende og problembasert undervisning er en forutsetning for en fruktbar bruk av digitale hjelpemidler (Sandstad,2012:V). Sandstad (2012) forteller videre at norske elever sjeldent har fokus på problemløsningsoppgaven når de bruker digitale hjelpemidler. Igjen mener Sandstad (2012) at Dette er problematisk, siden forskningen viser at prosessorientert arbeid er viktig for fruktbar bruk av hjelpemidler (Sandstad, 2012:69). Avslutningsvis konkluderer Sandstad (2012) med at det ser ut til at elevene selv var veldig positive til digitale hjelpemidler, fordi de bidrar til rask og enkel problemløsning. Samtidig erkjente flere elever at de har blitt dårligere i hoderegning som følge av hjelpemidlene (Sandstad, 2012:72). Gjennom sitatet som følger nedenfor, trukket ut av et av intervjuene Sandstad (2012) gjennomførte, viser hvor avhengig noen elever kan være av hjelpemidlene, og ikke minst hvordan den matematiske selvtilliten svekkes når man ikke har tilgang på dem, For eksempel, hvis en unge kom og spør meg om integralet til det, så måtte jeg hatt PC for å kunne hjelpe han (Sandstad, 2012:73). Sandstad (2012) viser at elever tok i bruk digitale hjelpemidler ofte av eksterne oppfordringer.⁵ Sandstad (2012) framhever viktige funn til hvorfor elever tar i bruk

⁵ Slik som triggerord i oppgavetekstene eller at de rett og slett hadde hjelpemidlene tilgjengelig, som nevnt i teoridelen.

ulike regneteknologier og blant dem forklarte elevene at det har blitt en vane for dem, siden den gir svar raskt og enkelt. En annen faktor som kan forsterke vanen, er hyppig bruk, slik som informantene som Sandstad (2012) intervjuet fortalte at de brukte regneteknologiene i nærmest hver mattetime (Sandstad, 2012:72). Sandstad (2012) konkluderer sin undersøkelse med at siden elever foretrekker å anvende regneteknologier blant annet fordi de foretrekker rene regneoppgaver fremfor problemløsningsoppgaver, bruke digitale verktøy fremfor å skrive eller lage grafer for hånd og ikke minst spare tid, at regneteknologiene i dette tilfellet ikke er blitt utnyttet på en innsiktsfull måte med sikte på å gjøre elevene til bedre problemløsere (Sandstad, 2012:75). Olsen (2012) beskriver ulike bølger av teknologiske implementeringer i skolen og advarer mot at hastigheten i økningen i nyere tid gjør det vanskelig for å gjennomføre effektstudier på alle områder. Videre forteller Olsen (2012) at fra de første lese – og skriveteknologiene, slik som syntetisk tale og fram til de siste tiår har implementeringen av teknologiene i undervisningen blitt fulgt opp av forskning. Med utgangspunkt i en amerikansk undersøkelse viser Olsen (2012) til at elever i spesialundervisning utviklede deres læseferdigheter hurtigere, når de øvede seg med computere med syntetisk tale, end når de deltog i almindelig læseundervisning (Olsen, 2012:13). Det er ingen tvil om at økningen av hjelpemiddelbruk også øker behov for effektstudier, for å få innsyn i hvorvidt hjelpemidlene hjelper, noe som flere fagfolk har framhevet er stort behov for på dette feltet. Olsen (2012) beskriver hvordan det han kaller globale teknologiske tsunami (Olsen 2012:12), har påvirket individenes lese – og skrivekyndighet. Og konkluderer blant annet med at Det er behov for å utvikle bærekraftige læsepedagogiske metoder, som optimerer hjelpemiddeludbyttet, sådan at både de forebyggende, afhjælpende og kompenserende potentialer udnyttes bedst muligt (Olsen,2012:16). Dette vil jeg tro er relevant for skriveteknologier så vel som leseteknologier. Olsen (2012) sammenfatter hva han mener er en sunn og ikke minst bærekraftig holdning til teknologiene under begrepet ipadagogik, som ifølge Olsen (2012) på bedst mulige vidensgrundlag fremtidssikre børn, unge og voksne muligheder for at tilægne seg færdigheder og deltage og trives i det omgivende samfund med dets indbyggede normer og krav, blandt andet til det at kunne læse, skrive og stave på et givent niveau (Olsen, 2012:16). Her påpeker Olsen (2012) videre at det er svært sentralt at klasserommet ikke blir det han kaller et ideologisk baseret parallelsamfund (Olsen,

2012:16), men lever i større grad i takt med samfunnets utvikling, inkludert den teknologiske. Et av poengene til Olsen (2012) er ikke spørsmålet om hvorvidt de digitale teknologiene bør få plass i skolen eller om disse er i ferd med å erstatte gamle teknologier, for dette mener Olsen (2012) vi ikke kommer foruten. Olsen (2012) framhever at det er verken meningen at en skal skubbe bak eller foran digitaliseringsbølgen, men heller gå i takt med den og undersøke effektene underveis (Olsen, 2012:16). Mangen og Säljö (2016) mener hvorvidt og i hvor stor grad man er sårbar for distraksjoner, for eksempel, er noe som vil variere fra person til person. Forskning har imidlertid vist at barn generelt har større problemer med å stenge ute støy og forstyrrelser fra omgivelsene, enn det voksne har (Plude, Enns & Brodeur 1994), noe som kanskje kan knyttes til at de i særlig grad preges av en iboende nysgjerrig atferd. Distraksjoner og avbrutt oppmerksomhetsfokus er ødeleggende for optimal læring. Digitale teknologier, og spesielt internett og mulighetene til multitasking, representerer mulige distraksjoner i ett og samme medium. Faren for støy og distraksjoner er stor, og kravet til selvdisciplin og evne til å filtrere ut irrelevant informasjon er tilsvarende skjerpet. Sammenhengende fokus og fravær av distraksjoner spiller en avgjørende rolle for akademiske ferdigheter, og det er så langt ingenting i forskning fra relevante disipliner som tyder på at de såkalte «digital natives» har utviklet noen andre og presumptivt bedre egenskaper for å håndtere enorme informasjonsmengder og å drive utstrakt multitasking uten at det går på bekostning av sentrale kognitive ferdigheter. Snarere har det vist seg at mange av påstandene som verserer i «digital natives»-litteraturen, er overdrevet og mangler forskningsbelegg (se for eksempel Bennett & Maton 2010; Bennett, Maton & Kervin 2008; Jones, Ramanau, Cross & Healing 2010) (Mangen & Säljö, 2016).

3 Metode

3.1 Introduksjon

Studiens mål som nevnt innledningsvis er å komme et steg videre i min jakt etter noen konkrete konsepter jeg kan forholde meg til når det gjelder bruk av håndskrift og datamaskin i skriving. For å komme meg dit, har jeg valgt å besvare problemstillingen: Hvordan brukes blyant/penn og datamaskin i skriving? Jeg valgt en Stegvis- deduktiv induktiv tilnærming (SDI) og dybdeintervjuer, for å nærmest ta en stikkprøve av hva andre tenker om noe jeg er så opptatt av. Innledningsvis er det belyst hvordan problemstillingen er blitt til av egen nysgjerrighet for de materielle sidene ved skriving. SDI-modellen kjennetegnes ved nysgjerrighet som utgangspunkt og generaliserbar forståelse som mål (Tjora, 2017, s. 21). Et annet sentralt kjennetegn for SDI-modellen og denne studien er vekslingen mellom empiri og teori, som ifølge Tjora (2017) starter fra empirien (som induksjon), og bruker teorier og perspektiver i forkant eller i løpet av forskningsprosessen (Tjora, 2017, s. 33). Resultatene presentert i denne studien som følger i neste kapittel, bygger på de empiriske erfaringene informanter forteller om på intervju. Teorien blir i større grad anvendt til å diskutere aktuelle temaer og konsepter som er siste kapittel før avsluttende ord i denne masteroppgaven.

I dette kapittelet følger en redegjørelse for utvalg av informanter, gjennomføring av datainnsamling gjennom semistrukturerte intervjuer, samt analyseform av datamaterialet med utgangspunkt i SDI-modellen. Avslutningsvis diskuteres relevante etiske spørsmål, samt reliabilitet og validitet knyttet til forskerrolle i transskripter og presentasjon.

3.2 Utvalg

Informantene som har deltatt i denne studien er alle myndige og har samtykket til deltakelse i forskningsprosjekt, samt til bruk av hele transkripter. Samtidig som de har hatt muligheten til å trekke seg før, under og innen en bestemt tid etter intervju. Alle

deltakere har fått et fiktivt navn som brukes under intervjuene og presentasjonen. Hver kandidat har valgt et navnet selv, og oversikten med kandidatens navn og de fiktive navnene er håndskrevet i en skriveblokk som er lagret i min skuff hjemme. Denne studien søker å studere hvordan informantene selv mener at de bruker blyant/penn og datamaskin i skriving og hvilke oppfatninger de har av fordelene og ulempene med hver av dem. Det blir ikke samlet inn noen sensitive eller personlige opplysninger fra informantene.

Det er flere faktorer som har bidratt til at informantene er blitt valgt ut til å delta i denne studien. I min første strategi for utvalg ligger det praktiske årsaker til grunn. Jeg er fastboende i utlandet, men er så heldig at jeg jobber ved en norsk skole med norske lærere, skoleledere, elever fra 6 til 19 års alderen, samt foreldre. Etter hvert som jeg ble bedre kjent med det teoretiske rammeverket innså jeg at min problemstilling krever litt av informantene. Det krever for det første at de har evne til å reflektere over hvordan de selv bruker og erfarer blyant/penn og datamaskin i skriving. Noe som da krever at de må være bevisst på hvordan de bruker redskapene, og ikke ha et transparent forhold til dem. Haas (2009) bruker begrepet *transparency* som kan oversettes til transparent, eller en form for likegyldighet, til å beskrive diverse skriveforsknings holdning til de materielle sidene ved skrivingen, der hun kommer fram til at de fleste mener at skrivingen ikke påvirkes av mediet som brukes, nesten sånn at det eksisterer utenfor mediet. Haas (2009) beskriver holdningen slik; *Writing, in its essential nature, is somehow imagined to exist independently of and uninfluenced by that means* (Haas, 2009, s. 30). Videre krever min studie at informantene har evne til å reflektere over erfaringer med både blyant/penn og datamaskin, og ikke enten eller. Dette er ifølge Haas (2009) en annen type transparent holdning, der den ene redskapen framheves som mer relevant og den andre utdatert. Deretter ble min andre strategi å invitere informanter etter hvorvidt jeg antok at de kunne slik Tjora (2017) framhever, uttale seg på en reflektert måte om det aktuelle temaet (Tjora, 2017, s. 130). Halvorsen (2013) forteller i denne sammenheng at kvalitative studier ofte bruker slike utvalg som er sammensatt ut fra skjønn og praktiske tilfeller, som hun kaller ikke – sannsynlighetsutvelgning. (Halvorsen, 2013, s. 61). I slike utvalg vurderer man i større grad hvorvidt informantene vil kunne bidra ved å delta.

I neste steg presenterte jeg min studie for videregående klasser ved min skole der elever er myndige, samt personalet og åpner for at de som ønsker å delta kan ta kontakt med meg. Informantene som er valgt ut var de som på ulike måter har uttrykt ønske om å delta. Noen sa muntlig ifra rett etter min presentasjon, mens andre brukte noen dager før de fant meg i skolegården og enkelte sendte epost. Slik er det også utført et utvalg på det Halvorsen (2013) kaller selvseleksjon, som innebærer at forsøktpersonene uttrykker interesse for deltakelse (Halvorsen, 2013, s. 61). Informantene fikk tilsendt ytterligere informasjon om studien rett etter vist interesse. Jeg sendte ut 14 invitasjoner og 9 av dem svarte ja. Deretter blir det avtalt tid og sted for intervju med hver enkelt. Noen informanter bidrar mer enn andre med utsagn som kan anvendes til å skape forståelse for problemstillingen som stilles i denne studien. Men de er alle reflekterte og mestrer å bidra på sin måte. Det er ingen tvil om at min rolle som intervjuer gjør en stor forskjell, noe som diskuteres senere i kapittelet. En annen ting informantene har til felles er at de alle enten jobber ved min skole eller er elever ved min skole. Den eneste læreren jeg deler noen elever med er Åge, og den eneste eleven jeg ikke har undervist er Sarah. Det er likevel stor forskjell på hvor godt jeg kjenner informantene. Her vi er bosatt er vi vant til å kjenne nye mennesker hvert år. Åse og Maria er de eneste av informantene jeg har kjent mer enn et år. Informantene jeg har valgt er samtidig veldig ulike både når det gjelder alder, utdanningsbakgrunn og ikke minst forhold til skriving. Maria er en energisk 40 åring som underviser i realfagene og er skolens plandirektør, samt vært en aktiv student de siste 3 årene. Hun bruker skriving til å planlegge hverdager både i hjemmet, studier og jobb. Åse er en usedvanlig sprek par- og 50-åring som underviser i helsefagene og har en lang erfaring med skriving i ulike yrker, samt skriving i studier for få år siden. Sofie befinner seg mellom Maria og Åse aldersmessig og er norsklærer ved ungdoms – og videregående skole, samt en aktiv student både i år og noen få år tidligere. Sofie skriver mye på nett både i fritid - og jobbsammenheng. Åge og Lucas er de eneste mannlige informantene. Åge en ung 40 åring som underviser i norsk og samfunnsfag i både ungdomsskole og videregående. Åge skriver for det meste knyttet til jobb, tross han tidligere var glad i å skrive både dikt og skjønnlitteratur. Lucas går siste året på studiespesialiserende videregående skole og bruker skriving enten gjennom sosiale medier eller knyttet til skolearbeid. Kim går i klassen til Lucas og slik som han bruker hun

skriving for det meste knyttet til skole. Sarah er elev i andre året ved yrkesfaglig yrkesretning Helse og oppvekst og slik som Lucas og Kim skriver hun mye relatert til skolearbeid, men i tillegg er hun glad i å skrive for seg selv. Charlotte og Diana går i samme klasse og er elever ved andre året på studiespesialiserende. Begge bruker skriving knyttet til skole, men er mest glad i skriving de gjør utenfor skolen. Charlotte kaller det koseskriving når hun skriver dagbok eller skriver for å tømme tanker. Diana skriver blogg og tømmer sine tanker på en møte som gjør det enkelt å dele det med andre.

Informantene er ikke mange, men jeg vil tro det likevel er en viss variasjonsbredde i dem slik de kort er beskrevet ovenfor, tross det er vanskelig å kalle dem et representativt utvalg dersom en tenker at de taler på vegne av alle skrivere. Dersom jeg hadde valgt å intervju elever fra en bestemt klasse, kunne jeg anvendt et slikt utvalg for å gjenspeile sammensetningen i klassen (Postholm & Jacobsen, 2016, s. 67). Denne studien søker ikke etter å generalisere det disse informantene forteller, men tvert imot få fram deres opplevelser så godt jeg kan, og deretter se det i lys av annen litteratur og forskning.

3.3 Datainnsamling

Gjennom datainnsamlingen har jeg ønsket å undersøke hvordan informantene selv mener de bruker og erfarer blyant og datamaskin i skriving. Dybdeintervjuer og et lite utvalg anses som den riktige intervjuformen siden en ifølge Tjora (2017) som hovedregel bruker dybdeintervjuer der man vil studere meninger, holdninger og erfaringer (Tjora, 2017, s. 114). Et annet argument for å bruke dybdeintervjuer er ifølge Tjora (2017) for de som er særlig ute etter å studere hvordan informantene skaper mening, eller en forståelse av sin virkelighet, på bakgrunn av de erfaringer og opplevelser de har (Tjora, 2017, s. 115). De ni informantene som er valgt ut til å delta i denne studien har blitt intervjuet på ulike tidspunkt og ulike omgivelser. De har selv diskutert og avtalt tid og sted med meg. Siden informantene bestemte hvor intervjuet skulle gjennomføres, så jeg at det ble enklere å skape en avslappet stemning. Ifølge Tjora (2017) kan det være sentralt å overlate til informanten å bestemme eller velge hvor intervjuet skal finne sted (Tjora, 2017, s. 121). Alle bortsett fra Åse og Sarah har

blitt intervjuet i fritimer i skole – eller arbeidstiden. Lucas er blitt intervjuet i det klasserommet vi begge hadde tilbrakt tre undervisningstimer sammen, rett før intervjuet en fredag i mai. Han ønsket at vi ble igjen i klasserommet, for da slapp han å pakke sammen med det første, og ønsket at vi skulle vente til alle hadde gått før vi satte i gang. Maria ble intervjuet på hennes kontor etter at vi tok personalbilde og før hennes første møte klokken 10.00. Sofie, Åge og Kim ble intervjuet i løpet av deres fritime i et grupperom på skolen. Grupperommene vi valgte disse gangene ligger på baksiden av skolen, siden vi alle ønsket å unngå støy og være alene. Sarah ble intervjuet etter skoletid, da hun deltok på jentekvelden som var organisert av meg og holdt på skolen. Åse intervjuet jeg hjemme hos henne på en lørdag. Ifølge Tjora (2017) er det viktig å skape en avslappet stemning der informanten føler at det er greit å snakke åpent selv om personlige erfaringer, hvor det er lov å tenke høyt, og hvor digresjon er tillatt (Tjora, 2017, s. 118).

Charlotte er den eneste av informantene som gjennomfører intervjuet i et rom hun ikke har valgt selv, eller som er kjent for henne. Likevel ser det ut til at hun liker at vi er alene, der vi kan tenke litt, og ikke minst kan snakke sammen uforstyrret. Jeg og Charlotte snakker sammen på et tidspunkt av skolehverdagen der de minste elevene er ferdig med undervisning og er på SFO, der de ofte leker ute. Vi forstyrres ikke av lekende og skrikende barn, vi kan høre utenfor. Personlig opplevde jeg alle intervjuer som svært avslappet og med god stemning. Jeg opplevde at det var gjensidig rom for at vi ikke er ufeilbare. Enkelte ganger stiller jeg bedre spørsmål enn andre, og enkelte ganger svarer informantene mer reflektert enn andre ganger. I alle intervjuer ler jeg sammen med informanter, andre ganger ler vi litt alene. Jeg vil si at samtalene flyter relativt godt og i ethvert intervju snakker vi om ting som spontant dukker opp i løpet av samtalen eller ting som informanten er mer interessert i å snakke om.

Hvert intervju tok mellom 45 og 60 minutter. Intervjuene med lærerne varte lengre enn intervjuene med elevene. Intervjuene avsluttes etter hvert som jeg føler at jeg har fått nok svar eller går helt tom for spørsmål, samtidig som jeg ser på informanten at de begynner å bli slitne eller utålmodige. Jeg har på forhånd avtalt at intervjuet helst ikke skal gå over en time. Det er ikke noe fast regel for hvor lenge en dybdeintervju bør holdes, men jeg vil tro slik Tjora (2017) framhever at dette avhenger også av informanten. Dersom en på den andre siden intervjuer en informant som har mye på

hertet, slik jeg opplevde lærerne hadde, er det likevel viktig å holde tidsrammen og ikke slite ut informantene (Tjora, 2017, s. 116). Samt var det viktig for meg å vise takknemlighet for at de har tatt seg tid til å delta, og ikke minst respekt for at de selv har andre ting å gjøre. Alle intervjuene som blir gjennomført i denne studien tar utgangspunkt i intervjuguiden som informantene fikk tilsendt eller overlevert på forhånd. Under intervjuene er deltakerne informert om at samtalen ikke vil følge intervjuguiden slavisk, men heller bruke det som et utgangspunkt og ramme. Spørsmålene i intervjuguiden er veldig generelle, og brukes ikke direkte i intervjuene. I selve intervjusituasjonene blir spørsmålene i større grad definert ut fra samtalen med deltakeren og den informasjonen han eller hun delte med meg. Fremfor å stille såpass generelle spørsmål som hvorfor bruker du pc eller hvorfor bruker du blyant? Innså jeg etter hvert at jeg heller skulle stille mer konkrete spørsmål som hva synes du er vanskelig når du skriver på data eller med blyant? Intervjuene følger samme struktur der jeg starter med de samme åpningsspørsmål, mens refleksjonsspørsmålene knyttet til bruk av blyant og datamaskin i skriving kan variere. Som avrundingspørsmål bruker jeg både konkretiseringen av fordelene og ulempene med bruk av blyant og datamaskin i konkrete skrivehandlinger og oppsummering av det informanten har delt med meg gjennom intervjuet. Tjora (2017) mener at intervjuer kan struktureres på ulike måter men i grove trekk går det gjennom disse tre fasene med åpning, refleksjon og avslutning, som preges av ulike typer spørsmål og ulik grad av forventet refleksjon fra informantens side (Tjora, 2017, s. 145). Åpningsspørsmålene er ment som oppvarming for informantene, der jeg forsøker å introdusere dem til hovedtemaet for intervjuet, som da er skriving. For å kunne snakke om bruk av blyant/penn og datamaskin, er jeg nødt til å kartlegge hvilke forhold informanten har til skriving. Åpningsspørsmålene fungerer sånn sett også som et kartleggingsverktøy for meg, som hjelper meg å finne konkrete spørsmål om bruk av blyant og datamaskin, utfra informantens erfaringer med skriving. I selve analysen er åpningsspørsmålene irrelevant fordi de ikke direkte bidrar til å svare på problemstillingen. De bidrar heller til at jeg kan stille refleksjonsspørsmål som da er tett knyttet til studiens problemstilling. Alle ble spurt om hva de bruker skriving til og hva skriving betyr for dem til å starte med. Deretter var det veldig forskjellig hvordan jeg skapte en overgang fra åpningsspørsmålene til hovedspørsmålene i intervjuene. Spørsmålene knyttet til bruk av blyant og datamaskin i

skrivning ble i virkeligheten helt andre enn de som først var tenkt gjennom intervjuguiden. Tross rekkefølgen, konteksten og svarene er ulike blir alle spurt om når de bruker blyant og datamaskin eksklusivt, det vil si når de foretrekker å skrive kun med den redskapen. Deretter ble alle spurt om fordeler og ulemper de selv erfarer med redskapene. Fremfor å avslutte med spørsmålene som er satt opp i intervjuguiden anså jeg det som mer hensiktsmessig å oppsummere. Gjennom min oppsummering innså jeg at jeg kunne gi dem en siste sjanse til å reflektere over egne erfaringer. Flere av informantene deler nye ting mens jeg oppsummerer og i flere tilfeller kommer jeg selv på nye spørsmål som jeg stiller. Spørsmålene som er stilt diskuteres videre i slutten av metodekapittelet. Videre opplever jeg ikke at bruk av lydopptak hemmer informantene i å uttrykke seg fritt. Alle får mulighet til å si ifra derom de ønsker å skru av lydopptaket i deler av intervjuet. Ifølge Tjora (2017) kan det være en trygghet for informantene om lydopptaket slås av dersom informanten ber om det i spesielle og ofte sensitive tilfeller eller temaer (Tjora, 2017, s. 167). Blant informantene er det kun Åse som ber om å slå av lydopptaket, men det er fordi hun vil ta en pause mellom intervjuet der jeg stiller spørsmål og der jeg oppsummerer for henne det jeg har oppfattet at hun har delt med meg.

Fremfor intervjuer kunne jeg brukt spørreskjema og kanskje et mye større utvalg, men da ville jeg ikke fått anledning til å korrigere spørsmål som er vanskelig å forstå eller utydelige. Under mine dybdeintervjuer får nesten alle informanter informasjon om studie, nærmest en repetisjon av informasjonsskrivet informantene har fått med seg, som inneholder en prosjektbeskrivelse og intervjuguide. For det første fikk jeg gjennom å gjennomføre dybdeintervjuene anledning til å korrigere min informasjon og presentere den tydelig. Deretter gi informanten mulighet til å spørre om det er noe som er uklart for dem eller noe de lurer på, slik som vist nedenfor;

Meg:

- Og ikke minst den største rettigheten du har med deltakelsen er at du kan trekke deg når som helst, både under intervjuet, men også etterpå, uten å oppgi noen grunn. Og jeg skal love å ikke bli uvenner med deg, eller å hevne meg på deg, neida jeg bare tulla (begge ler). I forhold til det jeg da har beskrevet om selve prosjektet, er det noe nytt informasjon i forhold til skrivet du har fått?

Sarah:

- Nei, det er jo egentlig bare det at jeg kan selv bestemme når jeg kan skru av og på.

Samtidig ville jeg heller ikke gjennom et spørreskjema kunne stilt oppfølgingsspørsmål slik en kan i intervju. Etter intervjuene som er gjennomført i denne studien, innså jeg

hvor mange spørsmål som noen ganger måtte til før jeg fikk konkrete svar på jeg lurte på, slik som i samtalen med Lucas;

Meg:

- Er det andre formål du skriver for?

Lucas:

- Jeg skriver jo på skoleoppgaver og innleveringer. For om vi har en oppgave, så er det jo skriving som er mest satt i fokus.

Meg:

- Så det vil si at av skolearbeid så bruker du skriving kun når du må? Når du må levere noe?

Lucas:

- Jeg bruker det også under notater, hvis jeg skal ta notater.

Meg:

- Ja?

Lucas:

- Så skriving er en stor del av skole generelt.

Meg:

- Så kommunikasjon, å komme i kontakt med andre, innleveringer, notater. Skriver du noen gang for deg selv?

Lucas:

- Nei det er mange som holder dagbok, og sånt. Men jeg har ikke hatt noe sånn dagbok.

Meg:

- Nei?

Lucas:

- Jeg bruker det veldig sånn, kanskje som et huskemiddel. Sånne daglige ting, som når du skriver en lapp og setter det på kjøleskapet at du må huske å lufte hunden eller tømme bassenget.

3.4 Datamaterialet

Intervjuene sier noe om hvordan informantene sier at de bruker og erfarer blyant/penn og datamaskin i skriving. Informantene snakker om sine erfaringer fremfor at jeg observerer deres handlinger. Intervjuene er kun representasjoner av virkeligheten, og det er viktig å understreke, at den autentiske virkeligheten aldri kan gjengis i sin fullstendige form. Videre er selve intervjuet en del av hverdagen til informantene og meg selv. Både jeg og dem har gjort ting før intervjuene og har viktige ting å gjøre etter intervjuene. Vi har med oss følelser fra hverdagen vår inn i samtalen, og vi går tilbake til hverdagen etter samtalen. Jeg vet ikke hvilke dagshumør informantene er i, annet enn at jeg kan observere at de er klare for intervjuet. Jeg spør dem ikke om humøret de befinner seg i, fordi at jeg ikke tenker på det. Gjennom å erfare hvordan mine spørsmål påvirket informantenes mulighet til å bidra i studien, har jeg også innsett at informantene ikke kan dele alle sine erfaringer med meg, kun de jeg har evne til å spørre om eller noe de kommer på ved å bli minnet eller assosiert med noe av det vi samtaler om. Enhver informant har langt flere erfaringer enn det jeg rekker å bli kjent

med, eller ikke minst enn det jeg har kunnskaper til å kartlegge. En annen forsker med andre evner og kunnskaper ville mestret å få andre svar fordi han eller hun hadde mest sannsynlig stilt andre spørsmål som hadde fått informantene til å tenke på andre ting enn jeg har mestret. Med andre ord er datamaterialet som er samles inn fra intervjuene ifølge Tjora (2017) noe som hører intervjusituasjonen til (Tjora, 2017, s. 151), siden det er sterkt knyttet til intervjusituasjonen og deltakerne. Slik som Brinkmann og Tanggaard (2015) anser jeg intervjuet som en aktiv interaksjon mellom to personer, der leder til sosialt forhandlede, kontekstuelle baserende svar (Brinkmann & Tanggaard, 2015, s. 30). Med andre ord er intervjuene i denne studien konstruert av tema og spørsmålene som stilles.

All transkribering er gjort kort tid etter intervjuene er gjennomført. Jeg hører på deler av lydopptaker, i korte rekker av ord og deler av setninger, jeg prøver å memorere det jeg skriver over, i overgangen kan det hende at jeg ikke har med alle ord, eller kanskje gjør noe med setningen, uten at jeg registrerer det selv. De gangene jeg er usikker går jeg tilbake i lydopptaket og hører på nytt, da korrigerer jeg transskriptet. Etter at intervjuene er transskribert, skriver jeg ut slik at jeg kan lese igjennom det og se om det er en flyt i samtalen. Jeg går da tilbake til å høre lydopptakene på nytt og redigere transskriptene der jeg anser nødvendig. Jeg setter blant annet inn eeeh, aaah, så, mhm inn fordi jeg ser det gjør en forskjell i samtalen i transskriptene. Postholm og Jacobsen (2016) belyser at ifølge Atkinson og Heritage (1984) er produksjon av transskripsjoner "en forskningsaktivitet" fordi den innebærer at lærerforskeren stadig på ny må lytte til opptakene og dermed ofte oppdager forhold som tidligere ikke var fanget opp (Postholm & Jacobsen, 2016, s. 81). Transkribering kan gjøres på ulike måter, og den metoden som er valgt her anses som den mest givende til studiens og innsamlingens formål. Studien ønsker å samle inn informasjon om deltakernes erfaringer med blyant/penn og datamaskin i skriving. Utsagnene skal helst være empirinære, som vil si at de skal beskrive noe konkret gjennom informantens egne ord. Derfor har jeg i stor grad fulgt informantenes språkform, samt at jeg har fulgt vanlige regler for tegnsetting og rettskriving, men visse modifiseringer er gjort. I de fleste tilfeller er det satt spørretegn der jeg vet at det var ment som spørsmål, slik som de gangene jeg bruker ja og nei som spørsmål eller der utsagn høres ut som spørsmål. Jeg bruker ingen utropstegn, siden tonefallet eller lydnivået ikke anses relevant informasjon i denne

studien. Jeg har satt punktum der jeg har opplevd at informanten har vært ferdig med en setning, og komma der jeg har opplevd at de har tatt pause. Under transkriberingen er respons som Mhm registrert, fordi det i det helhetlige transskriptet gir inntrykk av en samtale, der den som lytter er enig i det den som snakker sier eller på noe vis kjenner igjen det den andre deler. Jeg har også tatt med pauselyder som eeeh, eller overraskende lyder som aaah i det helhetlige transskriptet, tross de ikke brukes videre i analysen. Transkribering av intervjuene gjøres som Tjora (2017) anbefaler, litt mer detaljert enn det man tror er nødvendig (Tjora, 2017, s. 174). Slik opplever jeg at jeg bedre gjenskaper intervjusituasjonen, selv om det er mange lyder jeg utelater, fordi de er av mindre størrelse eller betydning og ofte går parallelt med at en av oss snakker. I flere tilfeller har det blitt hyppig bruk av komma, noe som oftest henger sammen med at både jeg og informantene endrer setningskursen under vår muntlige tale. I bearbeidingsarbeidet gjør jeg et forsøk på å fjerne alle delsetninger som jeg anser ikke har noe betydning, noe som belyses nærmere i beskrivelsen av analysen nedenfor.

Det er ingen tvil om at muntlig språk ikke er det samme som skriftlig språk. Vi snakker for eksempel ikke i avsnitt og signaliserer ikke tegnsetting mens vi snakker. For mange vil muntlig språk være mindre belastende enn det skriftlige. Når vi derimot skal overføre tale til tekst er det ingen tvil om at det er noe som går tapt. Som regel har jeg normalisert transskriptene når det gjelder dialekter, samtidig som jeg er oppmerksom på spesielle dialektord som kan ha en særegen betydning. Jeg har i stor grad fulgt informantenes språkform selv om jeg "oversetter" til bokmål. Når Åse for eksempel sier å rive den i sund, velger jeg å beholde det hun sier, selv om jeg ville sagt å rive i stykker. Men når hun sier at hun handler og går ut ad, skriver jeg ut igjen. Jeg anser det ikke som noe stor betydning om jeg endrer, så lenge slik Brinkmann og Tanggaard (2015) framhever er jeg konsekvent på å fastholde meningsinnholdet i det sagte (Brinkmann & Tanggaard, 2015, s. 43). Ikke minst endrer jeg min egen dialekt fra slik jeg snakker muntlig til det jeg skriver over på transskriptet. Jeg sier for eksempel snakka, og skriver snakket. I størst grad ønsker jeg å overføre mest mulig ordrett, men det er enkelte ting som endres fordi det føles mer naturlig, eller kanskje forstås bedre skriftlig. Det hender at jeg inkluderer engelske begreper slik som yes og never, siden det uttrykker en viss versjon av ordene ja og aldri. Jeg tenker ut fra hvordan jeg selv bruker dem i dagligspråket. Når jeg sier yes på engelsk er jeg litt ekstra optimistisk eller enig. Når jeg

sier never, mener jeg det med en usikker stolthet, litt redd for at never say never skal stemme i virkeligheten. Likevel kan Lucas som bruker begge disse engelske ordene ha ment det på en annen måte. Jeg er observant på spesielle dialekt preg i ordstillingen, og ikke minst dialektord som ikke lar seg "oversette" til bokmål, men finner ingen.

I tillegg til noen modifikasjoner mellom tale og tekst, er det flere ting man ifølge Tjora (2017) ikke fanger opp med bruk av lydopptak, der det viktigste tapet er dog tapet av visuelle ledetråder og informasjon om stemningen i løpet av intervjuet (Tjora, 2017, s. 175). Det er flere fordeler ifølge Tjora (2017) at den som selv har deltatt på intervjuer transkriberer, siden en fort gjennom transkriberingen vil huske situasjoner og se for seg kroppsspråk og uttrykk som hører situasjoner til. Jeg intervjuer og transkriberer alt selv. Siden jeg i transkriberingen tar med alle delsetninger som egentlig ikke betyr noe, men som likevel uttrykkes, alle lyder og pauser, samt de gangene vi ler hver for oss og sammen, for å visualisere mest mulig av samtalen i tekst. Under intervju med Maria gikk for eksempel strømmen.⁶ Det var lurt at jeg hadde ladet telefonen min, slik at vi kunne gjennomføre intervjuet og ta opp. Det er ikke mørkt, men heller ikke like lyst som det ville vært med lyset på. Det ser ikke ut som det plager oss noe særlig, og vi setter i gang og samtaler uten å snakke om strømmen, ikke før den kommer på, og vi fører en pipelyd, og jeg roper, yeay, som for meg betyr strømmen er tilbake. Og hun et hurrarop som lyder som wohoo.

Sittestillingene våre forteller også litt om hvordan vi kommuniserer med hverandre. Når vi bøyer oss fremover er vi gjerne litt nysgjerrige eller ekstra oppmerksomme på hva den andre sier. Når vi lener oss tilbake er vi mer opptatt av å tenke oss om og kanskje ta en pause. Enkelte ganger lener jeg mer tilbake fordi informanten snakker lenge og det er tegn for at jeg gir dem rom for å uttrykke seg fritt etter at jeg har stilt dem et spørsmål. Jeg kan også se at informantene ofte lener jeg tilbake når jeg snakker litt lenger enn å stille spørsmål, slik som de tilfellene jeg informerer om studien og samtalen, samt de gangene jeg oppsummerer det de har delt med meg.

Kroppsspråket, har en viktig plass i samtalen vår også når vi peker, vi bruker hendene til å spørre, eller konkretisere noe slik som sleeve – ermet. Vi bruker også hendene til å symbolisere noe, som vi ikke uttrykker verbalt. Jeg stiller enkelte ganger spørsmål ut fra

⁶ Strømmen kan gå en til to ganger i året, og det var vanskelig å forutsi det, spesielt siden det er en god dag og bra vært. Sist gang strømmen gikk var det skikkelig storm.

den kroppslige kommunikasjonen som foregår under samtalen. Når Lucas for eksempel snakker om at han husker bedre når han skriver med hånda, symboliserer han med bevegelse og kroppen at han får noe inni seg eller gjennom seg, fra armen mot hodet, og ned fra hodet til armen igjen. Og jeg stiller han da dette spørsmålet, som for meg er veldig logisk, men når man leser det i transskriptet, kan det høres litt rart ut, og kanskje ikke forståelig.

- Mhm. Så du føler kanskje, uten at jeg prøver å legge ord i munnen på deg, men jeg får inntrykk av at du føler at når du skriver for hånd så går skrivingen mer gjennom deg?

Andre ganger som nevnt stiller jeg spørsmål gjennom bare ja og nei eller å. Med kroppsspråk og stemmebruk viser jeg at det er spørrende, og at de skal fortelle meg mer. I transskriptet får det kanskje ikke samme betydning. Det er heller ikke mulig å fange hvordan pausene skiller seg fra hverandre, hvorfor da noen pauser er med i transskriptet, mens andre er utelukket. De pausene hvor jeg får inntrykk av at informanten ikke vet hva de skal svare, eller legge til, blir ikke med i transskriptene. Jeg har heller ikke kommentert dem underveis. For meg er de likevel tydelige hver gang jeg stiller et nytt spørsmål, som bryter med innholdet i forhold til det siste som ble sagt, slik som dette;

Kim:

- Noen ganger, ikke alltid. Så skriver jeg, hvis jeg har i papirform, så kan jeg skrive, liksom sånn sette strek og skrive notater på sidene om at det er her liksom viktig. Og hva de faktisk mener, og hva jeg tenkte når jeg først leste det. Det kan være viktig.

Meg:

- Så hva vil du si at skriving betyr for deg?

3.5 Analyse

I det følgende går jeg mer detaljert igjennom hvordan jeg har bearbeidet transskriptene av intervjuene og hvordan jeg har gjennomført analysen. Jeg deler analysen i tre deler der bearbeidingsprosessen utgjør koding av transskriptene, og etter hvert opprettingen av temaer og kodegrupper og til slutt konsepter. En sentral årsak til hvorfor jeg valgte å bruke SDI-modellen er nettopp det at analysen har som mål å utvikle koder, kodegrupper og etter hvert konsepter som kan støttes av teori, noe denne studien sikter etter. Når en derimot er kommet så langt som å utvikle konsepter, tilbyr analysemodellen en siste test som skiller konsepter fra teori. Siden denne studien utgjør en masteroppgave under egen utdanning, er det slik Tjora (2017) får fram

urealistisk at jeg skal kunne skape ny forståelse på et teoretisk nivå (Tjora, 2017, s. 225). Fremfor å sikte til å utvikle teori, er denne studien mer enn fornøyd med å komme fram til konsepter som anses legitime resultater.

3.5.1 Analysedel I: Bearbeiding av transskripter og koding

For å tvinge fram en mer systematisk framdrift i arbeidet med analysen, valgte jeg å bruke dataprogrammet HyperRESEARCH for å finne koder. Jeg føler at programmet hjelper meg å holde en orden på sorteringen av kodene og konkrete utsagn fra transskriptene, som jeg vanskelig ville mestret på egenhånd. Ifølge Tjora (2017) er det flere som mener at man skal være oppmerksom på faren for å fjerne seg for mye fra sammenhengen hvor de opprinnelige dataene ble generert (Tjora, 2017, s. 227), dersom man bruker dataprogrammer i koding. Men Tjora (2017) selv mener at det er nettopp det som er dataprogrammenes fortrinn i koding, nemlig at en ikke endrer dokumentene (analysedata) i arbeidet med koding, i motsetning til om man bruker fysisk klipp og lim (Tjora, 2017, s. 228). Selv føler jeg i grunn ikke at jeg får avstand fra transskriptene, selv om de er satt inn som dokumenter i HyperRESEARCH, der det er jeg som koder ved å merke av på teksten og legge inn koder. Ikke minst blir det enklere når jeg skal overføre alle de merkede kodene til tabeller. Selv om jeg bruker dataprogrammet for å kode datamaterialet, er jeg likevel bevisst på det Tjora (2017) mener er et sentralt poeng i koding etter SDI-modellen, nemlig rendyrkingen av en induktiv empirinær koding. Dette er enklere sagt enn gjort, for det kan ifølge Tjora (2017) være fare for at man samler koder som bare sorterer empiri fremfor koder som representerer empirinær koding (Tjora, 2017, s. 201). Etter mange runder med lesing av transkripter og utprøving av koder, fant jeg endelig fram til de empirinære kodene. Til å begynne med brukte jeg koder som "tenkeskriving", "skrive for å lære", "multimodaliteter", uten at informantene hadde brukt disse begrepene selv. Jeg innså selvsagt at det var min tolking av det de delte med meg. Med tiden innser jeg at dersom jeg skal klare å hente ut empirinære koder, må jeg i større grad hente ut informanternes egne ord. For å kunne opprette empirinær koding i analysen må kodene ifølge Tjora (2017) ligge tett på deltakerutsagn (i intervjuer) eller konkrete situasjoner (i observasjoner) og ivareta det helt spesifikke i materiale (Tjora, 2017, s. 197). Det som

blir kodet kan gjerne være ord, metaforer, fraser og lignende som stikker seg ut på noe vis eller som Tjora (2017) framhever virkningsfulle substantiver, aksjonsorienterte verb, stemningsfulle ordvalg, smarte eller ironiske fraser, lignelser eller metaforer, og lignende (Tjora, 2017, s. 198). De endelige kodene som settes baserer seg på gjentatte lesinger og bearbeidinger av transkriptene. Hver enkel kode som er satt presenterer svar på spørsmål "hva sier informanten?" og ikke bare "hva snakker informanten om?" (Tjora, 2017, s. 201), som ifølge Tjora (2017) er en test for det videre arbeidet. Med andre ord må kodene som går videre til neste steg kun være de som er hentet fra nærlesingen av faktiske analysedata og gjenspeiler konkret innhold fra det informantene selv sier under intervjuene. Transkriptene er kodet med ulike farger etter disse kodene; Når brukes blyant eksklusivt? Når brukes data eksklusivt? Hva er fordeler med blyant? Hva er fordeler med data? Hva er ulemper med blyant? Hva er ulemper med data? I tillegg er det lagt inn to koder som i siste kodingsrunde er blitt oppdaget som unntak. Da er kodene å veksle mellom redskapene og bruke begge redskapene i samme skriveprosess, lagt til. Alle de empirinære kodene som er satt er ikke 100 % klassifiserbare. Når informantene uttrykker seg, snakker de gjerne om redskapene om hverandre. For å gjenskape mest mulig av den meningen som ble delt, har jeg forsøkt å plassere hvert eneste utsagn under riktig fargekode. Når jeg nå skulle overføre de fargede delene over til tabeller innså jeg at jeg hadde merket av deler av samtalen og ikke plukket ut direkte utsagn. Jeg gjør to avskrellinger for å komme meg nærmere konkrete utsagn fra informantene om når og hvorfor de bruker blyant og datamaskin i skriving. Jeg velger ut konkrete delsetninger eller setninger der informanten nevner ord som blyant, penn, håndskrift, skrive med hånd, data, datamaskin, pc og eller tastatur, disse er markert med fet skrift i transkriptene og utgjør informantens utsagn knyttet til de empirinære kodene som blir videre med i analysen. Første analysedel presenteres under resultater der jeg framstiller hver informants utsagn fordelt på de ulike kodene og skriver et kort sammendrag av det informanten ser ut til å uttrykke gjennom de ulike utsagn. I disse sammendragene har jeg også anvendt deler av transkripter hvor jeg i løpet av intervjuet oppsummerer hvordan jeg oppfatter det informanten deler med meg, og vedkommende samtykket eller korrigerer.

3.5.2 Analysedel II: Temaer og kodegrupper

Neste steg i analysen starter med at jeg samler alle ni informanternes utsagn under samme kodegruppe, der alle følger fargekodene. Når jeg nå skulle dele informanternes utsagn i ulike farger innså jeg at flere informanter snakket om en sammenheng mellom å bruke et redskap og på den ene siden fordeler med den, mens på den andre siden ulemper med et annet redskap. Temaene som da brukes for å lage kodegrupper er først og fremst basert på en sammenslåing av de empiriske kodene til tre store grupper.

Når brukes håndskrift eksklusivt? Fordeler med håndskrift Ulemper med data	Når brukes data eksklusivt? Fordeler med data Ulemper med håndskrift	Unntak
--	--	--------

Jeg opplever at flere informanter forklarer at de gjerne bruker datamaskin i skriving dersom de ønsker å skrive fort, fordi de anser hastigheten som en fordel ved data og ulempe med håndskrift. Eller at de foretrekker å skrive for hånd når de skal tenke og planlegge, fordi de anser skrivesituasjoner når en skriver for hånd som en fordel for da sitter man gjerne alene med en blyant og papir, mens datamaskinen har en ulempe med at den har for mange fristelser. Kodegruppene med alle informanternes utsagn er presentert videre i siste del av resultater. Igjen bruker jeg tabellene til å skrive et sammendrag av slik jeg oppfatter informantene samlet svarer. Det jeg har mestret å legge ord på av det jeg leser av tabellene og informantenes utsagn er i grunn det jeg ser, det er mine triggere. Det som er markert med fet skrift i tabellene og diskuteres videre om hvorvidt det jeg ser er mulig å se i lys av annen forskning eller litteratur. Det Tjora (2017) kaller empirisk – analytiske referansepunkter (EAR), noe som indikerer en mulig utvikling av analytiske konsepter og dermed generaliserbar kunnskap (Tjora, 2017, s. 204).

3.5.3 Analysedel III: Konsepter

Når jeg nå skal utvikle konsepter, ser jeg at sorteringen bidrar først og fremst til at de ulike informantene, erfarer mye av det samme når de bruker blyant og datamaskin i skriving. For at temaer skal kunne utvikles til konsepter må det ifølge Tjora (2017) gjennomføres en konsepttest, der det vurderes hvorvidt konseptene er abstrakte nok i relasjon til tider, steder og mennesker (Tjora, 2017, s. 223). Informantenes utsagn er

plukket ut på bakgrunn av at de er ytringer eller beskrivelser av når og hvorfor informantene brukes blyant og datamaskin i skriving. Utsagn som er plukket ut er konkrete og inneholder triggerord som blyant, data, pc osv.⁷ De kodgruppene som da blir med videre, har det til felles at flere av informantene uttrykker det samme, samtidig at de har trigget mine kunnskaper så langt. I lys av SDI-modellen er det først ved konsepttesten at en adbuksjon forekommer, nemlig at jeg veksler mellom teori og empiri. Dersom jeg mestrer å argumentere for at det jeg har funnet er likt andres funn kan en kanskje i neste omgang oppnå konseptuell generalisering med utgangspunkt i empiri gjennom å knytte uavhengige konsepter til teoretiske perspektiver. Tjora (2017) diskuterer hvorvidt generaliserbarhet ofte er blitt begrenset til statistisk generalisering eller overførbarhet, noe han synes er uheldig, først og fremst fordi generaliserbarhet er godt etablert som en kvalitetsindikator for forskning, og for det andre fordi det i begrepet "overførbarhet" ligger en innsnevring av hva slags form for generalisering man kan tenke seg fra kvalitative studier (Tjora, 2017, s. 238).

Målet i denne studien og med SDI-metoden er å komme fram til en konseptuell generalisering, altså framstille funn i form av konsepter, eksempelvis typologier, modeller, begreper eller metaforer som ikke direkte er knyttet til kun den empirien eller den casen som ligger til grunn (Tjora, 2017, s. 245). Konseptene som diskuteres i denne studien er altså ikke ment å framstilles som noe teori eller noe som vil gjelde alle skrivere, for det vil kreve langt flere studier for å kunne tenke tanken. Studien retter seg heller mot det Tjora (2017) kaller konseptuell generalisering, som skal bidra til at forskningen har større relevans enn rent deskriptive framstillinger (Tjora, 2017, s. 224). Siste del av analysen, der konseptene diskuteres i lys av teori og tidligere forskning presenteres i eget kapittel etter resultatene.

3.6 Pålitelighet, gyldighet og etikk

Et sentralt poeng i å bruke SDI-modellen ifølge Tjora (2017) er at modellen gir strengere føringer til systematikk i innsamlingsarbeidet enn det gjør i analysearbeidet. På et eller annet tidspunkt vil vekslingen mellom induktiv og deduktiv ikke være tilstrekkelig mener Tjora (201) og framhever at konseptutvikling krever at vi beveger oss vekk fra

⁷ Nærmere forklart tidligere.

forutfattede meninger og søker etter nye "fortellinger" om det vi forsøker å forstå (Tjora, 2017, s. 224). Med andre ord er det ikke slik at jeg presenterer her det første utkastet jeg har skrevet av diskusjon rundt mine funn. I første omgang var jeg overbevist om at det som gikk igjen i alle samtaler med informantene var at de fleste mente at de helst skrev for hånd når de skrev for seg selv, og skrev på data når de skulle skrive for andre. Innenfor hver av disse lå det flere argumenter. Informantene fortalte at de først og fremst lærte og husket bedre da de skrev for hånd, noe som jeg fant mye annen forskning og litteratur som støttet på. Mens de fleste skrev på data fordi det gikk raskere og de multimodale mulighetene var større. De fleste mente de hadde et behov for å skrive fort dersom de skulle skrive tekst som skulle vurderes av en lærer eller høyskole – universitetsansatt. Maria for eksempel forteller at hun skriver helst på data når det er fellesskriv som skal ut til lærere, elever og foresatte. Fordelene med data om hastighet og multimodale muligheter var heller ikke vanskelig å finne i annen litteratur og forskning. Første analyserunde inneholdt fem informanter. Når jeg bestemte meg for å inkludere fire nye informanter, fikk jeg plutselig innblikk i mye mer. Det nye utfordret det gamle, og jeg måtte gjennomføre en ny analyse, denne gangen mer åpen for hva som kommer. Det er ingen tvil om at konseptene som utvikles og diskuteres i denne studien avhenger av mine faglige kunnskaper, og ikke minst etter evnen til å kunne lære meg alt det jeg oppdager i datamaterialet som jeg ikke forstår. Tjora (2017) framhever i dette tilfellet at kvalitativ forskningen forskning er ofte innforstått med at en fullstendig nøytralitet ikke kan eksistere, der det viktigste er å være åpen om denne og være forberedt på å justere forståelsen underveis (Tjora, 2017, s. 235). I siste del av metodekapittelet vil jeg belyse mer konkret både gode og mindre gode valg jeg som forsker har tatt i denne studien, siden forskningsmessige integriteten er derfor knyttet til forskningen som praksis vel så mye som til forskeren som person (Tjora, 2017, s. 254). Studiens gyldighet kan også forsterkes ifølge Tjora (2017) gjennom det han kaller transparens eller gjennomsiktighet, noe som særlig er knyttet til presentasjonen av forskningen. Videre forteller Tjora (2017) at mens pålitelighet og gyldighet i større grad handler om hvilke valg som er tatt, handler transparens om hvor godt disse valgene formidles i forskningsrapporten (Tjora, 2017, s. 248).

3.6.1 Forskerrolle

Hittil i metodekappitelet har jeg forsøkt å legge ord på alle valgene som jeg har tatt i gjennomført undersøkelse. Jeg har forsøkt å beskrive mine valg så godt som mulig, samtidig som jeg har en omfangsramme å forholde meg til. I denne siste delen drøfter jeg nærmere valgene som er tatt. Undersøkelsens troverdighet øker dersom leseren får mulighet til å få innblikk i min "verden". Ifølge Tjora (2017) er det sentralt at det vises hvilke deler av datamaterialet som er brukt, eller ikke brukt, og ikke minst reflektere over egne tolkninger. Tjora (2017) mener videre at grunnlaget for dette er en visshet om at empiriske data i seg selv ikke kan være en enkel speiling av virkeligheten (Tjora, 2017, s. 251). Som nevnt innledningsvis i kapittelet er jeg overbevist om at svarene er et resultat av spørsmålene jeg har stilt og ikke minst temaet og konteksten av intervjuet.

Informanter som deltar i denne studien kan på ingen måte komme til skade siden intervjuet ikke tar for seg sensitive spørsmål. Under intervjuet snakker vi om skriving og bruk av blyant og datamaskin i skriving. Disse ansees ikke som følsomme temaer. Dette mener Tjora (2017) er forskningsetikkens største krav, nemlig at informantene ikke skal komme til skade (Tjora, 2017, s. 175). Videre får informantene informasjon om hvilke tema og spørsmål vi skal samtale om under intervjuet, og får påminnelse på at de kan trekke seg fra prosjektet eller intervjuet når som helst. Før enhver intervju får informantene informasjon om prosjektet, temaet og spørsmålene som skal diskuteres, samt litt om deres rettigheter. Jeg gjør også avtaler med informantene om hvordan de ønsker at jeg bruker lydopptak. Tjora (2017) mener at å skru av lydopptakeren i den del av intervjuet, etter informantens ønske, viser respekt for vedkommendes privatliv og opprettholder tillitten (Tjora, 2017, s. 176). Samtidig opplyser jeg om at det er viktig for min studie at jeg spiller inn mest mulig av samtalen vår, og forteller at de får mulighet til å godkjenne det skal brukes av deres uttalelser. Ifølge Tjora (2017) har vi et ansvar for å ikke stille informantene i et dårlig lys (Tjora, 2017, s. 179). I denne studien spør jeg informantene på forhånd om tillatelse til å bruke hele transkripter. Jeg hadde opprinnelig tenkt å trekke ut kun konkrete sitater, men innså etter hvert at de ble så mange at jeg like gjerne kunne få tillatelse til å bruke alt. Samtidig kan det være en utfordring med sitatsjekk slik Tjora (2017) forteller om Kent Røstads sitatsjekk i sitt prosjekt, der informantene opplevde at de hadde uttrykt seg så uprofesjonelt. Fremfor å gjøre noe justering og opprydding i overgangen fra muntlig til skriftlig språk (Tjora,

2017, s. 181). Velger jeg å sende litt informasjon om hva som kjennetegner transskriptene, og sender ved et utdrag. Jeg informerer om at samtalen vår er fullstendig transkribert, som innebærer at transkriptene vil være preget av et muntlig språk. Jeg har fjernet små pauser, nølinger eller usikkerhet fra transkript, samt at jeg retter tilfeller ekte navn er brukt, tross dette skjer kun en gang. Jeg informerer samtidig om at det muntlige språket er viktig for min analyse som søker etter empirinære koder. Informantene snakker ulike dialekter og med oversettelsen jeg gjør til bokmål bidrar til å anonymisere informantene ytterligere. For kolleger og elever ville informantene vært en grad mer identifiserbare dersom jeg hadde transskribert intervjuene absolutt ordrett etter alle dialekter. Det hadde tatt mye lengre tid å transskribere intervjuene enn ca 6 timer per timers intervju. Tjora (2017) framhever det Siri Lode oppdaget i sin studie av tsunamihåndtering fra 2006, at normalisering kan fungere som en anonymisering (Tjora, 2017, s. 174). Ellers er ikke alle eh, ah, åh, eller mhm lyder tatt med, kun de jeg under transkriberingen anså som sentrale. Jeg tok med for eksempel disse lydene i begynnelsen av utsagn, dersom pausen var lang og for min del symboliserte en usikkerhet. Jeg er slik sett mer bevisst på hva jeg har ment når jeg transkriberer mine replikker fremfor informantenes. Slik har jeg også brukt tegnsetting ulikt, fordi jeg kjenner bedre når jeg har ment noe som spørrende eller tatt en pause.

Det er flere ting som foregår under intervjuene som transkriptene ikke fanger opp. Samtidig oppdager jeg også at det er flere ting lydopptaket og deretter transkriptene kan vise som jeg ikke var fullt bevisst på før eller under intervjuene. Bruk av semistrukturerte intervjuer legger noen krav på min forskerrolle. For det første krever det at jeg på forhånd måtte planlegge intervjuene, men likevel være innstilt på å gi rom for at det ukjente kan komme til gjennom intervjusituasjonen. I planleggingen innebærer det først og fremst at jeg har mye kunnskaper om skriving og bruk av metarielle redskaper i skriving, emnet jeg studerer. Til å starte med følte jeg meg passe kunnskapsrik⁸, siden jeg hadde brukt flere måneder på å lese, men etter hvert som jeg gjennomførte flere intervjuer kom jeg til å bli ennå mer bevisst på hvor stort felt skriving egentlig rommer.^{ix} Underveis i intervjuene kjente jeg et drag i meg som hadde behov for å stille spørsmål ut fra hva jeg husket om det jeg hadde lest, fremfor det informantene

⁸ Som sluttnote i enden av denne setningen er det lagt ved et utdrag jeg skrev i første utgave av masteroppgave, der min selvtilit er kanskje litt for skyhøy.

selv fortalte. Brinkmann og Tanggaard (2015) mener det kan være en risiko for å bli begrenset i sit udsyn av at have læst meget om emnet på forhånd (Brinkmann & Tanggaard, 2015, s. 37). Dette asymmetriske forholdet mener Tjora (2017) gjør det mulig for intervjueren å be informantene konkretisere og eksemplifisere sine tanker og erfaringer, utover det vi betrakter som vanlig høflighet i en dagligdags samtale (Tjora, 2017, s. 159). Gitt at en stiller gode spørsmål. Jeg spør for eksempel de første informantene om de kan gi noen konkrete råd til kommende generasjoner om hvorfor blyant og data er viktige redskaper for skriving. Her er jeg sterkt påvirket av lest litteratur som har sterke behov for å framheve relevansen med begge redskapene. Skrivesenteret gjør blant annet det ved å liste opp alle årsaker til håndskriftens relevans i vår tid.

Siden jeg intervjuer både elever og kolleger, varierer min relasjon til informantene. Ovenfor elever foreligge et asymmetrisk forhold mellom meg som lærer og forsker og elever som informanter. Elever kan oppleve at de ikke vil skuffe meg, eller at de vil fortelle meg det de tror jeg vil høre. Kanskje føler de presset på å prestere ovenfor meg. Ovenfor elever vil jeg kanskje ha en grad mer makt under intervjuet siden jeg er den som leder intervjuet videre og ikke minst oppmuntrer til refleksjon. Under intervju med Lucas blir min lærerrolle tydelig flere ganger, først og fremst når Lucas forteller at han liker å chatte en del i løpet av dagen sin, og blir fort bevisst på at han kanskje ikke skal fortelle dette til sin lærer. Jeg tar tak i utfordringen med en gang, og forsøker å bevisstgjøre Lucas på at jeg har en annen rolle nå som jeg intervjuer han, og at han gjerne kan føle at vi kan snakke fritt.

Lucas:

- Jeg bruker egentlig skriving til alt. Vi er jo i et samfunn hvor mesteparten av kommunikasjonen ved chatting. Som er da at du bruker det mye, du chatter med venner, du. Det er vel bare på skolen at jeg ikke, oi det var kanskje litt feil. Men det er bare på skolen jeg ikke, der jeg bare kommuniserer med tekst, eller skriving. Det betyr jo kommunikasjon, og ja det brukes vel til kommunikasjon.

Meg:

- Mhm. Så du bruker skriving til å kommunisere med andre, og det gjør du oftest gjennom chat.

Lucas:

- Ja.

Meg:

- Nå skal du ikke være redd for at jeg som er din lærer, skal nå gå. Det vi sier her, nå er jeg på en måte ikke læreren din. Så hvis du tenker at jeg blir sur for at du sitter og chatter i timene, på en måte.

Jeg opplever ikke at denne hendelsen som skjedde ganske tidlig i intervjuet påvirket samtalen vår noe særlig, fordi jeg opplevde at vi mestrer begge å snakke fritt og flytende videre i samtalen. Litt senere i samtalen opplever jeg etter at jeg har

transkribert intervjuet at jeg oppførte meg mer som læreren til Lucas da jeg undrer over om han lærer godt nok ut fra den metoden han forteller at han bruker til å øve på prøver. Spørsmålet har ikke noe med studien å gjøre, men uten at jeg tenkte over det selv var jeg nok mer lærer enn intervjuer og samtalepartner.

Ovenfor kolleger opplever jeg et annet assymetrisk forhold, det som Leming (2016) kaller den omvendte asymmetrien (Leming, 2016, s. 30). Leming (2016) skriver i utgangspunktet om lærerstudenters inntog i forskningsmetoder. I disse intervjuene følte jeg at jeg hadde mindre makt enn informantene. Kollegene mine er alle eldre enn meg med langt mer erfaring i skolen og ikke minst med skriving. Jeg var mer nervøs for det ukjente da jeg intervjuet lærere fremfor elever.

De informantene jeg var mest usikker på startet jeg med først. Etter hvert innså jeg at min usikkerhet ødela mye for de første informantenes mulighet til å bidra. Det er ikke så lett å svare på et slikt spørsmål, som jeg de første informantene fikk;

Er det noen spesielle temaer som du for eksempel har lyst å fortelle meg om som du har følt at aaah det er litt rotete når jeg tenker på det, men når jeg først var nødt til å skrive det ned, så fikk jeg litt bedre oversikt?

Samtidig skal en ikke se bort ifra at senere informantene har fått litt mer konkrete spørsmål, som;

Hvorfor tenker du for eksempel at hastigheten er så viktig når man skriver på data?

Ellers stiller jeg veldig ulike spørsmål enn de som i utgangspunktet var tenkt i intervjuguiden. Jeg ender i grunn med å kun bruke intervjuguidens struktur, der jeg starter med oppvarmingsspørsmål som gir meg mulighet til å kartlegge og finne nye spørsmål, deretter går vi inn i essensen som handler om redskapene for skriving og til slutt snakker vi mer konkret om fordeler, ulemper og jeg oppsummerer. Spørsmålene som stilles under intervjuene er i større grad utarbeidet i intervjusituasjonene. Noen spørsmål er bedre enn andre. Spørsmålene i intervjuguiden var formulert som mer forskningsspørsmål som skulle hjelpe meg holde en rød tråd. Selv gode forskningsspørsmål kan sjelden fungere godt som intervjustørsmål ifølge Brinkmann og Tanggaard (2015), siden interviewspørsmålene bør være langt mer mundrette, ligefremme og livsverdensnære (Brinkmann & Tanggaard, 2015, s. 40).

Intervjuene hadde to åpningsspørsmål som begge begynte med spørreordet hva, fremfor hvordan eller hvorfor. Når en spør om hva gir en informantene ifølge Brinkmann og Tanggaard (2015) anledning til at interveiwpersonen fortæller en historie

om en konkret episode i sit liv, som kan have relation til forskningstemaet (Brinkmann & Tanggaard, 2015, s. 41). I de fleste tilfeller opplevde jeg at informantene synes det var best å starte med spørsmål om hva de bruker skriving til fremfor hvilke betydning skriving har for dem. Enkelte ganger diskuterer jeg med informanten om hvilke spørsmål de synes det greiest å starte med. Åse er en som helst vil starte med det spørsmålet som opprinnelig ble satt som åpningsspørsmål i intervjuguiden, og jeg endrer åpningsspørsmålet til;

Meg:

- Ja, da skal vi bare sette i gang da Åse. Da tror jeg du skal starte med det spørsmålet du foretrekker, og det var jo, hva betyr skriving for deg?

Etter åpningsspørsmålene er det veldig forskjellig mellom de ulike informantene hvilke oppfølgingsspørsmål som stilles. Jeg forsøker å gi alle informantene lik muligheter til å svare på spørsmålene inspirert av intervjuguiden og ikke minst forsøke å stille gode spørsmål som byr på seg underveis i samtalen. Jeg bruker flere strategier for å få informantene til å fortelle mer. Noen ganger stiller jeg spørsmål med bare ja eller nei, eller bare ved å nikke eller lage lyden mhm. Ifølge Brinkmann og Tanggaard (2015) kunne jeg også brukt taushet som en strategi på at jeg venter mer snakking (Brinkmann & Tanggaard, 2015, s. 42), noe jeg nærmest gjør når jeg lager samtykkende og oppmuntrende lyder. Andre ganger gjentar jeg kort det informantene har sagt, eller stiller det Brinkmann og Tanggaard (2015) kaller fortolkende spørsmål, der jeg i større grad søker en bekreftelse på at jeg har forstått det informanten har delt med meg (Brinkmann & Tanggaard, 2015, s. 42). Jeg opplever at ved å oppsummere for informantene, fikk de mulighet til å tenke over hva de allerede har sagt og kanskje komme på hva de har utelukket, som de nå kan legge til. Jeg oppsummerer kort underveis i intervjuene dersom det er noe jeg usikker på om jeg har oppfattet riktig, ellers oppsummerer jeg avslutningsvis i intervjuene der informantene får mulighet til å korrigere meg på ny. Jeg forsøker å ikke legge ord i munnen på informantene, men er likevel avhengig av å oppsummere for dem hva jeg oppfatter av det de deler med meg. Dersom jeg skal kunne gjøre en detaljert analyse slik SDI-modellen krever er det nødvendig å få tak i beskrivelser som er så spesifikke at de entydig kan betraktes som egenopplevde (Tjora, 2017, s. 163).

Som Tjora (2017) utdyper har intervjuer etter SDI-modellen som mål å generere refleksjon blant deltakerne (som gjerne kan avstedkomme betraktninger som verken

deltakerne selv eller forskeren har tenkt på) (Tjora, 2017, s. 159). For å kunne gjøre dette må jeg i større grad stille direkte spørsmål som krever presise svar (Brinkmann & Tanggaard, 2015, s. 41), samtidig som jeg bruker strukturerte spørsmål til å holde meg til rammene av intervjuet (Brinkmann & Tanggaard, 2015, s. 42). Når jeg tar med meg noe jeg anser relevant og inviterer informanter til å tenke høyt med meg, kan det ifølge Tjora (2017) vises at mening kan skapes intersubjektivt (Tjora, 2017, s. 237), altså situert i intervjusituasjonen der jeg og informanten snakker om et konkret fenomen og sammen kommer fram til ny innsikt. De utsagn som kommer fram gjennom en slik intersubjektiv aktivitet, der jeg som intervjuer er i interaksjon med informanten, hvor vi utforsker nye tanker sammen, er en grad mer betinget av relasjonen mellom meg som forsker og informanten, enn de utsagn der informanten uttrykker noe på egenhånd. I eksemplene nedenfor stiller jeg spørsmålet jeg ikke anser som direkte ledende. Spørsmålene retter seg mot at informantene skal delta på en felles tanke, fremfor at de skal bekrefte eller avkrefte noe spesielt. Jeg graver på en måte ikke etter svar på disse, men bruker dem mer til å skape noen rammer vi kan snakke under;

- Ja. Tenker du at det er enkelte dokumenter vi faktisk forventer skal være dataskrevne?

- Ja, det er så rart hvordan en kultur endrer seg, og da får ting en litt annen betydning enn det de har hatt tidligere.

- Så du markerer ikke i teksten med noe rødt eller noe grønt?

I tillegg til å være strukturert og lede intervjuet fremover, må jeg på den andre siden også være nysgjerrig, objektiv og åpen for det informanten deler med meg. Nysgjerrigheten og åpenheten for det informanten deler forsøker jeg å ikke la seg påvirke av min subjektive forståelse. Innenfor alle intervjuene snakker vi om nye temaer som spontant dukker opp under samtalen. Selv om disse temaene ikke har noe relevans for studien og heller ikke trekkes inn i analysen, anser jeg dem under selve intervjuene som svært sentrale. Disse opplever jeg bidrar til at samtalen går mer flytende og ikke føles som et avhør. Jeg føler at jeg gir informantene rom for at de kan være seg selv under intervjuene. Lucas for eksempel snakker litt om ungdommers bruk av youtube videoer og snap meldinger. Åse snakker om hvordan hun synes at penskrift som var en så stor del av skolen tidligere bør komme tilbake, og hun bruker tid på å snakke om dette forholdet hun har til å skrive pent for hånd. Jeg opplever at tross jeg snakket med alle informantene om irrelevante ting innimellom, dro vi det aldri for langt eller for lenge. Med en naturlig overgang trakk vi oss alltid tilbake til studiens essens.

Under alle intervjuene har jeg skrevet notater for hånd i en skriveblokk. Notatene har jeg brukt for å delvis lete etter gode spørsmål, samtidig for å oppsummere det informanten har delt med meg, for informanten. Postholm og Jacobsen (2016) framhever at det er skrive omfattende feltnotater under intervjuet kan være vanskelig dersom jeg skal klare å være en aktiv lytter og en samtalepartner som prøver å skape forståelse og mening i løpet av intervjuet (Postholm & Jacobsen, 2016, s. 81). Mens jeg da har skrevet ned det jeg har fanget opp av informanten, og i noen korte øyeblikk forsøkt å kartlegge mulighetene for oppfølgingsspørsmål, er det ingen tvil om at jeg kan ha oversett informasjon informanten har delt med meg. Dette skjedde blant annet med Charlotte, da jeg ikke fanget opp en detalj av det hun snakket om, siden jeg var opptatt av å finne et godt spørsmål mens hun snakket om noe jeg anså som irrelevant i forhold til min problemstilling, som da fører til at vi snakker om forskjellige ting;

Charlotte:

- For eksempel så leste jeg om en artikkel om at det kanskje er mulig å reise i tid. Og for ikke så veldig lenge siden så jeg noen filmer om folk som har sier at de har opplevd livet etter døden. Så tenker jeg litt på at det kanskje har en sammenheng. Så jeg vet ikke, jeg skriver litt rundt omkring om det og prøver å se om det har noe mening.

Meg:

- Så prøver du da å si at hvis du for eksempel har tenkeskrevet, at du skriver fordi du har lyst til å finne ut av ting selv, oppdager du noe nytt med måten, eh gjennom skrivingen? Har du lært noe? Gjør du det?

Charlotte:

- Ja.

Meg:

- For eksempel med dette her med tidsmaskinen eller enn sånn maskin som kan reise i tid. Oppdaget du, når du så satt deg ned for å skrive det du nå har lært innen, enten den videoen du har sett eller artikkelen du har lest – når du da selv satt og skrev, opplevde du at du oppdaget noe nytt?

Charlotte:

- Ja.

Under intervjuet vet jeg at jeg i korte øyeblikk måtte koble meg litt ut for å finne nye spørsmål, og i denne prosessen kan jeg ha gått glipp av for eksempel tilfeller hvor jeg og informanten snakker om to forskjellige ting, først og fremst fordi jeg bruker ordet påkjennelse fremfor bekjennelse, og klarer ikke å hente meg inn igjen i løpet av intervjuet, fordi jeg hører ikke at jeg bruker feil ord;

Åse:

- Det er noe jeg må passe på at jeg tar bort før jeg dør (begge ler).

Meg:

- Er det mange påkjennelser?

Åse:

- Det er mange påkjenninger for mine (begge ler).

Meg:

- Mange påkjenninger ja som må avsløres (begge ler).

Flere ganger stiller jeg informanter spørsmål om ting jeg visste om dem, som de selv ikke hadde nevnt. Jeg spør for eksempel både Maria og Åse om deres erfaringer med

skrivning i studier, noe de ikke har nevnt selv, før jeg tar det opp. Jeg føler at det er en fordel å kjenne informantene sånn sett, fordi jeg får mulighet til å få dem til å tenke på flere situasjoner for skrivning, enn de selv kommer på;

-Du pleier vel å dele disse listene med flere?

Når jeg først har transkribert intervjuene oppdager jeg ting som jeg ikke var bevisst på under intervjuet. Under intervjuet spør jeg Charlotte;

- Men når du sier at du for eksempel formidler for å uttrykke følelser, hvem formidler du til da? Er det til deg selv, er det til andre mottakere, leser?

Og oppdager i etterkant ved gjennomgang av transskriptene at dette er noe hun faktisk aldri sa. Hun har nevnt formidling, og nevnt følelser, men ikke sammen slik spørsmålet leder til. Jeg vet ikke hva som er hensikten med denne sammensetningen, jeg tror at jeg prøvde å bygge opp til at jeg kunne spørre om hun skriver for å reflektere på datamaskinen, siden hun snakker bare om blyanten. Å ta opp intervjuer gir meg da en viss trygghet på at jeg får med meg det som blir sagt, mens jeg i intervjusituasjonen ofte er opptatt med flere ting. Bruk av lydopptak ser jeg også frigjør meg fra å ta notater, utover korte stikkord og nye spørsmål som dukker opp. Slik sett kan jeg fokusere på samtalene under intervjuene. Jeg kan for eksempel sørge for at informanten føler seg avslapper, sørge for god kommunikasjon og ikke minst flyt i intervjuet, samt be om utdyping og konkretisering der det er nødvendig.

Studiens pålitelighet vil kanskje i større grad bygge på de spørsmål som har gitt de svar som er brukt i empiriske koder i analysen. Spørsmål for alle svar som er gitt er enkelt å finne fram i transkriptene, men er samlet her for å gi et helhetlig inntrykk.

4 Resultater

4.1 Introduksjon

I denne delen presenterer jeg funn fra intervjuene, nærmere bestemt transskriptene. Først gis det en oppsummering av hver informant om når de bruker blyant og datamaskin i skriving og hvorfor. Konkrete utsagn fra hver informant som her framstilles i tabeller, er det som er markert med fet skrift i transskriptene. Kodene har fått hver sin farge og brukes for å skille dem fra hverandre i tabellene. Alle tabeller er lagt ved som vedlegg siden de utgjør en stor mengde. Videre gis det et sammendrag av hvordan jeg oppfatter informantens bruk av redskapene. Mine sammendrag bygger på å lese av tabellene, samtidig anvender jeg de oppsummeringene jeg har gjort underveis i intervjuene, der informantene har bekreftet min oppfatning. Framstilling av resultater avslutter med at jeg skaper kodegrupper ved å samler alle ni informanternes mer konkrete utsagn under de empirinære kodene. Blant informantenes utsagn innenfor hver kodegruppe definerer jeg temaer som først og fremst baserer seg på informantenes egne ord. Videre i neste kapittel diskuterer jeg temaene i lys av egne kunnskaper og litteratur jeg har rukket å kjenne så langt.

4.2 Informantene forteller

Sammendraget til Charlotte vist i tabell 1 baserer seg kun på min evne til å lese av tabellen med hennes utsagn, og forsøke å skape mening, siden det ikke ble gjort noen oppsummeringer i denne samtalen. Som tabellen viser snakker Charlotte mest om ulemper med å bruke datamaskin i skriving, deretter har hun ikke like mye å fortelle når det gjelder ulemper med håndskrift. Mer konkret forteller hun at hun bruker datamaskinen eksklusivt når hun skal skrive tekster i skolesammenheng. Hun forteller ikke konkret når hun bruker håndskrift, ei blir hun direkte spurt om det. Når hun blir spurt om fordelene ved redskapene, har hun nesten like mye å fortelle om fordelene med både blyant og datamaskin. Å skrive for hånd, som ser ut til å være hun bruker i stor grad, er noe Charlotte opplever som først og fremst et hjelpemiddel for å huske.

Deretter opplever hun at hun lærer mer av å skrive for hånd. Selv føler hun at hun er mer bevisst, konsentrert og aktivert under skriving for hånd enn på data. Hun forteller at ved å forme hver bokstav i hvert ord, krever konsentrasjon. Deretter har man ikke retteprogrammer, slik at en må passe på at en skriver rett selv. Å skrive på datamaskinen opplever hun er positivt at det går mye raskere enn å skrive for hånd, man produserer mer tekst på kortere tid. Hun forteller også at dataen gir gode muligheter for redigering og endring av tekst underveis, ikke minst at en kan lagre det digitalt og ha det enklere med seg og bruke det når en trenger det. De ulempene hun derimot opplever med datamaskinen er varierende. Hun er skeptisk til den fysiske belastningen man utsettes for ved å skrive på data, tross hun selv ikke har opplevd det. Deretter er hun overbevist om at det er noe mindre tenking som foregår når hun skriver på datamaskinen. Hun mener også at hun blir datablind dersom hun sitter for lenge med samme tekst på skjermen.

Slik som Charlotte som vist i tabell 2, mangler også Kim sammendrag i intervjuet, dermed bygger sammendraget på mine evner til å skape mening av tabellens innhold. Som vist ovenfor snakker Kim i størst grad om hvordan hun bruker redskapene som utfyllende i en skriveprosess. Mer konkret forteller hun at det meste av grovarbeidet, da hun utforsker og forsøker å finne en problemstilling, gjøres for hånd. Hun leser, skriver notater underveis, lager tankekart og tidslinjer av notatene sine, der hun forsøker å skape mening. Når hun først opplever at hun har et oppdrag og kan nå skrive oppgaven, bruker hun datamaskinen. Dersom hun underveis må vurdere noen valg eller lære seg noe nytt, skriver hun for hånd, først for fremst fordi hun opplever det er enklere enn å lagre det i diverse dokumenter på datamaskinen. Uavhengig om det er i starten av skriveprosessen, underveis eller slutten, ser det ut til at Kim bruker blyanten når hun har behov for å lære, og heller datamaskinen når hun har behov for å formidle. Sagt på en annen måte skriver hun oftest for hånd når hun skriver for seg selv, og dataen når hun skriver for andre. Den største fordelen Kim opplever med bruk av håndskrift er friheten til å skrive som du vil, og ikke følge datamaskinens struktur. Siden det er ment for en selv, kan en føle seg mer fri når en skriver for hånd. I en utforskende fase ser det ut til at Kim opplever struktur forstyrrende. For etter hvert som hun blir mer bevisst på temaet hun skal skrive om, og føler seg klar for å skrive oppgaven, blir datamaskinen en bedre match. På data kan hun skape en struktur, fordi slik blir det enklere for andre å

oppfatte innholdet. Datamaskinen er også mer vennlig med retteprogram og uendelige redigeringsmuligheter.

I likhet med Charlotte og Kim bygger sammendraget til Åge på det jeg oppfatter kommer fram i tabell 3 med hans utsagn. I første omgang når jeg trakk ut til koder, var jeg opptatt av å fange opp alt som ga inntrykk av å handle om koden. For eksempel når Åge snakker om fordelene med å bruke datamaskin. Han forteller mye, men sier i grunn lite konkret. Den konkrete fordelen han ser med datamaskinen er alle programmene dataen har å tilby. Videre synes han det er en fordel med data at en kan lagre og gjenbruke diverse dokumenter. Når det gjelder ulemper med data forteller han mye mindre, der han blant annet mener at skjermstørrelsen på dataen kan være mindre fleksibel enn papirutganger av tekster. Ellers forteller Åge at han helst skriver på data når han skriver lengre tekster og helst sakprosa fremfor dikt og skjønnlitteratur. Samtidig forteller han at noen ganger tar han valg om hvilke redskap han skal bruke på avstand av hvor redskapene befinner seg. Hvis han for eksempel skal skrive noe raskt ned, og mobiltelefonen ligger nærmest, plukker han den opp fremfor å hente data eller finne papir og penn. Men han opplever likevel at det er enklere å skrive kortere setninger for hånd, og helst lengre tekster på data. Når han for eksempel skriver dikt, skriver han helst for hånd. Åge mener håndskriften får fram mer personlighet, og synes samtidig det kan være en ulempe dersom man ikke har en fin håndskrift. Når en skriver for hånd for andre, slik han gjør i besvarelsene til elevene, opplever Åge at han må anstrenge seg for å skrive finere. Slike tilbakemeldinger skriver han gjerne med penn i margin av en utskrevet elevbesvarelse, da han kan oppleve at det er kjedelig å skrive feil og måtte forkaste altog starte på nytt.

Sammendraget av Diana og resten av informanter bygger på min tolking av det som framstilles i tabellene og oppsummeringer som er gjort underveis i intervjuer. Som vist i tabell 4 forteller Diana at hun helst skriver for hånd når hun skriver dagbok, og på datamaskin når hun skal blogge eller skrive noe spontant som skal deles med andre. Hun ser fordeler med å bruke hånda når hun skriver dagbok fordi at det er mye mer personlig. Det ser også ut til at hun foretrekker håndskriften fordi det hjelper å huske. Og ulempene med håndskriften ser hun også gjennom egne erfaringer, at det kan være først og fremst dette her med hastigheten, at håndskrivningen ikke er like rask som tankene hennes, og da kan hun fort glemme ting eller hun kan komme seg ut av spor.

Hun opplever også at håndskriften forteller mer om henne enn det hun har lyst å fortelle gjennom teksten sin. Når det gjelder tastaturet ser hun at hastigheten er litt mer vennlig, i forhold til de tankene som strømmer gjennom hodet, at hun føler at hun klarer å fange flere av dem. Hun ser også at tastatur og bruk av datamaskin i skriving kan føre til at hun glemmer fortellere, at det blir vanskeligere å huske. Videre forteller Diana at hun gjerne kan bruke redskapene på en mer utfyllende måte i samme skriveprosess. Den skrivingen hun ender opp med å gjøre på data, forteller hun at hun planlegger på forhånd, da hun lager tankekart for å få litt bedre oversikt over hva hun egentlig skal skrive om.

Som vist i tabell 5 forteller Maria i størst grad om hvilke ulemper hun erfarer med bruk av datamaskin i skriving. Hun forteller at hun liker å skrive for hånd fordi at hun i større grad visualiserer det hun tenker, og på en måte det hun har inn i seg. Hun kaller det for en notatteknikk, hvor hun visualiserer gjennom tekst, tankekart, figurer og tegninger. Maria opplever at en tegning uttrykker mye mer enn et ord, det uttrykker en følelse, en opplevelse, en erfaring. Hun liker gjerne å kombinere skriving med tegning. Og hun sier at hun tenker gjennom hånda. Når hun beskriver hvordan hun bruker redskaper i en skriveprosess, forteller hun at da har hun ofte behov for å tygge på oppgaveteksten, og må skrive den av, og gjerne skrive den for hånd. Deretter lager hun tankekart, systematiserer og kategoriserer. Og så begynner hun på en kick off innledning. Litt sånn for å børste av seg litt støv, og for å på en måte komme i gang, og den skrives ofte på data. Hun går over til dataen når hun skriver noe hun skal spare på. Alt det hun skriver underveis for hånd er det hun leker med og det hun prøver ut. Så fra innledningen, så går hun over til å skrive avsnitter som hun da er litt overbevist om at de temaene er aktuelle, også fletter hun dem litt ut. All denne skrivingen skjer på data. Men i mellomtiden, mens hun holder på med disse avsnittene og overgangene så kan det hende at hun plutselig kommer på noe nytt, og trekker hun seg av pcen og bruker håndskrift. Hun kan notere ting hun skal huske å ha med i teksten, men dette noteres helst i papir. Hun ser verdien i at håndskriften hjelper henne med å huske. Hun har også lest litt om det i forskningen, men hun har også erfart det selv, og ville gjerne anbefalt andre å bruke hånda. Maria ser også at det er en metakommunikasjon som foregår når hun skriver for hånd. Det er en refleksjon med henne, og hennes tanker og det hun skriver. Samtidig kan hun også se at evnen vi har til å skrive for hånd, kan enkelte

ganger, som hun har erfart også kanskje gi inntrykk av hva slags faglig kompetanse man har, eller kunnskaper. På den andre siden så ser hun at datamaskinen har fordelene sine med at håndskriften ikke hemmer budskapet. Det er lesbart, og alle blir likestilt. Hun skriver på data fordi at hun skal dele disse tekstene med andre. Det er effektivt. Hastigheten forteller hun er en god match. Dersom man skriver Touch kan man i grunn skrive relativt fort og fange rakse tanker som strømmer gjennom seg. Maria ser også utfordringer med datamaskinen, ikke nødvendigvis at hun har erfart dem selv, men at hun ser at andre synes at det kan være et ork, stress, å ta opp pcen. Det er så mye man må gjøre praktisk, før man faktisk kommer i gang med selve tastingen og skrivingen. Mens med hånda er det en kortere vei fra du tenker at du skal skrive til du skriver, i motsetning til datamaskinen. En stor ulempe hun opplever med å skrive på dataen er at en må gjøre flere ting samtidig, flere operasjoner.

Sarah slik det kommer fram i tabell 6 sier for eksempel at hun skriver bursdagskort eller det siste året har hun i hvert fall skrevet avskjedskort, i og med at hun har flyttet til utlandet, og det skriver hun helst for hånd. Sarah føler at det er mer personlig og mer ekte. Videre om håndskriften forteller hun da at hun helst også sitter alene, når hun skriver for hånd. Hun skriver for hånd til å tømme tanker. Hun synes det er veldig behagelig å skrive for hånd, for da, hun blir ikke rettet på. Sarah forteller at hun bruker håndskriften til å skrive notater i timene og det som foregår på tavla. Hun føler selv at du lærer bedre av å skrive for hånd, og ikke minst at det er en mer avslappet situasjon.

Datamaskinen sier hun at hun bruker helst knyttet til skolearbeid, ting hun må, oppgaver, innleveringer, ting hun skal dele med andre. Dette her er også en mer stressende form for skriving. Hun forteller også at det er en del fordeler med datamaskinen og at man faktisk kan dele tekstene sine i større og kjappere grad med andre. Sarah ser også fordelene med datamaskinen at man skriver raskere enn for hånd. Fordelen kan også være at hun blir ikke dømt ut ifra håndskriften sin, men det hun faktisk produserer. Det anser hun som en stor fordel, at alle blir møtt på samme startlinje. Hun forteller også at det er enklere å bruke datamaskinen, fordi hun ser at det er enklere å korrigere. Man kan gå tilbake og endre på ting. Videre om datamaskinen forteller hun at hun irriterer seg over retteprogrammet som forstyrrer henne i å få med tanker, og tankene trenger ikke å være rettskrevne, hun vet hva de er på en måte. Sarah opplever at retteprogrammet er litt sånn irritasjonsmoment hvis man

er mer på en sånn utforskende posisjon, fremfor da en formidlere. Og ikke minst at dette her med distraheringen, hun forteller at det er flere ting som på en måte gir inntrykk på en gang, en har skjermen, lyset, tastaturet, det kan poppe opp ting fra sosiale medier. Og ser også selvfølgelig at det er godt med tilgjengelighet, altså å bruke datamaskinen, en kan finne fram dokumentene sine enkelt, dele det med andre, og kanskje til en stor grad også arkivere dem. Når vi snakker om hvordan Sarah bruker redskapene i samme prosess, forteller hun at hun gjerne gjør grovarbeid med å skrive notater av det hun hører og leser for hånd. Når hun føler at hun kan temaet, begynner hun å produsere teksten på data.

Lucas forteller slik det kommer fram i tabell 7 i størst grad om ulempene han erfarer med datamaskinen, siden det er det han bruker oftest når han skriver. På datamaskin opplever Lucas det enklere, både å komme i gang med skrivingen, men også at det går forttere. Det er enklere å skrive lengre teksten. Tilgjengeligheten er en annen fordel Lucas erfarer med data, at han kan finne fram til det meste av informasjon. Lucas forteller at han ofte skriver knyttet til skolearbeid og opplever at det er meningen at han skal skrive enkelte besvarelser på data, slik som skriftlige heldagsprøver, der prøven i seg selv deles elektronisk, samt at oppgavene inneholder krav om antall ord. Likevel opplever Lucas ordtellingen litt sånn comsi comsa, både fordeler og kanskje ulemper med den begrensningen. Han synes det er greit at en kan følge med på antall ord en skriver, men han innså at ordtellingen tvang besvarelsen til en raskere slutt enn opprinnelig ønsket. Når det gjelder utfordringer med å bruke datamaskinen, så sier han at det stilles litt krav til deg som en bruker av datamaskin. For det første så må en ha råd til å kjøpe den, så må en ha råd til programmene. Lucas mener også at man er avhengig av strøm når man bruker data. Deretter ikke minst når man da først sitter på datamaskinen opplever han at det ikke bare er han, og dette maskineriet han kan trykke på og det eneste programmet han har er Word. Altså han har mange andre programmer, som da han føler at han kan blir mer distrahert av. Når han skriver tekster på data, helst tekster som skal deles med andre forteller Lucas at han kan samle inn mange kilder, og vil ende opp med å ikke kanskje bruke 15 – 20 av de han har samlet, men kanskje 4-5-6 av dem. I en slik prosess hvor han leser tekster og bygger ut egen tekst opplever Lucas at han må ta mange pauser, fordi datamaskinen byr på mange fristelser.

Ellers forteller Lucas at han velger mellom data og blyant når han skriver i undervisningstiden etter hvordan han oppfatter lærerens undervisningsmetode. Hvis det er en lærer som presenterer ting kjapt, og har en Power point med mye tekst, og han skal på en måte kopiere en form for veiledning, så skriver han notater på data. For da går det raskere med touch metoden og så opplever han at han får skrevet ned mer av lærerens lysbilder. Dersom han derimot skriver notater for hånd de gangene læreren har mye tekst i lysbildene, opplever han å ikke mestre å skrive av alt, fordi håndskrivningen går for sakte. I begge tilfeller erfarer Lucas, både når han skriver notater på data og for hånd, at han ikke mestrer å få med seg det læreren snakker om rundt teksten i Power pointen. Når han skriver på data, er han for opptatt med tasting og teskten på storskjermen, at han ikke har tid til å høre på det som blir sagt. Når han skriver for hånd, erfarer han at han må se så mye på det han selv skriver, at han får med seg enda mindre av både det som blir sagt og det som står på storskjermen.

Mer konkret om fordelene med å skrive med blyant, noe Lucas ikke ser ut til å bruke i like stor grad som datamaskine, er at han opplever han husker mer det han skriver for hånd.

Som vist i tabell 8 har Åse mange opplevelser å fortelle om når det gjelder bruk av blyant og datamaskin i skriving, hvor nye ser likeverdige fordeler med dem begge.

Åse forteller at hun er veldig glad i gule lapper, at hun liker å skrive ned korte og raske beskjeder, og at hun da foretrekker penn, blyant. Hun opplever å skrive for hånd er lettere tilgjengelig, siden man kommer fortere i gang med selve skrivingen. Hun forteller også at hun liker å lage lister. Noen lister lager hun for hånd. Når det er eksamener, lager lister hun over av hva hun synes er viktig å huske på til forberedelser. Andre lister foretrekker hun å skrive på data. På datamaskinen blir gjerne listene ofte utviklet til skjemaer. Hun opplever at hun etter hvert er blitt mer dreven på å lage gode skjemaer på dataen, og da slipper hun også å lage alle disse lange listene for hånd. Samt at hun slipper å lage helt nye skjemaer, siden hun da kan enklere lagre på data og gjenbruke gamle dokumenter. Samtidig ser Åse at det kan ta litt lengre tid å konstruere og tegne opp skjemaer ved hjelp av blyant og linjal. Kanskje opplever man at man må legge fjerne noen kolonner og legge til noen nye, det er mye enklere gjort på datamaskinen. Åse opplever med andre ord at det er mulig å redigere dokumentene i større grad og bruke dem om igjen. Ikke minst at det faktisk er på en måte et krav i

jobbsammenheng, at det er enkelte dokumenter skal skrives på dataen og fordi at de kanskje også skal deles med andre. Når vi da går over til å snakke litt mer om data, så sier hun at hun kanskje er litt skeptisk til at noen kan finne fram til dokumenter, og hacke seg inn på dataen, eller at noe slettes. Hun har opplevd at det har skjedd, eller at noe blir slettet, eller plutselig så går harddisken, og man må ha noe backup og. Det er jo noen utfordringer knyttet til det og så klart. Samtidig ser hun at det ligger langt større fordeler i elektroniske og digitale skriveredskaper, enn det gjør i det manuelle slik som en blyant, penn eller kritt. Om fordeler med å bruke datamaskinen framhever hun illustrasjonene i stor grad, i forhold til at man kan sette inn bilder, videoer, man kan sette inn nettsadresser. Men også at dokumentasjonen som er en stor del av jobben, men også at det er mye enklere gjort på data. Og det finnes masse sånne arkivsystemer sånn som for eksempel iskole eller diverse web, webber.

Fordelene Åse på den andre siden ser med å bruke blyanten er jo først og fremst at hun erfarer at hun husker bedre. Hun viser et eksempel gjennom handlelistene at hun skriver den for at det er faktisk kun det hun skal ha, og hun pleier ikke å kjøpe noe annet eller utelate noe. Også forteller hun litt om at hun også har brukt lister og skrevet litt for å planlegge med sine barn, i forhold til kanskje aktiviteter man gjør i ettermiddagene, oppdrag eller ærender man skal igjennom. Hun forteller flere ganger at det er enklere å skrive av seg når en skriver for hånd. Vi snakket også sammen om det å skrive av seg på datamaskinen, og der har hun kanskje i mindre grad prøvd seg fram, fordi at hun forbinder å skrive av seg mer for hånd, basert på egne erfaringer.

Åse forteller at hun under forelesninger noterer helst med penn, og når hun da skal levere inn en hjemmeeksamen, eller en stor oppgave som skal vurderes, starter hun med å samle inn disse notatene som hun har skrevet underveis. Åse forteller at hun bruker mye tid blyanten og papiret, inntil hun kommer til et punkt hvor hun føler seg litt mett på informasjon og så er hun klar til å begynne å skrive og produsere. Når hun er klar for data, er når hun skal sy sammen sine kunnskaper som hun har tilegnet seg fra flere tekster og egne notater, som da skal komme sammen til en helhet.

Sofie forteller i tabell 9 at hun i de siste åra i større grad bruker datamaskin i sin skriving, fremfor blyant. Men likevel ser hun at det er fordeler og ulemper med dem begge. Sofien forteller at hun vil helst bruke data når hun skriver notater under forelesninger fordi at da får hun gjort så mye på en gang. Hun får hørt på, sett og du får tenkt litt og

du får skrive ned notater. Så den måten som hun da bruker dataen på når hun skriver notater, er det kanskje for å få med egne refleksjoner og dine tanker i den situasjonen hun befinner deg i, den foreleseren som snakker om det tema. Når hun da skal bruke disse notatene til for eksempel eksamen, så skriver hun dem gjerne ut og noterer litt sånn i margin og streker under. Når hun finner fram disse dataskrevne notatene, husker hun det hun har skrevet, at det ikke er en helt sånn fremmed og ny tekst for henne. Hun forteller for eksempel at når hun skriver på forum så er det mer sånn impulsiv skriving, at hun skriver mer sånn fra tankene, fra enigheten, irritasjonen eller frustrasjonen. Og hun sier at du oftest skriver av irritasjon knyttet til disse forumene og debattene, og da skriver hun helst på data. Enkelte ganger kan hun erfare at en kan angre på noe man har skrevet i sinne og delt med andre. På data er det fort gjort å dele med andre, det er bare å trykke på sendknappen. Bloggen er i større grad planlagt og den også skrives på dataen. Men planleggingen går da litt mer mentalt, hun vet hva slags tema det her er og det er ofte knyttet med elever og undervisning.

Ellers så er det da handlelister som hun skriver for hånd, kanskje fordi at først og fremst en lapp eller en sånn postit bunke eller en liten blokk og blyanten eller pennen er mer tilgjengelig fysisk enn datamaskinen, sånn at å skrive handleliste vil falle litt mer naturlig å skrive da på papir. Men også da at hun husker det bedre. Noen ganger har hun med seg denne lappen på butikken, og andre ganger ikke, for hun gusker som oftest hva hun har skrevet ned. Hun sier også at hun skriver jo og har skrevet kanskje i større grad lister med barna og ser liksom nødvendigheten og viktigheten av å bruke av lister til å lære seg kanskje til en viss grad å planlegge gjennom skriving. Hun forteller for eksempel at hun har laget ønskelister av ting eller lister på hva en skal gjøre og hva en skal ha med seg på en tur eller sommerferien.

Men ellers forteller hun at hun skriver eksempeltekster, som er skrevne på dataen og helst også som skal deles med elever. Når vi da går videre til å snakke litt mer konkret om hva slags fordeler hun ser med både håndskrift og data, så sier hun at med håndskriften så ser hun at det er enklere å planlegge. Det er en annen type tilgjengelighet, altså at det er fortere å ta tak i, altså at det er en kortere vei fra at en ønsker å skrive til en faktisk skriver med blyant og pennen enn det er med datamaskinen, siden en må finne den fram, ta den opp. Hun skriver også for hånd fordi hun føler at du husker bedre, og at det også er personlig. Da føler du at du gir litt mer av

deg. Ellers synes hun det er utfordrende å skrive lengre tekster for hånd, og ofte så er det ikke sammenhengende tekst, det er mer sånn notater, og stikkord og kortere setninger, hun ofte skriver for hånd. På datamaskinen så er hastigheten en fordel, for hun skriver mye forttere og du kan få følge med på flere ting og gjøre flere ting samtidig. Hun kan også redigere tekster, endre formen på den inntil hun blir fornøyd. Men hun kan se at det kan være distraherende for eksempel når elevene, når de sitter og skriver notater i undervisningstimer på dataen. Og det kan jo være varierende, altså individuelt, men hun opplever at elever blir i større grad distraheret. For det popper jo opp like mange ting under skjermen til Åse mens hun sitter og skriver som hos elevene, men hun opplever at hun har et mer bevisst forhold til det.

4.2.1 Når brukes håndskrift og hvorfor?

Gjennom de tre kodene når brukes håndskrift eksklusivt, fordeler med med håndskrift og ulemper med data, forklarer informantene når og hvorfor de bruker håndskrift. Tabell 10 presenterer det informantene samlet forteller av konkrete tilfeller da håndskriften brukes eksklusivt, alltid eller oftest. Diana forteller at hun alltid skriver dagbok for hånd, Sarah forteller at hun liker å skrive alle bursdagskort eller avskjedskort for hånd, mens Åge forteller at det er ofte enklere å skrive dikt for hånd enn på data. Sarah og Åse forteller noe av det samme som Åge kaller en nonsjalandt tilstand. Han opplever at å skrive for hånd kan være å skrive som en kunstner. Sarah og Åse mener at de gjerne skriver for hånd de gangene de ønsker å tømme hodet og ikke minst tillegge teksten mer personlig preg. Sarah forklarer mer utfyllende at når hun skriver for hånd opplever hun at det er mer rolig rundt henne og dermed får hun mer tid til å reflektere. Sarah forteller videre at hun erfarer at hun husker og lærer bedre når hun skriver for hånd, noe som andre informanter uttaler mer om når de blir direkte spurt om fordeler med håndskrift. Både Maria og Åse skriver for hånd når de skal planlegge. Maria forteller at hun og familien skriver ukentlig i en hvit tavle det som skal huskes, mens Åse skriver lister og skjemaer. Åge på sin side foretrekker å bruke hånda når han vurderer elevtekster, da han printer ut besvarelsene og kommenterer for hånd. Sofie bruker hånda nesten på samme måte, dersom hun har en papirutgave av en artikkel, liker hun å streke under og kommentere mens hun leser.

Mer konkret ser det ut til at informantene velger å skrive for hånd når en skriver dagbok, dikt, bursdagskort, avskjedskort, notater til prøve, rette elevtekster, notater til lest artikkel, handleliste, diverse skjema og planlegginger, samt tekster som er ment for dem selv slik som notater til prøve eller tekster der de tømmer følelser og hodet.

I ulike sammenhenger forklarer informantene hvilke fordeler de erfarer med bruk av håndskrift. Tabell 11 belyses alle fordeler informanter ser med å bruke håndskrift. Charlotte mener hun både husker og lærer mye bedre det hun skriver for hånd, fordi hun opplever at hun er mer bevisst på det hun skriver og det hun gjør under håndskrift. Kim forteller det samme, uten å nødvendigvis forklare det slik Charlotte gjør, Kim opplever også at hun husker og lærer bedre når hun skriver for hånd. Maria bruker hånda når hun skriver diverse notater hun ønsker å huske eller lære. Hun opplever at å skrive for hånd er nesten som å tenke gjennom hånda. Videre ser hun mange fordeler med bruk av blyant eller penn, siden det vil kunne være tilgjengelig de tilfellene strøm og data svikter. Hun erfarer også at en kan bli hemmet i sin faglige utvikling, dersom en ikke har en god håndskrift. Åse mener at å skrive for hånd er en fin måte å huske på og ikke minst en tidsbesparende aktivitet, da man kommer fort i gang med skrivingen. Lucas erfarer at han husker bedre når han skriver for hånd, og derfor bruker han slik skriving som huskemiddel. Han innrømmer at det ikke er sikkert han husker alt, men det er ofte slik at han husker det meste han skriver for hånd. Han tror det er fordi man er så mye mer konsentrert i selve skrivingen, når en bruker håndskrift. Sofie forteller at hun gjerne planlegger lengre tekster for hånd, tross hun skriver den endelige teksten på data. Hun synes det er enklere å ha med seg en skriveblokk enn datamaskinen, tross datamaskiner har fått stadig større diameter i våre omkretser.

Åge synes det går raskere å komme i gang med skriving for hånd, enn på data. Han antar at det er mer hyggelig å få tilbake en besvarelse med håndskrevne notater siden det er mer personlig. Samtidig forteller han at det er mer vanskelig med redigering for hånd enn på data. Åge foretrekker helst å skrive kortere setninger for hånd, og lengre tekster på data. Kim forteller at det er en stor fordel med håndskrift at en ikke kan slette å redigere like enkelt. Hun forklarer mer konkret at hun skriver flere problemstillinger for hånd, inntil hun treffer på en hun er fornøyd med. Underveis er det godt å ha de ulike problemstillingene som er blitt tenkt, uten av de er slettet og erstattet av det nye.

Diana opplever at hun er mer nøye når hun skriver for hånd. Hun opplever at hun lærer mye mer når hun skriver for hånd. Hun tror at det er fordi det er mer personlig og enklere å huske. Sarah synes på sin side det er veldig greit at en ikke blir rettet på når en skriver for hånd. Hun opplever at det er en større frihet til å skrive så mange skrivefeil som en vil, så lenge essensen av det som fortelles er forståelig for en selv.

Kim forteller også at hun opplever en større frihet når hun skriver for hånd, da hun ofte skriver for seg selv og ikke behøver å følge noe streng struktur. Siden det hun skriver er til henne selv, forteller hun at det blir enkelt for henne å lese, men kanskje mer vanskelig for andre. I likhet med Kim forteller Åge at han opplever at med håndskriften er man mer fri til å tegne, lage egne strukturer eller utheve ting. Dette synes Åge er mer utfordrende på data. Maria forteller at hun gjerne skriver for hånd når hun har behov for å kombinere skriving med tegning. Åse bruker gjerne skriving når hun skal skrive lange epistler for seg selv, notater for elever på tavla eller egne notater som hun vil huske eller lære. Når hun skriver for hånd liker hun gjerne å lage tankekart og lister. Samtidig synes hun det er enklere å vurdere elevtekster for hånd, slik som Åge.

Tabell 12 inneholder utsagn om ulemper ved data. Charlotte opplever at det kan være en ulempe å bruke retteprogram, for da føler hun at hun blir mindre oppmerksom mens hun skriver. Maria forteller at hun selv opplever å skrive mer korrekt når hun skriver for hånd, for da er hun mer bevisst. Hun erfarer at elever bruker i større grad sosiale mediers språk når de skriver på data, fremfor når de skriver for hånd. Sarah opplever at det kan være irriterende å bli rettet på av rettskrivingsprogram i Word når hun ønsker å skrive for å kladde eller tømme tanker.

Charlotte har ikke selv erfart det, men er mistenksom på at det å skrive for lenge på data kan føre til alvorlige betennelser. Diana forteller at hun opplever at det er noe annet å skrive for hånd enn det er på data da man taster på knapper. Når en skriver på data er det upersonlig og vanskelig å huske. Maria erfarer at hun får større avstand til det hun skriver når hun skriver på data fremfor for hånd. Hun opplever at hun husker bedre når hun skriver for hånd, og ifølge forskningen vet hun at hun også lærer bedre. Charlotte opplever at hun ikke alltid ser like tydelig eller husker hele oversikten av hva hun har skrevet på data, hun kaller det datablind. Åge er enig om at det er noe med størrelsen på skjermen som gjør det mer vanskelig å få samme oversikt som i papirform.

Kim synes det er en ulempe at datamaskinen binder mer til en fast struktur og er ikke like fri til å tegne eller lage tankekart. Kim opplever å være mindre fri i skriving når hun skriver på pc. Maria forteller at hun erfarer at hun gjerne skriver raskere på data, men det er samtidig forstyrrende når en gjør flere ting på en gang, taster, leser. Maria ser også ulemper med at data ikke er like fri til å tegne og illustrere mens man skriver.

Sarah forteller at hun aldri kunne skrevet dagbok på data, fordi hun ikke stoler på at det ikke blir sett av andre, enten det sendes ved et uhell eller at noen hacker seg inn. Åse forteller videre at hun opplever at det er mer vanskelig å skrive av seg på data, samtidig som hun er skeptisk for at noen skal hacke seg inn på hennes datamaskin. Samt opplever hun at det er en grad mer tungvidt å starte skrivingen på data, enn for hånd.

Dataen blir av Sarah betraktet som noe som andre kan lett få tilgang til, og dermed mer sårbart. Sarah forteller videre at det er enklere å bli distrahert når en skriver på data enn for hånd. På datamaskinen følger det mye mer med, forteller Lucas. Når han selv skriver på data er det fordi det er knyttet til skolearbeid der han skal skrive en lengre tekst. Underveis i sin skriveprosess tar han mange og hyppige pauser da han forteller at han gjør andre ting på data, slik som å se på videoer eller kommunisere i sosiale medier. Lucas erfarer at det kan være kjedelig å skrive på data i lengden, siden man hele tiden må holde på det samme. Han sammenligner dataskriving med Snap, hvor man raskt kommuniserer gjennom bilder, video eller tekst. Åse og Sofie erfarer at deres elever i større grad enn dem selv tar seg distraheres av sosiale medier og ulike fristelser på data når en skriver. Sofie selv forteller at hun gjerne skriver på data for å reflektere, veksle meninger eller for lengre skriveoppdrag, men sjeldent for å huske.

Sarah forteller at hun har forsøkt å skrive forelesningnotater på data, men ikke følt at hun har lært mer av det. Hun forteller at hun har prøvd å skrive notater på data i en uke, og i etterkant synes hun det var vanskelig å huske hva hun hadde skrevet. Da hun leste gjennom notatene, så hun at hun for det meste hadde skrevet direkte avskrift av forelesningene. Slike notater ser det ut til at Lucas også skriver når han skriver på data i undervisningstimer. Han forteller at når han skriver på data, så følger han egentlig ikke med på hva som blir sagt. Han velger ofte å skrive på data de tilfellene læreren har mange punkter i en Power point presentasjon, og han opplever at han må skrive ned alle. Lucas forteller at han må lese egne dataskrevne notater flere ganger for å huske innholdet.

4.2.2 Når brukes datamaskin og hvorfor?

Gjennom de tre kodene når brukes data eksklusivt, fordeler med data og ulemper med håndskrift, forklarer informantene når og hvorfor de bruker data i skriving. Tabell 13 viser konkrete tilfeller når informantene foretrekker å bruke datamaskin i skriving. Charlotte forteller at hun foretrekker å skrive på data når hun skal produsere en tekst som er lengre og ofte knyttet til skolearbeid. Kim mener det samme, hun skriver på data når det er tekster knyttet til skole. Sarah skriver også på data når hun føler at hun må, relatert til skolen. Sara ser fordeler med at hun skriver skoletekster på data, for da blir hun ikke dømt ut fra håndskriften. Lucas bruker data når han skriver tekster som skal vurderes av en lærer. Videre forteller Lucas mer detaljert at han opplever flere fordeler med å bruke data, slik som mer tilgang til andre tekster og muligheter for mange redigeringer av sin. Åge forteller på sin side at han bruker data i større grad når han skriver sakprosa, fremfor skjønnlitteratur og dikt. Mens Maria skriver for det meste på data når hun skal dele tekster med andre, slik som lærere, elever og foreldre. Åse synes det er enklere å lagre dokumentasjon på data og ikke minst bruke data når hun skal lage forelesninger til undervisning.

Sofie er så langt den eneste som forteller at hun foretrekker å skrive forelesningsnotater på data. Videre forteller hun at hun gjerne skriver fort på data og dermed rekker å få med seg mye av det som blir sagt. Sofie forteller også at hun for det meste noterer egne tanker rundt det som blir sagt under forelesninger og at hun husker godt de notatene hun har skrevet på data.

Tabell 14 viser det informantene erfarer er fordeler med datamaskinen. Charlotte opplever to store fordeler med å bruke data i skriving, det ene er at det går mye raskere enn å skrive for hånd. Det andre er at det er enklere å redigere teksten underveis. Kim mener også at det er en stor fordel med data når man skriver lengre tekster, fordi det er mer praktisk og enklere å redigere. Videre forteller Kim at hun gjerne skriver på data når hun har en plan om hva hun skal skrive om. Hun opplever også at å skrive på data tvinger en til å skrive på en mer ryddig måte. For Åge er det mer tilfeldig når han skriver på data, men han opplever at han velger data dersom det er noe han vil ta vare på til senere. Lucas derimot forteller at han velger å skrive på data basert på lærerens undervisningsmetode, samt utdelte diverse prøver. Lucas forteller at dersom han får utdelt en heldagsprøve vil det ofte stå i en oppgave en viss sum ord oppgavens omfang

skal inneholde. Slik opplever Lucas at han blir trigget til å skrive på data, for der kan han bruke ordtellingsprogram. Tross vi snakker om ulempene med data knyttet til håndskriften, framhever Lucas at ordtelling kan enkelte ganger være en ulempe når man skriver, for da blir teksten avsluttet før det kanskje opprinnelig var ment.

Diana bruker data når hun har behov for å skrive impulsivt, slik som i en blogg. Hun synes det er en stor fordel med å skrive på data fordi hun kan dele tekstene sine med andre på en enkel måte. Videre synes hun det er en fordel med at en kan produsere mer tekst på kortere tid enn hvis man skriver for hånd. Samtidig gir data tilgang til andres tekster som hun kan lese eller kommentere på. Lucas og Maria opplever også at man skriver mye fortere på data, og spesielt dersom en anvender touch. Maria synes det er en fordel å skrive på data når hun skal dele tekster med andre fordi at det framkommer mer formelt. Samtidig synes hun det er en fordel at en dataskreven tekst er lesbar for alle. Sarah forteller også at hun synes det er positivt at man gjennom data får lik skrift som andre. Videre forteller hun at dataskrevne dokumenter er også enklere å lagre og bevare over tid. Åse forteller også at hun erfarer at hennes lappe – og papirsystem ikke er like god når det gjelder lagring og gjenbruk som en data. Samtidig er det enklere å skape multimodale tekster med data enn for hånd. Datamaskinen byr på flere programmer, som Åse anser som en fordel, for slik kan hun holde både seg og elevene oppdatert i faglige endringer.

Sofie forteller at hun opplever skriving på data som noe som setter henne i kontakt med mange andre mennesker, slik som gjennom blogg, sosiale medier eller diverse forumer og debatter.

Slik som vist tidligere, at mange informanter foretrakk blyant fordi datamaskinen hadde noen begrensinger. Det samme viser seg her, flere foretrekker datamaskinen i tilfeller der håndskriften ikke strekker like godt til. Tabell 15 viser dermed hvilke ulemper informantene opplever med bruk av håndskrift.

En stor ulempe Charlotte erfarer med håndskrevne tekster, er tilgjengeligheten i så måte at en ikke kan ha dem med seg overalt. Hvis en bare skriver for hånd, vil det etter hvert bli tungt med å bære med seg alle kladdebøker. Samtidig opplever hun at hun sløser med papir når hun skriver for hånd, fordi hun ofte skriver feil og må starte på nytt. Diana synes også det kan være irriterende med håndskrift og feil som blir gjort, for man vil jo ha det så fint som mulig.

Videre opplever Diana at når hun har intense tanker og vil få dem raskt ned, føler hun at hun ikke rekker å skrive dem ned for hånd, samtidig som hun blir veldig sliten i hånda. Hun føler at hun kan bli distraheret av feilene hun gjør og glemme hva hun tenkte. Samtidig kan tankene forsvinne fordi det tar sin tid å skrive dem ned, og noe annet har fanget nysgjerrigheten. Lucas forteller også at han synes det går for sakte med håndskrift hvis han skal skrive notater i timene. Han opplever at han må følge med på det han skriver mye mer og dermed får enda mindre med seg av det som foregår i undervisning enn når han skriver på data. Sofie forteller noe lignende og mener at en ikke ser så mye opp når en skriver for hånd.

Maria forteller at hun opplever en stor ulempe med håndskrift tross hun velger å skrive for hånd når hun for eksempel skriver møtereferat. Under møtene synes hun det er befriende at hun kan strukturere referatet slik hun vil og notere fortløpende. I etterkant blir det en utfordring når notatene skal føres på data, først og fremst fordi de skal deles med andre. Sarah sier noe av det samme som Maria, nemlig at håndskrevne tekster ikke blir oppfattet like formell som dataskrevne.

4.2.3 Finnes det unntak?

I de to siste tabellene er det samlet utsagn fra informantene som viser at deres vaner med å bruke blyant, penn og datamaskin i skriving som hittil er beskrevet ikke er 100 % fast. Det er tilfeller hvor de prøver å skrive det de vanligvis skriver for hånd på data, og omvendt. Slike tilfeller belyser tabell 16. Mens tabell 17 viser tilfeller når de bruker redskapene som mer utfyllende til hverandre i en konkret skriveprosess.

Diana har gjennom intervjuet fortalt at hun ofte skriver for hånd når hun skal tømme tanker, følelser og i tilfeller hvor hun skriver mer spontant. Enkelte ganger kan hun gjøre dette på data, slik som når hun skriver blogg. Sofie på sin side mener at tross det er blitt mer vanlig å ha en datamaskin i nærheten, er det fremdeles raskere enkelte ganger å skrive for hånd. Mens Åse mener at begge redskapene er like sentrale.

Informantene forteller om ulike prosesser, men de har til felles at de bruker begge redskaper. Kim starter en skriveprosess av en lengre tekst som skal leveres til vurdering, med å lese og skrive notater for hånd. Deretter lager hun tankekart og tidslinje for hånd, av notatene og ytterligere egne tanker. Slik finner hun etter hvert en

problemstilling som hun prøver ut å definere for hånd. Når hun har bestemt seg for hva hun skal skrive om, skriver hun nå på datamaskinen. Dersom hun underveis oppdager nye ting som må leses eller utforsker, anvender hun på ny håndskriften, parallelt med å skrive på data. Mer konkret forteller hun at hun foretrekker å skrive for hånd når intensjonen er å lære, mens på data når hun vil formidle.

Når Diana er usikker på et tema forteller hun at hun må bruke håndskriften først. Men ellers pleier hun å bruke håndskriften til å planlegge lengre tekster som skal skrives på data. Da lager hun gjerne tankekart og tidslinjer for å skape oversikt.

Maria starter ofte med å skrive av selve oppgaveteksten dersom hun skal levere en tekst som skal vurderes. Hun skriver av oppgaveteksten for hånd, da hun føler hun får tygget på de begrepene oppgaven inneholder. Mens hun skriver føler hun at hun får tenkt godt gjennom hva oppgaven krever. Hun tror hun har denne teknikken med seg fra matematikkfaget, da hun ofte skriver av tekstoppgavene før hun skal løse dem. Videre forteller hun at hun fremdeles bruker hånda når hun lager tankekart av egne kunnskaper om det oppgaven etterspør. Når hun er ferdig med tankekart, begynner hun å skrive på data, da hun ofte liker å starte med en kick off innledning og bygger ut teksten etter hvert. Underveis mens hun skriver på data, bruker hun håndskrift til å lage huskelister for seg selv.

Sarah forteller at hun gjerne starter en skriveprosess med at hun skriver en disposisjon av hva hun tror hun skal ha med seg i en besvarelse, for hånd. Deretter skriver hun notater og forsøker å skissere slik hun ser for seg oppgaven. Etter hvert bruker hun datamaskinen først til å finne kilder for å lese, deretter for å skrive selve besvarelsen. Mens hun leser skriver hun notater for hånd, fordi hun synes det er vanskelig å lese på data og samtidig skrive det hun har lest på data. Når hun føler hun har gjort all grovarbeidet, da skriver hun kun på data.

Lucas forteller at han ofte skriver korte oppgaver for hånd og lengre oppgaver på data. Tidligere har han fortalt at han for det meste skriver kun på data når han først skriver lengre tekster.

Åse forteller at hun oftest skriver notater for hånd både under forelesninger og diverse litteratur hun leser. Slike håndskrevne notater samler hun til bunker som skal leses på og kunnes til for eksempel en eksamen. Hun vil helst skrive ut tekster og ha papirform,

for hun opplever at hun kan få en bedre oversikt. Når hun har lest og skrevet en del notater, lager hun en disposisjon dersom hun skal svare på en bestemt oppgave. Når all forarbeidet er gjort, begynner hun å skrive på data, der hun fletter ut teksten. Hun skriver flere utkast, men flere ganger printer hun ut sin besvarelse og korrigerer med blyant, retter feilene sine på data, skriver ut på ny. I store innleveringer slik som hjemmeeksamen forteller hun at hun gjerne skriver ut opp til ti ganger før hun er ferdig med oppgaven.

Sofie forteller om en lignende prosess som Åse, nemlig hvordan hun bruker redskapene gjennom et studiesemester med forberedelse til eksamen. I motsetning til Åse skriver Sofie alle sine forelesningsnotatater på data, det samme gjør hun med sammendrag av leste artikler. Hun kan gjerne printe ut noen tekster og bruke blyant til å streke under og markere med mens hun leser. Men å skrive om teksten gjør hun på data. Hun forteller at hun ofte ender opp med å ha mye mer skrevet tekst på data enn hun behøver. Sofie forteller at hun stort gjør det meste av skrivingen på data, alt fra planlegging og disposisjon til skriving av hele teksten.

5 Diskusjon

5.1 Introduksjon

Hvordan informanter bruker blyant og datamaskin i skriving som resultatene i denne studien har vist, er mangesidig. Det har så langt vært en lang prosess å finne fram til informantenes konkrete utsagn som er gjenkjennelig i diverse litteratur. Det startet med koding av empirinære utsagn som igjen måtte gjennom noen prosesser for å kunne kokes ned til konkrete tilfeller hvor informantene forteller når og hvorfor de bruker redskapene i skriving. I metodedelen er det nærmere forklart hvordan prosessene er gjennomført. Når utsagnene ble trukket ut, ble de plassert i nye tabeller som utgjør kodegruppene. Disse tabellene følger de samme fargekodene som de empirinære kodene av transkriptene og de individuelle oversiktene av informantenes totale utsagn. Informantenes utsagn ble sortert under kodegruppene fordeler med data, ulemper med blyant, når blyant brukes eksklusivt, fordeler med data, ulemper med data, når data brukes eksklusivt, tilfeller når blyant og data bruker om hverandre, tilfeller hvor blyant og data brukes i samme skriveprosess. Det siste steget i analysen som nevnt i metodekapittelet diskuteres nærmere her. Målet er å komme fram til noen brukskonsepter når det gjelder håndskrift og skriving på data, som presenteres mer konkret i avsluttende ord. Konseptene som utvikles baserer jeg på informantenes utsagn og mine evner til å kunne se disse i lys av diverse litteratur og forskning. I denne delen gjør jeg nettopp det, forsøker å diskutere informantenes utsagn av det jeg så langt kjenner til av andre studier. Utsagn er systematisert i nye tabeller der jeg i større grad plasserer dem etter når og hvorfor redskapene brukes. Disse tabellene følger ikke de samme fargekodene som de to første sett. De samme fargene er brukt, men det blå symboliserer utsagn som uttrykker mer konkret når kun håndskrift brukes, mens den røde gjelder konkrete utsagn om når kun data brukes. Jeg erfarer at flere informanter snakker om når og hvorfor som en side av samme sak, og dermed ble det utfordrende å dele opp utsagn. Den lilla fargen betyr i denne sammenheng utsagn som forteller både når og hvorfor redskapene brukes. Det siste settet med tabeller er utsagn som er relatert til tilfeller hvor redskapene brukes om hverandre eller utfyllende.

5.2 Når og hvorfor brukes håndskrift?

Det viser seg som sagt å være flere årsaker til hvorfor informantene velger å bruke håndskrift. Enkelte ganger er disse årsakene konkrete, mens andre ganger er de ofte i sammenheng med de utfordringene og begrensningene informantene opplever ved å skrive på data. I diskusjonsdeler tar jeg for meg de mest konkrete tilfellene ved det informantene forteller og diskuterer det i lys av diverse litteratur.

5.2.1 Konkrete tilfeller når håndskrift brukes

I tabell 18 forteller flertallet informantene at blyanten brukes utelukkende i enkelte skrivesituasjoner, slik som når en skriver dagbok, på tavle (enten som lærer for elever eller som forelder for egne barn), for å planlegge, notere under lesing, når en har behov for å tømme tanker og følelser og skrive for seg selv. Informantene gir mange grunner til hvorfor de velger å skrive for hånd for eksempel når en skriver dagbok. Videre ser det også ut til at håndskrift foretrekkes når en skal skrive diverse lister (huskelister, handlelister osv.), kortere setninger. Åge er den eneste som forteller om at han helst foretrekker å skrive dikt for hånd.

Skrivesenteret lister i sin hjemmeside opp alle tilfeller håndskrift fremdeles er aktuell i vår tid. Det er først og fremst et robust kommunikasjonsmiddel, slik som Maria forteller at en ikke behøver strøm for å bruke blyant. Deretter er håndskriften fremdeles brukt i flere settinger av vårt samfunn slik som enkelte eksamener, tilfeller vi bruker signatur, skriver huskelapper, beskjeder og/ eller notater (Skrivesenteret.no, 2016). Rønberg (2016) diskuterer hva vi skal med håndskriving i vår århundre. Videre tar hun for seg forskningsbaserte argumenter for at undervisning i håndskrift har en sentral plass i skolen, samt gir relevante anbefalinger til undervisning i håndskrift. I vår tid foregår det mye kommunikasjon via digitale medier. Selv om det kan se ut som håndskriften ikke blir brukt like ofte eller at det drives med like systematisk undervisning i håndskrift som tidligere, er den dog stadig en plass i vores hverdagsskriverier samt krav knyttet til læreplanen (Rønberg, 2016, s. 4).

Slik informantene forteller er blyanten veletablert i deres skrivepraksis, og det finnes flere årsaker til det, noe som belyses nærmere nedenfor.

5.2.2 Erfarer utfordringer med data

Flere informanter forteller i Tabell 18 at de velger å skrive for hånd knyttet til utfordringer de ser med å bruke datamaskinen. Det er flere forteller at en stor utfordring med å skrive på data er lesing. Maria synes for eksempel det er mer tungvint å skape en oversikt over lengre tekster på datamaskinens skjerm enn det er i papirform. Hun forteller at hun gjerne må skrive ut dersom hun skal få oversikt over pensumliste knyttet til studier. Åge og Åse forteller at de helst skriver ut elevtekster de skal vurdere, fordi de opplever at papirform er mer effektivt og enklere å jobbe med. Åge forteller mer konkret at han gjerne har behov for å ha tilgang til flere tekstdokumenter når han vurderer elevtekster, slik som vurderingskriterier og selve oppgaveteksten. Derfor mener han at han kan ha de formelle dokumentene på dataskjermen, mens elevteksten i papirform. Slik opplever han å skape en god oversikt. Sofie forteller at hun gjerne skriver ut tekster kun de tilfellene hun vil lese teksten på ny. Hun synes å lese og vurdere tekster på data går forttere, men enkelte ganger når hun ikke helt klarer å bedømme en elevtekst, skriver hun det gjerne ut, leser og noterer i teksten. Slik føler Sofie at hun får en alternativ metode som kan brukes dersom en har lest seg litt blind, men hun framhever at hun ikke opplever stor forskjell fra å lese i papirform og data. Mens Åge synes skjermen på en bærbar pc er mye mindre og mer vanseklig å jobbe med tekster på, enn en større skjerm på en stasjonær datamaskin.

Utfordringen med lesing på dataskjerm er en sentral årsak til bruk av datamaskin i skriving. Først og fremst fordi lesing er en viktig del av skrivingen, slik Haas (2009) forteller at skrivere forflytter seg gjerne mellom skriving og lesing av den teksten de selv produserer. Det er vanlig å lese og vurdere egen tekst underveis mens den utvikles. I Haas sine ord: Writers move back and forth between writing and reading as they produce text; they reread to evaluate and to revise, both globally and locally; they reread to detect coherence problems and to proofread (Haas, 2009, s. 47). Det kan videre se ut som det er en grad mer utfordrende å lese egen tekst underveis i skrivingen når en skriver på data fremfor for hånd. Dette er knyttet til pcens eller datamaskinens skjerm. Haas (2009) mener først og fremst at en ikke kan uttale seg universalt om alle dataskjermer når det gjelder lesing og skriving (Haas, 2009, s. 43). Datamaskiner kan ha ulike størrelser på skjerm, og dermed kanskje ulik påvirkning på lesingen. Haas (2009) intervjuet 30 informanter mellom 1983 og 1991, da flere gikk fra tekstskaping for hånd

til å skrive på data. Informantene varierte i alder og utdanningsbakgrunn, men alle hadde til felles at de brukte skriving daglig og over lengre perioder knyttet til jobb og / eller studier. En annen ting informantene hadde til felles er at alle var positive til skriving på data. En felles utfordring med å skrive på data for de fleste informanter var vanskeligheter med lesing på skjerm. Haas (2009) forteller at informantene oppga flere årsaker til hvorfor de synes det var vanskelig å lese på skjerm. For det første synes flere at det er vanskelig å få tilgang på store mengder av tekst samtidig og ikke minst forflytte seg fort til en spesifikk plass i teksten. For det andre kan det se ut som det tar kortere tid å bla gjennom en haug med papirer og finne fram til et bestemt avsnitt, fremfor å rulle dataskjermen opp og ned. For det tredje framhever informantene at de kan legge fram flere tekster foran seg som fysiske objekter. Sist, men ikke minst fortalte flere informanter at det ofte var mer vanskelig å reorganisere deres tekst på skjerm eller oppdage feil (Haas, 2009, s. 47). De fleste tekster som skriver på data skal mest sannsynlig leses i papirutgave, og derfor mente noen informanter at de skrev ut sin dataskreven tekst fordi de ville få innblikk i hvordan leseren vil se teksten. Det viste seg at skrivere som ikke tenker på lesere og hvordan teksten vil framstilles for dem, hadde det mer vanskelig med formatering av teksten. Slik skrivere så ut til å skrive ut flere ganger gjennom skriveprosessen. Åse skriver ut gjentatte ganger gjennom en skriveprosess, der hun nevner ca 10. Mens andre, som Sofie og Maria skriver ut en gang, før de skal levere og når teksten anses ferdig. I slik korekturlesing fortalte flere skrivere at de gjerne leste de samme utskriftene i flere runder, med stadig nye ting for øyet (Haas, 2009, s. 48). For å få et helhetlig inntrykk av egen tekst og argumenter, dette gjaldt spesielt sakprosa og argumenterende tekster knyttet til studier (Haas, 2009, s. 49). Christensen (2013) forteller om Anne Mangel og kollegaene hennes på Lesesenteret ved Universitetet i Stavanger, som undersøker forskjellen mellom å lese på dataskjerm og i papirform. I undersøkelsen ble 72 elever delt i to grupper der noen skulle lese tekster som pdf fil på data og andre i papirform. Alle leste en skjønnlitterær tekst og en sakprosa. Christensen (2013) forteller videre at resultatene viste klart at forståelsen var dårligst hos elevene som leste på skjerm og det gjaldt overraskende nok både sakprosa og den skjønnlitterære teksten. Christensen (2013) forteller videre at Mangel diskuterer mulige årsaker til hvorfor det har seg slik og kommer fram til at en sentral forskjell mellom skjerm og papir er det håndfaste ved en tekst på papir. Denne

sanselige, direkte opplevelsen gir deg et mentalt kart over hele teksten. Når du ikke bare kan se , men også røre, får hjernen en lettere jobb. Det mentale kartet betyr spesielt mye hvis teksten er lang, viser tidligere forskning. Da må du navigere raskt. Du må bla mye mellom vidt forskjellige steder for å se sammenhenger. Mens på skjerm er denne fysiske opplevelsen nesten borte, der du ofte bare ser en side om gangen. Ellers viste undersøkelsen til Mangen og temaet ved Lesesenteret at svake lesere i papirform ut fra de 72 elevene vise seg å være ennå svakere lesere på dataskjerm. Med andre ord kan det se ut som svake lesere strever mer med overgangen til digitale tekster (Christensen, 2013). Toft (2015) framhever flere sentrale aspekter ved lesing gjennom diverse studier og blant dem mer konkret om Mangens arbeid. Først og fremst må en forstå lesing i en utvidet form, siden det i dag leses gjennom ulike medier, og hvert medie utgjør en egen form for lesing. Med utgangspunkt i Mangen framhever Toft (2015) at det er ikke bare snakk om skjerm eller bok. Lesebrettet og mobiltelefonen er eksempler på forskjellige typer skjermlesing, og det er også forskjell på å lese en tekst i ei bok og å lese en utskrift av en pdf-utgave av boka. Det er forskjellige produkter med forskjellige egenskaper (Toft, 2015). Videre skriver Toft (2015) om antatte årsaker til hvordan å lese på skjerm er ulikt fra å lese i papirform. Den vesentlige forskjellen er når teksten blir digital. Da mister teksten en fysisk dimensjon, den fysiske håndgripeligheten som boka har, og leseren mister følelsen av helhet. I en bok kan du for eksempel kjenne hvor lang teksten er, hvor langt du er kommet, og hvor mye du har igjen. Med utgangspunkt i Mangen forteller Toft (2015) videre at når vi leser i papirform kan vi bla og ta på sidene, kontra det at vi klikker og det skjer noe på skjermen. Dette har innvirkning på evnen til innlevelse og oppmerksomhet. Aktivitetene vi må gjøre på en datamaskin som ikke er knyttet til selve lesingen, forstyrrer den mentale innlevelsen (Toft, 2015).

Rongved (2017) beskriver ytterligere studier gjennomført av Mangen og legger blant annet vekt på Mangens arbeid knyttet til innlevelsесopplevelser under lesing. Det er flere studier som viser en sammenheng mellom det å lese fortellinger og leserens evne til empati i det virkelige liv. Mangen har da blitt oppmerksom på hvor lite bevistt en kan være på det materielle ved mediet. Altså Siden vi frem til helt nylig bare har lest på papir, har ingen tenkt særlig over i hvor stor grad selve boken eller papiret har påvirket leseropplevelsen. Når man leser på en skjerm er det imidlertid annerledes. Her kan

teksten separeres fra nettbrettet eller smarttelefonen. Forskning viser at det kan være vanskelig å bli helt oppslukt av for eksempel en historie eller et dikt når man leser på skjerm. Mangen gjennomførte atter en studie, der hun delte ut en krimfortelling i pdf papirform eller ipad. De som leste digital ble fortalt at historien var sann, for å se om det gjorde forskjell på innlevelsen. Det viste seg at de som leste på ipad rapporterte dårligere kunnskaper om fortellingens hendelsesforløp og viste mindre forståelse. I tillegg levde de seg mindre inn i teksten og opplevde mindre sympati med personene de leste om. En grunn kan være at man ofte har en tendens til å lese raskere og mer overfladisk på skjerm enn på papir. Derfor kan det ha vært mer krevende for deltakerne som mente de leste en faktabasert tekst på iPad å lese langsomt nok for å få med seg alle detaljene, noe som kan ha hemmet leseropplevelsen deres. At forskjellene var mindre mellom de to gruppene som leste skjønnlitteratur kan skyldes at papirversjonen av teksten kom som et hefte med sammenstiftede ark (Rongved, 2017).

Mangen forteller i en artikkel publisert på Lesesentrets hjemmeside der hun går nærmere inn på hva som skiller skjermttekst fra tekst i papirform og ikke minst likheter og ulikheter ved diverse skjermttekster. Hun konkretiserer at skjermttekster kan være alt fra VGs nettavis, dataspillet «Sim City», en personlig hjemmeside på Facebook, eller en politikerblogg (Mangen, x, s. 10). Mangen mener at til tross for mange ulikheter har alle slike skjermttekster tre egenskaper til felles, nemlig multimodalitet, hyperstruktur og interaktivitet. Skjermttekster består ofte av flere informasjonstyper eller uttrykksmåter (modaliteter) enn skriftspråklig tekst. De kombinerer gjerne bilde, tekst, kanskje lyd, annen grafikk og video, i en sammensatt, eller multimodal, medierepresentasjon. Et slikt sammensatt uttrykk både skaper og krever en lese måte der man er i stand til å lese skriftspråklig tekst i det ene øyeblikket, for så i neste øyeblikk å skifte fokus til å se – og høre en liten videosnutt, og deretter studere en grafisk framstilling. Hyperstruktur går ut på at skjermttekster ofte krever at en navigerer rundt i ved å klikke. En slik hypertextstruktur aldri gir tilgang til hele teksten på en gang, og at det derfor kan være vanskelig å vite hvor. I motsetning til boka og gjerne papirutgaver av tekst som er lineære, er det opp til oss selv å velge leseretning når vi leser hypertexter. Det tredje perspektiver, interaktivitet innebærer at multimodale hypertexter krever at leseren gjøre noe med teksten, den inviterer til en aktivt utforskende form for lesing (Mangen, x, s. 11). Mangen og Säljö (2016) mener at i takt med nye teknologier endres kravene til

funksjonell leseferighet. Uansett hva slags medier eller teknologier som blir dominerende er det viktig å studere nærmere hvordan lesing endres seg. Videre forteller de at det er slik at alle teknologier (bok eller ipad) har noen grunnleggende egenskaper og affordanser (bruksmuligheter) som kan ha betydning for ulike aspekter ved lesingen og dermed kanskje også læringsutbytte. For eksempel har undersøkelser vist at lesing på skjerm ofte er av en mer overflatisk og «scannende» type. Mangen og Säljö (2016) mener videre at en slik overfladisk lesing som skjer på dataskjermen kan være en fordel dersom en opererer med en lang tekst og mye informasjon og dersom hensikten med lesingen er å finne fram til konkret informasjon man søker. Men dersom man på den andre siden skulle lese mer komplekse tekster som krever mer fordypning og konsentrasjon over tid, er dataskjermen mer utfordrende sammenlignet med en bok eller papirutgave. Dette er naturligvis ikke en generalisering, siden studiene er få og det er ingen tvil om at andre faktorer vil spille inn i lesingen. Men det er heller ingen tvil om at materielle og tekniske affordanser kan gjøre en forskjell og spørsmålet er hvordan (Mangen & Säljö, 2016).

5.2.3 Håndskriftens muligheter

I tabell 22 vises utsagn av informantene der de beskriver fordeler med bruk av håndskrift. Åse er enig og mener det er enklere å lage tankekart og bruke symboler som piler og slikt når en skriver for hånd fremfor på datamaskin. Det er på en måte mer tungvidt å gjøre det på datamaskin da du må trykke deg fram på mange ting før du faktisk har et tankekart. Flere av informantene i denne studien har fortalt at de gjerne bruker blyanten fordi det er så mye enklere å illustrere eller lage tankekart for hånd fremfor på data, noe de i grunn også i større grad gjør for seg selv. Maria for eksempel forteller at hun bruker skriving og tegning som notatteknikk når hun selv skal lære eller huske noe. Mens Åse forteller at hun heller bruker datamaskinen hvis hun skal illustrere noe for andre, men det hender at hun lager noen enkle illustrasjoner for hånd også. Noen ganger opplever Åse at det er mer krevende å lage illustrasjoner på data, selv om hun synes det er lettere å legge inn ting og låne fra andre. Tønnessen (2017) er enig i at den gjennomsnittlige skole-pcen med Microsoft Officepakke ikke gjør det så enkelt med å skape sammensatte tekster. Hun forteller videre at Worddokumenter er for eksempel ikke særlig tilrettelagt for å integrere tegninger, slik barn gjerne vil gjøre når de skriver

analogt (Tønnessen, 2017, s. 19). Det er i grunn ikke så mye litteratur jeg finner på dette feltet, men jeg vet at det å uttrykke seg gjennom tegning, symboler, tabeller og tankekart er noe som kommer fram i flere deler av Læreplanen. I matematikk står det under grunnleggende ferdigheter at å kunne uttrykke seg skriftlig innebærer å løse problemer ved hjelp av matematikk, beskrive, forklare en tankegang og sette ord på oppdagelser og ideer. En lager tegninger, skisser, figurer, tabeller og diagram (Utdanningsdirektoratet, 2013a). I Kunst og håndverk innebærer å kunne uttrykke seg skriftlig innebærer blant annet å uttrykke seg visuelt ved hjelp av tegn og symboler. For å opprettholde den visuelle ferdigheten parallelt med utviklingen av skriveferdigheten er bevisst og allsidig arbeid med tegning like viktig på alle trinn (Utdanningsdirektoratet, 2006). Å kunne regne i norsk er å tolke og forstå informasjon i tekster som inneholder tall, størrelser eller geometriske figurer. Det vil si å kunne vurdere, reflektere over og kommunisere om sammensatte tekster som inneholder grafiske framstillinger, tabeller og statistikk (Utdanningsdirektoratet, 2013c). Utviklingen av skriveferdigheter i naturfag går fra å bruke enkle uttrykksformer til gradvis å ta i bruk mer presise naturfaglige begreper, symboler, grafikk og argumentasjon (Utdanningsdirektoratet, 2013b). I Samfunnsfag innebærer å kunne lese kunne behandle og bruke informasjon fra bilete, film, teikningar, grafer, tabellar og kart, og å gjøre målretta informasjonssøk, kritisk vurdering og medvitne val og bortval av kjelder (Utdanningsdirektoratet, 2013d).

Når Åse da bruker tegning til å illustrere noe innen helsefagene for elevene, gir hun dem nærmest en eksempeltekst av hvordan en kan bruke tegning til å uttrykke kunnskap og ikke minst til å hente informasjon, noe som innebærer at det må kunne leses og forstås. Åse som jobber i helsefagene på yrkesfaglig videregående underviser ikke i noen fag som direkte krever at elever skal bruke tegning. Åse anser denne kompetansen, det å kunne illustrere i et større perspektiv som kan minne om det Ulvik (2014) skriver.

Gjennom å henvise til McKernan protesterer Ulvik (2014) mot den det kognitive og forhåndsdefinerte mål som har fått stor plass i utdanningssystemet og foreslår at kunstens arbeidsmåter kan bidra utover de estetiske fagene. Dersom utdanningen skal utruste for livet, må en se mennesket helhetlig, med både hode, hjerne og hånd. Ved hjelp av Eisner framhever Ulvik (2014) at det vi kan lære av kunsten, er blant annet å jobbe med mål som endres underveis, med det partikulære og tvetydige, med det overraskende og det som vurderes ut fra skjønn, uten at det finnes regler. I livet er det

ikke alltid gitte svar på spørsmål eller klare løsninger på problem. Usikkerhet må ha en plass. Til slutt argumenterer Ulvik (2014) for at det kan være risikofullt å ta i bruk estetiske virkemidler med Abiltrups ord, fordi det krever at lærere har spontanitet, fabuleringsevne, musisk energi, vidd, varme og faglig trygghet (Ulvik, 2014). Både Åse og Ulvik (2014) berører et stort felt som jeg dessverre verken har undersøkt ytterligere i denne studien, eller rukket å bli kjent med i teori, tross jeg synes det er ytterst spennende. Jeg skulle så gjerne også ha undersøkt nærmere det Mangen (2016) kaller the embodied dimension of reading and writing (Mangen, 2016, s. 458). Dette kan oversettes til den kroppslige eller legemliggjorde dimensjonen av lesing og skriving, som innebærer å studere hvordan bevegelse og objektmanipulering påvirker oppfatning. Mer konkret handler det om at ulike redskaper eller teknologier er ment for å brukes på ulike måter og at dette kan spille en rolle for skrivingen. Det at å skrive for hånd krever andre bevegelser enn å skrive på datamaskin kan kanskje ha en betydning for hva slags tekst den bestemte skriveren får til å skrive. Manegn (2016) forteller videre at det er en økende vitenskapelig støtte til ideen om at sinnet må forstås i sammenheng med den fysiske kroppen og det omgivende fysiske miljøet (Mangen, 2016, s. 462). Dersom jeg skulle studert de fysiske dimensjonene både kroppslige og omgivelsene i bruk av blyant og datamaskin i skriving, måtte jeg brukt en annen metode. Kanskje ville aksjonsforskning passet der jeg over lengre tid undersøkte hvordan skriving, skrivere og miljøet rundt skriverne endret seg over tid etter bestemte overganger? Det kunne for eksempel vært mellom bruk av blyant til bruk av nettbrett i begynneropplæringen. Eller fra datamaskin til ipad. Det er ingen tvil om at det Mangen (2016) diskuterer er et komplekst tema. Mangen og Velay (2010) framhever at betydningen av kroppens bevegelse, læring og omgivelsene generelt er lite utforsket. Og det ville gjort en slikt studie ekstra spennende. Men det er ikke en enkel sak å studere et nytt felt, i hvert fall ikke som student. Mangen og Velay (2010) forteller videre at det kan se ut som Haas (2009) sitt poeng med at diverse skriveforskning behandler den kroppslige dimensjonen transparent kan fortsatt se å eksistere. Dette fordi mange ser ut til å glemme at som barn pleier vi å lære mye, om ikke annet, om vårt miljø ved å berøre så vel som å se, lukte og lytte. Etter hvert som vi vokser slutter vi å ta på ting etter mange beskjeder om å ikke røre. Men det kan likevel se ut som behovet for å ta på ting for å bli bedre kjent med dem også er et behov vi har som voksne. Mangen og Velay (2010) tenker i dette

tilfellet at det må være en grunn til at det står "ikke rør" skilt ved for eksempel museer (Mangen & Velay, 2010, s. 392). Det minner om Fredriksen (2013) som framhever at vi kan lære mye av barn når det gjelder helhetlig læring, nemlig læring som ikke er begrenset til en snever definisjon. Men hun forteller videre at hun strevde med å forstå hvordan barn kommuniserte gjennom deres kroppslige og multimodale måter, i hennes doktorgradsstudie. Gjennom dette strevet oppdaget hun at det eksisterte fire store hindringer for helhetlig forståelse av læring. Den første hindringen Fredriksen (2013) beskriver gir assosiasjoner til det som tidligere ble skrevet om skriving for å lære, der Dysthe (1995) legger vekt på at det å skrive i seg selv gir mulighet for å lære. Samtidig har jeg trukket inn noe litteratur knyttet til skriving for hånd og evnen til å bedre huske og lære. Dermed kan det hende at å lære handler mer enn å uttrykke seg språklig. Fredriksen (2013) mener at slik kan det blir vanskelig å anerkjenne at barn som ikke er språkkompetente, kan lære (Fredriksen, 2013 s. 309).

5.2.4 Konkrete formål med bruk av håndskrift

Også i mer konkrete tilfeller når blyanten brukes, forteller egentlig informantene at det er samtidig årsaken til hvorfor de velger å skrive for hånd, slik som det kommer fram i tabell 23. For eksempel forteller flere at de foretrekker å skrive for hånd når de skal tømme hodet eller følelser. Det viktigste kjennetegnet for tenkeskriving er at formålet med skrivingen er at vi først og fremst skriver for oss selv, tross også slike tekster kan deles med andre. Det neste store kjennetegnet for slik skriving er at en ofte anvender et språk der vi ikke fokuserer på form – eller sjangerkrav, men helst skriver fritt. Målet med slik skriving er i større grad av tankene skal strømme fritt ned på papiret. Når en skriver fritt og gjerne tidsbegrenser ser det ut til at vi utviklet kunnskap. Slike tekster egner seg godt til øving på prøver, noe som er ment til eget bruk. Dysthe, Hertzberg og Hoel (2010) kaller denne formen for skriving den uformelle, utforskende skrivingen der formålet primært er å få ideer (Dysthe et al., 2010, s. 40).

Bakke (2014) framhever at det ifølge Kunnskapsløftet er det nettopp et poeng at elever skal bruke penn eller tastatur jevnlig for å late tanker i alle fag. Å late tanker beskriver av Bakke (2014) slik som Edderkoppen i Jostein Gaarders bok Sirkusdirektøren som har mange tanker han gjerne vil tømme seg for, og derfor skriver det ned. Videre forklarer Bakke (2014) at det kan se ut som Edderkoppen skriver utforskende tekster der det ene

skriveinnfallet tar fart og avslører det andre (Bakke, 2014, s. 56). Ellers går Bakke (2014) næremre inn på skrivebegrepet og læreplanens grunnleggende ferdigheter. Det blir ikke i denne sammenhengen sagt noe mer om hvorvidt det er noe forskjell på å late tanker på tastatur og papir. Dysthe, Hertberg og Hoel (2010) mener tenkeskriving er en uformell utforskende skriving der formålet er å få ideer og komme videre i tenkningen rundt et tema (Dysthe et al., 2010, s. 40). Tenkeskriving er videre konkretisert i tabell med formål, karakteristiske trekk, mottaker, språk og sjanger. Under formål med tenkeskriving setter Dysthe, Hertberg og Hoel (2010) opp "Tenke med pennen" som første punkt, der det konkretiseres med at det er å få ideer, utforske, utprøve, klargjøre vage tanker og ikke minst forklare for deg selv. Videre forteller de at en slik skriving ofte er ment til en selv, eller til andre hvor en ikke blir dømt og vurdert, men kanskje heller rådet. I en slik skriving anvender man i større grad et personlig språk og legger ikke vekt på formelle krav (Dysthe et al., 2010, s. 41).

Det er ikke en enkel sak å sette ord på det informantene føler når de skriver for hånd. Flere forteller at blyanten er en bedre match når de skal skrive for å systematisere egne kunnskaper eller undre over ulike tanker. Flere forteller at de gjerne skriver for hånd når de skal planlegge, for da får de tenkt mer klart. Planleggingen behøver ikke nødvendigvis å handle om skole eller jobb, det kan likeså godt handle om fritid og noe helt privat. Maria bruker hvit tavle hvor familien planlegger og visualiserer ukas ærender. Åse føler hun for formulert seg bedre når hun skriver for hånd, mens Maria føler hun får et større nærhet til det hun skriver for hånd. Det er også flere som føler at de har mindre kontakt med teksten når de skriver på data, enten om det er for å huske detaljer, eller følelsen man har av å skrive teksten. Haas (2009) forteller at informanter som ble intervjuet om deres erfaringer med å skrive på data mente blant annet at de fikk et nærere forhold til det de skrev når de skrev for hånd enn på datamaskin, slik som blant annet Maria har framhevet i denne studien. I Haas sine ord: writers reported that the "intimacy" that they had developed with pen and paper is difficult to achieve on the computer (47).

Videre er det flere som forteller at de gjerne skriver for hånd i tilfeller de ønsker å huske, noe de ofte også gjør ved å skrive for hånd, som vist i tabell 19. Sarah fortalte videre at hun heller skrev for hånd dersom hun skulle øve til prøve, der hun må lære noe eller dersom hun skriver notater i timene som hun ønsker å huske. Hun føler at hun

gjør fagstoffet mer til sitt eget år hun skriver for hånd, for da får hun med seg hvert ord hun skriver. Det samme fortalte Maria og Åse, at de gjerne bruker håndskrift når de skriver notater i forelesninger under studier og bruker disse notatene når de skal selv skrive en eksamen. Alle tre opplever at de husker bedre når de skriver for hånd også når de skriver sammendrag av ulik litteratur de leser. Lucas forteller at han skriver sammendragene for å senere slippe å lese artiklene på nytt og helst ikke glemme det første inntrykket de hadde av innholdet.

Dysthe (1995) beskriver hvordan vi lærer gjennom skriving og mener at det først og fremst skjer gjennom å skrive. Når vi uttrykker oss skriftlig gjør vi våre tanker synlige, slik at de blir tilgjengelig for refleksjon. Deretter forteller Dysthe (1995) at det meste av det vi vet om skrive-for-å-lære bygger på empiriske hverdagserfaringer av skrivere som selv erfarer at de genererer ideer og tanker de ikke har vært bevisst på før de skrev. Dermed ser det ifølge Dysthe (1995) ut til at det hender oftest når skriveren er fri fra sjangerkrav og korrekthetskrav (Dysthe, 1995, s. 86). Dette minner om det Sarah snakket om da hun fortalte at hun synes det var en utfordring å skrive fritt på datamaskinen fordi hun ble irritert over blant annet retteprogrammet som korrigerer og forstyrrer tanker. Slik foretrekker Sarah heller å skrive for hånd, for da opplever hun at hun får konsentrere seg bedre. Mengden på teksten kan også spille en rolle for hukommelsen. Blant norske fagpersoner Henriksen (2014) trekker fram er Randi Hobøl ved Norges Kreative Høyskole som mener at håndskrift gjør noe med kroppen, som mener at det er noe kroppen husker, som igjen har innvirkning på hjernen. Når du former et ord eller tegner en figur, fanger du samtidig formene med kroppen. Det er noe du husker du gjør. Derfor er både håndskrift og tegning i skolen viktig, fordi de også bidrar til å styrke barnas analytiske og observasjonsevne (i tillegg til motorisk) (Henriksen, 2014: 1). Christopher Haanes, Norges ledende kalligraf, viser at kinetikken, selve bevegelsesdynamikken eller muskelminnet som skal til å for å skrive blir direkte koblet til evnen til å stave (Henriksen, 2014: 2). Videre mener Haanes at bokstavformingen er videre viktig for hånd-øye koordinasjon, samtidig som håndskrift utvikler visuell hukommelse og vurderingsevne (Henriksen, 2014: 2). James og Engelhardt viser at å skrive bokstaver for hånd aktiverer visse hjerneområder, mer enn andre former for semiotisk trening, som det å skrive bokstaver på tastatur (Henriksen, 2014: 3). Forfatterne konkluderer med at det å skrive for hånd ser ut til å

støtte opp under leseopplæringen (Henriksen, 2014). Thompson (2015) som selv er en erfaren og profesjonell skriver forteller at hver gang han skriver en artikkel, en bok eller noe form for kommentar på noe innlegg, inkludert presentasjon av dette foredraget, må han starte med å planlegge sitt mål og sin vei dit for hånd. Enten om det handler om å skrive korte sammenhengende tekster for å finne rett synsvinkel, eller gjennom å tegne og lage egne figurer (Thompson, 2015). Med utgangspunkt i Mangel og Velay forteller Myran (2016) at når vi skriver for hånd blir det satt spor i et motorisk minne i en del av hjernen som er knyttet opp mot sansemotorikk. Dette minnet er en god støtte når vi skal gjenkjenne bokstaver. Videre forteller Myran (2016) at fra en bestemmer seg for hva en ønsker å skrive til det skrevne ordet kommer ned på arket eller skjerm, skjer det ulike prosesser mellom det å skrive for hånd og skrive på data. Når en skriver for hånd må en samtidig som en tenker hva en skal skrive om, tenke på hvilke bokstavlyder som skal være med og hvordan en skal forme bokstavene. Ved digital skriving må en kun lokalisere og kjenne igjen bokstavene på tastaturet (Myran, 2016a, s. 26).

Å skrive for å huske og skrive for å lære ser ut til å ha en tett sammenheng for informantene. De fleste som velger å skrive for hånd er fordi de ønsker å huske noe slik at det kan brukes til å utvikle ny innsikt. Tabell 20 viser utsagn fra informantene om tilfeller de skriver for å lære. Som en av flere aktuelle årsaker til hvorfor håndskrift fremdeles har en sentral plass i vår tid, er punktet håndskrift forsterker læringsprosessen, listet opp i Skrivesenterets hjemmeside (Skrivesenteret.no, 2016). Klass (2016) mener at å skrive for hånd vil i større grad lære elever å skrive. Videre framhever han at den gjentatte aktiviteten som kreves for innlæring av bokstaver og den langsomme hastigheten skriving generelt har, gir det fordeler når det for eksempel gjelder å skrive for å planlegge. Klass (2016) mener at det er positivt at elever mestrer å lære bokstaver raskere via digitale hjelpemidler, men rask læring behøver ikke å være en god læring. Gjennom å henvise til både Virginia Berninger og Dr. Dinehart forteller Klass (2016) at kvaliteten på håndskrift viser sammenheng med elevers senere faglige utvikling (Klass, 2016). James (2012) forteller at flere studier har vist at håndskrift støtter literacy ferdigheter (lese, skrive og snakke), samtidig som det påvirker nevrologiske prosesser. Med hjerneskanne er det mulig måle hjernens aktivitet mens

en skriver for hånd. James (2012) forteller at skrivere med svakere håndskrift viser mindre aktivitet i hjernen enn sterke skrivere (James, 2012, s. 4).

Gjennom å se hvordan en fysisk bruker blyant og datamaskin på ulike måter, belyser Mangen og Velay (2010) videre ulikhetene som oppstår i hjernen vår. Dette kan bidra til å sette ord på eller forstå potensialene med å lære ved bruk av den ene fremfor den andre. Ulikhetene med å skrive med blyant og tastatur er nettopp knyttet til graden av aktivitet som vises i bestemte deler i hjernen, som igjen er knyttet til graden av fysisk bevegelse i kroppen. Mangen og Velay (2010) framhever at i begge former for skriving, både med blyant og tastatur, kreves det noe fysisk. Videre forteller Mangen og Velay (2010) at det er stor forskjell mellom bevegelsene som er involvert i håndskrift og skriving på datamaskin, spesielt når det gjelder hastighet. Håndskriften er vanligvis langsommere og mer arbeidskrevende enn skriving på data. Videre forteller de at håndskrift foregår i svært begrenset plass, bokstavelig talt, i pennens endepunkt, hvor blekk strømmer ut av pennen. Forfatterens oppmerksomhet er konsentrert på dette punktet i rom og tid. Til sammenligning er skriving på datamaskinen inndelt i to forskjellige rom; motorrommet, for eksempel tastaturet, hvor forfatteren virker. Og det visuelle rommet, for eksempel skjermen, hvor forfatteren oppfatter resultatene av sin innskriftsprosess (Mangen & Velay, 2010, s. 396). Med andre ord mener Mangen og Velay (2010) at å skrive på datamaskin har noen forutsetninger. Skriving er en kompleks prosess og det er vanskelig å sette alle dets sider i lys samtidig. Mangen og Velay (2010) forklarer videre at når man lærer å skrive på data, skapes det en tilknytning mellom en pekefinger og et tegn. Men siden fingerens bane til en gitt bokstav eller knapp i stor grad avhenger av sin posisjon på tastaturet, snarere enn på bevegelsen av hånden, kan forholdet mellom pekingen og tegnet ikke være veldig spesifikt. Samme bokstav kan bli skapt med forskjellige bevegelser, forskjellige fingre og til og med en annen hånd (Mangen & Velay, 2010, s. 396-397).

Toft (2010) går rett på sak og stiller relevante spørsmålet som Lærer vi mer med blyant? Og ikke minst Mister vi noe når vi skriver på tastatur i stedet? (Toft, 2010). Disse spørsmålene stiller han med utgangspunkt i Anne Mangen og Jean-Luc Velay's refleksjoner ut ifra et nevrofysiologisk perspektiv om forskjeller på å skrive for hånd og skrive på tastatur. Toft (2010) trekker inn flere sentrale argumenter fra Mangen og Velay (2010), som ansees relevante for håndskriften. For eksempel er gjentatt skriving

for hånd et hjelpemiddel som ofte brukes i skolen for å hjelpe japanske barn til å huske kanji-tegn. På samme måte rapporterer japanske voksne at de ofte skriver med fingeren i luften for identifisere komplekse tegn, som ifølge Mangen og Velay (2010) også er et kjent fenomen kalt Ku Sho (Mangen & Velay, 2010, s. 395). Audrey van der Meer og Ruud van der Weel har gjennom intervjuer framstilt av ulike mediekkanaler, framhevet at vi lærer mer med blyanten. Valmot (2016) skriver i Teknisk Ukeblad at van der Meer og van der Weel har sammen med Microsoft i Norge undersøkt hvordan studenter fungerer når de tar notater med tastatur eller penn, og i dette tilfellet en elektronisk penn. I Microsoft nyheter kommer det fram at 20 master og bachelor studenter fra NTNU har i løpet av mars og mai 2016 deltatt i undersøkelsen (NewsMicrosoft, 2016). Studentene blir vist korte videoklipper av konkrete temaer, som kalles TED-talks, samtidig som de blir bedt om å skrive notater med penn eller tastatur. Det viser seg at de som skriver med penn viser større aktivitet i hjernen, og Valmot (2016) forteller videre at konklusjonen forskerne trekker er man lærer mer av å bruke penn enn tastatur (Valmot, 2016). Verdien av håndskrift ser ikke ut til å ligge i selve pennen eller blyanten, men heller i den kroppslige erfaringen av å bruke hånden. Valmot (2016) siterer van der Weel som argumenterer for bruk av elektronisk penn, Ved å bruke penn utløser håndbevegelsene sterkere, såkalte thetabølger i hjernen. Egentlig er det naturlig at det er slik. Vi er utviklet for å bruke bevegelser og hjernen er bygget for å for å dra nytte av det og koble det til det vi hører og ser (Valmot, 2016). Til Microsoft forteller van der Meer og van der Weel at vi lærer ulikt gjennom bruk av penn og tastatur. De forteller videre hvordan vi lærer mer av penn gjennom den større hjerneaktiviteten, men sier ikke noe konkret om hvordan man lærer gjennom bruk av tastatur. I det News Microsoft (2016) skriver ser det mer ut til at forskerne ønsker å overtale om bruk av håndskrift, uavhengig om det er vanlig manuell blyant eller elektronisk penn. Microsoft siterer, While we may have been forgiven for believing the pen would soon be retired in our increasingly digital world, it is in fact as important and relevant now as it has been throughout the ages. Instead of seeing the pen as part of an analogue world, it can be embraced as a component of our digital learning experiences (NewsMicrosoft, 2016). Blant de ulike artiklene er det forskning.no som skriver mer konkret hvordan van der Meer og van der Weel mener at vi lærer mer ved bruk av penn. Her forteller de at studentene nesten mekanisk skrev ordene de fikk beskjed om å skrive på tastatur, mens

pennbruk ga mer hjerneaktivitet, Så snart det er bevegelse involvert, blir flere sanser involvert. Det skaper aktivitet og kontakt mellom ulike deler av hjernen. Det blir lettere å huske, og vi lærer bedre, sier forskerne (Forskning.no, 2016). Til Tv2 og Venæs forteller van der Meer at når man skriver med penn bruker man i større grad de sensomotoriske områdene til hjernen, og forteller at det går fra øre til øre, og hjernen jobber på en måte som gjør at den er mer mottakelig for læring. Van der Weel henger seg på og forteller at det er liksom som om det er flere knagger i hjernen som blir tatt i bruk, og derfor er det enklere å huske (Venæs, 2016). Videre forteller Venæs (2016) at forskerne mener at når man på den andre siden bruker tastatur vil bare den frontale delen av hjernen jobbe. Venær (2016) forteller videre at forskerne bygger på amerikansk forskning, men er de første til å forklare forskjellene. Også ovenfor Tv2 og Vænes framhever van der Meer og van der Weel at det er høyest anbefalt å verne om håndskriften og er kritiske til at stadig flere barn mister muligheten til å lære seg håndskrift, noe som de mener er å gjøre barn en bjørnetjeneste (Venæs, 2016). Samtidig er det viktig å framheve at forskerne ikke mener at studenter nå skal helt og holdent gå over til bare å bruke blyant og papir. Til AbcNyheter forteller forskerne at Vi mener det spiller liten rolle om notatene blir gjort med en blyant eller digital penn. Dersom skolene tar i bruk notatskriving med digital penn kan de få det beste ut av begge verdener. Kombinasjonen av PC og digital penn ser ut til å være spesielt godt egnet fordi man både kan lagre notatene elektronisk og samtidig utnytte fordelene man ser ved å skrive og notere for hand (AbcNyheter, 2016). Haugen (2014) skriver i tek.no at Mueller og Oppenheimer har kommet fram til konkret tips om at man bør som student ta notater for hånd, fordi det ser ut til at studenter husker mindre når de bruker bærbar pc. Haugen (2014) forteller videre at funnene til Mueller og Oppenheimer viser at en prosesserer bedre det en skriver når man skriver for hånd. Studien gikk blant annet ut på at testpersonene skulle se en TED Talk, og så ta notater for hånd eller på en bærbar PC. Så ble de bedt om å gjøre hjernetrim i en halvtime, før de skulle svare på spørsmål om videoforedraget. De som tok notater for hånd scoret betydelig høyere enn de som tok notater på PC-en sin. Forskerne mener altså at det henger sammen med at vi prosesserer informasjonen ved å ta håndskrevne notater, mens notater på bærbar PC ikke gjorde samme nytte. Ifølge Haugen (2014) spekulerer Mueller om nettbrett kan være et gunstig alternativ, ettersom du ikke får tatt notater i samme tempo som på en

bærbar PC, og at du derfor tenker mer bevisst over hvilke ord du skriver ned (Haugen, 2014). Konnikova (2014) går nærmere inn på studiene til James og Berninger enn Klass (2016) gjør. Konnikova (2014) forteller om studiene til James er gjort med små barn. I studien er barn blitt vist bestemte bokstaver og i etterkant blitt bedt om å skrive av bokstaven i et hvit ark eller å taste det inn på datamaskinen. De som skrev for hånd skulle enten skrive fritt etter hukommelsen eller spore bokstaven etter prikker. I studien fant James ut at når barna skrev av fri hånd, viste de økt aktivitet i tre av hjernens områder som ofte aktiviteres hos voksne når de leser og skriver. Til motsetning viste barn som sporet eller skrev på datamaskin ingen slik effekt, og aktiveringen var betydelig svakere (Konnikova, 2014). Konnikova (2014) forteller videre at Berninger studerer barn som bruker håndskrift og helst i løkkeskrift form og barn som skriver på elektroniske teknologier. Det Berninger blant annet konkluderer med er at ikke bare produsererte barna flere ord raskere enn de gjorde på et tastatur, men det bemerkelsesverdige var at barna også uttrykte flere ideer. Videre viser Berninger at sammenhengen mellom skriving og ideer gikk enda lenger da barna ble bedt om å komme med ideer til sammensetning. De barna som hadde skrevet for hånd, uavhengig om det var løkkeskrift eller ikke, så viste det en større hjerneaktivitet i områder som er knyttet til arbeidsminne (Konnikova, 2014). Dysthe, Hertzberg og Hoel (2010) mener at skriving kan føre til dybdelæring fremfor overfladisk læring, nettopp fordi det hjelper oss å gjøre fagstoffet til vårt eget, ved å gå tilbake til det som er skrevet, kan vi endre og omformulere planer, oppdage nye nettverk av assosiasjoner og komme videre i tenkningen (Dysthe et al., 2010, s. 10).^x

Dysthe, Hertzberg og Hoel (2010) setter dette med å formulere noe med egne ord i et større perspektiv og mener at det er en av forutsetningene for å bli en bedre skriver. Først og fremst mener de at en kan bli en bedre skriver av å lese, men man må i tillegg også skrive for å bli bedre skriver. Det å for eksempel lære seg et fag handler ikke bare om å skrive etter fagets premisser, man skal også lære seg å tenke etter faget. Det er i slike sammenhenger viktig å reformulere fagstoff med egne ord dersom man i neste omgang skal kunne bruke kunnskapen i en bestemt sammenheng (Dysthe et al., 2010, s. 17). Verken Dysthe (1995) eller Dysthe, Hertzberg og Hoel (2010) beskriver skriving for å lære i lys av de materielle redskapene. Når de bruker begrepet skriving skilles det ikke mellom det å skrive for hånd eller på data. Det blir heller ikke nevnt noe knyttet til

redskapene. Skrivning skjer med skriveren og gjennom språket ser det ut til, og de materielle redskapene nevnes ikke. Dersom en søker til annen litteratur vil en med større hell oppdage tidligere forskning som konkluderer med at man både husker og lærer bedre når man skriver for hånd. Dette viser for eksempel Henriksen (2014) ved å framheve at Psykologen Pam A. Mueller og Daniel M. Oppenheimer hevder at studenter som noterer for hånd under forelesninger har lettere for å tilegne seg ny kunnskap og huske det som ble sagt, enn de som bruker datamaskin (Henriksen, 2014:1). Hobøl er en annen Henriksen (2014) mener er enig i at studenter lærer mer av å notere for hånd enn via datamaskin (Henriksen, 2014, s. 2). Haugen (2014) skriver ytterligere om studien til Pam A. Mueller fra Princeton University og Daniel M. Oppenheimer fra UCLA som konkluderer med at notater som skrives for hånd er langt mer hensiktsmessig enn de som skrives på data. De mener at du husker informasjonen du skriver om mye, mye bedre (Haugen, 2014). Evensen (2009) framhever at langsom skrivning og bestandige ytringer inviterer i større grad til ettertenksomhet og metaperspektiv (Evensen, s. 3). Bruk av håndskrift kan gjerne forstås som langsom ytring, som tar tid å få ned. Mens en skriver har man altså mulighet for å i større grad tenke over det som skrives eller foregår i konteksten, i motsetning til skrivning på datamaskinen slik vi skal se nedenfor, der en nesten ikke tenker i det hele tatt. Forskning.no (2016) forteller om en studie gjennomført av hjerneforskerne Audrey van der Meer og Ruud van der Weel ved NTNU i Trondheim, der det er brukt sensorhette med 256 elektroder for å teste hjerneaktiviteten til 20 elever under skrivning med blyant og datamaskin. Funnene tyder på at å skrive for hånd setter hjernen i en tilstand som gjør den mer mottakelig for læring. Dette minner om det Charlotte kaller å være mer bevisst og kanskje ha en mer aktiv tanke. Videre mener Meer og Weel at så snart det er bevegelse involvert, skapes det aktivitet og kontakt mellom ulike deler av hjernen. Det blir lettere å huske og ikke minst å lære mener de (Forskning.no, 2016). Når vi skriver for hånd skaper vi flere knagger i hukommelsen og slik har det lettere for å lære, gitt at man tenker at å lære noe nytt betyr at en bygger på noe en allerede vet eller kan. Flere av informantene, slik som Maria snakker om det å huske som en forutsetning for det å lære. Sarah ble for eksempel spurt hvordan hun forberedte seg til prøver og hun svarte med at hun gjerne leser gjennom håndskrevne notatene hun har skrevet underveis i underviningstimer, og leser avgrensede kapitler i

læreboka der hun igjen skriver notater for hånd. Hun opplever at det å skrive dem for hånd fører til at de fester seg bedre i hukommelsen. Balsvik og Mangen (2016) viser at i høyere nivå tyder det på at håndskrift er et mer effektivt læringsredskap enn maskinskrift. Flere studier har vist at håndskrevne notater gir bedre hukommelse og gjør det enklere å få forståelse. Ved en undersøkelse utført ved Høgskolen i Vestfold viste det også seg at studenter foretrakk å skrive for hånd i de begynnende fasene av tekstskriving, mens de foretrakk å skrive på tastatur i sluttstillingsfasen (Balsvik & Mangen, 2016, s. 33). Mangen og Velay (2010) på sin side forteller at ikke bare lærer barn å lese raskere når de først har lært å skrive for hånd, de evner også å utvikle nye ideer og beholde informasjonen de har tilegnet seg. Videre mener at hjerneforskningen viser at den motoriske komponenten ved håndskrivningen har betydning for bokstavmemoreringen, akademiske ferdigheter og senere leseferdigheter (Mangen & Velay, 2010).

Meer og Weel viser i sin undersøkelse gjennomført ved NTNU at studentene nesten mekanisk skrev ordene de fikk beskjed om å skrive på tastatur, mens ved å skrive for hånd ga mer hjerneaktivitet (Forskning.no, 2016). Haugen (2014) framhever det Mueller og Oppenheimer konkluderer med, nemlig at når en skriver notater på datamaskin ser det ut til at man får med seg flere faktaopplysninger eller sitater, slik de utvalgte til deres undersøkelse viste da de skulle ta notater av en kort TED Talk. Mueller og Oppenheimer mener at du husker mindre når du skriver på datamaskinen, fordi hjernen prosesserer ikke skrivingen på samme måte som for hånd. Skriving på datamaskin beskrives i dette tilfellet som en slavisk kopiering (Haugen, 2014). Lucas snakker om at han ikke hører etter når læreren snakker dersom han bruker datamaskin når han skriver notater i undervisning. Han forteller også at han ofte velger å skrive notater på dataen dersom han opplever at han dårlig tid og at presentasjonen som læreren gjør går fort. Med utgangspunkt i Arne Krokans artikkel i Klassekampen, kritiserer Aagaard (2015) at Krokan legger mye vekt på kun det positive ved digitale verktøy, og overser de svake sidene. Aagaard (2015) mener at forskningen viser at bokstavinnlæring med tastatur er av dårligere kvalitet enn den som skjer på tradisjonelt vis. De som lærer med tastatur, glemmer fortare det de har lært og det blir flere feil og unøyaktigheter. Blant annet blir de dårligere til å skille mellom skrifttegn og vil ofte streve med å skille mellom speilvendte bokstaver slik som b og d, noe som kjennetegner

en svak leser. Aagaard (2015) mener at nettbrett gjør læringen fattigere der sansemotorikken blir borte. Det kan virke gammeldags og kjedelig å sitte og forme "m" etter "m" med sirlig skrift, men håndskriften har en større betydning enn vi ser i dagens skolepraksis (Aagaard, 2015).

Med utgangspunkt i Tynjålas studier framhever Dysthe, Hertzberg og Hoel (2010) at ikke alle former for skriving gir læring, uanhengig om en skriver for hånd eller data. Samtidig framhever de at det er problematisk å knytte læringsverdi til noen bestemte sjangrer, ikke minst fordi den enkelte sjanger har ulike definisjoner i ulike fagtradisjoner. Det er enklere å konsentrere seg om prosessen i skrivingen, for å kunne bedømme om det skjer noe læring. Dersom en for eksempel skriver tekster slik tradisjonelle eksamener ofte har vært, at en gjengir kunnskaper, vil det nødvendigvis ikke oppstå ny innsikt av en slik lineær skriveprosess. Læring kan derimot skjer dersom en må kombinere og velge ut ulike kilder og perspektiver og gjøre tolkninger. I en slik prosess er tankevirksomhet og språklig aktivitet noe som foregår på et høyt nivå. Ny kunnskap og nye måter å strukturere ny kunnskaper på, skapes (Dysthe et al., 2010, s. 66). Mangen og Säljö (2016) beskriver noen sentrale forutsetninger for å forstå hvordan vi mennesker tar i bruk, opplever og lærer ved hjelp av ulike teknologier, som de mener er en grunnleggende innsikt i hvordan mennesket fungerer, med den kroppen, hjernen og sansemodalitetene vi har, og forbindelsene og forholdene disse imellom. Videre forteller de at forskning har imidlertid vist at barn generelt har større problemer med å stenge ute støy og forstyrrelser fra omgivelsene, enn det voksne har, noe som kanskje kan knyttes til at de i særlig grad preges av en iboende nysgjerrig atferd. Distraksjoner og avbrutt oppmerksomhetsfokus er ødeleggende for optimal læring. Digitale teknologier, og spesielt internett og mulighetene til multitasking, representerer mulige distraksjoner i ett og samme medium. Faren for støy og distraksjoner er stor, og kravet til selvdisiplin og evne til å filtrere ut irrelevant informasjon er tilsvarende skjerpet. Sammenhengende fokus og fravær av distraksjoner spiller en avgjørende rolle for akademiske ferdigheter, og det er så langt ingenting i forskning fra relevante disipliner som tyder på at de såkalte «digital natives» har utviklet noen andre og presumptivt bedre egenskaper for å håndtere enorme informasjonsmengder og å drive utstrakt multitasking uten at det går på bekostning av sentrale kognitive ferdigheter. Snarere har

det vist seg at mange av påstandene som verserer i «digital natives»-litteraturen, er overdrevet og mangler forskningsbelegg (Mangen & Säljö, 2016).

Berrum, Halmrast, Helle og Lønvik (2016) oppsummerer funn i sine undersøkelser på diverse skoler og kommer fram til at flertallet av informantene oppgir bruk av digitale verktøy i lese – og skriveopplæringen har god læringseffekt for elevene. Flere elever knekker lesekoder raskere og får økt lesehastighet med bruk av data enn ved den tradisjonelle manuelle metoden med bøker og håndskrift. Det viser seg også at bruk av nettbrett eller pc med lyd støtte i grunnleggende skrive – og leseopplæring bidrar til at elever får en bedre leseforståelse og takler mer avanserte tekster enn tidligere. Samt ser det ut til at flere elever skriver raskere og bedre (Berrum et al., 2016, s. 20). De optimistiske funn må likevel tas med en klype salt, siden funnene baserer seg på det skoleledernes og læreres opplevde effekter (Berrum et al., 2016, s. 19). Samtidig forteller Berrum, Halmrast, Helle og Lønvik (2016) at flere informanter uttrykker usikkerhet på om læringseffekten har en direkte sammenheng med bruken av digitale verktøy eller ikke (Berrum et al., 2016, s. 20). Med utgangspunkt i dataprogrammet WTR (Writing to read) belyser Trageton (2003) hvordan bruk av pc kan hjelpe elever lære å både skrive og lese. Å arbeide med skrive – og leseopplæring krever konkret arbeid i klasserommet, siden dette ikke nødvendigvis er et dataprogram elevene kan jobbe med helt individuelt. Gjennom WTR lærer barn å lese gjennom egen skriving, der barna koder eget muntlig språk med bokstaver som representerer de mest vanlige grafem (Trageton, 2003, s. 274). Videre forteller Trageton (2003) at den kompliserte håndskrivningen som de fleste førsteklassinger ikke er motorisk modne for å mestre kan gjerne utsettes til tredje trinn, mens man i mellomtiden anvender pc som skriveredskap for tekstsaking, der en i grunn lærer å lese gjennom egen skriving (Trageton, 2003, s. 281). Trageton (2003) gjør en slik studie med WTR i Norge, der elever først lærer å skrive på data, dermed for hånd. Etter å ha fulgt deltakerne av studien (elever fra 1.-4. Trinn) gjennomføres en skrivetest der pc-klasser sammenlignes med tradisjonelle håndskriveklasser, for å undersøke hvorvidt konsentrasjonen på pc-skriving i 1. og 2. Trinn, med utsetting av formell håndskrivetrening til 3. trinn, fører til at elever er blitt bedre skrivere (Trageton, 2003, s. 210). Resultatene viste at pc-klasser skårer høyere enn håndskriveklasser på alle punkt både når det gjelder skriving av fortellende tekst og sakprosa (Trageton, 2003, s. 213).

5.3 Når og hvorfor brukes data?

Slik som med bruk av blyant viser det seg å være flere årsaker til hvorfor informantene velger å bruke datamaskin i skriving. Enkelte ganger er disse årsakene konkrete, mens andre ganger er de ofte i sammenheng med de utfordringene og begrensningene informantene opplever ved å skrive for hånd. Videre vil jeg gå nærmere inn på når og hvorfor informantene bruker datamaskin i skriving.

5.3.1 Konkrete tilfeller når data brukes

Tabell 21 viser konkrete utsagn der informantene forteller om når de bruker data i skriving. Det som ser ut til å gå igjen er at den største årsaken til å skrive på data er fordi det kreves knyttet til ente skole, studier eller jobb. Sarah for eksempel forteller for eksempel at det er kun da hun skriver på data, når hun må knyttet til skolearbeid. Mens Lucas forteller at de fleste oppgaver, heldagsprøver eller eksamener som deles ut i skolen indikerer at man bruker data, siden det ofte er oppgitt omfang i antall ord per besvarelse. Som Trageton (2003) framhever lever vi i et postindustrielt informasjonssamfunn der tertiærnøring og serviceyrker ekspanderer og stadige nye arenaer blir avhengig av informasjon og datamaskiner for å kunne fungere (Trageton, 2003, s. 38). Alle informanter er på en eller annen måte knyttet til skolen som institusjon, noen som elever, andre som lærere. Ifølge Læreplanen skal både håndskrift og skriving på datamaskin benyttes, dermed er det opplagt at det blir gjort.

Ellers er det flere informanter som forteller at de helst skriver på data når de skal skrive lengre tekster og har behov for å enklere kunne redigere, lagre og gjenbruke dokumenter. Slik som bruk av blyant er også årsakene til når og hvorfor data brukes i skriving belyst på en sammensatt måte av informantene. Det er for eksempel flere av dem som mener at de velger å skrive på data fordi de erfarer bestemte utfordringer med håndskrift, noe som belyses nærmere nedenfor.

5.3.2 Erfarer utfordringer med håndskrift

Flere av informantene forteller at de synes å skrive på datamaskin har en stor fordel, og det er at budskapet i teksten ikke blir hemmet av skriftens kvalitet. Blant dem er det Sarah som snakker om at hun skriver ikke alltid korrekt og når hun skriver på datamaskinen får hun hjelp til å skjule alt det hun ikke pleier å få til når hun skriver for hånd. Når hun skriver for hånd er det i grunn ikke så farlig tenker hun, så lenge hun forstår det selv. Men når hun skriver på data skriver hun ofte for andre, og da er det godt å få hjelp. Et sentralt argument for at elever skal bruke datamaskin i skriving er ofte knyttet til redusert motorikk som fører til dysfunksjonell håndskrift. Karlsdottir (2004) henviser til diverse undersøkelser som avdekker mulige årsaker til hvorfor de resterende 15 % av elevene utvikler en dysfunksjonell håndskrift. Videre legges det fram at omtrent 10 % av norske elever er venstrehendte, og de som skriver med venstrehånda er en grad tregere i skrivehastigheten enn de som skriver med høyrehånda (Karlsdottir, 2004:143). Karlsdottir (2004) forteller at forskningen viser at gutter har en tendens til å utvikle en dysfunksjonell håndskrift i langt større grad enn jenter, hvorav over 80 % av elever med skriftformingsproblemer er gutter. Hovedsakelig mener Karlsdottir (2004) at årsakene til dysfunksjonell håndskrift kan ligge i eleven selv, i undervisningen eller i samspillet mellom dem (Karlsdottir, 2004). Og blant de personlige årsakene er det oftest underutviklede finmotoriske evner som er årsaken til dys funksjonalitet hos enkelte elever, og løsningen er å ta utfordringen med å utvikle finmotorikken for så å utvikle håndskriften, fremfor å erstatte den med teknologi (Karlsdottir, 2004:156). Karlsdottir og Stefansson (2005) foreslår at utfordringene med dysfunksjonell håndskrift ikke behøver å knyttes kun til det motoriske. Samtidig framhever de at motorisk trening før skriveopplæringen har vist seg å være svært effektiv og anbefales. Og framhever at det er et viktig mål for håndskriftsundervisningen å sørge for at alle elever utvikler en funksjonell håndskrift. Hva en legger i funksjonell håndskrift eller akseptabel håndskrift har variert gjennom historien (Karlsdottir & Stefansson, 2005). Damene henviser til Freeman som setter to kriterier for funksjonell håndskrift, som presenterer på engelsk: (1) "Fluency for notetaking at speed" og (2) " A sufficient level of handwriting competence to allow the pupil to concentrate on more factual or creative aspects of writing". Med andre ord, for å være funksjonell må håndskriften som kommunikasjonsmiddel fylle to krav. For det

første må håndskriften være i tilfredsstillende overensstemmelse med den allment aksepterte standarden for håndskrift, som i dag ser ut til å være at den kan leses med normal lesehastighet. For det andre må håndskriften være så rask at formingen ikke trekker oppmerksomhet fra det arbeidet som håndskriften er en del av, altså synliggjøre innholdet i større grad enn skriveferdigheten. Der skrivehastighet er målet i det første kriteriet, er skrivekvalitet målet i det andre. På den andre siden er det mye som tyder på ifølge Karlsdottir og Stefansson at de fleste barn har tilstrekkelig motoriske evner til å produsere bokstavformer av akseptabel kvalitet uten noe formell motorisk trening.

Myran (2016) tar utgangspunkt i fire elever som ser på seg selv som skrivere og går siste året på ungdomsskolen, hvorav to av dem trekkes fram som lavt presenterende skrivere. Elevene viser motoriske vansker med å forme bokstavene, de starter bokstavene på feil sted, speiler ordene og veksler mellom store og små bokstaver (Myran, 2016b). Målet til Myran (2016) er å kartlegge lavt presterende skriveres erfaring med skriving, og hun innså ikke før etter undersøkelsen, at det stadig vekk kom fram erfaringer knyttet til bruk av håndskrift. Elever som viste lav kompetanse i skriving hadde også lavere kompetanse i skriftforming. Det er ingen tvil slik som Røneberg (2016) framhever om at Læselig håndskrift og likeledes korrekt stavning er elementer af skrivingen, der ikke nødvendigvis har noget med innholdet å gjøre, men som altså kan skygge for det budskab, man gerne vil ha igjennom (Røneberg, 2016: 7). Videre mener Røneberg (2016) at det kan være uheldig for hvordan håndskriften kan presentere skribenten, for En sjusket og felfylt håndskrift kan give indtryk af et sjusket innhold (Røneberg, 2016:7). På den andre siden vil skriveferdigheten, uansett om en velger å skrive for hånd eller på tastatur avgjøre hvorvidt en utvikler evne til å kunne sammenfatte essenser med egne ord fremfor å gjengi direkte avskrift (Rønberg, 2016).

Rask (2016) mener at det er noen forutsetninger som ligger til grunn for at man skal kunne skrive for hånd. Den første er selvsagt en finmotorisk evne, noe som få barn har når de begynner på skolen. Med utgangspunkt i Pedersen forteller Rask (2016) videre at barn uten noe særlig trening ikke utvikler en finmotorisk evne av seg selv. Denne evnen behøver ikke nødvendigvis kun utvikles gjennom skriving. Det kan også utvikles gjennom tegning. Den andre forutsetningen er en forestilling om hvordan bokstavene ser ut, noe alle har forutsetning til å huske siden det ikke er så mange bokstaver i et alfabet (Rask,

2016, s. 105). Med utgangspunkt i Christy Isbell forteller Rask (2016) at utviklingen av finmotorikk er kulturelt betinget. I for eksempel Kina har man et førskoleprogram med fokus på den finmotoriske utviklingen, mens i USA har man i flere delstater førskolestandarder som skal veilede lærere i barnets utvikling (Rask, 2016, s. 111). Det er ingen tvil om at å skrive for hånd krever andre motoriske evner enn å skrive på data. Med utgangspunkt i Schlagal framhever Myran (2016) at en dårlig utviklet håndskrift kan være med på å påvirke elevenes oppfatning av seg selv som skrivere. Videre mener Myran (2016) at elever som bruker mye energi på å forme bokstavene på papiret, har problemer med å fokusere på planlegging og den kreative delen av skrivingen (Myran, 2016a). Det blir nesten slik som ferske lesere som lyderer seg gjennom hvert ord, da det er vanskelig å få med seg innholdet i den leste teksten. En slik leseprosess kan være svært krevende og en kan se at leseren ofte blir fysisk sliten av lesingen. Når en da bruker så mye energi på å lydere seg gjennom teksten på bokstav og ordnivå, blir det vanskelig å få med seg sammenhengen mellom alle de nye ordene. Videre forteller Myran (2016) om funn i sin masteroppgave fra 2013 da hun undersøkte lavt presterende skriveres opplevelse av skriving, der informantene mente at det var vanskelig å skrive pent og lesbart. Med utgangspunkt i Karlsdóttir og Stefansson framhever Myran (2016) at det er ytterst få elever som har så store motoriske vansker at de ikke med trening vil utvikle skriveflyt og håndskrift som er leselig for andre. Med andre ord kan dårlig håndskrift i større grad skyldes selve håndskriftsopplæringen, noe som i den norske skolen ser ut til å avta med overgangen til mellomtrinnet. Myran (2016) framhever videre at dårlig motorikk ikke er en relevant årsak til å legge fra seg blyanten, for utvikling av funksjonell håndskrift vil ta år. For mange er det forståelsen av bokstavens form som er vanskeligst å lære seg. Det er derfor viktig å arbeide med begrepsdannelse rundt bokstavens detaljer, i tillegg til å jobbe med de motoriske ferdighetene (Myran, 2016a). Rask (2016) framhever mulighetene for en rask håndskrift. Hun forteller videre at i starten er det vanlig at man skriver langsomt, og etter hvert forsøker man å sette opp tempoet. En funksjonell håndskrift er dermed ikke bare en lesbar skrift, men også en skrift man kan anvende som et godt redskap. Når en mestrer å skrive i en raskere tempo kan en med større lykke få oversikt over egen tekst. Rask (2016) forteller videre at håndskriving skal kunne være et sammenhengende forløp fra simpel bevegelse til lesbar, personlig, sammenhengende skrift. Etter hvert som en

mestrer skrivekunsten, i første omgang ved å huske alle bokstavenes form, kan en gå videre til å innøve å skrive ord og setninger. Å innøve setninger kan være en tung prosess, siden setningene alltid er ulik hverandre (Rask, 2016).

Maria snakker om hvordan hun mener håndskrift påvirker elevens faglige evner i realfagene. Myran (2016) mener at debatten om håndskrift ofte har handlet om skrijving i norskfaget, men framhever at det er også andre fag hvor dysfunksjonell håndskrift vil kunne forstyrre læringen. I sin artikkel framhever Myran (2016) at det i grunn ikke handler om å enten bare bruke digitale hjelpemidler eller den manuelle blyanten, men tvert imot handler det om når er det mest hensiktsmessig å anvende den ene fremfor den andre. Det å utelukke den ene redskapen er i grunn å gå imot Kunnskapsløftet der både håndskrift og dataskrijving er sentrale (Myran, 2016a, s. 24). I blant annet matematikkfaget mener Myran (2016) at det stilles krav til funksjonell håndskrift hvis en skal kunne mestre å beskrive og forklare en tankegang, sette ord på oppdagelser, løse problemer, presentere løsninger og lage tegninger og gurer (K06). For å mestre alle disse oppgavene er det viktig at eleven har en funksjonell håndskrift slik at fokuset kan rettes mot selve læringen i faget og ikke mot det å forme bokstaver og symboler (Myran, 2016a, s. 27). Skjærseth (2015) skriver i Nrk om utstilling ved NTNU Gunnerusbibliotek, der mange gamle håndskrevne dokumenter er presentert. Videre skriver Skjærseth (2015) om den vakre håndskriften som ga inntrykk av viktighet og eleganse, tross det var noen få skrivefeil. En fin håndskrift mener Skjærseth (2015) bør være viktig også i dag og henviser til enkelte lærere som mener det samme. Skjærseth (2015) avslutter med å framheve at Nasjonalt senter for skriveopplæring og skriveforskning er tydelig på at det å skrive fint er viktig (Skjærseth, 2015). Klass (2015) framhever i denne sammenheng et annet studie av Berninger der hun tar for seg den velkjente debatten om hvorvidt stavskrift eller løkkeskrift er bedre. I en studie i 2015 kommer Berninger fram til at kursiv ferdigheter ga fordeler både i stavemåte og komponering, kanskje fordi forbindelsesslagene hjalp barn til å koble bokstaver til ord (Klass, 2016).

5.3.3 Dataens muligheter

Björkvoll (2014) forteller at etter at de bærbare datamaskinene ble tatt i bruk i skolen viser det seg gjennom flere studier at elever både leser og skriver mer, samt ser mer

film. Ikke minst har datamaskiner gitt tilgang til multimodale tekster som byr på store muligheter. Videre mener Björkvall (2014) at Med en kombination av de digitala och semiotiska verktyg som "en-till-en"-datorerna erbjuder och en fungerande internetuppkoppling gir direkta möjligheter att öppna skolan mot andra kommunikativa arenor och skrivsituationer av olika slag (Björkvall, 2014, s. 19). Selv om datamaskiner og skrivepraksiser kan være svært ulike er det ingen tvil om at datamaskinen gir mange fordeler i skriving. Noen av fordelene er selve dataen som en effektiv skrive – og søkemaskin med direkte tilgang til søkemotorer, samt med støtteressurser som grammatikk – og rettskrivingshjelp (Björkvall, 2014, s. 18). En annen fordel med datamaskin i skriving er om man tenker at literacy utvecklas genom att man deltar och socialiserar in i olika samhälls- praktiker genom skrivande och deltagande i literacy-händelser av olika slag (Björkvall, 2014, s. 25). Og datamaskinen kan by på mange ulike arenaer for å skape tekst.

Dataprogrammet Os+ er et program som ifølge Jensen (2014) kan anvendes for å lære barn forholdet mellom lyd og bokstaver. Jensen (2014) skriver med utgangspunkt i et pilotprosjekt der barn prøvde seg fram i stavelse og fikk foreslått ulike ord, der programmet gjetter det man forsøker å komme fram til. Slik kan en kalle det oppdagende staving, der det viser seg at når den auditive feedback ikke stemmer overens med barnas forventninger, opplevde de det som et problem som måtte løses. De analyserer, vurderer, opstiller strategier, afprøver, evaluerer og justerer i forsøget på at finde de bogstaver, som fører til en korrekt opplæsning af ordene (Jensen, 2014, s. 38). lagttagelserne tyder på, at der ikke er nogen væsentlig forskel på samspelet mellem dyslektiske elever og OS+ og samspelet mellem elever i en normal skriftsproglig udvikling og OS+ (Jensen, 2014, s. 46). Jensen (2014) forteller om flere studier der bruk av datamaskin i skriving har vist gode utviklingspotensialer. I den svenske kommunen Sandviken har metoden ASL+ (At skrive sig til Læsning på PC) vist at lærernes fokus i undervisningen er skiftet fra den formelle undervisning i sammenheng mellom språklyd og bokstav, til tekstproduksjon. I Norge har flere studier vist at STL+ (Skrive sig til Læsning på PC) som er en inspirasjon av den svenske ASL+, har endret læringsmiljø både for elever og lærere og bidratt til mer inkluderende undervisning. Samtidig kan det se ut som bruk av STL+ har særlig hjulpet de som er blitt ansett som svake ved

skolestart, samtidig som lese – og skrivekompetansen i 2.trinn ser ut til å være høyere enn det forventede nivået (Jensen, 2014, s. 39).

Kress (2014) framhever at skolen må ta høyde for at elever i dag er ofte vant med å bruke datamaskinen og at de gjerne kjenner til dens affordanser. Ikke minst må skolen utvikle strategier til å imøtekomme en befolkning som i tillegg er omringet av digitale tekster i ulike sosiale medier (Kress, 2014, s. 66). Når elevene da har tilgang til hver sin datamaskin som de gjerne har til odel og eie, åpner det opp for at undervisningsmetodene kan dra nytte av at enhver elev bærer med seg dette apparatet framog tilbake til skolen hver dag. Lund (2014) går nærmere inn på den amerikanske undervisningsmetoden Flipped Classroom, der ideen er at tavleundervisningen i timene erstattes med elevaktiviteter som baserer seg på forarbeid gjort hjemme. Ofte går hjemmearbeid ut på at elever ser på korte videoforedrag der enten lærer eller en annen person forteller om et konkret tema (Lund, 2014, s. 76). Den største fordelen med videoforedrag er at det ikke er bundet til klasserommet, det kan enkelt deles med andre og sees når og hvor som helst. At foredraget er elektronisk gir noen fordeler sammenlignet med tavleundervisning. En kan for eksempel se videoforedraget flere ganger, pause, spole eller se det sammen med flere. Dette åpner for at enhver kan tilpasse sitt arbeid med videon etter eget tempo eller preferanser. Slik gis det da både tid og mulighet for refleksjon over undervisningens innhold. Videre forteller Lund (2014) at Flipped Classroom har vist seg å være effektiv til å skape elevaktiverende undervisning, der elevene i mindre grad sitter på sosiale medier i undervisningstid, fordi da er man i større grad aktivert i felles aktiviteter (Lund, 2014, s. 84). Ofte har det også vært slik at elever sjeldent har forberedt seg til timen når det gis tavleundervisning. Her har gjerne faglig sterke elever hatt forutsetninger for å være en aktiv deltaker, men svakere elever blir enten aktive eller passive lyttere. Med Flipped Classroom har en sett ifølge Lund (2016) at det i større grad er blitt en utjevning mellom elever, der de umotiverte og uforberedte elever har fått mulighet til å se videoer og lese det de ikke har gjort på egen hånd i timene, mens de forberedte elevene i større grad har deltatt i aktiviteter som tar utgangspunkt i allerede sett video eller lest artikkel (Lund, 2014, s. 84). På den andre siden forteller Lund (2014) at den tradisjonelle tavleundervisningen er stadig blitt mer vanskelig å gjennomføre etter hvert som datamaskiner og bærbare pcer er flyttet inn i klasserommet. De mange distraheringene som finnes på nettet og

som elevene har direkte tilgang til, forstyrrer utbyttet av undervisningen, ikke kun for de som surfer rundt på sosiale medier, men også for de elever som gjerne vil ha utbytte av det læreren framlegger. Elever som bruker sosiale medier i undervisningstimer forstyrrer andre elever grunnet skjermstøy og ikke minst blikkfangende bilder, videoer eller utsagn (Lund, 2014, s. 84).

Lorentzen (2014) diskuterer begrepet kritisk lesning som innebærer å kunne forholde seg til kritisk til den konstruksjonen av virkeligheten, som etableres i multimodale tekster på nettet (Lorentzen, 2014, s. 6). Videre forteller Loretzen (2016) med utgangspunkt i egen studie at elever ikke nødvendigvis utvikler en kritisk bevissthet til nettet, tross de bruker mye tid på det både i fritid og skole. Med utgangspunkt i Rattleff og Tønnesen forteller Lorentzen (2016) om en undersøkelse som viste at Med hensyn til barnene og de unges vurdering af internettets troværdighed, har godt re femtedele af barnene og de unge angivet, at de altid eller ofte stoler på det, de bruger fra internettet til lektier, og 60 % har angivet, at de sjældent eller aldrig ser efter, hvem der har skrevet det, de bruger til lektier, fra internettet (Lorentzen, 2014, s. 7). Basert på egen studie forteller Lorentzen (2016) at elever viste god kompetanse i kritisk lesning av digitale tekster etter 3 ukers utprøving av bestemt undervisningsopplegg. Inspirert av Norman Fairclough utvikler Loretzen en taksonomi for kritisk lesning, der nivåene 2-4 viste seg å være noe levne mestret. Tross det ikke var alle som var i stand til det, kunne de fleste elever slik det kommer fram på nivå 2 og 3 identifisere avsender og budskap. Videre forteller Lorentzen (2016) at elevene dekket nivå 4 ettersom Eleverne viser, at de er i stand til at diskutere og vurdere betydningen af brugen af billedsprog som metaforer og metonymier på hjemmesider og sammenholde disse med brugen af repræsentationsformerne billeder, farver og lyd (Lorentzen, 2014, s. 13). Mot slutten av undervisningsopplegget kan elevene endelig iaktta handlinger på taksonomiens sjette-nivå, hvor elevene er i stand til å perspektivere teksters virkelighetsfremstilling, og diskutere dem kritisk (Lorentzen, 2014, s. 14). Med andre ord er kritisk lesning av digitale tekster noe som akn øves og ikke nødvendigvis være en kompetanse som kommer av seg selv ved å bare bruke digitale tekster.

Berrum, Halmrast, Helle og Lønvik (2016) forteller om andre effekter i tillegg til læringseffekter ved bruk av nettbrett eller pc i den grunnleggende skrive – og leseopplæringen. Bruk av digitale verktøy ser først og fremst ut til å motivere elever

mer. Flere opplever også at bruk av digitale verktøy og programvarer i større grad muliggjør differensiering av undervisning og individuell tilpasning, samtidig som elevene produserer mer tekst og innhold enn tidligere (Berrum et al., 2016, s. 21). Videre forteller lærere og skoleledere at de opplever elever blir mer aktive og selvstendige i timene, samtidig som bruk av nettbrett eller pc bidrar til mer samarbeid mellom elevene. Ikke minst ser det ut til at flere elever opplever mestring og stolthet når de bruker digitale verktøy, som da krever andre motoriske evner enn håndskriften (Berrum et al., 2016, s. 22). Helhetlig framhever Berrum, Halmrast, Helle og Lønvik (2016) kan det se ut som bruk av digitale verktøy bidrar til et mer inkluderende klassemiljø og ikke minst øker elevenes nysgjerrighet og utforskende behov (Berrum et al., 2016, s. 23).

5.3.4 Konkrete formål med bruk av data

Flere av informantene kommenterer at hastigheten spiller en sentral rolle i skriving. Forholdet til hastighet opplever jeg viser seg fra flere sider. På den ene siden slik det er belyst under konseptet skrive for seg selv er hastigheten knyttet til tilgjengeligheten av blyant og papir, der det går fort fra man ønsker å skrive til man skriver. Med andre ord var det viktig å kunne bruke blyant og papir når man ønsket å skrive ned noe raskt og kort. Ellers er det flere informanter som mener hastighet er en sentral årsak til at de velger å skrive på datamaskin, ikke fordi man kommer forttere i gang med skriving, men når man først er i gang mestrer man å produsere langt mer tekst på kortere tid enn når man skriver for hånd. Normalt vil det være en mer tidkrevende prosess å skrive for hand enn å skrive på tastatur (Sjaastad, Wollscheid, & Tømte, 2015, s. 17). Med henvisning til Mangen og Velay (2010) framhever Sjaastad, Wollscheid og Tømte (2015) studier innenfor hjerneforskningen viser at den motoriske komponenten med håndskrivning også har betydning for bokstavmemorering, akademiske ferdigheter og senere leseferdigheter (Sjaastad et al., 2015, s. 18). Sjaastad, Wollscheid og Tømte (2015) gjennomfører selv en studie med skrivehastighetstest gjennom tre oppgaver, en avskriftsoppgave, en diktat og en fritekstoppgave. Studien konkluderer de med at man skriver raskere når man gjennomfører testen ved bruk av nettbrett fremfor å skrive for hånd (Sjaastad et al., 2015, s. 30). Tross nettbrett og tastatur kommer best ut når det gjelder hastighet og mengde, blir likevel den endelige konklusjonen til Sjaastad, Wollscheid og Tømte (2015) at både blyanten og tastaturet er verdifulle og de synes

begge bør bevares. Som følge av hastigheten har flere av informantene i denne studien fortalt at de tenker mindre når de skriver på data. Charlotte har for eksempel fortalt at hun ikke får til å tenkeskrive på data, for det blir for kunstig og hun får ikke formulert seg på samme måte. Lucas fortalte at han ikke fikk med seg så mye hvis han skrev av en powerpoint i timene og det gikk relativt raskt. Mens Sarah fortalte at de få gangene hun har skrevet notater i timene på data, har hun i etterkant nesten ikke kjent igjen sine nedskrevne ord. Slik Konnokova (2014) framhever det Berninger oppdager i sine studier, nemlig at det å skrive på datamaskin kan gå relativt raskt for voksne. Men den høye hastigheten kan redusere vår evne til å behandle ny informasjon (Konnikova, 2014).

På den andre siden kan hastigheten med data være positiv. Thompson (2015) framhever behovet for rask tasting for rask tanker, da han henviser til transcription fluency, som viser til at når ens fingre ikke kan taste like fort som tankene, lider tankene (Thompson, 2015). Med andre ord kan en ende opp med å ikke rekke å skrive ned tankestrømmen fordi en ikke tastet raskt nok på tastaturet. Maria forteller at hun pleide å oppleve det før hun lærte seg Touch metoden. Thompson (2015) forteller videre at når vi skal produsere akademiske tekster, må selve utfyllelsen av teksten skrives med tastatur, først og fremst på grunn av tid og hastighet, men på den andre siden også fordi det digitale gir så mange redigeringsmuligheter, som håndskriften ikke kan leve opp til. For å kunne skrive gode tekster gjennom å taste, det vil si at det ikke er kopierte tekster som har lite sammenheng, men fagtekster med mange referanser og faglige høydepunkter eller poeng, må skriveren ha en god forståelse for målet med skrivingen. En som da er like rask til å tenke, som å taste (slik som Thompson som skriver 94 ord i minuttet) og mener at først da er du en faglig skriver (Thompson, 2015).

Kombinasjonen av gode faglige kunnskaper og rask tasting, har vist det beste resultatet. Avslutningsvis konkluderer Thompson (2015) med at vi bør skape et nytt forhold til våre redskaper. Forkaste ideen om bruk og kast redskaper, med et arkiv av diverse verktøy for diverse aktiviteter, slik som skriving. Å koble riktig mål med viktig medie kan være en utfordring, men gjennom forskning kan vi se at det er en stor fordel å beholde flere redskaper, for slik gi rom for variasjon i medier, som også gir varierte resultater. Christensen (2013) forteller at gjennom metoden å skrive seg til lesing, har det ifølge Arne Trageton vist seg at å tilby førsteklasinger å skrive på datamaskin før de har lest

og før de har lært å skrive for hånd har vist gode resultater. Elever både lærer å skrive og lese fortere og ikke minst at de produserer lengre tekster med en mer konkret logikk enn de ofte gjør ved vanlig undervisning. En sentral årsak til hvorfor man tar i bruk datamaskinen i den første skriveopplæringen er at små barn ikke er motorisk modne ennå. Man utsetter å lære barn håndskrift inntil de blir litt mer modne, og i mellomtiden lærer dem å skrive på data, noe som da etter hvert fører til at de leser. Å bruke datamaskin og skriving for å lære seg å lese har Trageton ment at det gir flere fordeler, ifølge Christensen (2013). Siden datamaskinene, nettbrett og ipad er flyttet inn i klassetrommene og ikke er plassert i egne rom, gir det elever og lærere mulighet til å bruke dem oftere. Elevene kan bruke sosiale datanettverk til å kommentere skrivingen til hverandre. Derfor kalles den nye varianten for Integrated Write to Read, iWTR. Den sosiale kommentarfunksjonen stimulerer ikke bare elevene til å lese. De lærer også hvordan de skal skrive en god kommentar, og god oppførsel på sosiale medier, sier Trageton til forskning.no ifølge Christensen (2013). Med andre ord lærer elever å skrive, lese og sosiale ferdigheter ved å bruke datamaskinen i begynneropplæringen. På sin hjemmeside www.arnetrage-ton.no kommer det fram at å skrive seg til lesing dekker 4 basiskompetanser i LK06 i alle fag fra første til fjerde klasse; Å uttrykke seg muntlig, å uttrykke seg skriftlig, å lese, bruk av digitale verktøy (produsere, komponere og publisere elektroniske tekster). Videre fortelles det at tekstskaping på data er nå obligatorisk fra 1-2. klasse. Lese- og skriveopplæring blir snudd til skrive- og leselæring. Bade boka til Trageton som jeg dessverre ikke har fått lest ennå, og diverse kurs kan veilede i hvordan man skriver seg til lesing (Trageton, 2012).

Hellesøy (2011) forteller om barnehagen i Haparanda i Sverige, som er den barnehagen som mest systematisk har prøvd ut Arne Tragetons metoder, og forteller at resultatene har vært såpass positive at nå følger flere norske barnehager etter. Hellesøy (2011) forteller videre at det ser ut til at resultatene er de samme overalt: Å lære å skrive og lese går bokstavelig talt som en lek når man starter med skriving og når man starter med PC. Spesielt guttene profiterer på dette, for de er senere motorisk utviklet og sliter ofte med håndskrift i 1. Klasse (Hellesøy, 2011). Åbergsjord (2016) skriver i Aftenposten om rektoren ved Nidarvoll skole i Trondheim som forteller om fordelene med bruk av ipad i undervisning. Rektor Jan Tilset Larsen forteller at en av de store fordelene med bruk av ipad er hastigheten, det går raskere å logge seg på og koble seg

på nett enn for eksempel ved bruk av pc. Videre forteller han at det er enklere å få tilgang på et stort datamateriale, slik som elektronisk bibliotek. Ved Nidarvoll skole har elever hver sin ipad, noe de bruker i alle fag, der de blant annet lager flotte presentasjoner med multimodale tekster. I praktiske fag som mat og helse, bruker elever ipaden til å finne oppskrifter, mens det så langt ser vanskelig ut å benytte ipade i kroppsøving (Åbergsjord, 2016). Eleven Adrian uttrykker noe som framhever konkrete fordeler med bruk av ipad, Det er morsomt å bruke Ipad. Den gjør det enklere. Hvis jeg lurar på et ord på engelsk, går jeg bare rett inn på Google (Åbergsjord, 2016). Videre skriver Åbergsjord (2016) at eleven Kristin som er 11 år gammel mener at det også kan være noe ulempe med bruk av ipad, Ja, jeg får mer vondt i nakken fordi jeg sitter mer fremoverbøyd. Og så kan man få dårligere håndskrift hvis man skriver mest på Ipaden (Åbergsjord, 2016). Det er ingen tvil om at fordelene ved å bruke ipad er mange, men hva er ulempene? Eleven Kristin framhever at det kan føre til at en får dårligere håndskrift. Har dette noe betydning? Dette er i grunn noe som diskuteres i neste del, der jeg ser nærmere på fordelene med bruk av blyant. Dersom elever er vant til å bruke ipad i alle fag, og kun ipad, lurar jeg på hvordan de gjennomfører nasjonale prøver eller diverse kartlegginger? Jeg selv kan tenke meg å bruke ipad mer, men ikke bare ipad, for elever skal jo til syvende og sist også forberedes til å gjennomføre heldagsprøver og eksamener, og foreløpig gjennomføres disse ved skriving for hånd eller datamaskin/pc. Både hastighet og mengde er sentrale argumenter for bruk av tastatur. Forholdet til hastighet kan knyttes til flere faktorer. Først og fremst kan hastighet ha noe med forholdet til tid å gjøre, enten om en ønsker å bruke god tid eller om en har dårlig tid med noe. Argumentet om hastighet er å kjenne igjen i det Sandstad (2012) konkluderer ved elevers bruk av regneteknologier. Sandstad (2012) forteller at elever først og fremst er positive til digitale hjelpemidler, fordi at de bidrar til rask og enkel løsning. Videre belyser Sandstad (2012) at intervjuene viser at selv elever som kjenner de negative sidene ved hyppig bruk av digitale hjelpemidler, foretrekker i større grad digitale regneteknologier fremfor å regne ut for hånd, fordi det går raskere (Sandstad, 2012, s. 71). Ingen andre enn Åse forteller om bruk av sammensatte tekster hun lager på dataen. Alle andre informanter som har deltatt i denne studien har snakket om bruk av datamaskin i skriving når de skriver helst tekster som skal deles med andre. Ingen av elevene som intervjues forteller at de skaper sammensatte tekster på dataen, og jeg

spør dem heller ikke direkte. Den jeg spør direkte om dette, uten at jeg den gang forstod helt hvorfor, var Maria. I forbindelse med det hun forteller om som hun kaller for notattekniikk der hun både skriver og tegner, spør jeg henne om hun også gjør dette på de tekstene hun skriver på data? Siden Maria har fortalt at hun blant annet skriver lengre fagtekster på data til studier, spør jeg henne om hun for eksempel utvikler modeller eller illustrasjoner for å visualisere i slike fagtekster, og hun svarer nei. Tønnessen (2017) framhever at de norske klasserommene har de siste årene blitt mer og mer digitaliserte, da det startet med at elever fikk datamaskin første året på videregående, så ungdomsskolen og nå er det mange skoler som har kjøpt nettbrett for de minste elevene. I den forbindelse undrer Tønnessen (2017) over om tekstpraksisen i skolen blir mer multimodal av at tekstprosessene digitaliseres? (Tønnessen, 2017, s. 18). Tønnessen (2017) konkluderer med at norsk skole har fortsatt et stykke vei å gå når det gjelder arbeid med sammensatte tekster. Informantene som har deltatt i denne studien har gjennom sine intervjuer fortalt at daglig skriver på datamaski, mobiltelefon eller ipad. De forteller at de skriver fra forskjellige medier, og Lucas går dypere inn til å snakke om hvordan han underholdes ved å se på videoer på nett og kommunisere med venner gjennom å sende Snap bilder som ofte er sammensatt med tekst og ekstra illustrasjoner. Under intervjuer går vi ikke noe nærmere inn på temaet, dessverre, men informantene gir likevel ikke inntrykk av at de selv skaper sammensatte tekster knyttet til tekstproduksjon i skolen. Tønnessen (2017) forteller videre at det finnes i dag mange programmer som gjør det svært enkelt å redigere dokumenter, film eller musikk, eller sette sammen lyspresentasjoner av ord og bilder, men da må man gjerne ha tak i flere programmer enn den tradisjonelle Microsoft Officepakken (Tønnessen, 2017, s. 19). Bladt (2012) konkluderer med at det er ingen tvil om at det ligger mange muligheter i digitale tekster fremfor papirformede tekster. De multimodale digitale tekstene ser ut til å i større grad involvere eleven i lesing, og det er ingen tvil om at det er mye å hente i slike tekster rent pedagogisk og bør trekkes inn i undervisning. Likevel er det lite effekt å finne i teknologien alene. Det kan tvert imot sies at det ligger større potensialer i bruken av teknologien fremfor teknologien alene (Bladt, 2012). I et ekologisk perspektiv på skriving legges det vekt i at skriving alltid står i relasjon til andre literacyhendelser och meningsskapande sker aldrig isolerat (Björkvall, 2014, s. 19). Gjennom en datamaskin kan man i større grad operere med flere literacy parallelt. Først og fremst ved at man

taster på tastaturet mens en samtidig leser sin egen tekst på skjermen. Denne måten å skrive på til gjengjeld fra utfordring av enkeltbokstaver, ord og setninger, der blikket er konsentrert i mikrodeler av teksten, endrer vårt forhold til skriving. Når vi mestrer å taste uten å se på tastaturet, har oppnådd et godt transparent forhold til redskapet, og i større grad leser utviklingen av teksten på skjermen, skjer det noe annet med oss. Ikke fordi datamaskinen direkte gjør noe med oss, men gjennom å skrive på den måten stimuleres vi annerledes enn når vi skriver for hånd. Ikke minst fordi datamaskinen i tillegg er blitt utstyrt med lagrede kunnskaper åpner det opp for at en kan produsere tekst uten hemninger av for eksempel rettstaving. Samtidig fører datamaskinen til at vi endrer våre omgivelser og etter hvert også våre handlinger.^{xi}

Leeuwen (2017) framhever på sin side at det utvidede tekstbegrepet har ført til at multimodal leseferdighet som krever tekstlig samt kontekstuell kunnskap. Det innebærer at en må ha kjennskap til regler og konvensjoner som styrer de ulike modalitetenes bruk i ulike sammenhenger. Leeuwen (2017) forteller videre at multimodal leseevne inkluderer en estetisk dimensjon, altså en evne til å selv skape og sette noe visuelt og sette pris på det estetiske (Leeuwen, 2017, s. 4).

Informantene i denne studien har fortalt at de velger helst å skrive på datamaskin de gangene de skal skrive tekster som skal deles med andre, slik det kommer fram i tabell 24. Det er flere som uttrykker at de gjennom dataen kan skrive en mer formell tekst, som også kan være mer lesbar og forståelig for andre. Dysthe, Hertzberg og Hoel (2010) forteller at presentasjonsskrivingen har som formål å kommunisere og presentere et stoff for en leser. En skriver med andre ord slike tekster for andre, fremfor seg selv. Det kan være alt fra medelev, til lærer eller sensor eller generelt utenforstående offentlighet. Når man skriver for andre er man i større grad bevisst på sjangerkrav som stilles knyttet til mottakeren. Om det er en oppgave for en lærer, en eksamensbesvarelse for en sensor eller artikkel for hvem som helst? Det stilles derimot også strengere krav i forhold til hvordan en bruker språket for å uttrykke seg og ofte er det nødvendig å tilpasse seg fagkulturen. Dysthe, Hertzberg og Hoel (2010) mener at mer konkrete kjennetegn ved en skriver som skriver for andre er at vedkommende er mottakerbevisst der det legges mye vekt på at produktet skal være leserbasert tekst. En som skriver for andre er samtidig kritisk og analytisk (Dysthe et al., 2010, s. 41). Selv om informantene i denne studien helhetlig viser å ty til datamaskinen når de skal skrive

tekster for andre, mens de i større grad bruker blyanten når de skal skrive for seg selv, er det ifølge Dysthe, Hertzberg og Hoel (2010) ofte slik at begge former for skriving krever en form for forarbeid før den ordenlige skrivingen starter. Som tidligere nevnt kan en fruktbar skriveprosess ofte veksle mellom den kreative fasen der en tenkeskriver og den kritiske fasen der en produserer, slik Maria og Charlotte forteller at de gjerne gjør grov – og forarbeidet for hånd, og går over til datamaskinen når de er klare for å produsere. Men ifølge Dysthe, Hertzberg og Hoel (2010) det er ikke gitt at alle behøver ”å tenke med pennen”, og det kan gjerne foregå på datamaskin. Poenget med tenkeskriving er at det gjennomføres før den skrivingen som skal deles med andre starter. Uansett om det skrives med penn eller på data er formålet med tenkeskriving at en utforsker nye tanker og ideer uten å tenke så mye på om dette kan brukes i den endelige oppgaven (Dysthe et al., 2010, s. 42). Likevel er det få i denne studien som forteller at de ”tenker” med datamaskinen. Informantene framhever derimot mange fordeler med å skrive på datamaskinen og begrunner hvorfor de velger å bruke data i konkrete skrivesituasjoner.

Tabell 25 inneholder tilfeller når informantene bruker håndskrift og datamaskin som utfyllende for hverandre i samme skriveprosess. Informantene argumenterer ofte med fordelene ved den ene redskapen ved at det kan oppleves utfordring med en annen, er det ikke til å unngå at informantene veksler mellom redskapene i ulike skrivehandlinger, men kanskje også innenfor samme skriveprosess. Myran (2016) mener at både blyant og digitale verktøy er viktige redskap for læring og for å synliggjøre kunnskap. Ifølge Kunnskapsløftet skal begge anvendes, dermed er det irrelevant å velge mellom dem. I noen sammenhenger vil det være mest hensiktsmessig å la elevene skrive med blyant, mens det i andre sammenhenger vil være digitale verktøy som er best egnet for å nå målet (Myran, 2016a). Tross Dysthe, Hertzberg og Hoel (2010) presenterer to former for skriving, nemlig tenkeskriving og presentasjonskriving, kommer det likevel fram i tabellen hvor de konkretiserer forskjellene at skrivetypene kan kombineres. Under Tenkeskriving og sjanger er det blant annet satt opp førsteutkast, noe som kan være relatert til presentasjonskriving. Samtidig er det ført opp som formål med tenkeskriving ”tenke med pennen”, uten at det er ytterligere belyst hva dette innebærer (Dysthe et al., 2010, s. 41). Fuglestad (2007) framhever at informantene han intervjuet hadde til felles at de alle synes at skriving var en krevende prosess, en

utholdende strev som krever både selvdisciplin og stor arbeidsinnsats. Fuglestad (2007) viser at flertallet av informantene forteller at PC-skjermen gir ekstra utfordring for skrivingen, siden teksten på skjermen skal framstå som ryddig og ferdig, kan det være vanskelig å skrive utkast. Derfor velger de fleste av informantene først å skrive for hånd og deretter gå over til tastatur (Fuglestad, 2007,149). Dysthe, Hertzberg og Hoel (2010) mener at en fruktbar skriveprosess ofte innebærer at en stadig veksler mellom å tenkeskrive og presentasjonsskrive, der tenkeskriving ofte skjer i den kreative fasen hvor du ukritisk skriver til deg selv og lar alt passere deg uten å tenke på uklarheter, det viktigste er å få ned tanker på papiret. Presentasjonsskrivingen skjer på den andre siden i den kritiske fasen, hvor du i større grad trer tilbake og ordner, endrer og reviderer teksten for mottakeren. I slike situasjoner er det viktig å gjøre teksten kommunikativ og forståelig (Dysthe et al., 2010, s. 45).

6 Konklusjon

6.1 Hva har informantene fortalt?

I denne studien er det gjort en kvalitativ undersøkelse blant ni informanter, fire lærere og fem videregående elever om skrijving og bruk av blyant/penn og datamaskin. Gjennom intervjuene har informantene fortalt litt om sin forståelse av skrijving og deretter mer konkret om sine erfaringer med blyant/penn og datamaskin. Som nevnt innledningsvis er det flere av informantene som begynner å snakke om blyant og datamaskin allerede ved samtalestart, siden de anser dem så viktige sider ved skrijvingen. Slik som Myran opplevde da hun studerte svake skrifters opplevelse av skrijving, nemlig at håndskriften ble et tema som naturlig kom inn i samtalene, uten at Myran nødvendigvis hadde intensjon om å studere materielle sider ved skrijvingen.

Skrijving for de fleste informanter i denne studien er slik det kommer fram i den komplekse definisjonen som Skrivehjulet presenterer. Flere av informantene forteller at de bruker skrijving til å kommunisere med andre, og ikke minst til å dokumentere. Det var først og fremst lærerne som snakket om dokumenteringen. Alle informantene bruker skrijving som et læringsredskap knyttet til studier, jobb eller skolearbeid, der de skriver for å beskrive, utforske og reflektere. Videre forteller noen av informantene at de i tillegg gjennom ulike synsvinkler. Når vi etter hvert kommer mer inn på bruk av blyant/penn og datamaskin i skrijving, er det ikke slik at informantenes argumenter er ensformige. Med andre ord oppfatter jeg det ikke slik at de har veldig konkrete svar for hvorfor de valgte den ene fremfor den andre i konkrete skrivesituasjoner. Informantene har gjennom intervjuene nevnt at de skriver for ulike formål, og ofte bruker de ulike skriveredskaper for ulike mål. Dersom de skal skrive noe for seg selv, kort og raskt velger de å skrive for hånd der de fort tar tak i blyant eller penn og papir. Det kan være å skrive ned noe en skal huske på å kjøpe i butikken, eller registrere frisørtime som settes i kjølekapet. Dersom de skal skrive noe kort og raskt, men dele det med noen andre sender de en melding på telefonen. Dersom de skriver tekster hvor de har behov for å tømme tanker og følelser skriver de også helst for seg selv, hvor de ikke er så nøye med de formelle kravene, og de skriver helst for hånd. Dersom de skal skrive lengre tekster,

men de skal deles med andre foretrekker de å skrive på datamaskin fordi det er enklere å skape mer formelle og representable tekster. Det finnes likevel noen konkrete tilfeller når informantene forteller at de bruker kun blyant eller kun data. Charlotte, Åse og Diana skriver for eksempel alltid dagbok for hånd, noe de har flere grunner til. Charlotte og Åse mener det er tryggere å skrive sensitive emner i en fysisk bok de kan beholde kun for seg selv. Mens Diana og Åse mener de får uttrykt seg mye bedre når de skriver for hånd. Alle tre har hørt om digitale dagbøker, men har ikke blitt fristet til å prøve. Charlotte mener at det handler ikke bare om skrivingen når en skriver dagbok, men om hele stemningen, da man ofte sitter alene og gjerne skaper en avslappet og god stemning. Diana forteller at hun liker å skrive dagbok for hånd fordi hun kan lime inn bilder hun finner i for eksempel ukeblader, noe som gjør at hun inkluderer flere ting av hverdagen sin i dagbokskrivingen. Videre er det flere som forteller at de helst skriver for hånd når de skal planlegge. Planleggingen informantene forteller om varierer. Maria forteller at hun, sammen med familien bruker tavler til å planlegge ukas gjøremål og ærender. Hun forteller at hun har ulike tavler og den hun liker best er Whiteboarden på kjøkkenet. Videre forteller Maria at hun gjerne skriver for hånd når hun skal skrive av tekstoppgaven under for eksempel eksamen. Hun føler hun fordøyer ordene og innholdet mye bedre når hun skriver det for hånd, og tror at hun har det fra matematikkfaget der hun alltid har vært vant med å skrive av tekstoppgaver før utregning. Åse på sin side forteller at hun foretrekker å planlegge oppgaver ved at hun lager en disposisjon av den tenkte teksten. Denne disposisjonen lager hun helst for hånd. Ellers er det flere som forteller at de skriver gjerne lister når de skal planlegge noe raskt, slik som en handletur på butikken. Alle som snakker om handlelister forteller at de helst skriver for hånd. Noen av dem blir spurt om de har prøvd å skrive handleliste på telefon, og Sofie sier for eksempel ja, men blyant/penn og papir er ofte lettere tilgjengelig i huset. En annen ting som går igjen i det alle informanter forteller, er at de helst skriver for hånd når de noterer under lesing, inkludert Sofie som storst sett foretrekker å skrive på data. Åge forteller at han skriver helst for hånd dersom han skal skrive kortere tekst slik som dikt, noe ingen andre sier noe om. Ellers forteller informantene at de helst skriver for hånd med blyant eller penn de gangene de opplever at de utfordres med å utføre skriveoppdraget på data. Maria, Åge og Åse forteller for eksempel at de helst skriver ut lengre tekster de skal vurdere og leser dem i

papirform samtidig som de noterer for hånd. Alle tre føler de får bedre oversikt over teksten og innholdet når de leser i papirform. Sofie på sin side synes ikke det er så stor forskjell på å lese i papirform eller lese i dataskjerm. Hun skriver gjerne ut tekster i tilfeller hvor hun opplever hun behøver et nytt alternativ til datalesingen, ikke fordi det er noe i veien med dataen, men at hun behøver å variere for sin del. Videre synes flere at det er vanskelig å få oversikt over store mengder av tekst på dataen fordi en må rulle sidene fram og tilbake, slik at det vil stjele mye tid. Maria, Diana og Åse mener at det er vanskelig å skrive fritt på data, spesielt de tilfellene de vil raskt sette opp et tankekart eller tegne, illustrere fremfor å skrive. De opplever at å lage tankekart eller illustrasjoner på data er fremdeles mer utfordrende og tar lenger tid enn å gjøre det for hånd. Maria forteller at hun opplever å ha lengre avstand til tekster på data enn papirform. Hun føler det er en utfordring at det er mangel på fysisk dimensjon og er usikker på hvilke verdi det har. En stor ulempe både elever og lærere blant informanter erfarer med bruk av datamaskin i skriving er distraheringen fra alt annet som finnes på dataen i tillegg til skriveprogrammet. Lucas forteller at han nærmest innarbeidet rutiner med hvor lenge han klarer å skrive og når han må over på å gjøre noe annet på data, slik som chatte eller se noen kortvideoer. Sofie og Åse ser at datamaskin i skriving forstyrrer elever, og Sofie mener at det forstyrrer unge skrivere i større grad enn eldre, slik som henne selv.

På den andre siden forteller informantene at de velger eksklusivt å skrive på data de gangene de må skrive lengre tekster. Ofte er disse skriveoppdragene knyttet til skole, studie eller jobb. En stor årsak til hvorfor de velger å skrive på data er også fordi de opplever det er et krav. Lucas forteller for eksempel at de fleste heldagsprøver eller eksamener han har hatt på skolen legger opp til at en skriver på data først og fremst fordi det ofte er oppgitt antall ord besvarelsene skal være. Deretter opplever han som flere andre at det er enklere å skrive mer formelle tekster på data, håndskriften kan bli for personlig. Flere forteller at de helst skriver på data for da slipper man å bli dømt ut fra håndskriftens kvalitet og heller å tekstens struktur og innhold. Flere opplever at håndskriften forteller mer om skriveren enn en datatekst gjør, da alle får samme skrift. Diana synes for eksempel at dette er rettferdig, siden alle får samme utgangspunkt. Videre forteller informantene at de erfarer konkrete fordeler med hver av redskapene, som da er sentrale årsaker til hvorfor de velger å skrive med den ene fremfor den andre

i enkelte tilfeller. Alle informanter forteller at de opplever at det er mye enklere å redigere, lagre og gjenbruke dataskrevne tekster. Åse forteller at det gjør hun ofte knyttet til lærerjobben, noe som sparer mye av hennes tid. Hun forteller at alle de lappene og listene hun liker å skrive vil i lengden bli vanskelig å bruke igjen, siden det er vanskelig å lagre dem like systematisk som en kan gjøre med dokumenter på data. Ellers er det flere som forteller at en stor fordel med å skrive på data er retteprogram og søkemotor. Det at en har annen litteratur og diverse kilder lett tilgjengelig på data via internett er en stor fordel, spesielt når en skal skrive sakprosa og argumenterende tekster. Åse forteller at hun synes det er en velsignelse å bruke datamaskinen når det gjelder å skape multimodale tekster og presentasjoner i undervisning. Hun mener at fagfeltet har stadige oppdateringer, noe som ville gjort det vanskelig for henne og mange andre å følge med på dersom en ikke brukte datamaskin og internett. Samtidig synes hun, sammen med flere lærere, slik som Sofie at datamaskinen og digitale programmer gjør det enklere for dem som lærere å tilpasse undervisning til klasser og elever. Ikke minst mener flere at de synes det er en god fordel at en kan skrive fortere og lengre på data enn for hånd.

I første omgang kan det virke som informantene, slik som belyst ovenfor, helhetlig skriver for hånd når de skriver for seg selv, og skriver på data når de skriver for å dele tekster med andre. På mange måter gjør de det, men det er likevel ikke heldekkende for det informantene deler. Dersom en ser nærmere på det informantene forteller, kommer det også fram at det finnes tilfeller da de skriver for hånd når de skriver for andre, og på data når de skriver for seg selv. Sofie forteller for eksempel at hun foretrekker å skrive for hånd for andre de tilfellene hun vil gi litt av seg selv i teksten. Hun forteller om et eksempel da hun skrev en sagn for en familiemedlems fødselslag. Hun skrev selve sangteksten på dataen, men valgte å føre inn for hånd, kopiere og dele ut til gjestene. Håndskriftens personlighet fikk i dette tilfellet en positiv betydning. Diana og Sofie er begge glad i å skrive blogg og diverse tekster på nett de deler med andre slik som forumer og debatter. Diana forteller at når hun skriver blogg, skriver hun i grunn for å tømme egne tanker og frustrasjoner. I motsetning til skrivingen i dagboka, er dette tanker og følelser hun gjerne kan dele med andre. Sofie forteller at hun kan også tømme frustrasjon, følelser og tanker når hun skriver på diverse forumer og debatter på nett. Enkelte ganger kan hun se tilbake på sine kommentarer og tenke at hun kanskje

skulle planlagt innlegget fremfor å tømme seg. Ulikheten mellom de tekstene som skrives for hånd og deles med andre kan se ut som det er tekster som er velskrevet, planlagt på forhånd og en større grad representable enn de raske håndskrevne notater. Sarah forteller for eksempel at hun liker å skrive for hånd når hun skriver for seg selv nettopp fordi hun slipper å tenke på rettskriving og at skriften skal være fin. Så lenge hun selv oppfatter det er det greit. Mens ulikheten mellom tekster som skrives for seg selv for hånd og på data er at tross de kan ha ganske så lik innhold, er de håndskrevne tekstene virkelig kun ment for seg selv. Mer konkret kan en kanskje si at tekster som en skriver av seg og for seg foretrekker informantene å skrive for hånd, mens tekster hvor de skriver av seg og for andre, skrives på data. Denne forvekslingen mellom redskapene utgir seg i flere tilfeller, der jeg opplever at informatene snakker om skrivehandlinger som er sammensatt av flere formål. For eksempel skrive for å reflektere og samtidig samhandle, altså dele med andre. Enkelte ganger kan det se ut som informantene skriver for hånd og på data i samme skrivehandling, men likevel har de ulike formål med det. De kan for eksempel skrive reflekterende tekster for seg selv for hånd, og reflekterende tekster for andre på data.

Informantene har fortalt at de under enkelte skrivesituasjoner har behov for å visualisere. Dette gjøres både for hånd og på data, men igjen er formålene ulike. Maria for eksempel forteller at hun gjerne tegner og lager tankekart for hånd som en notatteknikk når hun skriver for å lære noe. Mens Åse forteller at hun ofte i tillegg til en digital presentasjon ofte må skrive og illustrere på tavla for hånd når hun skal konkretisere og visualisere noe for elever. Begge er enig i at evnen for å visualisere for hånd er svært begrenset dersom det er mer komplekse ting en skal vise til. Da er det uten tvil datamaskinen som er best egnet siden en kan legge inn bilder og videoer. Fremfor skrive for seg selv og skrive for andre, er det her mer snakk om hvorvidt hända mestrer å illustrere like godt som bilder på nett, eller modeller laget for hånd kontra animasjonsvideoer på data.

Videre kommer det fram blant det informantene forteller at det er hastighetsfordeler med hver av redskapene. De forteller at det er ofte fortere gjort å komme i gang med skrijving med blyant/penn og papir fremfor datamaskin. Sofie er den eneste som forteller at hun har en pc ved nattbordet som hun ofte kan skrive spontane ting i. Flere mener at analoge redskapene som blyant og penn er fremdeles lett tilgjengelig for dem,

og synes det tar litt lenger tid med å få i gang pcen. Men alle forteller at når de først er i gang med skrivingen går det mye raskere å skrive på data.

I neste omgang kommer det fram at informantene snakker om to like formål med skrivingen der både blyant og datamaskin kan brukes. De forteller at de kan skrive for å huske og lære både for hånd og data. Mer konkret mener alle andre enn Sofie at hun husker egne dataskrevne tekster like godt som de hun har skrevet for hånd. Alle andre som snakker om å skrive for å huske eller å lære mener de skriver for hånd. Det å skrive for å huske kan variere. Informantene forteller at de kan skrive sammendrag av lest litteratur, slik at de skal huske litteraturens innhold. De kan skrive handleliste for hva man skal huske å kjøpe når man er i butikken. Men også når de er i en skriveprosess at man går ut av selve skrivingen og bruker blyanten til å finne ny inspirasjon eller rett og slett for å møte et behov for oversikt og strukturering. Maria for eksempel forteller at hun underveis i sin skriving på data, kan trekke seg ut av datamaskinen og skrive litt for hånd. Det kan være ting hun kommer på at hun må ha med eller at hun må huske å utforske det videre. Uavhengig av hva Maria skriver i løspapirene mens hun samtidig befinner seg i en skriveprosess på data, er det ingen tvil om at de notatene hun skriver for hånd ikke er ment for noen andre å lese enn henne. Så Maria tar notater for seg selv, mens hun skriver for andre.

Et annet eksempel når de skriver for å huske er når de skriver notater i forelesninger eller undervisningstimer. Informantene selv opplever at de lærer og husker mer av å skrive for hånd, men de forteller fortsatt at de kjenner mange som bare skriver på data. Sarah forteller blant annet at hun er den eneste i klassen som skriver for hånd i timene. De som mener de husker bedre når de skriver for hånd forteller at de har forsøkt å skrive på data, men ender opp med å ikke så huske så mye av det som er blitt skrevet, og ikke minst at det ser ukjent ut. Lucas sier blant annet at når han finner fram sine undervisningsnotater føler han ikke at det som er skrevet er hans, fordi det ligner ikke på hans språk. Lucas har også fortalt at han velger å skrive på data de gangene lærere skal fort gjennom en presentasjon og har mange lysbilder med mye tekst. Slike lysbilder og hastighet gir Lucas inntrykk om at det som står på powerpointen er viktig. Samtidig forteller han at han er så opptatt med å få skrevet ned det som står på lysbildene før lærere går videre, at han sjeldent husker noe av det som ble sagt. Samtidig ser han at det han har skrevet er direkte avskrift fremfor hans tanker rundt det lærere snakket om,

slik han pleier å skrive notater når han skriver for hånd. Sofie på sin side forteller at hun foretrekker å skrive forelesningsnotater på data fordi hastigheten i skrivingen gjør at hun bedre kan følge med på det som blir sagt under forelesningen. Sofie forteller videre at hun ikke skriver av det foreleseren sier eller viser på sin presentasjon. Hun skriver heller notater i form av korte beskrivelser av det foreleseren snakker om, samt egne tanker og spørsmål. Innimellom kan hun også skrive korte huskelapper eller beskjeder til seg selv, slik som å huske å lese bestemte artikler eller bøker rundt det temaet forelesningen tar for seg.

For de fleste er det å skrive for å huske tett knyttet til det å skrive for å lære, tross det ikke alltid er slik. Når informantene for eksempel skriver handlelister vil de gjerne huske det de har skrevet, om det foregår noe læring snakker vi ikke om. Som vist i diskusjonsdelen er mye av litteraturen omstridt når det gjelder å skrive for å lære på data kontra for hånd. Flere studier har vist at elever i begynneropplæringen har hatt gode læringseffekter av å først skrive på data, deretter lese og så skrive for hånd. Samtidig har mange studier vist at flere husker bedre når de skriver for hånd, slik som forelesningsnotater. Säljö var blant annet den som diskuterte hvorvidt det er snakk om en mer utvidet læringsbegrep når vi diskuterer læring for hånd kontra læring på data. De multimodale tekstene og blant annet animasjoner som ofte er å finne i digitale tekster innviterer leseren til en helt annen måte å lære på enn papirformteskten med statiske illustrasjoner. Dette er dessverre lite utforsket både av forskningen generelt så langt, og av meg i denne studien. Jeg er likevel sikker på at det foregår ulike læringer og at begge er nødvendige.

Til slutt kan det også se ut som redskapene brukes som supplement, utfyllende for hverandre. De informantene som forteller om en skriveprosess, beskriver en prosess da de skulle produsere en tekst som skulle deles med andre og helst vurderes av andre. Informantene forteller at de helst skriver slike presentasjonstekster på data, siden det er enklere å redigere, lagre og dele. Likevel forteller de fleste at selve teksten skrives gjerne på data, men mye av arbeidet rundt blir gjort for hånd. Slik som nevnt i andre tilfeller skriver informantene for hånd når de planlegger dataskrivning, da de lager tankekart, disposisjoner eller skriver av tekstoppgaven. Etter hvert som den dataskrevne teksten begynner å bli ferdig, er det flere som foretrekker å lese i papirform og notere for hånd, før de på ny redigerer på data.

6.2 Hvilke konkrete brukskonsepter finner jeg?

Litteratur knyttet til Skrivehjulets framheving av semiotiske medieringsressurser slik som vist tidligere i denne oppgaven, hevder at de semiotiske ressursene kan brukes på tvers av skrivehandlingene på en slik måte at de best mulig tenner koblingen mellom skrivehandling og formål med skrivingen. Samtidig er det blitt hevdet at det er ikke gitt at alle fire medieringsressursene er aktuelle i enhver skrivehandling. Dersom en for eksempel skriver handleliste vil det sjeldent være relevant å konsentrere seg om tekstruktur eller grammatikk og ordtilfang. Den semiotiske ressursen som er til stede i absolutt alle skrivehandling, fordi det i seg selv er en forutsetning for skriving, og som da skiller seg ut fra de andre semiotiske ressursene er de materielle redskapene. Siden denne studien har søkt etter å beskrive hvordan et utvalg informanter bruker datamaskin og håndskrift, opplever jeg å ha økt mine kunnskaper om hvordan de brukes og når og hvorfor den ene redskapen bør brukes fremfor den andre. Samlet har jeg kommet fram til tre konsepter, som i grunn er beskrevet og diskutert utfyllende hittil.

Det første konseptet jeg har sett går igjen hos flere informanter og til en viss grad gjennom litteratur som hittil er beskrevet er at det ser ut som håndskriften per i dag best imøtekommer en utforskende skrivehandling med formål om for eksempel selvrefleksjon. Litteratur om Skrivehjulet slik det er beskrevet tidligere og vist i vedlegg 1 mente at skrivehandlingen å utforske sammen med formålene identitetsdanning, selvrefleksjon, metakommunikasjon og egenvurdering, er jeg-orienterte. Det kan bety at den som skriver er selv leseren av teksten. Jeg har i denne oppgaven kalt dette å skrive for seg selv, som egentlig beskriver det samme. Informantene har fortalt at de gjerne skriver for seg selv når de skriver for å utforske egne tanker, og kanskje i tilfeller hvor en har behov for å systematisere egne tanker. De forteller at dette er enklere å gjøre via håndskrift. Det er ikke mange som er sikre på hvorfor, men flere føler de har mer kontakt med skrivingen når de skriver for hånd. Flere føler de kan og må konsentrere seg mer når de skriver for hånd enn på data. Konsentrasjonen og de analoge redskapene som blyant og papir, som i grunn ikke har andre funksjoner enn de en selv bruker dem til, gjør at en kan jobbe mer uforstyrret. Flere informanter i denne studien har fortalt at de gjerne skriver for hånd når de skal planlegge skriving, lage

disposisjon over hvordan de ser for seg den endelige teksten. I tillegg har flere informanter fortalt at de gjerne skriver for hånd når de er usikre på sine tanker, eller har behov for å tømme tanker og følelser. En slik skrivehandling har i denne oppgaven blitt beskrevet slik blant annet Dysthe kaller det, tenkeskriving. Det er også framhevet i denne oppgaven at tross Dysthe ikke sier noe mer konkret om bruk av håndskrift under tenkeskriving, er det likevel satt opp som et kjennetegn. Videre har informatene fortalt at de helst skriver dagbok for hånd, nettopp fordi dette er noe de skriver kun til seg selv. Dagboka har flere også opplevd er enklere å skjule for andre lesere. Når to av informatene (Åse og Charlotte) ble spurt om de kunne tenkt seg å skrive dagbok på data, var de begge skeptisk til det fordi de fryktet at andre enklere ville finne fram til det. Åge er den eneste som har nevnt at han helst skriver dikt for hånd, noe som Andersen kort beskriver på side 507 av sin 705 siders bok om skriving. Som nevnt tidligere forteller Andersen at det finnes skrivere som foretrekker å skrive et dikt først for hånd, ikke fordi de ikke mestrer dataskriving, men fordi de gjerne føler at de har bedre kontakt med sine tanker gjennom håndskriften.

Det finnes som nevnt i denne oppgaven så klart unntak på når og hvorfor informantene bruker håndskrift når en ikke skriver for seg selv. Sofie har for eksempel fortalt at hun gjerne deler ut en sangtekst i et familieselskap for hånd, for det synes hun er mye mer personlig. Selv om teksten nå leses av andre lesere enn Sofie selv, kan formålet med skrivingen likevel være jeg-orientert, kanskje i form av identitetsdanning? Maria har på sin side fortalt at hun gjerne skriver for hånd når hun bruker hvit tavle der hun og familien planlegger uken.

Med andre ord kan jeg ikke påstå at håndskrift alltid brukes til utforskende skriving med formål om for eksempel selvrefleksjon, fordi håndskrift brukes til mye annet. Men med en liten grad av sikkerhet tror jeg at jeg kan påstå at utforskende skriving med formål om selvrefleksjon ser ut til å utføres best ved håndskrift.

Det andre konseptet jeg opplever flere informanter og deler av litteratur til en viss grad støtter er at datamaskin ser ut til å imøtekomme skrivehandlingen å samhandle med kunnskapsorganisering og lagring som formål. Her er jeg mest sikker på at lagringen av dokumenter er enklere på data. Det er ganske innlysende og flere informanter i denne studien forteller det samme. Litteratur knyttet til Skrivehjulet har kalt denne koblingen

av skrivehandling og formål for du-orientert, som jeg i denne oppgaven har beskrevet som å skrive for andre. En ny innlysende fordel med bruk av data er at det er enklere å dele tekster med andre på langt mer effektiv måte enn det er gjort med håndskrevne tekster (med mindre de skannes inn). Informanter som beskrevet hittil i oppgaven har fortalt at de helst skriver for andre når de kanskje må. De fleste har snakket om skriving knyttet til skole, studier og jobb. Maria har for eksempel sagt at hun som en administrativ leder ved en skole fra tid til annen må sende ut informasjonsskriv til ansatte, elever og foreldre. Det ville være vanskelig å gjøre den jobben effektiv dersom en skulle brukt håndskrift. Elevinformantene har fortelt at de skriver på data når de må lever oppgaver på skolen. Flere har videre fortalt at de gjerne bruker datamaskin når de skal skrive legre tekster og vise kunnskaper. Flere har framhevet at fordelene med data er at en kan enklere redigere, lagre og gjenbruke tekster, noe som gjør skrivingen svært effektiv. Maria har for eksempel fortalt at når hun skriver lengre tekster som skal vurderes av en fagperson, skriver hun til å starte med adskilte avsnitt av informasjon hun mener er relevant. Etter hvert som hun får flere avsnitt av det som opprinnelig i teksten kan se ut til å ha lite sammenheng, mestrer hun etter hvert å flette avsnittene sammen. Selv om det ikke framkommer slik i den uferdige teksten, har avsnittene likevel en sammenheng for Maria. Gjennom å skrive dem på data og lett kunne redigere rekkefølgen og sammenhengen mellom avsnittene, opplever Maria at hun organiserer kunnskapene sine i større grad. Hun føler at hun får skrevet mye mer og fortære når hun skriver på data fremfor for hånd, og da rekker hun også å være mer bevisst sine lesere. Når en skriver for andre, eller i du-orientert skrivehandling, kan det tenkes at det er det samme som Dysthe kaller presentasjonsskriving. Ellers beskriver ikke Dysthe noe kjennetegn på presentasjonsskriving som angår materielle redskaper.

Slik som med det første konseptet, kan jeg heller ikke her påstå at datamaskin bare kan brukes til skriving for å samhandle med formål om kunnskapsorganisering og lagring. Jeg er mer i tvil om kunnskapsorganisering alltid er best tilfredsstilt gjennom data, enn at lagringen er best imøtekommet.

Usikkerheten rundt konseptene bygger på at jeg har for lite datamateriale til å påstå bastant at slik er det. Det hadde derimot vært veldig spennende å undersøke det nærmere.

Litteraturliste

- AbcNyheter. (2016). Forskere mener håndskrevne notater gir best læring Hentet fra <https://www.abcnyheter.no/dataliv/2016/08/22/195237324/forskere-mener-handskrevne-notater-gir-best-laering>
- Andersen, M. M. (2008). Skriveboka. Oslo: Aschehoug.
- Arendal, E. (2012, 23.05.16). Læse - og skriveteknologi - status og perspektiver Viden om Læsning Læse - og skriveteknologi
- Bakke, J. O. (2014). Å "late tanker" med penn og tastatur. Om skrivehjulet og skrijving som grunnleggende ferdighet IK. Kverndokken (Red.), 101Skrivegrep. Om skrijving, skrivestrategier og elevers tekstsaking. (s. 56-75). Bergen Fagbokforlaget
- Balsvik, L., & Mangen, A. (2016). Skrijving for hånd og på tastatur: mekaniske sider ved skrift IH. R. Lund, C. S. Holm & L. S. Brok (Red.), Viden om literacy (B. Skrift). København Nationalt videncenter for læsning.
- Berge, K. L., Evensen, L. S., & Thygesen, R. (2016). The Wheel of Writing: a model of the writing domain for the teaching and assessing of writing as a key competency. The Curriculum Journal 27(2).
- Berrum, E., Halmrast, H. H., Helle, M., & Lønvik, K. (2016). Erfaringer i skoler som opplever å ha lykket med bruk av nettbrett og / eller pc i sin grunnleggende lese - og skriveopplæring Senter for ikt i utdanningen
- Björkvall, A. (2014). Skrivande og textskapande med datorer i Högstadiet. Ett ekologisk perspektiv på möjligheter och utmaningar med "et-till-em"-prosjekt Viden om Læsning(16), 18-27.
- Bladt, K. (2012, 23.05.16). Læse - og skrivestøtte med it - en fælles sag og et fælles ansvar Viden om læsning Læse - og skriveteknologi
- Brinkmann, S., & Tanggaard, L. (2015). Interviewet: Samtalen som forskningsmetode. I S. Brinkmann & L. Tanggaard (Red.), Kvalitative metoder Latvia Hans Reitzels Forlag
- Brok, L. S. (2014). Because digital writing matters Viden om Læsning(16), 132-135.
- Brok, L. S., & Christensen, O. (2014). Tryllebindende teknologier? - En metalog om teknologi og tid i skole og hjem Viden om Læsning(16), 116-123.
- Christensen, A. (2013). Skjønner mindre og leser dårligere på skjerm <http://www.forskning.no>
- Dysthe, O. (1995). Det flerstemmige klasserommet Oslo Gyldendal
- Dysthe, O., Hertzberg, F., & Hoel, L. T. (2010). Skrive for å lære. Skrijving i høyere utdanning. . Oslo: Abstrakt forlag
- Evensen, L. S. (2009). En gyldig vurdering av elevers skrivekompetanse Hentet fra <http://www.skrivesenteret.no/uploads/files/EvensenEngyldigvurderingaveleversskrivekompetanse.pdf>
- Forskning.no. (2016). Håndskrevne notater gir best læring Hentet fra <http://forskning.no/hjernen/2016/08/handskrevne-notater-gir-best-laering>
- Fredriksen, B. C. (2013). Begripe med kroppen Oslo: Universitetsforlaget
- Halvorsen, E. M. (2013). Kunstfaglig og pedagogisk Fou. Kristiansand Høyskoleforlaget

- Hannemyr, G., Lirstøl, G., Lüders, M., & Rasmussen, T. (2015). Digitale medier. Teknologi, anvendelser og samfunn 224.
- Hasse, C. (2015). Kernebegreper: artefakt, teknologi, handleviden, teori, sosiomaterialitet, analyse, teknologiforståelse IC. Hasse & L. S. Brok (Red.), TEKU-modellen. Teknologiforståelse i professionerne. København: Creative Commons Navngivelse
- Haugen, V. (2014). Du tar bedre notater for hånd. Studentene husket mindre da de brukte bærbar pc <http://www.Tek.no> Hentet fra <https://www.tek.no/artikler/du-tar-bedre-notater-for-hand/159631>
- Hellesøy, C. (2011). Lærer å skrive og lese i barnehagen Hentet fra <http://www.aftenposten.no/kultur/Larer-a-skrive-og-lese-i-barnehagen-191840b.html>
- Henriksen, A. (2014). Håndskrift hjelper hukommelsen Aftenposten.no Hentet fra <http://www.aftenposten.no/kultur/Handskrift-hjelper-hukommelsen-7612478.html>
- Haas, C. (2009). Writing Technology, Studies on the Materiality of Literacy New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc., Publishers
- James, K. (2012). Handwriting in the 21st century? Research shows why handwriting belongs in today's classroom Hentet fra https://www.hw21summit.com/media/zb/hw21/files/H2948_HW_Summit_White_Paper_eVersion.pdf
- Jensen, B. S. (2014). OS+ - Opdagende Skrivning med auditiv feedback Viden om Læsning (16), 38-49.
- Jewitt, C. (2008). Technology, literacy and learning New York Routledge Taylor and Francis Group
- Juul, H. (2012). hvor meget hjælper it-hjælpemidler? . Viden om læsning Læse - og skriveteknologi
- Karlsdottir, R. (2004). Funksjonell håndskrift IH. Sigmundsson & M. Haga (Red.), Motorikk og samfunn. En samfunnsvitenskapelig tilnærming til motorisk atferd. . Ukjent Sebu Forlag
- Karlsdottir, R., & Stefansson, T. (2005). Utvikling av håndskrift IH. Sigmundsson & M. Haga (Red.). Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Klass, P. (2016). Why handwriting is still essential in the jeyboard age The New York Times Hentet fra https://mobile.nytimes.com/blogs/well/2016/06/20/why-handwriting-is-still-essential-in-the-keyboard-age/?smprod=nytcore-iphone&smid=nytcore-iphone-share&_r=0&referrer=https://t.co/kGS3dHazu9
- Konnikova, M. (2014). What's lost as handwriting fades The New York Times. Hentet fra https://www.nytimes.com/2014/06/03/science/whats-lost-as-handwriting-fades.html?_r=4
- Kress, G. (2014). Reading, learning and "texts" in their interaction with the digital media Viden om Læsning(16), 68-75.
- Kverndokken, K. (2015). 101 Skrivegrep - om skrivning, skrivestrategier og elevers tekstskaiping Bergen Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke AS
- Leeuwen, T. V. (2017). Multimodal literacy Nationalt Videncenter for læsning 21(21).
- Leming, T. (2016). Lærerstudenten som forskerstudent. Relasjoner og emosjoner i et praksisfellesskap IT. Leming, T. Tiller & E. Alerby (Red.), Forskerstudentene. Lærerstuderter i nye roller Oslo Cappelen Damm Akademisk

- Levinsen, K. T. (2012, 23.05.16). IT-Mappen og inklusion som hverdagspraksis på begyndertrinnet - en fortælling fra rødovre Viden om læsning Læse - og skriveteknologi
- Læreplan i norsk (2013).
- Lorentzen, R. F. (2014). Atomkraft i Jylland? Om kritisk læsning af nettekster Viden om Læsning(16), 6-17.
- Lund, H. R. (2014). Video i forberedelse og undervisning - En praktiskers perspektiv på, hvordan Flipped Classroom kan bruges til at skabe bedre læsning og mere elevaktivitet i gymnasieskolen Viden om Læsning (16), 76-87.
- Lund, H. R. (2017). Multimodale tekster Nationalt Videncenter for læsning 21(21).
- Mangen, A. (2016). What hans may tell us about reading and writing ResearchGate Hentet fra <https://www.researchgate.net/publication/294633609>
- Mangen, A. (x). Hva er skjermtekster, og hva gjør de med måten vi leser på? . <http://www.lesesenteret.uis.no>
- Mangen, A., & Säljö, R. (2016). Lesing og teknologiske grensesnitt: noen refleksjoner omkring behovet for tverrvitenskapelighet Norsk pedagogisk tidsskrift 100(02), 115-127. doi: 10.18261/issn.1504-2987-2016-02-05
- Mangen, A., & Velay, J.-L. (2010). Digitizing literacy: reflections on the haptics of writing INTECH, World's largest Science, technology and medicine Open Access book publisher
- Myran, H. I. (2016a). Håndskrift i en digital verden <http://www.skridesenteret.no>
- Myran, H. I. (2016b). Lavt presterende skrivers opplevelse av skriving IH. R. Lund, C. S. Holm & L. S. Brok (Red.), Viden om literacy (B. Skrift). København Nationalt videncenter for læsning
- Myran, I. (2015). Skal elevene skrive digitalt eller for hånd? . Språkløyper Hentet fra <http://sprakloyper.uis.no/article.php?articleID=101272&categoryID=17610>
- NewsMicrosoft. (2016). New research underlines the power of the pen in learning. Hentet fra <https://news.microsoft.com/europe/features/new-research-underlines-the-power-of-the-pen-in-learning/-sm.001926xjy16sveutq1w20qoets3sy>
- Olsen, H. M. (2012, 23.05.16). Bæredyktige teknologiske løsninger Viden om læsning Læse - og skriveteknologi
- Postholm, M. B., & Jacobsen, D. I. (2016). Læreren med forskerblikk. innføring i vitenskapelig metode for lærerstudenter Latvia Cappelen Damm Akademisk
- Rask, T. (2016). Rask håndskrivning IH. R. Lund, C. S. Holm & L. S. Brok (Red.), Viden om literacy (B. Skrift). København Nationalt videncenter for læsning
- Rongved, E. (2017). Hva skjer med oss når vi leser på skjerm? . <http://www.lesesenteret.uis.no>.
- Rønberg, L. (2016). Hva skal vi med håndskrivning i det 21. århundrede? . I H. R. Lund, C. S. Holm & L. S. Brok (Red.), Viden om literacy. Tema: Skrift (B. Skrift). København: Nationalt videncenter for læsning.
- Sandstad, E. (2012). "Du tenker mindre på matte'n egentlig!" Et søkelys på norske elevers bruk av digitale hjelpemidler i matematikk Universitetet i Oslo Hentet fra https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/34112/Sandstad_Master.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
- Sjaastad, J., Wollscheid, S., & Tømte, C. (2015). Pennal eller pad? . Oslo

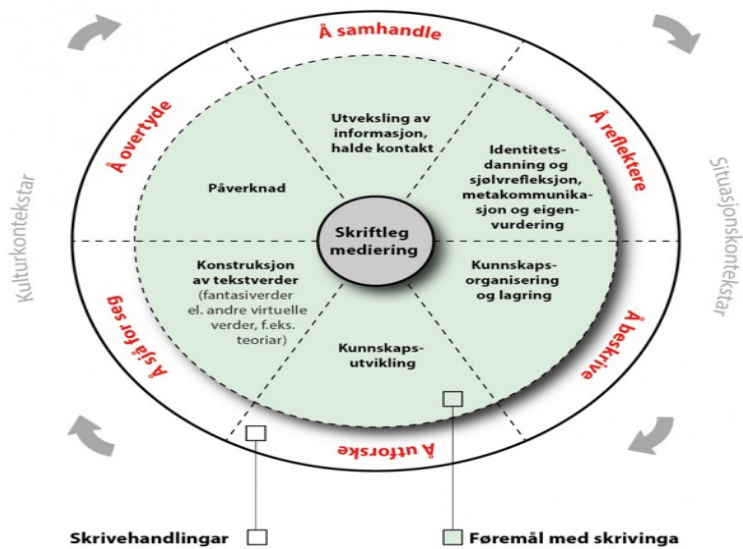
- Skjærseth, L. E. (2015). Håndskrifta er den del av personligheten NRK Hentet fra <https://www.nrk.no/trondelag/xl/-handskrifta-er-en-del-av-personligheten-1.12671652>
- Skrivesenteret.no. (2013). Skrivehjulet Hentet fra <http://www.skrivesenteret.no/ressurser/skrivehjulet/>
- Skrivesenteret.no. (2016, 16.06). Håndskrift eller skrijving på tastatur? . Hentet 15.04.2017, fra <http://www.skrivesenteret.no/ressurser/funksjonell-handskrift/>
- Smemo, J., & Solen, H. (2015). Skriveoppgaver i skriveprøvene. Oppgavedesign, utfordringer og erfaringer IH. Otnes (Red.), Å invitere elever til skrijving Bergen Fagbokforlaget
- Solheim, R., & Matre, S. (2014). Forventninger om skrivekompetanse. Perspektiver på skrijving, skriveopplæring og vurdering i "Normprosjektet". Viden om Læsning 2014, s.76-89.
- Stølen, G. (2016). Hva ser jeg? Studentenes forskerblick i eget praksisfelt IT. Leming, T. Tiller & E. Alerby (Red.), Forskerstudentene. Lærerstuderter i nye roller Oslo: Cappelen Damm
- Säljö, R. (2009). Læring i praksis. Et sosiokulturelt perspektiv Oslo: Cappelen forlag
- Säljö, R. (2015). Læring og kulturelle redskaper Oslo Cappelen Akademisk forlag
- Thompson, C.(Regissør) & B. talks (Regissør). (2015). The pencil and the keyboard: how the way you write changes the way you think Youtube
- Tjora, A. (2017). Kvalitative forskningsmetoder i praksis Oslo: Gyldendal Akademisk
- Toft, T. E. (2010, 14.10.2010). Lærer vi mer med blyant? . Hentet 04.04 2017 fra <http://forskning.no/skole-og-utdanning-informasjonsteknologi/2010/10/laerer-vi-mer-med-blyant>
- Toft, T. E. (2015). Hvorfor leser vi dårligere på skjerm? . <http://www.lesesenteret.uis.no>
- Trageton, A. (2003). Å skrive seg til lesing. Ikt i småskolen Oslo: Universitetsforlaget.
- Trageton, A. (2012). Å skrive seg til lesing på data Hentet fra <http://www.arnetrageton.no/Tekstskaping/kurs.html>
- Tønnessen, E. S. (2017). Multimodalitet i norsk skoles tekstpraksis. Erfaring fra 10 år med sammensatte tekster Nationalt Videncenter for læsning(21).
- Ulvik, M. (2014). Undervisningens estetiske dimensjon - Om å våge å ta i bruk det uforutsigbare Hentet fra <https://utdanningsforskning.no/artikler/undervisningens-estetiske-dimensjon---om-a-vage-a-ta-i-bruk-det-uforutsigbare/>
- Utdanningsdirektoratet. (2006). Læreplan i kunst og håndverk Hentet fra https://www.udir.no/kl06/KHV1-01/Hele/Grunnleggende_ferdigheter
- Utdanningsdirektoratet. (2013a). Læreplan i matematikk fellesfag <http://www.udir.no> Hentet fra https://www.udir.no/kl06/MAT1-04/Hele/Grunnleggende_ferdigheter
- Utdanningsdirektoratet. (2013b). Læreplan i naturfag Hentet fra https://www.udir.no/kl06/NAT1-03/Hele/Grunnleggende_ferdigheter
- Utdanningsdirektoratet. (2013c). Læreplan i norsk Hentet fra https://www.udir.no/kl06/NOR1-05/Hele/Grunnleggende_ferdigheter
- Utdanningsdirektoratet. (2013d). Læreplan i samfunnsfag Hentet fra https://www.udir.no/kl06/SAF1-03/Hele/Grunnleggende_ferdigheter
- Valmot, O. R. (2016). Vi lærer mer med penn enn med tastatur Hentet fra <https://www.tu.no/artikler/vi-laerer-mer-med-penn-enn-med-tastatur/358683>

- Venæs, H. (2016). Penn eller PC? Dette gjør deg smartere Hentet fra <http://www.tv2.no/a/8592054/>
- Vindum, L. S. (2014). Dialog i digital danskundervisning kræver nærvær og organisering Viden om Læsning(16), 28-37.
- Wilson, F. R. (1998). The hand. How its use shapes the brain, language and human culture New York Vintage Books. A Division of Random House, Inc. .
- Yagelski, R. P. (2016). Writing. Ten core concepts (B. Second edition). Boston Cenage Learning
- Åbergsjord, I. (2016). På denne skolen har alle nettbrett Hentet fra <http://www.aftenposten.no/norge/Pa-denne-skolen-har-alle-nettbrett-55532b.html>
- Aagaard, T. (2015). Gir nettbrett bedre leseopplæring? . fra http://www.nrk.no/ytring/gir-nettbrett-bedre-leseopplaering_-1.12297825

7 Vedlegg

Vedlegg 1

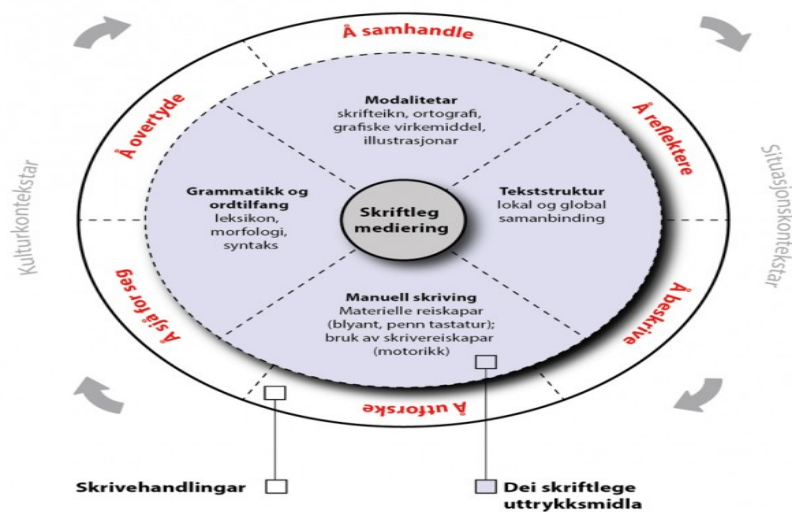
Framheving av funksjonelle sider ved skrivning

(Solheim & Matre, 2014, s. 78).

Vedlegg 2

Framheving av semiotiske medieringsressursar

(Evensen, 2009, s. 8).

Vedlegg 3

Instruksjon til oppgave #1655
Forestille seg: Et merkelig lys

Gjennomføringen i klasserommet tar 60 minutter. Dere bruker de første femten minuttene til å gjennomgå oppgaven og gjennomføre en idémyldring. Elevene skal skrive i 45 minutter. De kan enten skrive for hånd eller på datamaskin.

(Hentet fra Skriveprøven 2016).

Vedlegg 4

Fag	Prosess
Norsk	Norskfaget har et særlig ansvar for å utvikle elevenes evne til å planlegge, utforme og bearbeide stadig mer komplekse tekster som er tilpasset formål og mottaker.
Samfunnsfag	Evne til å vurdere og gjennomarbeide eigne tekstar er óg ein del av ferdigheita.
Naturfag	Skriveprosessen fra planlegging til bearbeiding og presentasjon av tekster innebærer bruk av naturfaglige begreper, figurer og symboler tilpasset formål og mottaker.

(Bakke, 2014, s. 62).

Vedlegg 5

1. Gjenta (samme bokstav mange ganger)
2. Videreutvikle (bokstavrekker representerer rekker av ord)
3. Omgrepet tegn
4. Fleksibilitet i bokstavform
5. Lineær – retning
6. Sidearrangement
7. Omgrepet ord
8. Rom mellom ordene
9. Ordsamling (enkeltstående ord, uten sammenheng)
10. Skilletegn

(Trageton, 2003, s. 87).

Vedlegg – tabeller

Charlotte Tabell 1							
Fordeler blyant	Ulemper blyant	Blyant eksklusivt	Fordeler data	Ulemper data	Data eksklusivt	Veksling	Variasjon i prosess
når jeg skriver selv, for hånd, så kjenner jeg at jeg lager bokstavene. når jeg skriver i notatboka mi, eller for hånd generelt da, så tenker jeg gjennom alle ordene som jeg skriver. Jeg vil si at man lærer mye mer av å skrive for hånd. Fordi man blir mer bevisst over det man skriver og det man gjør. jeg husker mye mer det jeg har skrevet for hånd.			det går jo så mye forttere å skrive på tastaturet. jeg tenker også at dataen er et redskap, som vi bruker for å gjøre ting, på en mye kjappere måte. det er jo mye enklere å bruke data, hvis en skal skrive, slik at du blir til å bytte om på teksten og hvor det står hen.				
på dataen så har man jo for eksempel mange retteprogram, som bare retter ordene automatisk. Og sånn som jeg ser det, så er jeg mer bevisst når jeg skriver for hånd. Så når jeg skriver på pc så føler jeg at ordet ikke strekker til. Hvis jeg skriver akkurat det samme på papiret, så kjennes det mye bedre ut. jeg har lagt merke til at det er flere som får betennelser av å sitte og skrive i den samme stillingen med hendene på tastaturet. Det er ikke noe særlig. Men jeg synes også det er vanskeligere å se hva du allerede har skrevet på data. Jeg blir litt sånn datablind, på en måte. For når jeg ser inn i den samme skjermen hele tiden, så blir det til slutt en sånn vane, så jeg ser ikke like godt hva som står.			Hvis jeg skriver for hånd, og jeg skriver om noe som er litt sånn feilplassert, så skriver jeg det heller på nytt igjen. Også bruker du jo mye papir. På dataen så har du alt sammen samlet. Det tar jo liten plass. Du har jo som regel dataen med deg, i hvert fall nå i dag. Så du har alltid dokumentene dine med deg. Mens jeg ville ikke ha tatt med meg alle notatbøkene mine overalt, hvis jeg skulle huske på noe				
når jeg begynner å skrive på tastaturet så tenker jeg alltid at da skal jeg produsere noe. Jeg foretrekker å bruke pc hvis jeg skal skrive innleveringer, eller lange tekster.							

Kim Tabell 2								
	Fordeler blyant	Ulemper blyant	Blyant eksklusivt	Fordeler data	Ulemper data	Data eksklusivt	Veksling	Variasjon i prosess
jeg synes det er mye lettere å huske det når jeg skriver det på ark, og det er mye lettere å lære det også. For hånd så blir det sånn at jeg ser det godt, og jeg kan skrive flere eksempler og sammenligne dem. Men hvis jeg skal skrive på pc så pleier å skrive en og slette den og skrive på ny. Da får jeg ikke sett så mange. forskjeller er den friheten når jeg skriver for meg selv, fordi jeg vet egen struktur, jeg kan forstå meg selv, men det er ikke sikkert alle andre forstår mine egne tanker, og måten jeg formulerer meg på og forkortelsene jeg bruker når jeg skriver for hånd.					jeg bruker tastatur når jeg skal skrive en lengre tekst eller større oppgaver, for det er mer praktisk. når jeg først har all informasjon og tankene mine på plass synes jeg det er bedre å skrive på pc for da skal jeg få det på en mer ryddig måte. Fordi det er lettere å redigere og generelt å skrive på pcen er mye lettere, ja det er mye lettere å gå tilbake og ordne på det som er feil og det som skal endres.			
Det er mye lettere å gjøre det på ark fordi jeg kan lage tankekart, tidslinjer, mens på pcen, det går ikke an på samme måte. For det er mye lettere å skrive på ark, og det er ikke nødvendigvis ryddig. Og det er det som er med pc, alt er for strukturert, kanskje. Så man får ikke samme friheten når man skriver.								
De er ment for meg, for hvis jeg skal skrive en oppgave til noen, så skriver jeg på tastatur.								
jeg starter først med at jeg leser veldig mye om alt mulig, om tema og skriver notater samtidig. Da skriver jeg for hånd. Og når jeg har skrevet ned notatene så pleier jeg å skrive et tankekart eller tidslinje, avhengig av hva slags tema det er, med de notatene, for da får jeg perspektiv over det hele. ut ifra det så bestemmer jeg mer for en problemstilling eller et emne jeg har lyst å snakke om eller skrive mer om. Og når jeg har funnet ut av problemstillingen og kan temaet mer eller mindre så pleier jeg å starte på artikkelen på pcen. Dersom jeg finner informasjon underveis så skriver jeg det på arket slik at jeg kan gå tilbake, for jeg synes det er mye lettere å bla i en bok enn i et dokument. så lenge jeg lærer egentlig, så bruker jeg blyanten, har jeg lagt merke til. Men når jeg skal formidle det, så bruker jeg pcen, for det er mer effektivt.								

Åge Tabell 3							
Fordeler blyant	Ulemper blyant	Blyant eksklusivt	Fordeler data	Ulemper data	Data eksklusivt	Veksling	Variasjon i prosess
Det er liksom å skru på pcen, og ja det er enklere å ha tak i et papir og bare kjapt notere noe greier da. når jeg har skrevet det for hånd, så hender det at jeg liksom ikke gidder å gjøre noe, jeg gidder liksom ikke å rette på den setningen helt nøyaktig da. For jeg skriver med penn, og da kunne jeg i så fall måttet kaste papiet og skrevet alt på nytt igjen da. Så det er helt klart en fordel med pc, at man kan, hvis man er nøye på setningene sine så kan man jo rette på det da. håndskrift, jeg synes det ser litt mer sånn artig da, å få tilbake. det er jo litt mer personlighet i håndskrift. håndskrifta er jo litt mer sånn fri, og man kan sette piler og man kan liksom utheve ting i større grad eller gjøre det litt mer sånn fantasifullt da. på pc der du er mer bundet i forhold til at du må finne fram til pila og etter eller annet sånt noe. kortere setninger og det blir lettere for hånd. Men hvis det er lengre tekster så vil jeg nok heller skrive det på pc. For der er det skille.							jeg bruker i hvert fall Onenote og jeg opplever at det er oversiktlig
det er liksom flaten, det er større flate da, så papir er mer fleksibelt sånn da.							
når jeg vurderer elever og går gjennom tekster så foretrekker jeg å printer ut, på den gamle måten og noterer i margen. Jeg har jo en stygg håndskrift, og det er jo dumt, så jeg prøver å skjerpe håndskriften min, men jeg foretrekker det, det gjør jeg. Jeg tror jo at dikt for eksempel, for dikt og skjønnlitterær går jeg mer i en sånn nonsjant inn i da, litt mer som en kunster på en måte da. Og da blir det enklere å bruke blyant, enn sakprosa da.							Jeg tror jeg på en måte jeg har en tendens til å skrive mer sakprosa på pc, enn skjønnlitteratur og dikt liksom.
Noen ganger er det litt tilfeldig, men jeg prøver å skrive det på data. Fordi at jeg har lyst å ta vare på dette her. Det kan hende at jeg ser det litt sånn lettere å skrive på papir da, enn på pc, ja kanskje, jeg gjør vel det.							

Diana Tabell 4							
Fordeler blyant	Ulemper blyant	Blyant eksklusivt	Fordeler data	Ulemper data	Data eksklusivt	Veksling	Variasjon i prosess
av og til når jeg skal skrive på pc, så kan du plutselig se opp og se at det er bare tull, mens når du skriver for hånd så er du mye mer nøye føler jeg, over hva du skriver. hvis jeg skal lære meg noe så lærer jeg mye bedre av å skrive for hånd enn av å skrive på pc. jeg bruker alltid notater og håndskriften når jeg skal lære meg noe. på data så er det så upersonlig, at det på en måte er ikke lett å huske. Når du skriver for hånd så er det motsatt, at det blir mye mer personlig,			når jeg åpnet et blogginnlegg så vet jeg egentlig ikke hva jeg skal skrive. Jeg tar for meg et tema, og så blogger jeg, og så tenker jeg underveis, så det er på en måte mine tanker som kommer ut der og da. Så leser jeg gjennom det etterpå, hvis det er brukbart så poster jeg, og hvis ikke så nei, dette her var bare tull, så ja. hvis du for eksempel skal skrive en skoleoppgave, så er det jo lettere å bruke tastatur fordi det går jo mye raskere og du får på en måte gjort oppgaven forttere, enn hvis du skriver for hånd, for du blir ikke så sliten. Mens på data så har du ikke det liksom, det går mye forttere, det er mye mer effektivt, og på den måten at det går så mye forttere og du får ikke så vondt av det.				
det er bare noe med å bruke hånden. Det er liksom når du skriver bokstavene selv, enn at du bare trykker på dem. når jeg skriver på pcen så blir det mye mer upersonlig. på data så er det så upersonlig, at det på en måte er ikke lett å huske. Det er veldig mye lettere å skrive noe mens du tenker hvis du bare ikke tenker over hva du skriver.			når du skriver for hånd, og du samtidig tenker når du skriver, så går tankene på en måte mye forttere enn det du skriver for hånd. Det er liksom, av og til så tuller du litt med ord og sånt, og så det å gå tilbake og sånt. Så det er litt vanskeligere enn på en pc, hvor alt går mye forttere. det kan bli litt tull innimellom, spesielt hvis du virkelig er ivrig i skrivingen og du vil få ned noe fort og så skal du liksom fokusere. Av og til kan du bare dette ut og bli distraheret av noe, så det er liksom ikke like lett som på tastatur da. Og så er det veldig irriterende fordi du vil ha det så fint som mulig, og så når du er ivrig eller sint så ser du på håndskrifta at du er sint. Det kan du skrive som negativt å skrive for hånd, at du blir veldig sliten i hånda liksom. Hvis du skriver mye og det kan bli litt vondt på slutten.				
Det er når jeg skriver dagbok, absolutt.							
Men det hender jo også at jeg skriver spontant, sånn som hvis jeg blogger for eksempel, da er det mer spontant							
Jeg bruker selvfølgelig håndskrift til å lage tankekart og oversikt over hovedpersoner. da bruker jeg kanskje tankekart til å referere til hva historien skal gå i, eller lage en tidslinje for hva som skal skje når og hvordan det skal skje, og sånne ting liksom. Hvis jeg er veldig sikker, og hvis jeg kan det jeg skal skrive om, da skriver jeg på tastatur. Men hvis jeg er usikker på et tema, eller usikker på noe, så er jeg nødt til å bruke håndskriften først.							

Maria Tabell 5							
Fordeler blyant	Ulemper blyant	Blyant eksklusivt	Fordeler data	Ulemper data	Data eksklusivt	Veksling	Variasjon i prosess
når jeg gjerne skal kombinere skrive med tegning, så synes jeg det er så mye enklere å bruke den. Det kan være kjapt et tankekart for eksempel, da bruker jeg hånda. Jeg bruker bare håndskriften når jeg noterer fra forelesninger, bøker og alt. Det er liksom å tenke gjennom hånda på en måte				Hvis du skal gi en prosjektoppgave til elever, så er det mye finere når det er skrevet på pc			
du kommer jo lenger med håndskrifta enn du gjør med pc				egentlig alt som har med jobben å gjøre, som fellesskriv og oppgaver som jeg deler ut til elevene, skriv som skal ut til foresatte, altså alt sånn der skal skrives på data. Du sender ikke en håndskreven invitasjon til utviklingssamtale. Det er vi liksom ferdig med			
Har du ikke strøm på mobilen eller på pcen, så får du ikke skrevet noe. Men har du penn, eller blyant eller fargeblyant, så får du faktisk notert. Sånn at, ja takk begge deler. Jeg tror at det er viktig at man får en god håndskrift, at man lærer det tidlig. Man blir så hemma, når man ikke har den gode håndskrifta. Også ser jeg sånn som i realfag, har du ikke god håndskrift så sliter du der og				det ser jeg jo nå at det er mer redigerbart med pc.			
				Det er jo det at det er veldig enkelt for redigering, og at det er forståelig, altså leselig for mottakeren. For håndskrifta er jo ikke alltid så lesbar. Også begynner man å bli så effektiv på touch etter hvert at det er jo en rask.			
når jeg bruker pc, så må jeg på en måte lese, taste, ja altså, jeg må gjøre flere operasjoner samtidig. Finne tastene, for selv om jeg kan touch rimelig bra, men likevel. Man skriver jo for så vidt raskt på pc, men det er tryggest med hånda, for da kan jeg da plutselig oppsette, tegne litt, og ja, piler her og det går jo litt tregere på pc. Det er for eksempel når jeg skal ha oversikt over pensum, ikke sant, over et emne eller sånt. Da liker jeg å ha den i papirform, da liker jeg å gå tilbake til det der med litt skrive med hånd, litt bilder og piler, tegne litt kart.						Ulempen med mange ganger jeg ser jeg bruker håndnotater, er jo at de ofte må skrives på pc. Altså skriver jeg møttereferatet for hånd, så må jeg jo skrive det på pc, det tar lengre tid å bruke håndskrifta på sånn måte	
mange ganger skriver jeg referatene for hånd, for jeg kjenner at jeg ja. For da får jeg liksom sette det opp på min måte, ikke sant, sånn at det går kjappere. når jeg skriver med hånda mi så har jeg et nærhet til det jeg skriver. Jeg får større avstand til det jeg skriver, når jeg skriver på pc. jeg tenker at for å bruke blyanten eller håndskriften, så er det liksom for at det skal få deg til å huske bedre. Også viser jo forskningen og, at man lærer, så det er det for å få den der metakommunikasjonen, den med deg selv. Altså den der refleksjonsdelen, tror jeg kan uttrykkes bedre gjennom hånda. Også føler jeg at når du skriver med hånda så skriver du mer korrekt riktig. Det kan kanskje være for at vi bruker de der sosiale mediene og det er mye forkorting og feilskrive og sånt, også tror jeg det er, for det ser jeg, at det er mange ungdommer som også drar det med seg inn fag skrive sin. Og dem gjør ikke det samme, for eksempel dem skriver ikke med en stor D, når dem skriver for hånd hos meg, når de skriver for hånd. Når dem skriver på pcen så kan dem gjøre det, sånne forkortelser, og chattespråket.							
Eller har vi jo en sånn hvit tavle som vi skriver på, med inndelt mandag, tirsdag onsdag, torsdag			for eksempel skriv som skal ut til ansatte, eller skriv som skal ut til elever, eposter, oppgaver som skal lages. da liker jeg å bruke pc.				
jeg husker bedre når jeg skriver det for hånd. Det er kanskje også derfor jeg skriver av oppgaver, for at jeg er så redd for at jeg skal komme utenfor oppgaven. For da har jeg liksom bearbeidet den godt, jeg har fått den inn igjenom bevegelsene i større grad. skriver jeg med hånd, skriver jeg mer rett, altså rettskriving.							
når jeg får en oppgavetekst, så bruker jeg faktisk mange ganger til å trekke ut begreper. Jeg kan gjerne skrive av oppgaven							
Når jeg skriver av et parti, så forstår jeg hva jeg skal gjøre. Tankene virker samtidig som jeg skriver av oppgaven, det står drøft ja, ok, hva var drøft igjen, jo det var sånn og sånn. Jeg bruker skrivingen til å få den i nærheten. Jeg skriver for hånd ja. Og så er det jo det neste, å skrive ned tankekart. Hva er det jeg kan her, da kan jeg putte det inn og begynne å sortere. når jeg er ferdig med tankekartet så er det rett på pc. Men notatene underveis, kan jeg skrive for hånd, lik som nå må jeg huske det, og det må jeg ha med. Jeg skriver det ikke i teksten, mens jeg skriver.							

Sarah Tabell 6							
Fordeler blyant	Ulemper blyant	Blyant eksklusivt	Fordeler data	Ulemper data	Data eksklusivt	Veksling	Variasjon i prosess
hvis jeg hadde fått et håndskrevet avskjedkort, så hadde jeg tenkt at de har lagt mer arbeid i det. alle har jo sin egen håndskrift, så du gir jo på en måte en litt mer personlig preg av deg da, til en annen person. Jeg kan si det for meg selv da, når jeg ofte er alene, setter jeg meg i et stille rom for å gå litt ut av virkeligheten kanskje. Og det synes jeg er veldig greit da, for du har boka foran deg og du har pennen, og du på en måte tømmer hodet. Og så er det veldig greit at du ikke blir retta på, hvis du skriver feil eller formulerer deg feil. du kan skrive så mange skrivefeil du vil, bare du liksom formidler det som du forstår, og på din måte. Selv om det ikke alltid er helt riktig når det gjelder rettskriving og sånt.						Fordelen er at alle sammen får lik skrift, og derifra har alle et samme utgangspunkt, og ikke bli dømt for å skrive litt dårlig, eller slurve litt. For jeg ser jo at det er mye mer lettvis å skrive på pc, og det er mye lettere å ha dokumentene tilgjengelig.	
Jeg kunne aldri liksom skrevet det jeg skriver i en dagbok på pc. Og så blir man redd for at andre skal få greie på det, på pcen, for bare med et tastetrykk så kan det være sendt liksom. Selv om man har lås og kode på pcen så er det mye tryggere å ha den i boken under senga. Det kan vel kanskje sies at jeg har alltid liksom, jeg sliter litt med å skrive, når det gjelder rettskriving Da er det flere ganger at jeg alltid blir rettet på, i det Word dokumentet. Og det blir, det blir liksom litt irriterende etter hvert. jeg lærer							

best ved å notere ting for hånd. Jeg vet ikke hvorfor, men jeg ser på en måte at det på en måte det fungerer for meg da. hvis jeg skriver det på pc, så føler jeg selvfølgelig det er så, det er så mye lettere distraheret på grunn av man kan selvfølgelig logge seg for eksempel på facebook, eller sånne ting. på pcen er det bare tastetrykk, så du får ikke samme følelsen som du gjør med hånda. det er mye mindre støy i den situasjonen hvor jeg bare har en bok og en penn, enn når du har en dataskjerm, flere taster, lysstyrke, ja, korrigerende av skrivefeil, hvordan du kan variere skriften. Og så er det også det at jeg på en måte forbinder pc og skriveoppgaver i større grad en stressfaktor da. Fordi i og med at det er skolerelatert, som oftest . Jeg har prøvd å notere en undervisningstime på pcen, men jeg, det var i fjor, og da fikk jeg ikke noe læreutbytte av det, følte jeg, så da måtte jeg gå tilbake til å skrive for hånd. jeg veldig frustrert fordi jeg husket det ikke på samme måte, som når jeg skrev det for hånd. Og når jeg senere har printa ut notatene og kunne lese på dem så følte jeg at det som stod der var ikke mine ord, det var på en måte nesten rett avskrift da.	
hvis jeg har en dårlig følelse så er det mye lettere å skrive det ned, for da får jeg på en måte brukt hånda mi og tømt hodet. Og det synes jeg er mye lettere å gjøre med blyant eller penn og på ark enn på datamaskin, fordi jeg føler at det blir mye mer personlig. Og jeg får et mye mer personlig preg på det. jeg er sånn veldig glad i å skrive litt lange bursdagskort, avskjedskort til vennene mine, der jeg kommer fram til morsomme minner vi har gjort, og at man gledet seg til å komme hjem da. Det er vel gjennom å lese notatene mine som jeg har skrevet for hånd, eller at jeg, hvis det er et kapittel da, så går jeg gjennom boka og så skriver jeg stikkord for hånd. For liksom da føler jeg, når du skriver det så fester jeg det, det fester seg mer. Hvordan man tar til seg læring er jo veldig forskjellig fra person til person. Men jeg tror da at flere ganger så hadde jeg tapt mer hvis jeg ikke hadde skrevet det for hånd. Jeg ser for eksempel at man får et mer personlig forhold til fagstoffet. når jeg da skal reflektere over noe, så er det igjen det at jeg kan sitte og skrive uforstyrret. jeg slapper mer av når jeg har en bok, en bok foran meg og en penn i hånda, fremfor en pc.	jeg bruker datamaskinen hvis jeg må innlevere og hvis vi har oppgaver om at vi skal skrive på powerpointer og sånt. Jeg foretrekker det når det er store innleveringer, mest når det gjelder sånn skolearbeid. Når du er på en måte pliktig til det. For da er det ofte hjelpemidler som rettskriving, og så er det også det at hvis du blir litt lei på slutten, så er det fortsatt de samme tydelige bokstavene. Så går det litt fortere også da. Jeg tenker sånn at data det er arbeid og det er skole.
Og i enkelte sammenhenger og når det kanskje er til det mer formelt, så er det mye lettere med pc. Men så er det uformelle, ingen andre skal lese det eller om det er til andre og nære, som du kanskje også har et litt mer personlig forhold til, sånn synes jeg det er mye lettere å formidle meg med papir.	
Hvis jeg har en oppgave, så pleier jeg å skrive en disposisjon for hånd. Så ser jeg hva jeg skal ha med, kanskje tar stikkord av hvem temaer, undertemaer jeg skal ha med. Og så har jeg liksom notert og skissa litt for hånd. Så kan jeg gå på pcen og finne selve fagstoffet eller om jeg har lest noe om det eller tatt notater om det på forhånd. Og så da begynner jeg å skrive. Fordi det å ha en bok og så begynne å skrive en oppgave, mens jeg tar til meg kunnskap, synes jeg er litt vanskelig. Da har jeg da gjort grovarbeidet. Og da kan jeg liksom sette meg ned og skrive det helt ferdig	

Lucas Tabell 7							
Fordeler blyant	Ulemper blyant	Blyant eksklusivt	Fordeler data	Ulemper data	Data eksklusivt	Veksling	Variasjon i prosess
Jeg bruker det veldig sånn, kanskje som et huskemiddel. Sånne daglige ting, som når du skriver en lapp og setter det på kjøleskapet at du må huske å lufte hunden eller tømme bassenget hvis jeg har i papirform, så kan jeg skrive, liksom sånn sette strek og skrive notater på sidene om at det er her liksom viktig. jeg føler at hvis du skriver fysisk, sånn med hånda, så husker du det bedre. Jeg føler at de notatene jeg har skrevet for hånd, er ting jeg mest sannsynlig husker. Det er ikke sikkert jeg husker alt, men jeg husker det bedre. når du sitter der med hodet i boka og skriver notater, så hører du, du har liksom ikke så fokus på noe annet			enklere å skrive med sånn vi kaller for touch, så du kan skrive uten å se på tastaturet, så du kan følge med, mens du skriver notater. den første dagen eller kanskje to dager, så har du kanskje 15 kilder, på et vindu på pcen. Og ser du på de når du faktisk må begynne å skrive. Og da går du tilbake til vinduene dine, og da bruker du de kildene til å skrive det du, oppgaven handler om. Lettere kildetilgang. for eksempel på norsk tentamen så står det, kortsvarsoppgave ca 250 ord. Langsvarsoppgave 800 ord. Og da er det enklere for oss å skrive på pc, og se hvor mange ord du har skrevet, så du har liksom den grensen. følger du med på ordtellingen, i løpet av det du skriver. Så du vet når du skal begynne å avslutte. lærere kopierer ut prøver fra data, som er tilegnet for at du skal skrive det på data, for du har ikke plass til å skrive for hånd. Når du tenker på data så tenker du at det er enklere å skrive, du får en god flyt, og du har liksom alt, som du trenger bare å bevege fingrene				
det jeg skriver på pc er mer en kopi av det læreren har sagt. Og da må jeg lese det flere ganger for å kunne huske det. Ja, for når du skriver på data, så følger du egentlig ikke med. Du bare sitter og skriver det du ser. For når du sitter der og ser på en powerpoint for eksempel, og du kan touch, og du sitter og skriver akkurat det som står på Smartboarden. Så du blir liksom litt dårligere på det da, fordi du kutter ned oppgaven mye før, enn det du egentlig kunne ha gjort, og får ikke inn alt som er viktig i den oppgaven. Fordi du liksom er egentlig ferdig. når du har en datamaskin, så er det også mye mer som følger med, du må også ha riktig dokument, det er liksom mye som skal, for eksempel linjeavstand. Når du har tentamen så må du passe på at du har nok strøm på			er du på blyant, så går det mye saktere, og du får kanskje ikke med alt. Og du ser mer ned på papiret, og det gjør at du mindre følger med i timen. Det kan være at jeg ikke får med meg alt. Hvis jeg ikke er ferdig med, hvis det for eksempel er flere punkter på en powerpoint, så er jeg på punkt 5. Så er det ikke like raskt som jeg gjør på pc. Og når de da hopper over til nytt lysbilde, så har jeg mistet de to, liksom siste. For når du tenker på hva du skriver, når han				

pcen. Du sitter og leser en kilde, og så ser du et sånt lite ikon du kan trykke på ny fane, og du vet liksom at, trykker man på den fanen, så kan man gå inn i hva som helst. Du kan gå på youtube, se på facebookbilder og hva som skjer. Du kan se på youtube videoer. Så du blir jo veldig distraheret. Så tar jeg alltid en sånn der 10 minutters pause, kanskje, jeg skriver i 20 minutter, og ser på youtube i ti, og så 20 minutter, og så Når du sitter og skriver på pcen og en fagtekst, så har du ikke noe respons. Du har ingenting som liksom påvirker et nytt tema, et nytt tema, et nytt tema, du skriver liksom om det samme. Du leser noe nytt, men du skriver om det samme. Men når du liksom, du kan få en snap eller et bilde da, som, av en hund og så har den et helt nytt tema, og så liksom senere, så får du bilde av noe annet. Og da er det liksom da nye temaer hele tiden, og når du da svarer, når du da skriver noe, så får du da noen som skriver tilbake. Og det får jo deg ivrig til å måtte skrive mer. Jeg hører ikke så mye når jeg skriver touch, man hører ikke så mye av det som sies, siden du er nå veldig konsentrert på alt du skal få ned på tastatur. Jeg ser på powepointen, og jeg skriver av powerpointen.	forteller deg om det, så er det ikke sikkert at du får med deg alt. Du får ikke med deg alt, på den måten at du skriver mye saktere. Og som ofte så foregår ting saktere, som du prøver å få med deg alt, men det er ikke alltid det skjer. Hvis du skriver feil, så jeg har jo hatt en hel bok som, som jeg skrevet masse med blå skrift. De er med blå penn, for jeg skriver alltid med penn, selv om du sier blyant, jeg skriver som oftest med penn. Og da har jeg jo masse sånne blå streker, over enten det som er skrevet feil eller liksom har tenkt feil. For på pcen så kan man bare, taste det bort og skrive på nytt. Ja, gjennom hele ungdomsskolen så gikk jeg rundt med tipex, og streka over sånn at det skulle se bedre ut, og, det ble jo litt tåpelig etter hvert, så det var enklest å bare gå over til pc.
Da sitter jeg med nett med nettsider, og et Word dokument, og så leser jeg kilder og tar liksom ut en utsagn eller en ide fra den kilden, og så skriver jeg med egne ord og tanker rundt det da	
Hvis vi får liksom, på slutten av et kapittel så er det egne oppgaver, sånne oppsummeringsoppgaver eller noe. Og da skriver jeg for hånd. hvis jeg skriver på tastatur, så går jeg bare tilbake også bare, ser du på det. For du har jo liksom ikke skrevet alt, så du må liksom finne på noe nytt. Men når du da skriver alt to ganger, så blir det liksom terping, og da husker du det mye bedre. sånne oppgaver som er korte, sånne oppsummeringsoppgaver, hvor du bare skal svare på et spørsmål, så er det blyant. Da skriver jeg liksom i skriveboka.	

Åse Tabell 8							
Fordeler blyant	Ulemper blyant	Blyant eksklusivt	Fordeler data	Ulemper data	Data eksklusivt	Veksling	Variasjon i prosess
hvis jeg skal skrive sånne lange epistel, så er det nok mer penn og papir syssel. det er, sikkert hva jeg er vant til. Jeg tror det handler litt om det der med noe jeg er vokst opp med og det er det jeg alltid har gjort. jeg føler jeg får formidla mye bedre i forhold til ting. I hvert fall sånne ting, når jeg skal skrive av meg ting, på papir. jeg er jo litt av den tankekart-generasjonen også, som jeg og synes er en fin måte å både lære og huske på. Det der med å skrive tankekart og piler og sånt, det er mye lettere når du gjør det via penn og papir. Jeg har mer en sånn praktisk til raskere skrivning når jeg formidler meg på tavla for eksempel, for noen ganger når jeg har forelesninger så skriver jeg litt i tillegg, hvis elevene spør etter noe eller for å forklare eller illustrere da prøver jeg nok litt å skrive litt pent fordi at jeg synes det er kanskje litt sånn glemt ferdighet. hvis jeg har mange oppgaver å rette så liker jeg å printe dem ut og vurdere på papir, for eksempel hvis jeg skal rette, vurdere ferdigheter innenfor norsk skrivning, så er det så mye lettere hvis jeg korrigerer med blyant, enn hvis jeg skriver inn kommentar, der jeg ta inn kommentar. Det er så mye lettere, og det går så mye raskere med penn synes jeg, når jeg skal ha oppgaver for eksempel ti sider det å bruke penn og papir er jo en tidsbesparende ressurs.				det er jo også veldig fint for da kan du jo redigere og bruke dem om igjen, og bare fikse på og putte inn da er det liksom bevart, for det er klart at i mitt lappesystem hjemme og sånt, og det er klart at det er en del som blir borte underveis, hvis du ikke får det inn på data. fordi at, det er jo for å bevare det og kunne redigere det, for det er klart at når du bruker penn og papir, så er det ikke så lett å redigere det. samtidig det å sette inn sitater og kilder og nettadresser og sånt, det er ikke så lett å skrive www.punktum.osv jeg føler liksom at det blir mer korrekt, og så samtidig så har jeg jo et fantastisk retteprogram som kan korrigere meg på rettskriving også, og det er jo klart at det ser jeg som en stor fordel også, når du skal levere en eksamensbesvarelse er det greit å ha et retteprogram som kan korrigere det. hvis jeg bruker teknologien så kan jeg legge inn filmer, jeg kan legge inn lenker, og jeg kan legge inn, altså jeg kan legge inn farger, jeg kan lage illustrasjoner, jeg kan lage grafer når man formidler noe via pcen så har du hele tiden muligheten til å liksom oppdatere deg via noe nytt. Og i mitt fag så er det jo stadig nye maskiner og nytt utstyr. Og du kan illustrere og vise og, det er jo så flott altså. Det kunne jo jeg ikke gjøre i mine penn og papir, eller overhead periode.			
for mange ganger så er det tungvint å dra fram pcen og det skal bli klart, og vente på. Og redd noen kanskje skal hacke seg inn og alt sånt også. det er sånn som jeg sier det til mine elever, så kan jeg jo se at fristen er for stor. For hvis du ser det plinger på facebook eller skype eller noe sånt, at du har lett for å gå over. Og at det kan ta bort fokuset. Og, også samtidig så går det forttere når du kan formidle med penn og papir Det der med å skrive tankekart og piler og sånt, det er mye lettere når du gjør det via penn og papir. Enn på en måte opp og hente en pil og alt det der, det blir mye mer klomsete. Det kommer sikkert systemet etter hvert hvor det er lett. Men per i dag så synes jeg det er for vanskelig.				for det er klart at i mitt lappesystem hjemme og sånt, og det er klart at det er en del som blir borte underveis, hvis du ikke får det inn på data. hvis jeg skal lage en forelesning, så er det klart at hvis jeg bare			

det går vel mer å skrive av seg, for det går vel ikke an å taste av seg. Skrivning det blir faktisk noe jeg faktisk gjør i mitt hode, med hånd. Å taste på pc, det er ikke å skrive av seg altså. hvis du skriver en sur mail eller Et eller annet sånt, men det blir ikke å skrive av seg i den grad.	skulle skrive for hånd, så har jeg en ganske fin håndskrift, så elevene ville skjønne det også.
jeg skriver mye, sånn som i forhold til dette intervjuet når jeg skal forberede meg så skriver jeg med penn og papir. handlelister for eksempel, huskelister, gule lapper er viktig i min alder. For hver dag i planleggingen min så skal jeg ha lister på hva jeg har formidlet til elever, hva jeg skal huske på, hvem jeg skal ta opp ting med, hva jeg skal gjennomgå den dagen. Ellers så har jeg jo lister for all elevinformasjon, elevsamtaler, ja, jeg har lister på alt jeg for meg så fører det liksom til at det er en sånn betryggelse i forhold til at jeg kan gjøre en god jobb, tror jeg. Jeg avskyr jo å glemme noe, det synes jeg er helt forferdelig, så lister er bra Hvis jeg er kjempefrustrert så skriver jeg av meg. Da synes jeg faktisk det er, for da bruker jeg penn og papir.	når jeg lager forelesninger og sånt, så bruker jeg jo alltid datamaskinen alt det som er viktig å bevare, liksom alt sånt dokumentasjon for elevene, jeg synes liksom det er deilig med alt sånt som iskole, hvor du kan levere vurderingene dine, alt du gjør på jobb
Fordi at elevene skal jo lære grunnleggende ferdigheter, både det å formidle seg skriftlig og digitale ferdigheter, når jeg har skrevet alt på data, så må jeg jo printe det ut og korrigere det per penn. Og sette piler og streker, jeg må ha det fysisk foran meg når jeg skal lese igjennom for å godkjenne det for meg selv. Så må jeg ha noe fysisk og sitte der og notere på og sånne ting.	
jeg noterer jo veldig desperat under forelesninger, og det gjør jo jeg uansett om jeg er på kurs, eller ja når vi hadde de der forelesningene på nett, så jeg noterer da med penn og papir. Og det brukte jeg veldig, jeg fant fram det når jeg skulle oppgaver eller eksamen jeg bruker veldig mye tid med penn og papir, før jeg setter i gang med skrivinga. For jeg klarer liksom ikke å forholde meg til det å ha oppe mange sider, jeg må liksom ha det ved siden av meg. Og så skrive det inn på en måte, når jeg skal levere besvarelse når jeg leser litt litteratur og sånt, så skriver jeg sammendrag og utdrag med penn og papir. Det er så mye lettere, det å liksom ha den pcen ved siden av når du leser, det blir liksom ikke det samme. Jeg føler at det er enklere for meg å ha blokk og skrive ned. når all disposisjonen og all litteratur liksom er ferdig, så er det for å sy det sammen. Da er det jeg bruker pc.	

Sofie Tabell 9							
Fordeler blyant	Ulemper blyant	Blyant eksklusivt	Fordeler data	Ulemper data	Data eksklusivt	Veksling	Variasjon i prosess
for å planlegge. Så har jeg jo en sånn bok som jeg skriver i, når jeg kommer på ting underveis. Det er lettere å slå opp en bok og skrive det passer jo bedre, for du kan sitte på en buss ikke sant, og sitter og skriver. For jeg har jo med meg penn mye oftere enn jeg har med meg datamaskin når jeg har skrevet det, så husker jeg det.		Jeg er ganske mye på nett. Det er mye på Facebook selvfølgelig, der jeg skriver til venner og ulike betraktninger. Men jeg kan også gå inn på kommentarer og saker på debattforum, jeg kan gi tilbakemeldinger på andres blogger, hvis jeg er inne på bloggene til folk. Nå studerer jeg og litt, jeg tar sånn ikt studie, så da skriver jeg en del i forbindelse med studie. Det er mest på dataen. på sånne debattplasser da, så skriver jeg mer in the heat of the moment. Jeg går ikke inn og planlegger skrivingen min det er fortere gjort på data enn for hånd. Jeg vet ikke, det er et eller annet som gjør at jeg trenger ikke å konsentrere meg så mye når jeg skriver på data som når jeg skriver for hånd, så jeg klarer å få med meg det som blir sagt. Det går på en måte fortere å sitte og skrive notatene mine. Dataen er for refleksjon, meningsutveksling, lengre skriveoppdrag, ikke for å huske jeg skriver fortere på dataen. For selv om jeg har en funksjonell og fin håndskrift, så skriver jeg fortere på dataen. Det er lettere å skyve ting inn i sammenhenger, altså det er lettere å redigere ting. Jeg kan gjøre flere ting samtidig som jeg skriver på dataen.					
Dataen er for refleksjon, meningsutveksling, lengre skriveoppdrag, ikke for å huske . de kan lett blir distraheret da på dataen, altså en gjør jo mange ting på en gang. de elevene som velger å skrive for hånd tror jeg rett og slett gjør det for å, for mange av dem konsentrer seg rett og slett bedre, tror jeg. Fordi dem blir så fort distraheret av andre ting på nettet, at andre ting kommer på skjerm, og da vil dem se litt her og der og så blar dem gjennom fra Word dokument, til Youtube, til altså mange ting på en gang da.							du kan jo ikke skrive håndskrift mens du ser opp
hvis forelesningen går på en artikkel, så vil jeg sitte og notere på artikkelen. Altså på papiret, å streke av og skrive på papiret.		Jeg har prøvd meg både på å skrive notater for hånd og skrive på data. Jeg har nok kommet fram til at jeg liker best å skrive på data når jeg sitter og hører på forelesninger. hvis det er en forelesning rundt et tema så har jeg kommet fram til at det er like greit å skrive på data. til eksamen, synes jeg det er veldig kjekt å ha dataskrevne notater.jeg har landet på at jeg synes det er kjekkest å sitte på forelesninger og sitte og høre og notere på data. det blir for mye papir, og det er mer en sånn miljøtanke da. For dem leverer jo på dataen, elevene, og tidligere så har jeg jo pøset dem ut og skrevet dem for hånd, og gitt dem tilbake. Men nå de siste årene så har jeg gitt kommentarer direkte i besvarelsen da.					

den hastigheten hvor jeg vil skrive, uten å måtte slå opp datamaskinen og finne datamaskinen, for du går jo ikke rundt og bærer på datamaskinen. du har kanskje en lapp eller et eller annet. Jo på nattbordet så har jeg datamaskinen, så noen tanker bruker jeg å få ned på den og. det kan være et poeng, du skriver jo for hånd bare for deg selv. Mens når du skriver på data så er det ofte ting du skal dele med andre. Det er i hvert fall det jeg gjør. Jeg lager for eksempel til et lag, så lager jeg sang da. Jeg skrev det på data, men jeg skulle strukturere det, for det var litt lengre tekst. Men jeg valgte å skrive den for hånd, og kopiere
jeg skriver dem ut. Da gjerne bruker jeg blyant. For da lager jeg gjerne et lite kompendium av alle notatene mine, men for å lese og for å på en måte lese til eksamen, så leser jeg notatene og streker under og bruker penn. Jeg vil nok skrive mange avsnitt og så til slutt flette det sammen. Så da forkaster jeg noen avsnitt, og ser at det mangler noe. Det hender ofte at jeg har skrevet mye mer enn hva som forventes i fagteksten, men så printer jeg det ut og så stryker jeg, dem som ikke er. Så ja, jeg skriver nok ikke lineært, altså så skriver jeg stykkevis og i biter. Jeg skriver kanskje en liten disposisjon først om hva som skal med, det må jeg ha med. Det kan jeg kanskje skrive for hånd. Når jeg sitter og tenker på det, for jeg skriver lite notater for hånd, men på dataen. Så jeg kan gjerne sitte og planlegge fagteksten min på papir. når jeg skal skrive en fagtekst, det er jo ikke noe jeg gjør i the moment. Det er jo noe som går over lenger tid, og da har jeg gjerne en notatbok vet du, og den kan jeg ha på nattbordet mitt og. Eller lapper, for det er jo enklere enn å få opp datamaskinen, for den har jeg på en måte ikke alltid med meg. Å skrive for å huske da, det gjør jeg ikke med dataen. når jeg er veldig i tvil om en besvarelse så skriver jeg ut. for å sette meg ned i godstolen og lese den en gang til, for jeg må lese den en gang til. Og da skriver jeg gjerne ut. Men jeg skriver fortsatt kommentaren på dataen, men jeg skriver det ut, men kanskje det har noe med lesing å gjøre. et annet alternativ på en måte, for altså bare å. Jeg står fast av og til og tenker at nei det her har jeg ikke peiling på hva jeg skal gi eller hva jeg skal gi fremovermelding om. Det er bare for å få et alternativ til det, og da bare skriver jeg det ut. Og da kan jeg gjerne og notere litt, ja jeg kan det. Men stort sett så gjør jeg alt det der på data.

Når kun håndskrift brukes Tabell 10	
Åge	når jeg vurderer elever og går gjennom tekster så foretrekker jeg å printe ut, på den gamle måten og noterer i marginen. Jeg har jo en stygg håndskrift, og det er jo dumt, så jeg prøver å skjerpe håndskriften min, men jeg foretrekker det, det gjør jeg. Jeg tror jo at dikt for eksempel, for dikt og skjønnlitterær går jeg mer i en sånn nonsjant inn i da, litt mer som en kunster på en måte da. Og da blir det enklere å bruke blyant, enn sakprosa da.
Diana	Det er når jeg skriver dagbok, absolutt.
Maria	Ellers har vi jo en sånn hvit tavle som vi skriver på, med inndelt mandag, tirsdag onsdag, torsdag
Sarah	hvis jeg har en dårlig følelse så er det mye lettere å skrive det ned, for da får jeg på en måte brukt hånda mi og tømt hodet. Og det synes jeg er mye lettere å gjøre med blyant eller penn og på ark enn på datamaskin, fordi jeg føler at det blir mye mer personlig. Og jeg får et mye mer personlig preg på det. jeg er sånn veldig glad i å skrive litt lange bursdagskort, avskjedskort til vennene mine, der jeg kommer fram til morsomme minner vi har gjort, og at man gleder seg til å komme hjem da. Det er vel gjennom å lese notatene mine som jeg har skrevet for hånd, eller at jeg, hvis det er et kapittel da, så går jeg gjennom boka og så skriver jeg stikkord for hånd. For liksom da føler jeg, når du skriver det så fester jeg det, det fester seg mer. Hvordan man tar til seg læring er jo veldig forskjellig fra person til person. Men jeg tror da at flere ganger så hadde jeg tapt mer hvis jeg ikke hadde skrevet det for hånd. Jeg ser for eksempel at man får et mer personlig forhold til fagstoffet når jeg da skal reflektere over noe, så er det igjen det at jeg kan sitte og skrive uforstyrret. jeg slapper mer av når jeg har en bok, en bok foran meg og en penn i hånda, fremfor en pc.
Åse	jeg skriver mye, sånn som i forhold til dette intervjuet når jeg skal forberede meg så skriver jeg med penn og papir. handlelister for eksempel, huskelister, gule lapper er viktig i min alder. For hver dag i planleggingen min så skal jeg ha lister på hva jeg har formidlet til elever, hva jeg skal huske på, hvem jeg skal ta opp ting med, hva jeg skal gjennomgå den dagen. Ellers så har jeg jo lister for all elevinformasjon, elevsamtaler, ja, jeg har lister på alt jeg. for meg så fører det liksom til at det er en sånn trygghet i forhold til at jeg kan gjøre en god jobb, tror jeg. Jeg avskyr jo å glemme noe, det synes jeg er helt forferdelig, så lister er bra Hvis jeg er kjempefrustrert så skriver jeg av meg. Da synes jeg faktisk det er, for da bruker jeg penn og papir.
Sofie	hvis forelesningen går på en artikkel, så vil jeg sitte og notere på artikkelen. Altså på papiret, å streke av og skrive på papiret.

Fordeler med håndskrift Tabell 11	
Charlotte	når jeg skriver selv, for hånd, så kjenner jeg at jeg lager bokstavene. når jeg skriver i notatboka mi, eller for hånd generelt da, så tenker jeg gjennom alle ordene som jeg skriver. Jeg vil si at man lærer mye mer av å skrive for hånd. Fordi man blir mer bevisst over det man skriver og det man gjør. jeg husker mye mer det jeg har skrevet for hånd.
Kim	jeg synes det er mye lettere å huske det når jeg skriver det på ark, og det er mye lettere å lære det også. For hånd så blir det sånn at jeg ser det godt, og jeg kan skrive flere eksempler og sammenligne dem. Men hvis jeg skal skrive på pc så pleier å skrive en og slette den og skrive på ny. Da får jeg ikke sett så mange. forskjeller er den friheten når jeg skriver for meg selv, fordi jeg vet egen struktur, jeg kan forstå meg selv, men det er ikke sikkert alle andre forstår mine egne tanker, og måten jeg formulerer meg på og forkortelsene jeg bruker når jeg skriver for hånd.
Åge	Det er liksom å skru på pcen, og ja det er enklere å ha tak i et papir og bare kjapt notere noe greier da. når jeg har skrevet det for hånd, så hender det at jeg liksom ikke gidder å gjøre noe, jeg gidder liksom ikke å rette på den setningen helt nøyaktig da. For jeg skriver med penn, og da kunne jeg i så fall måttet kaste papiret og skrevet alt på nytt igjen da. Så det er helt klart en fordel med pc, at man kan, hvis man er nøye på setningene sine så kan man jo rette på det da. håndskrift, jeg synes det ser litt mer sånn artig da, å få tilbake. det er jo litt mer personlighet i håndskrift håndskrifta er jo litt mer sånn fri, og man kan sette piler og man kan liksom utheve ting i større grad eller gjøre det litt mer sånn fantasifullt da. på pc der du er mer bundet i

	forhold til at du må finne fram til pila og etter eller annet sånt noe. kortere setninger og det blir lettere for hånd. Men hvis det er lengre tekster så vil jeg nok heller skrive det på pc.
Diana	av og til når jeg skal skrive på pc, så kan du plutselig se opp og se at det er bare tull, mens når du skriver for hånd så er du mye mer nøye følger jeg, over hva du skriver. hvis jeg skal lære meg noe så lærer jeg mye bedre av å skrive for hånd enn av å skrive på pc. jeg bruker alltid notater og håndskriften når jeg skal lære meg noe. på data så er det så upersonlig, at det på en måte er ikke lett å huske. Når du skriver for hånd så er det motsatt, at det blir mye mer personlig,
Maria	når jeg gjerne skal kombinere skrijving med tegning, så synes jeg det er så mye enklere å bruke den. Det kan være kjapt et tankekart for eksempel, da bruker jeg hånda Jeg bruker bare håndskriften når jeg noterer fra forelesninger, bøker og alt. Det er liksom å tenke gjennom hånda på en måte du kommer jo lenger med håndskrifta enn du gjør med pc. Har du ikke strøm på mobilen eller på pcen, så får du ikke skrevet noe. Men har du penn, eller blyant eller fargeblyant, så får du faktisk notert. Sånn at, ja takk begge deler. Jeg tror at det er viktig at man får en god håndskrift, at man lærer det tidlig. Man blir så hemma, når man ikke har den gode håndskrifta. Også ser jeg sånn som i realfag, har du ikke god håndskrift så sliter du der og. jeg husker bedre når jeg skriver det for hånd. Det er kanskje også derfor jeg skriver av oppgaver, for at jeg er så redd for at jeg skal komme utenfor oppgaven. For da har jeg liksom bearbeidet den godt, jeg har fått den inn igjennom bevegelsene i større grad. skriver jeg med hånd, skriver jeg mer rett, altså rettskriving.
Sarah	hvis jeg hadde fått et håndskrevet avskjedkort, så hadde jeg tenkt at de har lagt mer arbeid i det. alle har jo sin egen håndskrift, så du gir jo på en måte en litt mer personlig preg av deg da, til en annen person. Jeg kan si det for meg selv da, når jeg ofte er alene, setter jeg meg i et stille rom for å gå litt ut av virkeligheten kanskje. Og det synes jeg er veldig greit da, for du har boka foran deg og du har pennen, og du på en måte tømmer hodet. Og så er det veldig greit at du ikke blir retta på, hvis du skriver feil eller formulerer deg feil. du kan skrive så mange skrivefeil du vil, bare du liksom formidler det som du forstår, og på din måte. Selv om det ikke alltid er helt riktig når det gjelder rettskriving og sånt.
Lucas	Jeg bruker det veldig sånn, kanskje som et huskemiddel. Sånn daglige ting, som når du skriver en lapp og setter det på kjøleskapet at du må huske å luften hunden eller tømme bassenget . hvis jeg har i papirform, så kan jeg skrive, liksom sånn sette strek og skrive notater på sidene om at det er her liksom viktig. jeg føler at hvis du skriver fysisk, sånn med hånda, så husker du det bedre. Jeg føler at de notatene jeg har skrevet for hånd, er ting jeg mest sannsynlig husker. Det er ikke sikkert jeg husker alt, men jeg husker det bedre. når du sitter der med hodet i boka og skriver notater, så hører du, du har liksom ikke så fokus på noe annet
Åse	hvis jeg skal skrive sånne lange epistel, så er det nok mer penn og papir syssel. det er, sikkert hva jeg er vant til. Jeg tror det handler litt om det der med noe jeg er vokst opp med og det er det jeg alltid har gjort. jeg føler jeg får formidla mye bedre i forhold til ting. I hvert fall sånne ting, når jeg skal skrive av meg ting, på papir. jeg er jo litt av den tankekart-generasjonen også, som jeg og synes er en fin måte å både lære og huske på. Det der med å skrive tankekart og piler og sånt, det er mye lettere når du gjør det via penn og papir. Jeg har mer en sånn praktisk til raskere skrijving. når jeg formidler meg på tavla for eksempel, for noen ganger når jeg har forelesninger så skriver jeg litt i tillegg, hvis elevene spør etter noe eller for å forklare eller illustrere . da prøver jeg nok litt å skrive litt pent fordi at jeg synes det er kanskje litt sånn glemt ferdighet. hvis jeg har mange oppgaver å rette så liker jeg å printe dem ut og vurdere på papir, for eksempel hvis jeg skal rette, vurdere ferdigheter innenfor norsk skrijving, så er det så mye lettere hvis jeg korrigerer med blyant, enn hvis jeg skriver inn kommentar, der jeg ta inn kommentar. Det er så mye lettere, og det går så mye raskere med penn synes jeg, når jeg skal ha oppgaver for eksempel ti sider. det å bruke penn og papir er jo en tidsbesparende ressurs.
Sofie	for å planlegge. Så har jeg jo en sånn bok som jeg skriver i, når jeg kommer på ting underveis. Det er lettere å slå opp en bok og skrive .det passer jo bedre, for du kan sitte på en buss ikke sant, og sitter og skriver. For jeg har jo med meg penn mye oftere enn jeg har med meg datamaskin. når jeg har skrevet det, så husker jeg det.

Ulemper med data Tabell 12	
Charlotte	på dataen så har man jo for eksempel mange retteprogram, som bare retter ordene automatisk. Og sånn som jeg ser det, så er jeg mer bevisst når jeg skriver for hånd. Så når jeg skriver på pc så føler jeg at ordet ikke strekker til. Hvis jeg skriver akkurat det samme på papiet, så kjennes det mye bedre ut. jeg har lagt merke til at det er flere som får betennelser av å sitte og skrive i den samme stillingen med hendene på tastaturet. Det er ikke noe særlig. Men jeg synes også det er vanskeligere å se hva du allerede har skrevet på data. Jeg blir litt sånn datablind, på en måte. For når jeg ser inn i den samme skjermen hele tiden, så blir det til slutt en sånn vane, så jeg ser ikke like godt hva som står.
Kim	Det er mye lettere å gjøre det på ark fordi jeg kan lage tankekart, tidslinjer, mens på pcen, det går ikke an på samme måte. For det er mye lettere å skrive på ark, og det er ikke nødvendigvis ryddig. Og det er det som er med pc, alt er for strukturt, kanskje. Så man får ikke samme friheten når man skriver.
Åge	det er liksom flaten, det er større flate da, så papir er mer fleksibelt sånn da.
Diana	det er bare noe med å bruke hånden. Det er liksom når du skriver bokstavene selv, enn at du bare trykker på dem. når jeg skriver på pcen så blir det mye mer upersonlig. på data så er det så upersonlig, at det på en måte er ikke lett å huske. Det er veldig mye lettere å skrive noe mens du tenker hvis du bare ikke tenker over hva du skriver.
Maria	når jeg bruker pc, så må jeg på en måte lese, taste, ja altså, jeg må gjøre flere operasjoner samtidig. Finne tastene, for selv om jeg kan touch rimelig bra, men likevel. Man skriver jo for så vidt raskt på pc, men det er tryggest med hånda, for da kan jeg da plutselig oppsette, tegne litt, og ja, piler her og det går jo litt tregere på pc. Det er for eksempel når jeg skal ha oversikt over pensum, ikke sant, over et emne eller sånt. Da liker jeg å ha den i papirform, da liker jeg å gå tilbake til det der med litt skrijving med hånd, litt bilder og piler, tegne litt kart. mange ganger skriver jeg referatene for hånd, for jeg kjenner at jeg ja. For da får jeg liksom sette det opp på min måte, ikke sant, sånn at det går kjappere. når jeg skriver med hånda mi så har jeg et nærhet til det jeg skriver. Jeg får større avstand til det jeg skriver, når jeg skriver på pc. jeg tenker at for å bruke blyanten eller håndskriften, så er det liksom for at det skal få deg til å huske bedre. Også viser jo forskningen og, at man lærer, så det er det for å få den der metakommunikasjonen, den med deg selv. Altså den der refleksjonsdelen, tror jeg kan uttrykkes bedre gjennom hånda. Også føler jeg at når du skriver med hånda så skriver du mer korrekt riktig. Det kan kanskje være for at vi bruker de der sosiale mediene og det er mye forkorting og feilskrijving og sånt, også tror jeg det er, for det ser jeg, at det er

	mange ungdommer som også drar det med seg inn fag skrivingen sin. Og dem gjør ikke det samme, for eksempel dem skriver ikke med en stor D, når dem skrive for hånd hos meg, når de skriver for hånd. Når dem skriver på pcen så kan dem gjøre det, sånne forkortelser, og chattespråket.
Sarah	Jeg kunne aldri liksom skrevet det jeg skriver i en dagbok på pc. Og så blir man redd for at andre skal få greie på det, på pcen, for bare med et tastetrykk så kan det være sendt liksom. Selv om man har lås og kode på pcen så er det mye tryggere å ha den i boken under senga. Det kan vel kanskje sies at jeg har alltid liksom, jeg sliter litt med å skrive, når det gjelder rettskriving. Da er det flere ganger at jeg alltid blir rettet på, i det Word dokumentet. Og det blir, det blir liksom litt irriterende etter hvert. jeg lærer best ved å notere ting for hånd. Jeg vet ikke hvorfor, men jeg ser på en måte at det på en måte det fungerer for meg da. hvis jeg skriver det på pc, så føler jeg selvfølgelig det er så, det er så mye lettere distraheret på grunn av man kan selvfølgelig logge seg for eksempel på facebook, eller sånne ting. på pcen er det bare tastetrykk, så du får ikke samme følelsen som du gjør med hånda. det er mye mindre støy i den situasjonen hvor jeg bare har en bok og en penn, enn når du har en dataskjerm, flere taster, lysstyrke, ja, korrigering av skrivefeil, hvordan du kan variere skriften. Og så er det også det at jeg på en måte forbinder pc og skriveoppgaver i større grad en stressfaktor da. Fordi i og med at det er skolerelatert, som oftest .Jeg har prøvd å notere en undervisningstime på pcen, men jeg, det var i fjor, og da fikk jeg ikke noe læreutbytte av det, følte jeg, så da måtte jeg gå tilbake til å skrive for hånd. jeg veldig frustrert fordi jeg husket det ikke på samme måte, som når jeg skrev det for hånd. Og når jeg senere har printa ut notatene og kunne lese på dem så følte jeg at det som stod der var ikke mine ord, det var på en måte nesten rett avskrift da.
Åse	for mange ganger så er det tungvint å dra fram pcen og det skal bli klart, og vente på. Og redd noen kanskje skal hacke seg inn og alt sånt også. det er sånn som jeg sier det til mine elever, så kan jeg jo se at fristen er for stor. For hvis du ser det plinger på facebook eller skype eller noe sånt, at du har lett for å gå over. Og at det kan ta bort fokuset. Og, også samtidig så går det fortore når du kan formidle med penn og papir. Det der med å skrive tankekart og piler og sånt, det er mye lettere når du gjør det via penn og papir. Enn på en måte opp og hente en pil og alt det der, det blir mye mer klomsete. Det kommer sikkert systemet etter hvert hvor det er lett. Men per i dag så synes jeg det er for vanskelig. det går vel mer å skrive av seg, for det går vel ikke an å taste av seg. Skrivning det blir faktisk noe jeg faktisk gjør i mitt hode, med hånd. Å taste på pc, det er ikke å skrive av seg altså. hvis du skriver en sur mail eller Et eller annet sånt, men det blir ikke å skrive av seg i den grad.
Sofie	Dataen er for refleksjon, meningsutveksling, lengre skriveoppdrag, ikke for å huske. de kan lett blir distraheret da på dataen, altså en gjør jo mange ting på en gang. de elevene som velger å skrive for hånd tror jeg rett og slett gjør det for å, for mange av dem konsentrer seg rett og slett bedre, tror jeg. Fordi dem blir så fort distraheret av andre ting på nettet, at andre ting kommer på skjerm, og da vil dem se litt her og der og så blar dem gjennom fra Word dokument, til Youtube, til altså mange ting på en gang da.
Lucas	det jeg skriver på pc er mer en kopi av det læreren har sagt. Og da må jeg lese det flere ganger for å kunne huske det. Ja, for når du skriver på data, så følger du egentlig ikke med. Du bare sitter og skriver det du ser. For når du sitter der og ser på en powerpoint for eksempel, og du kan touch, og du sitter og skriver akkurat det som står på Smartboarden. Så du blir liksom litt dårligere på det da, fordi du kutter ned oppgaven mye før, enn det du egentlig kunne ha gjort, og får ikke inn alt som er viktig i den oppgaven. Fordi du liksom er egentlig ferdig. når du har en datamaskin, så er det også mye mer som følger med, du må også ha riktig dokument, det er liksom mye som skal, for eksempel linjeavstand. Når du har tentamen så må du passe på at du har nok strøm på pcen. Du sitter og leser en kilde, og så ser du et sånt lite ikon. du kan trykke på ny fane, og du vet liksom at, trykker man på den fanen, så kan man gå inn i hva som helst. Du kan gå på youtube, se på facebookbilder og hva som skjer. Du kan se på youtube videoer. Så du blir jo veldig distraheret. Så tar jeg alltid en sånn der 10 minutters pause, kanskje, jeg skriver i 20 minutter, og ser på youtube i ti, og så 20 minutter, og så. Når du sitter og skriver på pcen og en fagtekst, så har du ikke noe respons. Du har ingenting som liksom påvirker et nytt tema, et nytt tema, et nytt tema, du skriver liksom om det samme. Du leser noe nytt, men du skriver om det samme. Men når du liksom, du kan få en snap eller et bilde da, som, av en hund og så har den et helt nytt tema, og så liksom senere, så får du bilde av noe annet. Og da er det liksom da nye temaer hele tiden, og når du da svarer, når du da skriver noe, så får du da noen som skriver tilbake. Og det får jo deg ivrig til å måtte skrive mer. Jeg hører ikke så mye når jeg skriver touch, man hører ikke så mye av det som sies, siden du er nå veldig konsentrert på alt du skal få ned på tastatur. Jeg ser på powepointen, og jeg skriver av powerpointen.

Når kun data brukes Tabell 13	
Charlotte	når jeg begynner å skrive på tastaturet så tenker jeg alltid at da skal jeg produsere noe. Jeg foretrekker å bruke pc hvis jeg skal skrive innleveringer, eller lange tekster.
Kim	De er ment for meg, for hvis jeg skal skrive en oppgave til noen, så skriver jeg på tastatur.
Åge	Jeg tror jeg på en måte jeg har en tendens til å skrive mer sakprosa på pc, enn skjønnlitteratur og dikt liksom.
Maria	for eksempel skriv som skal ut til ansatte, eller skriv som skal ut til elever, eposter, oppgaver som skal lages. da liker jeg å bruke pc.
Sarah	jeg bruker datamaskinen hvis jeg må innlevere og hvis vi har oppgaver om at vi skal skrive på powerpointer og sånt. Jeg foretrekker det når det er store innleveringer, mest når det gjelder sånn skolearbeid. Når du er på en måte pliktig til det. For da er det ofte hjelpemidler som rettskriving, og så er det også det at hvis du blir litt lei på slutten, så er det fortsatt de samme tydelige bokstavene. Så går det litt fortore også da. Jeg tenker sånn at data det er arbeid og det er skole.
Lucas	Da sitter jeg med nett med nettsider, og et Word dokument, og så leser jeg kilder og tar liksom ut en utsagn eller en ide fra den kilden, og så skriver jeg med egne ord og tanker rundt det da
Åse	når jeg lager forelesninger og sånt, så bruker jeg jo alltid datamaskinen . alt det som er viktig å bevare, liksom alt sånt dokumentasjon for elevene, jeg synes liksom det er deilig med alt sånt som iskole, hvor du kan levere vurderingene dine, alt du gjør på jobb
Sofie	Jeg har prøvd meg både på å skrive notater for hånd og skrive på data. Jeg har nok kommet fram til at jeg liker best å skrive på data når jeg sitter og hører på forelesninger. hvis det er en forelesning rundt et tema så har jeg kommet fram til at det er like greit å skrive på data. til eksamen, synes jeg det er veldig kjekt å ha dataskrevne notater. jeg har landet på at jeg synes det er kjekkest å sitte på forelesninger og sitte og høre og notere på data. det blir for mye papir, og det er mer en sånn miljøtanke da. For dem leverer jo på dataen, elevene, og tidligere så har jeg jo pøset dem ut og skrevet dem for hånd, og gitt dem tilbake. Men nå de siste årene så har jeg gitt kommentarer direkte i besvarelsen da.

Fordeler med data Tabell 14	
Charlotte	det går jo så mye fortere å skrive på tastaturet. jeg tenker også at dataen er et redskap, som vi bruker for å gjøre ting, på en mye kjappere måte. det er jo mye enklere å bruke data, hvis en skal skrive, slik at du blir til å bytte om på teksten og hvor det står hen.
Kim	jeg bruker tastatur når jeg skal skrive en lengre tekst eller større oppgaver, for det er mer praktisk. når jeg først har all informasjon og tankene mine på plass synes jeg det er bedre å skrive på pc for da skal jeg få det på en mer ryddig måte. Fordi det er lettere å redigere og generelt å skrive på pcen er mye lettere, ja det er mye lettere å gå tilbake og ordne på det som er feil og det som skal endres.
Åge	Noen ganger er det litt tilfeldig, men jeg prøver å skrive det på data. Fordi at jeg har lyst å ta vare på dette her. Det kan hende at jeg ser det litt sånn lettere å skrive på papir da, enn på pc
Diana	når jeg åpnet et blogginnlegg så vet jeg egentlig ikke hva jeg skal skrive. Jeg tar for meg et tema, og så blogger jeg, og så tenker jeg underveis, så det er på en måte mine tanker som kommer ut der og da. Så leser jeg gjennom det etterpå, hvis det er brukbart så poster jeg, og hvis ikke så nei, dette her var bare tull, så ja. hvis du for eksempel skal skrive en skoleoppgave, så er det jo lettere å bruke tastatur fordi det går jo mye raskere og du får på en måte gjort oppgaven fortere, enn hvis du skriver for hånd, for du blir ikke så sliten. Mens på data så har du ikke det liksom, det går mye fortere, det er mye mer effektivt, og på den måten at det går så mye fortere og du får ikke så vondt av det.
Maria	Hvis du skal gi en prosjektoppgave til elever, så er det mye finere når det er skrevet på pc. egentlig alt som har med jobben å gjøre, som fellesskriv og oppgaver som jeg deler ut til elevene, skriv som skal ut til foresatte, altså alt sånn der skal skrives på data. Du sender ikke en håndskreven invitasjon til utviklingssamtale. Det er vi liksom ferdig med. det ser jeg jo nå at det er mer redigerbart med pc. Det er jo det at det er veldig enkelt for redigering, og at det er forståelig, altså leselig for mottakeren. For håndskrifta er jo ikke alltid så lesbar. Også begynner man å bli så effektiv på touch etter hvert at det er jo en rask.
Sarah	Fordelen er at alle sammen får lik skrift, og derifra har alle et samme utgangspunkt, og ikke bli dømt for å skrive litt dårlig, eller slurve litt. For jeg ser jo at det er mye mer lettvisst å skrive på pc, og det er mye lettere å ha dokumentene tilgjengelig.
Lucas	enklere å skrive med sånn vi kaller for touch, så du kan skrive uten å se på tastaturet, så du kan følge med, mens du skriver notater. den første dagen eller kanskje to dager, så har du kanskje 15 kilder, på et vindu på pcen. Og ser du på de når du faktisk må begynne å skrive. Og da går du tilbake til vinduene dine, og da bruker du de kildene til å skrive det du, oppgaven handler om. Lettere kildetilgang. for eksempel på norsk tentamen så står det, kortsvarsoppgave ca 250 ord. Langsvarsoppgave 800 ord. Og da er det enklere for oss å skrive på pc, og se hvor mange ord du har skrevet, så du har liksom den grensen følger du med på ordtellingen, i løpet av det du skriver. Så du vet når du skal begynne å avslutte. lærere kopierer ut prøver fra data, som er tilegnet for at du skal skrive det på data, for du har ikke plass til å skrive for hånd. Når du tenker på data så tenker du at det er enklere å skrive, du får en god flyt, og du har liksom alt, som du trenger bare å bevege fingrene
Åse	det er jo også veldig fint for da kan du jo redigere og bruke dem om igjen, og bare fikse på og putte inn. da er det liksom bevart, for det er klart at i mitt lappesystem hjemme og sånt, og det er klart at det er en del som blir borte underveis, hvis du ikke får det inn på data. fordi at, det er jo for å bevare det og kunne redigere det, for det er klart at når du bruker penn og papir, så er det ikke så lett å redigere det. samtidig det å sette inn sitater og kilder og nettadresser og sånt, det er ikke så lett å skrive www-punktum osv. jeg føler liksom at det blir mer korrekt, og så samtidig så har jeg jo et fantastisk retteprogram som kan korrigere meg på rettskriving også, og det er jo klart at det ser jeg som en stor fordel også, når du skal levere en eksamensbesvarelse er det greit å ha et retteprogram som kan korrigere det. hvis jeg bruker teknologien så kan jeg legge inn filmer, jeg kan legge inn lenker, og jeg kan legge inn, altså jeg kan legge inn farger, jeg kan lage illustrasjoner, jeg kan lage grafer. når man formidler noe via pcen så har du hele tiden muligheten til å liksom oppdatere deg via noe nytt. Og i mitt fag så er det jo stadig nye maskiner og nytt utstyr. Og du kan illustrere og vise og, det er jo så flott altså. Det kunne jo jeg ikke gjøre i mine penn og papir, eller overhead periode.
Sofie	Jeg er ganske mye på nett. Det er mye på Facebook selvfølgelig, der jeg skriver til venner og ulike betraktninger. Men jeg kan også gå inn på kommentarer og saker på debattforum, jeg kan gi tilbakemeldinger på andres blogger, hvis jeg er inne på bloggene til folk. Nå studerer jeg og litt, jeg tar sånn ikt studie, så da skriver jeg en del i forbindelse med studie. Det er mest på dataen. på sånne debattplasser da, så skriver jeg mer in the heat of the moment. Jeg går ikke inn og planlegger skrivingen min det er fortere gjort på data enn for hånd. Jeg vet ikke, det er et eller annet som gjør at jeg trenger ikke å konsentrere meg så mye når jeg skriver på data som når jeg skriver for hånd, så jeg klarer å få med meg det som blir sagt. Det går på en måte fortere å sitte og skrive notatene mine. Dataen er for refleksjon, meningsutveksling, lengre skriveoppdrag, ikke for å huske. jeg skriver fortere på dataen. For selv om jeg har en funksjonell og fin håndskrift, så skriver jeg fortere på dataen. Det er lettere å skyve ting inn i sammenhenger, altså det er lettere å redigere ting. Jeg kan gjøre flere ting samtidig som jeg skriver på dataen. den hastigheten hvor jeg vil skrive, uten å måtte slå opp datamaskinen og finne datamaskinen, for du går jo ikke rundt og bærer på datamaskinen. du har kanskje en lapp eller et eller annet. Jo på nattbordet så har jeg datamaskinen, så noen tanker bruker jeg å få ned på den og.

Ulemper med håndskrift Tabell 15	
Charlotte	Hvis jeg skriver for hånd, og jeg skriver om noe som er litt sånn feilplassert, så skriver jeg det heller på nytt igjen. Også bruker du jo mye papir. På dataen så har du alt sammen samlet. Det tar jo liten plass. Du har jo som regel dataen med deg, i hvert fall nå i dag. Så du har alltid dokumentene dine med deg. Mens jeg ville ikke ha tatt med meg alle notatbøkene mine overalt, hvis jeg skulle huske på noe
Diana	når du skriver for hånd, og du samtidig tenker når du skriver, så går tankene på en måte mye fortere enn det du skriver for hånd. Det er liksom, av og til så tuller du litt med ord og sånt, og så det å gå tilbake og sånt. Så det er litt vanskeligere enn på en pc, hvor alt går mye fortere. det kan bli litt tull innimellom, spesielt hvis du virkelig er ivrig i skrivingen og du vil få ned noe fort og så skal du liksom fokusere. Av og til kan du bare dette ut og bli distraert av noe, så det er liksom ikke like lett som på tastatur da. Og så er det veldig irriterende fordi du vil ha det så fint som mulig, og så når du er ivrig eller sint så ser du på håndskrifta at du er sint. Det kan du skrive som negativt å skrive for hånd, at du blir veldig sliten i hånda liksom. Hvis du skriver mye og det kan bli litt vondt på slutten.

Maria	Ulempen med mange ganger jeg ser jeg bruker håndnotater, er jo at de ofte må skrives på pc. Altså skriver jeg møtereferatet for hånd, så må jeg jo skrive det på pc, det tar lengre tid å bruke håndskrifta på sånn måte
Sarah	Og i enkelte sammenhenger og når det kanskje er til det mer formelt, så er det mye lettere med pc. Men så er det uformelle, ingen andre skal lese det eller om det er til andre og nære, som du kanskje også har et litt mer personlig forhold til, sånn synes jeg det er mye lettere å formidle meg med papir.
Lucas	er du på blyant, så går det mye saktere, og du får kanskje ikke med alt. Og du ser mer ned på papiret, og det gjør at du mindre følger med i timen. Det kan være at jeg ikke får med meg alt. Hvis jeg ikke er ferdig med, hvis det for eksempel er flere punkter på en powerpoint, så er jeg på punkt 5. Så er det ikke like raskt som jeg gjør på pc. Og når de da hopper over til nytt lysbilde, så har jeg mistet de to, liksom siste. For når du tenker på hva du skriver, når han forteller deg om det, så er det ikke sikkert at du får med deg alt. Du får ikke med deg alt, på den måten at du skriver mye saktere. Og som ofte så foregår ting saktere, som du prøver å få med deg alt, men det er ikke alltid det skjer. Hvis du skriver feil, så jeg har jo hatt en hel bok som, som jeg skrevet masse med blå skrift. De er med blå penn, for jeg skriver alltid med penn, selv om du sier blyant, jeg skriver som oftest med penn. Og da har jeg jo masse sånne blå streker, over enten det som er skrevet feil eller liksom har tenkt feil. For på pcen så kan man bare, taste det bort og skrive på nytt. Ja, gjennom hele ungdomsskolen så gikk jeg rundt med tipex, og streke over sånn at det skulle se bedre ut, og, det ble jo litt tåpelig etter hvert, så det var enklest å bare gå over til pc.
Åse	for det er klart at i mitt lappesystem hjemme og sånt, og det er klart at det er en del som blir borte underveis, hvis du ikke får det inn på data. hvis jeg skal lage en forelesning, så er det klart at hvis jeg bare skulle skrive for hånd, så har jeg en ganske fin håndskrift, så elevene ville skjønne det også.
Sofie	du kan jo ikke skrive håndskrift mens du ser opp

Veksling mellom redskapene Tabell 16	
Diana	Men det hender jo også at jeg skriver spontant, sånn som hvis jeg blogger for eksempel, da er det mer spontant
Sofie	det kan være et poeng, du skriver jo for hånd bare for deg selv. Mens når du skriver på data så er det ofte ting du skal dele med andre. Det er i hvert fall det jeg gjør. Jeg lager for eksempel til et lag, så lager jeg sang da. Jeg skrev det på data, men jeg skulle strukturere det, for det var litt lengre tekst. Men jeg valgte å skrive den for hånd, og kopiere

Variasjon mellom redskapene i en skriveprosess Tabell 17	
Kim	jeg starter først med at jeg leser veldig mye om alt mulig, om tema og skriver notater samtidig. Da skriver jeg for hånd. Og når jeg har skrevet ned notatene så pleier jeg å skrive et tankekart eller tidslinje, avhengig av hva slags tema det er, med de notatene, for da får jeg perspektiv over det hele. ut ifra det så bestemmer jeg mer for en problemstilling eller et emne jeg har lyst å snakke om eller skrive mer om. Og når jeg har funnet ut av problemstillingen og kan temaet mer eller mindre så pleier jeg å starte på artikkelen på pcen. Dersom jeg finner informasjon underveis så skriver jeg det på arket slik at jeg kan gå tilbake, for jeg synes det er mye lettere å bla i en bok enn i et dokument. så lenge jeg lærer egentlig, så bruker jeg blyanten, har jeg lagt merke til. Men når jeg skal formidle det, så bruker jeg pcen, for det er mer effektivt.
Diana	Jeg bruker selvfølgelig håndskrift til å lage tankekart og oversikt over hovedpersoner. da bruker jeg kanskje tankekart til å referere til hva historien skal gå i, eller lage en tidslinje for hva som skal skje når og hvordan det skal skje, og sånne ting liksom. Hvis jeg er veldig sikker, og hvis jeg kan det jeg skal skrive om, da skriver jeg på tastatur. Men hvis jeg er usikker på et tema, eller usikker på noe, så er jeg nødt til å bruke håndskriften først.
Maria	når jeg får en oppgavetekst, så bruker jeg faktisk mange ganger til å trekke ut begreper. Jeg kan gjerne skrive av oppgaven Når jeg skriver av et parti, så forstår jeg hva jeg skal gjøre. Tankene virker samtidig som jeg skriver av oppgaven, det står drøft ja, ok, hva var drøft igjen, jo det var sånn og sånn. Jeg bruker skrivingen til å få den i nærheten. Jeg skriver for hånd ja. Og så er det jo det neste, å skrive ned tankekart. Hva er det jeg kan her, da kan jeg putte det inn og begynne å sortere. når jeg er ferdig med tankekartet så er det rett på pc. Men notatene underveis, kan jeg skrive for hånd, lik som nå må jeg huske det, og det må jeg ha med. Jeg skriver det ikke i teksten, mens jeg skriver.
Sarah	Hvis jeg har en oppgave, så pleier jeg å skrive en disposisjon for hånd. Så ser jeg hva jeg skal ha med, kanskje tar stikkord av hvem temaer, undertemaer jeg skal ha med. Og så har jeg liksom notert og skissa litt for hånd. Så kan jeg gå på pcen og finne selve fagstoffet eller om jeg har lest noe om det eller tatt notater om det på forhånd. Og så da begynner jeg å skrive. Fordi det å ha en bok og så begynne å skrive en oppgave, mens jeg tar til meg kunnskap, synes jeg er litt vanskelig. Da har jeg da gjort grovarbeidet. Og da kan jeg liksom sette meg ned og skrive det helt ferdig
Lucas	Hvis vi får liksom, på slutten av et kapittel så er det egne oppgaver, sånne oppsummeringsoppgaver eller noe. Og da skriver jeg for hånd. hvis jeg skriver på tastatur, så går jeg bare tilbake også bare, ser du på det. For du har jo liksom ikke skrevet alt, så du må liksom finne på noe nytt. Men når du da skriver alt to ganger, så blir det liksom terping, og da husker du det mye bedre. sånne oppgaver som er korte, sånne oppsummeringsoppgaver, hvor du bare skal svare på et spørsmål, så er det blyant. Da skriver jeg liksom i skriveboka.
Åse	jeg noterer jo veldig desperat under forelesninger, og det gjør jo jeg uansett om jeg er på kurs, eller ja når vi hadde de der forelesningene på nett, så jeg noterer da med penn og papir. Og det brukte jeg veldig, jeg fant fram det når jeg skulle oppgaver eller eksamen. jeg bruker veldig mye tid med penn og papir, før jeg setter i gang med skrivinga. For jeg klarer liksom ikke å forholde meg til det å ha oppe mange sider, jeg må liksom ha det ved siden av meg. Og så skrive det inn på en måte, når jeg skal levere besvarelse. når jeg leser litt litteratur og sånt, så skriver jeg sammendrag og utdrag med penn og papir. Det er så mye lettere, det å liksom ha den pcen ved siden av når du leser, det blir liksom ikke det samme. Jeg føler at det er enklere for meg å ha blokk og skrive ned. når all disposisjonen og all litteratur liksom er ferdig, så er det for å sy det sammen. Da er det jeg bruker pc. når jeg har skrevet alt på data, så må jeg jo printe det ut og korrigere det per penn. Og sette piler og streker, jeg må ha det fysisk foran meg når jeg skal lese igjennom for å godkjenne det for meg selv. Så må jeg ha noe fysisk og sitte der og notere på og sånne ting.
Sofie	jeg skriver dem ut. Da gjerne bruker jeg blyant. For da lager jeg gjerne et lite kompendium av alle notatene mine, men for å lese og for å på en måte lese til eksamen, så leser jeg notatene og streker under og bruker penn. Jeg vil nok skrive mange avsnitt og så til slutt flette det sammen. Så da forkaster jeg noen avsnitt, og ser at det mangler noe. Det hender ofte at jeg har

	skrevet mye mer enn hva som forventes i fagteksten, men så printer jeg det ut og så stryker jeg, dem som ikke er. Så ja, jeg skriver nok ikke lineært, altså så skriver jeg stykkevis og i biter. Jeg skriver kanskje en liten disposisjon først om hva som skal med, det må jeg ha med. Det kan jeg kanskje skrive for hånd. Når jeg sitter og tenker på det, for jeg skriver lite notater for hånd, men på dataen. Så jeg kan gjerne sitte og planlegge fagteksten min på papir. når jeg skal skrive en fagtekst, det er jo ikke noe jeg gjør in the moment. Det er jo noe som går over lenger tid, og da har jeg gjerne en notatbok vet du, og den kan jeg ha på nattbordet mitt og. Eller lapper, for det er jo enklere enn å få opp datamaskinen, for den har jeg på en måte ikke alltid med meg. Å skrive for å huske da, det gjør jeg ikke med dataen. når jeg er veldig i tvil om en besvarelse så skriver jeg ut. for å sette meg ned i godstolen og lese den en gang til, for jeg må lese den en gang til. Og da skriver jeg gjerne ut. Men jeg skriver fortsatt kommentaren på dataen, men jeg skriver det ut, men kanskje det har noe med lesing å gjøre. et annet alternativ på en måte, for altså bare å. Jeg står fast av og til og tenker at nei det her har jeg ikke peiling på hva jeg skal gi eller hva jeg skal gi fremovermelding om. Det er bare for å få et alternativ til det, og da bare skriver jeg det ut. Og da kan jeg gjerne og notere litt, ja jeg kan det. Men stort sett så gjør jeg alt det der på data.
--	---

Når og hvorfor brukes kun håndskrift? Tabell 18		
	Når	Hvorfor
Charlotte	på dataen så har man jo for eksempel mange retteprogram, som bare retter ordene automatisk. Og sånn som jeg ser det, så er jeg mer bevisst når jeg skriver for hånd. Så når jeg skriver på pc så føler jeg at ordet ikke strekker til. Hvis jeg skriver akkurat det samme på papiret, så kjennes det mye bedre ut. jeg har lagt merke til at det er flere som får betennelser av å sitte og skrive i den samme stillingen med hendene på tastaturet. Det er ikke noe særlig. Men jeg synes også det er vanskeligere å se hva du allerede har skrevet på data. Jeg blir litt sånn datablind, på en måte. For når jeg ser inn i den samme skjermen hele tiden, så blir det til slutt en sånn vane, så jeg ser ikke like godt hva som står.	
Åge	Det er liksom å skru på pcen, og ja det er enklere å ha tak i et papir og bare kjapt notere noe greier da. kortere setninger og det blir lettere for hånd. Men hvis det er lengre tekster så vil jeg nok heller skrive det på pc. Jeg tror jo at dikt for eksempel, for dikt og skjønnlitterær går jeg mer i en sånn nonsjant inn i da, litt mer som en kunster på en måte da. Og da blir det enklere å bruke blyant, enn sakprosa da	
Diana	Det er når jeg skriver dagbok, absolutt.	av og til når jeg skal skrive på pc, så kan du plutselig se opp og se at det er bare tull, mens når du skriver for hånd så er du mye mer nøye føler jeg, over hva du skriver. det er bare noe med å bruke hånden. Det er liksom når du skriver bokstavene selv, enn at du bare trykker på dem. når jeg skriver på pcen så blir det mye mer upersonlig. på data så er det så upersonlig, at det på en måte er ikke lett å huske. Det er veldig mye lettere å skrive noe mens du tenker hvis du bare ikke tenker over hva du skriver.
Maria	Ellers har vi jo en sånn hvit tavle som vi skriver på, med inndelt mandag, tirsdag onsdag, torsdag du kommer jo lenger med håndskrifta enn du gjør med pc. Har du ikke strøm på mobilen eller på pcen, så får du ikke skrevet noe. Men har du penn, eller blyant eller fargeblyant, så får du faktisk notert. Sånn at, ja takk begge deler. Jeg tror at det er viktig at man får en god håndskrift, at man lærer det tidlig. Man blir så hemma, når man ikke har den gode håndskrifta. Også ser jeg sånn som i realfag, har du ikke god håndskrift så sliter du der og. skriver jeg med hånd, skriver jeg mer rett, altså rettskriving. når jeg bruker pc, så må jeg på en måte lese, taste, ja altså, jeg må gjøre flere operasjoner samtidig. Finne tastene, for selv om jeg kan touch rimelig bra, men likevel.	
Sarah	hvis jeg har en dårlig følelse så er det mye lettere å skrive det ned, for da får jeg på en måte brukt hånda mi og tømt hodet. Og det synes jeg er mye lettere å gjøre med blyant eller penn og på ark enn på datamaskin, fordi jeg føler at det blir mye mer personlig. Og jeg får et mye mer personlig preg på det. Jeg kunne aldri liksom skrevet det jeg skriver i en dagbok på pc. Og så blir man redd for at andre skal få greie på det, på pcen, for bare med et tastetrykk så kan det være sendt liksom. Selv om man har lås og kode på pcen så er det mye tryggere å ha den i boken under senga. Det kan vel kanskje sies at jeg har alltid liksom, jeg sliter litt med å skrive, når det gjelder rettskriving	
Åse	jeg skriver mye, sånn som i forhold til dette intervjuet når jeg skal forberede meg. så skriver jeg med penn og papir. handlelister for eksempel, huskelister, gule lapper er viktig i min alder. Hvis jeg er kjempefrustrert så skriver jeg av meg. Da synes jeg faktisk det er, for da bruker jeg penn og papir. hvis jeg skal skrive sånne lange epistler, så er det nok mer penn og papir syssel.	for mange ganger så er det tungvint å dra fram pcen og det skal bli klart, og vente på. Og redd noen kanskje skal hacke seg inn og alt sånt også. Og, også samtidig så går det fortare når du kan formidle med penn og papir. det går vel mer å skrive av seg, for det går vel ikke an å taste av seg. Skrivning det blir faktisk noe jeg faktisk gjør i mitt hode, med hånd. Å taste på pc, det er ikke å skrive av seg altså. hvis du skriver en sur mail eller Et eller annet sånt, men det blir ikke å skrive av seg i den grad.
	det er, sikkert hva jeg er vant til. Jeg tror det handler litt om det der med noe jeg er vokst opp med og det er det jeg alltid har gjort. jeg føler jeg får formidla mye bedre i forhold til ting. I hvert fall sånne ting, når jeg skal skrive av meg ting, på papir. hvis jeg skal lage en forelesning, så er det klart at hvis jeg bare skulle skrive for hånd, så har jeg en ganske fin håndskrift, så elevene ville skjønne det også.	

Sofie	hvis forelesningen går på en artikkel, så vil jeg sitte og notere på artikkelen. Altså på papiret, å streke av og skrive på papiret. for å planlegge. Så har jeg jo en sånn bok som jeg skriver i, når jeg kommer på ting underveis. Det er lettere å slå opp en bok og skrive .det passer jo bedre, for du kan sitte på en buss ikke sant, og sitter og skriver. For jeg har jo med meg penn mye oftere enn jeg har med meg datamaskin. når jeg har skrevet det, så husker jeg det.
Lucas	det jeg skriver på pc er mer en kopi av det læreren har sagt. Og da må jeg lese det flere ganger for å kunne huske det. Ja, for når du skriver på data, så følger du egentlig ikke med. Du bare sitter og skriver det du ser. For når du sitter der og ser på en powerpoint for eksempel, og du kan touch, og du sitter og skriver akkurat det som står på Smartboarden. Så du blir liksom litt dårligere på det da, fordi du kutter ned oppgaven mye før, enn det du egentlig kunne ha gjort, og får ikke inn alt som er viktig i den oppgaven. Fordi du liksom er egentlig ferdig. når du har en datamaskin, så er det også mye mer som følger med, du må også ha riktig dokument, det er liksom mye som skal, for eksempel linjeavstand. Når du har tentamen så må du passe på at du har nok strøm på pcen. Du sitter og leser en kilde, og så ser du et sånt lite ikon du kan trykke på ny fane, og du vet liksom at, trykker man på den fanen, så kan man gå inn i hva som helst. Du kan gå på youtube, se på facebookbilder og hva som skjer. Du kan se på youtube videoer. Så du blir jo veldig distraheret. Så tar jeg alltid en sånn der 10 minutters pause, kanskje, jeg skriver i 20 minutter, og ser på youtube i ti, og så 20 minutter, og så. Når du sitter og skriver på pcen og en fagtekst, så har du ikke noe respons. Du har ingenting som liksom påvirker et nytt tema, et nytt tema, et nytt tema, du skriver liksom om det samme. Du leser noe nytt, men du skriver om det samme. Men når du liksom, du kan få en snap eller et bilde da, som, av en hund og så har den et helt nytt tema, og så liksom senere, så får du bilde av noe annet. Og da er det liksom da nye temaer hele tiden, og når du da svarer, når du da skriver noe, så får du da noen som skriver tilbake. Og det får jo deg ivrig til å måtte skrive mer. Jeg hører ikke så mye når jeg skriver touch, man hører ikke så mye av det som sies, siden du er nå veldig konsentrert på alt du skal få ned på tastatur. Jeg ser på powepointen, og jeg skriver av powerpointen.

Skrive for å huske – Tabell 19		
	Hvorfor håndskrift?	Hvorfor data?
Lucas	jeg føler at hvis du skriver fysisk, sånn med hånda, så husker du det bedre. Jeg føler at de notatene jeg har skrevet for hånd, er ting jeg mest sannsynlig husker. Det er ikke sikkert jeg husker alt, men jeg husker det bedre. når du sitter der med hodet i boka og skriver notater, så hører du, du har liksom ikke så fokus på noe annet Jeg bruker det veldig sånn, kanskje som et huskemiddel. Sånne daglige ting, som når du skriver en lapp og setter det på kjøleskapet at du må huske å luften hunden eller tømme bassenget	
Maria	jeg husker bedre når jeg skriver det for hånd. Det er kanskje også derfor jeg skriver av oppgaver, for at jeg er så redd for at jeg skal komme utenfor oppgaven. For da har jeg liksom bearbeidet den godt, jeg har fått den inn igjennom bevegelsene i større grad.	
Åse	For hver dag i planleggingen min så skal jeg ha lister på hva jeg har formidlet til elever, hva jeg skal huske på, hvem jeg skal ta opp ting med, hva jeg skal gjennomgå den dagen. Ellers så har jeg jo lister for all elevinformasjon, elevsamtaler, ja, jeg har lister på alt jeg. for meg så fører det liksom til at det er en sånn trygghet i forhold til at jeg kan gjøre en god jobb, tror jeg. Jeg avskyr jo å glemme noe, det synes jeg er helt forferdelig, så lister er bra	
Sofie	Dataen er for refleksjon, meningsutveksling, lengre skriveoppdrag, ikke for å huske	

Skrive for å lære Tabell 20	
Sarah	Det er vel gjennom å lese notatene mine som jeg har skrevet for hånd, eller at jeg, hvis det er et kapittel da, så går jeg gjennom boka og så skriver jeg stikkord for hånd. For liksom da føler jeg, når du skriver det så fester jeg det, det fester seg mer. Hvordan man tar til seg læring er jo veldig forskjellig fra person til person. Men jeg tror da at flere ganger så hadde jeg tapt mer hvis jeg ikke hadde skrevet det for hånd. Jeg ser for eksempel at man får et mer personlig forhold til fagstoffet når jeg da skal reflektere over noe, så er det igjen det at jeg kan sitte og skrive uforstyrret. jeg slapper mer av når jeg har en bok, en bok foran meg og en penn i hånda, fremfor en pc. jeg lærer best ved å notere ting for hånd. Jeg vet ikke hvorfor, men jeg ser på en måte at det på en måte det fungerer for meg da. hvis jeg skriver det på pc, så føler jeg selvfølgelig det er så, det er så mye lettere distraheret på grunn av man kan selvfølgelig logge seg for eksempel på facebook, eller

	såne ting. på pcen er det bare tastetrykk, så du får ikke samme følelsen som du gjør med hånda. det er mye mindre støy i den situasjonen hvor jeg bare har en bok og en penn, enn når du har en dataskjerm, flere taster, lysstyrke, ja, korrigering av skrivefeil, hvordan du kan variere skriften
Charlotte	når jeg skriver selv, for hånd, så kjenner jeg at jeg lager bokstavene. når jeg skriver i notatboka mi, eller for hånd generelt da, så tenker jeg gjennom alle ordene som jeg skriver. Jeg vil si at man lærer mye mer av å skrive for hånd. Fordi man blir mer bevisst over det man skriver og det man gjør. jeg husker mye mer det jeg har skrevet for hånd.
Kim	jeg synes det er mye lettere å huske det når jeg skriver det på ark, og det er mye lettere å lære det også. For hånd så blir det sånn at jeg ser det godt, og jeg kan skrive flere eksempler og sammenligne dem. Men hvis jeg skal skrive på pc så pleier å skrive en og slette den og skrive på ny. Da får jeg ikke sett så mange.
Diana	hvis jeg skal lære meg noe så lærer jeg mye bedre av å skrive for hånd enn av å skrive på pc. jeg bruker alltid notater og håndskriften når jeg skal lære meg noe. på data så er det så upersonlig, at det på en måte er ikke lett å huske. Når du skriver for hånd så er det motsatt, at det blir mye mer personlig,
Maria	mange ganger skriver jeg referatene for hånd, for jeg kjenner at jeg ja. For da får jeg liksom sette det opp på min måte, ikke sant, sånn at det går kjappere. når jeg skriver med hånda mi så har jeg et nærhet til det jeg skriver. Jeg får større avstand til det jeg skriver, når jeg skriver på pc. jeg tenker at for å bruke blyanten eller håndskriften, så er det liksom for at det skal få deg til å huske bedre. Også viser jo forskningen og, at man lærer, så det er det for å få den der metakommunikasjonen, den med deg selv. Altså den der refleksjonsdelen, tror jeg kan uttrykkes bedre gjennom hånda. Også føler jeg at når du skriver med hånda så skriver du mer korrekt riktig. Det kan kanskje være for at vi bruker de der sosiale mediene og det er mye forkorting og feilskrivning og sånt, også tror jeg det er, for det ser jeg, at det er mange ungdommer som også drar det med seg inn fag skrivingen sin. Og dem gjør ikke det samme, for eksempel dem skriver ikke med en stor D, når dem skrive for hånd hos meg, når de skriver for hånd. Når dem skriver på pcen så kan dem gjøre det, såne forkortelser, og chattespråket.

Når og hvorfor brukes kun data? Tabell 21		
	Når	Hvorfor
Åge	Jeg tror jeg på en måte jeg har en tendens til å skrive mer sakprosa på pc, enn skjønnlitteratur og dikt liksom.	når jeg har skrevet det for hånd, så hender det at jeg liksom ikke gidder å gjøre noe, jeg gidder liksom ikke å rette på den setningen helt nøyaktig da. For jeg skriver med penn, og da kunne jeg i så fall måttet kaste papiret og skrevet alt på nytt igjen da. Så det er helt klart en fordel med pc, at man kan, hvis man er nøye på setningene sine så kan man jo rette på det da. Noen ganger er det litt tilfeldig, men jeg prøver å skrive det på data. Fordi at jeg har lyst å ta vare på dette her. Det kan hende at jeg ser det litt sånn lettere å skrive på papir da, enn på pc
Sarah	Og så er det også det at jeg på en måte forbinder pc og skriveoppgaver i større grad en stressfaktor da. Fordi i og med at det er skolerelatert, som oftest jeg bruker datamaskinen hvis jeg må innlevere og hvis vi har oppgaver om at vi skal skrive på powerpointer og sånt. Jeg foretrekker det når det er store innleveringer, mest når det gjelder sånn skolearbeid. Når du er på en måte pliktig til det. For da er det ofte hjelpemidler som rettskriving, og så er det også det at hvis du blir litt lei på slutten, så er det fortsatt de samme tydelige bokstavene. Så går det litt fortere også da. Jeg tenker sånn at data det er arbeid og det er skole. Fordelen er at alle sammen får lik skrift, og derifra har alle et samme utgangspunkt, og ikke bli dømt for å skrive litt dårlig, eller slurve litt. For jeg ser jo at det er mye mer lettvisst å skrive på pc, og det er mye lettere å ha dokumentene tilgjengelig. Og i enkelte sammenhenger og når det kanskje er til det mer formelt, så er det mye lettere med pc. Men så er det uformelle, ingen andre skal lese det eller om det er til	

	andre og nære, som du kanskje også har et litt mer personlig forhold til, sånn synes jeg det er mye lettere å formidle meg med papir.
Charlotte	når jeg begynner å skrive på tastaturet så tenker jeg alltid at da skal jeg produsere noe. Jeg foretrekker å bruke pc hvis jeg skal skrive innleveringer, eller lange tekster. det går jo så mye forttere å skrive på tastaturet. jeg tenker også at dataen er et redskap, som vi bruker for å gjøre ting, på en mye kjappere måte. det er jo mye enklere å bruke data, hvis en skal skrive, slik at du blir til å bytte om på teksten og hvor det står hen. Hvis jeg skriver for hånd, og jeg skriver om noe som er litt sånn feilplassert, så skriver jeg det heller på nytt igjen. Også bruker du jo mye papir. På dataen så har du alt sammen samlet. Det tar jo liten plass. Du har jo som regel dataen med deg, i hvert fall nå i dag. Så du har alltid dokumentene dine med deg. Mens jeg ville ikke ha tatt med meg alle notatbøkene mine overalt, hvis jeg skulle huske på noe
Kim	De er ment for meg, for hvis jeg skal skrive en oppgave til noen, så skriver jeg på tastatur. jeg bruker tastatur når jeg skal skrive en lengre tekst eller større oppgaver, for det er mer praktisk. når jeg først har all informasjon og tankene mine på plass synes jeg det er bedre å skrive på pc for da skal jeg få det på en mer ryddig måte. Fordi det er lettere å redigere og generelt å skrive på pcen er mye lettere, ja det er mye lettere å gå tilbake og ordne på det som er feil og det som skal endres.
Maria	for eksempel skriv som skal ut til ansatte, eller skriv som skal ut til elever, eposter, oppgaver som skal lages. da liker jeg å bruke pc. Hvis du skal gi en prosjektoppgave til elever, så er det mye finere når det er skrevet på pc egentlig alt som har med jobben å gjøre, som fellesskriv og oppgaver som jeg deler ut til elevene, skriv som skal ut til foresatte, altså alt sånn der skal skrives på data. Du sender ikke en håndskreven invitasjon til utviklingssamtale. Det er vi liksom ferdig med. det ser jeg jo nå at det er mer redigerbart med pc. Det er jo det at det er veldig enkelt for redigering, og at det er forståelig, altså leselig for mottakeren. For håndskrifta er jo ikke alltid så lesbar. Også begynner man å bli så effektiv på touch etter hvert at det er jo en rask. Ulempen med mange ganger jeg ser jeg bruker håndnotater, er jo at de ofte må skrives på pc. Altså skriver jeg møtereferatet for hånd, så må jeg jo skrive det på pc, det tar lengre tid å bruke håndskrifta på sånn måte
Åse	alt det som er viktig å bevare, liksom alt sånt dokumentasjon for elevene, jeg synes liksom det er deilig med alt sånt som iskole, hvor du kan levere vurderingene dine, alt du gjør på jobb. det er jo også veldig fint for da kan du jo redigere og bruke dem om igjen, og bare fikse på og putte inn. da er det liksom bevart, fordi det er klart at i mitt lappesystem hjemme og sånt, og det er klart at det er en del som blir borte underveis, hvis du ikke får det inn på data. fordi at, det er jo for å bevare det og kunne redigere det, for det er klart at når du bruker penn og papir, så er det ikke så lett å redigere det. samtidig det å sette inn sitater og kilder og nettadresser og sånt, det er ikke så lett å skrive www-punktum osv. jeg følger liksom at det blir mer korrekt, og så samtidig så har jeg jo et fantastisk retteprogram som kan korrigere meg på rettskriving også, og det er jo klart at det ser jeg som en stor fordel også, når du skal levere en eksamensbesvarelse er det greit å ha et retteprogram som kan korrigere det.
Diana	hvis du for eksempel skal skrive en skoleoppgave, så er det jo lettere å bruke tastatur fordi det går jo mye raskere og du får på en måte gjort oppgaven forttere, enn hvis du skriver for hånd, for du blir ikke så sliten. Mens på data så har du ikke det liksom, det går mye forttere, det er mye mer effektivt, og på den måten at det går så mye forttere og du får ikke så vondt av det. når du skriver for hånd, og du samtidig tenker når du skriver, så går tankene på en måte mye forttere enn det du skriver for hånd. Det er liksom, av og til så tuller du litt med ord og sånt, og så det å gå tilbake og sånt. Så det er litt vanskeligere enn på en pc, hvor alt går mye forttere. det kan bli litt tull innimellom, spesielt hvis du virkelig er ivrig i skrivingen og du vil få ned noe fort og så skal du liksom fokusere. Av og til kan du bare dette ut og bli distraheret av noe, så det er liksom ikke like lett som på tastatur da. Og så er det veldig irriterende fordi du vil ha det så fint som mulig, og så når du er ivrig eller sint så ser du på håndskrifta at du er sint. Det kan du skrive som negativt å skrive for hånd, at du blir veldig sliten i hånda liksom. Hvis du skriver mye og det kan bli litt vondt på slutten.
Lucas	enklere å skrive med sånn vi kaller for touch, så du kan skrive uten å se på tastaturet, så du kan følge med, mens du skriver notater. lærere kopierer ut prøver fra data, som er tilegnet for at du skal skrive det på data, for du har ikke plass til å skrive for hånd. Når du tenker på data så tenker du at det er enklere å skrive, du får en god flyt, og du har liksom alt, som du trenger bare å bevege fingrene. er du på blyant, så går det mye saktere, og du får kanskje ikke med alt. Og du ser mer ned på papiret, og det gjør at du mindre følger med i timen. Det kan være at jeg ikke får med meg alt. Hvis jeg ikke er ferdig med, hvis det for eksempel er flere punkter på en powerpoint, så er jeg på punkt 5. Så er det

	ikke like raskt som jeg gjør på pc. Og når de da hopper over til nytt lysbilde, så har jeg mistet de to, liksom siste. For når du tenker på hva du skriver, når han forteller deg om det, så er det ikke sikkert at du får med deg alt. Du får ikke med deg alt, på den måten at du skriver mye saktere. Og som ofte så foregår ting saktere, som du prøver å få med deg alt, men det er ikke alltid det skjer. Hvis du skriver feil, så jeg har jo hatt en hel bok som, som jeg skrevet masse med blå skrift. De er med blå penn, for jeg skriver alltid med penn, selv om du sier blyant, jeg skriver som oftest med penn. Og da har jeg jo masse sånne blå streker, over enten det som er skrevet feil eller liksom har tenkt feil. For på pcen så kan man bare, taste det bort og skrive på nytt. Ja, gjennom hele ungdomsskolen så gikk jeg rundt med tipex, og streka over sånn at det skulle se bedre ut, og, det ble jo litt tåpelig etter hvert, så det var enklest å bare gå over til pc.
Sofie	Jeg er ganske mye på nett. Det er mye på Facebook selvfølgelig, der jeg skriver til venner og ulike betraktninger. Men jeg kan også gå inn på kommentarer og saker på debattforum, jeg kan gi tilbakemeldinger på andres blogger, hvis jeg er inne på bloggene til folk. Nå studerer jeg og litt, jeg tar sånn ikt studie, så da skriver jeg en del i forbindelse med studie. Det er mest på dataen. på sånne debattplasser da, så skriver jeg mer in the heat of the moment. Jeg går ikke inn og planlegger skrivingen min. det er fortere gjort på data enn for hånd. Jeg vet ikke, det er et eller annet som gjør at jeg trenger ikke å konsentrere meg så mye når jeg skriver på data som når jeg skriver for hånd, så jeg klarer å få med meg det som blir sagt. Det går på en måte fortere å sitte og skrive notatene mine. jeg skriver fortere på dataen. For selv om jeg har en funksjonell og fin håndskrift, så skriver jeg fortere på dataen. Det er lettere å skyve ting inn i sammenhenger, altså det er lettere å redigere ting. Jeg kan gjøre flere ting samtidig som jeg skriver på dataen. den hastigheten hvor jeg vil skrive, uten å måtte slå opp datamaskinen og finne datamaskinen, for du går jo ikke rundt og bærer på datamaskinen. du har kanskje en lapp eller et eller annet. Jo på nattbordet så har jeg datamaskinen, så noen tanker bruker jeg å få ned på den og.

Visualisering - multimodalitet - Tabell 22		
	Hvorfor håndskrift?	Hvorfor data?
Åge	håndskrifta er jo litt mer sånn fri, og man kan sette piler og man kan liksom utheve ting i større grad eller gjøre det litt mer sånn fantasifullt da. på pc der du er mer bundet i forhold til at du må finne fram til pila og etter eller annet sånt noe.	
Maria	når jeg gjerne skal kombinere skriving med tegning, så synes jeg det er så mye enklere å bruke den. Det kan være kjapt et tankekart for eksempel, da bruker jeg hånda Man skriver jo for så vidt raskt på pc, men det er tryggest med hånda, for da kan jeg da plutselig oppsette, tegne litt, og ja, piler her og det går jo litt tregere på pc. Det er for eksempel når jeg skal ha oversikt over pensum, ikke sant, over et emne eller sånt. Da liker jeg å ha den i papirform, da liker jeg å gå tilbake til det der med litt skriving med hånd, litt bilder og piler, tegne litt kart.	
Åse	Det der med å skrive tankekart og piler og sånt, det er mye lettere når du gjør det via penn og papir. Enn på en måte opp og hente en pil og alt det der, det blir mye mer klomsete. Det kommer sikkert systemet etter hvert hvor det er lettvtint. Men per i dag så synes jeg det er for vanskelig. jeg er jo litt av den tankekart-generasjonen også, som jeg og synes er en fin måte å både lære og huske på. Det der med å skrive tankekart og piler og sånt, det er mye lettere når du gjør det via penn og papir. Jeg har mer en sånn praktisk til raskere skriving. når jeg formidler meg på tavla for eksempel, for noen ganger når jeg har forelesninger så skriver jeg litt i tillegg, hvis elevene spør etter noe eller for å forklare eller illustrere . da prøver jeg nok litt å skrive litt pent fordi at jeg synes det er kanskje litt sånn glemt ferdighet. det å bruke penn og papir er jo en tidsbesparende ressurs.	Hvis jeg bruker teknologien så kan jeg legge inn filmer, jeg kan legge inn lenker, og jeg kan legge inn, altså jeg kan legge inn farger, jeg kan lage illustrasjoner, jeg kan lage grafer.når man formidler noe via pcen så har du hele tiden muligheten til å liksom oppdatere deg via noe nytt. Og i mitt fag så er det jo stadig nye maskiner og nytt utstyr. Og du kan illustrere og vise og, det er jo så flott altså. Det kunne jo jeg ikke gjøre i mine penn og papir, eller overhead periode.
Kim	Det er mye lettere å gjøre det på ark fordi jeg kan lage tankekart, tidslinjer, mens på pcen, det går ikke an på samme måte.	

Skrive for seg selv - Tabell 23		
	Hvorfor håndskrift?	Hvorfor data?
Maria	Jeg bruker bare håndskriften når jeg noterer fra forelesninger, bøker og alt. Det er liksom å tenke gjennom hånda på en måte	
Sarah	Jeg kan si det for meg selv da, når jeg ofte er alene, setter jeg meg i et stille rom for å gå litt ut av virkeligheten kanskje. Og det synes jeg er veldig greit da, for du har boka foran deg og du har pennen, og du på en måte tømmer hodet. Og så er det veldig greit at du ikke blir retta på, hvis du skriver feil eller formulerer deg feil. du kan skrive så mange skrivefeil du vil, bare du liksom formidler det som du forstår, og på din måte. Selv om det ikke alltid er helt riktig når det gjelder rettskriving og sånt. Da er det flere ganger at jeg alltid blir rettet på, i det Word dokumentet. Og det blir, det blir liksom litt irriterende etter hvert. Jeg har prøvd å notere en undervisningstime på pcen, men jeg, det var i fjor, og da fikk jeg ikke noe læreutbytte av det, følte jeg, så da måtte jeg gå tilbake til å skrive for hånd. jeg veldig frustrert fordi jeg husket det ikke på samme måte, som når jeg skrev det for hånd. Og når jeg senere har printa ut notatene og kunne lese på dem så følte jeg at det som stod der var ikke mine ord, det var på en måte nesten rett avskrift da.	
Sofie	Dataen er for refleksjon, meningsutveksling, lengre skriveoppdrag, ikke for å huske. de kan lett blir distraheret da på dataen, altså en gjør jo mange ting på en gang. de elevene som velger å skrive for hånd tror jeg rett og slett gjør det for å, for mange av dem konsentrer seg rett og slett bedre, tror jeg. Fordi dem blir så fort distraheret av andre ting på nettet, at andre ting kommer på skjerm, og da vil dem se litt her og der og så blar dem gjennom fra Word dokument, til Youtube, til altså mange ting på en gang da.	Jeg har prøvd meg både på å skrive notater for hånd og skrive på data. Jeg har nok kommet fram til at jeg liker best å skrive på data når jeg sitter og hører på forelesninger. hvis det er en forelesning rundt et tema så har jeg kommet fram til at det er like greit å skrive på data. til eksamen, synes jeg det er veldig kjekt å ha dataskrevne notater. jeg har landet på at jeg synes det er kjekkest å sitte på forelesninger og sitte og høre og notere på data. det blir for mye papir, og det er mer en sånn miljøtanke da. For dem leverer jo på dataen, elevene, og tidligere så har jeg jo pøset dem ut og skrevet dem for hånd, og gitt dem tilbake. Men nå de siste årene så har jeg gitt kommentarer direkte i besvarelsen da. du kan jo ikke skrive håndskrift mens du ser opp
	det kan være et poeng, du skriver jo for hånd bare for deg selv. Mens når du skriver på data så er det ofte ting du skal dele med andre. Det er i hvert fall det jeg gjør. Jeg lager for eksempel til et lag, så lager jeg sang da. Jeg skrev det på data, men jeg skulle strukturere det, for det var litt lengre tekst. Men jeg valgte å skrive den for hånd, og kopiere	
Åse	det er sånn som jeg sier det til mine elever, så kan jeg jo se at fristen er for stor. For hvis du ser det plinger på facebook eller skype eller noe sånt, at du har lett for å gå over. Og at det kan ta bort fokuset.	
Kim	forskjeller er den friheten når jeg skriver for meg selv, fordi jeg vet egen struktur, jeg kan forstå meg selv, men det er ikke sikkert alle andre forstår mine egne tanker, og måten jeg formulerer meg på og forkortelsene jeg bruker når jeg skriver for hånd. For det er mye lettere å skrive på ark, og det er ikke nødvendigvis ryddig. Og det er det som er med pc, alt er for strukturert, kanskje. Så man får ikke samme friheten når man skriver.	
Lucas	hvis jeg har i papirform, så kan jeg skrive, liksom sånn sette strek og skrive notater på sidene om at det er her liksom viktig.	Da sitter jeg med nett med nettsider, og et Word dokument, og så leser jeg kilder og tar liksom ut en utsagn eller en ide fra den kilden, og så skriver jeg med egne ord og tanker rundt det da. den første dagen eller kanskje to dager, så har du kanskje 15 kilder, på et vindu på pcen. Og ser du på de når du faktisk må begynne å skrive. Og da går du tilbake til vinduene dine, og da bruker du de kildene til å skrive det du, oppgaven handler om. Lettere kildetilgang. for eksempel på norsk tentamen så står det, kortsvarsoppgave ca 250 ord. Langsvarsoppgave 800 ord. Og da er det enklere for oss å skrive på pc, og se hvor mange ord du har skrevet, så du har liksom den grensen følger du med på ordtellingen, i løpet av det du skriver. Så du vet når du skal begynne å avslutte.
Diana	når jeg åpnet et blogginnlegg så vet jeg egentlig ikke hva jeg skal skrive. Jeg tar for meg et tema, og så blogger jeg, og så tenker jeg underveis, så det er på en måte mine tanker som kommer ut der og da. Så leser jeg gjennom det etterpå, hvis det er brukbart så poster jeg, og hvis ikke så nei, dette her var bare tull, så ja. Men det hender jo også at jeg skriver spontant, sånn som hvis jeg blogger for eksempel, da er det mer spontant	

Skrive for andre - Tabell 24			
	Hvorfor håndskrift?	Hvorfor data?	
Åge	når jeg vurderer elever og går gjennom tekster så foretrekker jeg å printe ut, på den gamle måten og noterer i margin. Jeg har jo en stygg håndskrift, og det er jo dumt, så jeg prøver å skjerpe håndskriften min, men jeg foretrekker det, det gjør jeg. håndskrift, jeg synes det ser litt mer sånn artig da, å få tilbake. det er jo litt mer personlighet i håndskrift det er liksom flaten, det er større flate da, så papir er mer fleksibelt sånn da.	Eksempeltekster (Åge)	
Sarah	jeg er sånn veldig glad i å skrive litt lange bursdagskort avskjedskort til vennene mine, der jeg kommer fram til morsomme minner vi har gjort, og at man gledet seg til å komme hjem da. hvis jeg hadde fått et håndskrevet avskjedskort, så hadde jeg tenkt at de har lagt mer arbeid i det. alle har jo sin egen håndskrift, så du gir jo på en måte en litt mer personlig preg av deg da, til en annen person.	Innleveringer (elevene)	
Åse	hvis jeg har mange oppgaver å rette så liker jeg å printe dem ut og vurdere på papir, for eksempel hvis jeg skal rette, vurdere ferdigheter innenfor norsk skrijving, så er det så mye lettere hvis jeg korrigerer med blyant, enn hvis jeg skriver inn kommentar, der jeg ta inn kommentar. Det er så mye lettere, og det går så mye raskere med penn synes jeg, når jeg skal ha oppgaver for eksempel ti sider.	når jeg lager forelesninger og sånt, så bruker jeg jo alltid datamaskinen	

Når og hvorfor brukes håndskrift og data om hverandre? Tabell 25	
Kim	jeg starter først med at jeg leser veldig mye om alt mulig, om tema og skriver notater samtidig. Da skriver jeg for hånd. Og når jeg har skrevet ned notatene så pleier jeg å skrive et tankekart eller tidslinje, avhengig av hva slags tema det er, med de notatene, for da får jeg perspektiv over det hele. ut ifra det så bestemmer jeg mer for en problemstilling eller et emne jeg har lyst å snakke om eller skrive mer om. Og når jeg har funnet ut av problemstillingen og kan temaet mer eller mindre så pleier jeg å starte på artikkelen på pcen. Dersom jeg finner informasjon underveis så skriver jeg det på arket slik at jeg kan gå tilbake, for jeg synes det er mye lettere å bla i en bok enn i et dokument. så lenge jeg lærer egentlig, så bruker jeg blyanten, har jeg lagt merke til. Men når jeg skal formidle det, så bruker jeg pcen, for det er mer effektivt.
Diana	Jeg bruker selvfølgelig håndskrift til å lage tankekart og oversikt over hovedpersoner. da bruker jeg kanskje tankekart til å referere til hva historien skal gå i, eller lage en tidslinje for hva som skal skje når og hvordan det skal skje, og sånne ting liksom. Hvis jeg er veldig sikker, og hvis jeg kan det jeg skal skrive om, da skriver jeg på tastatur. Men hvis jeg er usikker på et tema, eller usikker på noe, så er jeg nødt til å bruke håndskriften først.
Maria	når jeg får en oppgavetekst, så bruker jeg faktisk mange ganger til å trekke ut begreper. Jeg kan gjerne skrive av oppgaven Når jeg skriver av et parti, så forstår jeg hva jeg skal gjøre. Tankene virker samtidig som jeg skriver av oppgaven, det står drøft ja, ok, hva var drøft igjen, jo det var sånn og sånn. Jeg bruker skrivingen til å få den i nærheten. Jeg skriver for hånd ja. Og så er det jo det neste, å skrive ned tankekart. Hva er det jeg kan her, da kan jeg putte det inn og begynne å sortere. når jeg er ferdig med tankekartet så er det rett på pc. Men notatene underveis, kan jeg skrive for hånd, lik som nå må jeg huske det, og det må jeg ha med. Jeg skriver det ikke i teksten, mens jeg skriver.
Sarah	Hvis jeg har en oppgave, så pleier jeg å skrive en disposisjon for hånd. Så ser jeg hva jeg skal ha med, kanskje tar stikkord av hvem temaer, undertemaer jeg skal ha med. Og så har jeg liksom notert og skissa litt for hånd. Så kan jeg gå på pcen og finne selve fagstoffet eller om jeg har lest noe om det eller tatt notater om det på forhånd. Og så da begynner jeg å skrive. Fordi det å ha en bok og så begynne å skrive en oppgave, mens jeg tar til meg kunnskap, synes jeg er litt vanskelig. Da har jeg da gjort grovarbeidet. Og da kan jeg liksom sette meg ned og skrive det helt ferdig
Lucas	Hvis vi får liksom, på slutten av et kapittel så er det egne oppgaver, sånne oppsummeringsoppgaver eller noe. Og da skriver jeg for hånd. hvis jeg skriver på tastatur, så går jeg bare tilbake også bare, ser du på det. For du har jo liksom ikke skrevet alt, så du må liksom finne på noe nytt. Men når du da

	skriver alt to ganger, så blir det liksom terping, og da husker du det mye bedre. sånne oppgaver som er korte, sånne oppsummeringsoppgaver, hvor du bare skal svare på et spørsmål, så er det blyant. Da skriver jeg liksom i skriveboka.
Åse	jeg noterer jo veldig desperat under forelesninger, og det gjør jo jeg uansett om jeg er på kurs, eller ja når vi hadde de der forelesningene på nett, så jeg noterer da med penn og papir. Og det brukte jeg veldig, jeg fant fram det når jeg skulle oppgaver eller eksamen. jeg bruker veldig mye tid med penn og papir, før jeg setter i gang med skrivinga. For jeg klarer liksom ikke å forholde meg til det å ha oppe mange sider, jeg må liksom ha det ved siden av meg. Og så skrive det inn på en måte, når jeg skal levere besvarelse. når jeg leser litt litteratur og sånt, så skriver jeg sammendrag og utdrag med penn og papir. Det er så mye lettere, det å liksom ha den pcen ved siden av når du leser, det blir liksom ikke det samme. Jeg føler at det er enklere for meg å ha blokk og skrive ned. når all disposisjonen og all litteratur liksom er ferdig, så er det for å sy det sammen. Da er det jeg bruker pc. når jeg har skrevet alt på data, så må jeg jo printe det ut og korrigere det per penn. Og sette piler og streker, jeg må ha det fysisk foran meg når jeg skal lese igjennom for å godkjenne det for meg selv. Så må jeg ha noe fysisk og sitte der og notere på og sånne ting.
Sofie	jeg skriver dem ut. Da gjerne bruker jeg blyant. For da lager jeg gjerne et lite kompendium av alle notatene mine, men for å lese og for å på en måte lese til eksamen, så leser jeg notatene og streker under og bruker penn. Jeg vil nok skrive mange avsnitt og så til slutt flette det sammen. Så da forkaster jeg noen avsnitt, og ser at det mangler noe. Det hender ofte at jeg har skrevet mye mer enn hva som forventes i fagteksten, men så printer jeg det ut og så stryker jeg, dem som ikke er. Så ja, jeg skriver nok ikke lineært, altså så skriver jeg stykkevis og i biter. Jeg skriver kanskje en liten disposisjon først om hva som skal med, det må jeg ha med. Det kan jeg kanskje skrive for hånd. Når jeg sitter og tenker på det, for jeg skriver lite notater for hånd, men på dataen. Så jeg kan gjerne sitte og planlegge fagteksten min på papir. når jeg skal skrive en fagtekst, det er jo ikke noe jeg gjør in the moment. Det er jo noe som går over lenger tid, og da har jeg gjerne en notatbok vet du, og den kan jeg ha på nattbordet mitt og. Eller lapper, for det er jo enklere enn å få opp datamaskinen, for den har jeg på en måte ikke alltid med meg. Å skrive for å huske da, det gjør jeg ikke med dataen. når jeg er veldig i tvil om en besvarelse så skriver jeg ut. for å sette meg ned i godstolen og lese den en gang til, for jeg må lese den en gang til. Og da skriver jeg gjerne ut. Men jeg skriver fortsatt kommentaren på dataen, men jeg skriver det ut, men kanskje det har noe med lesing å gjøre. et annet alternativ på en måte, for altså bare å. Jeg står fast av og til og tenker at nei det her har jeg ikke peiling på hva jeg skal gi eller hva jeg skal gi fremovermelding om. Det er bare for å få et alternativ til det, og da bare skriver jeg det ut. Og da kan jeg gjerne og notere litt, ja jeg kan det. Men stort sett så gjør jeg alt det der på data.

Vedlegg - Transkripter

Forskerrolle	Fordeler blyant	Ulemper blyant	Blyant eksklusivt	Fordeler data	Ulemper data	Data eksklusivt	Veksling	Variasjon i prosess

Intervju med Åse

Meg:

- Ok, da er de lørdag, det er vel lørdag 7., nei 6. I dag, 6. Mai. Og vi to vi skal snakke litt sammen om skriving. Så før vi starter så ønsker jeg at, eller ønsker jeg at du skal velge et navn, for jeg kan ikke bruke navnet ditt verken under intervjuet eller eventuelt i analysen min etterpå. Så hvis du skulle hete noe annet?

Åse:

- Så heter jeg Åse.

Meg:

- Så heter du Åse, ok, skal vi se.

Åse:

- Ja.

Meg:

- Ok, Åse, da skal meg og deg snakke litt om skriving som du vet. Det jeg er interessert i er å høre litt om hva skriving betyr for deg, og eventuelt hva du bruker skriving til. Når vi så kommer inn og snakker såpass detaljert om skriving, så kommer jeg til å lede samtalen mot at vi snakker om disse redskapene for skriving som blyant og datamaskin, det kan også være penn, ipad, mobil, eller selve tastingen på tastaturet på en måte. Vi skiller litt mellom de manuelle redskapene, og så de teknologiske, kanskje helst elektronisk og teknologiske redskaper. Og det jeg egentlig er mest interessert i å høre om er jo om dine erfaringer. Kanskje også over litt, hvis du kommer over noen refleksjoner eller tanker som du plutselig kommer på, nå som du på en måte er nødt til å tenke såpass detaljert om skriving som jeg ber deg om. Dette her er jo også noe som er hverdagspraksis. Du gjør jo, altså alle vi skriver mye til forskjellige formål. Og det kan hende at vi har et sånt ubevisst forhold til det. Fordi at det er, at vi er såpass vant til det. Så gjennom samtalen så kan det hende at jeg gir litt rom for at du kan tenke litt. For det er jo ikke gitt at du har alle svar med en gang. Så gjennom da, det jeg ønsker gjennom intervjuet mitt, eller denne studien. Ja, som du nå vet så tar jeg opp samtalen vår, jeg kommer til å transkribere intervjuet og trekke ut sentrale sitater som jeg føler er relevant for min problemstilling. De sender jeg til deg på forhånd, sånn at du kan se hva jeg kommer til å bruke av dine ord på en måte. Og så kan du godkjenne dem. Gjennom samtalen vår nå, så kan du også be om å skru av, for det skrev ikke jeg på informasjonsskrivet. For du kan også be meg om å skru av lydopptaket, hvis det er noe du har lyst å dele med bare meg, eller for eksempel noe du har lyst å prøve ut eller som du er usikker på. Den største rettigheten du egentlig har som informant, eller som deltaker er at du kan

faktisk trekke deg når som helst, uten å oppgi noe grunn. Så kommer ikke vi to til å bli uvenner på grunn av det, ikke sant. Dette her er liksom bevis (peker på lydopptakeren – iphonen og begge ler). Er det noe i forhold til det jeg har sagt om studien eller det som på en måte er min hensikt med samtalen, som du er usikker på?

Åse:

- Nei.

Meg:

- Nei? Eller som du, er det noen spørsmål eller?

Åse:

- (rister på hodet).

Meg:

- Nei? Ok, for da kan jeg fortelle deg litt om samtalen vår. Nå har jeg sagt litt om den intervjuguiden du har fått på forhånd. Der var vi litt uenig med hvilke spørsmål det var lurest å starte med. Jeg har gjort meg litt erfaringer, men vi skal på en måte gjennom samtalen, så er vi to likestilte. Selv om jeg har fortalt deg om intensjonene om den type informasjon jeg er ute etter, så dras jo samtalen også i gang av dine, din nysgjerrighet, og min nysgjerrighet. Og ja, det blir forhåpentligvis en fin flyt i det. Så da vil det si at jeg følger ikke spørsmålene kronologisk. Og så regner jeg med at det ikke er en sånn bastant overgang, men at det er en liksom glidende overgang gjennom hele guiden. Eller så tror jeg faktisk og at jeg også kommer til å trenge litt sånn tenkepauser. Jeg kommer ikke til å sitte her i 10 minutter og la deg stille liksom ut i løse lufta før jeg har stilt deg et nytt spørsmål. Men etter for eksempel at jeg har stilt deg spørsmålet hva betyr skriving for deg og hva er skriving. Det er jo et stort felt, og da er jo liksom på ukjent territorium, ikke ukjent territorium, men jeg kan komme forbi noen ukjente ting. Så jeg håper at vi kan være litt komfortable med at dette er en samtale, og jeg intervjuer deg, men samtidig så tenker vi også både litt hver for oss, men kanskje også enkelte ganger sammen.

Åse:

- Ja, det høres bra ut.

Meg:

- Ja?

Åse:

- Ja.

Meg:

- Så avslutningsvis, når jeg føler at vi har snakket litt og jeg begynner å føle litt hold, og begynner å føle meg litt mett, så kommer jeg nok til å liksom oppsummere samtalen, sånn at du får mulighet til å korrigere meg, eller legge til ting som du da plutselig kommer på, eller ja. Så det er i hvert fall det som er strukturen gjennom samtalen vår.

Åse:

- Mhm.

Meg:

- Så jeg noterer da for hånd, egentlig for å skape meg litt oversikt, som jeg da kommer til å oppsummere etterpå. Men også litt for å lete etter gode spørsmål.

Åse:

- Mhm.

Meg:

- Mhm. Har du noe spørsmål om selve samtalen?

Åse:

- (rister på hodet).

Meg:

- Nei?

Åse:

- Du får passe sette i gang du.

Meg:

- Ja, da skal vi bare sette i gang da Åse. Da tror jeg du skal starte med det spørsmålet du foretrekker, og det var jo, hva betyr skriving for deg?

Åse:

- Jeg er jo en del av en generasjon hvor pennen, jeg er en penn og papir generasjon, for å si det sånn (begge ler litt). For jeg er jo oppvokst med gjennom hele skolegangen, og bruker penn og papir, eller blyant og papir. For penn fikk vi jo ikke lov til å bruke før på ungdomsskolen.

Meg:

- Nei?

Åse:

- Før det så var det kun blyant. Fargeblyanter, til nød. Og det var, så det der med pc, det kom jo ikke inn i mitt liv før jeg var voksen. Og derfor så reflekterte jeg jo litt over hva det med skriving er. Så sånn umiddelbart så skriving det er jo å bruke, det er å skrive for hånd. Og så tenkte jeg litt mer, og så tenkte jeg jo liksom, nei det må jo være, gå an å skrive på pc også. Og det gjør det jo helt sikkert (begge ler). Det gjør jo det, jeg har jo erfart det (ler). Og jeg da reflekterer over at pc bruk var og skriving, for det hadde jeg jo ikke tenkt over før. Men, men jeg ble og enig med meg selv at det og var skriving faktisk.

Meg:

- Så skriving betyr egentlig at det er en del av din kultur? Altså en del av skolegangen, en del av det samfunnet du har vært, og som selvfølgelig er en del av den nå og.

Åse:

- Ja, jeg føler at det er veldig viktig. For jeg skriver jo veldig mye, og jeg er veldig glad i å formidle. Jeg formidler jo mye. Ja det er jo å formidle til, om helse, formidle kunnskap, formidle, ja det meste. Jeg er liksom sånn, ikke så verbal kanskje, men mer sånn skriftlig type, hvis man kan kalle det det?

Meg:

- Ja?

Åse:

- Jeg liker veldig godt penn og papir. Jeg synes vel mange ganger at jeg er mye flinkere til å uttrykke meg, skriftlig enn jeg er muntlig. Og fordi at noen ofte, hvis man uttrykker seg skriftlig, at man kan tenke litt og bruke litt tid. Mens når man formidler seg verbalt så blir det ofte at

Meg:

- At det går raskt på en måte?

Åse:

- Ja, at det blir der og da.

Meg:

- Men når du sier at du for eksempel at du skriver for å formidle for å følelser, hvem formidler du til da? Er det til deg selv, er det til andre mottakere, lesere?

Åse:

- Gjennom årene så har det vært alt mulig, alt fra å formidle beskjeder til mor og far når jeg var liten. Hvis jeg skulle ut på noe for eksempel og dem ikke var hjemme, og det var å formidle beskjeder til venninner, vi sendte jo lapper i timene ikke sant. Og det er jo vår generasjon (begge ler). Og vi, det var da vi formidlet kjærlighetsbrev og når vi fikk vår første kjæreste. Og kranglet med venninner. Det har vært familiekonflikter, det har vært å formidle beskjeder til elever, altså det har vært en veldig stor del av min hverdag, det å formidle ting. Jeg har jo formidlet masse følelser, for jeg har jo prøvd å skrive bøker, og jeg har jo skrevet noveller, og jeg har jobbet litt som journalist. Så det å formidle, det har vært en kjempestor del av hverdagen min.

Meg:

- Så du har et variert og et stort forhold til skriving?

Åse:

- Mhm. ja, det tror jeg. Så litt større enn mitt snevre del, av det med skriving, hvor det er skriving per hånd. Så er det vel mye mer, jeg ville gjort mye mer enn dagens generasjon gjør. Fordi dem har, de bruker mer teknologisk og elektronisk utstyr.

Meg:

- Mhm, jeg ser jo det. Men i forhold til at du ser et stort bilde av hvordan du har både brukt skriving tidligere og hva for en betydning det har hatt for deg, og ikke minst altså at dette forholdet du har da til når du definerer skriving så tenker du at du faktisk skriver for hånd. Altså det er den første tanken og den impulsen som treffer deg. Hva med i dag, hva slags formål bruker du skriving til i dag?

Åse:

- Jeg er veldig, jeg skriver mye, sånn som i forhold til dette intervjuet når jeg skal forberede meg (begge ler), så skriver jeg med penn og papir. Og jeg er veldig sånn, handlelister for eksempel, huskelister, gule lapper er viktig i min alder. Eller beskjeder til elever, men liksom sånt som skal gjøres raskt. Men ellers så, da bruker jeg jo penn og papir. Sånn, veldig mye fordi jeg synes det er veldig tidsbesparende, kontra det å dra fram pc og sende. Ellers er det jo klart at det er mye skriftlig formidling teknologisk også med mail til elever, mail til familie, venner, sms'er, chatting. Altså ja, det er veldig mye av det egentlig. Og det er jo klart at det er mye sånn, ja det er jo mye du liksom skal huske. Og i lærerplanlegging så må du jo bruke penn og papir i din jobb. Så det er en veldig stor del av både jobbhverdagen min, og privathverdagen. Jeg har ufattelig mye lapper (begge ler).

Meg:

- Gule lapper er du fan av?

Åse:

- Ja. Og lister, det har du jo sett i forhold til jobben min. Jeg er jo en storprodusent av skjemaer og lapper.

Meg:

- Ja, hva lager du lister av da?

Åse:

- Jeg lager lister av alt, vurderinger for eksempel, alle typer vurderinger, det er liksom ofte. Og alle ja, hvilke samtale jeg har hatt, det er lister. For hver dag i planleggingen min så skal jeg ha lister på hva jeg har formidlet til elever, hva jeg skal huske på, hvem jeg skal ta opp ting med, hva jeg skal gjennomgå den dagen. Ellers så har jeg jo lister for all elevinformasjon, elevsamtaler, ja, jeg har lister på alt jeg (begge ler). Men jeg synes det er så deilig, for da kan jeg gå inn på lista mi og sjekke. Og i forhold til eksamen liksom når jeg skal avholde eksamen, det er sikkert ikke mange som har sjekkeliste i forhold til eksamen, men det har jeg. Husk å bestille lunsj til sensor, huske å gjøre det og huske å gjøre det.

Meg:

-Du pleier vel å dele disse listene med flere?

Åse:

- Ja, men for meg så fører det liksom til at det er en sånn betryggelse i forhold til at jeg kan gjøre en god jobb, tror jeg. Jeg avskyr jo å glemme noe, det synes jeg er helt forferdelig, så lister er bra (ler).

Meg:

- Men når du sier at du stort sett skriver, for jeg får inntrykk nå at det er i forhold til jobb du skriver i dag. Skriver du noe sånn følelser eller noe sånt, sånn som du nevnte tidligere, nå? Eller har du bare gjort det tidligere?

Åse:

- Nei, det gjør jeg nok av og til nå også.

Meg:

- Ja?

Åse:

- Hvis jeg er kjempefrustrert så skriver jeg av meg. Da synes jeg faktisk det er, for da bruker jeg penn og papir. Men jeg har alltid vært en type som skriver av meg.

Meg:

- Hva skriver du av deg på, er det løspapir, er det dagbok eller?

Åse:

- Nei, da skriver jeg det på løspapir.

Meg:

- Ja?

Åse:

- Og så gjemmer jeg det kanskje i noen dager. Eller så river jeg det sund.

Meg:

- Ok, så hva var målet med?

Åse:

- Men jeg har også en sånn stor eske med, som jeg har gjemt, som har vært, jeg synes det er morsomt å beholde.

Meg:

- Ja?

Åse:

- Det er noe jeg må passe på at jeg tar bort før jeg dør (begge ler).

Meg:

- Er det mange påkjennelser?

Åse:

- Det er mange påkjenninger for mine (begge ler).

Meg:

- Mange påkjenninger ja som må avsløres (begge ler). Som kanskje verden ikke er klar for?

Åse:

- Nei (ler).

Meg:

- Jeg får nok inntrykk nå, for du har jo egentlig sagt det flere ganger, at penn og papir, penn og papir, blyant og papir. At i de tilfellene du skriver for å huske ting, at du ja, hvorfor det, altså?

Åse:

- Nei fordi, jeg er vel en litt sånn pedant, hvis du vet hva jeg legger i det.

Meg:

- Ja?

Åse:

- Så jeg er veldig strukturert, men altså jeg er veldig sånn, jeg vil gjøre ting på en god måte. Og jeg er redd for å glemme ting. Og jeg synes det er godt med sånne lister. Og jeg er jo sånn at når jeg går på butikken og handler, så handler jeg det som står på handlelappen, og resten så handler jeg ikke. Men jeg vet det er mange som går på butikken for eksempel og handler så handler dem her og litt der, og så glemmer dem og tar det de ikke skal ha, og handler masse unødvendig. Men det gjør ikke jeg, jeg handler det som står på lista, og så går jeg ut igjen. Så det er vel kanskje mer en del av hverdagen min da, det der med å ha disse listene. Så, men jeg har alltid vært sånn. Jeg var sånn når jeg hadde barn også, da hadde jeg sånne lister. Hadde de støvsuget, så fikk dem lommepenger i forhold til det, så (ler).

Meg:

- Men når du da er glad i å lage lister og når du på en måte tømmer tanker, eller på en måte får ting ned på papir, har du prøvd det på dataen, altså?

Åse:

- Ja.

Meg:

- Ja?

Åse:

- Ja, men nå altså, før i tiden så skrev jo jeg alt med, før jeg begynte å bruke data. Men nå lager jeg jo sånne huskelister og skjemaer i forhold til jobb, det lager jeg jo nå på data. Det gjorde jeg jo ikke tidligere. Så det har jeg kanskje gjort bare de, ja det blir mer og mer etter hvert som jeg blir flinkere. Men særlig kanskje de fem siste

årene så har jeg blitt flinkere til å lage skjemaer, og det er jo også veldig fint for da kan du jo redigere og bruke dem om igjen, og bare fikse på og putte inn og. Så det, og da er det liksom bevart, for det er klart at i mitt lappesystem hjemme og sånt, og det er klart at det er en del som blir borte underveis (ler), hvis du ikke får det inn på data. Så i hvert fall i jobbsammenheng så er jeg vel nå veldig flink til å få ting til på pc.

Meg:

- Har du for eksempel prøvd den type skrivingen hvor du skriver deg av, sånn som i sta hvor du nevnte at du ønsker å tømme litt tanker, kanskje skriver du mer til deg selv enn til andre, fremfor en annen leser. Har du prøvd å gjøre den type skrivingen på data?

Åse:

- Ja, det kommer litt an på, for noen ganger så har jeg jo sendt en sånn forbanna mail, for eksempel (begge ler). Og det er nok en del av det å skrive av seg det også, altså. Eller så sms eller et eller annet sånt. Men hvis jeg skal skrive sånne lange epistel, så er det nok mer penn og papir syssel.

Meg:

- Ja, hvorfor det?

Åse:

- Nei det er bare fordi at, ja det er, sikkert hva jeg er vant til. Jeg tror det handler litt om det der med noe jeg er vokst opp med og det er det jeg alltid har gjort. Og så føler jeg at det er, for mange ganger så er det tungvint å dra fram pcen og det skal bli klart, og vente på, eh nei. Og redd noen kanskje skal hacke seg inn og alt sånt også. Så derfor føler jeg liksom at, nei jeg føler jeg får formidla mye bedre i forhold til ting. I hvert fall sånne ting, når jeg skal skrive av meg ting, på papir.

Meg:

- Hvis vi tenker oss tilbake til, ja for nå er du jo, du underviser. Men hvis vi tenker oss tilbake til det siste studiet du tok, ikke ikten, men den her veiledningen, der hadde vi jo litt oppgaver. Det er jo en stund, det er kanskje 2-3 år?

Åse:

- 2 år.

Meg:

- Kan du tenke deg litt tilbake til den her skriveprosessen hvor du var den som faktisk var eleven, altså på en måte, for du var studenten som da skulle utarbeide en besvarelse som da skulle leveres på eksamen. Hvordan starter du, fra vi fikk oppgaven og fram til eventuelt vi leverte den? Husker du noe om hvordan dine skriveprosesser ser ut?

Åse:

- Ja, for jeg noterer jo veldig desperat under forelesninger, og det gjør jo jeg uansett om jeg er på kurs, eller ja når vi hadde de der forelesningene på nett, så jeg noterer da med penn og papir. Og det brukte jeg veldig, jeg fant fram det når jeg skulle oppgaver eller eksamen på veiledningsstudiet. Og så lager jeg meg jo alltid en disposisjon, for det er jo jeg fant til for å kunne havne i mål. Det synes jeg er veldig synd, når elever ikke, eller dagens generasjon ikke har lært betydningen av å skrive en disposisjon. Så når jeg skal liksom, ja så jeg bruker veldig mye tid med penn og papir, før jeg setter i gang med skrivinga. For jeg klarer liksom ikke å forholde meg til

det å ha oppe mange sider, jeg må liksom ha det ved siden av meg. Og så skrive det inn på en måte, når jeg skal levere besvarelse, for eksempel. Og når jeg leser litt litteratur og sånt, så skriver jeg sammendrag og utdrag med penn og papir. Det er så mye lettere, det å liksom ha den pcen ved siden av når du leser, det blir liksom ikke det samme. Jeg føler at det er enklere for meg å ha blokk og skrive ned.

Meg:

- Så når føler du da at du er klar til å begynne å taste eller til å skrive ned på pc? For den skal jo i utgangspunktet leveres som en dataskrevet tekst.

Åse:

- Den er nok da, alle ja, når all disposisjonen og all litteratur liksom er ferdig, så er det for å sy det sammen. Da er det jeg bruker pc.

Meg:

- Så hva vil du si er, for vi har jo snakket masse om håndskriften, og du sier jo at du ser masse fordeler i det. Først og fremst så nevner jo du dette her med at du selv erfarer at du husker bedre, kanskje for eksempel både gjennom disse handlelistene, eller at når du skriver ned noe så føler du at du lagrer på en måte en tanke. Kan du på en måte tenke deg, eller på hvilke måte du erfarer er fordelene du ser finnes i det å skrive på datamaskinen?

Åse:

- Ja, for det er jo, og det er jo sånn jeg bruker når jeg lager forelesninger og sånt, så bruker jeg jo alltid datamaskinen ikke sant. Og det er jo fordi at, det er jo for å bevare det og kunne redigere det, for det er klart at når du bruker penn og papir, så er det ikke så lett å redigere det. Så der er jo, ser jeg fordelene med pc. Og samtidig det å sette inn sitater og kilder og nettsadresser og sånt, det er ikke så lett å skrive www-punktum osv, og alt det der. Så det er jo klart at i såne ting så er jo det der med teknologien veldig, veldig bra. Så det ville jeg nok, så jeg føler liksom at det blir mer korrekt, og så samtidig så har jeg jo et fantastisk retteprogram som kan korrigere meg på rettskriving også, og det er jo klart at det ser jeg som en stor fordel også, når du skal levere en eksamensbesvarelse er det greit å ha et retteprogram som kan korrigere det. For det er fort gjort å ha rettskrivingsfeil. Så alt har sine fordeler og bakdelene, men alt det som er viktig å bevare, liksom alt sånt dokumentasjon for elevene, jeg synes liksom det er deilig med alt sånt som iskole, hvor du kan levere vurderingene dine, alt du gjør på jobb og sånt. Sånne ting synes jeg det er enkelt. Å ha forelesninger og hvis noen vil se tilbake, og det kommer nye ting og du kan supplere, og såne ting, så. Det er klart at der er teknologien kjempeflott. Og illustrasjoner du kan klippe ut, jeg er jo den der plastfolie generasjonen, jeg har jo hatt med meg hele greia (ler).

Meg:

- Hva betyr plastfoliegenerasjonen?

Åse:

- Overhead.

Meg:

- Åja, det var overheaden ja, stemmer det.

Åse:

- Ja, først så da skrev vi på overhead med håndskrift, og så begynte vi da å skrive litt på data, ikke sant. Så skrev vi

da ut på, tettskrevne på arket (begge ler).

Meg:

- Ja det er vel mange sånne teknologier som har kommet inn og ut av de norske klasserommene de siste årene.

Åse:

- Ja, skrekk og gru.

Meg:

- Ja? Hva tenker du nå som lærer på videregående, i forhold til hvordan du ser at elever bruker datamaskinen og håndskrift, altså er det en innarbeidet rutine? Altså kjenner de fordelene med dem for eksempel?

Åse:

- Nei, det tror jeg ikke. Så det er jo en del jeg bruker tid med, å få dem til å skrive ned notater av mine forelesninger per hånd. For det er sånn som jeg sier det til mine elever, så kan jeg jo se at fristen er for stor. For hvis du ser det plinger på facebook eller skype eller noe sånt, at du har lett for å gå over. Og at det kan ta bort fokuset. Og, også samtidig så går det forttere når du kan formidle med penn og papir, det er det ikke noe tvil om. For selv, uansett hvor rask du er så vil det gå forttere med penn og papir, altså. Og jeg er jo litt av den tankekart-generasjonen også, som jeg og synes er en fin måte å både lære og huske på. Det der med å skrive tankekart og piler og sånt, det er mye lettere når du gjør det skriftlig kom jeg til å tenke på, men altså via penn og papir. Enn på en måte opp og hente en pil og alt det der, det blir mye mer klomsete. Det kommer sikkert systemet etter hvert hvor det er lettvtint. Men per i dag så synes jeg det er for vanskelig. Så jeg lærer nok mine elever å, og forteller dem om i hvilke sammenhenger det er viktig å bruke penn og papir. Det er ikke sikkert, det er jo ikke alle som er enig.

Meg:

- Nei?

Åse:

- Det er dem ikke. Men dem som har begynt å gjort det, dem er veldig glad for det.

Meg:

- Så du anbefaler kanskje at det er en variasjon? At de på en måte?

Åse:

- Ja, begge deler.

Meg:

- Begge deler?

Åse:

- Fordi at elevene skal jo lære grunnleggende ferdigheter, og da er jo det noe av det de skal kunne når de går på skolen. Og digitale, både det å formidle seg skriftlig og digitale ferdigheter, og sånne ting. Så du må jo dra det inn. Og jeg er veldig glad i sånn at elevene skal lære å lage folder, film, ulike typer vurderinger og sånne ting, og det er klart at da må du legge til rette for teknologien. Jeg må si at jeg er ikke noe ekspert på film eller folder, jeg har jo blitt ganske flink etter hvert. For mange av elevene synes at det er en kjempefin form for å vise sine kunnskaper. Og da treffer du noen på den type vurderinger, noen på den type vurderinger, og noen på andre type vurderinger.

Meg:

- Så du ser at du motiverer gjennom variasjonen av, ja?

Åse:

- Ja, absolutt, så. For noen er det jo, du har jo elever i dag som spør om å levere på penn og papir.

Meg:

- Ja?

Åse:

- Noen synes at det er herlig å ha en skriftlig prøve hvor du kan bruke penn og papir. Og det synes jeg vi skal legge til rette for det også.

Meg:

- Tenker du at det på den andre siden kan være noe som er vanskelig å få til, når man skriver for hånda?

Åse:

- Tenker du for elevene eller tenker du for lærer?

Meg:

- Nei, altså for en skriver generelt? Kan det være det være enkelte situasjoner eller enkelte behov man har som en skriver hvor hånda egentlig ikke strekker til? At det blir vanskelig å skrive for hånd?

Åse:

- Det kan jo være for eksempel hvis jeg skal lage en forelesning, så er det klart at hvis jeg bare skulle skrive for hånd, så har jeg en ganske fin håndskrift, så elevene ville skjønne det også. Og det er klart at hvis jeg bruker teknologien så kan jeg legge inn filmer, jeg kan legge inn lenker, og jeg kan legge inn, altså jeg har mye mye, og jeg kan legge inn farger, jeg kan lage illustrasjoner, jeg kan lage grafer, altså. Den teknologiske, de teknologiske forholdene er jo så utrolig store. Hvis jeg ser da på min karriere og hva jeg begynte med og hva jeg er blitt i dag, så må jeg si at fy fader og flink jeg er (begge ler).

Meg:

- Er det ikke deilig da?

Åse:

- Jo, det må jeg si, at jeg er virkelig stolt av meg selv der altså. Og så er det jo klart at det der med at når man formidler noe via pcen så har du hele tiden muligheten til å liksom oppdatere deg via noe nytt. Og i mitt fag så er det jo stadig nye maskiner og nytt utstyr. Og du kan illustrere og vise og, det er jo så flott altså. Det kunne jo jeg ikke gjøre i mine penn og papir, eller overhead periode.

(Pause).

Meg:

- Ok, da tror jeg at vi har snakke, jeg har masse (ler).

Åse:

- Masse, så det er mye jobb.

Meg:

- Nei, det her blir jo bare kjempedeilig. Så kanskje jeg kan oppsummere litt det vi har snakket om.

Åse:

- Kanskje en ting til jeg ikke har sagt.

Meg:

- Ja, få høre?

Åse:

- Og det er i vår jobb så er det veldig viktig med dokumentasjon, og det er, det føler jeg, at det er noe som at du i vår lærerjobb for tiden må bruke og bli kjent med teknologisk. Fordi du har de der systemene som gjør at du må beherske og du må bruke, altså fronter, iskole og alt det der. Så du kan liksom ikke være bare papirgenerasjonen lenger, som jeg ble oppvokst med. For uansett om du er sykepleier, om du er snekker, om du hva du nå enn er, så er det der med pc bruk kommet for å bli. Så det, du kommer liksom ikke utenom det uansett.

Meg:

- For du tenker da at det er enkelte dokumenter som i dag forventes skal være dataskrevne og eventuelt skal deles med andre?

Åse:

- Ja, det er jo det. Og det er jo sånn som iskole ikke sant eller fronter. For du kan jo ikke gjøre en god jobb hvis du ikke bruker pc som et skriveredskap. Og det er jo masse sammenhenger i samfunnet vårt i dag som at. Mange eldre har et kjempeproblem fordi at dem ikke behersker det. Så det er noe vi må beherske alle sammen. Det er en del av vår tid, så det må vi bare ta med oss.

Meg:

- Jo, for det er det som er litt av tanken med oppsummeringen, det er det at selv om jeg går tilbake og på min måte forklarer deg hvordan jeg har oppfattet det du har delt med meg. Så vil det kanskje komme behov for korri, eller du kan kanskje korrigere meg, eller at du plutselig kommer på nye ting. Jeg vil helst at du avbryter, ta det med en gang. For da på en måte får vi tatt det der og da. Så jeg går tilbake til det første spørsmålet og da spurte jeg deg om hva skriving betyr for deg. Og du forteller jo veldig raskt at du forbinder skriving med håndskrift, og du setter dette her i et større bilde i forhold til opplæringen din, skriveopplæringen du har fått gjennom skolen, skolegangen, også litt for eksempel gjennom skole og utdanningen, og jobbene du har hatt tidligere. Altså at du har brukt skriving mye. Kanskje også til forskjellige formål. Mange av de formålene ser jeg går igjen i jobbsammenheng. Men du sier også at du ofte har brukt skriving for eksempel til å uttrykke tanker, følelser, og gjerne skriver det i papir og ikke dagbok. Og at papiret har du enkelte ganger spart og andre ganger så føler du at du har blitt ferdig med det, for at du har på en måte en tanke ut.

Åse:

- Og bare for å korrigere, så er jo jeg oppvokst med det der med skjønnsskrift og sånt, altså jeg er, det var jo så viktig, det der å kunne skrive. Vi lærte jo løkkeskrift og det der ikke sant, så det var, det ble så stor del av deg fordi det var den kulturen som var. Så jeg vet ikke om dem driver med løkkeskrift lenger i våre dager (ler), for jeg er jo ikke på barneskolen. Det var liksom, oh gud, vi fikk stjerner eller merker eller fisker, eller et eller annet når vi hadde løkkeskrift. Så det er klart at det, var kjempeviktig.

Meg:

- Men løkkeskrift i forhold til en sånn rask, eller sånn vanlig håndskrift på en måte? Når du skriver bruker du den løkkeskriften du lærte, eller har du mer en sånn praktisk, raskere?

Åse:

- Jeg har mer en sånn praktisk til raskere skriving (ler).

Meg:

- Bruker du noen gang den løkkeskriften da?

Åse:

- Ja, nei, jo litt sånn når jeg formidler meg på tavla for eksempel, for noen ganger når jeg har forelesninger så skriver jeg litt i tillegg, hvis elevene spør etter noe eller for å forklare eller illustrere eller noe sånt. Og da prøver jeg nok litt å skrive litt pent fordi at jeg synes det er kanskje litt sånn glemt ferdighet. Så jeg synes det er litt viktig at folk skriver jeg. Så da passer jeg nok på. Men det er jo nok i genene mine også (begge ler).

Meg:

- Men fra spørsmålet om hva skriving betyr for deg, så går jo jeg videre til å ønske å snakke litt mer konkret om hva du bruker skriving til. Og du forteller mer da at du bruker det for eksempel til å forberede deg til dette intervjuet her, at du har da skrevet på selve informasjonsskjema du har fått av meg, og intervjuguiden, og fylt ut med notater knyttet til de ulike intervju spørsmålene.

Åse:

- Mhm.

Meg:

- Du forteller også at du er veldig glad i gule lapper, at du liker å skrive ned korte og raske beskjeder, og at du da foretrekker også penn, blyant, altså å skrive manuelt for at det er lettere tilgjengelig. Du nevnte også senere i samtalen at du ser at et er en litt lenger vei for dette her med fra du ønsker å skrive og til du skriver med datamaskinen, fordi du må på en måte ta den opp, logge deg på og komme i gang.

Åse:

- Ja, og for å supplere deg så bruker jeg, hvis jeg har mange oppgaver å rette så liker jeg å printe dem ut og vurdere på papir, for eksempel hvis jeg skal rette, vurdere ferdigheter innenfor norsk skriving, så er det så mye lettere hvis jeg korrigerer med blyant, enn hvis jeg skriver inn kommentar, der jeg ta inn kommentar. Det er så mye lettere, og det går så mye raskere med penn synes jeg, når jeg skal ha oppgaver for eksempel ti sider, hvis jeg har dem foran med så kan jeg liksom.

Meg:

- Så disse utskrevne oppgavene til elevene som du kommenterer i margin på og som du da skriver og vurderer på. Overleverer du det utkastet til eleven sånn at de ser hva du har kommentert. Så de får faktisk papiroppgaven tilbake.

Åse:

- Ja, og så skriver jeg en oppsummering i iskole, skolens dokumentasjonssystem. Ellers så er det fordi at det tar så himla lang tid.

Meg:

- Ja, for videre forteller du også at du bruker handlelister, og at du skriver dem ofte for hånd.

Åse:

- Alltid.

Meg:

- Alltid (begge ler). Alltid for hånd. Men skriving er også en del av dette her med igjen kulturen, altså chat, og sms og eposter som skal sendes både til elever, foresatte. Du sier også at du er nødt til å bruke skriving både i penn og datamaskinen på en måte. Det er jo og knyttet til jobben din, og ikke minst nevner du jo at dette her er noe som læreplanen også legger opp til og krever, at man faktisk skal bruke både og. Du forteller også at du liker å lage lister, og vi snakket litt om lister som du da eventuelt også skriver på dataen enkelte ganger, for da snakket du i større grad om skjemaer. Og at du etter hvert er blitt mer dreven på å lage gode skjemaer på dataen, og da slipper du også å lage alle disse lange listene for hånd. Men for meg så fikk jeg inntrykk av at du gjør fremdeles både og?

Åse:

- Mhm.

Meg:

- At du da fremdeles lager noen lister for hånd, og så da lager du skjemaer for litt større oppdrag. Eksamener ikke minst, at du kanskje lager lister over av hva du synes er viktig å huske på til forberedelser eller til eksamen, som du kanskje da fra den lista du putter inn i og deler med alle andre. Du forteller også, kanskje som du har sagt flere ganger, og det er jo dette her at du skriver av deg. Og ofte da at du skriver av deg for hånd. Vi snakket også sammen om det å skrive av deg på datamaskinen, og der har du kanskje i mindre grad prøvd deg fram, fordi at du forbinder skriving og skrive av mer for hånd. Var jeg kanskje kjapp til å fange opp hvorfor du synes det var vanskelig å tenkeskrive på dataen?

Åse:

- Jeg vet ikke, det er liksom, det går vel mer å skrive av seg, for det går vel ikke an å taste av seg (begge ler). Det høres sikkert litt dumt ut, men det blir ikke det samme. Skriving det blir faktisk noe jeg faktisk gjør i mitt hode, med hånd. Å taste på pc, det er ikke å skrive av seg altså. Selv om, det jeg sa til deg, blir det litt begge deler, hvis du skriver en sur mail eller (ler). Et eller annet sånt, men det blir ikke å skrive av seg i den grad.

Meg:

- Nei, og så går vi videre da til å snakke litt mer konkret om de fordelene du ser ved blyanten og ved å bruke blyanten, og kanskje og ved datamaskinen på den andre siden. Fordelene du ser med å bruke blyanten er jo først og fremst at du erfarer at du husker bedre. Du viser et eksempel gjennom handlelistene at du skriver den for at det er faktisk kun det du skal ha, og du pleier ikke å kjøpe noe annet eller utelate noe. Også forteller du litt om at du også har brukt lister og skrevet litt for å planlegge med barn, altså barna dine, forhold til kanskje aktiviteter man gjør i ettermiddagene, oppdrag eller ærender man skal igjennom.

Åse:

- Og det er så lett å supplere på en handleliste eller for barn. Og bare hvis du har en skriftlig liste, så kan du bare skrive på, istedenfor å dra fram pcen. For når du må supplere så kan du bare, det er gjort på no time. Så det å bruke penn og papir er jo en tidsbesparende ressurs.

Meg:

- Ja, for videre ser du også en del fordeler med å skrive å dataen. Først og fremst så forteller du om disse skjemaene som da hadde tatt litt lengre tid å konstruere og tegne opp, og bruke linjal ikke sant. Og kanskje måtte fjerne noen kolonner og legge til noen nye, og ikke sant dette er mye enklere gjort på datamaskinen. Så det er mulig å redigere dokumentene i større grad og bruke dem om igjen, og ikke minst at det faktisk er på en måte et krav i jobbsammenheng, at det er enkelte dokumenter skal skrives på dataen og fordi at de kanskje også skal deles med andre. Når vi da går over til å snakke litt mer om data, så sier du at du kanskje er litt skeptisk til at noen kan finne fram til dokumenter, og hacke seg inn på dataen. Det er ikke alltid du stoler på at de er der. Man har jo opplevd at det har skjedd, eller at noe blir slettet, eller plutselig så går harddisken, og man må ha noe backup og. Det er jo noen utfordringer knyttet til det og så klart. Jeg spør deg videre om du kan beskrive en skriveprosess for meg, og da snakker vi helst om det nest siste studie du tok, og det var jo veiledningsstudie. Og du forteller at du da også under forelesninger noterer helst med penn, og når du da skal levere inn en hjemmeeksamen, eller en stor oppgave som skal vurderes, så starter du med å samle inn disse notatene som du har skrevet underveis. Og ut ifra de notatene så lager du da en disposisjon. Og du framhever viktigheten med å faktisk kjenne til verdier av disposisjon, at du erfarer at det er veldig få elever som vet hvor viktig det kan være for skriveprosessen, det å planlegge litt på forhånd. Kan jeg spørre deg, denne disposisjonen, skriver du den for hånd eller skriver du den inne på dataen?

Åse:

- Nei, helst for hånd.

Meg:

- Den skriver du for hånd? Er det sånn at du endrer disposisjonen flere ganger før du begynner å skrive, eller lager du et utkast av disposisjonen, så endres den etter at du har begynt å skrive?

Åse:

- Nei, det er veldig forskjellig, for det ser jeg jo når jeg hjelper elevene å lage disposisjon også. Noen ganger når vi har blitt enig om en disposisjon, så kan det hende at de spør, men Åse kan du ikke. Så den er endrebar for å si det sånn. Men elevene og synes det er veldig flott å ha, når jeg har lært dem det å skrive disposisjon på papir og skrive piler, og ja jeg synes det er en god veiledning.

Meg:

- Ja, for du forteller jo av din egen skriveerfaring, når du på en måte er eleven eller studenten, så bruker du mye tid med blyanten og papiret, hvor du da kanskje kommer til et punkt hvor du føler deg litt mett på informasjon og så er du klar til å begynne å skrive og produsere. Så når du da begynner å planlegge denne skrivingen din så forteller du at du helst vil ha ulike tekster i papirform rundt deg og ved siden av hverandre, fremfor at alle er inne på en skjerm, eller opp ned på en måte, ja at du må rulle så mye ned den gardina holdt jeg på å si.

Åse:

- Stort bord (begge ler).

Meg:

- Du forteller også at du på en måte skriver sammendrag og type oppsummeringer av artikler eller ting du har lest eller kommet forbi underveis. Og når du da er klar for data, er da når du skal sy sammen disse delkunnskapene som da skal komme sammen til en helhet.

Åse:

- Mhm.

Meg:

- Når du da begynner å skrive på data, dette her er egentlig et nytt spørsmål. Når du begynner å skrive på data, er det sånn at du starter med en innledning, eller går du rett på hoveddelen eller? Blir teksten din på en måte skrevet sånn kronologisk, eller blir den heller sånn at skriver mange delavsnitt og så fletter du dem sammen?

Åse:

- Nei, jeg skriver nok ut ifra, jeg har disposisjonen og skriver alltid hoveddelen og så skriver jeg innledningen og avslutningen og alt det til slutt. Men samtidig når jeg har skrevet alt på data, så må jeg jo printe det ut og korrigere det per penn. Og sette piler og streker, for det er jo og, jeg må ha det liksom fysisk foran meg når jeg skal lese igjennom for å godkjenne det for meg selv. Så må jeg liksom ha noe fysisk og sitte der og notere på og sånne ting. Så det kan godt hende at jeg skriver ut hvis jeg har en eksamen, ti ganger, før jeg leverer det utkastet, for det har masse sånt.

Meg:

- Ja, for videre så forteller du også at du ser fordeler med, andre mer konkrete fordeler med å bruke datamaskinen og her framhever du kanskje illustrasjonene i stor grad, i forhold til at man kan sette inn bilder, videoer, man kan sette inn nettadresser, og du ler litt av at man kan ikke forvente å skrive en nettadresse for hånd, det blir jo mange sånne korte (begge ler litt). Men også at dokumentasjonen som er en stor del av jobben, men også at det er mye enklere gjort på data. Og det finnes masse sånne arkivsystemer sånn som for eksempel iskole eller diverse web, webber. Når du da blir spurt om hva du synes om hvordan du erfarer at elever og elever på videregående bruker blyant eller datamaskinen i skriving av seg selv, så forteller du at de erfarer at de kanskje av seg selv kjenner lite til det, men at du er opptatt av at dere snakker om det, og dere prøver det ut og du viser dem hva slags fordeler både håndskriften har, når du for eksempel foreslår for dem at de skal skrive forelesningsnotater for hånd. Har du forresten erfart at elevene sitter og skriver forelesningsnotater på data?

Åse:

- Ja, men jeg liker det ikke, for de går så fort over på andre plinger og sånne ting. Og det er jo noe jeg sier første dagen til elevene mine, at faktisk er det krav at du skal ha med deg penn og papir. For de møter jo opp uten penn og papir. Og det er hos meg en anmerkning hvis de har med seg penn og papir. For det synes jeg jo er et must, for du skal jo ha med seg datamaskinen ja, men de skal og ha med seg penn og papir.

Meg:

- Ja, for det er på en måte det som går litt igjen i det meste du sier, det er jo at du er jo glad i begge deler, og du sier jo ja takk til begge.

Åse:

- Ja.

Meg:

- Fordi du erfarer at de er verdifulle på hver sin måte, men samtidig så sier du også at dette her er knyttet til læreplanen og ikke minst grunnleggende ferdigheter som du sier. Så du på en måte ser et større bilde der, men du er enig også i det.

Åse:

- Men da etter så mange år som jeg har jobbet i skole, så tror jeg nok at den datateknologien også har ført til at folk er jo, elever i våre dager altså, ferdigheten i rettskriving og skriftlig formidling, den stuper jo ned i kjelleren. Det er skremmende å se hvor folk ikke vet hva en full setning er, vet ikke at det er komma foran men, forskjell på og og å. Altså det blir tillatt i forhold til formidling spesielt på nett da, i teknologien, at det er lov å bruke slæng. Altså det stilles ikke like store krav til den skriftlige formidlingen lenger heller. Jeg synes det er kjempesynd.

Meg:

- Tenker du da at det kan være noe årsak til at elever i dag er mindre språkkyndige enn det man for eksempel var tidligere?

Åse:

- Ja fordi at jeg tror opplæringa er, jeg tror jeg hadde godt av de grunnleggende ferdighetene hvor vi fikk, gikk gjennom grammatikk og det var veldig basis, det å skrive pent, og det å ha fulle setninger. Jeg opplever det i våre dager at når ikke engang norsklæreren som ikke retter når det ikke er full setning, mens jeg gjør det jeg som har helsefag. Det blir jo liksom, og elevene mine spør jo ja, men hvorfor sier ikke norsklæreren noe? Nei gudene vet, det er liksom ikke læreplanen. Men det handler ikke om læreplanen, men det handler om grunnleggende ferdigheter.

Meg:

- Mhm, men det er jo en stor del av læreplanen det og. Det er helt klart, nei og så avslutter vi da med å snakke litt om utfordringene med å bruke hånda, og der ser du kanskje i større grad at dette her med å bruke illustrasjoner er vanskeligere, for at er du faktisk nødt til å lage dem, for det tar lengre tid. I fagspråket så er det kanskje dette her med multimodaliteten da, at det er sammensatte tekster som er enklere å lage digitalt.

Åse:

- (Nyser)

Meg:

- Prosit, det betyr at jeg snakker sant (begge ler). Og du er også veldig begeistret for at man stadig vekk kan bli kjent med nye ting på dataen, og det er veldig motiverende både for deg, men du ser også at det kan være veldig motiverende også for elever.

Åse:

- Og samfunnsutviklingen går og uansett hvilke jobb du har så må du følge med det. Så teknologien via pc, og formidling via pc, det er. Men sluttkommentaren er jo at det er ikke akkurat skriving (ler).

Meg:

- Det er ikke akkurat skriving nei? Det er tasting? Tasting og du jukser deg fram til en tekst liksom (begge ler). Tenker du da for eksempel når du da har fått, for du nevnte jo i sted at elever spør om de kan levere inn håndskrevne. Når du da retter håndskrevne tekster kontra de dataskrevne tekstene fra de samme elevene, ser du forskjell i deres kompetanse?

Åse:

- Mhm, mye flinkere til å ha et fullstendig språk når dem formidler seg via penn og papir. Kjempeforskjell.

Meg:

- Er det da noe annet du tenker at jeg da på en måte hoppet over eller som du ønsket å legge til eller?

Åse:

- Nei, tror ikke det.

Meg:

- Nei? Da må jeg hjertelig, hjertelig takke for både middag og intervju.

Forskerrolle	Fordeler blyant	Ulemper blyant	Blyant eksklusivt	Fordeler data	Ulemper data	Data eksklusivt	Veksling	Variasjon i prosess

Intervju med Diana

Meg: Da holder jeg den sånn.

Diana: Yes.

Meg: Yes. Ok da er det onsdag 3.mai og vi to skal snakke litt sammen om skriving og eventuelt også om bruk av blyant og datamaskin i skrivingen. Før vi kommer så langt, så har jeg fortalt deg i opplysningene om forskningsprosjektet om at jeg skal bruke et fiktivt navn, altså et annet navn enn ditt eget, både i intervjuet og eventuelt også i analysen. Hvis du skulle hete noe annet, har du noen gang ønsket deg et annet navn? (Begge ler). Folk har fått lov til å velge seg et annet navn skjønner du. Hva har du lyst å hete i denne verden?

Diana: Du kan kalle meg Diana.

Meg: Diana? Nice, har du ønsket å hete det?

Diana: Nei, men jeg likte alltid navnet, jeg synes det er ganske fint.

Meg: Diana er faktisk et ganske fint navn ja. Jeg har alltid hatt lyst til å hete Kim. Det startet med ideen om at han Eminem, som jeg digget da jeg var liten, kjæresten hans het jo Kim.

Diana: Jaja.

Meg: Jeg synes bare oh, selv om han sang så mye stygt om henne, hun hadde jeg lyst å være. Og etter hvert også det at det er både gutte – og jentenavn, det har jeg likt. Ok, Diana, vi kan gjerne starte med det første spørsmålet, og det er hva betyr skriving for deg? Før vi starter igjen, når jeg stiller spørsmål så gir jeg deg litt tid

til å tenke, sånn at ting kommer ikke veldig ramsende opp på hverandre. Så innimellom vil vi nok ha litt sånn tenkepauser. Så ikke vær bekymret for at vi roter oss opp i noe, ja. Da kan vi starte med hva betyr skriving for deg eller hva bruker du skriving til?

Diana: Skriving betyr faktisk veldig mye for meg. Jeg bruker skriving faktisk veldig ofte, både det med å kommunisere med andre, jeg bruker det til å studere, men jeg bruker det også til å få ut frustrasjon, tanker og følelser. Jeg bruker også skriving som en hobby. Så skriving generelt er veldig viktig for meg.

Meg: Ja, så da vil det si at du skriver litt for deg selv?

Diana: Ja, jeg skriver dagbok, jeg skriver blogg. Og så skrev jeg historier for meg selv. Herregud jeg husker når jeg gikk på ungdomsskolen så skrev jeg en novelle på 50 sider på Word liksom.

Meg: Såpass ja?

Diana: Ja ja, som handlet rett og slett om en vampyrversjon av meg selv.

Meg: Ok? (Begge ler).

Diana: Ja, skikkelig en sånn teit

Meg: Har du fortsatt novellen?

Diana: Nei, den ble jo slettet på grunn av at pcen gikk jo til helvete, så nei.

Meg: Åja.

Diana: Det ble jeg skikkelig lei meg for, så ja, skriving betyr ganske mye.

Meg: Hva liker du best av disse måtene eller disse formålene du bruker skriving til?

Diana: Det jeg liker best er å få fram mer av meg selv, få fram hva jeg føler og sånt liksom. Jeg liker også veldig godt hvordan å skrive noe også kan, hvordan skal jeg si det? Lagre den personen du engang var, og så kan du gå tilbake til det og se at sånn var jeg da, sånn tenkte jeg da, også kan du alltid på en måte se en framgang i deg selv da.

Meg: Ja, det er jo helt klart at man kan. Ja, har du brukt det på en måte, har du gjort det selv, har du gått tilbake og tenkt at ah?

Diana: Ja ja, absolutt, herregud jeg har jo dagbøker fra jeg var 12 til 13 og 14 års alderen, hvor jeg går tilbake og ser hvordan jeg tenker både om meg selv og om andre. Hvordan jeg har vært en negativ person til en positiv person, til bra minner og sånt liksom. Jeg har liksom sett på en måte framgang i meg selv da, via skrivingen min.

Meg: Ja. Av de ulike skrivemåtene du nå har beskrevet, du kommuniserer gjennom skriving, du studerer gjennom skriving, får ut frustrasjon, kanskje koseskriver litt også, siden du sier at det er hobby.

Diana: Ja.

Meg: Den koseskrivingen ser ut til å være mer preget av fantasi og utforsking kanskje?

Diana: Det er mer fantasi, absolutt ja. Det er jo og en måte å på en måte, ah jeg er så dårlig i norsk liksom, express yourself!

Meg: Uttrykke?

Diana: Ja, å uttrykke seg selv. Ja, det er jo koselig. Det er gøy.

Meg: Ja, så for eksempel av de ulike måtene du bruker skriving til, når vil du si at du foretrekker for eksempel å skrive for hånd? I hvilke tilfeller?

Diana: Det er når jeg skriver dagbok, absolutt. Det er mye mer flyt da føler jeg. Samtidig så er det vanskeligere for meg å skrive for hånd enn det det er å skrive på datamaskinen.

Meg: Ja, hvorfor det?

Diana: Fordi at når du skriver for hånd, og du samtidig tenker når du skriver, så går tankene på en måte mye fortere enn det du skriver for hånd. Det er liksom, av og til så tuller du litt med ord og sånt, og så det å gå tilbake og sånt. Så det er litt vanskeligere enn på en pc, hvor alt går mye fortere. Men jeg liker det fortsatt mye bedre, fordi jeg føler jeg har mye bedre tid til å tenke, og virkelig tenke over hva jeg skal skrive. Fordi av og til når jeg skal skrive på pc, så kan du plutselig se opp og se at det er bare tull, mens når du skriver for hånd så er du mye mer nøye føler jeg, over hva du skriver.

Meg: Så med andre ord, hvis jeg forstår deg rett så velger du å skrive med hånd eller med blyant og penn altså, de gangene du er mindre sikker på hva du skal skrive om?

Diana: Ja.

Meg: Ja? For eksempel dette her med når du sier at du bruker skriving til å studere, hva tenker du da, er det til å lære deg ting?

Diana: Ja, det er til å lære meg ting. Men også til oppgaver som er ganske sånn obvious, men hvis jeg skal lære meg noe så lærer jeg mye bedre av å skrive for hånd enn av å skrive på pc. Og jeg lærer av å skrive fordi jeg memorerer ting mye lettere.

Meg: Så du foretrekker da å bruke håndskriften til å starte med eller bruker du håndskriften hele tiden når du skal studere?

Diana: Jeg bruker håndskriften hele tiden, jeg bruker aldri å sitte og, jeg ser det er mange som sitter og skriver hele sider på pcen og memorer det sånn. Men jeg skriver alltid notater, så jeg bruker alltid notater og håndskriften når jeg skal lære meg noe.

Meg: Har du prøvd å studere et tema hvor du faktisk bare skriver på tastatur?

Diana: Ja.

Meg: Ja? Hvordan har det gått?

Diana: Dårlig.

Meg: Ja? Hvorfor det? Kan du tenke deg hvorfor? Eller hvordan var det dårlig?

Diana: Det var vel dårlig, jeg tenker fordi at, jeg vet ikke, det er bare noe med å bruke hånden. Det er liksom når du skriver bokstavene selv, enn at du bare trykker på dem. Så det er liksom, det er mer ekte når du skriver det selv enn når du bruker tastatur som hjelpemiddel da.

Meg: Kan du se for deg andre fordeler med å bruke, for du sier at du memorerer ting fortere, altså at du husker ting bedre når du har skrevet for hånd. Og at det er enklere å ta seg en sånn langsom vei til teksten fordi du er så usikker på hva du skriver om og hva du eventuelt skal uttrykke deg på. Er det, kan du se for deg andre fordeler med å bruke blyanten i skriving?

Diana: Jeg vet ikke hva du tenker på.

Meg: Nei, jeg tenker ikke på noe spesielt, bare om du, si for eksempel når du skriver noveller eller fantasihistorier, skriver du da på tastatur eller?

Diana: Da skriver jeg på tastatur ja.

Meg: Har du på forhånd bestemt deg for hva du skal skrive om?

Diana: Ja, men da bruker jeg selvfølgelig håndskrift til å lage tankekart og oversikt over hovedpersoner. Så da bruker jeg egentlig fortsatt håndskrift før jeg begynner på historien. Så da bruker jeg kanskje tankekart til å referere til hva historien skal gå i, eller lage en tidslinje for hva som skal skje når og hvordan det skal skje, og sånne ting liksom.

Meg: Og så går du over til tastaturet?

Diana: Ja.

Meg: For da har du et oppdrag på en måte?

Diana: Yes. Men det hender jo også at jeg skriver spontant, sånn som hvis jeg blogger for eksempel, da er det mer spontant, sånn ja, hallo.

Meg: Og da er det tastaturet?

Diana: Ja. Hvis jeg er veldig sikker, og hvis jeg kan det jeg skal skrive om, da skriver jeg på tastatur. Men hvis jeg er usikker på et tema, eller usikker på noe, så er jeg nødt til å bruke håndskriften først.

Meg: Så i bloggen din, der er du sikker på hva du skal skrive om hver gang da eller?

Diana: Stort sett ja. Jeg bruker aldri å skrive om ting på bloggen som jeg ikke, jeg vet ikke, jeg bruker bloggen mer som en hobby, og da blir det mer spontant, som ok nå føler jeg for å slenge inn et innlegg.

Meg: Hva skriver du om da?

Diana: Alt mulig egentlig. Jeg skriver om ting som motiverer meg, jeg skriver om ting som irriterer meg. Og så skriver jeg om hverdag og ting som jeg tenker egentlig. Ting som jeg synes er viktig, ting jeg synes er viktig at folk, eller folk generelt burde være klar over liksom, jeg vet ikke, ja.

Meg: Dette er vel noe som vil falle litt utenfor temaet for intervjuet, men har du noen gang tenkt på at måten du skriver blogg på, at det faktisk er litt å filosofere?

Diana: Ja, du tenker jo veldig mye når du gjør det, så ja. Jeg har jo tenkt på det sånn egentlig, for du tenker jo veldig mye, ja du filosoferer. For når jeg åpnet et blogginnlegg så vet jeg egentlig ikke hva jeg skal skrive. Jeg tar for meg et tema, og så blogger jeg, og så tenker jeg underveis, så det er på en måte mine tanker som kommer ut der og da. Så leser jeg gjennom det etterpå, hvis det er brukbart så poster jeg, og hvis ikke så nei, dette her var bare tull, så ja.

Meg: Jo, men nå har vi faktisk kommet fram til flere fordeler du ser med håndskriften. Hvis vi går tilbake til temaet igjen. Du bruker helst håndskriften når du skriver dagbok. Så du har ikke skrevet dagbokstekster på dataen?

Diana: Jeg har prøvd liksom.

Meg: Men hvorfor velger du å skrive for hånd da? Er det fordi at dagboka krever det? Eller er det en kultur som er knyttet til at dagbøker skal skrives i en bok hvor man har den gjemt i en eller annen skuff?

Diana: Nei, altså jeg har ikke noe spesiell grunn til det, men jeg føler det blir mye mer personlig, det blir mye mer knyttet til meg, det blir mye mer eget og originalt. Jeg føler jeg får mye mer igjen, og jeg føler at det blir mye mer personlig. Det er noe jeg har for meg selv, enn at jeg deler med andre. Så når jeg skriver på pcen så blir det mye mer upersonlig.

Meg: Ja, hva synes du er ulemper da, med håndskriften? Du sa det litt i sta, så sa du at håndskriften eller hastigheten ikke alltid er like fort som det du tenker.

Diana: Ja. Altså, ulemper er at det kan bli litt tull innimellom, spesielt hvis du virkelig er ivrig i skrivingen og du vil få ned noe fort og så skal du liksom fokusere. Av og til kan du bare dette ut og bli distrahert av noe, så det er liksom ikke like lett som på tastatur da.

Meg: Tenker du da at hvis du har et tema som du er kjempegira på og du har lyst til å på en måte formidle om det eller få det ned på papiret, og at håndskriften da, at hastigheten ikke matcher så fort, føler du da at du mister tanker?

Diana: Ja, det føles litt sånn ja, at en liksom mister litt tanker, av og til ja. Og så er det veldig irriterende fordi du vil ha det så fint som mulig, og så når du er ivrig eller sint så ser du på håndskrifta at du er sint. Så på en måte håndskriften viser veldig mye følelser, en kan starte rolig og mer ut i teksten så kan en se at ok nå begynner jeg å bli lei og urolig liksom, så det er skikkelig irriterende.

Meg: Så håndskriften forteller mer enn det du har lyst å fortelle?

Diana: Ja, egentlig.

Meg: Det har jeg faktisk ikke tenkt på før. Klart den gjør det, kanskje begynner du å se mot slutten av teksten at du sløveskriver litt, for nå har du kanskje begynt å bli litt lei, og vil være ferdig snart og ja. Er det andre ulemper du kan se for deg at håndskriften har? Eller som du har erfart selv? Eller andre fordeler for den saks skyld.

Diana: Jeg ser det ikke for meg, nei. Det er nok egentlig bare det at det er litt tregt. Nei, jeg kommer ikke på noe annet.

Meg: Kanskje vi skal gå over til å snakke litt mer om datamaskinen og tastaturet. Du har jo allerede nevnt det i motsetning til håndskriften at hastigheten går mye raskere på tastatur og ergo da så får du fanget flere av disse tankene som da strømmer seg på. Er det andre tilfeller eller andre fordeler med det å skrive på tastatur?

Diana: Vel, hvis du for eksempel skal skrive en skoleoppgave, så er det jo lettere å bruke tastatur fordi det går jo mye raskere og du får på en måte gjort oppgaven forttere, enn hvis du skriver for hånd, for du blir ikke så sliten. Det kan du skrive som negativt å skrive for hånd, at du blir veldig sliten i hånda liksom. Hvis du skriver mye og det kan bli litt vondt på slutten. Mens på data så har du ikke det liksom, det går mye forttere, det er mye mer effektivt, og på den måten at det går så mye forttere og du får ikke så vondt av det.

Meg: Så det er mindre fysisk belastning?

Diana: Ja.

Meg: Ja. Ja. Vi snakket litt om det i sta, dette her med å lære seg ting, og studere på tastatur, og det synes du var vanskelig?

Diana: Ja.

Meg: Kan du beskrive det litt mer, hva er det som er så vanskelig med å bruke dataen til å for eksempel ta notater? Eller til å lage tankekart? For det kan man jo gjøre på dataen og.

Diana: Det er ikke det at det er vanskelig, men det er det at det ikke er, men altså når du skriver så tenker du mye mer på hver enkelt bokstav, som gjør at det blir mye lettere å huske. Mens på data så er det så upersonlig, at det på en måte er ikke lett å huske. Det er veldig mye lettere å skrive noe mens du tenker hvis du bare ikke tenker over hva du skriver. Når du skriver for hånd så er det motsatt, at det blir mye mer personlig, sånn som jeg nevnte før. Det er jo det som gjør det vanskeligere for meg.

Meg: Så hvis du, Diana, skulle anbefalt en fersk skriver, gjerne en seksåring som skal lære seg skrivekunsten, som

uten tvil er en lønnsom ting å kunne, i hvert fall i vår verden. Hva slags anbefalinger ville du gitt dem om bruk av blyant og tastatur eller omvendt?

Diana: Jeg ville sagt at begynn med blyanten først, absolutt. Digitalt trenger du ikke før du begynner på ungdomsskolen egentlig. Jeg synes egentlig ikke tastatur har noe spesielt å gjøre på barneskolen. Eller det kommer mer når du skal gjøre mye arbeid og du vil ha mer flyt i det, hvis du skjønner hva jeg mener. Så ja, begynn med blyanten.

Meg: Fordi?

Diana: Du lærer mer av det. Du blir å lære alfabetet, du blir å lære huske bedre, du blir å huske ord, hvordan du skriver ord bedre. Du kan jo selvfølgelig bruke retteprogram, for på dataen har du jo retteprogram og sånt, men du blir på en måte hemmet av det, for du lærer det ikke på samme måte, som hvis du skriver det eller blir fortalt at dette her er galt og det her er galt. Begynn med skriving og hold deg til skriving.

Meg: Hvis du skulle rådet noen til riktig bruk av datamaskinen, så ville du sagt vent med å bruke datamaskinen i skriving før du er en skriver eller?

Diana: Ja, før du er en skriver rett og slett. For du trenger ikke dataen før den tid, spesielt på barneskolen og sånt. For jeg ser ikke fordeler i det før du er blitt litt eldre, før du har lært deg å skrive ordentlig.

Meg: Det gjør jeg det sånn at jeg oppsummerer litt av det vi har snakket om. Og så er jeg opptatt av at du korrigerer meg hvis jeg har oppfattet noe feil. Og så avslutter vi med om du har noen spørsmål selv, som hm det der har jeg lurt på. Eller hvis du har noe som du kanskje vil legge til som du kommer på underveis. Så mens jeg oppsummerer så kan du korrigere meg, avbryte meg og korrigere meg dersom du kommer på noe nytt. Så vi starter fra toppen, og da med første spørsmål hvor jeg spør deg hva skriving betyr for deg, og eventuelt hva du bruker skriving til. Så sier du at du bruker skriving til å kommunisere, til å studere, få ut frustrasjon og tanker, det er også litt hobby for deg, at du liker å koseskrive litt, da kan du gjerne skrive litt noveller eller fantasier. Og du skriver for å skrive. For meg høres det ut som bloggen er litt sånn, du prøver ut tanker, noen av dem forkaster du, mens andre tenker du at andre bør vite. Og dagboken som da er litt mer personlig. Er det noe mer da du bruker til eller har jeg oppfattet deg riktig?

Diana: Du har oppfattet meg rett.

Meg: Videre så går jeg inn i de metodene du bruker skriving til og så snakker vi om hva foretrekker du da. I dagboka så foretrekker du blyanten, ikke fordi at dagbøker krever det. Finnes det noen digitale dagbøker?

Diana: Ja, absolutt, på mobilen og

Meg: Har du prøvd det?

Diana: Jeg har brukt sånn dagbok app, men nei.

Meg: Hva var galt, hvorfor gikk ikke det?

Diana: Nei, det bare er ikke det samme, det blir ikke. Jeg er kanskje litt tiltrukket av tradisjonen, sånn som du sa. Jeg synes ikke det blir det samme. Det blir bare feil.

Meg: Men gjennom å fortelle meg om de tilfellene du bruker hånda, så er det fordi at du ser fordeler med det. Du ser fordeler med å bruke hånda når du skriver dagbok fordi at det er mye mer personlig for deg. Og du liker, ser det ut til selve aktiviteten, at det skrives for hånd, kanskje ligger man i senga si eller på en sofa, altså og er litt alene. Det ser også ut til at du foretrekker håndskriften fordi det hjelper med hukommelsen og å huske. Du forteller også at du kan planlegge skriving for hånd. Den skrivingen du ender opp med å gjøre på data, at du på forhånd lager tankekart for hånd og planlegger for hånd, sånn at du får litt bedre oversikt over hva du egentlig skal skrive om. Og ulempene med håndskriften ser du også gjennom dine egne erfaringer, at det kan være først og fremst dette her med hastigheten, at håndskrivingen ikke er like rask som tankene dine, og da kan du fort glemme ting eller du kan komme deg ut av spor. Du ser også at håndskriften forteller mer om deg enn det du har lyst å fortelle gjennom teksten din. Var det ikke sånn?

Diana: Ja.

Meg: Og ikke minst at man da blir fysisk mer sliten av å skrive for hånd enn det man gjør på data. Men likevel så ville du anbefalt andre å bruke håndskriften, spesielt til læring.

Diana: Ja.

Meg: Ja, om det er alfabet, om det er rettskriving eller skriving generelt, og når det er til å lære. Når det gjelder tastaturet så har jo du egentlig sagt litt motsetninger i forhold til håndskriften, og der ser du at hastigheten er litt mer vennlig, i forhold til de tankene som strømmer gjennom hodet, at du føler at du klarer å fange flere av dem. Du ser også at tastatur og bruk av datamaskin i skriving kan føre til at du glemmer fortelere, at det blir vanskeligere å huske. Men er det sånn at det er vanskeligere å huske de tekstene du selv har skrevet på tastatur eller vanskeligere å huske den teksten du faktisk holder på med å skrive?

Diana: Begge deler.

Meg: Ja?

Diana: Begge deler.

Meg: Så når du kommer mot midten eller mot hoveddelen av teksten

Diana: Så er jeg nødt til å lese gjennom for å vite, ja ja, jeg må vite hva jeg har skrevet. Jeg må lese gjennom det flere ganger før jeg liksom

Meg: For det er den samme teksten du sitter og jobber med?

Diana: Ja.

Meg: Ja, for da forstår jeg deg rett, at det er hukommelse knyttet både til tidligere tekster, men også til den teksten du faktisk jobber med.

Diana: Ja.

Meg: Du ser fordeler med tastaturet med at du ser at det faktisk er mindre fysisk belastning.

Diana: Ja.

Meg: Er det noe jeg har oversett eller er det noe jeg ikke har oppfattet korrekt?

Diana: Du har oppfattet alt korrekt.

Meg: Alt korrekt?

Diana: Yes.

Meg: Lurer du på noe?

Diana: Nei, jeg tror ikke det. Jeg føler egentlig at jeg har fått dekt alt jeg kan.

Meg: Jeg lurer på en ting til.

Diana: Ja?

Meg: Det er når du skriver dagbok, skriver du bare tekst eller skriver du illustrasjoner og ting rundt?

Diana: Ja, jeg skriver tekst, og av og til har jeg også illustrasjoner. Jeg liker å lime inn bilder, ting som hjerter og dødningsskaller og sånne typiske teenage ting. Så ja, jeg pynter litt og, jeg er veldig glad i å pynte.

Meg: Så når du gikk på barneskolen, hadde du disse her arbeidsbøkene hvor du laget blomster rundt og sånt?

Diana: Ja, det gjør jeg jo enda (begge ler).

Meg: Ja? Så søtt. Hvorfor illustrerer du, eller?

Diana: Det gjør det morsommere. Det gjør det lettere å lese det, det gjør det koseligere om du skjønner hva jeg mener. Det blir ikke så kjedelig. Og da er det enklere for meg å huske det også. Når jeg liksom ser den teksten om antikken og så ser jeg liksom de blomstene jeg har laget rundt, så husker jeg, åja det var det. Hvis du skjønner.

Meg: Ja, når du for eksempel lager illustrasjoner i en tekst som du har skrevet i dagboka di, de illustrasjonene du lager, har de noe mening for teksten?

Diana: Ja, hvis jeg skriver inn hjerter så symboliserer det jo at jeg er glad, hvis jeg broken hearts, så er det fordi jeg er trist liksom, og sånne ting. Det viser følelsene mine.

Meg: Så gjennom dine illustrasjoner så fortsetter du egentlig å skrive dagbok?

Diana: Ja, på en måte, ja, absolutt.

Meg: Bruker du tegning og sånt til å for eksempel lage modeller, lage tabeller eller lage figurer for å forklare ting? For eksempel med dette med å studere temaer?

Diana: Ikke så jeg har nei, vi har jo brukt å tegne litt i filosofien, så det er ikke noe man har tid til å bruke det i andre fag liksom. Men hvis jeg skulle, hvis det hadde vært mulighet for å ønske seg det, så skulle jeg gjerne ønske at det var gjort mer, fordi det får en til å lære, når det blir mye mer kreativt, enn at det bare blir fakta og fakta og tekst hele tiden. For det blir faktisk, det er liksom så mye av en ting hele tiden.

Meg: Nei, Diana, da tror jeg faktisk det var det.

Diana: Yes.

Forskerrolle	Fordeler blyant	Ulemper blyant	Blyant eksklusivt	Fordeler data	Ulemper data	Data eksklusivt	Veksling	Variasjon i prosess

Intervju med Sofie

Meg: I dag er det vel torsdag 10.mai og vi to vi skal snakke sammen om skrijving. Og før vi setter i gang med spørsmålene som du eventuelt har fått på intervjuguiden og informasjonsskrivet, så forteller jeg deg litt om studien. Vi skal som sagt snakke litt om skrijving og det er det jeg i utgangspunktet er kjempeinteressert i, det er skriveprosesser, og det er litt sånn hva slags vaner, hvilke særtrekk har ulike skrivere. Det interesserer meg kjempemye. Så fra skrijving så har interessen og nysgjerrigheten utviklet seg til at jeg har fått mer og mer, altså nysgjerrighet for disse redskapene. Skrijving med blyant og skrijving med tastatur først og fremst. Men jeg kunne også tenkt meg å studere nærmere for eksempel skrijving på meldinger, og korte beskjeder, hvordan behandler vi det, hvordan erfarer vi det. Eller skrijving i sånn touchscreen tastatur, med disse nye ipadene, eller skrijving med elektronisk penn, ikke sant. Så jeg har egentlig koket det ned til blyant og tastatur, men i samtalen kommer vi sikkert til å prate litt om de andre også. Så fra da å snakke om skrijving til å snakke om disse redskapene, og det jeg er mest interessert er jo i utgangspunktet dine egne erfaringer. Så gjennom spørsmålene mine så kan det hende at jeg gir en beskrivelse av en situasjon som jeg på en måte har erfart selv, og så leder jeg til at du kanskje kan tenke innenfor noen rammer, sånn at vi kan tenke litt sammen. Men det er først og fremst dine erfaringer og dine subjektive oppfatninger av hvorfor du tar de valgene du gjør i skrijving som jeg da er interessert i. Og som du nå vet, så tar jeg opp samtalen. Jeg kommer til å transkribere den, så tar jeg ut de sitatene som er relevant for problemstillingen min. Jeg sender deg de sitatene på forhånd sånn at du kan se gjennom og så kan du få lov til å godkjenne dem. For det er jo dine ord som jeg bruker som empirisk eksempel i forhold til da hva teorien for eksempel sier om bruk av blyant eller tastatur. Så i løpet av samtalen så kan du også be meg om å skru av lydopptaket hvis du tenker at det er noe som, vi skal jo tenke litt sammen, ikke sant, men likevel så kan det jo være noe du tenker at jeg, bare jeg skal høre, eller noe du tenker at jeg er så usikker på dette her at jeg vet ikke helt om jeg skal dele det med den. Så det er ikke noe problem, for da bare skruv vi den av, snakker og skruv den på igjen. Ellers så er det egentlig dette her med at du kan trekke deg fra intervjuet eller trekke deg fra studien generelt, hvis du ønsker det, uten å oppgi noe grunn. Du tror jeg skal flytte tilbake til Norge etter sommeren, for da slipper du å straffes av meg (begge ler). Neida, jeg bare tuller. Det er litt sånn humoristisk forsøk. Men i forhold til det jeg har sagt om innholdet og det jeg er interessert i og det jeg ønsker av deg gjennom samtalen, er det noe du lurer på? Eller er det noe jeg har sagt, eller noe som høres sånn uklart ut?

Sofie: Neida, det høres helt greit.

Meg: Ja? For det eneste jeg ikke hadde med som jeg har sagt nå, på informasjonsskrivet, det er dette her med at vi kan skru av lydopptaket og på igjen. Men ellers i løpet av samtalen så er det sånn at jeg tar utgangspunkt i de spørsmålene du har fått på forhånd og som sagt er det ikke gitt at jeg følger en naturlig rekkefølge, altså den rekkefølgen som er her. De fleste har for eksempel følt at å starte med oppfølgingsspørsmålet Hva bruker du skrijving til, har vært enklere å starte med enn Hva betyr skrijving for deg. At da når man først snakker om, at det er på en måte enklere å huske hva man selv bruker det til før man gjør seg en mening om hva du tror det betyr for deg. Så er det heller ikke noe sånn bastant overgang mellom spørsmålene, vi kommer kanskje til å hoppe litt mellom blyant og tastatur, det kommer kanskje litt an på hvilke erfaringer du beskriver. Og så er det da at vi får noen tenkepauser, slik at samtalen blir litt sånn at du tenker litt for deg selv og jeg tenker litt for meg selv. Og enkelte ganger så hjelper vi også hverandre litt å tenke. Og så er det da avslutningsvis, da oppsummerer jeg. Så jeg sitter da mens du snakker og noterer litt for hånd. Og avslutningsvis så oppsummerer jeg det jeg har oppfattet av det du har delt med meg. Så da får du muligheten til å korrigere meg eller eventuelt legge til noe. Så det er det samtalen vår, helhetlig egentlig ser ut. Er det noe spørsmål i forhold til samtalen da? Noe som virker uklart?

Sofie: Nei. Jeg synes det høres fint ut.

Meg: Så den siste tingen før vi starter, det er jo det at jeg ikke kan bruke navnet ditt. Så du kan gjerne få lov til å ønske deg et navn. Hvis du noen gang har ønsket å hete noe annet enn det du heter.

Sofie: Sofie.

Meg: Sofie, ja? Er det noe spesiell grunn til det?

Sofie: Nei, mormoren min het det.

Meg: Jeg hadde hatt lyst til å hete Kim.

Sofie: Kim, ja?

Meg: Ja, de fleste tror det er på grunn av Kim Possible eller Kim Kardashian, men nei, jeg liker gutte – jentenavn.

Sofie: Som kan være begge?

Meg: Ja, det gjør jeg. Men da tror jeg vi skal starte Sofie, da starter vi. Hva tenker du om de oppstartsspørsmålene? Tenker du at Hva betyr skriving for deg er enklere enn Hva bruker du skriving til? Hvilke ville du på en måte startet med?

Sofie: Jeg ville startet med det oppfølgingsspørsmålet om hva jeg bruker det til, om når skriver jeg og hva bruker jeg det til.

Meg: Da kan vi gjerne gjøre det, så hva bruker du skriving til Sofie?

Sofie: Jeg skriver mye, både på fritid og i jobb. Skal vi se, jeg skriver for å planlegge. Jeg skriver for å rette arbeidet til elever, altså i vurderingssituasjoner. Jeg skriver handlelister, jeg skriver beskjeder til barna mine, jeg skriver sms til dem hjemme i Norge eller til vennene mine. Jeg skriver innlegg på internett, jeg skriver blogg. Eh, hva mer er det jeg skriver da? Jeg skriver for å planlegge ja, så jeg skriver en del når jeg leser, da gjør jeg meg notater på romaner som jeg leser, som jeg kan bruke i undervisning, ja.

Meg: Når du for eksempel sier at du skriver for å planlegge uken, er det to ulike planlegginger du snakker om da? Er det liksom jobbplanlegging og så er det liksom fritid og sånt privatliv planlegging eller?

Sofie: Nei, jeg planlegger bare jobben ja.

Meg: Ja.

Sofie: Ja, det er jobbplanlegging.

Meg: Men når du da skriver innlegg på nett, er det i forhold til aviser eller er det i forhold til forumer?

Sofie: Det kan være forskjellig. Jeg er ganske mye på nett. Det er mye på Facebook selvfølgelig, der jeg skriver til venner og ulike betraktninger. Men jeg kan også gå inn på kommentarer og saker på debattforum, jeg kan gi tilbakemeldinger på andres blogger, hvis jeg er inne på bloggene til folk. Nå studerer jeg og litt, jeg tar sånn ikt studie, så da skriver jeg en del i forbindelse med studie. Det er mest på dataen.

Meg: Jeg er litt mer nysgjerrig både på den der forumsskrivingen og bloggskrivningen, og det er jo for så vidt også to forskjellige skrivehandlinger. Når du skriver blogg, hvem er dine lesere? Altså hvem er det på en måte du retter deg mot?

Sofie: Jeg har ikke en egen blogg som jeg skriver på, jeg har flere. Men som jeg bruker mest i undervisningssammenheng med elevene mine, ja. Så jeg kan gi dem et oppdrag om å skrive en oppgave eller kommentere en nyhet, eller noe jeg vil at elevene mine skal se. Og så bruker jeg Fronter litt, diskusjonsinnlegg i fronter.

Meg: Ja, det var kanskje veldig riktig å starte med å si at jeg bruker mye skriving. For du skriver jo mye, og jeg ser jo det at det er masse i løpet av dagen, altså jobb, tilbakemeldinger, planlegginger og litt sånn sosialt i forhold til både forumer og sms'er og det er mye skriving. Tenker du på at du skriver så mye selv?

Sofie: Egentlig ikke, ikke før jeg begynner å reflektere litt rundt det nå. For det er jo både, på en måte, det er jo både den her nettskrivingen og notatskrivingen, men nei jeg har egentlig ikke tenkt over at jeg skriver så mye. Jeg ser jo det nå at i løpet av en dag så skriver jeg jo kjempemasse.

Meg: Så hva tenker du nå når du først legger ord på det store bildet av hva du bruker skriving til og hvor mye du bruker skriving til. Hva tenker du da at skriving egentlig betyr for deg?

Sofie: Det betyr nok mye, for at det på en måte, jeg skriver for å tenke da, som en samtalepartner. Så skrivingen blir på en måte, ja.

Meg: Men samtalepartner, tenker du da at du samtaler med deg selv gjennom skrivingen, eller at når du får ting ned på papiret så blir teksten mer sånn selvstendig?

Sofie: Begge deler, jeg kan både skrive for å tenke, men jeg kan og skrive for å få andre til å tenke (ler).

Meg: Ja, det er gøy.

Sofie: Ja, å sette i gang noen prosesser. Ja jeg kan gjerne kaste ut en brannfakkell for å få andre til å tenke da, og det gjør jeg gjennom skriving, ja.

Meg: Når du da for eksempel skriver innlegg på noe forum, og du sa at det kan være litt forskjellige forumer og gjerne og litt sånn debatter. Vil du beskrive litt den her erfaringen eller den her prosessen din fra du har lest en artikkel eller fra du har fått med deg en sak til du tenker at jeg ah jeg har en mening om dette her, og til du faktisk skriver. Og hvordan produserer du dette innlegget? Er det sånn at du bare setter deg på dataen og så skriver, eller er det noe prosess der?

Sofie: Det er ikke så mye prosess med meg altså. Jeg er veldig sånn impulsiv. Jeg trykker send før jeg på en måte har tenkt så mye akkurat på det. Så jeg skriver mens jeg er, mens jeg har det på en måte ferskt, eller hva skal jeg si? Mens ofte skriver jeg jo hvis det er noe som irriterer meg (begge ler). Det er jo det som får meg til å oh, det må jeg skrive et svar på, ikke på Facebook eller sosiale medier, for deg holder jeg meg for god til å gå inn og diskutere noe særlig. Men på sånne debattplasser da, så skriver jeg mer in the heat of the moment. Jeg går ikke inn og planlegger skrivingen min, nei, det gjør jeg ikke.

Meg: Så når du da leser dine egne innlegg etter at du har skrevet dem av eller på en sånn impulsiv måte, får du noen sånne tilbakeblikk hvor du ser at, jeg ser at her var jeg litt følsom?

Sofie: Ja, det kan jeg jo. Kanskje skulle jeg planlagt det litt mer, av og til tenker jeg ja.

Meg: Men bloggingen skriver du da på data?

Sofie: Bloggingen er litt mer planlagt da.

Meg: Det er mer planlagt.

Sofie: Ja, for det skal ut til elevene mine.

Meg: Så hva betyr planlagt, altså hvordan planlegger du bloggen?

Sofie: Nei, da planlegger jeg jo først et skriveoppdrag, da vil jeg jo gjerne at de skal bidra, elevene, så da.

Meg: Men du legger inn innlegg i bloggen også, som du deler med?

Sofie: Ja, jeg lager for eksempel et innlegg da og så ber jeg elevene gå inn og kommentere. Jeg lager gjerne en slags diskusjon, flere ganger har jeg og lagt ut bare en oppgave, et skriveoppdrag som de skal skrive på sin blogg igjen og lenke, eller bare legge inn en kommentar. Bare for å, det er mest for å lære dem det med blogging, det er det jeg har brukt det til på en måte.

Meg: Men tenker du da at, når du også skriver et innlegg inn i bloggen som du vet at dette her er noe du deler med elevene og dette her på en måte er en del av et større oppdrag som du har rundt bruken av bloggen med elevene. Men når du skriver ditt eget innlegg, det kan være tema da, oppstartstema for eksempel, at det er du som legger inn et større innlegg og så kommer kanskje en oppgave som de andre skal legge inn et svar på. Dette

innlegget som du skriver inn, er det også skrevet på data? Er det også sånn at det er fra dine egne tanker, at du planlegger det litt mer mentalt, og så skriver du det direkte?

Sofie: Ja, det gjør jeg. Det går an å save drafts

Meg: Ja? Sånne utkast?

Sofie: Ja. Det er der til jeg poster det, ikke sant.

Meg: Så du jobber med det på bloggen?

Sofie: Ja. Så da kan jeg gjerne bruke litt tid på det. Ja, og rette og oppdatere korrekt da. Jeg skriver gjerne på engelsk og, skriver ofte på engelsk ja.

Meg: Så du bruker datamaskinen når du skriver inn, så da er det fra tankene dine og så ut på dataen? (Vi blir forstyrret av at en annen lærer kommer til grupperommet der vi sitter for å sjekke om det er ledig). Så du bruker da, som sagt på dataen, når du svarer på noen forumer eller debatter og det er mer sånn in heat of the moment, når skrivingen skjer mer situert, der du har en tanke og får den ut. Det samme gjør du med bloggen til en viss grad, at det er kanskje en litt mer planlagt mental prosess, men at du likevel skriver på data og redigerer alt dette på dataen. Og du sier også at du bruker mye skriving også til studier, og da sa du også kort, da bruker jeg data. Hva tenker du da? Fordi at det er ikt da eller?

Sofie: Ja, nå er det ikt. Jeg har jo studert veldig mye. Jeg har prøvd meg både på å skrive notater for hånd og skrive på data. Jeg har nok kommet fram til at jeg liker best å skrive på data når jeg sitter og hører på forelesninger. Mens hvis forelesningen går på en artikkel, så vil jeg sitte og notere på artikkelen. Altså på papiret, å streke av og skrive på papiret. Mens hvis det er en forelesning rundt et tema så har jeg kommet fram til at det er like greit å skrive på data.

Meg: Gjør du noe mer med disse notatene, altså bruker du dem igjen?

Sofie: Ja, det bruker jeg igjen, altså til eksamen, så synes jeg det er veldig kjekt å ha dataskrevne notater. Men det her er jo noe som har kommet de siste årene, for jeg har jo studert siden, ja, i mange år. Og i begynnelsen av studiene så var det jo bare skriving for hånd. Så det var jo en overgang der, når jeg begynte litt på data, og sånn der datapenn. Men jeg har landet på at jeg synes det er kjekest å sitte på forelesninger og sitte og høre og notere på data.

Meg: Hvorfor det?

Sofie: Fordi at det er lettere å organisere notatene da, for å lese gjennom dem etterpå, til eksamen for eksempel.

Meg: Så det er ikke sånn at du sitter og skriver notater på pc og nesten skriver av det som blir sagt og det som står på skjermen?

Sofie: Nei, jeg skriver jo tanker, tanker som jeg gjør meg samtidig som han eller hun, foreleseren snakker. Og det er fortere gjort på data enn for hånd. Jeg vet ikke, det er et eller annet som gjør at jeg trenger ikke å konsentrere meg så mye når jeg skriver på data som når jeg skriver for hånd, så jeg klarer å få med meg det som blir sagt. Det går på en måte fortere å sitte og skrive notatene mine. Så ja.

Meg: Men når du da, for eksempel gjennom et semester når du da har vært på mange forelesninger i et fag og så har du skrevet alle notatene på data, sånn at du har samlet dem i digitale mapper. Når du da skal sitte og bruke disse notatene skriver du dem ut eller bruker du dem på skjermen?

Sofie: Nei, jeg skriver dem ut.

Meg: Hva gjør du da?

Sofie: Da gjerne bruker jeg blyant. For da lager jeg gjerne et lite kompendium av alle notatene mine, men for å lese og for å på en måte lese til eksamen, så leser jeg notatene og streker under og bruker penn. Ja, jeg gjør det.

Men det har noe med leseprosessen å gjøre kanskje? Ja, og skrijving og kanskje?

Meg: Ja, de går jo så i hverandre, du leser jo mens du skriver også. Det er litt sånn, ja de går nok litt i hverandre, og jeg kommer nok ikke til å kaste meg på dette oppdraget med å skille lesing fra skrijving med det første. Det synes jeg faktisk er ganske vanskelig. For de er jo, ja som sagt, jeg leser jo min egen tekst også mens jeg skriver.

Sofie: Ja, selvfølgelig gjør du det. Men du skriver ikke en tekst, mens du leser.

Meg: Nei, hei den var fin (begge ler). Den likte jeg. Oh nå fikk jeg lyst til å endre alt på nytt igjen og forske på noe helt annet. Jeg blir jo så fort nysgjerrig på ting. Men du har da skrevet ut disse notatene dine, som du har skrevet i utgangspunktet på dataen. Du har skrevet dem ut, og når du nå skal lære deg dem, så sitter du og streker under og noterer litt for hånd, og det er da forberedelsen til eksamen.

Sofie: Ja.

Meg: Når du ser tilbake på disse dataskrevne egne notatene, og når du da begynner å se på første linje for eksempel, første setning, kjenner du igjen hva du har skrevet? Husker du hva du har skrevet?

Sofie: Ja, jeg gjør det, for jeg skriver ikke så veldig mye når jeg er på forelesning. Altså 80 % av det er egne tanker, altså jeg klarer å ta ut essensen i en forelesning. Og ofte så er det ikke så veldig mye av forelesningen som sagt, det er mer tanker jeg får, som noen koblinger eller refleksjoner jeg gir på noe jeg må lese noe på eller ta tilbake en artikkel. Et eller annet sånt mens jeg hører på. Ja, for da kjenner at hjernen er litt sånn, eh

Meg: Multitasking?

Sofie: Ja, Multitasking. Ja det er litt med det at det bare pop pop, så da dukker det opp.

Meg: Ja, for å sitte og skrive, jeg skal snakke ut ifra mine egne erfaringer hvis jeg skal skrive på dataen samtidig som jeg skal tenke og skrive av. For overgangen fra håndskrift til å skrive notater på har for min del vært dette her med hvor mye skal jeg ha med meg. men notatskrivingen generelt er jo en egen skriveform, en egen kunst. Så om man skriver det på data eller om man skriver det for hånd, tror jeg, så må det være en eller annen form for struktur i det.

Sofie: Ja, du må strukturere det.

Meg: Ja for hvis man skriver direkte av tror jeg, så får man litt mindre kontakt med det, tror jeg. Jeg vet ikke. Så vi bruker da, skal vi se, på studiene dine for eksempel, har du hatt noen faglige – fagtekst innleveringer? Altså, ja?

Sofie: Ja ja.

Meg: Hva med den siste for eksempel, har du hatt noen innleveringer der?

Sofie: Ja, jeg har det.

Meg: Hvor store er de innleveringene?

Sofie: Det er ikke veldig mye, men du skal kommentere på andres arbeid, ikke sant. Jeg har ikke skrevet så mye annet, det er for det meste blogg og tema, så det er veldig sånn småe.

Meg: Når var det sist gang du hadde en sånn fag, sakprosa, en fagtekst du skulle levere inn? Som student, enten som mappekrav eller som hjemmeeksamen eller ja?

Sofie: 2-3 år siden, da tok jeg norsk, nordisk. Altså, jeg har skrevet utrolig mange fagtekster for mange ulike studier. Men når jeg skriver lengre tekster så, jeg gjør kanskje litt det samme, jeg skriver litt på data og så printer jeg det ut, og leser gjennom og tar notater for hånd. Så det er nok. Hvorfor gjør jeg det? Ja, jeg skriver ut fagtekstene, redigerer dem på en måte, jeg synes det er lettere å gjøre det på en måte, ikke på skjerm. Jeg vet ikke hvorfor.

Meg: Men når du for eksempel sitter da og skriver på dataen og du skal levere fagtekst, hvordan starter du selve oppgaven din? Er det sånn at du starter fra første punkt og går nedover, på en måte at du bygger ut teksten lineært ned? At det blir nesten som brodering, eller strikking, at du ser at teksten bare blir lengre og lengre, eller er det sånn at du skriver stykkevis og fletter det sammen eller? Hvordan blir på en måte en slik skriveprosess på dataen, for det er jo en tekst du skal dele med andre og du skal få vurdering på det?

Sofie: Jeg vil nok skrive mange avsnitt og så til slutt flette det sammen. Så da forkaster jeg noen avsnitt, og ser at det mangler noe. Det hender ofte at jeg har skrevet mye mer enn hva som forventes i fagteksten, men så printer jeg det ut og så stryker jeg, dem som ikke er. Så ja, jeg skriver nok ikke lineært, altså så skriver jeg stykkevis og i biter. Jeg skriver kanskje en liten disposisjon først om hva som skal med, det må jeg ha med. Det kan jeg kanskje skrive for hånd. Når jeg sitter og tenker på det, for jeg skriver lite notater for hånd, men på dataen. Så jeg kan gjerne sitte og planlegge fagteksten min på papir.

Meg: Hvorfor tenker du at du gjør det? For jeg får inntrykk av at du har en veldig godt innarbeidet rutine på datamaskinen. Altså du er veldig bekvemt med å bruke denne kommunikasjonsformen i skrivning.

Sofie: Men jo, det er jo det her med at, for jeg har jo ofte når jeg skal skrive en fagtekst, det er jo ikke noe jeg gjør in the moment. Det er jo noe som går over lenger tid, og da har jeg gjerne en notatbok vet du, og den kan jeg ha på nattbordet mitt og. Eller lapper, for det er jo enklere enn å få opp datamaskinen, for den har jeg på en måte ikke alltid med meg. Å skrive for å huske da, det gjør jeg ikke med dataen.

Meg: Tenker du at du ikke skriver for å huske på dataen?

Sofie: Ja.

Meg: Hva slags skrivning er det du gjør på dataen da tenker du?

Sofie: Dataen er for refleksjon, meningsutveksling, lengre skriveoppdrag, ja, ikke for å huske nei.

Meg: Ja, for det er på en måte, jeg får inntrykk av at det er en annen type hastighet du beskriver. For den hastigheten er fordelen med den tasteringen, at du i større grad kan

Sofie: Ja, og så er det den hastigheten hvor jeg vil skrive, uten å måtte slå opp datamaskinen og finne datamaskinen, for du går jo ikke rundt og bærer på datamaskinen. Jo, nei, du har kanskje en lapp eller et eller annet. Jo på nattbordet så har jeg datamaskinen, så noen tanker bruker jeg å få ned på den og.

Meg: Du snakket også, til å starte med at du bruker skrivning både i fritid og jobb. Denne fritidsskrivningen har vi nå snakket om, at det kan gå ut på debatteringer, forumer, det kan være sms'er, Facebook innlegg, og du sa også at du har ulike forhold til hvor mye du deler med verden, for eksempel Facebook kontra forumer. Hvorfor det egentlig?

Sofie: Ja, hvorfor det?

Meg: Det er jo internett. Tenker du at forumer er noe i seg selv, at det er to forskjellige ting?

Sofie: Ja, forum er forum, det er jo mer for å diskutere og mer for å komme med politiske innlegg og tanker som vi har, mens Facebook

Meg: Men folk gjør det også på Facebook.

Sofie: Ja, de gjør det. Men jeg føler ikke det er riktig sted, å komme med veldig bastante meldinger der. Jeg synes på en måte ikke det er, men ja, det er mange som bruker det, politisk og sånt.

Meg: Så på fritiden din da så skriver du og blogg? Og den bloggen var kanskje mer knyttet til

Sofie: Ja, det er jobb.

Meg: Ja, det er jobb. Du skriver på forumer, du skriver sms'er til venner hjemme i Norge, og du skriver også på

Facebook og ja sånne ting. Du sa også at du skriver handlelister, for det er også sånn fritids

Sofie: Ja.

Meg: Handlelistene dine, hva skriver du dem på eller med?

Sofie: Lapp.

Meg: Alltid?

Sofie: Alltid.

Meg: Ja? Har du prøvd å skrive dem på for eksempel telefon eller?

Sofie: Nei, jeg har sett at det finnes apper, og forskjellige sånt på det, men nei jeg har ikke det. Men jeg har, jeg noterer ting på telefonen, som tannlegetimer eller frisørtimer og sånt, sånne huskegreier, det noterer jeg på telefonen. Men ikke handleliste.

Meg: Nei? Så når du skriver handleliste for hånd, du tar med deg listen og kjøper det du har der, eller du drar uten listen og kjøper det du har skrevet ned?

Sofie: (Ler), det kan godt være, men det at jeg har skrevet det gjør at jeg husker det.

Meg: Kommer du liksom på nye ting

Sofie: Men det er jo også litt for at det er jo, det her med listeskriving gjorde jeg jo aldri før jeg fikk barn da.

Meg: Nei?

Sofie: Før barna mine kom i skrivealder, for jeg ble litt opptatt av at ungene skriver og. Sånn at vi skriver ofte sammen. Nå har jeg ei som er 10 år, og begynner å bli litt for stor til det. Men når dem begynte med skrijving, når dem for eksempel var 6-7 år, så var det artig å skrive lister. For jeg synes det er viktig å, for barna å få se at mor både skriver og leser da. Jeg synes det er viktig, ja.

Meg: Men hva slags lister?

Sofie: Nei, når dem var små så skrev vi jo lister på alt mulig. Bare for å få dem til å skrive da, ønskelister, lister over ting vi skal gjøre til sommerferien. Jeg skrijving er, selvfølgelig synes jeg det er viktig at ungene mine skriver og leser. Så den handlelisteskrivingen, den bare på en måte blitt igjen. Men jeg gjør det for å huske, jeg skriver de for å huske.

Meg: Du sa altså at du skriver for å huske for hånd, og så skriver du for å dele med andre, for å reflektere og sånt, så skriver du på data. Hva legger du for eksempel i, hva slags type oppgaver eller hva slags type skrijving er det i refleksjonen, er det disse innleggene på forumer?

Sofie: Ja, forumsskriving og ja. Og likeledes når jeg vurderer, vurderingsarbeid, å vurdere er jo og refleksjonsarbeid. For jeg ber jo elevene om å reflektere og da må jeg selv, måtte være i en sånn, tenke over hvorfor skriver jeg dette, stille spørsmål.

Meg: Når du da gir tilbakemelding på elevers tekster, skriver du da tilbakemeldingen på dataen?

Sofie: Ja.

Meg: Vurderer du teksten på dataen?

Sofie: Ja, det har jeg gjort de siste årene, så har jeg gjort det.

Meg: Ja, hvordan går det?

Sofie: Nå synes jeg det går bra.

Meg: Ja?

Sofie: Det var en overgang da, nei det er fordi at jeg synes at det blir for mye papir, og det er mer en sånn miljøtanke da. For dem leverer jo på dataen, elevene, og tidligere så har jeg jo pøset dem ut og skrevet dem for hånd, og gitt dem tilbake. Men nå de siste årene så har jeg gitt kommentarer direkte i besvarelsen da.

Meg: Tenker du da at de kommentarene du har pleid å gi for hånd på den utskrevne besvarelsen, at det er litt andre type kommentarer du nå gir på data, eller er det egentlig det samme?

Sofie: Det er det samme, ja det er nok det. Jeg skriver på en måte litt underveis og så skriver jeg til slutt, en fremovermelding til slutt.

Meg: Så å få oversikt over hele teksten og strukturen og sånt, at du føler at det er samme lesing du gjør nå som du leser dem på data som tidligere da du leste det på papirform?

Sofie: Ja, egentlig.

Meg: Hva med den her litt, hva skal jeg si, enda mer fritidsskriving, skriver du for eksempel dagbok, eller tekster hvor det ikke er noe annen hensikt enn at du bare prøver å sortere tankene dine, mer litt sånn at du prøver å systematisere?

Sofie: Jeg skriver litt sånn ja, men alt har egentlig med de oppgavene å gjøre da. Så jeg skriver jo eksempeltekster, eksempelinnledninger, eksempel ja, og alt det gjøres jo på data. Jeg gjør det, for det er jo lettere å dele det og, med elevene. Forrige uke så skrev jeg et eksempel på en start av en tekst, i stedet for en lengre tekst.

Meg: Ja, for nå har vi snakket litt om hva du bruker skrijving til og hva skrijving betyr for deg, og vi har hoppet fram og tilbake mellom ulike skrivehandlinger, og litt om når bruker du data, når bruker du blyanten. Og vi har tenkt litt, hvorfor du gjør det. Hvis du nå skulle samlet det litt mer konkret hva du synes, for du har jo egentlig sagt det underveis, men hva du synes konkret er fordelene med håndskriften i skrijvingen din. De gangene du tyr til det, noe som da bare håndskriften eller bare blyanten gjør for deg eller med deg. Du sa blant annet

Sofie: Planlegging

Meg: Ja?

Sofie: Ja, for å planlegge. Så har jeg jo en sånn bok som jeg skriver i, når jeg kommer på ting underveis. Det er lettere å slå opp en bok og skrive, enn å plukke opp, så det er mer tilgjengeligheten kanskje.

Meg: Så du foretrekker å skrive for hånd når du skal planlegge? Og når du har da noe du må få ned på papiret kjapt?

Sofie: Ja, for det passer jo bedre, for du kan sitte på en buss ikke sant, og sitter og skriver. For jeg har jo med meg penn mye oftere enn jeg har med meg datamaskin, jeg har det.

Meg: Ja, for du sa også at du skriver gjerne på papir når du vet at du har noe du har lyst til å huske. Ja, for det er jo veldig konkret, at man på en måte vet at den redskapen har jeg med meg.

Sofie: Ja, for når jeg har skrevet det, så husker jeg det.

Meg: Er det noen andre fordeler du ser med håndskrijvingen eller med blyanten eller? Eller på den andre siden, hva synes du er vanskelig å få til? Når er det blyanten eller pennen egentlig hemmer deg i skrijvingen din, mer enn at den faktisk hjelper deg?

Sofie: Det er når jeg skal skrive lengre tekster.

Meg: Så hva vil du si er det lengste som du per i dag skriver for hånd, er det disse listene og den planleggingen, eller er det noe sammenhengende tekst når du skriver for hånd?

Sofie: Det er lite sammenhengende tekst ja. Det er bare notater og enkle ord.

Meg: Hva med litt mer sånn konkrete fordeler du ser med datamaskinen, for der har du også sagt en del om hvorfor du bruker den og når du bruker den. Så når vi da snur litt på bildet og så ser vi på fordelene med konkret. Så hva synes du om fordelene med datamaskinen i skriving? Du har for eksempel sagt at hastigheten

Sofie: Ja, jeg skriver forttere på dataen. For selv om jeg har en funksjonell og fin håndskrift, så skriver jeg forttere på dataen. Det er lettere å skyve ting inn i sammenhenger, altså det er lettere å redigere ting. Jeg kan gjøre flere ting samtidig som jeg skriver på dataen. Jeg må på en måte konsentrere meg mer kanskje, men jeg er ikke helt sikker på det altså. Men jeg tror jeg klarer, i hvert fall når jeg tenker på forelesninger, så klarer jeg heller å være der og samtidig skrive, heller enn å se ned. Kanskje det har noe med det å gjøre? Blikket kan være der, mens jeg skriver.

Meg: Ja, at man bruker det litt mer automatisk og ikke tenker så mye over det?

Sofie: Ja, for du kan jo ikke skrive håndskrift mens du ser opp, kanskje ikke alltid.

Meg: Kanskje ikke like pen håndskrift? Jeg har nok prøvd det et par ganger at jeg skriver og så ser jeg opp, men da ser jeg jo selvfølgelig at håndskriften endrer seg og. Men jeg tenker at det gjør meg ingenting, for det jeg skriver for hånd er egentlig bare for meg. så lenge jeg forstår det så er det liksom greit.

Sofie: Ja, det kan være et poeng, du skriver jo for hånd bare for deg selv. Mens når du skriver på data så er det ofte ting du skal dele med andre. Det er i hvert fall det jeg gjør.

Meg: Skriver du for eksempel brev eller bursdagskort eller invitasjoner for hånd?

Sofie: Ja, litt ja.

Meg: Hvorfor velger du å skrive det for hånd? For eksempel i vår digitale verden, hvor man kan lage en event på Facebook, og så sender du bare en forespørsel, sånn, alle dere en invitert til et eller annet. Men du bruker da noen ganger?

Sofie: Ja, jeg gjør det. Det er vel litt mer personlig, synes jeg. Jeg lager for eksempel til et lag, så lager jeg sang da. Jeg skrev det på data, men jeg skulle strukturere det, for det var litt lengre tekst. Men jeg valgte å skrive den for hånd, og kopiere i stedetfor å

Meg: Hvorfor det?

Sofie: Nei, det er vel litt mer sånn, jeg synes det var litt mer personlig.

Meg: Tenker du på den andre siden at det kan være noe som kan være vanskelig å få til på dataen når du skriver? Er det tilfeller hvor du blir litt irritert på datamaskinen eller at det er noe som er på en måte utfordrende? Hva med for eksempel når elever sitter i timene, har du erfart at det er noen av dem som skriver for hånd, mens andre skriver på data?

Sofie: Ja.

Meg: Hva tenker du liksom om deres nivå, når de bruker datamaskinen i forelesninger kontra det når de skriver for hånd? Ser du noe forskjell på hvordan elever bruker skriving på datamaskinen, kontra håndskrift? I forhold til det du på en måte kjenner utfra egne erfaringer.

Sofie: Ja, de kan lett blir distraheret da på dataen, ja altså en gjør jo mange ting på en gang. Så når du, når de elevene som velger å skrive for hånd tror jeg rett og slett gjør det for å, for mange av dem konsentrer seg rett og slett bedre, tror jeg. Fordi dem blir så fort distraheret av andre ting på nettet, at andre ting kommer på skjerm, og da vil dem se litt her og der og så blar dem gjennom fra Word dokument, til Youtube, til altså mange ting på en

gang da. Så da er det lettere å kanskje miste litt konsentrasjon.

Meg: Mister du konsentrasjonen når du sitter på data?

Sofie: Nei, ja jo, nei, jeg klarer

Meg: Er du liksom logget på Facebook og Skype, mens du jobber på dataen?

Sofie: Ja.

Meg: Ja, og det popper opp ting og du svarer på dem og?

Sofie: Det spørs i hvilke situasjon jeg er i. Hvis forelesningen er kjedelig, så da tenker jeg litt på annet.

Meg: Kjedelig forelesning, hva er det? (begge ler).

Sofie: Ja, det finnes, så da, ja det kan hende at det frister litt mer kanskje.

Meg: Nei, for da tenkte jeg at jeg skulle oppsummere litt for deg, litt hva du har, for det kan jo hende nå i oppsummeringen at du plutselig kommer på nye ting, eller at du hører at ah kanskje hun har oppfattet meg litt feil i forhold til det jeg har sagt. Så mens jeg oppsummerer så vil jeg veldig gjerne at du egentlig tar det med en gang. Ta det der og da, i stedetfor at du venter til slutt sånn at du ikke mister de tankene dine. Hvis jeg detter litt ut og så må jeg inn i samtalen igjen, så hjelper jo den her meg. Så jeg går tilbake til, eh først har du noen spørsmål?

Sofie: Nei, jeg bare kikket på (hun ser på intervjuguiden).

Meg: Ja, for bortsett fra at jeg ikke har bedt deg om å gi noen andre råd, så har vi snakket en del rundt om de konkrete brukene.

Sofie: Ja, for det har fått meg til å reflektere litt.

Meg: Ja? Oh du gleder meg Sofie (begge ler).

Sofie: Ja (ler).

Meg: Men når jeg spurte deg hva bruker du skriving til, og det var da det spørsmålet du følte å starte med, så så du at du bruker skriving til mye. Og det er heller ingen tvil om, for da kommer jo lista som jeg har skrevet ned, du skriver på fritid og på jobb, du planlegger uken, og det er kanskje litt mer knyttet til jobb. Du nevner tilbakemeldinger til elever, du nevner handlelister, beskjeder til barna dine. Beskjeder til barna dine, er det melding, eller er det lapp, lapp på kjøleskapet eller?

Sofie: Ja, det er mye lapper på kjøleskapet, eller på døra, et eller annet, men det går ofte i sms'er og da. Og det var mer når det var litt mindre, litt med leseprosesser og sånt, ja. Så jeg kunne ofte legge i matpakken, noe jeg har skrevet.

Meg: Oh ja, så søtt.

Sofie: Ja (ler).

Meg: Så hyggelig. Og der er det kanskje også litt sånn personlig tenkt?

Sofie: Ja.

Meg: Så du skriver da beskjeder til barna dine og det kan variere litt med både digitalt og manuelt på en måte.

Sofie: Ja.

Meg: Sms'er, Facebook, blogg, innlegg i forumer, debattforumer ikke minst, fronter, iskole, sånn type dokumentasjonskrav knyttet på en måte til jobben som lærer. Og du sier også at du har studert og du har også skrevet på en måte oppdrag knyttet til studiene, om det har vært innleveringer av fagtekster eller om det har vært innlegg i blogger og det også har vært et studiekrav. Videre så går vi til å snakke litt om hva du tror og hva du mener at skrive betyr for deg og du sier igjen at det betyr mye, fordi at du bruker det såpass mye. Å skrive for deg er det samme som å tenke, eller at du tenker når du skriver. Hva tenkte du der? For jeg har skrevet skrive for å tenke, og da tenker du å tømme hodet ditt litt eller?

Sofie: Ja, det er litt begge deler. Når jeg skal starte med en tekst for eksempel så kan jeg bare begynne å skrive og så kommer tankene. Og så kan det være masse tanker som jeg skriver ut. Så det kan være begge deler, jeg skriver for å tenke, og tenker for å skrive, så ja.

Meg: Så du på en måte både gir fra deg tanker til en tekst, men teksten også gir deg tanker?

Sofie: Ja, på en måte.

Meg: For det er der du på en måte sier at du føler mer at det er en samtalepartner når du skriver.

Sofie: Ja, absolutt.

Meg: At teksten på en måte blir også sånn som den der sirkuleringen vi snakker om. Og du skriver også for å få andre til å tenke. Kanskje en litt mer annen, en litt mer utspekulert form for skrive, for å få andre til å tenke.

Sofie: Men det er litt sånn som jeg er, det er litt det samme, for i lærerjobben min og så gir jeg jo veldig sjeldent svar ja, jeg får jo elevene mine til å tenke. Det gjør jeg jo gjerne skriftlig og da.

Meg: Og vi går da videre til å snakke litt om, å hoppe litt mellom dataen og blyanten, når bruker du den ene og når bruker du den andre. Du forteller for eksempel at når du skriver på forum så er det mer sånn impulsiv skrive, at du skriver mer sånn fra tankene, fra enigheten, irritasjonen eller frustrasjonen. Og du sier at du oftest skriver av irritasjon knyttet til disse forumene og debattene, og da skriver du helst på data. Du sier også at de gangene du har gått tilbake og lest dine egne innlegg så

Sofie: Det gjør jeg gjerne ikke (begge ler).

Meg: Men du har erfart og tenkt at ja, kanskje ja, jeg skulle ha planlagt litt. Bloggen er i større grad planlagt og den også skrives på dataen. Men planleggingen går da litt mer mentalt, du vet hva slags tema det her er og det er ofte knyttet med elever og undervisning. I forhold til studier så forteller du at du helst også i dag ville og vil skrive notater på datamaskinen. Tidligere har du skrevet for hånd, og du sier også at det har vært en overgang der, fra håndskrevne notater til. Hva var det som førte deg til å gå over?

Sofie: Det ble nå mer og mer vanlig med data da. Jeg så at det var flere og flere som brukte det, så da begynte jeg litt selv også.

Meg: For du sier at du vil helst bruke data når du skriver notater under forelesninger fordi at da får du gjort så mye på en gang. Du får hørt på, du får sett og du får tenkt litt og du får skrive ned notater. Så den måten som du da bruker dataen på når du skriver notater så er det kanskje for å få med dine egne refleksjoner og dine egne tanker i den situasjonen du befinner deg i, den foreleseren som snakker om det tema. Og det er på en måte det du tenker. I den banen, hva bør jeg lese mer av, oh det her var helt ukjent for meg, og det her må du på en måte bli bedre på. Og kanskje ta med litt innhold av det som blir sagt i forelesningen og det du tenker rundt det. Så når du da skal bruke disse notatene til for eksempel eksamen, så skriver du dem gjerne ut, og da tenker du ikke på papir. Men du skriver dem gjerne ut og noterer litt sånn i margen og streker under og ja, for da er du mer opptatt av at du skal huske det du har skrevet eller huske det du nå leser til eksamen. Men du sier også at når du finner fram disse dataskrevne notatene, at du også husker det du har skrevet, at det ikke er en helt sånn fremmed og ny tekst for deg. Ellers så skriver du også fagtekster, og har gjort i hvert fall, i forhold til studier og der sier du at du ofte starter med å skrive på dataen. Det kan variere litt etter tema, men vanligvis så sier du at du starter med adskilte avsnitt som da etter hvert, noen flettes sammen og noen forkastes. Og du sier at du gjerne skriver mye mer enn du må til å starte med, og så heller fletter det ut eller skreller av det unødvendige og så sitter du igjen med da det en tekst du er fornøyd med. Men når du da planlegger denne fagtekstskrivningen som gjerne er en litt

lengre tekst, og gjerne en tekst du skal dele med andre og du skal få vurdering på den, så det er på en måte ikke noe som bare er til deg, men det er noe som skal deles med andre, så sier du også at du helst planlegger den teksten ved å lage en disposisjon og det lager du da gjerne for hånd. Vi snakker litt rundt dette her om hvorfor og du ender opp med å si at det er fordi at da husker jeg bedre. Så hvis du da lager disposisjonen for hånd, så fikk jeg inntrykk av at da husker du bedre hva oppdraget ditt med skrivingen på dataen er. At du ikke på en måte går utenfor, at det er din røde tråd som du forsøker å, var det?

Sofie: Ja, det er riktig.

Meg: Ellers så er det da handlelister som du skriver for hånd, kanskje fordi at først og fremst en lapp eller en sånn postit bunke eller en liten blokk og blyanten eller pennen er mer tilgjengelig fysisk enn datamaskinen, sånn at å skrive handleliste vil falle litt mer naturlig å skrive da på papir. Men også da at du husker det bedre. Noen ganger har du med deg denne lappen på butikken, og andre ganger ikke, for du vet hva du har skrevet ned. Du sier også at du skriver jo og har skrevet kanskje i større grad lister med barna og ser liksom nødvendigheten og viktigheten av å bruke av lister til å lære seg kanskje til en viss grad å planlegge gjennom skriving. Du forteller for eksempel at du har laget lister på hva skal jeg si, ønskelister av ting eller lister på hva vi skal gjøre og hva vi skal ha med oss på en tur eller sommerferien eller et eller annet.

Sofie: Ja, det er ikke mest for meg selv, det er for at ungene skal skrive. For jeg er lite planlagt selv egentlig, jeg planlegger veldig lite. Men ungene må bli flinke til å planlegge (begge ler).

Meg: Men jeg spør deg da for eksempel om du har skrevet sånn handleliste på mobil, og du sier at nei mobilen bruker du kanskje i større grad til å legge inn avtaler, sånn type frisør, tannlege eller ting du skal. Er det sånn at du har på den alarmen som minner deg på det eller bare sånn at du skriver det ned, og?

Sofie: Jeg har alarm.

Meg: Du har alarm. Ellers så snakker vi også om elevtekster og din jobb som lærer, altså at du tidligere da har skrevet ut elevbesvarelser og notert og kommentert, og gitt tilbake på selve altså for hånd i den besvarelsen og gitt den i papirform. Men nå det siste året så har du blitt litt mer bevisst på miljø og tenker at det kanskje kan være unødvendig, så siden du får er digitalt, så vurderer du og gir tilbakemelding og sender det også digitalt. Og jeg spør om du erfarer noe forskjell på hva slags type tilbakemeldinger du gir, hva du legger merke til, hva du klarer å fange opp når du leser det på papir og skrev for hånd, kontra nå disse tilbakemeldingene du gir i altså digital form.

Sofie: Jeg vil bare si en ting, og det er at når jeg er veldig i tvil om en besvarelse så skriver jeg ut.

Meg: Ja?

Sofie: Ja, for å sette meg ned i godstolen og lese den en gang til, for jeg må lese den en gang til. Og da skriver jeg gjerne ut.

Meg: Så når du da

Sofie: Men jeg skriver fortsatt kommentaren på dataen, men jeg skriver det ut, men kanskje det har noe med lesing å gjøre.

Meg: Så hva føler du at du får til når du da har en tekst du knoter, eller du synes har vært litt vanskelig å på en måte få essensen av og så fange, så når du da ikke får til å gjøre opp en mening, når du har lest den på data, men du får den ut i papirform, og så leser du den, hva får du til?

Sofie: Altså jeg vet ikke jeg, et annet alternativ på en måte, for altså bare å. Jeg står fast av og til og tenker at nei det her har jeg ikke peiling på hva jeg skal gi eller hva jeg skal gi fremovermelding om. Det er bare for å få et alternativ til det, og da bare skriver jeg det ut. Og da kan jeg gjerne og notere litt, ja jeg kan det. Men stort sett så gjør jeg alt det der på data.

Meg: Men ellers så forteller du at du har, at du også skriver eksempeltekster, som er skrevne på dataen og helst også som skal deles med elever. Når vi da går videre til å snakke litt mer konkret om hva slags fordeler du ser

med både håndskrift og data, så sier du at med håndskriften så ser du at det er enklere å planlegge. Det er en annen type tilgjengelighet, altså at det er fortere å ta tak i, altså at det er en kortere vei fra at du ønsker å skrive til du faktisk skriver med blyant og pennen enn det er med datamaskinen, siden du må finne den fram, du må ta den opp. Du skriver også for hånd fordi du føler at du husker bedre, og at det også er personlig. Og da forteller du meg om dette her sangen som du da har skrevet til mor, eller om mor, som du da har først gjort den på data og da ført den inn for hånd, og delt den ut som en håndskreven tekst. Da følte du at du ga litt mer av deg. Ellers synes du kanskje det er utfordrende å skrive lengre tekster for hånd, og ofte så er det ikke sammenhengende tekst, det er mer sånn notater, og stikkord og ja kortere setninger. Mens på datamaskinen så er hastigheten en fordel, for du skriver mye fortere og du kan få følge med på flere ting og gjøre flere ting samtidig. Og du kan også redigere tekster, du kan konstruere eller altså strukturere den, endre formen på den inntil du da blir fornøyd. Men du kan se at det kan være distraherende for eksempel når elevene, når de sitter og skriver notater i undervisningstimer på dataen. Og det kan jo være varierende, altså individuelt, og du ser at de blir i større grad distraheret. For det popper jo opp like mange ting under skjermen din mens du sitter og skriver, men du har et mer, hva skal jeg si et mer bevisst forhold til det.

Sofie: Ja.

Meg: Og du vet at for eksempel nå er jeg akkurat ferdig med et avsnitt, og nå har jeg råd til å faktisk svare på den meldingen. For hvis man er midt inn i en sånn, så detter man på en måte kanskje ikke ut i samme grad som man ville ha gjort hvis man var yngre.

Sofie: Nei.

Meg: Er det noe du føler at jeg har i misforstått eller du føler eller du tenker at du har lyst å legge til?

Sofie: Nei.

Meg: Da klarte vi det!

Sofie: Er vi ferdig?

Meg: Yeay. Og så har vi akkurat friminutt, og så skal jo begge to ha undervisning fra halv.

Sofie: Halv ja.

Meg: Tusen tusen hjertelig takk for at du har delt dine tanker og dine erfaringer med meg.

Sofie: Tusen takk for deg og, altså det er veldig ok, å sitte sånn og tenke. Det er rart og egentlig. Men hva er hypotesen din da, hva er teorien?

Meg: Nei, teorien er nok foreløpig at jeg selv har nok erfart at jeg skriver, altså jeg har litt ulike hensikter når jeg skriver på dataen eller når jeg skriver for hånd. Og jeg erfarer nok at det meste av skriveforskningen jeg har vært bort i og lest og sånt, ikke snakker så mye om det. Det er en utbredt holdning om at vi skal bruke både og, men det er lite forklart eller belyst, når er det skrivere faktisk foretrekker den ene fremfor den andre? Fordi at bruk av både og eller bruk av sånn type ja-takk begge deler, det er jeg med på. Men jeg klarer ikke helt å nøye meg med det, ja, takk begge deler, men når den ene fremfor den andre? For man skriver jo ikke nødvendigvis med dem samtidig, altså man kan også veksle mellom dem. Og jeg er heller ikke noe ute etter å bevise at en form for bruk for dem er riktig, jeg er ute etter å se hvordan ulike skrivere bruker dem. Og så se er det noe som går igjen? Og det jeg kan se og oppleve er jo dette her med at man skriver for hånd fordi at man vil huske bedre. Det sier også elever på videregående, at de føler at når de for eksempel leser til prøver så skriver de for hånd, for da husker de bedre det de skal si. Eller når de faktisk, noen for eksempel har fortalt at når de sitter under undervisningstimer så tenker de at det jeg snakker om, det har de lyst å spørre noe om eller at de har en kommentar, og da planlegger de litt sånn gjennom hånda før de faktisk rekker opp hånda og sier at du jeg har et spørsmål. Så det ser jeg jo. Så det jeg er kanskje litt ute etter, når jeg har kartlagt disse empiriske erfaringene, og så ser, er det noen faste konsepter som går igjen, er det noen temaer eller noen mønsterbruk her som da også er kjennbarlig i forhold til teorien. Så det kan hende at jeg endrer problemstillingen min til å si at ja, takk begge deler, men den ene bør likevel, altså vi bør likevel ha en eller annen forståelse på hva er denne, altså blyanten, hvorfor har vi fortsatt beholdt den i en digital verden? Og hvorfor er den her fortsatt viktig, for det er den jo. For jeg erfarer jo en

annen, og jeg har helt andre behov når jeg skriver og tar den, og når jeg setter meg på dataen. Det var kanskje litt sånn som jeg var litt inne på at jeg skriver kanskje for hånd i større grad for meg selv, planlegger skriving, planlegger andre ting.

Sofie: Ja.

Meg: Hjertelig Sofie! (begge ler)

Sofie: Sofie faktisk

Forskerrolle	Fordeler blyant	Ulemper blyant	Blyant eksklusivt	Fordeler data	Ulemper data	Data eksklusivt	Veksling	Variasjon i prosess

Intervju med Lucas

Meg:

- Så jeg starter da, skal vi se, i dag er det fredag 5. Mai og meg og deg vi skal snakke litt sammen om skriving. Før jeg setter i gang, så har jo ikke jeg lov å bruke navnet ditt verken under intervjuet, eller eventuelt på, i analysen. Så jeg har spurt de andre informantene om de kan ønske seg et navn, og så hvis du har hatt lyst til å hete noe annet, hva kunne du hett eller hva ville du hett? Ønsker du deg et navn?

Lucas:

- Eh, jeg kan vel hete Lucas.

Meg:

- Har du ønsket deg noen gagn å hete Lucas?

Lucas:

- Det var en av de navnene som stod mellom de navnene jeg egentlig skulle ha.

Meg:

- Ja? Eh, med c eller med k?

Lucas:

- C

Meg:

- Ja, jeg hadde lyst å hete Kim.

Lucas:

- Kim?

Meg:

- Starta egentlig med at jeg var stupforelska i Eminen når han begynte å synge, og den dama som han var sammen med, var veldig sur på og hadde en unge sammen med, het jo Kim (begge ler litt).

Lucas:

- Jeg tenker bare på Kim Possible jeg (det er en Disney serie).

Meg:

- Nei, nei, men jeg liker Kim fordi det er både jente – og guttenavn. Så ok, Lucas, jeg forteller deg først nå om selve studien. Og så får du muligheten til å spørre hvis det er noe du usikker på. Så forteller jeg deg litt om samtalen vi skal ha sammen og så går vi da løs på spørsmålene.

Lucas:

- Ja.

Meg:

- Som sagt vi skal snakke sammen litt om skriving, og helst også litt om hvordan du bruker skriving, og eventuelt også hva slags betydning skriving har for deg. Videre er jeg interessert i at vi går inn og diskuterer det dette her med bruk av blyant/penn, tastatur/ eller datamaskin. Og finner ut av hvorfor du selv for eksempel foretrekker i enkelte skrivesituasjoner eller i andre så foretrekker du heller datamaskin og tastatur, eller for eksempel dette her med mobil, ipad. Så når det gjelder disse redskapene for skriving, som blyant, datamaskin, så ønsker jeg at du

forteller hva du selv tenker er fordelene med dem, men også kanskje ulempene. Og det er det vi på en måte, ja det er det som er tema for samtalen vår. Det er skrive og disse redskapene. Ellers vet du nå at jeg tar opp intervjuet. Jeg kommer da også til å transkribere intervjuet, og trekker ut sitater som jeg da vil bruke i analysen i. Så på forhånd, når jeg har funnet de sitatene som jeg tenker at dette her kan jeg tolke og bruke til det jeg ønsker å komme fram til eller prøver å komme fram til. Da sender jeg deg de sitatene på forhånd, at du synes det er greit at jeg "lånt" fra deg, sånn at du kan godkjenne dem. Under samtalen kan du be meg om å skrive av lydopptaket, hvis du tenker at det er noe du har lyst å dele med meg som du enten prøver ut som en tanke, eller deler med meg som du tenker at det ikke skal tas opp. Det kan vi også regulere. Eller så er det sånn at den største retten du egentlig har er å til å trekke deg fra studien, eller fra deltakelsen, uten å oppgi noen grunn, og jeg som din lærer skal ikke straffe deg for det (ler). Så dette her har ingenting med (jeg peker mot resten av klasserommet). Du er hjertelig velkommen til å delta, men du bestemmer selv om du ønsker på en måte å fortsette.

Lucas:

- Ja.

Meg:

- Er det noe av den beskrivelsen jeg har sagt nå som du føler at du kanskje er usikker på eller lurer på?

Lucas:

- Når du sier at vi skal gi våre egne meninger av hvordan vi føler når vi skriver på tastatur eller blyant, mener du at vi skal være veldig subjektiv eller kan vi ta inn sånne faktaopplysninger?

Meg:

- Det bestemmer du selv, det er vel kanskje mest det subjektive som er det beste. Eh, hvorfor du mener og hvorfor du erfarer, også kan du fortelle meg at du tenker at du tenker at du har blitt påvirket av kanskje noe du har lest, eller av noen andre har fortalt deg det. Så det kan du gjerne dele og.

Lucas:

- Mhm.

Meg:

- Er det noe annet du er usikker på?

Lucas:

- Nei.

Meg:

- Nei. Så du er kilden på en måte.

Lucas:

- Ja.

Meg:

- Så uavhengig av hva du sier, så tar jeg det med meg, og så ser jeg hvordan jeg kan se dette her i et større bilde. Du skal ikke tenke på at du skal si noe feil eller riktig eller. Du skal bare svare du ut ifra, kan du ikke svare så gir jeg deg litt tid til å tenke. Og så kan jeg kanskje stille deg noen flere spørsmål sånn at jeg hjelper deg i gang.

Lucas:

- Ja.

Meg:

- Men målet er ikke at vi skal komme fram til noe konklusjon her altså, det er det ikke.

Lucas:

- Ja.

Meg:

- Så underveis

Lucas:

- Så i samtalen som jeg sa, så begynner vi da med de spørsmålene som er i venstremargen her (og peker på intervjuguiden). Når jeg har gitt deg oppfølgingsspørsmålene på forhånd, så er det for å gi deg et inntrykk av at det er såpass detaljert når vi da skal snakke om for eksempel hvorfor du foretrekker å skrive med blyant når du for eksempel skriver dagbok. Sånn går vi såpass konkret, at vi snakker om den følelsen, den erfaringen, eller det du på en måte ikke fikk til eller det du får til gjennom å bruke det.

Lucas:

- Mhm.

Meg:

- De oppfølgingsspørsmålene er det ikke gitt at jeg tar alle sammen. Det kan jo hende at du sier noe som vekker min interesse eller nysgjerrighet, som fører da til at jeg må finne på spørsmål underveis.

Lucas:

- Ja.

Meg:

- Så i og med at jeg ikke vil ha alle spørsmål under her (peker under ermet mitt) hva heter det her? Under my sleeve? Hvordan heter det på norsk?

Lucas:

- (Ler), nei det vet ikke jeg.

Meg:

- Men siden da jeg ikke vil ha alle mine spørsmål bom klare, liksom med en gang. Så vil det da si at jeg kommer mest sannsynlig til å bruke litt tid, og da så, jeg skal ikke sitte her i 15 minutter i tenke.

Lucas:

- Nei.

Meg:

- Et par øyeblikk er jeg nødt til å ta for å finne noe konkret. På den andre siden tenker jeg at du også får muligheten til å lene deg litt tilbake, og liksom grave litt i hukommelsen.

Lucas:

- Ja. Ermer er det.

Meg:

- Ermer, ja, stemmer det. Avslutningsvis så oppsummerer jeg hva du har delt med meg, også får du muligheten til å korrigere meg, eller legge til ting som du føler at jeg da har manglet, eller ting som du kommer på.

Lucas:

- Ja.

Meg:

- Ok. Har du da noen nye spørsmål, før vi starter?

Lucas:

- Nei.

Meg:

- Nei. Da kan vi starte egentlig med det spørsmålet her (jeg peker på intervjuguiden). For jeg har erfart, selv om jeg har plassert den der, at det var flere som syntes at den var enklere. Hva bruker du skriving til Lucas?

Lucas:

- Jeg bruker egentlig skriving til alt. Vi er jo i et samfunn hvor mesteparten av kommunikasjonen ved chatting. Som er da at du bruker det mye, du chatter med venner, du. Det er vel bare på skolen at jeg ikke, oi det var kanskje litt feil. Men det er bare på skolen jeg ikke, der jeg bare kommuniserer med tekst, eller skriving. Det betyr jo kommunikasjon, og ja det brukes vel til kommunikasjon.

Meg:

- Mhm. Så du bruker skriving til å kommunisere med andre, og det gjør du oftest gjennom chat.

Lucas:

- Ja.

Meg:

- Nå skal du ikke være redd for at jeg som er din lærer, skal nå gå. Det vi sier her, nå er jeg på en måte ikke læreren din. Så hvis du tenker at jeg blir sur for at du sitter og chatter i timene, på en måte.

Lucas:

- (Ler).

Meg:

- Det er ikke det som er målet mitt nå. Så jeg håper at vi klarer å se forbi hverandres roller.

Lucas:

- Ja.

Meg:

- Selv om selvfølgelig så er det ganske vanskelig.

Lucas:

- Ja.

Meg:

- Jeg får inntrykk da av at du bruker skriving til å kommunisere, og du sier også dette er en stor del av vår verden. Men det er ofte chatten.

Lucas:

- Mhm.

Meg:

- Er det andre formål du skriver for?

Lucas:

- Jeg skriver jo på skoleoppgaver og innleveringer. For om vi har en oppgave, så er det jo skiving som er mest satt i fokus.

Meg:

- Mhm. Så det vil si at av skolearbeid så bruker du skiving kun når du må? Når du må levere noe?

Lucas:

- Jeg bruker det også under notater, hvis jeg skal ta notater.

Meg:

- Ja?

Lucas:

- Så skiving er en stor del av skole generelt.

Meg:

- Så, kommunikasjon, å komme i kontakt med andre, innleveringer, notater. Skriver du noen gang for deg selv?

Lucas:

- Nei det er mange som holder dagbok, og sånt. Men jeg har ikke hatt noe sånn dagbok.

Meg:

- Nei?

Lucas:

- Jeg bruker det veldig sånn, kanskje som et huskemiddel. Sånne daglige ting, som når du skriver en lapp og setter det på kjøleskapet at du må huske å lufte hunden eller tømme bassenget, eller.

Meg:

- Mhm.

Lucas:

- Så det blir jo, når du skriver det, så blir det på en måte permanent. Det er ikke noe som kan forlate det, hvis du fjerner det fysisk så må du liksom (pause).

Meg:

- At du har lagra en tanke liksom?

Lucas:

- Ja, at du har lagra det på liksom, du skriver handleliste for eksempel. Du vet hva du skal ha, du tenker igjennom hva du skal ha, så skriver du det ned. Og når du kommer på butikken kanskje to timer senere, så er det ja, det er det her jeg tenkte at jeg trengte for en stund siden.

Meg:

- Mhm. Men når du sier at det er huskemiddel. Bruker du skiving til å huske i flere settinger enn for eksempel daglige gjøremål? Eller ærender?

Lucas:

- Jeg skriver jo også ned notater da.

Meg:

- Ja?

Lucas:

- Ja.

Meg:

- Når du for eksempel øver til prøver, hvordan øver du til prøver?

Lucas:

- Jeg leser (ler).

Meg:

- Du leser? Ja.

Lucas:

- Ja. Jeg skriver liksom never. Det kommer an på faget, jeg leser for eksempel mye i samfunnsfag og geografi, for eksempel. Men har jeg jo matte, så er det jo skiving. For å få liksom, for da har du det i hukommelsen, for å få noe du trenger i hukommelsen. Sånn der ligninger eller noe sånt. Så det er jo greit å, for på en måte du terper det med skiving. For hvis du skal terpe det i hodet så blir det vanskeligere. Men når du har det på en måte bak, og ser på det, så er det enklere å, det var det jeg mente.

Meg:

- Mhm. Får du alltid de karakterene du ønsker når du bare leser på prøver for eksempel?

Lucas:

- Det kommer an på hvor (pause)

Meg:

- Godt du har lest?

Lucas:

- Ja, hvor godt jeg har lest. Jeg kan jo gå dypere inn ting og lese ting mye grundigere. Og da har jeg liksom avskrevet. Jeg kan jo, når jeg leser ting, så har jeg flere ganger tenkt at det hadde vært lurt for meg å skrive ned på en måte en oppsummering av det viktigste. Så jeg slipper å lese igjennom, hvis jeg har en tresiders artikkel jeg skal lese, så kan jeg skrive en oppsummering av det, slik at jeg slipper å lese gjennom artikkelen tre ganger for å finne tilbake til det viktigste.

Meg:

- Gjør du det?

Lucas:

- Noen ganger, ikke alltid. Så skriver jeg, hvis jeg har i papirform, så kan jeg skrive, liksom sånn sette strek og skrive notater på sidene om at det er her liksom viktig. Og hva de faktisk mener, og hva jeg tenkte når jeg først leste det. Det kan være viktig.

Meg:

- Så hva vil du si at skriving betyr for deg?

Lucas:

- Det betyr jo egentlig at det hjelper deg å, så det betyr kommunikasjon. Det betyr hjelpemiddel, for å huske ting bedre og. Et hjelpemiddel for å huske og et hjelpemiddel for å lære.

Meg:

- Det er et hjelpemiddel for å lære. Hvordan har du selv er fart at du lærer gjennom skriving? For når for eksempel jeg (jeg blir avbrutt, for han forstår hva jeg spør).

Lucas:

- Ja, hvis jeg for eksempel skal skrive en oppgave, og så skriver jeg noe som jeg har lest, når jeg da ser at jeg skriver det, så hjelper det meg forstå ting bedre. For at jeg får mine egne ord, for hvis jeg sitter og leser noen andres ord, så blir det ikke det samme. Men når du skriver, så må du skrive det om til dine egne ord, og da får du da forstår du mye bedre. Du kan lære mye bedre fordi du husker det mye bedre hvis du har gjort det selv.

Meg:

- Mhm. At du har gjort det liksom litt til ditt eget?

Lucas:

- Ja. For da lærer du jo stoffet bedre, enn hvis ikke.

Meg:

- Ja. Det gjør man jo ofte. Vi kan gjerne gå litt over til for eksempel da at du sier at du bruker skriving til notater.

Lucas:

- Ja?

Meg:

- Skriver du da for hånd eller skriver du på tastatur, på data?

Lucas:

- Det kommer an på.

Meg:

- Ja?

Lucas:

- Hvis det er en, det kommer an på veldig settingen egentlig.

Meg:

- Ja, hvordan da?

Lucas:

- Hvis det er en lærer som går igjennom stoffet veldig fort, hvis vi har en powerpoint, som de liksom suser igjennom. Så er det mye enklere, da siden jeg da på datamaskin, så er det mye enklere å skrive med sånn vi kaller for touch, så du kan skrive uten å se på tastaturet, så du kan følge med, mens du skriver notater. Mens er du på blyant, så går det mye saktere, og du får kanskje ikke med alt. Og du ser mer ned på papiret, og det gjør at du mindre følger med i timen. Men hvis læreren er veldig sånn, gir deg tid til å huske eller tid til å skrive ned det de har sagt på tavlen, så er jo egentlig det bedre. For jeg føler at hvis du skriver fysisk, sånn med hånda, så husker du det bedre.

Meg:

- Ja? Så de notatene fra timene du selv har skrevet for hånd, kontra de notatene du har skrevet fra timene på tastatur, de føler du at du har ulik forhold til?

Lucas:

- Ja.

Meg:

- Ja? At du husker bedre notater som du har skrevet for hånd?

Lucas:

- Jeg føler at de notatene jeg har skrevet for hånd, er ting jeg mest sannsynlig husker. Det er ikke sikkert jeg husker alt, men jeg husker det bedre. Mens det jeg skriver på pc er mer en kopi av det læreren har sagt. Og d må jeg lese det flere ganger for å kunne huske det.

Meg:

- Men du velger da, når det gjelder skrivning av notater, så velger enten hånda eller datamaskinen på bakgrunn av den hastigheten du blir møtt med gjennom presentasjoner fra en lærer eller?

Lucas:

- Ja.

Meg:

- Av en forelesning, oppgave, gjennomgang av oppgave eller noe?

Lucas:

- Ja.

Meg:

- Så hastigheten til læreren, definerer litt det valget du tar?

Lucas:

- Ja.

Meg:

- De tekstene og de notatene som du da skriver for skriver dem på tastatur eller at du skriver dem på dataen. Bearbeider du dem, eller har du dem bare der? Gjør du noe mer med dem?

Lucas:

- Som oftest har jeg bare dem der.

Meg:

- Ja? Har du brukt dem på ny? Altså har du hatt behov for å bruke dem i noen setting?

Lucas:

- Jeg går jo tilbake og ser på dem. Men jeg gjør ikke noe mer ut av det. Det er mer som en sånn veileder. Det som læreren prøver er å veilede deg til riktig stoff. Det blir liksom bare at du har bare kopiert den veiledningen. Og så blir det til at du bare har den på din egen computer eller pc. Det blir det samme som at læreren, hvis læreren har en powerpoint, og de sier at de legger ut den powerpointen på nettet, slik at vi kan finne den. Så skriver ikke jeg notater. For da kan jeg bare gå og finne den powerpointen og finner ut at hva jeg egentlig skulle skrevet. Og jeg har jo det der allerede, og da er det bedre for meg å følge med i timen og forstå hva de mener, og egentlig gå tilbake og se og så tenke.

Meg:

- Mhm. Hva med de notatene du skriver for hånd? Bruker du dem videre? Bearbeider du dem noe mer, eller altså er det bare sånn at du husker dem bedre? Og ergo da så føler du at (jeg blir avbrutt).

Lucas:

- Jeg føler at hvis jeg skriver for hånd, så, jeg skriver for hånd hvis det er en oppgave. Hvis vi får liksom, på slutten av et kapittel så er det egne oppgaver, sånne oppsummeringsoppgaver eller noe. Og da skriver jeg du, da skriver jeg for hånd. Og når du da har skrevet det læreren har sagt, og det som står i boka, så terper du på det på en måte. Men hvis jeg skriver på tastatur, så går jeg bare tilbake også bare, ser du på det. For du har jo liksom ikke skrevet alt, så du må liksom finne på noe nytt. Men når du da skriver alt to ganger, så blir det liksom terping, og da husker du det mye bedre.

Meg:

- Mhm. Så du føler kanskje, uten at jeg prøver å legge ord i munnen på deg, men jeg får inntrykk av at du føler at når du skriver for hånd så går skrivingen mer gjennom deg?

Lucas:

- Ja. Du får det mer inn

Meg:

- Ja, og så er det mer kopiering når du skriver gjennom data?

Lucas:

- Ja, for når du skriver på data, så følger du egentlig ikke med. Du bare sitter og skriver det du ser. For når du sitter der og ser på en powerpoint for eksempel, og du kan touch, og du sitter og skriver akkurat det som står på Smartboarden. Så følger du ikke med på hva læreren sier. Sånn, ikke, de fleste elever gjør ikke det. Men når du sitter der med hodet i boka og skriver notater, så hører du, du har liksom ikke så fokus på noe annet, mens du. For da hører du liksom hva læreren, for det er det du skriver ned, hva læreren sier. For læreren gjennomgår da det som står, og da ikke ha fokus på det som står, så får du ha fokus på nye ideer, og du får liksom terpet det, og skrevet det ned annerledes.

Meg:

- Så hvis du da skriver håndnotater i de timene hvor det er en lærer som er rask?

Lucas:

- Ja.

Meg:

- Hva kan være utfordrende der?

Lucas:

- Det kan være at jeg ikke får med meg alt. Hvis jeg ikke er ferdig med, hvis det for eksempel er flere punkter på en powerpoint, så er jeg på punkt 5. Så er det ikke like raskt som jeg gjør på pc. Og når de da hopper over til nytt lysbilde, så har jeg mistet de to, liksom siste. For når du tenker på hva du skriver, når han forteller deg om det, så er det ikke sikkert at du får med deg alt.

Meg:

- Mhm. Jeg har lyst at du skal fortelle meg litt sånn, det heter en skriveprosess. For eksempel når du har en innlevering eller en oppgave. Hvordan starter du og hvordan kommer du fram til svaret? Altså til besvarelsen? Hvordan ser din arbeidsprosess ut, fra du får en levering, skal si for eksempel at nå skal du levere den om en uke eller to uker.

Lucas:

- Ja?

Meg:

- Hvordan ser denne? Hva gjør du, hvordan jobber du mot dette oppdraget du har fått? Også eventuelt kanskje litt, hvordan bruker du skrivingen til å komme i mål med den teksten som du da skal levere.

Lucas:

- Fra vi får arket, til den skal levere?

Meg:

- Til den skal leveres.

Lucas:

- Det blir jo sånn, når du får oppgaven så begynner du å lese på stoffet. Hvis du har en uke på deg, så går det som regel tre – fire ganger kanskje, før du faktisk begynner med skrivingen. Du sitter kanskje og leser opp litt hver dag eller du kanskje har lest litt mye den ene dagen. For da er det noe nytt og det er noe interessant. Og så mister du interessen i løpet av de få dagene. Og når du finner ut at det her skal leveres om to dager, så får du den her følelsen av at du må levere.

Meg:

- Jeg liker veldig godt at du sier du, og jeg spør deg om du kan fortelle meg om deg (jeg ler alene).

Lucas:

- Ja?

Meg:

- Du sier du, som om det er en allmenn lov.

Lucas:

- (ler), nei jeg.

Meg:

- Men jeg ser det, at du starter med å lese, og så går du litt inn og ut av den prosessen. At du blir litt demotivert, og så blir du motivert igjen, og så blir du veldig motivert og kanskje litt stresset mot slutten?

Lucas:

- Ja, for da må jeg liksom.

Meg:

- Ok, nå er vi mot slutten, de siste 48 timene før du skal levere.

Lucas:

- Ja, da sitter du.

Meg:

- Sitter du eller sitter jeg? (Begge ler).

Lucas:

- Da sitter jeg med nett med nettsider, og et Word dokument, og så leser jeg kilder og tar liksom ut en utsagn eller en ide fra den kilden, og så skriver jeg med egne ord og tanker rundt det da. Hvis det er en objektiv tekst, så tror jeg jeg gjør det på en objektiv måte. Da finner jeg to kilder som motsier hverandre. Er det subjektivt så skriver jeg mine egne tanker rundt det utsagnet. Og så, men, når jeg har lest meg opp, så kan det godt hende at jeg skriver innledningen, den dagen jeg får oppgaven. Sånn at jeg leser meg opp, finner ut av hva jeg skal skrive om, også skriver jeg inn i oppgaven. Og etter hver da, de siste 48 timene, da skriver jeg hoveddelen. Også gjennom hoveddelen hvis jeg da skal finne en konklusjon, så har jeg ikke den konklusjonen i hjernen, før siste avsnitt. For da, når det er siste avsnitt på hoveddelen, så går jeg igjennom og ser hva jeg faktisk har skrevet. Og så finner jeg ut en konklusjon av selve innledningen og hoveddelen sammen. Sånn at hva har jeg skrevet i

innledningen, hvordan kan jeg reflektere over det i en avslutning, og hvordan har jeg skrevet om det i hoveddelen.

Meg:

- Så jeg får inntrykk da at du leser, og så går du litt inn og ut av den jobbprosessen, som du vet at du må bli konfrontert med før eller siden.

Lucas:

- Mhm.

Meg:

- Og når det nærmer seg slutten, så ser det ut til at du da har, det er da du begynner å jobbe mer.

Lucas:

- Mhm.

Meg:

- Så din arbeidssituasjon ser ut til at du samler kildene dine, også har du datamaskinen, og så prøver du å trekke ut da. Da vil det si at du leser, og så skriver du på dataen?

Lucas:

- Ja.

Meg:

- Og bygger opp teksten på data hele veien?

Lucas:

- Ja.

Meg:

- Inntil du da har en fagtekst?

Lucas:

- Ja, for hvis jeg da har, så de første dagene, eller den første dagen eller kanskje to dager, så har du kanskje 15 kilder, på et vindu på pcen. Og ser du på de når du faktisk må begynne å skrive. Og da går du tilbake til vinduene dine, og da bruker du de kildene til å skrive det du, oppgaven handler om.

Meg:

- Så du har både digitale kilder og så skriver du på pcen?

Lucas:

- Mhm.

Meg:

- Så da, inn i skjermen din så har du masse vedlegger.

Lucas:

- Ja.

Meg:

- Altså disse vinduene, artiklene, så du har da mange forskjellige, og du ser gjennom dem og ser hva du kan bruke. Og det du da bruker fletter du inn i den teksten som du da har på skjermen også.

Lucas:

- Ja. Og så bruker jeg. Jeg har alltid sånn 15 – 20 kilder på pcen, og ender opp med at jeg kanskje bruker, 4-5, så.

Meg:

- Så du går da og samler inn mange, og så eliminerer du de som er irrelevante.

Lucas:

- Ja, for de som jeg føler mer at oppgaven min skal handle om. For alle har jo forskjellige syn i forskjellige oppgaver, og viser det på forskjellige måter i oppgaven.

Meg:

- Så hva vil du si for eksempel er fordelene med å skrive på datamaskinen?

Lucas:

- Enklere.

Meg:

- Ja?

Lucas:

- Lettere kildetilgang.

Meg:

- Mhm.

Lucas:

- Sånn, du har jo. Altså vi elever, for eksempel på en tentamen, så står det alltid, for eksempel på norsk tentamen så står det, kortsvarsoppgave ca 250 ord. Langsvarsoppgave 800 ord. Og da er det enklere for oss å skrive på pc, og se hvor mange ord du har skrevet, så du har liksom den grensen. Og du da, sitter og skriver så følger du med

på ordtellingen, i løpet av det du skriver. Så du vet når du skal begynne å avslutte. Så du blir liksom litt dårligere på det da, fordi du kutter ned oppgaven mye før, enn det du egentlig kunne ha gjort, og får ikke inn alt som er viktig i den oppgaven. Fordi du liksom er egentlig ferdig.

Meg:

- Ja? Er det ikke minumskrav det pleier å stå da?

Lucas:

- Ja, for du skal skrive 800 ord, og når du da begynner å nærme deg 800 ord så har man ikke, så har ikke jeg lyst til å skrive mer enn 800 ord ikke sant.

Meg:

- Nei? For du har ikke lyst å gjøre mer enn minimum? (Ler).

Lucas:

- Ja, sånn er egentlig det, vi late egentlig. Jeg er lat.

Meg:

- Du er nok ikke lat, det handler ikke om det, vi har lov til å

Lucas:

- Bare for å være oppriktig, men jeg vet ikke, vi ungdommen vi er liksom mer sånn, jeg vet ikke hva det heter på norsk, procrastinating (utsette). De er veldig på det.

Meg:

- At de er litt selektiv tenker du?

Lucas:

- Procrastinating er at du venter til siste sekund med å gjøre en oppgave.

Meg:

- Ja, tror du at alle er det?

Lucas:

- I klassen for eksempel vår, så tror jeg det er ca 85 % som er det.

Meg:

- Ja, interessant. Hva med de gangene du bruker blyanten, hva synes du er fordelene med det? Eller hvilke fordeler ser du med bruk av blyant?

Lucas:

- Som jeg har sagt før, så er jo det å huske bedre. Jeg ser egentlig ikke noe mer fordeler med å skrive med blyant, enn det med at du kanskje kan huske bedre. Det er ikke sikkert at alle gjør det. Noen kan jo huske bedre med datamaskin. Men jeg husker bedre med blyant, og.

Meg:

- Selv om du bruker datamaskinen til flest ganger til skrijving?

Lucas:

- Ja, fordi når du har en oppgave som er lang, for eksempel hvis jeg har en oppgave, sånne oppgaver som er korte, sånne oppsummeringsoppgaver, hvor du bare skal svare på et spørsmål, så er det blyant. Da skriver jeg liksom i skriveboka. Men er det en langsvaroppgave hvor du skal ha flere sider, så er det enklere å.

Meg:

- Så en annen fordel med, hvis jeg forstår deg rett nå, så er det lengde

Lucas:

- Ja, lange tekster

Meg:

- Ja, altså lange tekster er bedre egnet å skrive på data?

Lucas:

- Ja. Jeg gikk jo hele ungdomsskolen og bare skrev for hånd, alle tentamener og alt sånt skrev jeg jo for hånd. Helt til jeg kom til den siste tentamen i 10.klasse. Da fikk vi ikke lov til å skrive for hånd.

Meg:

- Kan du huske for eksempel mellom hvordan du, sånn som nå så sa du at ordtellingen under en sånn tentamen eller eksamen, hemmer egentlig deg som en skriver, til å ønske å skrive mer, for du har ikke lyst å gi mer enn det du må.

Lucas:

- Nei, jeg gjør ikke det.

Meg:

- Kan du huske da forskjellen fra den prøveformen for hånd, kontra den prøveformen man gjør nå på data? Synes du nå liksom at oppgaven er tilpasset for å kunne skrives på data? Altså skriveoppgavene

Lucas:

- Sånn hvis du får den får hånd, en skriveprøve liksom?

Meg:

- Mhm.

Lucas:

- Ja, lærere kopierer ut prøver fra data, som er tilegnet for at du skal skrive det på data, for du har ikke plass til å skrive for hånd.

Meg:

- Så når det står for eksempel antall ord på en oppgave så vil man for eksempel automatisk tenke at dette her må gjøres på dette fordi at det ikke er, det er jo vanskelig å holde ajour med det hvis man skal

Lucas:

- Ja, men det er bare til ordtelling. Men hvis du får en oppgave hvor det står antall sider. Dette er også noe jeg har hørt da. Men jeg tenker at antall sider er det samme på pc som på ark. Men det er jo ikke det, for skriftstørrelsen blir jo så mye mindre, så, ikke sant. Så du får jo mye mer ut av antall sider på pc. Det var derfor jeg alltid skrev for hånd på ungdomsskolen, for når jeg da skrev 3 sider for hånd, så var det egentlig 1 og en halv side på pc.

Meg:

- (Ler). Så da vil det egentlig si at den her minimalyteren har du hatt med deg fra ungdomsskolen av?

Lucas:

- Ja.

Meg:

- Når startet du egentlig med den egenskapen, eller når begynte du å ta i bruk den siden ved deg selv?

Lucas:

- Jeg tror det var første uken i 8.klasse.

Meg:

- Ok?

Lucas:

- Hvor vi fikk

Meg:

- Første gangen i ditt liv, hvor du begynner å få karakterer, så tenker du? (Ler).

Lucas:

- Ja, for jeg tenker at det var første gangen jeg måtte få karakterer, og jeg måtte skrive ned en oppgave som var på minimum en side. Nå høres jeg ut som det var kjempemye, så skrev jeg en oppgave som jeg synes var kjempegod, og den var kjempelang, på 4 sider. Og så fikk jeg 3-. Og da spurte jeg læreren min og så sa han, selv om du skriver mer, betyr det ikke at det er bedre. Så da har jeg alltid tenkt at jeg skal prøve å oppsummere, den minimume kravet, skal jeg prøve å få mest mulig inn i.

Meg:

- Mhm, jeg forstår deg.

Lucas:

- Sånn som for eksempel når vi har jobbet sammen, så skal vi ha en side, hvor du skal oppsummere den på 50 ord. Det er jo vanskelig, men det er jo, du får jo så mye mer ut av det.

Meg:

- Du blir jo tvunget til å velge ut

Lucas:

- Ja.

Meg:

- begreper og ord som i større grad forteller mer enn

Lucas:

- Ja, så du blir jo, jeg føler at man blir bedre, hvis man prøver å få det minimumkravet, for at man kan prøve å gjøre det bedre. At man kan få mye mer ut av de få ordene da.

Meg:

- Ja, for det er liksom en del av skrivekunsten det og.

Lucas:

- Ja.

Meg:

- Og si noe, å konkretisere seg tydelig og konkret, og kort og godt.

Lucas:

- Ja, det blir som et dikt, det.

Meg:

- Så hva synes du er vanskelig, eller utfordrende når du skriver på data?

Lucas:

- Det er vel ikke så. Når du tenker på data så tenker du at det er enklere å skrive, du får en god flyt, og du har liksom alt, som du trenger bare å bevege fingrene. Men når du har en datamaskin, så er det også mye mer som følger med, du må også ha riktig dokument, det er liksom mye som skal, for eksempel linjeavstand. Når du har tentamen så må du passe på at du har nok strøm på pcen. Så det er nok mye sånne ting i utviklinga, det er jo ikke alle som har råd til pc.

Meg:

- Men når du sitter og jobber på pcen, og oppdraget er at du faktisk skal skrive en fagtekst. Føler du at du kommer forbi noen utfordringer?

Lucas:

- Å ja.

Meg:

- Ja? Hva da for eksempel?

Lucas:

- For eksempel at jeg blir distrauert.

Meg:

- Ja? Hva blir du distrauert av?

Lucas:

- Du sitter og leser en kilde, og så ser du et sånt lite ikon, med, at du kan trykke på ny fane, og du vet liksom at, trykker man på den fanen, så kan man gå inn i hva som helst. Du kan gå på youtube, se på facebookbilder og hva som skjer. Du kan se på youtube videoer. Så du blir jo veldig distrauert.

Meg:

- Så hvis du har dårlig tid, og du sitter på dataen, og du skal da levere en innlevering i morgen.

Lucas:

- Så tar jeg alltid en sånn der 10 minutters pause, kanskje, jeg skriver i 20 minutter, og ser på youtube i ti, og så 20 minutter, og så

Meg:

- Ok, jeg vet jeg går nå litt utenfor temaet mitt, men hva er denne youtube-tittings-kulturen for noe? Lillesøstra mi som går, hun skal starte i stud 3 til høsten, og hun også kan bruke tid på å bare se på. Hva er greia med youtube videoer?

Lucas:

- Hva er greia med å se på tv?

Meg:

- Så det er nesten det samme? For dere så er det det samme som å se på tv?

Lucas:

- Det kommer an på hva du ser på.

Meg:

- Ja?

Lucas:

- Det finnes jo youtube videoer som, det er jo nesten som med tv. Tv kan jo være like dumt. Det er jo mange dumme tv-program.

Meg:

- (Ler). Ja, ja det kan godt sies.

Lucas:

- Men på youtube så har du liksom en, når du ser på tv så har du liksom en begrensning på hva du kan se på når. Det er ikke alle programmene som går da. Men på youtube så kan du liksom søke på når du vil og hva du vil. Og jeg tror det er det som mest appellerer til folk. For eksempel folk som spiller spill, ser på andre folk spille spill på youtube. For de synes det er like gøy som at folk som spiller fotball, ser på andre folk spille fotball. Men du får ikke sett så mye av det på vanlig tv, som du gjør med fotball for eksempel.

Meg:

- Da tror jeg at jeg forstår deg.

Lucas:

- Ja, da tar de dem det til youtube, for å få denne tilgangen som ikke vises på vanlig vis da.

Meg:

- Så hvis jeg kan kalle det dere,

Lucas:

- Ja.

Meg:

- For jeg er ikke en youtube-titter, jeg tror jeg er for gammel til det. Så dere liker tilgjengeligheten? Altså, at dere vil styre litt impulsene selv? Jeg får også inntrykk om at det handler om at ting du finner på youtube ikke er timesvis lange, men at det er korte videoer. Du får vite noe veldig kjapt, og så er det på en måte at du skal se på noe annet. At det på en måte hele tiden også er at man stadig vekk søker etter noe nytt, og noe mer å se på tv på en måte. For hvis man ser på tv, så er man som sagt, så er man mer knyttet til disse rutinene, ah hver torsdag klokken syv så går serien min for eksempel, mens på youtube finner du den selv.

Lucas:

- Ja.

Meg:

- Og du kan ta den fram når du på en måte ønsker det.

Lucas:

- Ja, sånn som foreldrene mine, hver mandag og torsdag, halv ni, så sitter dem og ser på en fast serie. Det er sånn rutine du ikke trenger med youtube. Jeg kan lukke pcen, og så åpne pcen etter to dager, og samme videoen, på akkurat samme sted hvor jeg forlot den, vil være der. Hvis jeg skrur av tven og kommer tilbake etter to dager, så får jeg ikke se akkurat den episoden akkurat der jeg var, da.

Meg:

- Du sier at du skriver litt med denne her chattingen, på mobilen din også.

Lucas:

- Ja.

Meg:

- Ser du forskjell på den dataskrivningen du skriver oppgaver på, fra den måten du skriver på til hvordan du for eksempel bruker skrivningen på i forhold til chatting? Er det ulike forhold der, du har til skriving da?

Lucas:

- Når du er på telefonen, så har du mye mer sosiale medier. På pcen så kan du jo få facebook og du kan chatte på facebook, men du har ikke sånt som snapchat. Sånn som for eksempel, hvor du. Jeg kan skrive kanskje en side med fagtekst, det kanskje tar meg fire timer. Jeg kan skrive liksom like mange antall ord på en snap, på to minutter.

Meg:

- Fordi at du tar bilde av det?

Lucas:

- Nei, det er fordi jeg skriver på det bilde. Ordtellingen der er det samme som en side med fagtekst. Jeg kan skrive samme ordteiling som jeg har brukt 2 minutter til, på det samme som jeg har brukt fire timer.

Meg:

- Så la oss si da at den fagteksten som du har skrevet på data, som har tatt deg 4 timer, inneholder 500 ord.

Lucas:

- Ja.

Meg:

- Kan du da taste på mobilen din, 500 ord på 2 minutter?

Lucas:

- Ja, det er jeg helt sikker på at jeg klarer.

Meg:

- Seriøst? (Ler).

Lucas:

- Ja. Og det er mye enklere, du chatter veldig mye fordi du får en respons. Når du sitter og skriver på pcen og en fagtekst, så har du ikke noe respons. Du har ingenting som liksom påvirker et nytt tema, et nytt tema, et nytt tema, du skriver liksom om det samme. Du leser noe nytt, men du skriver om det samme liksom. Men når du liksom, du kan få en snap eller et bilde da, som, av en hund og så har den et helt nytt tema, og så liksom senere, så får du bilde av noe annet. Og da er det liksom da nye temaer hele tiden, og når du da svarer, når du da skriver noe, så får du da noen som skriver tilbake. Og det får jo deg ivrig til å måtte skrive mer.

Meg:

- Mhm, jeg forstår deg. Vi har nok veldig ulik kultur, selv om vi lever i samme del av verden, og vi deler samme klasserom.

Lucas:

- (Ler).

Meg:

- Men jeg ser jo det at jeg for eksempel som er født i 84, og som er mer en nittitalls, eller nittitallist som jeg liker å kalle meg, har jo aldri utviklet en sånn snap kultur, eller sånn selfie holdning. Eller altså, kunne ikke følt meg mer klein, enn å ta bilde av meg selv liksom (begge ler). Jeg ser ikke poenger i det hele tatt. Jeg har jo snapchat,

og jeg får jo bilder, jeg er jo tante til fire jenter, så det er litt gøy å bli oppdatert. De sender litt videoer, og hva de har gjort i løpet av dagen og barnehagen eller på skolen eller noe sånt noe. Men når venner begynner å snappe til meg, så vet jeg ikke hva jeg skal svare liksom. Ok, nå sitter du og spiser middag, wow hat (ler).

Lucas:

- Men det er også den, fordi når vi, folk tenker på snap sånn som foreldrene mine som er en eldre generasjon. De tenker på snap som en så på facebook før, før (jeg avbryter han)

Meg:

- Før alle foreldrene var der?

Lucas:

- Ja, før alle foreldrene begynte å komme, så var jo facebook noe helt annet, ikke sant.

Meg:

- Ja, (ler).

Lucas:

- For nå er facebook, det er en opplysningskilde, hvor du får opplysninger om hva folk gjør, i hvert minutt av livet sitt. Folk forteller hva de driver med på fritiden, tar bilde av det og legger det på facebook. Når vi ungdommer er på snapchat, så er det ingen som legger bilde av maten sin og skriver se hva jeg har til mat i dag. Vi prater med hverandre, helt normalt, som om vi skulle stått ansikt til ansikt. Men det blir mer personlig da, når du ser ansiktet til noen, og ikke ser hva de spiser

Meg:

- Eller skriver kanskje?

Lucas:

- Ja, så du ser liksom et ansikt, med den personen du prater. Mens nå som foreldrene er kommet, så har snapchat blir mer sånn, nydelig dag på stranda. Og forventer ikke noe respons av det, det er bare for å opplyse folk at det er det jeg gjør.

Meg:

- Åja, nei for jeg skjønner ikke helt hva jeg skal gjøre med de der.

Lucas:

- Nei, du trenger ikke å gi noe respons.

Meg:

- Ok.

Lucas:

- Sånn som foreldrene mine får jo alltid snap av sine venner av hva de gjør, så de svarer jo aldri. Hva skal de svare, så. Puff, det ser sikkert kjempegodt ut. Du starter ikke en samtale ut ifra det. Når du starter en samtale sånn for oss, på vg trinnet da, så er det som om å skrive på facebook, liksom, hva skjer?

Meg:

- Ok, jeg ser det. Nå har jeg gått litt utenfor, fordi jeg ble litt nysgjerrig på dette her med youtube og snap kulturen deres.

Lucas:

- (Ler).

Meg:

- Jeg vi gjerne oppsummere litt, og så kan du korrigere meg hvis det er noe jeg har oppfattet feil, eller hvis det er noe du plutselig kommer på noe som du har lyst å legge til. Så må du mer enn gjerne avbryte meg.

Lucas:

- Ja.

Meg:

- Da er det like greit å ta det med en gang. Så når jeg da spurte deg om hva du bruker skriving til så er det først og fremst kommunikasjonen du framhever, at det er gjennom, altså at det er gjennom å kommunisere med andre at du bruker skriving. Og her nevner du chatting, gjennom telefonen din, og at det er det du bruker skriving til mest.

Lucas:

- Ja.

Meg:

- Og så er det da ingen tvil om at du er jo da en skoleelev, så du bruker skriving til oppgaver, innleveringer og så eventuelt skrive notater.

Lucas:

- Mhm.

Meg:

- Du forteller også at du kan gjerne bruke skriving til å huske ting, ting som ærender, ting du skal gjøre, og huske på i løpet av uka. Sånn som for eksempel, hva var det det var? Var det poolboy som var oppdraget ditt hjemme?

Er det du som skal rense bassenget?

Lucas:

- Ja, tømme bassenget, og rense bassenget og sånt.

Meg:

- Ok. Du sier også at du bruker skriving i større grad når du jobber med matematikk. At du føle at da hjelper det ikke sånn som du gjør på andre prøver, å bare lese, men da må du faktisk også regne ut og bruke hånda.

Lucas:

- Ja, for å finne ut hvordan du skal gjøre ting.

Meg:

- Ja? Pleier du å løse oppgaver på dataen, matematikkoppgaver på dataen? At du trener på den måten?

Lucas:

- Nei, hvis ikke det er oppgaver som gjelder excel liksom.

Meg:

- Som krever det liksom?

Lucas:

- Ja. Da er det jo data som du må bruke.

Meg:

- Du forteller også at enkelte ganger kan du også bruke skriving til å sånne type sammendrag eller oppsummeringer av ting du har lest for å da hjelpe deg selv i fremtiden og ikke må gå tilbake til hele artikkelen og lese den. Men kanskje bare gå tilbake til det du selv har skrevet.

Lucas:

- Ja.

Meg:

- Du forteller også at betydningen skriving har for deg er først og fremst dette her med kommunikasjon, at du faktisk kan kommunisere med andre. Men du forteller også at det er en lære-hjelpemiddel, altså at den hjelper deg å lære.

Lucas:

- Mhm.

Meg:

- Og det er kanskje mest knyttet til den hukommelsen du nevner.

Lucas:

- Ja.

Meg:

- At når du skriver for hånd, så husker du bedre. Så jeg tar da dette eksemplet med notater, og spør deg når skriver du notater og eventuelt skriver du for hånd eller på tastatur. Og her forteller du meg at du skriver notater og velger da redskapene ut ifra hvilke forelesning eller time du sitter i. Hvis det er en lærer som presenterer ting kjapt, og det går fort, og du skal på en måte kopiere en form for veiledning, som du nå må innarbeide og huske. Og så skal du da skal gjøre noe på egen hånd, at du da heller velger å bruke datamaskinen. For da går det raskere med touch metoden og så får du på en måte skrevet ned alt det du hører eller meste av det du (jeg blir avbrutt).

Lucas:

- Det jeg ser. Jeg hører ikke så mye når jeg skriver touch, man hører ikke så mye av det som sies, siden du er nå veldig konsentrert på alt du skal få ned på tastatur.

Meg:

- Ja? Så hva ser du på da?

Lucas:

- Jeg ser på powepointen, og jeg skriver av powerpointen.

Meg:

- Ah, du skriver av powerpointen?

Lucas:

- Ja.

Meg:

- Jeg trodde at du skrev notater.

Lucas:

- Nei, nei, jeg skriver av på powerpointen.

Meg:

- Ja, for læreren sier gjerne noe annet enn det som står på punktene.

Lucas:

- Ja, det er nettopp det (jeg avbryter han)

Meg:

- Det læreren sier får ikke du med deg?

Lucas:

- Nei, ikke når jeg skriver på pc.

Meg:

- Ah, den fanget ikke jeg, Lucas. At du skriver på tastatur når du skriver notater, for da skriver du av powerpointen.

Lucas:

- Ja, det var derfor jeg sa at hvis han legger den ut powerpointen, så skriver ikke jeg notater.

Meg:

- Ok, men har du da brukt datamaskinen for å skrive notater, ut ifra det læreren sier eller foreleser om og forteller om?

Lucas:

- Vent, hva sa du å?

Meg:

- Har du da brukt datamaskinen for å skrive notater, ut ifra det læreren forteller og sier, altså og foreleser om?

Lucas:

- Ja.

Meg:

- Ja?

Lucas:

- Ja, fordi det som er greia er at når du skrive med en person som går gjennom ting veldig raskt, så får du ikke med deg det læreren sier. Men hvis en lærer ikke har så veldig mange punkter, og har sånne små punkter, som prater mye rundt dem. Så er det det du hører som du skriver ned, fordi du har ikke noe som du ser på. Når læreren har masse skrift på powerpointen, liksom flere linjer med linjer med skrift, så får du ikke med deg hva læreren sier. For da er du fokusert på akkurat det du skriver, for det er det du tenker at det er riktig, for det står jo skrevet. Og læreren kan jo alltid prate om masse annet, som ikke har så mye med ting å gjøre.

Meg:

- Da forstår jeg deg. Når du da skriver notater for hånd, så er det fordi at du føler at du klarer å henge mer med i en langsom utvikling av for eksempel i en forelesning, arbeid som gjøres i løpet av timen.

Lucas:

- Ja.

Meg:

- Men når det er ting som skjer litt mer saktere, så skriver du da for hånd.

Lucas:

- Ja.

Meg:

- Men du sier også at du kan se ulempen med å skrive for hånd, og det er at du vil være opptatt av å skrive, uansett hvor tregt det går, så vil man samtidig også miste, og gå glipp av ting.

Lucas:

- Mhm.

Meg:

- Fordi at skrivingen krever litt mer av deg når du skriver for hånd

Lucas:

- Ja.

Meg:

- Enn det den faktisk gjør hvis du skriver på data. Da har jeg forstått deg riktig?

Lucas:

- Ja.

Meg:

- Du forteller også dette her med oppsummeringer av artikler, som du skriver for hånd, av en kilde du har lest.

Lucas:

- Ja.

Meg:

- Vi går videre til å prate om hvordan en arbeidsprosess for deg ser ut. Og du forteller da at du gjerne starter med å skrive en innledning. For først fikk jeg inntrykk av at du starter først med å fortelle meg om lesingen, og så denne her at du går inn og ut av den prosessen. Og så en eller annen gang i løpet av den forklaringen din, så sa

du at, jeg skriver egentlig en innledning aller først, til og starte med.

Lucas:

- Nei, fordi jeg leser først. Aller først så leser jeg, for som oftest så har jeg ikke peiling på hva temaet handler om. Får jeg en konflikt som jeg ikke vet hva handler om, så må jeg lese meg opp først. Og når jeg da leser meg opp, så er det ikke sikkert at jeg leser alt, men i den lesingen som er foregått, så kan jeg føle at det er noe som er interessant innenfor det tema. Og da bruker jeg det som et utgangspunkt, om det teksten handler om, og da skriver jeg det ned, en innledning. Det må ikke være ferdig eller noe, men en innledning, en idé som, om det det skal være om da.

Meg:

- Ja, ok den innledningen og alt annet du da skriver da i tillegg til at du leser, igjen sånn som ting som du skal levere inn i en oppgave, det er skriving på dataen?

Lucas:

- Ja.

Meg:

- Så innledningen, den første innledningen du skriver er også på dataen?

Lucas:

- Ja.

Meg:

- Ja. Du sier også at du kan samle inn mange kilder, og vil ende opp med å ikke kanskje bruke 15 – 20 av de du har samlet, men kanskje 4-5-6 av dem.

Lucas:

- Ja.

Meg:

- Videre så går vi videre til at du snakker litt om hva du synes er fordelene med blyant og datamaskin, og den fordelen du ser, egentlig ser i den ene som blyanten sier du at du husker bedre.

Lucas:

- Mhm.

Meg:

- Mens på datamaskin så er det er enklere, både å komme i gang med skrivingen, men også at det går forttere. Det er enklere å skrive lengre teksten. Tilgjengeligheten ikke minst, at du kan finne fra, du har jo alle verdens biblioteker liksom med deg. Og dette her med den ordtellingen, og det var jo på en måte et sånt comsi comsa, både fordeler og kanskje ulemper med den begrensningen.

Lucas:

- Ja.

Meg:

- Mhm. Når det gjelder utfordringer med å bruke datamaskinen, så sier du da at det kan vær, stille litt krav til deg som en bruker av datamaskin. For det første så må du ha råd til å kjøpe den, så må du ha råd til programmene, tilgjengelighetene, altså få tak i programmet.

Lucas:

- Mhm.

Meg:

- Du ser også at man er jo avhengig av strøm, og ikke minst også at når man da først sitter på datamaskinen så er det ikke bare deg, og dette maskineriet man kan trykke på og det eneste programmet du har er Word. Altså du har mange andre apper, nei programmer, som da du føler at du kan blir mer distraheret av.

Lucas:

- Ja.

Meg:

- Hva med ulempen eller utfordringen med håndskriften? Det har du kanskje sagt?

Lucas:

- Ja, mister konsentrasjonen kanskje?

Meg:

- Ja?

Lucas:

- Du får ikke med deg alt, på den måten at du skriver mye saktere. Og som ofte så foregår ting saktere, som du prøver å få med deg alt, men det er ikke alltid det skjer. Hvis du skriver feil, så jeg har jo hatt en hel bok som, jeg skrevet masse med blå skrift. De er med blå penn, for jeg skriver alltid med penn, selv om du sier blyant, jeg skriver som oftest med penn. Og da har jeg jo masse sånne blå streker, over enten det som er skrevet feil eller liksom har tenkt feil. For på pcen så kan man bare, taste det bort og skrive på nytt.

Meg:

- Så da tenker du at korrigerer for hånd er vanskeligere enn for?

Lucas:

- Ja, gjennom hele ungdomsskolen så gikk jeg rundt med tipex, og streka over sånn at det skulle se bedre ut, og, det ble jo litt tåpelig etter hvert, så det var enklest å bare gå over til pc.

Meg:

- Er det noe du nå tenker av den oppsummeringen jeg har gjort, at jeg har misforstått noe, eller at jeg har forstått noe litt annet enn det som var hensikten din? Eller er det noe nå som du har husket og som du har lyst å dele?

Lucas:

- Nei, jeg bare håper ikke du tror at jeg alltid er på minimumskravet, når det kommer til skriving.

Meg:

- Igjen, det her har ingenting med meg og deg utenfor intervju å gjøre (ler).

Lucas:

- Ok, da er det ingenting.

Meg:

- Nei, nei, altså min mor har for eksempel alltid irritert seg over at jeg ikke klarer å spise frokost, og at jeg alltid uansett, uansett, jeg kommer sjeldent for sent, eller veldig for sent til ting, men uansett om jeg skal reise eller om jeg skal på et møte, eller jeg skal på jobb, så er jeg alltid den som må løpe til bilen, og helst løpe til bilen med litt mat i handa.

Lucas:

- Mhm.

Meg:

- Og alltid har dårlig tid, om det er halv ni eller halv åtte, eller halv elleve, spiller ingen rolle. Jeg er alltid. Så enkelte egenskaper har man jo med seg, man kan både like dem og mislike dem.

Lucas:

- Mhm.

Meg:

- Men nei, men det at du er en minimumsyter, det har du faktisk lov til, så lenge du, altså så lenge man dekker krav.

Lucas:

- Ja.

Meg:

- Så nei (ler). Så min mor trodde jo at jeg aldri kom til å holde noe jobb eller noe studier eller noen ting. Så når hun kommer ned på besøk her, og jeg som 32 år gammel fortsatt løper til bilen, hun blir helt sånn (jeg klapper meg i panna og vi begge ler). Herregud gjør du sånt ennå, er du ikke blitt voksen. Jo jeg har blitt voksen, men akkurat den tingen ved meg klarer jeg ikke å endre.

Lucas:

- Ja, jeg skjønner den.

Meg:

- Så jeg er nok ikke noe særlig fordomsfull, så det skal du ikke tenke på.

Lucas:

- Ok.

Meg:

- Men hvis det ikke var noe mer da så vil jeg gjerne takke deg for at du tok deg litt tid, dette her er tross alt fredagsettermiddagen din.

Lucas:

- Takk for at jeg ble valgt til å bli intervjuet.

Meg:

- Det er jeg veldig takknemlig for.

Forskerrolle	Fordeler blyant	Ulemper blyant	Blyant eksklusivt	Fordeler data	Ulemper data	Data eksklusivt	Veksling	Variasjon i prosess

Intervju med Charlotte

Meg:

Sånn, da er det tirsdag, det er vel 20... hvilke dato er det i dag? Er det 29. Eller? Nei, herregud 29? Det er bare klokka mi det. Det er jo 2. mai

Pause

Og så skal vi snakke litt om skriving. Eeeh og da må du huske, ikke sant, sånn som du har lest i informasjonen her (peker på skjemaet av forskningsbeskrivelsen), det er at jeg stiller deg de spørsmålene som nå du kjenner. Også prøver vi å både, at du tenker litt mens du prater, ikke sant, mens du på en måte svarer. For det kan hende at du kommer på nye ting, og da kan du si det til meg.

Charlotte:

Mhm

Meg:

Eeeh også prøver vi å tenke litt. Men mitt mål da er å høre litt om hvordan du bruker skriving og hva skriving betyr for deg. Eeeh det kan for eksempel være knyttet til skolen eller kanskje du bruker det på andre ting også. Eeeh og helst også det jeg er mest interessert i, det er jo dette her med når er det diverse skrivere ønsker å skrive med blyant og foretrekker det, fremfor å faktisk skrive på tastatur. At vi går litt inn i sånne settinger.

Charlotte:

Mhm

Meg:

Eeeh så jeg noterer litt underveis, også er jeg egentlig, det jeg noterer for at jeg skal finne på oppfølgingsspørsmål som går litt dypere inn i det du forteller. Ikke sant?

Charlotte:

Mhm

Meg:

Eeeh så vi kan starte med åpningsspørsmålet som da er Hva betyr skriving for deg?

Charlotte:

For meg er skriving veldig viktig, for jeg har en litt dårlig hukommelse. Litt, eeeh. Så jeg er nødt til å skrive ned nesten alt som jeg har lyst til å huske på. Jeg skriver lister over ting jeg skal gjøre, notater i timene på skolen, og alt jeg er nødt til å huske på til senere i alle fall.

Meg:

Jah. Så du skriver for å huske ting.

Charlotte:

Ja.

Meg:

Ja, skriver du altså for å huske ting som handlelister...

Charlotte:

Ja.

Meg:

Eeeh notater. Eeeh, skriver du noen ganger for andre årsaker enn for å huske?

Charlotte:

Ja, av og til så skriver jeg fordi jeg bare føler for det.

Meg:

Mhm

Charlotte:

Jeg synes det er godt. Å få satt ord på ting som jeg tenker over. Og kanskje har lyst å finne noe svar, på... pause

Meg:

Har du gjort det lenge, at du har skrevet sånn for deg selv og for å finne svar på ting?

Charlotte:

Ja.

Meg:

Ja?

Charlotte:

Det har jeg gjort siden jeg var veldig liten.

Meg:

Kan du fortelle meg litt mer konkret hva skriver du da for eksempel?

Charlotte:

For eksempel så leste jeg om en artikkel om at det kanskje er mulig å reise i tid. Og for ikke så veldig lenge siden så så jeg noen filmer om folk som har sier at de har opplevd livet etter døden. Så tenker jeg litt på at det kanskje har en sammenheng. Så jeg vet ikke, jeg skriver litt rundt omkring om det og prøver å se om det har noe mening.

Meg:

Så prøver du da å si at hvis du for eksempel har tenkeskrevet, at du skriver fordi du har lyst til å finne ut av ting selv, oppdager du noe nytt med måten, eh gjennom skrivingen? Har du lært noe? Gjør du det?

Charlotte:

Ja.

Meg:

For eksempel med dette her med tidsmaskinen eller enn sånn maskin som kan reise i tid. Oppdaget du, når du så satt deg ned for å skrive det du nå har lært innen, enten den videoen du har sett eller artikkelen du har lest – når du da selv satt og skrev, opplevde du at du oppdaget noe nytt?

Charlotte:

Ja.

Meg:

Hva da for eksempel? Oppdaget du?

Charlotte:

Jeg så mye lettere sammenhengen mellom de forskjellige emnene jeg skrev om. Og jeg husker bedre det jeg har lært, så jeg ser enkelte ting som kanskje ville ha glemt hvis jeg ikke hadde skrevet det ned.

Meg:

Ja, så du skriver, for å samle litt tankene dine?

Charlotte:

Mhm.

Meg:
Ja?

Charlotte:
Det er en veldig viktig prosess, fordi jeg har veldig mange tanker, som virker veldig rotete inne i hodet mitt.

Meg:
Hvordan har du lært da at skriving kan brukes på den måten? Har noen fortalt deg det? Eller har du bare oppdaget det selv?

Charlotte:
Eeeh jeg vet at mamma i hvert fall har ønsket at jeg skal skrive en del. Og jeg har alltid hørt at jeg er flink til å skrive på skolen. Og jeg begynte å skrive dagbok da jeg var litt mindre.

Meg:
Mhm...

Charlotte:
Og jeg har jo fått notatbøker og sånt av mamma. Så jeg tror på en måte at hun har inspirert meg til å skrive i notatbøkene som hun har gitt meg da.

Meg:
Mhm. Så når du da skriver, skriver du for deg selv. For hittil har du fortalt litt om hva du bruker skriving til, som da er for deg selv.

Charlotte: Mhm.

Meg:
For du skriver litt også på prøver, , innleveringer og sånne ting?

Charlotte:
Mhm.

Meg:
Hva liker du best? Er det det innleveringsskrivingen eller er det den skrivingen du gjør for deg selv og med deg selv?

Charlotte:
Den jeg gjør for meg selv.

Meg:
Ja? (Pause). Vet du litt om... klarer du å si litt om hva som er forskjellen mellom dem? Hvordan er det å skrive for andre annerledes enn det det er å skrive for seg selv? Hva tenker du?

Charlotte:
Når jeg er nødt til å skrive for andre, så er jeg nødt til å produsere noe, uansett.

Meg:
Mhm.

Charlotte:
Og når jeg skriver for meg selv, så tenker jeg ikke over at det er så viktig at en formulerer seg på en måte at andre forstår det, så lenge jeg forstår det.

Meg:
Mhm.

Charlotte:

Og det er ikke så nøye akkurat hva jeg skriver, hva innholdet er. Mens med andre så er jeg nødt til å formulere meg på en annen måte. Og, jeg synes det er en veldig stor forskjell på skrive for å produsere isteden for å skrive for kose seg på en måte.

Meg:

Mhm, for å kose seg ja.

Charlotte:

Mhm.

Meg:

Så du liker best den koseskrivingen?

Charlotte:

Ja.

Meg:

Ja, for da har man, sånn som jeg forstår deg, om jeg forstår deg rett er at du føler at det er mindre press på deg som en skriver når du koseskriver, for da skriver man litt for nysgjerrighet, eller for å liksom, ja, for å finne ut av ting, og for å tenke ut med seg selv?

Charlotte:

Mhm.

Meg:

Kan hende.

Charlotte:

Mhm.

Meg: Når du for eksempel skriver, det som du nå har kalt for koseskriving – hva liker du best, skriver du for eksempel da for hånd –

Charlotte: Ja.

Meg: eller skriver du på tastatur?

Charlotte: Jeg skriver alltid for hånd.

Meg: Ja? Alltid?

Charlotte: Alltid.

Meg: Hvorfor det?

Charlotte: Fordi jeg hater å skrive på pc.

Meg: Ok, hvorfor det? (Jeg blir overrasket, og ler). Hvorfor det?

Charlotte: Eeeh, det er alltid det samme dokumentet, når du begynner å skrive på ny tekst. Det er så kjedelig.

Meg: Det har jeg faktisk ikke tenkt på.

Charlotte: Og jeg kjenner det ikke i meg at jeg skriver det. Det er bare å trykke på knapper. Mens når jeg skriver selv, for hånd, så kjenner jeg at jeg lager bokstavene. Jeg føler at det blir mye mer personlig.

Meg: Ja. Eeeh er det noen tekster som du på en måte, eeeh når du skriver for hånd – som du kjenner at du ikke ville klart det på samme måte på dataen? Altså, for eksempel denne artikkelen som du da har lest, og dette

temaet om at det kan være mulig å reise tilbake i tid. Eeeh, når du skrev da for din egen del om det du nå hadde lest og hørt og du ble nysgjerrig på – gikk du da til tastaturet og begynte å skrive eller begynte du å skrive for hånd?

Charlotte: Da begynte jeg å skrive for hånd.

Meg: Ok?

Charlotte: Fordi jeg tenker at når jeg begynner å skrive på tastaturet så tenker jeg alltid at da skal jeg produsere noe.

Meg: Ok?

Charlotte:

For da, eeeh det går jo så mye forttere å skrive på tastaturet. Så jeg får ikke tiden til å tenke over alt jeg har skrevet, jeg bare skriver det jeg, det som kommer fram av seg selv. Mens når jeg skriver i notatboka mi, eller for hånd generelt da, så tenker jeg gjennom alle ordene som jeg skriver.

Meg:

Mhm. Vil du fortelle meg noe, et konkret, eeeh en konkret skrivesituasjon, eeeh hvor du foretrekker – du sier å produsere tekst, og da foretrekker du heller pcen – har det noen gang skjedd at du for eksempel har brukt datamaskinen for å skrive i mer koseskrivingsform?

Charlotte:

Jeg har prøvd det.

Meg:

Ja? Hva skjer da? Hva opplever du da?

Charlotte:

Eeeh, jeg pleier nesten aldri å gå tilbake på det og se på det igjen. Jeg synes det ser stygt ut.

Meg:

Hvordan da? Hva mener du?

Charlotte:

Å se på det, sånn... eeeh hva det heter? Estetisk.

Meg:

På teksten?

Charlotte:

Ja.

Meg:

På tastaturet?

Charlotte:

Mhm.

Meg:

At det ikke er noe fint?

Charlotte:

Ja.

Meg:

Hvorfor er det ikke noe fint?

Charlotte:

Fordi det er, alle sammen kan lage det samme.

Meg:

Ja... Du tenker liksom at selve bokstavene sånn som nå på arket (jeg tar samtykke om prosjektdeltakelse som hun har tatt med tilbake, ferdigsignert), når en ser på det så er det en veldig nøytral, død form.

Charlotte:

Mhm.

Meg:

Så hvis jeg hadde skrevet forespørselen om dette prosjektet her, for hånd, så ville det ha motivert deg på en annen måte kanskje? Jeg vet ikke?

Charlotte:

Nei, men jeg ville ha sett på det som mer personlig kanskje.

Meg:

Ja.

Charlotte:

Sånn som når en skriver et brev, det er noe helt annet å skrive det på dataen enn hvis du skriver for hånd.

Meg:

Så prøver du, eeeh nå skal jeg forsøke å liksom legge ord i munnen på deg, for det er absolutt ikke det som er meningen - men jeg er nok litt nysgjerrig. Eeeh. Tor du at det å bruke blyanten gjør noe med budskapet?

Charlotte:

Ja.

Meg:

Ja?

Charlotte:

Ja, absolutt, du ser jo også reklamer at de skriver med en mer sånn skrifttype som ser ut som det er skrevet for hånd.

Meg:

Mhm.

Charlotte:

Eeeh, jeg tror det virker mer som en personlig henvisning da.

Meg:

Mhm. Hva om du nå hadde tenkt deg et eget sennarie. Siden vi nå ser på dataskrevne – forsknings informasjon (jeg viser til samtykke brevet med forespørsel om deltakelse til intervju). Hvis jeg hadde levert enn sånn, der akkurat det samme hadde stått der, men hvis jeg hadde levert et sånt skriv til deg som hadde vært håndskrevet, hva hadde du tenkt om denne samtalen – hadde du tenkt noe annet om denne samtalen?

Charlotte:

Eh, jeg hadde kanskje ikke tenkt at den var så viktig, at det ikke var en så stor ting som, det virket å være nå.

Meg:

Ja? Så når du fikk den dataskrevet sånn, så fikk du inntrykk av at, det er her jo egentlig ikke, for du er jo vant til å få papirer av meg, så det er jo ikke noe nytt, jeg er jo læreren din. Så når du fikk da dette av meg, så var det da ikke like... så hvis jeg hadde gitt en håndskrevet, så hadde du fått inntrykk av at jeg har brukt mye mer tid på den, og da er den også mer viktig for meg.

Charlotte:

Jeg tenker ikke at det hadde vært mer viktig for deg. Jeg tenker mer at det har vært, siden du har brukt mer tid på det, så hadde du hatt mer tid til overs så. Så det hadde kanskje ikke vært et like stort prosjekt. Eller at du rett og slett synes at det var en veldig personlig ting.

Meg: Mhm. Jeg forstår deg jeg. Hva tenker du da hvis vi skal summere, for nå har du sagt litt om skriving og litt

om hvorfor du foretrekker for eksempel å skrive med blyant fremfor da datamaskin. Har du lyst å oppsummere litt for meg, hva du synes er fordelene med håndskrift? Hvis for eksempel jeg skulle tatt deg med inn i en første klasse på barneskolen og skal du da overtale disse nye generasjonene om at håndskriften er viktig. Hva ville du sagt til dem? Hva, hvilke fordeler er det du ser at kommende generasjoner kan trenge, altså ved å bruke håndskrift?

Charlotte: Jeg vil si at man lærer mye mer av å skrive for hånd. Fordi man blir mer bevisst over det man skriver og det man gjør. Eeeh, det er også viktig for å kunne lære seg norsk, rett og slett, og lære seg å kunne skrive.

Meg: Så, å lære å skrive, og ikke bare å huske ting? Eeeh altså ikke bare lære seg nye ting, men også det å lære seg å skrive? Har du erfart det selv at det har hjulpet deg med å lære å skrive, ved at du skriver for hånd?

Charlotte: Ja, fordi det på dataen så har man jo for eksempel mange retteprogram, som bare retter ordene automatisk. Og sånn som jeg ser det, så er jeg mer bevisst når jeg skriver for hånd.

Meg:

Så, du ville fortalt da de som tviler på om håndskriften har noe verdi eller de som ikke vet at håndskriften kan gi dem noe – så ville du fortalt dem at det hadde vært lurt å lære seg å bruke hånden til å skrive fordi håndskriften hjelper deg å lære? Det hjelper deg til å lære temaer i tillegg til å bli en bedre skriver?

Charlotte:

Det jeg tenker, hvis du ikke kan å skrive for hånd, kan du egentlig skrive i det hele tatt da? For hvis du skriver på dataen så trykker du jo bare på knapper.

Meg:

Mhm. Men hva er da skriving? Er skriving mer enn trykking?

Charlotte:

Ja.

Meg:

Ja? Hva er skriving? Hva er skriving mer enn trykking? Hva mer kan det være?

Charlotte:

Det er noe som du lager. Og hvis du bare kunne produsere det ved å trykke på knapper, så virker det litt, hva skal jeg, vagt?

Meg:

Mhm... (lang pause hun sier ikke mer). Ok, hvis du tenker motsatt da? Hva vil du si er fordelene med å bruke datamaskin og tastatur i skriving?

Charlotte: Eeeh, du skriver mye mer på mye kortere tid. Jeg foretrekker å bruke pc hvis jeg skal skrive innleveringer, eller lange tekster. Men jeg tenker også at dataen er et redskap, som vi bruker for å gjøre ting, på en mye kjappere måte. Så det er en del av det.

Meg: Hva tenker du da?

Charlotte: At vi bruker tastene til å gjøre noe kjappere enn vi hadde gjort det for hånd.

Meg: Så det er mengden, at man kan skrive tekst, tenker du, at da, datamaskinen har sine fordeler der? Og at du ofte bruker det til innleveringer. Er det andre fordeler du kan se med bruk av data i skriving?

Charlotte: Det blir jo mer formelt. At da trenger en ikke å være redd for at ingen skal forstå skrifta di.

Meg:

Mhm. Hva hvis vi tar for oss både blyanten og datamaskinen, tilbake til hver for seg. så har vi sagt noe om. Eller du har sagt noe om hva du synes er fordelene med og hva du kan anbefale andre for hvordan de kan bruke håndskrift, også har du sagt noe om hva du selv opplever er fordeler med å bruke datamaskin. Hva tenker du kan være ulempene med å bruke datamaskin i skriving? Er det noe spesielt du har erfart gjennom noe du prøver å få til på data som da kanskje du ikke helt har fått tid eller? Jeg vet ikke. Hva kan være negativt med å bruke eller utfordrende med å bruke datamaskin i skriving?

Charlotte: På en måte så får man ikke uttrykt seg på lik måte, tenker jeg. Fordi måten du skriver bokstavene på, er jo med å uttrykke det. Det du prøver å skrive. Så når jeg skriver på pc så føler jeg at ordet ikke strekker til. Hvis jeg skriver akkurat det samme på papiret, så kjennes det mye bedre ut.

Meg:

Ja? Kanskje at det er et eierskap, at du føler at du har mer eierskap til det du produserer med hånda di fremfor det begrepet du ser på skjermen som du har tastet inn? Ja?

Charlotte: Ja. Og så er det sånn at jeg har lagt merke til at det er flere som får betennelser av å sitte og skrive i den samme stillingen med hendene på tastaturet. Det er ikke noe særlig.

Meg: Har du hatt det selv?

Charlotte: Nei.

Meg:

Nei? Så du har ikke sittet og tastet så lenge at du har fått betennelse?

Charlotte:

Nei.

Meg:

Når du for eksempel først sitter med disse lange tekstene, for du sier jo selv at du skriver helst på dataen når du må levere inn noe, og det er ofte tekster som er litt lengre, enn vanlige tekster. Og her tenker jeg vanlige tekster for deg er de kosetekstene du har snakket om tidligere, ikke sant?

Charlotte:

Mhm.

Meg:

Så når du da sitter med disse lange tekstene, på datamaskinen, og du har, eller føler du at det er noe skjermen og datamaskinen eller utstyret, begrenser deg i det behovet du har som en skriver? Eller tenker du liksom at du skriver lineært, også har du ikke noe behov for å gå fram og tilbake. Ofte så vil mange for eksempel si at fordelene med å skrive på data er jo at man kan forflytte avsnitt. For det kan jo du ikke gjøre på håndskrift. Du kan gjerne begynne å klippe og lime, og da vi jo arket se ganske så fælt ut til slutt, med sånne biter på. Men klippingen og limingen, at det faktisk er... er du en sånn klipper- limer- skriver? (Jeg ler). Nå ble det en veldig rar beskrivelse av det, men forstår du hva jeg mener med å klippe og lime, at man forflytter ting...

Charlotte: Jeg pleier ofte å forflytte ting i teksten min ja. Det er jo fordi at, når jeg ønsker å produsere noe, på den måte, så ønsker jeg at det skal være så bra som mulig. Å da fortsetter jeg å gjøre om på ting. Hvis jeg skriver for hånd, og jeg skriver om noe som er litt sånn feilplassert, så skriver jeg det heller på nytt igjen.

Meg:

Ja.

Charlotte: Men det er jo mye enklere å bruke data, hvis en skal skrive, slik at du blir til å bytte om på teksten og hvor det står hen. Men jeg synes også det er vanskeligere å se hva du allerede har skrevet på data. Jeg blir litt sånn datablind, på en måte.

Meg:

Ja? Hva tenker du da? At du mister litt oversikten?

Charlotte: Ja. For når jeg ser inn i den samme skjermen hele tiden, så blir det til slutt en sånn vane, så jeg ser ikke like godt hva som står.

Meg:

Mhm. Så hva ville du advart mot da? I forhold til databruk i skriving. Når der det man ikke bør bruke dataen når man skriver?

Charlotte:

Eeeh, jeg vet ikke.

Meg:

Nei, det er ikke lett. Du trenger ikke å ha noe svar. Jeg bare slenger ut spørsmål, så ser jeg hvor dypt inn, eller hvor langt vi kan komme. Eeeh hva med håndskriften på den andre siden. I forhold til hva som kan være utfordrende der?

Charlotte: Du blir jo sliten av å skrive. I hvert fall hvis du skriver veldig mye. Også bruker du jo mye papir. På dataen så har du alt sammen samlet. Det tar jo liten plass. Du har jo som regel dataen med deg, i hvert fall nå i dag. Så du har alltid dokumentene dine med deg. Mens jeg ville ikke ha tatt med meg alle notatbøkene mine overalt, hvis jeg skulle huske på noe (og ler). Så sånn sett, når jeg gjerne skriver, så skriver jeg notatene mine på telefonen istedenfor, hvis det er noe jeg skal gå rundt og huske på hele tiden.

Meg:

Skriver du på andre ting? Nå skriver du for hånd, du skriver med datamaskinen også skriver du på telefonen. Bruker du andre medier, eller redskaper for, når du skriver? Har du for eksempel brukt enn sånn touchscreen ipad? At du skriver tekster bare gjennom (jeg gjør håndskriftsbevegelse som om jeg skulle skrevet for hånd i en interaktiv skjerm).

Charlotte:

Nei.

Meg:

Nei? For jeg har heller ikke prøvd det skjønner du. Jeg er litt spent på hvordan det er.

Charlotte:

At du skriver på en ipad?

Meg:

Ja.

Charlotte:

Det blir jo som en stor telefon, nesten.

Meg:

Mhm. Men da får man jo enda mindre skjermoversikt.

Charlotte:

Ja, også er det vanskeligere å treffe på tastaturet tror jeg.

Meg:

Ja.

Charlotte:

Mhm.

Meg:

Nei, skal vi se. Det er vel kanskje det jeg hadde å spørre. Nå skal jeg oppsummere litt, og så får du korrigere meg, hvis det er noe som jeg har på en måte misforstått, eller sett, eller oppfattet litt feil.

Charlotte:

Mhm.

Meg:

Du har nå hittil fortalt at skriving egentlig har en ganske stor betydning for deg. På den ene siden, den siden du egentlig ikke liker så veldig godt, er jo den produksjonsskrivingen, at du må faktisk produsere noe, og da må du skrive for andre. Enten om du leverer noe inn, eller noen skal lese teksten din, til vurdering, eller ikke sant?

Charlotte:

Mhm.

Meg:

At det er en form for skriving? Mens den skrivingen du liker best, er jo den du gjør for deg selv og med deg selv. Og her har du snakket om at du for eksempel noen ganger så tenkeskriver du, for å samle litt tanker, og for å

liksom bli litt klokere på hva som bor inne i deg.

Charlotte:

Mhm.

Meg:

Andre ganger så skriver du for å huske og for å lære. Og andre ganger igjen, så husker du litt, nei, så skriver du for at kanskje, kanskje høres det ut som litt avslappende og terapeutisk ut ?

Charlotte:

Mhm.

Meg:

Når vi har snakket om hva du foretrekker, så sier du at du foretrekker helst håndskriften, og at eventuelt blyanten og pennen når du skriver.

Charlotte:

Mhm.

Meg:

Og så er det da litt om hva du tenker er fordeler og ulemper med håndskrift. Du har sagt at fordelene med håndskrift er at du selv opplever at man lærer mer om det man skriver om. Man lærer også å selv å blir en bedre skriver. At man husker ordene, og dermed er rettskrivingen bedre.

Charlotte:

Mhm.

Meg:

Også sier du da at det er egentlig litt upraktisk med lagringen av det man skriver for hånd. Ikke sant? At du ikke kan ha med deg alle notatbøkene dine overalt, eeeh, sånn at det kan være vanskelig med lagringen og at, bruken av det etterpå. For å bruke da alle de notatbøkene, så må du eventuelt være hjemme. Ikke sant, også kunne bla fra... er det enkelt å kunne bla fram, husker du liksom hvor ting ligger eller blir det også en sånn søke...

Charlotte:

Det blir et eget prosjekt.

Meg:

Det blir et eget prosjekt ja. Så da er altså det en annen utfordring med håndskriften, det er at lagringen, og arkivering kanskje blir litt vanskeligere.

Charlotte:

Mhm. Men jeg husker mye mer det jeg har skrevet for hånd. Så jeg har jo mye av det, som jeg husker.

Meg:

Mhm. Så du føler likevel at man klarer å ha et oversikt over det man selv har skrevet for hånd ja. Eeeh på den andre siden sier du da at datamaskinen har også sine fordeler. Det kan være med at man skriver lengre tekster, enn det man gjør for hånd. Og man har muligheten til det for det går jo raskere. Og dette med at det kanskje er en grad mer formelt, eller at man gemmer seg kanskje litt disse svakhetene man har motorisk? For hvis man skriver formelt, for det du kanskje mente med formelt i sta er kanskje at man ikke viser håndskriften sin – ikke sant, for gjennom data så kan du skrive en god tekst, innholdsmessig, også vet ikke jeg da om håndskriften din har, så lenge man gemmer håndskriften sin, så tenker du at det er mer formelt? Var det sånn du tenkte?

Charlotte:

Jeg tenkte på det med håndskrifta og det, hvis du skal skrive et brev til, som er veldig viktig, så virker det mer formelt å skrive det på data.

Meg:

Ja. Sånn sett ja. Det var lurt, at vi avklarte det.

Charlotte:

Ja.

Meg:

Ja, at det er mer presentabelt? Sånn at den presenteres mer formelt, samtidig som den skriver også er litt formell i forhold til at man – eeeh alle har jo samme skrift på data (og jeg ler litt). Du kan jo justere den i hvert fall inn. Eeeh ulempene du opplever eller du ser med bruk av datamaskin i skriving det kan jo være dette her med at du sier at jeg får ikke uttrykt meg på samme måte. Og jeg vet ikke helt om jeg skjønner hva du mener med det. At du ikke får uttrykt, jeg tror jeg ser det for meg, men jeg klarer ikke helt å forklare det selv, med hva du legger i det.

Charlotte:

Jeg kan jo forklare litt rundt omkring det. Jeg er nå veldig, en person som er veldig knyttet til følelser, estetikk og sånne ting. Jeg er veldig glad i musikk og kunst, og jeg knytter gjerne skrivingen til det. Så for meg er det veldig viktig at det ser bra ut. Eller i hvert fall, føles bra ut. Også når jeg skriver på dataen, så synes jeg ikke at det ser like bra ut, men hvis jeg skriver en lang tekst så ser jeg det mye bedre på dataen. Da skriver jeg en lang tekst, og da føler jeg at det blir bedre. Derfor føler jeg meg glad, hvis jeg skriver en lang tekst på dataen. Og jeg føler meg så glad når jeg skriver notater i notatboka mi.

Meg:

Ja. Så uttrykke seg for deg, handler da om følelser og hva og hva det får deg til, hvordan du blir tilfredsstilt gjennom den aktiviteten?

Charlotte:

Mhm.

Meg:

At du føler at du er en del av skrivingen, når du får en glede tilbake? Eeeh for det jeg tenkte på uttrykk var jo, det å uttrykke seg. At du synes det er vanskelig å få fram din mening, når du skriver på data fremfor når du skriver for hånd.

Charlotte:

Jeg tenkte ikke på meningen, jeg tenkte heller på følelsene rundt det.

Meg:

Ja. Da har vi avklart det, og det var egentlig ganske greit.

Charlotte:

Mhm.

Meg:

Du nevner også betennelser, det sa du egentlig om håndskriften også at det var et problem, man kan få skrivekrampe, eller denne betennelsen du snakket om. For du har ikke hatt den selv?

Charlotte: Nei. Jeg har hatt en i familien som har sittet så mye på dataen at hun har fått betennelser oppover armene. Flere ganger.

Meg: Såpass ja. Hvor lenge sitter hun på dataen av gangen holde jeg på å si?

Charlotte: Eeeh, det kan hende det er fem timer eller noe sånt i strekk, det er jo ofte for å gjøre arbeid og sånt.

Meg:

Ja, det er klart. Eeeh det er det, også har du også fortalt at du bruker telefonen din også når du skriver og skal minne deg på enkelte ting. Er det noe vi nå har kommet forbi som vi tenker, hmm, det var ikke helt sånn jeg tenkte?

Charlotte:

Nei, jeg hadde ikke tenkt noe. Ikke noe spesielt.

Meg:

Så da der det det skriving er for deg, det er tenkeskriving, og eventuelt også dette her med presentasjonskriving. Og fordeler og ulemper med både håndskrift og datamaskin i skriving. Eeeh lurer du på noe?

Charlotte:

Angående skriving eller?

Meg:

Ja, på en måte det vi har snakket om. At det er noe du plutselig blir nysgjerrig på eller?

Charlotte:

Nei.

Meg:

Nei, men det går helt fint. Da må jeg se og avslutte denne (jeg plukker opp telefonen og skruer av lydopptaket).

Forskerrolle	Fordeler blyant	Ulemper blyant	Blyant eksklusivt	Fordeler data	Ulemper data	Data eksklusivt	Veksling	Variasjon i prosess

Intervju med Kim

Meg: Skal vi se, i dag er det onsdag 3.mai og vi to vi skal snakke litt om skrijving. Og så er det sånn at det er ikke gitt at du har veldig kjappe svar og forberedte svar på forhånd. Så i mellomtiden, når jeg for eksempel stiller et spørsmål så gir jeg deg litt ekstra til at du tenker. Det kan hende at jeg selv også tar litt ekstra tid for å på en måte tenke ut, hm, hva er lurt for meg å spørre deg videre nå. Så samtalen trenger ikke å være sånn dush-dush, at det går kjempekjapt, men at vi kan være litt bekvemt med at vi har litt sånn tenkepauser innimellom. Og så skriver jeg da litt notater for hånd, og det er egentlig for å holde litt ajour med hva vi snakker om og spørsmål jeg kan stille deg videre. Men det er på en måte det du sier som blir tatt opp. Og du husker, på forhånd når jeg fortalte deg, når du fikk beskrivelsen er at det jeg bruker i forskningen og i analysen det er bare sitater. Det vil si da at hele samtalen som vi har sammen, så er det kun meg og deg som har opplevd den. og så får du på forhånd godkjenne de sitatene jeg bruker. Om jeg kan bruke dem, som er da dine, om jeg kan bruke dem i analysen. Har du noen spørsmål før vi starter? Vet du, er det noen usikkerheter på hva dette her handler om?

Kim: Eh, nei.

Meg: Nei? Ok, for da kan vi gjerne starte med åpningsspørsmålet som er da, hva betyr skrijving for deg? ,

Kim: Det betyr å sette ned tanker, eller få perspektiver for noe som er abstrakt på en måte. Jeg vet ikke helt.

Meg: Hva bruker du skrijving til da?

Kim: Det er en kommunikasjonsmiddel, og (ler litt).

Meg: For eksempel mer konkret, jeg vet jo da som din lærer, at du bruker skrijving knyttet til skolearbeid, innleveringer, prøver. Bruker du skrijving for andre hensikt, eller for andre formål? Enn skolearbeid på en måte.

Kim: Egentlig ikke, jeg kan skrive brev noen ganger, men ellers så skriver jeg ikke så mye.

Meg: Men når du for eksempel sier at du bruker skrijving for å avklare litt abstrakte ting, er det knyttet til skolearbeid?

Kim: Ikke nødvendigvis, for eksempel hvis jeg skal, hvis jeg har noe viktig å si så vil jeg helst få det ned skrevet, sånn at jeg på en måte har en oversikt over de tingene jeg skal komme igjennom. For eksempel, det trenger ikke bare å være for skole, det kan også være hvis jeg har noe viktig å si til foreldrene mine. Men også i timen, for eksempel hvis jeg skal si noe høyt, så pleier jeg å skrive stikkord sånn at jeg gjør det strukturert, til det jeg liksom skal komme fram til.

Meg: Så hvis jeg forstår deg rett så bruker du skrijvingen litt for å systematisere dine egne tanker?

Kim: Ja, det er akkurat det egentlig.

Meg: Er det noen spesielle temaer for eksempel som du har lyst å fortelle meg om som du har følt at, ah det er litt rotete når jeg tenker på det, men når jeg først var nødt til å skrive det ned, så fikk jeg litt bedre oversikt.

Kim: Oh, det er så mange temaer, spesielt hvis vi har et nytt tema på skolen, for eksempel i historie og religion, så

er det mye lettere å snakke det ut om jeg har skrevet det ned, for da vet jeg på hvilke måte jeg skal si det.

Meg: Så når du da bruker skrivingen på den måten, at du skal systematisere litt tankene dine, kanskje kunnskapene dine. Bruker du da blyanten eller skriver du på tastatur?

Kim: Jeg bruker blyanten.

Meg: Ja? Hver gang du skal skrive for å systematisere eller?

Kim: Ja, for jeg synes det er mye lettere å huske det når jeg skriver det på ark, og det er mye lettere å lære det også. Mens jeg bruker tastatur når jeg skal skrive en lengre tekst eller større oppgaver, for det er mer praktisk.

Meg: Ja, så du bruker blyanten når du skriver tekster hvor du selv, eh er de ment for deg eller er de

Kim: De er ment for meg, for hvis jeg skal skrive en oppgave til noen, så skriver jeg på tastatur. Så jeg bruker mer skriveboka enn pcen.

Meg: Ja, har du noen gang prøvd å tenke på pcen? Altså skrive for å systematisere dine egne tanker, men på pc?

Kim: Ja, jeg har gjort det før, men jeg synes det fungerer bedre hvis jeg skriver det for hånd.

Meg: Hva synes du, hvorfor tror du det fungerer bedre for hånd? Hvorfor erfarer du det?

Kim: Jeg vet ikke, det er mer virkelig kanskje, jeg føler at jeg skriver det, så jeg må tenke for å skrive det ned. Det er mindre automatisk. Jeg føler jeg husker det bedre, og da lærer jeg det også bedre fordi jeg husker det.

Meg: Ja, men hva med da når du prøver å systematisere tankene dine og skrive på tastatur eller på data, som du sier at du har prøvd, kan du huske litt, hvorfor synes du det var vanskelig? Kan du på en måte huske

Kim: Jeg vet ikke, det er bare mye mindre effektivt, ut fra min erfaring, men jeg vet ikke hvorfor.

Meg: Kan du se for deg, nå har du det scenariet, nå har du et tema, vi kan gjerne ta dette her som du har i vurdering nå i historien, for eksempel pågående konflikter der du skal sette deg inn i et dilemma som vi, eller en utfordring som vår verden eller vårt samfunn strir med i dag, og det kan være så mangt. Tenk deg da det scenariet at du skal sitte og systematisere impulsene du har fått på pcen, kan du tenke deg den erfaringen, hva er det som er vanskelig? Hvorfor er det vanskelig å gjøre det på en data?

Kim: Det er mye lettere å gjøre det på ark fordi jeg kan lage tankekart, tidslinjer, mens på pcen, det går ikke an på samme måte. For det er mye lettere å skrive på ark, og det er ikke nødvendigvis ryddig. Og det er det som er med pc, alt er for strukturert, kanskje. Så man får ikke samme friheten når man skriver.

Meg: Hva med fordelene da? Tenker du at, for nå har vi sagt litt, nå har vi gått litt over fra hva du synes om skriving og hva du bruker skriving til, til gradvis inn på dette her med redskapene som blyanten, datamaskinen, det kan være pc, ipad, telefon, altså teknologisk. Hvis vi da tenker at, det du sier da er at når du skriver for hånd så føler du husker bedre. Du føler at du klarer å systematisere tankene dine på en bedre måte, fordi at blyanten er såpass effektiv og vennlig i forhold til at man kan lage tidslinjer, og tegne litt, kanskje tankekart og tegne litt og sånt. Hva tenker du, og så sier du da, for akkurat den skrivemåten eller den måten du bruker skriving på er litt vanskeligere på data. Og vi trenger ikke å ha noe svar på hvorfor det er vanskeligere, men du erfarer at det er det. Kan du tenke deg de gangene hvor du helst vil skrive på data fremfor for hånd?

Kim: Ja, for eksempel når jeg først har all informasjon og tankene mine på plass synes jeg det er bedre å skrive på pc for da skal jeg få det på en mer ryddig måte.

Meg: Ja, så når du da er mer overbevist eller tydelig på hva ditt budskap er så vil du heller skrive på data, hvorfor det?

Kim: Fordi det er lettere å redigere og generelt å skrive på pcen er mye lettere, ja det er mye lettere å gå tilbake og ordne på det som er feil og det som skal endres.

Meg: Kan du tenke deg at det kan være andre fordeler med å skrive på data?

Kim: Det går fortere.

Meg: Ja, det gjør det visst også. Hvis du for eksempel da skulle anbefalt elever som er mye yngre, for nå er jo du ut av, snart ut av skoleforløpet. Altså, du er jo en stud 3 elev. Hvis du da skulle gått ned til barneskolen og prøvd å overtale da, for eksempel unge barn til at det er viktig å kunne både skrive for hånd, men også å bruke datamaskinen for eksempel. Ville du hatt noen konkrete budskap, hva ville du for eksempel ha sagt? Hvis vi tar for oss håndskriften først, så hvis du skulle anbefalt andre om å lære seg håndskrift og ikke minst å bevare håndskriften, hva ville du argumentert med?

Kim: Jeg ville argumentert med (ler litt)

Meg: Du behøver ikke ha et raskt og kjapt svar, men hvis du tenker deg da, du som nå mestrer både og. Du har jo egentlig ikke fått noe valg, for gjennom utdanningen din, så har jo du og jeg og mange andre ha måttet lære oss håndskrift, for det var jo det man gjorde. Og det er ikke sikkert at det er det man vil fortsette med i årene som kommer. Men hvis du da skulle argumentert for noen som ikke kjenner verdien av håndskrift, hva ville du på en måte fortalt dem, hvorfor dette her er viktig?

Kim: Altså, det er viktig, for de vet kanskje ikke at de får bruk for det hvis de skal studere, for det kan være en annen måte å skrive, som kanskje kan være mer effektiv for å lære, ja.

Meg: Ja? Dataen da? Hvis du skulle anbefalt andre å lære seg å skrive på data. Hvorfor er det viktig å kunne skrive på datamaskin?

Kim: Man må jo kunne skrive på datamaskin (begge ler).

Meg: Ja, det kan hende at det er et selvfølge i dag, for du laget en sånn grimase om at eeeh det må man jo, og jo det må man. Men hvorfor må man det? Har datamaskinen en større rolle enn bare for skriving?

Kim: Ja, fra nå og 60 år siden, så har det forandret seg veldig teknologisk sett. Alt foregår jo på data nå, så man er avhengig av å kunne skrive på pc.

Meg: Så i dagens samfunn vil det være vanskelig å kunne kommunisere om man ikke klarer å bruke datamaskinen. Litt i forhold til arbeid, litt i forhold til studier, det er liksom et kommunikasjonsmiddel som brukes egentlig overalt, ja det er det jo. Du har jo selv gjennom skrivingen, at du gjør både og. At du skriver både på data, når du for eksempel har fått en innlevering, si du har tre uker på deg. Du vet hva tema er og du vet hva vurderingskriteriene er, kan du beskrive for meg din arbeidsprosess og hvordan du bruker skriving fra du får utdelt, utlevert en vurdering og til den skal leveres inn?

Kim: Ok, jeg starter først med at jeg leser veldig mye om alt mulig, om tema og skriver notater samtidig.

Meg: Og da skriver du notater?

Kim: Da skriver jeg for hånd. Og når jeg har skrevet ned notatene så pleier jeg å skrive et tankekart eller tidslinje, avhengig av hva slags tema det er, med de notatene, for da får jeg perspektiv over det hele.

Meg: At du får samlet det på en måte?

Kim: Ja, og så ut ifra det så bestemmer jeg mer for en problemstilling eller et emne jeg har lyst å snakke om eller skrive mer om. Og når jeg har funnet ut av problemstillingen og kan temaet mer eller mindre så pleier jeg å starte på artikkelen på pcen. Dersom jeg finner informasjon underveis så skriver jeg det på arket slik at jeg kan gå tilbake, for jeg synes det er mye lettere å bla i en bok enn i et dokument.

Meg: Og det er på en måte grovt skissert, prosessen din?

Kim: Ja.

Meg: Du har jo nevnt at du skriver notater for hånd, selv om du ikke sa det nå, så spør jeg deg, gjelder det også sånn som du sa i sta, at du lager også tankekart og tabeller for hånd?

Kim: Ja.

Meg: Ja? Og så kommer vi til problemstillingen, og da er jeg litt nysgjerrig på selve formuleringen av problemstillingen. Har du opplevd noen gang at det tar litt tid før du får en god setning?

Kim: Ja, jeg pleier å skrive flere setninger før jeg.

Meg: Ja? Skriver du da de utkastene av problemstillingen, skriver du dem da for hånd fram til du treffer eller på pc?

Kim: For hånd.

Meg: Har du prøvd å skrive det på pc, for første gang? Altså nå har du notatene dine, tankekartene og så skal du begynne, du skal altså komme fram til en konkret påstand eller spørsmål, har du prøvd det på pc og?

Kim: Ja, jeg har prøvd det på pc.

Meg: Ja? Hvordan går det, når du prøver å komme fram til den perfekte problemstillingen kontra når du skriver for hånd?

Kim: For hånd så blir det sånn at jeg ser det godt, og jeg kan skrive flere eksempler og sammenligne dem. Men hvis jeg skal skrive på pc så pleier å skrive en og slette den og skrive på ny. Da får jeg ikke sett så mange.

Meg: Å ja, og, for da vil man kanskje glemme det du har skrevet?

Kim: Ja.

Meg: Siden du fjerner setningene, ja for jeg gjør mye av det og, for jeg har ikke klart å finne noe, eh hva skal jeg si, grunnlag på hvorfor jeg synes det er enklere å komme fram til en god påstand og et godt spørsmål når jeg faktisk skriver for hånd. Så da vil det faktisk si at når du da skriver for hånd, er de gangene du skriver egentlig litt til deg selv?

Kim: Ja.

Meg: For det er for at du skal systematisere, for at du skal få oversikt og for at du skal oppnå en form for forståelse. Og så når du da begynner å skrive på pcen så har du da et oppdrag.

Kim: Ja, det er det jeg egentlig gjør.

Meg: Ja, hvem skriver du for da? Er du da innstilt på at dette her er noe som skal ut til andre?

Kim: Hva mener du?

Meg: Nei, når du da skriver for deg selv, notatene dine, når du lager tankekartene, så er det du som er leseren.

Kim: Ja.

Meg: Men når du skriver da på pc, for eksempel til en innlevering, så er det jo ofte jeg som er leseren og en av de andre lærerne dine, kanskje i ny og ned en medelev. Og da tenker jeg, klarer du å sette ord på hva du tenker er forskjellen på å skrive for andre, for eksempel ved en innlevering og det å skrive for seg selv?

Kim: Ja, eller hvis jeg skal skrive for noen andre så skal jeg prøve å gjøre det best mulig eller om det går. Så forskjeller er den friheten når jeg skriver for meg selv, fordi jeg vet egen struktur, jeg kan forstå meg selv, men det er ikke sikkert alle andre forstår mine egne tanker, og måten jeg formulerer meg på og forkortelsene jeg

bruker når jeg skriver for hånd.

Meg: Er det noe nå, for eksempel innenfor skriving, og det vi har snakket om, er det noe du lurere på? Eller noe du har lyst å snakke om?

Kim: Om skriving?

Meg: Ja om skriving, eller blyant og datamaskin og det vi har snakket om?

Kim: Det er sikkert noe (ler litt).

Meg: Det går bra, for da kan du få litt tid igjen etterpå. Jeg tenkte at jeg skulle oppsummere litt det vi har snakket om også kan du gjerne korrigere meg hvis jeg har oppfattet feil. Og så kan det hende at det dukker opp noe underveis noe spørsmål eller noe som du kommer på som du har lyst å fortelle meg eller legge til.

Kim: Eller jeg kom på noe nå.

Meg: Få høre.

Kim: Jeg angrer på at jeg ikke skrev mer for hånd i vg 1 spesielt og vg 2, fordi jeg føler jeg har lært så mye mer av å skrive for hånd i vg3. Så jeg føler å skrive for hånd er effektivt, og man bør ikke fjerne det.

Meg: Nei? Tenker du nå som du skal videre til studier, tenker du at du vil fortsette å bruke både og?

Kim: Ja.

Meg: Så du angrer at du ikke brukte håndskrift tidligere?

Kim: Ja, jeg kunne lært mer.

Meg: Ja, da kunne sikkert ha lært mer, for du kan jo en del nå, ja det kan du.

Kim: Ja.

Meg: Skal vi se Kim (begge ler), jeg må jo bruke det fiktive, fiksjonsnavnet ditt. Skal vi se. Til å starte med så sier du at det å skrive er i utgangspunktet det samme som det å kommunisere for deg. Og for meg så høres det ut som det er to ulike kommunikasjoner som du snakker om. Den ene er den kommunikasjonen som du gjør med deg selv, at du skriver notater, tankekart, litt for å systematisere tankene dine, litt for å få orden på et rot man kan plutselig ha av noen temaer opp i hodet. Og så er det den kommunikasjonen som går ut til en annen leser. Og nå avslutningsvis så sier du at du opplever at den skrivingen du gjør for andre er kanskje krevende på en annen måte enn den skrivingen du gjør for deg selv. Den du gjør for andre føler du, at den må være mye mer perfekt.

Kim: Ja, mer formell.

Meg: Mer formell ja. Fordi da er du avhengig av å noen skal forstå, at de skal forstå den logikken eller det du skriver om. Og så ser det ut til at du foretrekker å bruke håndskriften i de tilfellene du skriver for deg selv, for å systematisere kunnskap, tanker, og det som bor inn i deg. Så du skriver for eksempel for hånd i din, i for eksempel en vanlig skriveprosess, så starter du med å lese, og så skriver du notater for hånd, og så lager du tankekart og tabeller for hånd, og så prøver du deg fram med en problemstilling

Kim: For hånd.

Meg: For hånd. Hvor mange problemstillinger har du liksom, vanligvis i snitt, pleier du å komme fram til den som er, altså den du bruker videre?

Kim: Det kan være fem seks stykker.

Meg: Ja? Endrer problemstillingen seg når du for eksempel da begynner å skrive artikkelen? Har det skjedd?

Kim: Ja, det kan skje ofte. Noen ganger så starter jeg med en halvveis skrevet problemstilling, og så ender jeg opp med litt andre ting.

Meg: Ja, for da oppdager du sikkert andre ting underveis? Ja?

Kim: Som for eksempel den første religionsoppgaven, eller andre, om Paulus syn på hodeplagg, det var ikke det jeg tenkte som problemstilling først.

Meg: Det var ikke det? Nei, for jeg husker den oppgaven du skrev, for du startet jo i utgangspunktet med temaet om kvinnesyn, og kvinnesyn innenfor ulike religioner. Og det endte opp med noe så konkret som hodeplagg. Og det var jo et genialt, du skrev jo en kjempefin tekst. Det husker jeg, for det var den de andre fikk lov å lese.

Kim: Ja.

Meg: Så du oppdaget da problemstillingen når du satt og skrev selve artikkelen?

Kim: Mhm, ja.

Meg: Ja. For du har nok lært deg en veldig god studieteknikk, selv om dette her vil falle litt utenfor intervjuet, så kommer du langt med det, Kim. Men videre så sier du da at du heller går over til pcen og skriver der når du har et oppdrag og du er nesten fit for fight, når du liksom er klar for å gå til kamp. Og selv om da problemstillingen og ting kan endres underveis, for du sier at når du skriver på data, så kan det hende at du plutselig kommer på ting som du ikke har fått med deg, og da må du lese litt mer. Men sånn som jeg forstod, så går du igjen tilbake til blyanten.

Kim: Ja, så lenge jeg lærer egentlig, så bruker jeg blyanten, har jeg lagt merke til. Men når jeg skal formidle det, så bruker jeg pcen, for det er mer effektivt.

Meg: Så for å lære så bruker du blyanten, og for å formidle så bruker du pcen.

Kim: Ja.

Meg: Er det noe du føler som jeg har hoppet over eller som du, eller er det noe jeg har misforstått eller?

Kim: Nei, jeg tror det er riktig.

Meg: Ja? Har du noen spørsmål?

Kim: Hva synes du egentlig om skriving, du?

Meg: Hva jeg synes om skriving?

Kim: Ja.

Meg: Jeg har faktisk vært veldig opptatt av skriving veldig tidlig, ikke fordi at jeg selv har vært noe særlig god skriver, men jeg har vært fascinert over for eksempel hva skriving gjør, hvordan det berører meg. For eksempel de gangene jeg har kjærlighetssorg eller de gangene jeg har følt at det er et eller annet som jeg tenker på som ingen andre forstår, og da har det vært veldig godt å få det ned på papiret. Enkelte ganger har jeg kanskje blitt litt overrasket selv av det jeg leser og av det jeg har skrevet selv, for eksempel det jeg får ut. Så for meg så har det fungert i perioder litt terapeutisk, jeg har jo vært en del syk også, og da har jeg skrevet en del. Så det å snakke med andre, enkelte ganger hjelper ikke det, for det er jo ikke, det er ikke alltid når man har det vanskelig like lett at andre synes synd på deg eller andre forstår, når de egentlig ikke gjør det. Nei, men jeg har kanskje kommet meg inn i en ond sirkel, og da er skrivingen en sånn vei ut. Jeg kommuniserer, men jeg kommuniserer litt med meg selv. Og ikke minst gjennom studier og som lærer så har jeg nok vært veldig opptatt av å oppmuntre andre til å se verdien i skriving. Det her er blant annet en av de eldste teknologiene vi har og redskapene vi bruker for å eller på en måte utvide litt vår natur.

Kim: Ja, hvordan synes du egentlig det fungerer?

Meg: Hva tenker du?

Kim: Med notater og notatbøker i klassen?

Meg: Det er ikke alle som stoler på meg om at håndskriften har en verdi. Det er ikke alle som bruker det på samme måte eller liksom ser verdiene i det. Tenker du om hva jeg tenker om at mine elever bruker skriving?

Kim: Ja.

Meg: Jeg tror nok det er veldig få som faktisk forstår at det å skrive ikke er nødvendigvis det samme som du skal ha en prøve. Altså, eller det handler om utforsking, sånn som du sa at når man sitter og skriver og problemstillingen vil endre seg, det at man endrer problemstilling, justerer, går ut av teksten, leser noe, tar med seg noe nytt inn og så blir helheten forstyrret av det igjen. Da blir man til at man går inn og ut av teksten, jeg ser for meg noe, jeg har en følelse av hvor jeg vil hen, men jeg har ikke ordene til det eller jeg har ikke grunnlaget for det. Men jeg vet at et eller annet sted at jeg er på rett vei på en måte. Når man bygger opp sånne tekster og lærer helt nye ting, og det å skrive, det synes jeg er kjempegøy. Så jeg liker nok å oppdage ting mens jeg kategoriserer. Så det kan hende at jeg har laget tankekartene og tabellene selv, men jeg ser ikke sammenhengene før jeg plasserer dem ved siden av hverandre, og da ser jeg hele oversikten, så da ser jeg, oh jeg har jo sagt noe av det samme her også. Så ja, jeg skriver også for å lære. Denne her utforskingen at jeg kommer forbi nye temaer og nye ting. Men jeg er veldig usikker på dette her, selv om jeg personlig erfarer at blyanten og tastaturet gir meg litt ulike erfaringer, så er jeg litt usikker på om det handler om selve blyanten og at den er manuell. Jeg har ikke prøvd disse elektroniske pennene, hvor man skriver liksom, det har jeg ikke prøvd.

Kim: Smartboard?

Meg: Ja, det er sånne ipads, med touchscreen hvor jeg kan skrive, sånn som denne blokka her, at jeg kan skrive på den. det har jeg ikke prøvd.

Kim: Nei, det har jeg ikke sett.

Meg: Også under studier var det noen som hadde en elektrisk penn, da de skrev i blokka, det ble da overført til pcen. Det kan jeg se kan være effektivt, for det tar jo lengre tid å skrive for hånd. Men ja skriving er, jeg synes skriving er kjempegøy, både for meg selv, og jeg synes det er gøy å undervise og ha om skriving. Og så synes jeg det er gøy (vi blir forstyrret av at noen kommer til rommet vårt, og vi avbryter intervju, etter at jeg spør Kim om hun føler hun fikk svar på de spørsmål hun stilte meg).

Forskerrolle	Fordeler blyant	Ulemper blyant	Blyant eksklusivt	Fordeler data	Ulemper data	Data eksklusivt	Veksling	Variasjon i prosess

Intervju med Sarah, torsdag 4.mai kl. 18.10

Meg:

- Ja, da er den i gang. I dag er det torsdag, er det ikke fjerde i dag?

Sarah:

- Jo.

Meg:

- Torsdag fjerde mai, og meg og deg vi skal snakke litt sammen om skriving. Før vi setter i gang så skal du få lov til å ønske deg et navn. Har du for eksempel noen gang tenkt på om du kunne hete noe annet enn det du heter, hvilke navn ville du hatt da?

Sarah:

- Da vil jeg hete.

Meg:

- Sånn når du var liten eller noe.

Sarah:

- Sarah. Ja.

Meg:

- Er det Sarah med h på slutten?

Sarah:

- Ja.

Meg:

- Ja, det er veldig viktig. Første bokstav i etternavnet ditt?

Sarah:

- H.

Meg:

- H. Ok, så heretter så er du Sarah, både under intervjuet og når jeg da skriver i analysen i rapporten min. Ok litt om det jeg er ute etter og det jeg forsker på. Aller først så har du fått beskjed om at denne undersøkelsen her handler om skriving og jeg er jo da interessert i hva du selv bruker skriving til og eventuelt også hva skriving betyr for deg. Altså hvilke verdier er det du ser i skriving. Og så vil jeg da også få litt informasjon om den måten du bruker skriving på eller de ulike eller de ulike måtene du bruker skriving på, når er det du foretrekker å bruke blyant, penn fremfor det elektronisk teknologiske som ipad, datamaskin, telefon og ja. Og det er ikke gitt at du nødvendigvis har bevisste svar, altså at du har tenkt på dem på forhånd. Men gjennom samtalen så kan det hende at du må ta deg noen sekunder og lene deg litt tilbake og tenke på hvorfor for eksempel velger jeg blyanten eller hva er det jeg egentlig synes er vanskelig med å faktisk også bruke blyant i skriving. Så vi skal snakke litt om fordelene ved disse redskapene, men vi skal også snakke litt om utfordringene. Og avslutningsvis så vil det være sånn at du blir bedt om å på en måte gi noen råd om hva du synes er verdiene i håndskriften kontra tastaturbruken. I løpet av intervjuet nå så vet du nå at jeg tar opp samtalen. Jeg har også gjennom informasjonen fortalt at jeg transskriberer samtalen da, det vil si at jeg skriver alt som vi sier. Men det jeg bruker i undersøkelsen eller analyse, det er at jeg trekker ut noen sitater, og disse sitatene er dine ord. Så før jeg legger dem inn i oppgaven min, så spør jeg deg, så sender jeg deg sitatene og spør kan jeg bruke dem. Og da kan du bestemme, hvis du tenker at nei, jeg har formulert meg litt klønete, ikke sant, at du synes det er litt flaut, at du bestemmer. Men i analysen min heter du også Sarah. Og så er det da litt om, dette her med, skal si se sitatene på forhånd, og så er det dette her med, mens meg og deg snakker sammen nå, så kan du be meg om å skru av, slå av liksom lydopptaket hvis det er noe spesielt du har lyst til å dele med meg som du tenker, jeg er så usikker på det. Eller at her er noe du har lyst å prøve ut som en tanke bare med meg, og ikke liksom lydopptaket i tillegg (begge ler). Så den styrer vi litt selv.

Sarah:

- Ja.

Meg:

- Og ikke minst den største rettigheten du har med deltakelsen er at du kan trekke deg når som helst, både under intervjuet, men også etterpå, uten å oppgi noen grunn. Og jeg skal love å ikke bli uvenner med deg, eller å hevne meg på deg, neida jeg bare tulla (begge ler). I forhold til det jeg da har beskrevet om selve prosjektet, er det noe du, er det noe som du nå er, er det noe nytt informasjon i forhold til skrevet du har fått?

Sarah:

- Nei, det er jo egentlig bare det at jeg kan selv bestemme når jeg kan skru av og på opptaket.

Meg:

- Ja. Er det noe spørsmål du har til studie generelt? Eller til det jeg har sagt nå?

Sarah:

- Du studerer på skriving og sånt, men er det en masteroppgave? Eller er det bare generell?

Meg:

- Nei, det her er en masteroppgave.

Sarah:

- Ja, ok.

Meg:

- Ja, så jeg skal levere denne her da første juni. Det er ikke lenge til. Jeg har nok eksamensnerver allerede nå, og det kommer jeg nok til å ha fram til jeg er ferdig (begge ler). Så, ok.

Sarah:

- Hva annet har studiet gått ut på?

Meg:

- Det heter egentlig master i pedagogiske ressurser, man kan gjøre så mangt. Pedagogikk er jo liksom faget som lærere må ha for å undervise. Pedagogikk er ganske lik både filosofi og eventuelt psykologi, man må forstå litt hvordan mennesker lagrer kunnskap, eller tilegner seg kunnskap eller utvikler det de allerede kan. Så det er liksom et stort felt. Så innenfor mitt studie så kunne jeg for eksempel ha valgt å analysere lærebøker. Jeg kunne ha valgt å lage en ressurs, og lage en ting som andre kan bruke. Men jeg mener at det er en stor ressurs og ta tak i skriving og bruke det som et redskap for læring for eksempel. Sånn sett har studiet til seg selv oppmuntret til at jeg kan velge noe jeg egentlig synes er interessant. Og skriving har jeg alltid egentlig vært glad i, ja (begge ler litt). Men nå underveis under vår samtale tar jeg som sagt utgangspunkt i spørsmålene du har fått på forhånd. Og det er ikke gitt at jeg følger en sånn bastant rekkefølge, det vil være mer en sånn glidende overgang mellom spørsmålene. At det er, vi begynner å snakke litt om hva du bruker skriving til og hva slags betydning det har for deg. Og så vil det falle litt ofte naturlig at man også selv begynner å ta opp dette her med at noen ganger så skriver jeg med blyant, og det er en annen type skriving opplever jeg, andre ganger så skriver jeg på tastaturet. Og så går vi nærmere inn på hvordan var den annerledes. Så de oppfølgingsspørsmålene her som jeg har gitt deg er på en måte for å gi deg en litt bedre blick eller oversikt, og det er på en måte hva jeg er ute etter. Dette her er liksom mer detaljert, at du skal forklare meg mer detaljert, svarene dine, altså hva du tenker.

Sarah:

- Ja.

Meg:

- Både du og jeg vil kanskje gjennom samtalen få litt tid til å tenke. Jeg for min egen del trenger nok litt tid til å finne gode spørsmål, som er, som ikke er skrevet opp i intervjuguiden, men som du, ut fra det du sier. Og så gir jeg deg litt tid til at du får lov til å tenke litt. Så det her med at samtalen trenger ikke å være sånn bom bom (begge ler), at det går sånn som i et avhør. Men at vi faktisk, vi gir hverandre litt rom for å tenke, og kan gjerne være litt bekvemt med det. og avslutningsvis når jeg har snakket sammen med deg, så oppsummerer jeg det vi har snakket sammen. Og så får du muligheten til å korrigere meg, eller for eksempel komme med nye innvendinger. Har du noen spørsmål om samtalen og det? Er det noen usikkerheter eller noe du lurer på?

Sarah:

- Nei, jeg er klar jeg.

Meg:

- Du er klar? Ok Sarah, skal vi starte med det første spørsmålet og det er, selv om det står her hva betyr skriving for deg, så tror jeg det er enklere å snakke om hva du bruker skriving til først. Så hva bruker du skriving til Sarah?

Sarah:

- Jeg bruker skrivingen til min utdanning, på skolen, for å formidle meg og skrive oppgaver. Jeg bruker det også når jeg skal snakke med venner på nettet, og kommunisere med andre. I og med at man er i Spania, så er det jo mange venner i Norge, så det er veldig greit å holde kontakten sånn. Også har jeg, jeg skriver også hvis jeg har det dårlig og sånt, så kan jeg skrive dagbøker. Jeg har hatt et veldig personlig forhold til skriving sånn sett da, fordi det har alltid hjulpet meg hvis jeg har hatt en dårlig periode.

Meg:

- Ja, hvordan, hva tenker du da? Altså, når du skriver i en dårlig periode er det alltid dagboka?

Sarah:

- Ja, for hvis jeg har en dårlig følelse så er det mye lettere å skrive det ned, for da får jeg på en måte brukt hånda mi og tømt hodet. Og det synes jeg er mye lettere å gjøre med blyant eller penn og på ark enn på datamaskin, fordi jeg føler at det blir mye mer personlig. Og jeg får et mye mer personlig preg på det, på en måte.

Meg:

- Så du bruker da skriving til skolearbeid, til å skrive oppgaver. Men skolearbeid er det mer enn å skrive oppgaver. Bruker du skriving til mer enn når du bare har levering? Skolearbeid, det kan være lekser, det kan være prøver, det kan være innleveringer, ikke sant, det kan være mye. Så du skriver?

Sarah:

- Jeg skriver når jeg må på skolen, hvis ikke så er jeg veldig glad i å bruke penn og papir, når jeg noterer så, under forelesninger og sånt. Så jeg bruker datamaskinen hvis jeg må sånn innlevering og hvis vi har oppgaver om at vi skal skrive på powerpointer og sånt. Men ellers så foretrekker jeg penn og papir, den gamle måten (ler). Føler jeg lærer mye bedre også.

Meg:

- Mhm. Vi skal nok snakke litt mer om disse her redskapene og hva du erfarer med dem. Men hva tenker du at skriving betyr for deg da? Hva slags verdier kan ligge i den måten du bruker skriving på?

Sarah:

- Det betyr jo veldig mye for meg, jeg har på en måte et personlig forhold til det, siden det hjelper meg å. Altså hvis jeg ikke kunne skrive, så hadde jeg følt meg ganske lost. Det er liksom en fin måte å formidle hvordan man har det på da. Noen ganger er det lettere å skrive enn å bruke ord.

Meg:

- Muntlige ord tenker du? At det er lettere å skrive enn å snakke? I hvilke settinger er det lettere å skrive enn å snakke?

Sarah:

- Det er hvis du er usikker på noe og så kan du skrive det ned, og så kan du korrigere deg selv underveis. Det er som er greia når du skriver det ned er at du kan skrive det så mange ganger den samme setningen. Om du ikke er fornøyd så kan du starte på nytt, men hvis du har sagt et ord for eksempel til noen så kan du ikke ta det tilbake. Sånn sett er det veldig greit.

Meg:

- Så, å skrive, hvordan skal jeg da, skriver du da for å formulere deg bedre?

Sarah:

- Mhm, ja og reflektere over hva jeg skal si eller hva jeg skal skrive da.

Meg:

- Så når du skriver da for å reflektere for eksempel er det alltid knyttet til skolearbeid?

Sarah:

- Nei, det er knyttet til mange ting. Det kan være skolearbeid, for som sagt hvis det er noe på skolen, så skriver jeg det for hånd, for jeg føler at jeg får et mer personlig forhold til det, og jeg tar det mer til meg. Jeg bruker også, jeg skriver også meldinger, det er også på en annen måte. Det er ikke ord, men mer pc kanskje. Og så er det bare å skrive en hilsen til de andre, det er litt mer arbeid å liksom skrive god morgen på papiret enn på melding. Så hvis du sånn, det er når du våknet, og så er det en lapp på pulten din, man tar liksom det mer til seg, enn å bare trykke send på mobilen.

Meg:

- Det gjør det jo. Me jeg får inntrykk av at du skriver for hånd de gangene du skriver på en måte for deg selv?

Sarah:

- Ja.

Meg:

- Ja? Har du gitt noen håndskrevne tekster for eksempel det siste året.

Sarah:

- Ja, det er liksom, bursdagskort, jeg er sånn veldig glad i å skrive litt lange bursdagskort (begge ler). Og så var det bare det at jeg dro ned hit, så var det avskjedskort til vennene mine, der jeg kommer fram til morsomme minner vi har gjort, og at man gledet seg til å komme hjem da.

Meg:

- Ja, hvorfor velger du å skrive håndskrevne bursdagskort? Eller avskjedskort? Eller?

Sarah:

- Jeg synes det er så mye mer personlig, på en måte, jeg synes det er mye mer ekte. Og så kan, hvis jeg hadde fått et håndskrevet avskjedkort, så hadde jeg tenkt at de har lagt mer arbeid i det. Selv om en tekst kan være kjempebra hvis man får det på nett også, absolutt, men bare, alle har jo sin egen håndskrift, så du gir jo på en måte en litt mer personlig preg av deg da, til en annen person.

Meg:

- Kan det også på den andre siden, når du skriver for hånd at du forteller en hvilke som helst leser mer om deg enn det du kanskje gjør bare gjennom historien eller teksten.

Sarah:

- Ja, eh hva mente du med det?

Meg:

- Ja, for eksempel hvis jeg hadde fått en stil eller en fagtekst fra deg som da hadde vært håndskreven, og så hadde jeg fått en makn i dataskreven tekst, så hadde jo jeg, som en lærer for eksempel, så hadde jeg jo klart å fortelle mer om din kompetanse, gjennom å faktisk se på håndskriften, enn det jeg ville gjort på tastaturet. For håndskriften ville jo fortalt meg, jeg kan se det for eksempel hvis du har fomla litt begrepene, og så har du viska ut, og jeg kan se at her ser jeg at hun har vært litt usikker på de første setningene, og så ser jeg kanskje at språket blir litt enklere etter hver, og så kan jeg se at du blir rastløs mot slutten og skrifta blir plutselig litt styggere. Det er sånn, aah nå må jeg bli ferdig snart. Så jeg kan lese mer av, om deg gjennom en håndskreven tekst, enn det jeg ville ha gjort gjennom for eksempel en dataskreven. Det var det jeg tenkte.

Sarah:

- Jah. Mhm.

Meg:

- Hva ville du da, i hvilke tilfeller foretrekker du datamaskinen?

Sarah:

- Jeg foretrekker det når det er store innleveringer, store, mest når det gjelder sånn skolearbeid. Når du er på en

måte pliktig til det. For da er det ofte hjelpemidler som rettskriving, og så er det også det at hvis du blir litt lei på slutten, så er det fortsatt de samme tydelige bokstavene. Så det er veldig greit. Så går det litt fortere også da.

Meg:

- Ja, det går ofte fortere. Vil du si, hva vil du si er fordelene med å bruke data?

Sarah:

- Fordelen er at alle sammen får lik skrift, og derifra har alle et samme utgangspunkt, og ikke kanskje bli dømt for å kanskje skrive litt dårlig, eller slurve litt og ja. Og så er det det at det er raskere og så er det mye lettere å rette på det, hvis du har gjort en feil.

Meg:

- Korrigering, tenker du?

Sarah:

- Ja. Og så er det et bra hjelpemiddel når det gjelder sånn skole generelt, for da er det lettere å sende det til andre, og kanskje få tilbakemelding og at andre skal tyde skriften din.

Meg:

- Er det noe du synes er vanskelig å få til når du skriver på data?

Sarah:

- Jeg tenker sånn at data det er arbeid og det er skole. Jeg kunne aldri liksom skrevet det jeg skriver i en dagbok på pc.

Meg:

- Nei, hvorfor ikke?

Sarah:

- Nei, for jeg føler det blir, nei, det blir veldig rart, det er veldig kunstig. Og så blir man redd for at andre skal få greie på det, på pcen, for bare med et tastetrykk så kan det være sendt liksom. Hvis noen skulle bruke det. Selv om man har lås og kode på pcen så er det mye tryggere å ha den i boken under senga (ler).

Meg:

- For jeg tror det finnes sånne digitale dagbøker.

Sarah:

- Mhm.

Meg:

- For jeg har aldri vært noe dagbokmenneske selv. Men jeg har i hvert fall hørt det.

Sarah:

- Jeg blir liksom ikke, jeg hadde følt at, veldig rart (ler).

Meg:

- Er det da noe med den boka, med den skrivingen og den stunden når man sitter og skriver dagbok, så er man jo inn i en sånn egen dagbokdvale, kan jeg ser for meg.

Sarah:

- (Ler).

Meg:

- Du sitter jo ikke å skriver dagbok når andre er til stede? Eller når skriver man dagbok?

Sarah:

- Jeg kan si det for meg selv da, når jeg ofte er alene, setter jeg meg i et stille rom for å gå litt ut av virkeligheten kanskje. Og det synes jeg er veldig greit da, for du har boka foran deg og du har pennen, og du på en måte tømmer hodet. Og så er det veldig greit at du ikke blir retta på, hvis du skriver feil eller formulerer deg feil. Så, du kan skrive så mange skrivefeil du vil, bare du liksom formidler det som du forstår, og på din måte. Selv om det ikke alltid er helt riktig når det gjelder rettskriving og sånt.

Meg:

- Mhm, tenker du da, om jeg forstår deg rett at det er mindre belastende å skrive for hånd?

Sarah:

- Ja.

Meg:

- Fordi at man ikke har dette rettskrivingen, og struktur, hvor alt på en måte må være på plass?

Sarah:

- Ja.

Meg:

- For du har allerede sagt at du bruker å skrive notater? I timene for eksempel, og da nevnte du kort i stad, så sa du at da skriver du gjerne med blyant.

Sarah:

- Mhm.

Meg:

- Ja, hvorfor det?

Sarah:

- Det kan vel kanskje sies at jeg har alltid liksom, jeg sliter litt med å skrive, når det gjelder rettskriving, der jeg sliter. Da er det flere ganger at jeg alltid blir rettet på, i det Word dokumentet. Og det blir, det blir liksom litt irriterende etter hvert. Så, har jeg også fått den lærestrategien, at jeg lærer best ved å notere ting for hånd. Jeg vet ikke hvorfor, men jeg ser på en måte at det på en måte det fungerer for meg da. Så da synes jeg det er mye lettere å ha enten full oppmerksomhet på tavla og fokusere og så skrive ned, enn å ha en datamaskin foran meg. På en måte føler jeg at det blir støy igjen, da er jeg ikke like oppmerksom på hva som skjer med tavla eller presentasjonen da.

Meg:

- Mhm, men når du bruker da for eksempel skrijving som du sier at du føler at du lærer mer, men du vet ikke hvorfor?

Sarah:

- Mhm.

Meg:

- Hvordan øver du for eksempel til prøver?

Sarah:

- Det er vel gjennom å lese notatene mine som jeg har skrevet for hånd, eller at jeg, hvis det er et kapittel da, så går jeg gjennom boka og så skriver jeg stikkord for hånd. For liksom da føler jeg, når du skriver det så fester jeg det, det fester seg mer.

Meg:

- Har du prøvd å ta notater fra et kapittel du leser som er da til prøve, på pcen?

Sarah:

- Jeg har prøvd det.

Meg:

- Ja? Hva skjer da?

Sarah:

- Jeg får ikke formulert meg på samme måte.

Meg:

- Nei? Hva tenker du da, hva er det som står i veien der?

Sarah:

- Det, er hm. Det var et godt spørsmål (ler litt).

Meg:

- For det er jo deg.

Sarah:

- Ja, det er jo meg, ja.

Meg:

- Ikke sant?

Sarah:

- Nei, det er nok bare det at det har blitt en vane. Jeg synes det er mer lettvent å gjøre det sånn. Og hvis jeg skriver det på pc, så føler jeg selvfølgelig det er så, det er så mye lettere distraheret på grunn av man kan selvfølgelig logge seg for eksempel på facebook, eller sånne ting. Men så er det også de retteprogrammene, kanskje. Jeg har ikke tenkt så veldig mye over det før.

Meg:

- Men jeg ser poenget ditt med dette her med rettingen, at hvis man da leser et kapittel og så skal man kunne det kapittelet godt, og så sitter man og noterer og skriver notater på pcen, så får man beskjed om at den her, nå skrev du det begrepet feil, så ble setningen helt rar. Jeg ser poenget med at det er ikke gitt poeng med den skrivingen.

Sarah:

- Mhm.

Meg:

- Ikke sant, poenget er at du skal forsøke å kanskje bearbeide litt det du har lest. Men at det kan være vanskelig. Men er det da vanskelig å formulere seg notatmessig på dataen? Eller er det vanskelig å forstå det du skriver på dataen, og lære da på samme måte som du gjør gjennom hånda, når du skriver notater?

Sarah:

- Jeg synes det er vanskeligere å lære da. For når jeg skriver det så ser jeg ordet foran meg mens jeg skaper ordet på en måte. Så på pcen er det bare tastetrykk, så du får ikke samme følelsen som du gjør med hånda, på en

måte. Sikkert veldig merkelig, for de fleste på min alder foretrekker pc og sånt, men.

Meg:

- Ja, ser du at det er mange som ikke bruker håndskrift.

Sarah:

- Ja, i klassen i foredragene, så er jeg den eneste som noterer for hånd.

Meg:

- Gjør du det?

Sarah:

- Ja.

Meg:

- (Ler), nei det visste jeg ikke. Nå har jo ikke jeg vært noe særlig inne i dine timer. Så jeg hadde egentlig litt flaks med å plukke ut deg. Fordi at jeg trodde jo da, for jeg har ikke aning på hva folk bruker. Jo jeg har vel en litt sånn, for jeg bruker jo både og selv, men på ulike måter.

Sarah:

- Ja.

Meg:

- Så min krok har på en måte hatt en hensikt om at du skal være reflektert person og ha evne da til å sitte sånn som nå og tenke litt sammen med meg, og tenke rundt temaet og det jeg faktisk ber deg om. Så det var jo litt flaks, så bra. Har du på en måte snakket, eller hvis du da skulle overtalt dine klassekamerater eller venninner, til at de må gjøre litt mer som deg.

Sarah:

- (Ler).

Meg:

- Tror du at du har funnet en mer riktig i vei enn dem, i forhold til skriving?

Sarah:

- Med det formidle seg eller det lære av det?

Meg:

- det å lære av det kanskje.

Sarah:

- Hvordan man tar til seg læring er jo veldig forskjellig fra person til person. Men jeg tror da at flere ganger så hadde jeg tapt mer hvis jeg ikke hadde skrevet det for hånd. Jeg ser for eksempel at man får et mer personlig forhold til fagstoffet, og du må faktisk gjøre en innsats og notere også. Men jeg tror ikke det er så veldig mange som ville fortsatt med det. For jeg ser jo at det er mye mer lettvinnt å skrive på pc, og det er mye lettere å ha dokumentene tilgjengelig. Altså, jeg skulle egentlig lært på den måten og det går jo sikkert an å lære seg opp til det. Hittil er jeg liksom vant til å skrive og har noen notatbøker jeg må drasse på da. Men, eh ja.

Meg:

- Mhm. Ja for nå har vi jo snakket litt om, eller du har sagt litt om hva du synes er litt fordeler med dem begge. Vi har også så vidt gått inn på utfordringer og hva som kan være vanskelig å få til. Så notater er en ting, men hva med denne her reflekteringen du nevnte i sted. At du kan også skrive for å reflektere, at skriving har en refleksjonsbetydning. Og det var knyttet til både skolearbeid og personlig, hva bruker du når du skal skrive for å reflektere? Bruker du da datamaskinen eller bruker du hånda?

Sarah:

- Jeg bruker for det meste hånda.

Meg:

- Ja?

Sarah:

- Jeg synes det er, ja, hvis jeg da skriver, som regel, for det meste notater for hånd og for hånd generelt, hvis ikke jeg må annet. Og når jeg da skal reflektere over noe, så er det igjen det at jeg kan sitte og skrive uforstyrret, på en måte. Og jeg slapper på en måte mer av når jeg har en bok, en bok foran meg og en penn i hånda, hvis jeg hadde, fremfor en pc. Hvorfor jeg slapper mer av, det er jeg ikke helt sikker på. Det kan være en vane, det og, men det er jo.

Meg:

- Men kanskje litt dette her med det du sa man blir enklere distraheret, når man sitter på pc. At når du først skal jobbe med noe, og du vet at dette her må du ta alvorlig, og dette her må kanskje gjøres i dag (begge ler), og ikke i morgen og helst ikke overmorgen. At du ikke har tid til å bli distraheret.

Sarah:

- Ja, fordi det er mye mindre støy i den situasjonen hvor jeg bare har en bok og en penn, enn når du har en dataskjerm, flere taster, lysstyrke, ja, korrigering av skrivefeil, hvordan du kan variere skriften. Og så er det også

det at jeg på en måte forbinder pc og skriveoppgaver i større grad en stressfaktor da. Fordi i og med at det er skolerelatert, som oftest, så det er kanskje også noe med at man kanskje setter seg en sperre som utløser tanker, som gjør at jeg ikke like mye slapper av da. Og så skal det også sies at jeg ikke er en teknisk person (ler), så det kan hende at det er det som er.

Meg:

- Ja, kanskje det er det som er det store mysteriet her, det er hvorvidt man er trykkes eller ei (begge ler). Hva legger du i refleksjon da? Hva er refleksjon, og når du først skal skrive for å reflektere.

Sarah:

- Da er det det å se et synspunkt eller en mening fra flere synspunkter og sider. Og selv om man kanskje står litt fast ved det ene synspunktet da, så skal for eksempel prøve andre muligheter. Og det å kanskje drøfte ulike problemstillinger, så kanskje også da får innspill fra andre, eller. Det er bare å se ting fra flere sider.

Meg:

- Når du sitter og skriver for eksempel for å reflektere, så tar man gjerne, man har jo gjerne lest litt på forhånd. Lest alternative forklaringer på et fenomen. Når du da først setter deg ned og du skriver dette her, oppdager du noe nytt, gjennom skriveprosessen?

Sarah:

- Jeg gjør sånn at, jeg kan være i en setning, og så skriver jeg for eksempel om det ene synspunktet og så bare, oi, men det henger jo kanskje med det, og så dukker det opp mer kanskje, flere nye ideer. Det kunne også hendt at jeg kanskje gjorde når jeg skrev på pc, men når jeg skriver bok, og så er det det som sagt, nå repeterer jeg meg selv. Ikke forstyrret av noe annet, og da har jeg en mye mer aktiv tankegang, på en måte.

Meg:

- At du er mer, at konsentrasjonen er mye mer sentralisert til den aktiviteten og ikke til ting som popper opp på pcen (hun ler), og lyset og liksom alt dette her.

Sarah:

- Veldig.

Meg:

- Skal vi se om det er, jeg tror kanskje jeg skal oppsummere litt for deg, så kan du få lov til å korrigere meg. Jeg vil helst at du avbryter meg og korrigerer meg, der du hører at jeg har forstått det feil, eller der du føler at, nå kom jeg på noe og nå må jeg legge det til (hun ler). Så bare legg til, for denne her fanger opp det jeg ikke klarer å huske selv. Så gjerne avbryt meg.

Sarah:

- Mhm.

Meg:

- Men jeg går tilbake til det første spørsmålet, og der spurte jeg om du kan fortelle litt om hva du bruker skrive til. Og du sier at det er først og fremst knyttet til skolearbeid. Og der føler du at du må skrive (begge ler).

Sarah:

- Ja.

Meg:

- Utdanning, oppgaver, innleveringer. Men den skriveprosessen som kanskje er mindre må (ler) for deg er da at du skriver mye gjennom sosiale medier, altså meldinger, om det er på telefonen eller om det er på pcen, men at det er kjappe korte meldinger. Du skriver også dagbok, som du da forteller at du helst vil gjøre det på den gamle måten, og at du ikke har rukket å bli en sånn e-dagbok, hva heter de?

Sarah:

- Det er sikkert en sånn der egen app.

Meg:

- Ja. Og eventuelt også egne notater. Videre så forteller du at skrive er noe som er personlig for deg. Du skriver for å formulere deg eller for å formulere de tankene du har opp i hodet og systematiserer dem kanskje litt. Du skriver for å reflektere og her er det både skolearbeid eller eventuelt noe personlig.

Sarah:

- Mhm.

Meg:

- Ja, kan du gi meg et eksempel på når du for eksempel skriver i personlig forstand, altså til å reflektere?

Sarah:

- Jeg bruker det til prioriteringer, om hva jeg burde prioritere og hva jeg burde gjøre først og eksempel, nesten som en sånn handleliste. Men også sånn hvis jeg har et dilemma da, liksom et etisk problem, så liker jeg det bare å skrive det ned og se på mulighetene, og så kan jeg krysse av og sånt (ler).

Meg:

- Ja? Så du kommuniserer med deg selv?

Sarah:

- Ja.

Meg:

- Ja, for at videre så går vi da inn på å prate om bruk av håndskrift, kontra det teknologisk elektroniske tenker jeg da. Du sier for eksempel at du skriver bursdagskort eller det siste året har du i hvert fall skrevet avskjedskort, i og med at du har flyttet til utlandet, og det skriver du helst for hånd. Du føler at det er mer personlig og mer ekte.

Sarah:

- Ja.

Meg:

- Videre om håndskriften og bruk av blyant og penn eventuelt, så forteller du da at du helst også sitter alene, når du skriver med, altså når du skriver for hånd. Du kan bruke skrivingen når du skriver for hånd til å tømme tanker, tømme hodet ditt. Du synes det er veldig behagelig å skrive for hånd, for da, du blir ikke rettet på. Og at du da bruker denne håndskriften til å skrive notater i timene og det som foregår på tavla. Du føler selv at du lærer bedre av å skrive for hånd, og ikke minst at du slapper mer av. At det er en mer avslappet situasjon, og det kan være av flere faktorer, man sitter kanskje i en annen stilling når man skriver for hånd, og litt om dette her nå du har nevnt flere ganger distraheringen som kan ligge i en datamaskin. For datamaskinen sier du da at du bruker helst knyttet til skolearbeid, dette her er også et mer sånt stressfaktor for deg (begge ler). At det er igjen, ting du må, oppgaver, innleveringer, ting du skal dele med andre. Du ser også at det er en del fordeler med datamaskinen og at man kan faktisk kan dele tekstene sin ei større grad og kjappere grad med andre.

Sarah:

- Absolutt.

Meg:

- Du ser også fordelen med datamaskinen at man, fordi at det går fortere å skrive. Hvis man får til, man får så mye mer til på kortere tid. Fordelen kan også være at du blir ikke dømt ut ifra håndskriften din, men det du faktisk produserer, så der ser du liksom at alle blir møtt på samme mål, eller sånn startslinje. Du ser også at det er enklere å bruke datamaskinen, fordi du ser at det er enklere å korrigere. Du kan gå tilbake og endre på ting. Videre forteller du at du, hadde du prøvd å skrive dagbok på nett, eller hadde du bare tenkt at det kommer ikke jeg til, det er ikke noe for meg.

Sarah:

- Det er ikke noe for meg. Jeg har prøvd å notere en undervisningstime på pcen, men jeg, det var i fjor, og da fikk jeg ikke noe læreutbytte av det, følte jeg, så da måtte jeg gå tilbake til å skrive for hånd.

Meg:

- Og du prøvde det en gang (ler)? Men hva legger du i læreutbytte? Altså?

Sarah:

- Jeg føler det jeg skrev tok jeg ikke til meg.

Meg:

- Nei, huska du det du hadde skrevet da?

Sarah:

- Nesten ikke.

Meg:

- Nei. Hvor langt hadde du skrevet, eller rukket å skrive i løpet av timen?

Sarah:

- Nei, det var på en måte i en uke i et sånt tema. Så jeg ville prøve det litt ut, fordi jeg så at alle andre gjorde det. Men da ble jeg veldig frustrert fordi jeg husket det ikke på samme måte, som når jeg skrev det for hånd. Og når jeg senere har printa ut notatene og kunne lese på dem så følte jeg at det som stod der var ikke mine ord, det var på en måte nesten rett avskrift da. Sånt så, nei, det fungerte ikke for meg.

Meg:

- Nei. Videre om datamaskinen forteller du at du irriterer deg litt over retteprogrammet som forstyrrer deg i å få med tanker, og tankene trenger ikke å være rettskrevne, du vet hva de er på en måte. At det er litt sånn irritasjonsmoment hvis man da er mer på en sånn utforskende posisjon, fremfor da en formidlene. Og ikke minst at dette her med distraheringen, at det er flere ting som på en måte gir inntrykk på en gang, du har skjermen, du har lyset, du har tastaturet, det kan poppe opp tin. Og ser også selvfølgelig at det er godt med tilgjengelighet, altså å bruke datamaskinen, kan finne fram dokumentene sine enkelt, man kan dele det med andre, og kanskje til en stor grad også arkivere dem, altså. Du sa jo at du drasset med deg notatbøkene, og etter hvert så vil jo det bli ganske tungt (ler).

Sarah:

- Ja.

Meg:

- Er det noe du som jeg har oppsummert nå, som du føler at jeg har misforstått eller som kanskje jeg har oppfattet litt feil?
Sarah:
- Jeg synes det høres veldig bra ut.
Meg:
- Ja? Er det noe du tenker at du har lyst å legge til, som du kommer på.
Sarah:
- Nei, det er egentlig bare det at det er positive og negative ting med begge deler.
Meg:
- Ville du valgt mellom dem?
Sarah:
- Fast, så ville jeg ikke valgt mellom dem.
Meg:
- Hvorfor ikke?
Sarah:
- For jeg ser som sagt fordeler med begge deler. Og i enkelte sammenhenger og når det kanskje er til det mer formelt, så er det mye lettere med pc. Men så er det uformelle, ingen andre skal lese det eller om det er til andre og nære, som du kanskje også har et litt mer personlig forhold til også da, sånn synes jeg det er mye lettere å formidle meg med papir. Så begge deler har positive sider. Men jeg kan ikke velge, men hvis jeg måtte, så hadde jeg jo tatt penn og papir.
Meg:
- Ja?
Sarah:
- Ja, selv om det kanskje hadde blitt litt, veldig vanskelig i årene framover, siden det blir mer og mer digitalt.
Meg:
- Å ja, det er jo en stor del av samfunnet, men samtidig kan det kanskje ligge et poeng i dette med at det er både fordeler og ulemper med dem begge, men sammen kan de være gode.
Sarah:
- Ja.
Meg:
- Gode redskaper.
Sarah:
- Mhm.
Meg:
- Det er jo ikke gitt at man bruker dem samtidig, men kanskje innenfor samme prosess, altså en skriveprosess. Så når du for eksempel har en innlevering av en oppgave, hvordan vil en sånn arbeidsprosess se ut? Hvis du har en innlevering, begynner du noen dager i forveien? Eller altså?
Sarah:
- Hvis jeg har en oppgave, så pleier jeg å skrive en disposisjon for hånd. Så ser jeg hva jeg skal ha med, kanskje tar stikkord av hvem temaer, undertemaer jeg skal ha med. Og så har jeg liksom notert og skissa litt for hånd. Så kan jeg gå på pcen og finne selve fagstoffet eller om jeg har lest noe om det eller tatt notater om det på forhånd. Og så da begynner jeg å skrive. Fordi det å ha en bok og så begynne å skrive en oppgave, mens jeg tar til meg kunnskap, synes jeg er litt vanskelig. For jeg vil liksom ha et litt større felt jeg kan reflektere rundt da, og ta kunnskap fra, hvis jeg skal starte.
Meg:
- Så hvis jeg forstår deg rett, så innhenter du informasjon ved å lese, og så bearbeider du det litt og blir litt kjent med det, ved å skrive det for hånd en disposisjon og ser hva skal du ha med og begynner å flette dem litt ut, litt flere notater innfor det første feltet på en måte, at jeg skal ha med det og det og det, og greie det litt ut.
Sarah:
- Mhm.
Meg:
- Når føler du at du, hva slags tilstand eller følelse har du når du, nå skal jeg gå over til datamaskinen?
Sarah:
- Da har jeg da gjort grovarbeidet. Og da kan jeg liksom sette meg ned og skrive det helt ferdig, på en måte (ler). Det høres ut som at datamaskinen er så lite brukt (ler), som en gammel bestemor (begge ler). Nei, men.
Meg:
- Kanskje vi skal bytte navnet til Rigmor, eller Lillemor (begge ler).
Sarah:

- Nei, men da kan jeg liksom sette meg ned og skrive, da har jeg allerede gjort en tanke så da, ja. Så da er det litt lettere å sette i gang med, da går tastaturet mye fortere på en måte. Isteden for å stoppe opp hele tiden. Skulle kanskje ha byttet navn til Rigmor (ler).

Meg:

- Vi kan gjerne bytte navn til Rigmor (begge ler). Eller Lillemy, eller lille, eller nei hva, mor, det er jo også et sånt bestemorsnavn. Er du nysgjerrig på noe, i forhold til det vi har snakket om.

Sarah:

- Jeg er litt nysgjerrig på hvordan svar du får av de andre, og hva du liksom kommer fram til, hva konklusjonen din blir på en måte.

Meg:

- Det er litt vanskelig å si, Sarah (begge ler). Jeg kan jo gjerne fortelle deg hva andre deler. Det er nok flere som opplever litt det samme som deg, at det er enklere å skrive for hånd, fordi de at de ønsker, altså når de skal lære seg noe. Og eventuelt går over til tastaturet når de føler at de har noe å formidle. Ofte så er de også usikre på hvorfor, i utgangspunktet så er det fordi at de har erfart det selv. Og de vil gjerne tviholde på de metodene, fordi de vet at det fungerer. Så jeg har jo snakket med videregående elever, men også lærere. Lærere som er lærere, noen av dem, og lærere som også er studenter ved siden av. Så det er liksom litt ulike erfaringer, så. Enkelte har faktisk hatt med seg den teknikken gjennom studiene og vel så det. Og bruker det både i jobb og studier og har en sånn god, innarbeidet rutine, som selvfølgelig får veldig automatisk, og når man først snakker om innarbeidet rutiner og ting som vi tar mer for gitt, så er det litt vanskeligere å sette ord på det. Men jeg er nok ikke ute etter å, for det tror jeg nok ikke jeg klarer å bevise hvorfor man lærer eller opplever at man lærer ved å skrive for hånda enn på tastatur. Det jeg kanskje håper på å komme fram til, det er noen, det heter egentlig konsepter, som da forsvarer av teori. Og konseptene kan være for eksempel sterke påstander, bruk håndskrift for å lære punktum eller bruk alltid blyanten når du ønsker å skrive for å lære for eksempel. Og for at jeg skal kunne påstå det så må jo jeg ha bevis på at andre har erfart det, og at teorien, de som har forsket på det tidligere og de som har skrevet om det er faktisk enig i det. Og når jeg setter de to sammen, så kan jeg si da at dette her er et konsept, som vi bør ta stilling til. Så jeg håper jo nok at jeg kommer dit (begge ler). Det er det som er målet, så det er heller ikke noe sånt hensikt her med å sette de to opp mot hverandre, på hva som er bedre enn den andre. For jeg opplever jo selv også at de ikke er sammenlignbare fordi at de er, de gir meg ikke samme aktivitet, altså det gir meg ikke, det er ikke samme aktivitet jeg gjør med dem tenker jeg. Jeg velger mer sånn utfyllende, så for mer så er det mer utfyllende enn konkurrenter.

Sarah:

- De utfyller på en måte hverandre?

Meg:

- Mhm.

Sarah:

- Der de ikke strekker til, på en måte?

Meg:

- Mhm.

Sarah:

- Det var en fin måte å si det på.

Meg:

- Ja?

Sarah:

- Mhm.

Meg:

- Sånn at man går over til den ene, for jeg kan og prøve og sitte på datamaskinen også kan jeg tenke at ah, nå er det et eller annet, for jeg klarer ikke å ordlegge meg, og da kan jeg gå tilbake til hånda, skrive et par setninger og så (knipser) er jeg klok igjen, og så går jeg tilbake til datamaskinen igjen. Så det er ikke gitt at jeg har alltid samme mønster på hvordan jeg bruker dem heller.

Sarah:

- Mhm.

Meg:

- Mønster tenkt da som en rutine, at det må være først blyant og så datamaskinen, for jeg kan bytte på og. At jeg begynner og prøver meg på dataen, og så kan det hende jeg er usikker, og så trekker jeg meg litt tilbake. Så vi har nok litt like erfaringer, og det har jo starta med at jeg selv har erfart at jeg har blitt bevisst på at jeg bruker dem forskjellig og ergo da så er interessen og nysgjerrigheten økt til at er dette her sant? Gjelder dette her andre også på en måte? For det vil jo egentlig uansett hva slags forskning du ønsker å bli bedre kjent med, det må jo starte litt med deg og den nysgjerrigheten du har. Så ja. Kanskje det kan være interessant for meg å snakke med en av

de andre jentene, som ikke bruker håndskriften i det hele tatt, og bli litt klok på hva får de til, som kanskje jeg ikke helt har rukket å bli, på en måte bevisst på ennå. Så ja. Er det noe annet du lurer på eller at du har lyst å legge til eller?

Sarah:

- Nei.

Meg:

- Nei.

Sarah:

- Jeg bare ser at du noterer på ark, og ikke har ne pc foran deg.

Meg:

- Å ja, ja (begge ler). Nei, det tror jeg faktisk hadde vært litt distraherende både for meg og for deg, hvis jeg skulle sitte her og trykket på.

Sarah:

- Ja.

Meg:

- Jeg skal være helt ærlig at jeg misliker sterkt leger som sitter der og ikke ser på meg, men sitter og taster inn det jeg sier. Da hadde jeg heller foretrukket, hadde jeg valgt, så hadde jeg foretrukket at de hadde en skriveblokk, og de så på ansiktet mitt og så på meg når jeg snakket og noterte halvveis, og da meg den oppmerksomheten. Ofte så sitter de jo nesten med ryggen til.

Sarah:

- Nei, da er det ikke kommunikasjon.

Meg:

- Nei, jeg tenkte faktisk ikke på det, det hadde vært et kjempespennende prosjekt, å faktisk intervju gjennom først, altså da for noen kan jeg bruke for hånd, mens for andre kan jeg sitte og taste, og se hvordan folk faktisk, man får kanskje litt ulike intervjuer av det.

Sarah:

- Ja.

Meg:

- Ja, tanken har ikke slått meg

Sarah:

- (Ler).

Meg:

- Jeg kan tenke meg at jeg hadde selv blitt litt distrahert av det. Spesielt hvis retteprogrammet, sånn som nå hvor du har gjort, nå har du gjort med litt overbevisning om at jeg tror kanskje jeg irriterer meg litt over det selv (ler).

Sarah:

- Mhm.

Meg:

- Så ja, nei da tror jeg det var det Sarah, skal vi beholde Sarah eller vil du hete Rigmor (ler).

Sarah:

- Du kan jo kalle meg Rigmor, men jeg vil jo egentlig hete Sarah da.

Meg:

- Ja, men da takker jeg for samtalen.

Sarah:

- Ja, takk.

Forskerrolle	Fordeler blyant	Ulemper blyant	Blyant eksklusivt	Fordeler data	Ulemper data	Data eksklusivt	Veksling	Variasjon i prosess

Intervju med Åge

Meg: I dag er det onsdag 3.mai, og så skal du få lov til å ønske deg et navn, for jeg kan jo ikke bruke navnet ditt.

Åge: Aha.

Meg: Så hvis du skulle hett noe annet, hva ville du hett da?

Åge: Når jeg var 12-13 år så hadde jeg et søskenbarn som het Åge, og når jeg var 12-13 år så hadde jeg lyst å hete Åge.

Meg: Jaha, var Åge kul da eller?

Åge: Ja, han var veldig kul. Han var sånn fire år eldre enn meg, og var kjempekul. Men jeg har ikke noe lyst å hete Åge nå.

Meg: Har du truffet på noen flere kule Åger etter han eller?

Åge: Det er ikke så mange kule Åger nei (begge ler litt).

Meg: H.K som er initialene. Jeg hadde lyst å hete Kim, det her er litt harry, det er fordi at kjæresten til Eminem het jo Kim (ler).

Åge: Ja, selvsagt.

Meg: Jeg var jo kjempefan av han, når jeg var sånn 13-14 år, og jeg hadde så lyst å hete Kim for jeg synes det var så kult at det kunne både være guttenavn og jentenavn.

Åge: Ja, jeg synes jo Kim er litt kulere enn Åge da. Jeg synes jo Åge er et veldig lite kult navn, litt med åra.

Meg: Men den gangen var det kult.

Åge: Den gangen var det fantastisk, ikke sant.

Meg: Ok, la oss late som du er Åge.

Åge: Akkurat nå.

Meg: Ja, akkurat nå og i analysen min.

Åge: Ja, det er greit.

Meg: Yes, så du heter Åge hos meg heretter. Vi skal jo snakke litt om skrijving, og vi starter egentlig veldig bredt, litt om hva skrijving betyr for deg og hva du bruker skrijving til, og så går vi litt dypere inn i forskjellige former for skrijving, og til slutt ser litt på når bruker man, eller når bruker du blyanten og datamaskinen. Så vi går litt innover mot redskapene etter hvert. Så hva er skrijving for deg Åge? (begge ler).

Åge: Nei, skrijving er vel alt fra notater, huskelapper, beskjeder til elever, lengre tekster og ting jeg skriver da. Det er forberedelser til timer er vel typisk, da skriver jeg en del. Det å skrive mail selvsagt, og ja.

Meg: Ja, det jeg får inntrykk av er at du bruker skrijving knyttet til jobb, beskjeder, notater, eposter, forberedelser. Bruker du noen gang skrijving som er bare er ment for deg selv, eller til deg selv.

Åge: Jeg chatter en del.

Meg: Ja?

Åge: Ja, med venner og kjente, og da er det jo ikke i forhold til jobb.

Meg: Ja, har du for eksempel noen skrevet dagbok eller poesi eller?

Åge: Jeg har jo vært norsklærer nå i 3-4 år eller i hvert fall på videregående skole, og før det på ungdomsskole, og da har jeg liksom med åra begynt og skrevet mer tekster, kanskje skrevet litt noveller og skrevet litt dikt, og saktekster. For opprinnelig så er jeg jo en samfunnsfagslærer enn en norsklærer og saktekst faller jo mer naturlig å begynne med. For det tok jo litt lenger tid før det ble dikt og novelleskriving liksom, for det var ikke helt det jeg.

Meg: Skriver du til noen eller for noen de gangene du

Åge: Da blir det jo i forhold til elever og det blir i forhold til jobb det og. Det blir liksom å prøve å modellere tekster på tavla og ha noe å vise dem. Og så synes jeg det har blitt litt i forhold til skjønnlitterær skriving, at det er i ferd med å bli mye mer morsommere da.

(Ulempen med å bruke Iphone som lydopptaker, telefonen kan ringe, noe som da skjer mens Åge snakker. Det var godt jeg oppdaget det med en gang, for jeg kunne risikert å intervju Åge, uten at lydopptaket hadde tatt med seg noe. Etter dette innser jeg at jeg kan sette telefonen på flymodus, og samtidig bruke den som lydopptaker. Slik blir vi ikke forstyrret).

Meg: Ok, da skal vi prøve igjen, jeg skal ikke be deg om å gjenta deg, men jeg kan gjerne lese opp det jeg har fått med meg hittil. Du forteller, sånn som jeg nevnte i sta at det ser ut som du bruker skriving mest knyttet til jobb, du skriver notater, beskjer, huskelapper og så er det litt lengre tekster og dette her med at du på forhånd faktisk lager litt modelltekster for elever. Og det kan være noveller og kanskje sakprosa i størst grad. Dikt har du også skrevet, og så ser du dette her med at, du var inne på å snakke noe om den skjønnlitterære sjangeren og så tror jeg at jeg datt av der. Hva var det du, hva prøve du å fortelle meg der?

Åge: Nei, det var jo det med at den skjønnlitterære sjangeren er litt lenger fra det jeg liksom , til den type tekster jeg opprinnelig skrev da. Men det har jo en, det er jo en følge av at jeg har fått en jobb som gjør at jeg må, ikke bare må, men at jeg liksom gjennom jobben så er jeg blitt mer interessert i den type tekster da. Når jeg var yngre, fra jeg begynte å lese til jeg var sånn 14-15 så leste jeg mye sånn Hardguttene og Obsybarna, og litt Frøken detektiv og noe sånt noe. Men så slutta jeg med det, og så ble det mer sånn saktekster.

Meg: Hva liker du best å skrive nå, av de ulike sjangrene eller formene du bruker? (vi sitter ved siden av musikkrommet, og hører musikk i bakgrunnen). Det var jo veldig fint med musikk i bakgrunnen når du tenker da (begge ler).

Åge: Nei jeg vet ikke, det er sånn likt egentlig. Jeg synes jo på en måte skjønn, novelle er litt mer, men det er ikke mye jeg, men å lese da, å lese dikt og lyrikk som jeg har hatt med 9.klasse, det synes jeg jo er morsomt da. Og gjennom jobben min så lærer du liksom å se ting, og det er jo nødvendig at læreren helst skal se og forstå ting.

Meg: Helst (begge ler).

Åge: Ja, aller helst. Og da er det liksom åpnet for en interesse jeg ikke hadde før.

Meg: Hvis jeg tar for meg eksempelvis, for eksempel forberedelse til timer. Når du forbereder deg til timer, og skriver disse notatene, skriver du da for hånd eller skriver du på datamaskin?

Åge: Du det varierer litt. Noen ganger er det litt tilfeldig, men jeg prøver å skrive det på data. Fordi at jeg har lyst å ta vare på dette her. Jeg har en tanke om at, jeg bruker Onenote og så bruker jeg å ha en sånn liste, et kartotek, om hva planene er for hver time da, det er liksom idealet da. Men noen ganger så ligger det liksom, tenke å planlegge på en søndag og skal planlegge timen på mandag, så er det sånn, hva ligger nærmest? Og det kan hende at det er et ark som ligger nærmest, og da er det litt sånn. Det kan hende at jeg ser det litt sånn lettere å skrive på papir da, enn på pc, ja kanskje, jeg gjør vel det.

Meg: Fordi at det er mer tilgjengelig og enklere sånn praktisk tenker du, eller?

Åge: Ja. Det er liksom å skru på pcen, og ja det er enklere å ha tak i et papir og bare kjapt notere noe greier da. Så ja.

Meg: Er det noen spesielle skriveformer der du vet at du faktisk konsekvent foretrekker å bruke blyanten eller pennen?

Åge: Ja, når jeg vurderer elever og går gjennom tekster så foretrekker jeg å bruke. Jeg printer ut, på den gamle måten og noterer i marginen. Jeg har jo en stygg håndskrift, og det er jo dumt, så jeg prøver å skjerpe håndskriften

min, men jeg foretrekker det, det gjør jeg.

Meg: Hvorfor det?

Åge: Nei det går vel på det at inne på pcen, skjermen liksom, flaten. Jeg kan liksom ha noe oppe på skjermen, og jeg kan ha teksten som eleven har skrevet og jeg kan ha vurderingsskjema. For det er liksom flaten, det er større flate da, så papir er mer fleksibelt sånn da. Hvis jeg har det på skjermen så er det jo et, for i Norge så hadde jeg en sånn stor skjerm og da kunne jeg ha to dokumenter oppe på en gang. Men det begrenser seg jo ganske kraftig, for med papir så kan jeg ha på skrivebord, så ja sånt sett synes jeg det er mye enklere.

Meg: Men tenker du for eksempel at din vurdering og dine tilbakemeldinger er andre når du skriver dem for hånd, enn hvis du ville kommentert dem på skjermen? Altså er det noe ulikhet mellom det forholdet du har i papirutgangen av den samme oppgaven du har på dataen? Hvis du forstår hva jeg

Åge: Ja, jeg skjønner, men ja. I utgangspunktet så tror jeg ikke det. Det kan jo bli litt sånn, og det spiller litt en rolle sånn at, noen ganger hvis jeg skriver setninger og sånt, så hender at hvis jeg kommer halvveis i setningen, så ser jeg jo at den setningen kunne jeg gjort noe med. Og når jeg har skrevet det for hånd, så hender det at jeg liksom ikke gidder å gjøre noe, jeg gidder liksom ikke å rette på den setningen helt nøyaktig da. For jeg skriver med penn, og da kunne jeg i så fall måttet kaste papiret og skrevet alt på nytt igjen da. Så det er helt klart en fordel med pc, at man kan, hvis man er nøye på setningene sine så kan man jo rette på det da. Men samtidig så innbiller jeg meg at håndskrift, jeg synes det ser litt mer sånn artig da, å få tilbake. Jeg vet ikke jeg hvordan elevene tenker. Å få tilbake en håndskreven, jeg vet ikke jeg.

Meg: Får man liksom inntrykk av at vurdert den? (begge ler litt).

Åge: Ja, det er liksom mer sånn i håndskrift, det er jo litt mer personlighet i håndskrift kanskje. Og man kan sette, og håndskrifta er jo litt mer sånn fri, og man kan sette piler og man kan liksom uthve ting i større grad eller gjøre det litt mer sånn fantasifullt da. Ikke at jeg gjør det så veldig ofte, men piler og sånt noe er lettere, for det er jo fritt, det er mer friere, enn på pc der du er mer bundet i forhold til at du må finne fram til pila og etter eller annet sånt noe.

Meg: Ja, for nå har vi jo på en måte litt gradvis gått litt dypere inn i samtale vår. Du har jo allerede sagt litt om hva du selv erfarer er utfordringene med for eksempel bruk av datamaskin. Kan vi heller gå litt mer inn på fordelene?

Åge: Ja.

Meg: For nå har du allerede sagt, for det siste du sa var jo litt om håndskriften, så den er mer fleksibel, det er enklere å uttrykke seg også gjennom figurer, kanskje lage tankekart, piler og det å skrive. Kanskje kan det være fordeler du selv erfarer med å bruke

Åge: Pc eller håndskrift?

Meg: Vi tar håndskrift først.

Åge: Hm, fordeler, det var det med håndskriften min, for den er for så vidt. Men jeg har lest og hørt forskning på at når skriver for hånd så husker man bedre, og at det er flere koblinger til hjernen og det, jo.

Meg: Kan du på en måte tenke, har du erfart det selv at du husker ting bedre når du har skrevet dem for hånd?

Åge: Nei, jeg kan ikke si at det, nei det kan jeg ikke.

Meg: Hva med ytterligere fordeler, for det jeg ser nå at du sier at fordelene med datamaskinen er at det er enklere å lagre og det er enklere å finne fram.

Åge: Ja, så langt du har et skikkelig system på det, så er det jo det, men samtidig så har man jo ja, Onenote, googledrive og sånt, det forsvinner jo der og for så vidt. Men, jeg bruker i hvert fall Onenote og jeg opplever at det er oversiktlig da. Og jeg prøver jo godt å lagre noen av de vurderingsskjemaene mine da, over på, skanner

dem og så har jeg dem i en mappe. Men jeg har det jo i perm og i tillegg, så det er midt imellom der da. For det er liksom fysisk, for det jeg, det har jeg og lest et eller annet sted, at vi mennesker har jo sånne fysiske, vi liker å samle sammen ting, og vi liker materiell, og se ting og ta på ting liksom. Og det synes jeg er, i forhold til skrift og i forhold til papir og sånt så opplever jeg liksom at det er, det appellerer mer, men ja jeg liker det da. Og det kan være at mennesker er, ja vi er materielle vi trenger liksom, vi samler, vi er samlere da, vi skraper sammen ting. Og ja, bygger hus og reir og samler ting. Og det å lagre ting, det mangler jo den da, på en måte. Hvis vi har en sånn liten brikke med ting på, en minnepenn. Smartbook for eksempel da, hvis du leser gjennom en Smartbook, ja en sånn som ligger inne på pcen, du har liksom lest igjennom alle sidene, 300 sider i den Smartbook greia. Meb jeg tror på en måte at tilfredsstillelsen er større hvis man ser for eksempel at wow jeg har faktisk, jeg har vært gjennom det der da. Og hvis jeg for eksempel har skrevet 100 sider, så tror jeg på en måte at jeg blir stoltere hvis jeg får det som et verk, for da ser jeg jo oi, se her, dette har jeg faktisk. Som den masteroppgaven, der du ser bunken, det tror jeg er litt sånn, ja. Du ser liksom mer innsatsen din.

Meg: Når du for eksempel, for nå har jeg lyst å sette to av de sjangrene som du da er vant til å skrive. Hvis vi har noveller og det skjønnlitterære på den ene siden, dikt kan gjerne også være med der med noveller og skjønnlitterært, og så har vi sakprosa på den andre. Og du sitter foran pcen med disse ulike formene. Har du noen erfaringer med at det er noe annet å skrive på data når du skriver sakprosa kontra en novelle eller skjønnlitterær tekst?

Åge: Jeg tror jo at dikt for eksempel, for dikt og skjønnlitterær går jeg mer i en sånn nonsjallant inn i da, litt mer som en kunster på en måte da. Og da blir det enklere å bruke blyant, enn sakprosa da. Jeg tror jeg på en måte jeg har en tendens til å skrive mer sakprosa på pc, enn skjønnlitteratur og dikt liksom.

Meg: Men når du har skrevet for eksempel noveller, for dikt blir også en litt annen kategori, for det er jo mye kortere. Men der er forskjellen på databruken i novelleskriving kontra sakprosa skriving.

Åge: Jeg tror ikke det, nei jeg tror ikke det. Med dikt så er det jo det, for det går på at det er kortere. Novelle tror jeg jeg gjerne kunne skrevet på data.

Meg: Så når du for eksempel skriver sakprosa, så er man jo avhengig av at man har lest andre tekster og gjerne bruker referanser og andres tekster inn i sin egen. Er det da kun datamaskinen, og så til lesing og så til datamaskinen igjen, eller? Hvordan ser for eksempel prosessen din ut? Hvis vi later som at du nå skal skrive en saktekst om for eksempel globale utfordringer, hvordan vil en sånn arbeidsprosess eller skriveprosess for deg være? Det er kanskje naturlig at man starter litt med lesing. Kan du tenke deg liksom.

Åge: Men liksom, saktekster for meg har jo vært en stor del av studier da, og det har jo liksom vært at man har lest mye først, så notater og så på slutten, skrevet noe i forhold til studiene da.

Meg: Så når du da leser og er i en sånn lese og opplæringsprosess og du skriver notater, disse notatene, blir de skrevet på data eller blir de skrevet for hånd?

Åge: Jeg foretrekker å skrive for hånd, men for meg så foretrekker jeg, i forhold til vurderinger som jeg var inne på, så er det mye kortere setninger og det blir lettere for hånd. Men hvis det er lengre tekster så vil jeg nok heller skrive det på pc. For der er det skille.

Meg: At du tenker at kortere tekster er mer overkommelig og at du helst bruker da håndskriften.

Åge: Ja.

Meg: Jeg vil gjerne summere litt opp jeg, slik at du kan korrigere meg hvis jeg har oppfattet deg feil. Og så avrunder vi med enten om du har noen korreksjoner til det jeg har forstått, eller om du selv har noen spørsmål. Så vi går tilbake til spørsmål om hva du synes, ikke hva du synes, men hva skriving betyr for deg og hva du bruker det til. Igjen, du bruker det mest knyttet til jobb og studier, du bruker det til å skrive notater, huskelapper, beskjeder. Men det du kanskje bruker lengre tid på, det er jo, å lage disse modelltekstene der du skriver noveller og sakprosa tekster. Du har også skrevet dikt. Og så sier du noe om at den skjønnlitterære sjangeren er kanskje i større grad mer brukervennlig nå enn det du har oppfattet tidligere. For at det så ut for meg i sta da du snakket om skjønnlitteratur, at du har blitt mer bekvemt med sjangeren og bruker den i større grad.

Åge: Ja, for det går jo på jobb, og at jeg er blitt eksponert sjangeren eller blitt nødt til å lære meg det.

Meg: Og nylig nå så har du også lært lyrikk, og du har hatt om det, og du synes det er fascinerende.

Åge: Ja, lyrikk er vel kanskje det som har lugget lengst fra det jeg likte fra ungdomsskolen og videregående selv.

Meg: Du er usikker på hvem du liker best, hvilke skriveform du liker best, og det er fair enough det altså. Videre så spør jeg da, om når du forbereder til timer altså til undervisning, om du bruker datamaskinen eller håndskrift. Og det du egentlig sier er at du kan gjøre både og. Enkelte ganger så velger du blyanten for det er mer tilgjengelig og det er enklere å bare komme i gang. Men stort sett, ser det ut til at du konsekvent ønsker å bruke datamaskinen fordi at fordelene er da denne lagringen. Og det er en stor fordel ved datamaskinen og skrivning generelt. Når det gjelder vurdering av elevtekster så kaller du deg selv for litt gammeldags (ler). Jeg ville nok ikke kalt deg det, det at man skriver ut elevbesvarelsene og at du leser fysisk og kommenterer litt i margen.

Åge: Men gammeldags er ikke noe negativt. Det er faktisk positivt, jada, så det er ikke negativt faktisk.

Meg: Neida, men det er veldig ofte at man har en oppfatning om at ting som er primitive er liksom

Åge: Ja, jeg skjønner det. Gammeldags for meg kan være en bra ting det. I forhold til det så det er ikke en sånn negativ ting, det er absolutt ikke sånn ment.

Meg: Ok så bra. Så du skriver elevtekstene ut og du vurderer dem for hånd. Da er du elevteksten på skjermen, du har den i papirform og du har vurderingskriteriene, så du har liksom hele fronten, og stilt opp foran deg. Du var litt inne på at når du skriver kommentarer for hånd, så så du ulempen med at du kan ikke gå tilbake og redigere, med mindre du skriver med blyant og hvisker ut eller at du faktisk skriver alt på nytt igjen. Andre fordelene, du har hørt at håndskriften hjelper hukommelsen, men selv har du ikke erfart noe konkret knyttet til det. Datamaskinen, litt indirekte oppfatter jeg at det er alle mulighetene datamaskinen tilbyr, ikke bare selve tastingen og en tekst som graveres inn i skjermen på en måte, men at programmer sånn som for eksempel det her med Onenote, at mulighetene er mange innenfor data.

Åge: Ja, et godt dataprogram er jo fantastisk. Onenote har jeg opplevd har vært bra, så ja.

Meg: Ja, hvis du skulle, for jeg er nødvendigvis ikke ute etter å bekrefte at den ene er bedre enn den andre. For jeg er mer nysgjerrig på hvorfor de er ulike eller hvordan de kan være ulike, det med å bruke data og eventuelt blyant i skrivning. Men hvis du, oppfatter jeg deg riktig det jeg har oppsummer til nå forresten?

Åge: Ja, jeg synes det høres bra ut.

Meg: Ja, ok, lur du på noe?

Åge: Nei, jeg synes du har fått med deg veldig mye.

Meg: Jeg har vant til å ha høringer vet du (ler), for nå sitter jeg liksom her og har høring med deg. Jeg tenkte på det, og du trenger ikke å ha noe sånt slagord, eller noe sånt. Men hvis du da skulle sitte ovenfor en som ikke kjenner verdien at å bruke da for eksempel håndskriften eller på den andre siden tastaturet hver for seg. Hva vil du si er de største fordelene ved disse redskapene, adskilt, altså hver for seg?

Åge: For håndskriften så ville jeg lagt vekt på at det føyer til personligheten. Det gir en tekst personlighet og fantasi, og kan forme det den personen ser da. Det er jo masse enklere i forhold til på pc hvor det er mer vanskelig å føye til personlighet.

Meg: Hvorfor er det vanskelig å føye til personlighet på pc?

Åge: Nei, det går jo på det at i håndskriften din så ligger det liksom mer

Meg: Personlige preg liksom?

Åge: Ja, annerledeshet liksom, variasjon da. Og jeg synes jo det er. Jeg vet ikke om du har sett sånne Ted, ikke

kursing, men sånn foredrag på nett.

Meg: Ja.

Åge: En av dem er, der var det en fyr i England, Sir et eller annet, som jeg har glemt navnet på. Men han har et sånt foredrag om hvordan skolen ødelegger kreativitet.

Meg: Ja, da tror jeg vi har sett den samme, for han er med i en masterpennmennship.

Åge: Noe sånt noe.

Meg: Det er liksom de som bruker blyanten, for han lager jo så mange kule ting, og skraverer og sånt.

Åge: Ja, for meg er det jo utrolig fantastisk, for det er jo kunst, og det er helt utrolig. For det er jo på pc, men likevel så er det jo med penn han gjør det. For det finnes jo powerpointer og mange sånne tankekart og slikt, men det er jo mye mer fantasi som ligger i det, hvis en kan lage noe eget noe.

Meg: Hvis du lager det manuelt tenker du?

Åge: Ja, det er jo tyngre å drive å gjøre sånn som han gjør der, men det er jo, det med å ha tankekart på papir og så har du masse penner med mange farger, det vil jo fort være et bedre verktøy for å huske, enn å lagre det på pc. Noen av de tankekartene som finnes der, for da kan du heller skanne det i stedet da, og så kan du bruke det.

Meg: Da tror jeg vi har sett samme dokumentar, for han er en av de yngste, men den sjette som har fått prisen Master pennmenn, for det er jo masterpennmennship som er i utgangspunktet, langt tilbake i tid, kanskje i utarbeidelser av grunnlover og sånt, var de som ble leid inn for å skrive. Det er liksom som karikaturskrift, men de bruker det til mye mer. Ja, for han for eksempel, hvis det er samme mann, så graverer han inn i et tre for eksempel og lager alt ved hjelp av en blyant eller penn. Og en slik penn har han også konstruert, for den som jeg holder nå, som er helt rett, den er egentlig ikke passet til at jeg kan skrive lenge med den. Jeg kan få skrivekrampe, fordi at konstruksjonen ikke er tilpasset

Åge: Ja sånne bikkpenner.

Meg: Ja, han har laget sånne bøydde penner, som hviler i hånden din, og da vil du ikke få skrivekrampe når du skriver med den. Det var litt morsomt at du har sett den samme. Nei, for jeg liker den der TED, det er mange bra tema som tas opp.

Åge: Ja.

Meg: Nei Åge (begge ler). Bad boy Åge (begge ler). Jeg tror det var det, med mindre du har noen spørsmål eller noe du lur på.

Åge: Nei.

Forskerrolle	Fordeler blyant	Ulemper blyant	Blyant eksklusivt	Fordeler data	Ulemper data	Data eksklusivt	Veksling	Variasjon i prosess

Intervju med Maria

Maria:

- Oh, jeg trodde ikke du kunne bruke mobilen til sånt jeg?

Meg:

- Vet du hva, den fanger faktisk opp ganske mye lyd. Jeg har sitti på sånn kantine også, hvor det er mange til stede, så klarer den å fange opp mye lyd. (Vi snakker om iphonen som brukes som lydopptaker).

Maria:

- Mhm. Så bra.

Meg:

- Ja den gjør den. Ja så litt informasjon om studien først. Jeg og deg skal snakke litt om skriving, og helst også litt om hvordan du bruker skriving, og ikke minst hvilke betydning skriving har for deg. Og i neste omgang så er det dette her med bruk av blyant/penn, tastatur/ eller datamaskin. Slike elektroniske teknologier og manuelle teknologier i dine egne skriveerfaringer. Og innenfor dette her med blyant og sånt, så er jo jeg litt ute etter på en måte å få konkrete beskrivelser, av. Det er ikke sikkert at du har svaret på forhånd, og det kan hende at du kommer på det, mens du faktisk nå er nødt til å tenke på det. Eeeh hva slags fordeler du selv erfarer med å bruke blyanten eller pennen i enkelte skrivesituasjoner, mens tastaturet, datamaskinen, det teknologiske eller det elektronisk teknologiske, på en annen side på en måte har sine fordeler. Jeg kommer til å være interessert i å snakke om fordelene ved dem begge, men litt også om ulempene, eller utfordringene ved å bruke dem. Så det er de to temaene, det er skriving og det er disse redskapene for skriving som er da hovedtema. Også går jeg da over, eller ri selve studiet så er det sånn at jeg er interessert i å få dine beskrivelser og dine erfaringer. Så hvis jeg stiller et spørsmål, så kan det hende at jeg stiller litt korte spørsmål, fordi at jeg ikke ønsker å legge noe særlig ord i munnen på deg. Hvis du da opplever at du ikke forstod spørsmålet, så kan jo jeg bare greie det ut, og eventuelt kanskje gi et eksempel. Ellers vet du nå at jeg tar opp. Jeg kommer da også til å transkribere intervjuet vårt. Også i analysen i min masteroppgave, så blir det bare sitater da som brukes. De sitatene får du tilsendt på forhånd, sånn at du kan godkjenne dem, at du synes det er greit at jeg "stjeler" dine ord og bruker dem i analysen min. Under samtalen kan du be meg om å sku av lydopptaket, sånn hvis det er noe du har lyst å dele med meg som du er usikkert på, som du ikke har lyst at på en måte den her skal fange opp (opp peker på mobilen). Du kan også selvfølgelig, be meg som sagt om å greie ut og gi deg noen eksempler. Og helhetlig har du også rett til å trekke deg fra studien, eller fra deltakelsen, uten å oppgi noen grunn, og vi blir ikke uvenner på grunn av det. Så når alt da er levert, jeg leverer masteren min 1. Juni, og det er sensurfrist i 6 uker. Så etter det, blir alt slettet. Så underveis mens jeg og deg snakker sammen så kommer vi til å velge ut et navn til deg, og jeg har gjort det med de andre også, at jeg har spurt dem om de noen gang har tenkt eller hatt lyst til å hete noe annet, eller hvis de selv nå kan velge et nytt navn. Vi kan gjerne ta det her med navnet først. Hva har du lyst å hete, hvis du skulle hett noe annet? (Vi ler begge to).

Maria:

- Det måtte vært et internasjonalt navn da.

Meg:

- Jaha?

Maria:

-Maria, for eksempel.

Meg:

- Maria?

Maria:

- (Begge ler).

Meg:

- Ja, jeg hadde lyst å hete Kim. Det er helt sant, jeg synes liksom guttenavn og jentenavn er så kule. Så heretter så kaller jeg deg for Maria. Av den informasjonen jeg har gitt deg nå om studien, er det noe nå som er ukjent eller uavklart, eller kanskje noe du lurer på?

Maria:

- Nei, jeg leste jo den informasjonen du sendte meg på forhånd så.

Meg:

- Mhm. Har du noe spørsmål til det som har stått der eller til det jeg har sagt nå?

Maria:

- Nei.

Meg:

- Så er det litt om samtalen vår. Jeg tar utgangspunkt i de spørsmålene som du har da fått. Der så du at det var

noen åpningsspørsmål, noen hovedtemaspørsmål om blyanten og datamaskinen, også var det sånne avrundingspørsmål avslutningsvis, hvor jeg da er ute etter å vite hva synes du om fordeler og ulemper ved dem, og på en måte hva slags budskap, tror du at du på en måte kan fortelle andre om dine egne erfaringer, med disse redskapene. Spørsmålene gjennom intervjuguiden vil da ha glidende og ikke skarp overgang. Veldig ofte så vil det kanskje også falle litt naturlig, når du snakker om skriving og vi sammen tenker så detaljert om skriving, så vil det falle veldig naturlig at vi kanskje også snakker om disse redskapene litt av oss selv. At de på en måte kommer litt inn. I og med at dette er et ganske så hverdagslig tema, siden det å skrive og det å bruke tastatur, er noe vi faktisk gjør hele tiden og i mange settinger, så det er ikke sikkert at vi har så veldig avklarte meninger om det på forhånd. Så det vil nok ta litt tid. Vi kommer nok gjennom samtalen til å ha noen sånn tenke pauser. Jeg for min egen del for å finne gode spørsmål til deg. For etter at jeg har stilt deg spørsmålet, hva er skriving for deg? Så er jeg kanskje på et ukjent territorium, for det kan være så mangt. Så da kommer jeg til å bruke litt tid til å formulere et godt spørsmål til deg, sånn at vi går videre. Også ønsker jeg å gi litt tid til deg. Slik at jeg på en måte ikke hopper på med en gang. Men også at du får tid til å tenke, og at vi er bekvemt med at dette her er et intervju, og vi samtaler sammen, men det er også litt tenkning. Og avslutningsvis oppsummerer jeg det jeg oppfatter at du har delt med meg, og du får da mulighet til å korrigere eller legge til hvis det er noe jeg har manglet. Så underveis skriver jeg litt notater, dette er for å finne spørsmål til deg, og eventuelt notere for oppsummeringen av det du sier. Da tror jeg at jeg har snakket nok (vi ler begge to). Det er tross alt ikke jeg som skal eeh. Men da tror jeg vi starter Maria, med det første spørsmålet og det er jo, eeh, du kan velge om du har lyst å starte med hva du bruker skriving til eller hva skriving betyr for deg. Hvem av de synes du er enklest å starte med?

Maria:

- Eeh, kanskje hva jeg bruker skriving til?

Meg:

- Ja? Hva bruker du skriving til?

Maria:

- Nei, altså, jeg bruker jo det hver dag, altså i alle situasjoner, både på jobb og hjem. Og det er jo for å notere, uttrykke noe, reflektere, oppsummere eller samle noe. For å, eh jeg må ha det visuelt. Jeg er kanskje en visuell person, så jeg må ha det mer visuelt. Jah, så det bruker jeg mye skriving til. Også for å huske, jeg skriver også for å huske. Hvis jeg tenker på eksempler fra hverdagen, hva jeg bruker det til, så er det jo alt fra å skrive handleliste, til å skrive møtereferat, til å bare notere meg ting som jeg skal huske på, skulle jeg til å si.

Meg:

- Så det er på en måte flere skrivehandlinger du gjør i løpet av en dag eller en uke?

Maria:

- Mhm.

Meg:

- Er det meste av skrivingen knyttet til jobb?

Maria:

- Ja.

Meg:

- Som du gjør hjemme og på jobb?

Maria:

- Jah. (Og på jobb, sa vi samtidig). Ja, jeg lager jo oppgaver, og ja.

Meg:

- Mhm.

Maria:

- Også bruker jeg det jo til å hjelpe mine barn og, til å skrive skulle jeg til å si. Og vise dem, ja.

Meg:

- Ja. Jeg vet jo at du studerer også, så du bruker jo kanskje litt skriving i forhold til studiene og.

Maria:

- Ja, det bruker jeg til studiene og, men det er kanskje til mer sånn, det er jo til lengre oppgaver, at jeg bruker mest skriving, skulle jeg til å si, mest notater.

Meg:

- Når du for eksempel sier at du bruker skriving til å reflektere? Er det også knyttet til jobb eller studier?

Maria:

- Ja, begge deler. Og det er jo egentlig når jeg skriver handleliste og. For når jeg sitter og skriver, så reflekterer jeg jo over hva jeg mangler i kjøleskapet (begge ler).

Meg:

- Ja?

Maria:

- Jeg tenker at skriving gir et metakommunikasjon hele tiden, ikke sant. Med alt det skriftlige da, helst håndskrift, at metakommunikasjonen er best. Mener jeg da. Så man kommuniserer mye med hånda. Også selvsagt sånn alt sånn med data eller mobil kommunikasjon, ikke sant, skriver jo, bruker jo det mye mer enn jeg bruker det muntlige til daglig.

Meg:

- Ja. Akkurat det er faktisk litt fascinerende at den kommunikasjonen vi gjør i sosiale medier kontra, eller den skrivekommunikasjonen vi gjør i sosiale medier kontra skriving generelt. Det er det jo. Eeeh skriver du noen gang for din egen del, altså for å?

Maria:

- Nei, det gjør jeg ikke. Bruker ikke skriving til å, man bruker det til å bearbeide tanker, og følelser, og det gjør jeg ikke.

Meg:

- Har du gjort det tidligere?

Maria:

- Nei, har aldri vært eller aldri sett på det som et redskap. Så hvis jeg skal bruke det for meg selv, så må det jo være litt sånn, tenker at når jeg blir mer gammel og kan preke litt moral til barnebarn og sånt (begge ler).

Meg:

- Akkurat nå synes du at du klarer deg helt greit uten?

Maria:

- Yes. (Begge ler).

Meg:

- Så hva betyr da skriving for deg?

Maria:

- Det er viktig, ja det er veldig viktig. Skriving er et redskap jeg bruker mye. For å systematisere familiehverdagen også, vi har jo menytafle som vi skriver på.

Meg:

- Dere har det ja? Jeg har bare sett det på tv. Men dere har det ja?

Maria:

- Ja, for hvem som skal på bursdag og hvem som skal på trening, og ja. En dugnad her, og det skriver vi jo ned, ikke sant. Det er liksom mye for det visuelle, jeg bruker jo skriving mye til å visualisere. Jeg gjør jo det altså. Mens jeg snakker jeg, så kommer jeg på at det er mye for å framstille noe.

Meg:

- Så skriving er viktig i mange av dine daglige gjøremål?

Maria:

- Absolutt, og selvsagt i jobben. Når jeg underviser også, må jeg jo visualisere ting også, for elever, ikke sant.

Meg:

- Synes du at det er noe som er vanskelig med skriving?

Maria:

- Ja, jeg synes jo det er vanskelig å få til å uttrykke seg godt nok, ja. Jeg er vel kanskje en som bruker mye ord når jeg skriver. Jeg har alltid fått tilbakemeldinger på at jeg skriver litt tungt, og litt for formelt. Det synes jeg er vanskelig, å tynde det ut, ord som beskriver det du har lyst å uttrykke. Det kan jeg synes er litt utfordrende.

Meg:

- Ja. Når du da, for eksempel du har jo mange måter du bruker skriving på. Og jeg opplever at det er mye for å få unnagjort jobb, eller planleggingen og systematiseringen, og som du sier for å visualisere ting. Er det noen spesielle skrivetyper du liker mer enn andre?

Maria:

- Nei, men altså, hvis jeg tenker på sånn lengre arbeid, så kan jeg vel si at jeg liker mye mer sånn akademisk skriving, enn skjønnlitteratur skriving, skulle jeg til å si. Men det er jo den veien jeg er blitt lært opp til. Det er altså den utdannelsen min har tvunget meg til å gjøre. Ja, så det betyr jo også at jeg liker det bedre.

Meg:

- Mhm, for da kommer også dette her med det formelle språket som du snakket om.

Maria:

- Ja, det blir litt mer automatisk. For når jeg bruker vanskelige begreper, så føler jeg med en gang at jeg må forklare dem, sånn at mottakeren skjønner hva jeg uttrykker.

Meg:

- Ja, da har du kommet ganske langt i skriveerfaringene hvis problemet ditt er å forenkle språket (begge ler). For ofte er det sånn at, nå må du kanskje uttrykke deg litt skriftlig og ikke så muntlig. Så ja, vi har jo våre sterke og svake sider, og det kan jo komme veldig tydelig fram i måten vi skriver på ikke sant, det er jo tankene våre, og ikke minst kunnskapene og evnene. Det er så vanskelig å lure seg unna, på en måte gjennom skriving.

Maria:

- Absolutt.

Meg:

- Når du da, i løpet av dagen din bruker skriving til forskjellige gjøremål, er det noe fast mønster på hva du bruker? For eksempel i hvilke tilfeller foretrekker du å bruke blyanten eller pennen?

Maria:

- Det er når det er ting som skal skrives kjapt ned, også at det er kort. Det er liksom lett tilgjengelig, altså blyant og penn er liksom lett tilgjengelig for meg hele tiden. Så det var ja, egentlig det.

Meg:

- Så du skriver da for eksempel disse tavlenotatene, som dere har hjemme, om fotballtrening, eller bursdager og sånt, som dere da bruker post-it lapper eller?

Maria:

- Ja, det kan det være. Eller så har vi jo en sånn hvit tavle som vi skriver på, med inndelt mandag, tirsdag onsdag, torsdag (begge ler).

Meg:

- Såpass profesjonelt ja?

Maria:

- Ja.

Meg:

- Vet du hva, jeg har faktisk drømt om en sånn tavle. Jeg trodde ikke man gjorde det på ekte. For jeg har jo tenkt sånn, ah det der jeg jo kjempe lurt ut.

Maria:

- Ja, jeg har menytafle, kritttafle, også har jeg den der tavlen med gjøremål som familien skal gjøre, det er en whiteboard faktisk.

Meg:

- Ja?

Maria:

- Ja, også bruker jeg jo, jeg synes det er så, når jeg gjerne skal kombinere skriving med tegning, så synes jeg det er så mye enklere å bruke den. Det kan være kjapt et tankekart for eksempel, da bruker jeg hånda. Altså for å, ja, da bruker jeg blyant.

Meg:

- Ja, for du sier jo at du bruker skriving for å visualisere. Så når du da har et atter ekstra behov for å visualisere, så kombinerer du håndskrift og håndtegning?

Maria:

- Ja.

Meg:

- Og ofte kan det ende opp med at du lager tankekart?

Maria:

- Ja, det er jo for å få til den systematikken. Jeg er vel litt systematisk, litt sånn skjema – type.

Meg:

- Ikke snakk stygt om skjema! (Begge ler). Alt kan puttes i skjema, hvis det ikke kan, så får vi tenke litt sånn som, var det Francis Bacon, nei det var en annen filosof som mente i forhold til matematikken, at alt kan måles eller veies, og hvis det ikke kan, så må vi på en måte få det til at det kan. Så det er litt sånn, alt kan puttes på et skjema, og hvis det ikke kan, så er det noe galt med tingen og ikke skjema.

Maria:

- Ja, det er det ingen vits å bruke energi på.

Meg:

- Når du da skriver for hånd, og du begynner å visualisere litt ekstra, og du begynner å lage tankekart og sånt. Har

du noen gang tegnet tegnet? At du faktisk lager noen, eksempelvis modeller eller andre figurer hvor du prøver å mer tydelig få fram det du forsøker å gjøre ved skrift?

Maria:

- Ja, tegning og.

Meg:

- Ja? Har du for eksempel brukt det i fagtekster og?

Maria:

- Nei, ikke så mye i fagtekster. Jeg har brukt det mye mer sånn notateteknikk på en måte. Altså isteden for å skrive fabrikk på en måte, så kunne jeg ha tegnet en fabrikk. Den klassiske med høye piper og røyken som kommer ut, som da symboliserer den fabrikken, når jeg for eksempel tok samfunnsøkonomi og holdt på med det industri og næringsvirksomhet, så, ja. Jeg fikk med meg sånne symboler på en måte.

Meg:

- Så vil det da så at når du noterer, eller tar notater så er det ofte fordi at det er håndskriften eller?

Maria:

- Jeg bruker bare håndskriften når jeg noterer fra forelesninger, bøker og alt. Det er liksom å tenke gjennom hånda på en måte, ja.

Meg:

- Hvorfor det tenker du?

Maria:

- Jeg trenger bare å gjøre to ting, jeg trenger å lese liksom og så trenger jeg å skrive. Mens når jeg bruker pc, så må jeg på en måte lese, taste, ja altså, jeg må gjøre flere operasjoner samtidig. Finne tastene, ikke sant, for selv om jeg kan touch rimelig bra, men likevel, så. Man skriver jo for så vidt raskt på pc, men det er tryggest med hånda, for da kan jeg og da plutselig oppsette, tegne litt, og ja, piler her og det går jo litt tregere på pc ikke sant. Så ja, jeg er glad i å bruke håndskriften min.

Meg:

- Mhm. Når vil du si at du foretrekker å bruke tastaturet eller datamaskinen?

Maria:

- Det må vel være når det er lengre tekster, sånn at det er redigerbart. Jeg bruker skrijving når det skal deles med andre, for da er det og redigerbart ikke sant, ja. Da bruker jeg det til for eksempel skriv som skal ut til ansatte, eller skriv som skal ut til elever, ikke sant, eposter, oppgaver som skal lages. Og da liker jeg liksom, ja da liker jeg å bruke pc. For det skal jo og se litt ordentlig ut og da. Litt sånn rene ut (begge ler), jeg vet ikke hvordan jeg skal definere det. Mer sånn, ja.

Meg:

- Ja, jeg tror jeg skjønner hva du mener, men renere er det (jeg blir avbrutt)

Maria:

- Ja, det ser litt finere ut, altså litt sånn som, ja, når du setter det opp på pc. Hvis du skal gi en prosjektoppgave til elever, så er det mye finere når det er skrevet på pce, altså her har du vurderingskriteriene, hva som skal gjøres, og altså oppgaven og sånt.

Meg:

- Ja. Tenker du at det er enkelte dokumenter vi faktisk forventer skal være dataskrevne?

Maria:

- Ja, egentlig alt som har med jobben å gjøre, som fellesskriv og oppgaver som jeg deler ut til elevene, skriv som skal ut til foresatte, altså alt sånn der skal skrives på data. Du sender ikke en håndskreven invitasjon til utviklingssamtale. Det er vi liksom ferdig med (begge ler).

Meg:

- Ja, det er så rart hvordan en kultur endrer seg, og da får ting en litt annen betydning enn det de har hatt tidligere.

Maria:

- Ja, skrive ukeplan for eksempel for hånd? Men det fikk jeg jo selv når jeg gikk på skolen, og det gikk jo bra det (begge ler).

Meg:

- Det ble mennesker av dere og (begge ler).

Maria:

- Stakkars lærere som satt og skrev denne her hver uke, skulle jeg til å si.

Meg:

- Er det noen ganger at du tenker at det er vanskelig å skrive på datamaskinen, at du trekker deg ut av den?

Maria:

- Ja, det er det. Det er for eksempel når jeg skal ha oversikt over pensum, ikke sant, over et emne eller sånt. Da liker jeg å ha den i papirform, da liker jeg å gå tilbake til det der med litt skriving med hånd, litt bilder og piler, tegne litt kart, og ja. Også når det skal, mange ganger skriver jeg referatene for hånd, for jeg kjenner at jeg ja. Når dem tilbyr meg en maskin for eksempel, så sier jeg ofte, at nei, jeg skriver det for hånd jeg. For da får jeg liksom sette det opp på min måte, ikke sant, sånn at det går kjappere.

Meg:

- Så å skrive på datamaskinen kan være litt hemmende for å få oversikt for deg?

Maria:

- Ja.

Meg:

- Er det når du leser på dataen eller når du skriver at du kan miste oversikten?

Maria:

- Begge deler, faktisk. Altså jeg er veldig fæl på å printe ut ting jeg skal lese, for da kan jeg notere underveis i teksten, og noterer i marginen, så ja. Jeg tenker at når jeg skriver med hånda mi så har jeg et nærhet til det jeg skriver. Jeg får større avstand til det jeg skriver, når jeg skriver på pc, faktisk. Og jeg har jo sittet i 8 timers eksamener med hånd, det er også noen fordeler med pc også (ler).

Meg:

- Ja, uff det har jo jeg også gjort. Spesielt i historiestudiene hadde vi håndskrevne eksamener.

Maria:

- Ja, for det ser jeg jo nå at det er mer redigerbart med pc.

Meg:

- Mhm. Før vi går mer konkret til hva vi synes er eller hva du synes er fordelene med hver av dem, eller ulempene, vil jeg bare spørre deg litt om. Eh, når du for eksempel bruker skriving til studier og du skal skrive en oppgave. Har du lyst å fortelle meg hvordan din skriveprosess ser ut? Altså hvordan starter du? Kanskje du kan ta utgangspunkt i oppgaver du allerede har gjort?

Maria:

- Ja, altså når jeg får en oppgavetekst, så bruker jeg faktisk mange ganger til å trekke ut begreper. Jeg kan gjerne skrive av oppgaven og, for å liksom, ja, mens jeg skriver så får jeg til den der refleksjonen, å ja, jeg må gjøre det ja, også var det det ja. Når jeg skriver av et parti, så forstår jeg hva jeg skal gjøre. Tankene virker samtidig som jeg skriver av oppgaven, det står drøft ja, ok, hva var drøft igjen, jo det var sånn og sånn, ikke sant. For hvis jeg bare leser den, så. Jeg bruker skrivingen til å få den i nærheten.

Meg:

- Så du starter med at du skriver at oppgaveteksten?

Maria:

- Jeg kan gjøre det ja, ikke alt, for mange ganger har du jo en innledning. Men det er ofte siste delen, hva er det du skal, det er liksom oppgaven. Det er viktig å få med seg det som står på slutten, hva er det du liksom skal finne fram til? Det kan jeg gjøre.

Meg:

- Ja, så når du skriver av oppgaveteksten eller deler av oppgaveteksten skriver du da på tastatur eller for hånd?

Maria:

- Jeg skriver for hånd ja. Og så er det jo det neste, å skrive ned tankekart. Hva er det jeg kan her, da kan jeg putte det inn og begynne å sortere. Jeg er veldig glad i tankekart. Også begynner jeg, jeg må alltid ha en sånn innledning for å komme i gang. Altså i denne oppgaven skal jeg belyse (lager lyd som symboliserer punkter), ikke sant, jeg må den der starten. Så kan jeg redigere etterpå. Jeg må ha en boost, en sånn starter for å komme i gang. Jeg kan skrive litt sånn avsnitt hver for seg, nå kan jeg skrive litt om, så kan jeg skrive litt om det, så det. Også begynner jeg å kle på etterpå, hvis du skjønner meg. Da må jeg utbrodere, her må jeg argumentere bedre, jeg må jeg legge til, her er det for tynt, ja ikke sant, og så må jeg forklare begreper, og definisjoner av det. Også til slutt, sys det sammen til en helhetlig tekst da. Også er jeg veldig opptatt av å få sånn der å skrive gode overganger og få variasjon i tekst, altså sånne startere, og få variasjon med dem. Det er sånt jeg liker å bruke når jeg skriver. Jeg har egentlig en sånn liste av startere som jeg bruker når jeg skal skrive tekster. Det kan være for eksempel sånn, på den ene siden ikke sant, og i neste avsnitt så må du komme med en annen starter ikke sant.

Meg:

- Ja, og ikke på en måte gjenta. Men hvis jeg forstår deg rett, så starter du med å skrive av oppgaveteksten for hånd. Gjerne ikke hele teksten, men det du har lyst å tygge litt på?

Maria:

- Mhm.

Meg:

- Også går du over til å lage tankekart av dine egne forkunnskaper, altså av det du vet du kan bidra med i forhold til det oppgaven ber om. Og jeg tror som du har sagt, at du skriver, lager tankekart for hånd?

Maria:

- Mhm, ja, det gjør jeg.

Meg:

- Ja, også går du over til å skrive en innledning, som er en sånn kick off, nå er jeg i gang? Og nå skal jeg på en måte begynne å produsere noe?

Maria:

- Mhm.

Meg:

- Denne innledningen, har du nå sagt at du kanskje kommer til å redigere flere ganger, men skriver du da den på pc eller for hånd?

Maria:

- Ja, alltid, når jeg er ferdig med tankekartet så er det rett på pc altså, da bruker jeg pc. Men notatene underveis, kan jeg skrive for hånd, lik som nå må jeg huske det, og det må jeg ha med. Jeg skriver det ikke i teksten, mens jeg skriver.

Meg:

- Så du markerer ikke i teksten med noe rødt eller noe grønt?

Maria:

- Nei, det gjør jeg ikke.

Meg:

- Og så går du da videre til å skrive avsnitter som du mener er relevante, og de trenger ikke å ha noe sammenheng

Maria:

- (i utgangspunktet, sier vi samtidig).

Meg:

- Men at de da flettes ut og etter hvert så skaper du disse overgangene. Og når du da, for meg så virker det som at når du ser lyset i enden av en tunell, så er det da du begynner å tenkte hvordan du skal framstille den. For da blir leseren viktig, og ikke minst de du skal dele teksten med.

Maria:

- Ja, altså underveis så kan jeg ta meg litt i knipe, når det for eksempel er en eksamenstekst, så tenker jeg på om det er din foreleser som skal lese det, eller om det er eksterne sensorer, det er du nøye på. Jeg bruker mye tid til å finne de der smutthullene til rett mottaker på en måte. Og det har gjort at jeg har brukt mye tid på det da.

Meg:

- Hvordan finner du den rette mottakeren din? (Ler).

Maria:

- Nei, altså en sånn som, he, den beste juksen har jo den beste intelligensen. Jeg har alltid brukt mye tid på å finne ut av hva som for eksempel kan komme på eksamensoppgaver, ikke sant, også brukt tid på det og gjort meg ekspert på det. Også vet jeg at leseren er den foreleseren jeg har om i den kalde krigen, den er sensor intern. Altså jeg vet jo ikke alltid hvem den eksterne er, men jeg vet i hvert fall han er veldig glad i sånn, ja (begge ler). Man blir jo kjent med dem.

Meg:

- Yes. Eh, det er kanskje ikke alle som forstår verdien i å følge litt med på sånne ting også.

Maria:

- Nei, det kan jo være veldig utspekulert. Også tror jeg at jeg liker å skrive av oppgaven fordi jeg har det fra matematikk. For der har man jo mye regning, ikke sant, og der er jo jeg vant til at jeg alltid skriver oppgaven først. Men det er vanligvis på eksamensoppgaver. Når jeg har sånne korte oppgaver, skriver jeg aldri av. Nei, det bruker jeg aldri tid på. Det er heller store stykker arbeid, skulle jeg til å si.

Meg:

- Men ut ifra måten, eller alle disse hensiktene du bruker skriving til, også gjennom en sånn skriveprosess, så får jeg inntrykk av at du faktisk veksler mellom blyant og datamaskin i skriving.

Maria:

- Ja.

Meg:

- Jeg får også inntrykk av at du har en ganske godt innarbeidet praksis og vet når du bruker hva.

Maria:

- Ja, det er egentlig det. Det går litt på rutiner, altså her bruker jeg det, og her bruker jeg det. Og jeg kunne jo av og til tenkt meg, når jeg ser at noen andre bruker pc på forelesninger og sånt, så tenker jeg, ah det skal jeg

begynne med. Men det ligger ikke for meg altså. Og så er det det at jeg husker bedre når jeg skriver det for hånd. Det er kanskje også derfor jeg skriver av oppgaver, for at jeg er så redd for at jeg skal, for skrekken er jo å komme utenfor oppgaven ikke sant. For da har jeg liksom bearbeidet den godt, jeg har fått den inn igjennom bevegelsene i større grad enn å. Også skriver jeg med hånd, skriver jeg mer rett, altså rettskriving.

Meg:

- Ja, for det har jeg opplevd, og lurer på om du har det samme. Når du sitter og skriver på tastatur og du skriver da en fagtekst og hva det nå enn er, har du retteprogram?

Maria:

- Ja.

Meg:

- Ja, men likevel så kan man komme forbi sånne som programmet ikke tar.

Maria:

- Mhm, ja.

Meg:

- Hvordan kommer du fram til viktig staving av ord, som da programmet ikke kan, men som du da, fortsetter du å prøve deg ut på pcen?

Maria:

- Ja, jeg overkjører pcen på en måte.

Meg:

- Ja?

Maria:

- Ja, jeg gjør det, det er jeg ganske sta på.

Meg:

- For eksempel jeg med begrepet nysgjerrig, noen ganger når jeg sitter å taster, så blir jeg usikker, var det to r eller gj? Da må jeg faktisk

Maria:

- (bruke hånda, sier vi nesten samtidig, jeg sier bruke hånda, og hun skrive med hånda).

Meg:

- Ja, også er det nesten sånn at jeg begynner på n og y og litt til, også ser ja, jah, hallo.

Maria:

- Ja, akkurat sånn har jeg og opplevd. Det er litt sånn som når ungene mine spør og, mamma hvordan skrives? Så kan jeg ikke stave det for dem bestandig, så da må jeg sånn skrive det ned, om det var to s-er først eller? Er det to n i venninne både før og etterpå? Ikke sant, for på nynorsk så har man jo med en, og bokmål har jo med begge plassene, så, da må jeg ned og så skrive det, for å veilede dem da riktig, ikke sant.

Meg:

- Litt som dette her med, det går ofte på amerikansk tv, dette her med stavekonkurranse, hvor det er barn som, jeg tror ikke jeg hadde kunnet komme langt på noe sånt noe. Hvis ikke måtte jeg i så fall hatt, i den der skranken, en lapp hvor jeg skrev ned orda.

Maria:

- Ja.

Meg:

- Nå har jo vi snakket litt rundt dette her med ditt bruk av, som både du og jeg oppfatter at du har en god innarbeidet praksis i forhold til når du bruker blyanten, pennen, tastaturet og dataen. Hvis du på en måte lener deg litt tilbake. Eller hvis du vil så kan jeg oppsummere det du hittil har sagt, for det jeg er ute etter nå er om du kan komme fram til noen råd du ville gitt andre om hvordan du mener at det er en god måte å bruke disse på, fordi at, på grunn av at fordelene du har erfart med dem.

Maria:

- Nei, da du trenger ikke å oppsummere.

Meg:

- Nei?

Maria:

- Nei. Men jeg tenker at for å bruke blyanten eller håndskriften, så er det liksom for at det skal få deg til å huske bedre. Det er på en måte et sånt tips. Også viser jo forskningen og, at man lærer, så det er det for å få den der metakommunikasjonen, skulle jeg til å si, den med deg selv. Altså den der refleksjonsdelen, tror jeg kan uttrykkes bedre gjennom hånda. Også føler jeg at når du skriver med hånda så skriver du mer korrekt riktig. Jeg vet ikke. Det kan kanskje være for at vi bruker de der sosiale mediene og det er mye forkorting og feilskrivning og sånt, også tror jeg det er, for det ser jeg, at det er mange ungdommer som også drar det med seg inn fag skrivingen sin. Og dem gjør ikke det samme, for eksempel dem skriver ikke med en stor D, når dem skrive for hånd hos meg, når de

skriver i fagboka si skulle jeg til å si, for hånd. Når dem skriver på pcen så kan dem gjøre det, sånne forkortelser, og chattespråket.

Meg:

- Ja, så de tar ikke med seg chattespråket inn i håndskriften, men de tar det med seg i dataskriften?

Maria:

- Nei, ja, det er det jeg sier. For det har jeg blitt litt bevisst på, fra jeg har overtatt den 8.klassen, for de kommer det med D E T, ikke sant, men hvis de skriver på pcen, så kommer stor D (begge ler). Ja det har jeg lagt merke til.

Meg:

- Ja, det er en spennende observasjon.

Maria:

- Så, og det har jeg spurt dem om og, ja (pause).

Meg:

- Så håndskriften er da bra for å huske, og for sånn metakommunikasjon?

Maria:

- Mhm, ja.

Meg:

- Den tvinger deg kanskje til å skrive mer riktig?

Maria:

- Mhm, ja.

Meg:

- Siden du erfarer at dataspråket, for det er ikke helt dataspråk heller (jeg blir avbrutt).

Maria:

- Nei, det er ikke det.

Meg:

- For det er mer sånn multimedia-tasting (begge ler og sier ja), altså jeg vet ikke hva vi skal kalle det. På den andre siden da, hva ville du anbefalt, hva synes du er fordelene med dataen?

Maria:

- Det er jo det at det er veldig enkelt for redigering, og at det er forståelig, altså leselig for mottakeren. For håndskrifta er jo ikke alltid så lesbar. Også begynner man å bli så effektiv på touch etter hvert at det er jo en rask. Det går jo fort. Det ser vi jo på eksamener, slik gamle eksamener som vi er vant til å bruke 5 timer på, de er jo ferdig å 2 og en halv time, fordi dem brukte pc, og vi brukte hånd, ikke sant. Så det der er fordeler med å bruke pc. Det er jo og enkelt å bruke pc da (ler).

Meg:

- Man er kanskje også litt nødt til å kunne bruke og ikke minst skrive på pc?

Maria:

- Ja, nei nå kan man jo ikke. Jeg tar det som en selvfølge, at en skal kunne bruke det.

Meg:

- For man er nesten analfabet om man ikke kan?

Maria:

- Ja, man må henge med på det. Det er riktig. Du må kunne det, man klarer seg ikke bare med håndskrifta. Men samtidig så er håndskrifta og viktig, for du kan ikke klare deg med bare pc heller.

Meg:

- Mhm.

Maria:

- For du kommer jo lenger med håndskrifta enn du gjør med pc, ja, jeg vet ikke hvordan jeg skal si det. Har du ikke strøm på mobilen eller på pcen, så får du ikke skrevet noe. Men har du penn, eller blyant eller fargeblyant, så får du faktisk notert. Sånn at, ja takk begge deler. Jeg tror at det er viktig at man får en god håndskrift, at man lærer det tidlig. Man blir så hemma, når man ikke har den gode håndskrifta. Også ser jeg sånn som i realfag, har du ikke god håndskrift så sliter du der og (pause). Det blir liksom sånn at du er jo så vant til å ha det, så hva er liksom fordelene med? Det er så inn under huden på deg på en måte.

Meg:

- Ja, fordi det er jo så vanlig, vi tar det veldig for gitt, vi gjør nok det. Hvis vi snut litt på bildet, og tenker litt på hva som er vanskelig med dem? Altså når kan det for eksempel være et ork, slitsomt eller hemmende å bruke blyanten? I hvilke skrivesituasjoner? Eller for eksempel datamaskinen? Når kan det være, har du følt en frustrasjon noen ganger, at ah dette får jeg ikke til, også må du skrive på eller gjøre noe annet?

Maria:

- Nei, jeg har egentlig ikke opplevd det noe særlig. Men det er litt sånn som ungdommen sier, at det er litt mer stress å ta det fram og sånt. Men spørns hva du mener, alt er jo avhengig av hvilke oppgave du skal gjøre og sånt,

altså hva du skal bruke skrivingen din til. Jeg for eksempel får aldri til å skrive handleliste på mobilen, da må jeg ha de der lappene, for jeg skriver liksom fort at jeg skal ha, det og det og det og det.

Meg:

- Men har du prøvd å skrive handleliste på mobilen? Hva går galt? (ler).

Maria:

- Nei, jeg ser det ikke sånn. Jeg tar det ikke fram for å bruke det, nei jeg vet ikke. Jeg tenker ikke like godt, og jeg husker ikke like godt hva jeg har skrevet kanskje? Det er kanskje mye med det, det blir litt den greien med avstand igjen og fortsatt som. Sånn føler jeg at håndskrifta mi er nærere da. Nei, men, kanskje, det er vel kanskje når jeg velger, når jeg ikke får til å uttrykke meg godt til at jeg kanskje skriver det på mobilen eller kanskje ikke får det til på pc, men det kan være motsatt og. Altså jeg prøver på pc, bare for å begynne å skrive noe, også ser du underveis og redigerer. Altså det er begge deler egentlig. Kanskje det er fordelen på en måte.

Meg:

- Nei, det går fint, for når man da ser på utfordringene så er man kanskje litt mer bevisst på når er det jeg veksler mellom dem. Fordi at når man går fra datamaskinen og fortsatt befinner seg i en skriveprosess, så kan man ikke gå og danse og tro at man kommer videre.

Maria:

- Nei.

Meg:

- Det er jo fra datamaskinen ut til et annet redskap man kan bruke i skiving eller prosessen. Målet er å reflektere litt rundt når er det man faktisk går over?

Maria:

- Ulempen med mange ganger jeg ser jeg bruker håndnotater, er jo at de ofte må skrives på pc. Altså skriver jeg møtereferatet for hånd, så må jeg jo skrive det på pc, så det er kortere tid, eller det tar lengre tid å bruke håndskrifta på sånn måte, eller, ja. Jeg ser liksom ikke sånne ulemper, og sånt.

Meg:

- Nei. Nå tror jeg nesten vi har tøft hverandre litt for tanker her (ler). Men det går helt fint, for vi har snakket masse. Og jeg tror at jeg har mye, som jeg nå kan bruke og analysere, og liksom komme litt mer inn i.

Maria:

- Mhm (ler).

Meg:

- Så nå tenker jeg oppsummere det du har delt med meg, og du kan korrigere meg underveis. Helst avbryt meg, og korrigere meg der og da. Det kan hende at det blir masse korreksjoner (ler).

Maria:

- Mhm, ja.

Meg:

- Vi startet jo innledningsvis å snakke om hva du bruker skiving til, og det så ut som du bruker det mye knyttet til studier, og til jobb og sånt og formelle ting. Selv om du jobber med skiving hjemme. Men hverdagslige ting, var slik som handleliste og disse tavlene, hvor dere visualiserer familievis hva som skjer i løpet av uka, hvilke gjøremål man har og oppdrag og sånt. Og du sier at skiving er viktig for deg, først og fremst fordi du bruker det i så mange forskjellige gjøremål, som du da, som sagt knyttet til både jobb, privatliv og også til studier. Skiving er viktig sier du fordi du systematiserer, det kan være systematisering av din forestilling av et tema gjennom tankekart før du begynner å skrive. Eller systematisere handlelister, møtereferater, for det har jo også en litt sånn kunst, hvordan bygger jeg, hva er viktig, og sånt, skal jeg skrive noen punkter, eller skal jeg skrive mer sammenhengende. Det som er vanskelig med skiving, vil vel kanskje være noe uvant for mange skrivere, det du opplever, for det første uttrykke seg korrekt eller sånn som du ønsker. Men du også forstår selv, at du ofte uttrykker deg veldig formelt skriftlig. Det har litt med den fagtradisjonen du har fått under utdanning, og du sier at det er den formen du trives best med. Det ser heller ikke ut til at du bruker noe særlig skiving til å finne ut av dine egne tanker, litt sånn terapeutisk på en måte. Har du for eksempel skrevet dagbok?

Maria:

- Nei, jeg er ikke noe dagboktype (begge ler).

Meg:

- Nei?

Maria:

- Det lengste måtte vært guttetoppen, sånn der hvem er du forelska i nå, og hvem er du liksom litt forelska i? Og sånt. (Ler).

Meg:

- Åja, ok. Nei for jeg har aldri hatt dagbok, så skjønte meg ikke på det. Men jeg hadde ikke dagbok fordi jeg vokste opp i en stor søskenflokk, og det var ikke noe som het privatliv. Jeg kunne like gjerne sitte rundt studiebordet og

fortelle alle det. Lesedagboka kommer de sikkert til å gjøre. Så ikke dagbok heller nei? (Ler).

Maria:

- Nei, jeg er ikke noe sånn type, nei.

Meg:

- Videre så går vi da, tar vi utgangspunkt i det du faktisk bruker skriving til og snakker litt om når du foretrekker å skrive med blyant, penn eller skrive for hånd, og på den andre siden, når du foretrekker å skrive da på datamaskin, tastatur, ipad eller for eksempel telefon. Du sier kjapt at det er kjapt og veldig lett tilgjengelig å komme i gang med rettskrivingen, hvis det er noen tanker du skal få fort ned på papiret. Du sier også at du liker å skrive for hånd fordi at du i større grad visualiserer det du tenker, og på en måte det du har inn i deg. Og du kaller det for en notatteknikk, hvor du visualiserer gjennom tekst, men hvor du også gjennom tankekart, og figurer og tegninger sånn som denne fabrikken, ikke sant. Isteden for å snakke, for det kan jeg se for meg, ikke sant, at en tegning uttrykker mye mer enn et ord, ikke sant, det uttrykker jo en følelse, en opplevelse, en erfaring, det er så mye som kan komme med. Men at du kombinerer dem. Og du sier mer konkret at det er hånda som faktisk, altså at du tenker gjennom hånda. På den andre siden sier du at det er, det å skrive på dataen er å gjøre flere ting samtidig. Man både skriver, leser, følger, ja altså det er så mange operasjoner, kaller du dem (jeg blir avbrutt).

Maria:

- Ja (underveis sier hun ofte Mhm, men de gangene jeg ikke blir avbrutt, og bare får bekreftelse på at jeg kan fortsette, eller at hun er enig, transkriberer jeg det ikke, for det blir mer en stemme i bakgrunnen, mens jeg har noen pauser imellom, slik at man faktisk hører henne mhm-e).

Meg:

- Som skjer samtidig, og du foretrekker dataen da når du skal skrive lengre tekster, og helst tekster du skal dele med andre. Også opplever du da, vi lo litt av det (ler), at det er renere, og jeg oppfattet det at det er (jeg blir avbrutt)

Maria:

- Estetisk kanskje?

Meg:

- Ja.

Maria:

- Kan en bruke det?

Meg:

- Ja, liksom litt mer, framstilt mer formelt. Det jeg personlig, nå avbryter jeg din egen (ler)

Maria:

- Nei, nei (ler).

Meg:

- Det jeg personlig kan irritere meg over, det er at man ikke har, altså at vi skrivere, dataskrivere ikke har utviklet en frihet til å faktisk velge skrifttype. For man har jo også en veldig standardisert skrifttype

Maria:

- Ja, det er et

Meg:

- Ja, og det er jo så mange valg, og det er en grunn at de på en måte er der. Jeg har selv begynt å tenke på det det siste året, for det kan jo faktisk, for det er også en måte å formidle på, den skrifttypen jeg liker. Og jeg liker de som er litt mer mykere, som Calibri for eksempel liker bedre enn Times New Roman.

Maria:

- Mhm, ja.

Meg:

- Vi går da videre fra å si korte impulser om blyant og datamaskin i skriving, til at vi går litt dypere inn i for eksempel hvordan du bruker dem i hverdagen, eller i en konkret prosess, sånn som dette her med at hvis du får en eksamensoppgave, så har du beskrevet prosessen for meg, og det er da at du ofte har behov for å tygge på oppgaven, og må skrive den av, og gjerne skrive den for hånd. Også går du videre da til å plukke ut av dine egne forkunnskaper, altså i memory og hukommelse, hva du kan om tema. Og du får det ned på tankekart, og du systematiserer, og kategoriserer. Og så begynner du på en kick off innledning. Litt sånn for å børste av seg litt støv, og for å på en måte komme i gang, og den skrives ofte på data. Og alt det jeg får inntrykk av er at du går over til dataen når du skrive noe du skal spare på. Alt det du skriver underveis for hånd er det du leker med og det du prøver ut.

Maria:

- Ja.

Meg:

- Så det ser ut fra, da innledningen. Nå er det strøm!

Maria:

- Wu!

Meg:

- Så fra innledningen, så går du over til å skrive avsnitter som du da er litt overbevist om at de temaene er aktuelle, også fletter du dem litt ut. Og etter hvert så blir du mer bevisst på overganger, men også leserne. Og det også, all den skrivingen skjer på data.

Maria:

- Mhm, ja.

Meg:

- Men i mellomtiden da, mens du holder på med disse avsnittene og overgangene så kan det hende at du plutselig kommer på noe nytt, og trekker du deg enten ut, jeg får inntrykk av at du trekker deg ut for å lese litt mer, men også for å prøve ut en tanke.

Maria:

- Mhm.

Meg:

- Eller en ny innvending.

Maria:

- Mhm.

Meg:

- Da skriver du først for hånd?

Maria:

- Ja.

Meg:

- og så går du tilbake til pcen igjen. Så når jeg da, ber deg om mer helhetlig vurdere hva du ser er fordelene med datamaskinen og håndskriften og eventuelt utfordringene, litt fordi jeg har hatt lyst til å pirke litt i den vekslingen din. Så forteller du at du ser verdien i at håndskriften hjelper deg med å huske. Du har også lest litt om det i forskningen, men du har også erfart det selv, og ville gjerne anbefalt andre å bruke hånda. Du ser også at det er en metakommunikasjon som foregår når du skriver for hånd. Det er en refleksjon med deg, og dine tanker og det du skriver. Samtidig kan du også se at graden av, eller evnen vi har til å skrive for hånd, kan enkelte ganger, som du har erfart også kanskje gi inntrykk av hva slags faglig kompetanse man har, eller kunnskaper. At de to går litt sånn, altså at håndskrifta kan avsløre kunnskaper, eller kanskje kunnskaper du ikke hadde tenkt å dele med oss engang.

Maria:

- Mhm.

Meg:

- For du ser blant elever at de som da skriver dårlig for hånd også kan ha vanskeligheter med å systematisere kunnskapene sine.

Maria:

- Mhm.

Meg:

- På den andre siden så ser du at datamaskinen har fordelene sine med at håndskriften ikke hemmer budskapet. Det er lesbart, og alle blir likestilt (ler). Du skriver på data fordi at du skal jo dele disse tekstene med andre. Det er effektivt. Hastigheten ser du også er en god venn.

Maria:

- Mhm.

Meg:

- For jo raskere man kan skrive, jo bedre tilfredsstillelse som en skriver opplever jeg at man kan få, for du nevnte jo det med touch metoden.

Maria:

- Mhm.

Meg:

- Hvorfor tenker du for eksempel at hastigheten er så viktig når man skriver på data? Hvis du klarer å tenke tilbake til de første gangene du skrev på tastatur, da satt jo man sånn (trykker ned pekefingerne på bordet, som om jeg var på jakt etter knappene på tastaturet).

Maria:

- Ja, for da mista jo (jeg avbryter).

Meg:

- Ja, litt sånn med pekefingerne?

Maria:

- Ja, for da mista man jo på en måte den refleksjonen den tankerekken jeg begynte med, da ikke sant. Eh hva var det jeg skulle skrive nå egentlig, ikke sant. Så klart i begynnelsen av setningen, men det tok jo så lang tid med den der tastingen ikke sant.

Meg:

- Så hastigheter følger litt tankestrømmen på en måte?

Maria:

- Ja.

Meg:

- Vi ler litt av det, men sier jo nesten at man må bruke datamaskinen i dag, hvis man skal fungere i vårt samfunn.

Maria:

- Ja.

Meg:

- Eh, du kan også se utfordringene med dem, ikke kanskje nødvendigvis at du har erfart dem selv, men at du ser at andre synes at det kan være et ork, stress, å ta opp pcen. Det er så mye man må gjøre praktisk, før man faktisk kommer med selve tastingen.

Maria:

- Mhm.

Meg:

- Mens hånda, så er det bare å ta tak i etter eller annet raskt, at det er en kortere vei med hånda fra du tenker at du skal skrive til du skriver, i motsetning til datamaskinen. Du har også prøvd å skrive handleliste på telefonen, som du ikke liker.

Maria:

- Nei.

Meg:

- Og det er der vi også kommer litt inn i kjernen av dette her med hva du, kanskje ikke som du er bevisst på selv, men som du da erfarer med fordelene i både og.

Maria:

- Mhm.

Meg:

- Og det er jo at du sier at du veksler gjerne mellom dem. Og du vil gjerne skrive for hånd når du skal drøfte og reflektere. Og det har man jo også behov for når man skriver handleliste. Det er ikke sikkert at alt det som står på lista kjøpes, ikke sant, for det kan hende at, nå ble den litt lang, og da krysser jeg ut for det var egentlig ikke nødvendig.

Maria:

- Mhm, jaja.

Meg:

- Er det noe du føler at jeg har mista, eller noe du har lyst å legge til?

Maria:

- Nei, det var veldig greit oppsummert det altså.

Meg:

- Ja?

Maria:

- Ja, det var det.

Meg:

- Jeg også er en sånn listeperson, og veldig skjema person. Men jeg har merket med meg selv noen ganger at når jeg skriver for eksempel en liste. 2 do lister er det beste jeg jeg.

Maria:

- Jaja (ler litt). Jeg og gjør det (ler)

Meg:

- Med sånne blokker fulle av dem. Men jeg kan merke det at når jeg skal begynne å gjøre de tingene som er på den lista mi, så ser jeg det at jeg har laga lista for listas skyld, altså.

Maria:

- Ja.

Meg:

- Noen ganger så har jeg lagt inn ting som, ja, jeg kan jo ikke 2 do to ting, jeg må jo i hvert fall gjøre fem ting. Så jeg legger til ting fordi at det ser så bra ut (ler). Og når jeg først skal gjøre noe, så har jeg kanskje gjort to ting samtidig, men i lista mi så må jeg konkretisere det. Jo jeg har tatt meg selv, noen ganger på det at.

Maria:

- Sånn er det jo med det der med skjemaene og, skjema for skjemaens sin skyld, for det er liksom gøy å lage de på en måte (begge ler). Og når du da skal begynne å bruke det, så tenker du, ah, det var mye mer effektivt hvis jeg gjør sånn eller sånn med hånda, eller ja.

Meg:

- Ja.

Maria:

- Ja, litt både og. Men neida, det er.

Meg:

- Har du noen spørsmål?

Maria:

- Nei, jeg har egentlig ikke det.

Meg:

- Nei? Da vil jeg hjertelig takke for intervjuet

Maria:

- Vær så god, bare hyggelig.

Meg:

- Tusen takk.

8 Sluttnoter

ⁱ Gibson introduserte begrepet for å referere til det komplementære forholdet mellom et objekt eller miljø og en aktør. Begrepet er ikke begrenset til teknologibruk. Vann som et objekt har for eksempel ulike handlingsmuligheter, det kan drikkes, flyte, renne, vaske, svømme, bade osv.

ⁱⁱ Et eksemplet er navigeringen til havs. Her forteller Säljö (2015) at under utviklingens gang har en rekke artefakter kommet til og endret de måtene de bestemmer posisjonen sin og navigerer på. Tross det kan se ut som ulike teknikker har avløst hverandre, lever de alle videre i en viss grad. Säljö (2015) forteller at det er blitt utviklet redskaper for å måle dybde, fart, tilbakelagt distanse, vinkelen over horisonten for sola, i tillegg til kikkert, kronometer, kompass, ulike peileskriver, ekkolodd og radar. I dag benytter vi oss i større grad av satellittnavigasjonssystemer som gir en svært høy presisjon når det gjelder å bestemme fartøyets posisjon (Säljö, 2015, s. 158). Det er naturlig å tenke at de som ikke har et slikt satellittnavigasjonssystem benytter seg sikkert av noen av de eldre redskapene og teknikkene. Samtidig kan det tenkes at satellittsystemet tilfredsstiller alle de samme behovene alle redskapene og teknikkene til sammen gir.

ⁱⁱⁱ I den ytre sirkelen viser modellen seks ulike skrivehandlinger som kan være hensiktsmessige for ulike formål, som presenteres i den indre sirkelen bestående av seks ulike formål for skrijving. Pilene utenfor sirkelene og de oppdelte linjene som deler sirkelen i pizzastykker, symboliserer at modellen er dynamisk. Det vil si at den ytre sirkelen kan dreies slik at ulike skrivehandlinger og formål kombineres etter behov. I første omgang får en kanskje øye på de mer opplagte kombinasjoner, men modellen inviterer også til eksperimentering og være mer kreativ i nye kombinasjoner av skrivehandlinger og formål som er mindre opplagt (Evensen, 2009, s. 2). Kombinasjonen med skrivehandling å forestille seg er vanskelig å tenke kan kombineres med formålet om å påvirke, organisere kunnskap eller lagre kunnskap (Skrivesenteret.no, 2013).

^{iv} En tekst med formål om å fortelle eller beskrive kan for eksempel også ha formål om å overtale eller invitere til refleksjon (Berge, Evensen, & Thygesen, 2016). En beskrivende reklametekst kan for eksempel ha hensikt om å overtale. Modellen er først og fremst en kritikk til tidligere skriveforskning som tar utgangspunkt i en snever forståelse av skrijving. Utfordringen med å bruke en kognitiv forståelse av skrijving har ifølge Berge, Evensen og Thygesen (Skrivesenteret.no, 2013) vært etterprøvnbarhet der intersubjektivitet blir vanskelig.

^v Omhandler bruken av ulike tegnsystemer. Modaliteter i realiteten er mer varierende enn det som brukes i utdanning der skrijving som et verbalt tegnsystem benyttes i større grad enn for eksempel tegning. Utenfor skolen skrives det i større grad multimodale tekster (skolen leser dem, men skriver dem ikke, tross dette kommer fram som et krav i læreplanen).

^{vi} Ulike formål med skrivingen krever ulik strukturering i teksten, fra avsnitt og setninger til ordvalg og synspunkter, og ikke minst rekkefølge og helhetlig oppbygging. Skriving er med andre ord en sekvensiell aktivitet der ulike elementer plasseres i forhold til hverandre.

^{vii} Dette er ikke bare de formelle sidene ved skriving, men i like stor grad ressurser for meningsskaping som andre ressurser. Og som ressurser for meningsskaping preges de av hensikten med skrivingen. (Evensen, 2009, s. 22).

^{viii} I klasserommene er det vanlig med langt flere stikkontakter enn før bruk av en-til-en datamaskin. Vi endrer vår væremåte i møte med og bruk av datamaskinen, vi kan bli frustrerte over noe vi har slettet eller mistet, eller av at datamaskinen slutter å fungere, eller at minnepennen ikke svarer. På den andre siden, som lærer er det langt flere kreative unnskyldninger for å ikke levere til tide som anvendes. Før datamaskinen var det klisjeen "my dog ate my homework" kjent, der en fysisk måtte miste en skrivebok eller perm. Mens når tekstene i større grad er digitale er det langt rikere mangfold av ting som kan gå galt, ja hardisken kan kjæsse, skjernen kan slutte å fungere, minnepennen ikke svare, slette vedlegg, ikke finne vedlegg, og en som kanskje er mer klisje sent, men ikke mottatt. Med smarttelefoner har dette blitt mer vanskelig å bruke, siden det blir vanlig å ta bilder av fenomener for å poengtere et uttrykk.

^{ix} Min rolle som intervjuer varierer ettersom hvem jeg intervjuer og ikke minst hva informantene deler med meg. Stølen (2016) bruker Meløes begreper som vil passe godt til å beskrive mitt forhold til den samtalen som skjer under intervjuene. Dersom informantene deler noe med meg som er helt ukjent for meg, vil jeg ha et såkalt ukyndig blikk. Ifølge Stølen (2016) mente Meløes at vi ser hva vi ser, avhengig av den posisjonen vi ser fra, og ikke minst at vi utfra forskjellige posisjoner ser ulikt (Stølen, 2016, s. 40). I slike tilfeller forsøker jeg å fange opp mest mulig av det informanten deler, og stiller oppfølgingsspørsmål i håp om å mate min nysgjerrighet for det som fortelles. Fordi jeg er bevisst på at det informanten deler har jeg lite kjennskap til, øker nysgjerrigheten og behovet for godt beskrevne uttalelser. Selv om Stølen (2016) til en viss grad tviler at studenter som forskere kan ha et kyndig blikk, som innebærer at de kjenner virksomheten de skal studere godt, vil jeg si at jeg til en viss grad har også et kyndig blikk under intervjuene (Stølen, 2016, s. 42). For det første er jeg en lærer i videreutdanning, i motsetning til lærerstudenter som Stølen (2016) skriver om. Samtidig har jeg dedikert en masterutdanning stort sett til temaet skriving, der jeg gjennom masteremner har fordypet meg i hvordan jeg selv bruker blyant og datamaskin i skriving og hvorfor. Samtidig har jeg vært nysgjerrig på hvordan tegning hjelper i skriveprosesser. Og ikke minst denne studien som utgjør min masteroppgave. Til en viss grad vil jeg si at jeg kan ha et kyndig blikk på det teoretiske grunnlaget for studien. Der jeg derimot kan ha et svakere kyndig blikk er uten tvil den metodiske innsamlingen av data, som jeg gjør for første gang. Sagt på en annen måte, å samtale med informantene vil være enkelt, samt snakke om skriving.

^x Dysthe, Hertzberg og Hoel (2010) framhever videre to sitater fra en studie gjennomført av Dysthe og Kjeldsen ved Universitetet i Bergen i 1997, som like gjerne kunne vært to av de som er intervjuet i denne studien;

Jeg tenker en masse mens jeg leser, men tankene forsvinner for meg om jeg ikke skriver.

For meg er det helt nødvendig å skrive for å huske og for å gjøre fagstoffet til mitt.

^{xi} I klasserommene er det vanlig med langt flere stikkontakter enn før bruk av en-til-en datamaskin. Vi endrer vår væremåte i møte med og bruk av datamaskinen, vi kan bli frustrerte over noe vi har slettet eller mistet, eller av at datamaskinen slutter å fungere, eller at minnepennen ikke svarer. På den andre siden, som lærer er det langt flere kreative unnskyldninger for å ikke levere til tide som anvendes. Før datamaskinen var det klisjeen "my dog ate my homework" kjent, der en fysisk måtte miste en skrivebok eller perm. Mens når tekstene i større grad er digitale er det langt rikere mangfold av ting som kan gå galt, ja hardisken kan kjæsje, skjernen kan slutte å fungere, minnepennen ikke svare, slette vedlegg, ikke finne vedlegg, og en som kanskje er mer klisje sent, men ikke mottatt. Med smarttelefoner har dette blitt mer vanskelig å bruke, siden det blir vanlig å ta bilder av fenomener for å poengtere et uttrykk.